Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

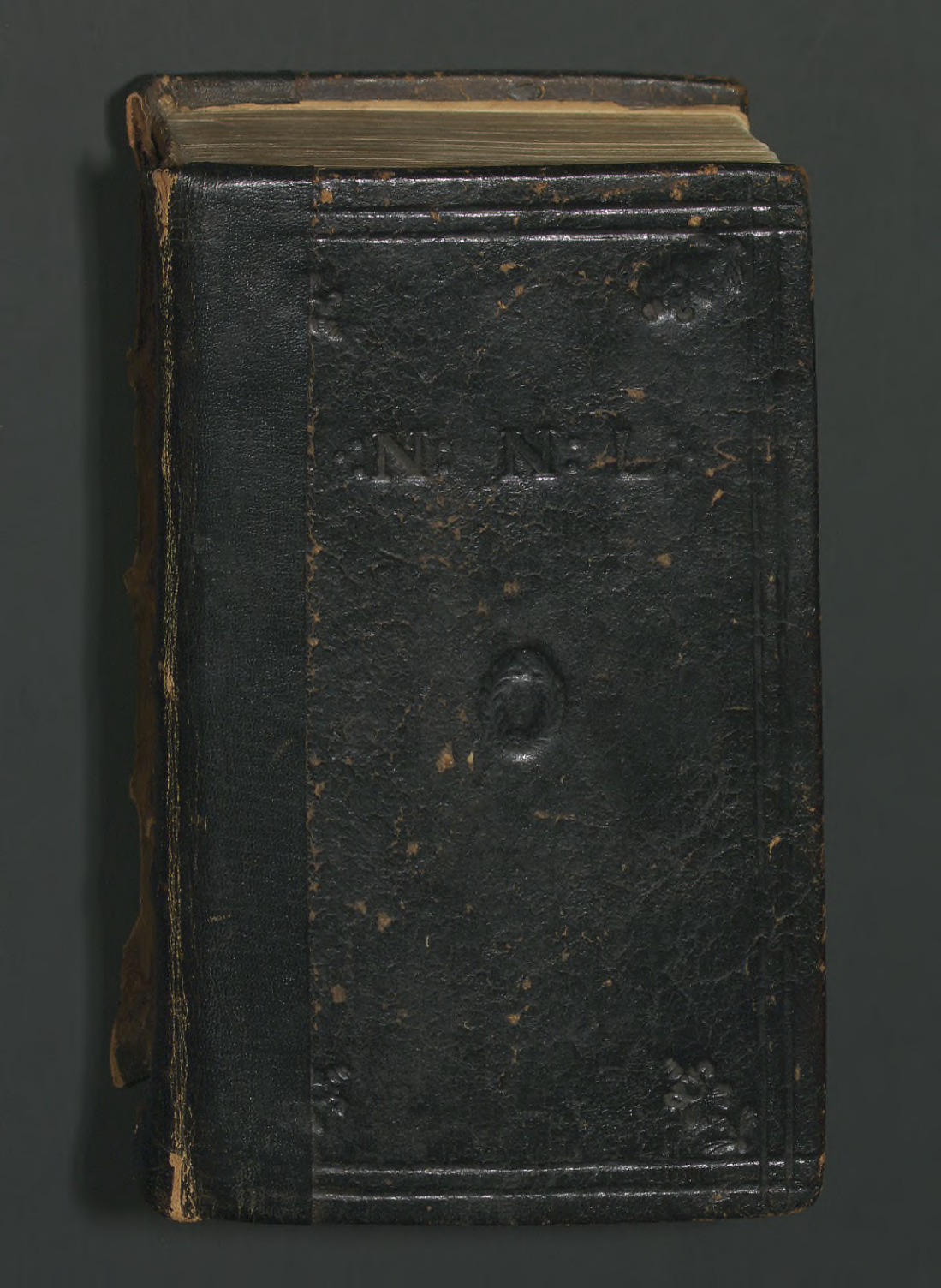

Sv. fr. 1600
f. 1700

Carl Snoilsky

BIBLIOTEK · GÖTEBORGS · UNIVERSITETS · BIBLIOTEK
Centralbiblioteket
RAR
Saml.
8 : o
284

[Litt. Sv. Folklitt. Sauli]

1600-talet Sv.

S.

PENU PROVERBIALE

Dhet är:

Ett ymnigt förrådh aff allehanda
Gambla och Nyia

Swenska Ordseeder
och Låhrespråk.

Deels genom långlig Observation anteckнade; Dels aff Latinen och Tyskan vthsökte/ och til Swänskan lämpade: Medh en kort explication för dhe enfaldigas skul: Sampt wedhängde Sententier och Verilogier; Så och richtige Concordantier Ordspråken emillan.

Ad marginem några Skrifftenes rum införde/ som medh Ordspråken synes hafwa någon lykheet.

Wår Swänska nation (förmodeligen) til tiänst och behagh sammanskriffne
Aff

Christoph: E. Grubb.

Præs: Calm:

Medh Kongl: May:tz Privilegio.

Tryckt i Linköping aff Daniel Kämpe.
Åhr 1665.

Prov. 1. v. 5. 6.

Then ther wijs är/ han hörer til/ och förbättrar sigh/ och then förständigh är/ han tager wedh rådh.

At han skal förstå Ordspråk/ och theras vthtydelse/ the wijsas lähro/ och theras gåthor, etc.

Den

Den Stormächtigste
Furste och Herre/

Her CARL

Sweriges Göthes / och Wändes / Konung/ och Arffurste/ Storfurste til Finland / Hertig vthi Skåne / Eestland/ Liffland/ Carelen/ Brehmen Verden/ Stetin-Pommeren/ Caßuben och Wänden / Furste til Rügen/ Herre öfwer ingermanland och Wißmar. Så och Pfaltzgrefwe wedh Reihn i Beyern/ til Gülich/ Clewe och Bergen / Hertig. &c.

Min Aldranädigste Konungh och HErre.

)(ij Så och

Så och/

Then Stormächtigste Högborne Furstinna och Frw/

Erw Hedwig Eleonora/ Sweriges/ Giöthes och Wändes Drottning/ Storfurstinna til Finland/ Hertiginna vthi Skåne/ Estland/ Lifland/ Carelen/ Brehmen/ Verden/ Stetin-Pommeren/ Caßuben och Wänden; Furstinna til Rügen; Frw öfwer Ingermanland och Wißmar. Så och Pfalzgrefwinna wed Rhein i Beyeren/ til Gülich/ Clewe och Bergen/ Hertiginna. Boren Hertiginna aff Schleßwig/ Holstein/ Stormaren och Dittmarschen; Grefwinna til Oldenborg och Delmenhorst. ꝛc.

Min Allernådigste Drottning.

Sampt

Sampt

Dhe Högwälborne Greſwar och Herrar/ Sweriges Rijkes Reſpective Regering och Förmyndare.

Som äre:

Her PER BRAHE/

Greſwe til Wiſingzborg/ Fryherre til Caſana / Herre til Ridboholm/ Lindholmen/ Brahelina och Bogeſund. etc. Kongl. Mayt: och Sweriges Rijkes högbetrodde Man/ Rådh och Richsdrotzet / och General Director öfwer Juſtitiæ wäſendet i Swerige och Finland/ medh dhes vnderliggiande Provincier; ſampt Lagman öfwer Wäßmannelandh / Bergslagen och Dalarna. etc.

Her CARL GY-
STAF WRANGEL/ Grefwe til Salmis; Frijherre til Lindesberg och Lydenhoff; Herre til Skog-Closter/ Brähmervärde/ Wrangelßborg/ Spijker/ Ekebyhoff och Greiffenbergh. etc. Kongl. Mayt: och Sweriges Rijkes/ Högbetrodde Man/ Rådh och Richs Marsch/ och General Ståthållare i Pommeren/ sampt Laagman öfwer Yppland.
etc.

Her

Her GVSTAF
OXEN STIERNBOCK/
Greffwe til Bogesundh / Frijherre til
Cronebäck och Öresteen; Herre til
Torpa och Leena. etc. Kongl. Mayts
och Sweriges Rijkes Högbetrodde
Man/ Rådh/ Richs Ammiral/ och
Laagman öfwer Wäster Norlanden/
medh Lappmarken / Herdalen
och Jämptelandh.
etc.

Her MAGNUS GABRIEL DE LAGARDIE, Grefwe til Läckö / Arenßborg och Pernow; Friherre til Ekholmen; Herre til Hapsahl / Magnushoff / Hälmeth / Höyentorp och Wånegarnn. etc. Kongl. Mayts: och Sweriges Rikes Högbetrodde Man / Rådh / Richs-Cantzler / sampt Laagman öfwer Wästergiöthland och Daal; så och Ubsala Academiæ Cantzler. etc.

Her

Her GUSTAF BONDE/ Frijherre til Läyala/ Herre til Espelunda/ och Gräffsteen. etc. Kongl. Mayt: och Sweriges Rijkes Högbetrodde Man/ Rådh och Richs Skattmästare, Sampt Laagman öfwer Östergiöthlandh. etc.

Samptlig mine gunstige Herrar och höga Patroner.

)(v Stor-

Stormåchtigste / Allernådigste Konung och Arffurste.

Så och

Stormåchtigste / Högborne / Nådigste Drottning.

Sampt

Högwålborne Grefwar och HErrar aff denn Kongl. Regering och Förmynderskap.

ENdoch dhetta litzla och enfaldiga wårck aff wåra SWÅNSKA ORDSPRÅK synes til åfwentyrs mångō wara aff så ringa anseende / och Importance / (såsom dhet dher för Diversi-

teten

teten skul/ ingen wiß Materia tracterer) at dhet nästan icke wore trycket wärdt/ mindre at dher medh gravera E. E. Kongl. Kongl. Mayters Mayters och dhe höga Herrars Ögon/ som vthan des medh andre och wichtigare affaires altyd äre occuperede; Likwäl när iagh öfwerlägger dhen lust och förmodelig godha nytta som sädhana Ordsprak medh sigh föhra; Ähr iagh altydh mehr och mehr dher til worden animered och opwäckt. Ty lyka som Rooser/ Lillior och allehanda skiöna Örter och Blommewärck / icke allenast märkeligen pryda en wäl inrättad Örtegärdh / och repræsentera en härligh prospect och anseende/ serdeles när dhe vthi behageligh ordning och skick äre planterade; Vthan giswa och ifrå sigh en anmodigh och liusligh lucht / och dher medh lyka som opfriska ens Menniskias sinnen; Förvthan dhet/ at v-

thi

thi dheres art och Natur sticker allehanda förborgad krafft och wärkande til ens sundheetz och Lyffz erhållande. &c. Altså hafwer sigh och medh allehanda klooke och diupsinnige Ordspråk; Hwilka icke allenast äre en härlig prydnad vthi ens mans skrifwande / taal och Discurser, wedh dhet dagliga lefwernet; Vthan hafwa och vthi sigh vnder en kortt meening/ aff såå ordh/ en serdeles förborgad wyßdoms krafft til beweekelse: Enkannerligen/ när dhe i rättan tydh/ och på tiänlig ort/ medh förstånd blifwa framstälte. När iagh fördhenskul betrachtar/ medh hwadh flyt och åhoga wåra gambla Förfäder hafwa sökt at vptänkia och ahntekna sådhana förståndiga och grundryka meeningar/ vnder så såå Ordh/ deres Barn och efterkommandom til mycken nyttigh lähra och vnderwysning; Och dher jämpte besinnar den

höga

höga Kongl. affection och gunstiga behag/som E. E. Kongl. Kongl. May:ter May:ter och E. Excell:tier samptligen altydh draga til Fäderneslandsens inhemiska Språk och Tungemåål/och dhet samma giärna see illustrerad/ och vthi cultur bracht: är tagh än yttermehra beweekt sådhana Swänska Ordseeder wed öfwerlops stunderna E. E. Kongl. Kongl. May:ter May:ter och E. Exell: til nädigt och gott behag/ och Posteriteten (förhoppligh) til något gagn och nytta/ at försambla/ vthi dhetta lilla Corpus tilhopa draga/ och dhem vnder E. E. Kongl. Kongl. May:ters May:ters och samptlig E. Exell:s respective aldranädigste/ och höga patrocinio låta aff Trycket vthgå. Och ehuruwäl alla här införde Ordspråk icke kunna wara aff lyka emphatisk grund; Så wil man lykwäl förmoda/ at sådana icke äre aldeles vthan brwk och nytta/

nytta/ när dhe vthi dheres rätta förståndh bliswa framförde. Vdnerdånigst och tienstl. här wedh bediandes/ at E.E. Kongl. Kongl. May:ter May:ter och samptlig dhe höga Herrar/ alder-nådigest och gunsteligen behagade sådant ringa arbete (såsom i vnderdånigheet och tiänstligen aff migh altyd wälmeent) medh Kongl. Nåder/ och gunstigt behagh förmärkia. Förbliswandes.

E. E. Kongl. Kongl.
May:ters May:ters

Sampt

Dhe Högwälb:ne Herrars/ respective vnderdånigste/ trogne och hörsameste Vndersåte; Så och vnderwilligste Tiänare så länge tagh lefwer.

Chr: L. Grubb.
Præs: Calm:

Den

Then gunstige Läsaren.

Efter som then wil falla näftan omöyeligit/at alla notable Swänska Ordspråk/ aff så åthskillige provincier och Landskap/ (som uthi Språk och dialectu mycket variera) skulle kunna på någon kortt tydh tilfylleft observeras och insamblas: Såsom ey heller för Materiens diverſitet skul/ wäl kunna redigeras til wiſſa titlar och claſſes; Uthan at dher til requireredes både länglig tydh och mycket arbete/ som ålderen och the fåå öfrige åhren intet wäl kunna præstera. Therföre haar collector aff thetta ringa wärcket weladt lembna sådant yngre och qwickare Ingenijs effter handen at utföra och continuera. Hållandes thetta allenaſt för en lyten begynnelſe och Incitament för andra/ til ett fulkombligare wärck i framtyden. Then wälmeenande Läsaren behagade och här wedh observera/ at man icke uthan orsak haar här annecterad nå-

gra Concordantier wedh Ordspråken / som wysa in oppå andra / dhe dher komma öfwer eens medh samma förstånd och meening; Betrachtandes/at wed dhet ena Ordspråket/ som blifwer allegerad dhet andra til explication/ finnes mästedeels fleere Sententier och verilogia införde / än wedh dhet andra / som lyckwäl kunna wara aff enahanda förstånd: och fördenskul icke förgiäfwes blifwa något offta i wärcket repeterade. ꝛc. Dhes förinnan wille dhen gunstige Läsaren låta sigh dhetta tyrocinium behaga/ och all ting endskylla/ och til dhet bästa vthtyda. Warandes här medh Gudh trooligen befallad. Calmar den 16. Augusti Åhr 1665.

Inepto Momo.

INvide, quid mordes alienos (Mome) labores?
Cùm non dùm conſtet prævaluiſſe tuos.
Uberius præſta ſpecimen, ſi vena miniſtrat,
Si verò vena vetat, tute quieſce meo.

REGISTER

A a.

Matth. 24. v. 28. Hiob. 39. v. 33.

Aas lockar Örnen vth. Id est. Ther Maat wanckar/tijt sanckas och Athare. Christus haar sielff sagt: Ubi Cadaver, ibi & Aquilæ. Der Athelen är/ tijt försambla sigh och Ornarna. Aff Tyskan sägz och: Woh ein Aas ist/ da samblen sich auch die Adeler. etc. Inf. lit. Biud: Der.

A b.

Prov. 29. v. 12. Sap. 4. v. 12. Syr. 10. v. 2.

Abbothen bär Thärning/ så haar Munchen godt spela. i. e. Aff Herrars onda exempel, blijr Tienaren offta förförd. Poëten haar förthenskull sagt: Regis ad exemplum totum componitur orbis. Claudian: Ludendum licitè, talos Abbate ferente. Item: Si damnosa senem juvat alea, ludit & Hæres etc. Juvenal: Tyskarna säya: Böse exempel werden bald gefolget. etc. Inf: lit: Den: Sad:

Syr. 14. v 5. & seq. Prov. 24. v. 8.

Abborren haar goda dagar/ han dricker når han will. i. e, Den som haar Korßet i handen/ han signar sigh fielfwan först. Heeter altså: Proximus egomet mihi. Bos Apud acervum. Erasm: Aff Tyskan sägz: Fische haben guht leben/ sie trincken wen ste wollen. Item: Wer das Kreutz in henden hatt/ der segnet sich selber erst/ Som man ellest wille säya: Den som råder om Kiök och Kiällare i Hwset/ han

Äter och Dricker når han will. etc. Inf. lit. Den: Huſtr: Hwar: Kårl:

Ac.

Syr. 6. v. 9. Cap 12. v. 10. & ſeq. 1. Sam. 24. v. 17. 2. Sam. 3. v. 26. & 27.

Achta tigh för en förlijkt Fiende. i. e. Troo ingen twungen Wänſkap. Ty gambla Såår blöda gärna. Manet altâ mente repoſtum. Har Poëten ſagt. Cave tibi ab hoſte reconciliato. Eraſ: Item: Nunquam fidelem habeas tibi, quem ex inimico amicum habueris, Seneca. Och aff en annan Poët.

Non adhibeto fidem placato rurſus amico.
Si nequit ingenuè, calliditate nocet. etc.
Lindeb:

Inf: lit: Den: Förl: Gamm: Ill:

1. Theſſa. 4. v. 11. 1. Cor. 7. v. 20. Syr. 2. v. 22. & ſeq. Cap 10. v. 30. & Cap. 11. v. 9. 10.

Achte hwar ſitt/ låte annars fara. i. e. Bekymbre ſig ingen om annars wårck. Ne Sutor ultra crepidam. Bos in aratro; Equus in quadrigis. Eraſ: Alienæ rei ſe immiſcere cu'pa eſt. Item aff Poëten:

Ædibus in noſtris, quæ recta aut prava geruntur
Curæ ſit nobis, etc. Horat:

Inf: lit: Bef: Der: Främm: När: Qwinn:

Achta tigh för Hunden/ Skuggen bijtz intet. i. e. Hoot dräper ingen. Man ſäger förthenſkull: **Den ſom döör aff hoot/ han bötes igen medh Morgonkrydder.** Minæ non mordent. Eraſ: Heeter altſå effter gambla werſen: Si moriere minis, aſini tumulabere bombis. Item: Minarum Strepitus,

aſina-

Asinarum crepitus: etc. Aff Tyskan säger man och: Wer von dreuwort stirbt / den soll man mitt Eselßfurtz zu grabe leuten/ etc. Inf: lit: Biörn: Den: Död: Gåås:

Acht kommer intet allom i Pungen. i. e. Alla Tanckar komma intet i Säcken. Esth. 7. v. 10.

Item: All Anslagh lyckas intet. etc. Inf: lit: 2. Sam. 17. All: Ahnsl: Råd: v. 14. 23.

Ad.

Adel vthan Dygd/ är Lychta vthan Liws. i. e. Som man wille säya: **Hwad är Adelskap vthan Dygd och Åhra?** Derföre säger man och: Virtus nobilitat. Dygd gör Adel. Item: Virtute decet, non sangvine niti. Har Claudianus sagt. etc. Inf: lit: Dygd: Når:

Adeligh och Åhrligh. i. e. All Adeligh Gärning bör hafwa Åhran i föllie. Den gamble Adelen haar fördenskull til verification aff theras giordaköfften/som offtast brukat sådana Ord: **Jagh lofwar wed min Adeliga Åhra/etc.** Och är sådant hållet för en högh Förplichtelse/ och såsom i Eedzställe/ 2c. Inf: lit: Ing: Loff: Mång: Ord:

Aff.

Aff Barn blifr och gammalt Folck. i. e. Som man wille säya: **Oxen haar och warit Kalff.** Antè fuit Vitulus, qui nunc fert cornua Taurus. De nuce fit corylus, de glande fit ardua quercus. Tandem ht Surculus arbor: etc. Tyskarna säya: Auß Knöpffelein werden rosen. 2c. Inf: lit: Lijt: Oxe: Småå: Ung: Pſal. 37. v. 25. Syr. 8. v. 7.

Syr. 13. v. 1. Cap 9 v. 3. Cap. 19 v. 3. Prov. 5. v. 3. & seq.

Aff Elden blir man bränder/ och aff Skiökian skämder. i. e. Then som sääß wid Tiåran han blifwer ther aff besmittad. Meretrix est janua mortis. Item: A Scortis reijci, felicius est, quam admitti. Laert: Theraff säger man och i Tyskan: Die Huren seind wie Kohlen/ sie schwärtzen oder brännen. &c.

Aff Flugan en Elephant. i. e. Göra stoort aff Intet. Tyda alt til thet wärsta. Ex. Musca Elephantum. Eras: Parvo Pedi magnos circumdare calceos. Plutarch. Inf: lit: Den: Lägg: Lögn: Rycht:

1 Sam. 12. v. 10. 11. Jacob 5. v. 16.

Affbedia/ är bäsla boot. i. e. När man vthi något förseende bedzföre/ så synes nog wara bött. Erranti medicina confessio. Haar Cicero sagt. Tyskarna säya och: Wer recht bichtet/ wird auch absolviret. etc. Inf: lit: Den:

Prov. 26. v. 10.

Aff elackt Läder görs slemma Skoor. i. e. Ondt göra godt aff thet som intet doger. Tysken sägher: Von bösem Korn/ wirdt kein guth Brodt. etc. Inf: lit: Marck: Ondt:

Matth. 12. v. 33. Luc. 6. v. 44.

Aff gambla Oxen lärer then vnga draga. i. e. Fadrens dygd gör Sonen lyk. A bove majori discit arare minor. Grymtar så Grys som gammalt Swyn. etc. Tyskarna säya: Wie die alten sungen/ so zwittern auch die jungen. etc. Inf: lit: Grymt: Som:

Syr. 8. v. 1. & Cap. 13. v. 12. & seq.

Aff HErrar kan man både wärma och bränna sigh. i. e. Med höga Herrar måste man vmgå såsom medh Elden; Är man för långt ifrå/ så fryss man/ i. e. Ninter them intet til goda; Gåår man them för näär/ så bränner

bråmner man sigh/ i. e. Råkar i mißhagh och onåder. etc. Diogenes skal och (på tilfrågan huru man båst skulle kunna lefwa vnder Härskap och Öfwerheet) hafwa swaradt: Perinde atq; igne utendum esse; Ne nimis properè accedendum, ne exuraris; Neq; nimium procul, ne rigeas, etc Stobæ: Bey groſſen HErren kan man sich wermen/ auch gahr verbrennen. etc. Inf: lit: Herr: Ondt:

Aff skoda wäxer Kärleek. i. e. Den man aldrigh sågh/ kan man intet blifwa kåår åth. Ex aspectu nascitur amor. Item: Objecta movent sensus. Ahnschen thut freyen. Ellieſt säya och Tyskarna: Kundschaff macht Freundschaff. etc. Inf: lit: Kårl: Tung: Ög: Syr. 40, v. 22.

Aff Kläderna kännes Kahren. i. e. Såsom mycken lättferdigheet står i Kläderna; Altså dömes offta om eens humeur, effter som han skickar sigh i Kläderna. Heeter altså: Ex veſte virum noscito. Eraſ: Aff Tyskan säger man: Man schet am scherben woll/ waß eß für ein topff gewesen. Item: Bundte Kleider/ bunter sinn. etc. Inf: lit: Hwar: Klåd: Syr. 19. v. ult.

Aff litten Gnista/ en stoor Eeld. i. e. Aff ringa orsak komma offta stoora träffor och Krygh. Ex parvis sæpe magna rerum momenta pendent. Liv: Item: parva Scintilla neglecta, magnum sæpe exitat incendium. Curt: Thervppå lyder och gambla Wersen: Lis minimis verbis interdum maxima creſcit. etc. På Tyska säger man: Frwr fengt von funcken ahn. Item: Klenier Zanck/ macht groß gestanck. etc. Inf: lit: Småå: Prov. 17. v. 14. Syr. 11. v. 34 & Cap. 28. v. 14.

Aff littet Tråå/ huggs små Spåner. i. e. Tob. 4. v. 21.

Aff lytet förrådh kan lytet spenderas.
Inf: lil: Fatt: Småå: Stack:

1. Cor. 9. v. 24. **Aff Nödh giörs offta en Dygd. i. e.** Når en Menniſtia råkar i någon ſtoor Fahra/ och blifwer theröfwer försagd/ fattar man ther öfwer en diſperat reſolution, ſom wål lyckas/ och blifwer sedan räknat för Dygd och Mandom. Och heeter då ſom Tyſkarna ſäya: Auß der noth ein tugend. Item: Friß Vogel oder ſterb. etc. Seneca haar kallat ſådant: Proſperum Scelus. Een annan haar ſagdt: Felix temeritas virtutis ſupplet vices. etc Inf: lit: Den: Hopp: Mood: Nöd: Od: Laſt: Trängd:

Syr. 32. v. 15. **Aff ſidſta Båkanen kommer förſta Kinpuſten. i. e.** Den ſom will wara then ſiſta i laget/ han får ſtundom thet förſta ſlaget. Tyſkarna ſäya: Letzt bey der Kannen/ bringt offt ſlage von Damen. etc.

Reg. 16. v. 7. 11. 13. Syr. 11. v. 2. 3. **Aff ruggotta Fohlar blir och goda Häſtar. i. e. Man får intet ſköda Hunden effter Håret.** Ty aff ringa Perſoner i yngdommen/ blifwer offta medh tyden myndige Mån/ Therföre ſäger man och: **Oreena Barn kaſtar man intet bort.** Och heeter tå ſom Eraſmus haar ſagt: Vir magnus è vili caſâ. Tyſken ſäger: Auß klattrigen Fohlen werden ſchöne Hengſt. David war en Fåråraheerde/ och bleff en mächtigh Konung. etc. Inf: lit: Or: Rugg: Skod:

Tob. 4. v. 9. **Aff lytet Kläde blifwer en trång Brook. i. e. Ringa förråd gör ſlumpadt måål.**
Inf: lit: Fatt: Lyt: Till: & ſuper: hac lit.

Aff

Aff skadan blir man wijs/ men icke rijk. Esa. 28. v. 19.

i. e. Som man ellieſt säger: **Brändt Barn skyr Elden.** Vexatio dat intrlle-ctum. Facit experientia cautos. Item: Nocumenta sunt documenta. Lips: Tyſken säger: Schade macht klug. Ruht/ macht die Kinder guht. Konung Mitridates skal förthenskull hafwa sagt: Mihi fortuna multis rebus ereptis, usum dedit benè svadendi, etc. Inf: lit: Ann: Brändt: Skad:

Affsijdes i Roo/ är bäst at Boo. i. e. Syr. 3. v. 19. & Cap. 7. v. 4. 5.

Den som medh lämpa kan sittia affsijdes ifrån stoort bekymber / och låta sigh nöya medh en ringa lägenheet/ han mår vndertydhen bäst. Dherföre haar och Poëten wäl sagt: Crede mihi, benè qui latuit, benè vixit. etc. Ovid. Item: Beatus qui procul negotijs. Horat: Notabelt är fördenskull thet som Seneca i sådan materiâ haar sagt:

Stet quicunq; volet potens
Aulæ culmine lubrico;
Me dulcis saturet quies,
Obscuro positus loco,
Lætus perfruar otio, etc.

Tyskarna säya: Die beste ruh ligt im winckel. Item: Vnter die banck nei det man niemand. Item: Verborgener schatz ligt sicher. etc. Inf: lit: Höffl: Hög: Ring:

Affsijdes boor och Folck. i. e. På ringa Orter finnes offta kloka Hufwud. Plautus haar derföre sagt: Summa ingenia sæpe in occulto

latent. Item: Rusticanum oratorem ne contempseris, &c. Eras. Inf: lit: Hwart: Högt:

Syr. 13 v. 4, & seq. Prov. 22. v. 7. **Aff småå Fiskar blijr Gåddan stoor. i. e. Den Rijke suger then Fattiga.** Deraff haar och Plutarchus sagt; Serpens nisi edat serpentem, draco non fiet. Dervppå lyda och Wärserna:

Qui pote plus urget: pisces ut sæpe minutos
Magnus comest; ut aves enecat accippiter, etc. Lindeb.

Tyskarna säya: Die große Fische freßen die kleine, etc. Inf: lit: Mång:

Matth. 7. v. 16. Syr. 5. v. 15. & Cap. 27. v. 7. 8. Prov. 17. v. 28. **Aff Liudet kännes Malmen. i. e. Aff Orden pröfwas Mannen.** Man säger fördhenskull: Qvalis vir, talis oratio. Sermo hominis character animi. Ex ungve cognoscitur leo. Eras. Item: Arbor ex fructu. Dheraff hafwer och Democritus kallat ens Menniskios taal/ Simulacrum vitæ. Laert: Tysken säger och: Waß der man kan/ Zeigt seind rede ahn. Item: Den Vogell kennet man beim gesang/ den Hafwn beym klang, etc. Inf: lit: Frucht: Man: När: Så:

Syr. 30. v. 7. & seq: **Aff ond gälldenär tager man swart Salt.** i. e. Det man kan fåå. Tyskarna säya: Für allte schuld/ soll man habrn nehmen, etc. Inf: lit: Ond: Swart: Tag:

Matth. 16. v. 2. **Afftonroda skööN Morgon bodar. i. e.** En gawmal observation, om Himmelen är om Afftonen röödh/ så omineras andra dagen klart wäder, etc.

Affwund

Affwund frätar ther han boor. i. e. Affwundsiuker haar sielfwer wärst. Invidi sua ipsorum tormenta sunt Curt: Invidus alterius rebus marcescit opimis, Horat: Item: Invidus invidiâ consumitur intus & extrà Tysken säger: Ein neidisch Hertz / leidt immer schmertz. Item: Neid ist sein eigen leid. etc. Inf: lit: Bättr: Pro. 14. v. 30.

Affwund är intet bättre än hon heeter. i. e. Hon är sigh sielff lyk. **Har nampnet medh gagnet.** Heeter altså effter gemeena versen: Conveniunt rebus nomina sæpe suis. Item: Edentulus vescentium dentibus invidet. Hieron: Tyskarna säya: Ein Hund murret / wen der ander in die kuche kumpt. Item: Neidhart / Von böser art. etc. Man plägar och säya. Matth. 20. v. 12.

Affwundsiuker som Hunden på Höö. i. e. Den affwundzsulle blyr icke illa lyknad wedh en Hund som wachtar Höö / sielff kan han intet nyttiat / och vnner thet icke häller en annan. Kallas fördenskull en girugh och affwundzsiuker aff Erasmo: Canis à præsepe. Daryppå lyda och föllande Werß. Matth. ut sup:

In præsepe canis, fæno non vescitur ipse,
Nec sinit fænum qui cupit, equus, edat.
Servat avarus opes, opibus non utitur ipse,
Atq; alios uti qui cupiunt, prohibet. &c.
Videatur fab: de Cane in præsepi.

Inf: lit: Fatt: Hwad: Twåå:

Affwund är Lyckones fölieslagh. i. e. Pfal. 112. v. 10.

Emoot en ringa lycka/ finnes tyo misgynnare. Heeter fördenskull: Invidia fortunæ comes. Eraſ. Neid iſt des glücks geferd. etc. Inf: lit: Bättr: Jw: Lyck:

Ag.

Syr. 4. 34. **Agan är godh när mått är medh. i. e. Allförskarp tuchtan gör blödigt Barn.** Man plägar derföre säya: Diſciplina prodeſt temperata. Derom har och en Poët ſagt:

Non levis, aut lenis nimium, nimiumq; ſeverus
Sit, qui Diſcipulos optat habere probos. &c. Glaud:

Inf: lit: Mått: Sträng:

Sap. 3. v. 11. Prov. 12. v. 1. & Cap. 29. v. 1. 15. **Agelös lefwer/ ähreslös döör. i. e.** Den ſom förachtar ſtraff och tuchtan/ honom gåår ſällan wäl. Deraff säger man och vthi gamble Werſer: Exlex qui vivit, meritò ſine lege peribit. &c. Inf: lit: Barn: Blöot: Den: Stiffw: Tucht:

Al.

Luc. 16. v. 1. & ſeq. **Aleſtafwar och Biörckehanck / warar ſachtä Åhret längt. i. e.** Allehanda arbete ſom giörs medh oflijt/ är här medh förſtåndet; Och kallas elliest landbobygning. Ty när landboen något arbetar åth ſin Hußbonde/ vthan färdeles vpſicht/ thet giörs Offwuligt och ſtötzlöſt. Deraff man och plägar säya: **Det Warar ſachta ett Fougdeſkiffte. etc.** Inf: lit: Ded: Landb:

Pred. 9. v. 12 Pſal. 39. v. 6. & ſeq. **Aldrigh är någon ſå gammal/ han tänck-**

ker

ker ju länger lefwa. i. e. Ingen gåår gärna i Dödedantzen. Nemo tàm ſenex, qui ſe non putat annum vivere poſſe. Item: Nil turpius eſt, quam ſenex vivere incipiens. Sen. Inf: lit: Ing:

Aldrigh är Dagen så lång/ thet kommer ju Qwäller en gång. i. e. Krukan går så länge til Bruns/ hon får omſijder en knäck. Och heeter altså: Mors ultima linea rerum. &c. Inf: lit: Gamm: Kruk: Tråd: Pſalm. 90. v. 10.

Aldrigh så ondt/ thet är ju til något gott. i. e. Som man wille ſåya: Döör Räfwen ſå gäller ſkinnet. Exiguum malum, ingens ſæpè bonum. Item: Aff en gammal Werß: Tam malè in cuſum, quod nulli profit ad uſum. Ein jedes ding hatt ſeinem nutzen. etc. Fab: de Leonc, Aſino, & Lepore. Sup: lit: Arffw: Inf: lit: Död: Döör. Syr. 39. v. 26. & ſeq. & v. 39. 40. Cap. 42. v. 26. Rom. 8. v. 28.

Aldrigh ſå elackt wäder/ then döda måſte vth. i. e. Til Begraffningz. En Philoſophus Demonax ſkall på ſitt ytterſta wara aff ſina omſtående Wänner tilfrågat/ huru han wille wara Begraffwen: Och gifwit til ſwar. Ipſe odor me ſepelier: Förſtående/ at han fulle för ſtanck ſkull måſte bliſwa begrafwen. etc. Tob. 4 v. 3. Gen. 3 v. 19.

Aldrigh läkes Såret ſå wäl/ at Ärret icke ſynes. i. e. Ingen ſkamfläck ſtrykes ſå grant vth/ at icke något rychte lempnas effter. Derföre ſkal och Claud: Cæſar ther om hafwa ſagt: Litura tn. extat. &c.

Aldrigh är dagen ſå läng/ Paddan kommer

Luc, 18, v, 11, mer ju i högsätet. i. e. Ståltet will gärna sittia främst. Man plägar och säya: Thet feeta will altydh flyyta ofwanpå. etc. Inf: lit: Ded:

Syr. 29. v. 26. & seq. Aldrigh är Fogelen så lijten/ han söker ju egit Boo. i. e. Egen härd / är Gull wärd. Aldrigh är Mannen så arm/ han har ju giärna en egen Hydda. etc. Inf: lit: Eg:

Aldrigh är then godh/ som aldrigh war ond. i. e. Ingen är vthan 2. Sinne. Man kan elliest intet skiönia eens frombeet/ vthan man stundom illskas. etc. Inf: lit: Fromt: Ing: Småå:

Syr. 13. v. 18. & seq. Aldrigh så långt mellan Bärgen/ Trollen råkas ju. i. e. Lyft söker gärna lyft. Malum malo aptissimum. Eras. Gleich sucht sich/gleich findt sich. ect. Inf: lit: Ded: Hwarr: Lyft:

Matth. 10. v. 26. Marc. 4. v. 22. Pred. 12. v. ult: Aldrigh spinnes Garnet så grant / thet kommer en gång på bleeket. i. e. Intet görs så lönligit/thet kommer omsijder i dagzliwset. Thet som giömmes i Snö/ thet kommer vp i Thöö/ &c. Inf: lit: Ded: Mord:

Alla dagars affton är icke kommen. i. e. Man weet intet hwad enom kan hända förr än han döör. Accidit in puncto quod non speratur in anno. Man säger och thet samma medh Livio: Non dum omnium dierum Sol occubuit. Och aff Catone: Multa cadunt inter calicem supremaq; labra. Item: Nescis quid serus vesper vehat. Var: Heeter förthenskull:

Jacob. 4. v. 13. 14. Syr. 18. v. 26.

A solis

A solis occasu, non ab ortu, describe diem. Tyskarne säya: Wer weis waß noch ver abend geschehen kan. etc. Inf: lit: Han: Myck: Roos: Prov. 27. v. 1.

Alla Ord låta säya sigh. i. e. En förwettelse emoot stoortaligt Folck. Der vppå plägar man och säya: **Ord åre inga Qwarnesteenar/the kunna fulle hämptas tillbaka.** Tyskarna säya och: Eß lest sich alles sagen; Butter un Brodt lest sich eßen. Item: Man sagt viel von hier und dar/ das meiste ist doch nicht wahr. etc. Infer: hac lit: Inf: lit: Man. Stoor: Pred. 5. v. 2.

Alla Barn i börian. i. e. **All Begynnelse är swår.** Omne principium grave. **Man måste** fördhenskull **krypa til theß man lärer gåå.** etc. Infer: hac lit: Inf: lit: Den: Gud: Hwar: Mång:

All ord geer man intet Bröd. i. e. Man får intet troo alt som sägz/ thet liugz offta Stugor emällan. Inf: lit: Den: Godtr: Troo: Prov. 19. v. 7.

Alla Kämpar falla segerlösa. i. e. **Mood hielper intet moot Döden.** Mors neminem veretur. Döden låter intet skrämma sigh. etc. Inf: lit: Död: Ing: Psal. 76. v. 6. Syr. 14. v. 18. 19.

Alle hugga gärna til/men ingen wil hålla om skafftet. i. e. Mången seer giärna ens annars olycka och skada/ men ingen will heetas ther til wållande. etc. Inf: lit: Ing:

Alla wilia Narren hafwa/men ingen will födan. i. e. **Lyst vthan kostnadt.** Spela v- I. Cor. 9. v. 7.

la vthan vpsatt. **Lära vthan Löhn.** Dhet haar och Poëten welat alludera som haar sagt: Scire volunt omnes, mercedem solvere nemo, &c. Horat: Inf: lit: Allm: Den:

Alla kiänna Apa/ Apa kiänner ingen. i. e. Narren blyr snart kiänder för sin Dårskap. Derföre haar och en Scribent sagt: Vis notus omnibus esse, nullum noveris, &c. Inf: lit: Narr:

Alla wele gamble wara/ men ingen heeta. i. e. The gamble blifwa giärna förachtade för ålder och swagheet skull / och sky fördenskull Nampnet. Der om har fördenskull Cicero wäl sagt: Senectutem ut adipiscantur omnes optant, adepti eam accusaut. Det samma säger och en Poët.

Donec abest, omnis populus petit ore senectam;
Præsentem meritò nullus honore colit. &c. Gland:

Inf: lit: Allo:

Alla hafwa fulle Nampnet; Men icke alla gagnet. i. e. Dhet äre icke alla goda Kockar/ som bära långa knifwar. Omnibus est nomen, sed non est omnibus omen. Eß seind nicht alle guthe Koche/ die lange meßer tragen. etc. Alexander Magnus skrifwes hafwa hafft en Soldat vnder sin Militia aff samma Nampnet/ om hwilken han hade förnummit icke wara, aff thet courage, som han förmente nampnet åskade: Och fördenskull sagt til honom: Adolescens, aut nomen, aut mo-

res

res muta. Som han wille säya: Tu måste antingen borttläggia nampnet / eller fatta ett annat mood. etc. Inf: lit: Han: Ick: Rycht:

Alle nycklar hängia icke wijd ett bälte. i. e. Alla åre icke bundne til ett medell. Item: **Alla Skoor giöras icke öfwer en Läst.** Hwar söker sina wägar. etc. Infer: hac lit: Inf: lit: Giäll: Ahr: Matth. 25. v. 15.

Alla wilia Herrar wara/ingen wil säcken bära. i. e. Ondt i Hwse ther ingen är Kuuse/ hälfften wärre/ ther hwar är Herre. Plautus haar fördenskull sagt: Omnes profecto liberi libentius sumus, quàm servimus. Ein jeder ist lieber Herr als knecht. etc. Inf: lit: Lydn: Mißbr: Nat: Ondt: Ställt: Rom. 13. v. 1. 2. 1. Pet. 2. v. 13. 14. 18. Prov. 29. v. 21.

Alla Bedela rijka / alla Fångar fattiga. i. e. Ehuru fattigh en är/ så låtz han doch wara rijk mädan han frijar/ Deraff man och säger: Amor odit inertes: Eraf: Buhler mussen sich frisch halten. etc. Men en fången Man/ ehuru rijk han ellest kan wara/ så är han doch derföre arm/ at han icke är sigh sielff eller sina medel mächtigh. etc. Inf: lit: Frij: Fång: Gullh: Präål:

Alla lefwa wijd en Gudh/ men icke wijd en Lycka. i. e. Then Fattiga måste boo hoos then Rijka/ Gudh haar giordt them båda. etc. Prov. 22. v. 2.

Alla Foglar flyga bort/ Kråkan blifwer alltidh qwar. i. e. Snyltegästen låter intet

intet länge nödga sigh. Han blifwer giärna then sijdste i laaget. etc. Inf: lit: Den: Snyllt:

1. Cor. 9. v. 24. **Alla hafwa icke Lycka til hofwa tijda. i. e. Tijt tiena til hofwa för ens Mans Lycka skull.** Deraff haar och Poëten sagt: Non cuivis contingit adire Corinthum. Horat: Tyskarna säya: Wir kannen nicht alle Keyser werden. Skrifften säger och: Alle löpa fulle på Wädiebanen/ men en får löhnen. Man sijnger och vthi en gammal Cantilenâ.

In stadio laboris currunt omnes Socij.
Sed bravium honoris non conse-
qvuntur singuli. &c.

Inf: lit: Hoffl: Tyt:

Luc. 14. v. 8. & seq. **Alla få intet sittia främst. i. e. Alla få icke wara som Swijnefötter.** Åthskilnat böör wara ibland Folck. Ty Gudh är en Ordningz Herre; Han gifwer then eene högre Åhresäte/ än then andra. En Scribent haar derföre sagt: Non possumus omnes primi esse omni tempore. Laber: Man sijnger och vthi Psalmen: Den sigh vphöyer han faller omkull. etc. Infer: & Super hac lit:

Ioh. 5. v. 5. & seq. Matth. 9. v. 20. 2. Reg. 15. & seq. **Alla Döö intet som Nödh lijda. i. e.** Mängen står mycket ondt vth/ och tryckes länge vnder Korßet/ mäste endoch leffwa så länge Gudh will. Såsom then siuka wijdh dammen Betesda: Qwinnan som leedh Blodhgängh: David landzflychtigh. etc.

Syr. 19. v. 6. & seq. **All Ord skal man icke swara til. i. e. Medh stillatijgande kan mycket förswaras.**

swaras. Heeter fördhenskull efter gambla ScholeReglan: Non rogatus tace. **Bäst tiga när ingen frågar.** Man sägher och aff Tyskan: Auff alle Wort gehört kein antwort, etc. Inf: lit; Med:

All godh tingh wele hafwa tydh. i. e. Man fråghar intet så myckit huru snart en tingh giörs/ som huru wäl/ der aff säger man och: Gudh skoop ingen Hastigheet. Heeter fördenskull: Tempore indigemus; ut maturè aliquid agamus. Item: Annus producit, non ager. &c. Inf: lit: God;: Gud: Snart: Tyd: Pred. 3. v. 1. & seq.

Allestädz framme/ får oreena Händer. i. e. Den som wil hafwa sin Händ medh i alla syslor/ han får sölöta Finger. Dervppå lyder och gambla Versen: Hic digitos maculat, qui cuncta foramina tentat. Man förstår och här medh/ dhen som blandar sigh i allehanda sqwalp och skarn/ han får stanck för omaket, etc. Inf: lit: Nääß: wedh sådan meening plägar man och säya:

Allestädz framme/ sällan wälkommen. i. e. Dhen som will wara medh i all laag/ han blifwer icke allestädes lijka wälkommen. Sådana blifwa fördhenskull aff Tyskarna/ til spott kallade: Hans in allen gaßen. etc. Inf: lit: Byg: När: Man: Snyllt: Man säger och:

Allestädz framme/ som onda Penningen. i. e. Dhen altijdh will haa sin Händh medh i Sodet/ hönom händer som ögängze Mynt/ som offta blijr drifwet tilbakar/ kommer i mångens Händer/ och får ingen Roo. Derom säya och Tyskarna. Böser Pfening kumpt allezeit wieder, etc. Inf: lit: Ond: Oer:

Syr. 6, v. 36. **Allemans Wän är hwars mans Narr.** i. e. Dhen som giör sigh alt för gemeen/ han blir allemans åthlöye. Nimia familiaritas parit contemptum. Eraſ: Och medh Poëten: Nulli te facias nimium Sodalem. &c. Mart: Tyſken ſägher: Aller Leut freundt/ jedermans geck. etc. Inf: lit: Myck:

All Begynnelſe är ſwår. i. e. **Alla Barn i börian.** Dhet går altydh trögt när man förſt ſkal begynna ett Wärck. Man ſäger fördenſkull: **Wäl begynt är halfgiort arbete.** Omne opus difficile videtur antequam tentes. Veget: Et cur deſperes fieri poſſe quæ facta ſunt. &c. Idem. ſuper: hac lit: Inf: lit: Wälb:

Pred. 7. v. 15. **Allmän nytta Allmän ſkada.** i. e. Dhen ſom will wara medh i winſten / han måſte och kiänna förluſten. Qui lucrum ſentit, ſentiat & damnum, communis navis, commune periculum Eraſ: Tyſken ſäger: Wer des guhten genoßen/ der muß auch mitt dem böſen vor lieb nehmen. etc. Inf: lit: Den:

Pſal. 30. v. 6. **Allt Moln gieer intet Regn.** i. e. Som man ellieſt ſäger: **Dhet blir fulle bättre än Booken ſäger.** Alla plågor drabba intet. Är ett Tröſtſpråk för Korßbärare. Dher aff plägar man och ſäya: Man måſte altydh hoppas dhet bäſta. ete. Inf: lit: Blir: Man:

Syr. 32. v. 24. Prov. 15. v. 22. & Cap. 24. v. 6. & **All tingh medh Rådh.** i. e. Dhet ſom giörs medh meget Rådh och betänckiande/ winner gemeenligh ett gott vthſlag. Eraſmus haar fördenſkull ſagt: Conſilio omnia fiant. Och aff Tyſkan: Alles mitt bedacht, etc. Fab:

de A-

de Aquilâ & Cornice. Item de Vulpe & Hirco, Inf: lit: Brun: Komm: Kor: Tag: Cap. 13. v. 16.

All giärning lyckas intet. i. e. Dhet löper intet alt så tråkått. Non semper lilia florent. Consilij & cursus, non idem exitus. Eraſ: Item: Multa salubriter destinata omni ratione, potentior fortuna discussit. Curt: Alle arbet gereht nicht. etc: Infer: hac lit: Inf: lit: Wälm: Wedh dhen meeningh sägz och: Prov. 16. v. 9.

Alla tanckar komma intet i Säcken. i. e. Man sätter sigh offta mycket före: Men vthgången står i Gudz Hand. Fatuus est, qui omnium consiliorum prosperum speret eventum. Xenoph: Item: Non omnia quæ statueris, eveniunt. Eraſ: Viel anschläge in einem jahr/ gehn offt zu ruck. ꝛc: Inf: lit: Mång: Prov. ut super: & Cap. 19. v. 21.

Alla Önskor falla intet i Taſkan. i. e. Man får intet alt dhet man önskar. Non quidvis contingit quod optaris. Eraſ: Inf: lit: Bättr: Mång: Åg: Önsk: Matth. 20. v. 21.

Alla Lemmar lyda Hufwudet. i. e. Undersåtherna ägha Öfwerheeten lydna stända. Kongzb. 2. Cap. 8. 2. Ll. etc. Inf: lit: Lydn: Rom. 13. v. 1. 2. 1. Pet. 2. v. 13. 14.

All Land är födebygd. i. e. Konsten haar en gyllende botn. Dhen något gott haar lärdt/ han får allestädz födan. Quævis terra patria. Eraſ: Item: Bene vivere omni loco positum est. Haar Seneca sagt. Tyskarna säya: Bidermans erb ligt in allen Landen. Item: Ein weißer man iſt allenthalb daheim. etc. Inf: lit: Båst: Konst: Mand:

Alla weeta godh Rådh förvthan dhen i wåndan ståår. i. e. Som man wille säya: Gott giſwa Rådh när intet tränger. Syr. 37. v. 22.

Deraff säger man och: Omnes cum bene valemus, recta consilia ægrotis dare possumus, &c. Eras: Inf: lit: Gott:

Psal. 14. v. 3. 4. Rom. 3. v. 10. & seq. Jacob. 3. v. 2. Hiob. 14. v. 4. Prov. 22. v. 2.

Alla wore på ett bythe / ingen slapp vthan lythe. i. e. Ingen föddes vthan Feel. Heeter fördenskull: **Syndare alla.** Sua cuiq; sunt vitia. Eras: Item: Nemo est, qui non aliquâ culpâ humani erroris teneatur. &c. Cic: Inf: lit: Feel: Sönd: Wist:

Alla Foglar äre icke Höökar. i. e. All Diuur äre icke Kloodiur. Dhe fromme måste och wara til / och boo hoos dhe onda.

Prov. 24. v. 17.

Allom är förbudet bryta / mån ingen at bättra sigh. i. e. Som man wille säya: **Bättring giör Syndaren frij.** Dhen Rättferdige faller 7. Reesor / och ståår åther vpp igen. etc. Inf: lit: Ing:

Syr. 20. v. 31.

Alla Hundar bijta intet Räfwen. i. e. Mången håller baak om Bärget / och wil intet vth medh Sanningen. Om sådana haar Erasmus sagt: Bos in lingvâ. Och aff Tyskan: Er helt hinder den Berg. Item. Er will den fuchs nicht beißen. etc. Inf: lit: Gåff: Han: Muht:

Matth. 25. v. 15.

Alla Skoor göras intet öfwer en Läst. i. e. **Alla Nycklar hängia intet wedh ett bälte.** &c. Super: hac lit:

All Blomster tiena intet til Kryddeqwast. i. e. **Mycket fagert fängelöst.** Dhet är icke alt nyttigt / som är fagert för Ögonen. etc. Inf: lit: Myck: När:

Syr. 5. v. 32. 33.

Allmoſa mindrar intet / Kyrckiegång hindrar

drar intet. i. e. Dhet som giffz til Gudz åhra/ minskar intet förråd; Hööd kan och blifwa burgit/fast man först går i Kyrckian. Der vppå lyder och gambla Versen: Non unctura rotam, non tardat missa diætam. Item: Matth. 6. v. 33. Syr. 7. v. 10.

Pauperibus dando, res non decrescit; ad ædem
Ire Sacram, positum non remoratur opus. &c. Lindeb:

Christus haar sielff befalt först at sökia Gudz Ryke. etc. Man säger och aff Tyskan:
Kirchen gehn seümet nicht/
Spende geben armet nicht/
Vnrecht guth gedeyet nicht. etc. Inf: lit: Or:

Aller i Munnen/ som Simpan i Huswud. i. e. Mycket aff Munnen/ och lytet aff Vllen/ sade han som klipte Soen. Tyskarna säya aff lyka meening: Kuhn mitt der zurgen/verzagt mitt der lantz. etc. Inf: lit: Man: Myck: Predik. 5. v. 22. Syr. 21. v. 27. 28.

All uhrsächt är godh/ när hon finner rum. i. e. Dhet är gott enskylla sigh när dhet blyr wål vptaget. En Scribent haar fördenskull sagdt: Infelix culpa est, in quâ non locum invenit excusatio. &c:

All ting haar sitt skiffte/ i. e. Intet vnder Solen är beständigt. Omnium rerum vicissitudo est. Terent: Nil sub Sole stabile. Siunges vthi Cantilenan. Item: aff Poeten: Pred. 1. per totum. Syr. 14. v. 19. & Cap. 38. v. 23.

Omnia sunt hominum tenui pendentia filo;
Et subito casu, quæ valuere, ruunt. &c: Ovid:

Tyskarna säya: Alle ding vergehen vnd werden allt. etc. Inf: lit: Så:

Pred. 3. v. 1. & seq: **All ting will haa sin tydh.** i. e. Tydh will tagas i acht til all giärning. Ty om man råkar fram i otydh/ så gåret som man säger på Tyska: Ich kam nicht recht den ein mahl/ da warff man mich die stiegen hinvnter. etc. Fab: De Adolescente in funere matris cantante. Super: hac lit: Inf: lit: Tyd:

Syr. 18. v. 31. 32. & Cap. 33. v. 20. & seq: **Allt för runn/ giör Wällingen tunn.** i. e. Dhen som geer så han tigger/ skal man slåå så han ligger. Man sägher dherföre: Liberalitas liberalitate perit. Hieron: Item aff en Poët:

Qui plus expendit quam lucri summa rependit,
Non admiretur, si paupertate gravetur. &c.

Inf: lit: Den:

Matth. 25. v. 29. Cap. 13. v. 12. Syr. 40. v. 11. Pred. 1. v. 7. **Allt Watn will i Hafwet.** i. e. Dher mycket är/ dijt will altydh meehr. Heeter altså: Habenti dabitur. Canis præbetur habenti. Tysken säger: Woh Tauben seind/ da fliegen Tauben hin. etc: Inf: lit: Der: Den: Giff: Hwar:

Sap. 6. v. 1. Prov. 30. v. 33. **Allt för stränge/ råda intet länge.** i. e. Ströng styrßell sätter aff sähtet. Assidua

dua severitas authoritatem amittit. Laber: &c: Inf: lit: Ond: Strång: Så: 3. Reg. 12. v. 14. & seq.

Alt Watn släcker Eelden. i. e. **Dreent Watn släcker och en brand.** Aff samma förstånd säger man och: **Swyn alla swarta i mörckret.** Item: **Hunger wållier intet Bröd.** Tyskarna säya: Jm finstern seind alle Katzen graw. etc. Inf: lit: Hung: Kärl: Myck: Nöd: Ox: Swyn: Syr. 23. v. 24.

Alt för ödmiukt/ är förklädd höghfärd. i. e. Mången giör diupt reverentz/ och meenar dher intet medh: Är lykwål stält i hiertat. **Och är altså intet all dher han synes.** Och heeter då: Velata pietas, est duplex iniquitas: Och som man ellest plägar säya: Simplex homo, duplex nequam. &c. Infer: hac lit: Inf: lit: Han: Psal. 55. v. 22.

Alt för mycket är osundt. i. e. **Måttan är i all ting bäst.** Omne nimium nocivum, & naturæ inimicum. Extremum est vitiosum. Eras: Item: Omnia, nimia, nimium exhibent negotium. Idem. Och aff en Poët: Mel quoq; si nimium, redditur insipidum. Tysken säger: Zu wenig vnd zu viel/ beides verderben daß spiel. Zuviel zerreist den sack. Drumb ist maß zu allen dingen guht. etc. Inf: lit: Mått: Strång: Syr. 18. v. 31. 32.

Alt bör sökias medh sämia förr än swärd drages vth. i. e. **Man måste låta Lagh gå för slagh.** Omnia prius experiri quam armis, sapientem decet. Terent: Tyskarna säya: Zu scharff macht schärtig. Glimff geht für gewalt. etc. Ut superius. Rom. 12. v. 18.

Prov. 29. v. 15. 17.

Allt för stooor frijheet giör siälffzwäld. i. e. Godh frijheet blijr offta mißbrukad. Male dispensata libertas in petulantiam erumpit. Om dhem som således intet kunna bruka dheres frijheet/ haar en Scribent sagdt: Nec totam servitutem, nec totam libertatem pati possunt, &c. Inf: lit: Mißbr: Siälffzw:

Pred. 7. v. 17. Prov. 26. v. 12. Syr. 6. v. 2. & seq. Rom. 12. v. 17.

Allt för klook/ är största took. i. e. Förmeent Wijßdom är största dårskap. Dheraff sägs och: Qui omnia scire simulant, nil quicquam sciunt. Plaut: Nimia sapientia obest, Eras: Item: Mens quæ nimium sapit, non sine damno sapit. Eurip: Heeter fördenskull: Inscitia est mater arrogantiæ. &c. Inf: lit: Inb: Lärd: Mång: Siälff:

Syr. 18. v. 31. 32.

Allt för höfligh/ är Narren lijkast. i. e. Måttan är i all ting bäst. Ut superius. Dheryppå säger man och: Virtus indiscreta, vitij locum obtinet. Tyskarna säya: Gar zuhöflich/ ist halb bawrisch. etc: Super: hac lit: Inf: lit: Mått:

Syr. 3. v. 27. & seq. 1. Cor. 10. v. 12.

Allt för kiäck / är största Giäck / i. e. Förmåtenheet haar fahra medh sigh. Deraff plägar man och säya: Dhen Fahran älskar han förgås dher i. Dervppå lyder och gambla Versen: Qui nimis est audax, sæpe infeliciter audet. &c: Inf: lit: Den:

Rom. 12. v. 3. 15.

Allt för dyrt / blifwer sällan kiöpt. i. e. Som man wille säya: Dhen som håller för mycket aff sigh sielff / han blifwer aff andra försmådder. Dher aff säger och Tysken: Zu thewr gebothen/ macht die wahr vnwehrt. &c. Inf: lit: Bog: När: Siälfft:

Prov. 20. v. 33.

Allt för noga/ minskar Wänskapen. i. e.

Som

Som man sade: **Man får intet sweeda alt som ludit är.** Blandh wänner får man intet wara för granräknande. Heeter fördeuskull: Qui nimis emungit, sangvinem elicit, &c. Tyskarna säya: Man muß nicht alleß nach der spitze außmessen. etc. Super: hac lit: Inf: lit: Man:

Allt för stoor åhra/ lychtas medh skammen. i. e. När en owärdigh skeer altförmycken hedher/ så räcknas dhet honom för en wahnähra. Och heeter på Tyska: Vbrige ehr ist halb schand. etc. Haman war intet nögder medh dhen stoora åhra honom wederfors/ och kom dher öfwer til skamm. etc. Inf: Ähr: Esth. 5. v. 11. & seq. Cap. 7. v. 10.

Allt som Lyfwet lyster. i. e. När willia och lust må giöra laagh/ så giör hwar effter sitt behag. Och brukas aff en part myndige/ som förmeena dem alt wara frijt/ dhet dhem sielfwe lyster äth. Hållandes sigh wedh dhen gambla Versen: Sic volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas. &c: Æl: Spart: Men dher emoot sägher Tysken: Egenwill breent in der Hell. etc. Inf: lit: När: Syr. 5. v. 2. 3. Sap. 2. v. 10: 11.

Alltydh wärre som efterkommer. i. e. Sällan bytes til bättring. etc. Inf: lit: Ond: Wärr: Prov. 20. v. 14.

Alltydh något nytt/ sällan något gott. i. e. Bland nya tijdender plägar i gemeen sällan höras dhet som gott är. Derföre haar och Erasmus sagdt: Rarò quid boni rumores. Tyskarna säya och: Immer was newes/ sellten was guhts. etc. Inf: lit: Forw: Nyf: Syr. 3. v. 23. 24.

Alltydh bättre Sädh på annars Åker.

Pred. 6. v. 7. Prov. 9. v. 16. i. e. Ingen fägnar sin deel. Dheraff haar och Gellius welat säya; Alienum nobis, nostrum plus alijs placet. Item aff Poëten:

Fertilior seges alieno semper in agro,
Vicinumq; pecus grandius uber habet. &c. Ovid:

Annars Koo haar altyd större juder. Item aff Tyskan: Anderen leut brodt schmecket allzeit beßer. etc. Inf: lit: Förb: Ing:

Luc. 6. v. 42. Alla haa en Gudh/ men icke en natur/ i. e. Så många Hufwud/ så många sinne. Quot capita, tot sensus. Och sannas sådant aldrasnarast i Ödlstugun; Dher dhen ena wed rwset roopar; Dhen andra sompnar; Dhen 3. leer; Den 4. gråter. etc. Inf: lit: Såå:

Syr. 14. v. 0. 21. All ting haar en ände. i. e. Intet är beständigt. Omnia transibunt, sic ibimus, ibitis, ibunt. Man pläghar och skämptwys säya. All ting haar en ända/ men Korfwen haar twåå. etc:

Syr. 18. v. 31. 32. Allt för klookt Folck regera intet wål. i. e. Dhe som wela wara alt för accurat vthi ämbeten/ dhe giöra offta för mycket til saken. Dherföre haar en gammal Scribent sagt: Hebetiores, quam acutiores, plerumq; melius administrant. Thusyd: Han haar och sagt: Is est ad res gerendas Multò præstantior, cujus mens non ità subtilis & acris. &c. Heeter fördhenskull: Medium tenuere beati. Item: Non amo nimium diligentes, &c. Inf: lit: Mått:

All

Allt som man wään sigh. i. e. Waanan är dryger; Han är onder at kasta i wråå. Heeter altså: Consvetudo est altera natura. Ellies plägar man och skiämptwijs säya: Alt som man wään sigh/ taa i sampn när man täähn sigh. Ty i gemeen är dhen som räcker sigh/ antingen kääth eller laath. Dhe gambla hafwa fördenskull sagt: Räckia/ bodar kättia. etc. Inf: lit: Waan: Prov. 22. v. 6.

Allt löper til ändan. i. e. Allt skyndar til undergång. Dhet ena wäxer til/ dhet andra faller aff/ och altså succesßive fort/ såsom löfwen på Trään. etc. Inf: lit: Död: Menn: Syr. 14. v. 20. 21. & Cap. 38. v. 23.

An.

Andras feel giöra ingen Laag. i. e. Dhet hielper intet then brotzliga/ at andra hafwa och syndat/ så wäl som han. Multitudo errantium non parit errori patrocinia, Augustin: Item: Iniqua excusatio, nova est culpa. Tyskarna säya: Viel wie gehen macht den weg nicht recht. etc. Inf: lit: Slätt: Exod. 23. v. 2. Syr. 7. v. 17. 18.

Andras feel måäta/ sitt egit förgäta. i. e. Wij kunna see grandet i wår nästas Öga/ mån biälcken i wårt egit blij wij intet warße. Och heeter fördenskull: In alienis lyncei, in nostris v. talpæ. Eraf: Proprium stultitiæ est aliorum vitia cernere, suorum obliviſci. Cic: Item: Qui alium incusat probri, ipsum se intueri oportet. Plaut: Poëten haar derföre sagt: Luc. 6. v. 42. Syr. 18. v. 21. Jacob. 4. v. 11.

Qui

Qui vult alterius oculorum abſtergere labem,
De proprio citius eruat ipſe trabem. &c. Item:
Loripedem rectus derideat, Æthiopem albus.

På Swänſka ſägher man och dhet ſamma i gambla Rijmen:
Dhen ſom wil ſtraffa migh och mitt/
Han gånge förſt heem til ſitt:
Finner han intet Feel medh ſigh/
Så komme igen/ och ſtraffa migh. etc.
Tyſkarna pläga och ſåya:
Sag neimand wer er iſt/
So hörſtu nicht wer du biſt. etc.
Fab: de vulpe & vermiculo, Inf: lit: Den: Din: Hwad: Hwar:

Eſa. 2. 8. v. 19. **Andras Feel Lära bäſt. i. e. Bäſt lära aff annars Skadha.** Felix quem faciunt aliena pericula cautum. Tibull: Caſus dementis eſt correctio ſapientis. Item: feliciter ſapit, qui alieno periculo ſapit. &c.

Dherföre ſade och Näfwen för Leyonekulan:
Quia me veſtigia terrent:
Omnia te adverſum ſpectantia, nulla retrorſum. Horat:
Ellieſt haar och Eraſmus ſagt: Optimum eſt aliena frui inſaniâ. Aff Tyſkan ſäger man: Eines andern fehler/ iſt ein guhter Lehrer. etc.
Fab: De Leone, Aſino & Vulpe. Inf: lit:
1. Pet. 3. v. 16. Den: Lucht: Når:

Annars Skada / glömmes ſnart. i. e.

dhet

dhet som angår en annan/ lägger man intet så hårdt på Hiertat. **Ty dhet är altijdh gott at binda om en heel Finger.** Cicero haar fördenskull sagt: Citò arescit lacryma in alienis malis. Som man wille säya: **Tårarna torckas snart wedh annars Olycka. etc.** Inf: lit: Gott:

Antingen til Reepet eller Greepen. i. e. När en Menniskia blir desperat om sin Wälfärdh/ måste hon antingen arbeta medh åhran (dher medh Greepen förstås) eller ståla sigh til Jödan/ och få så Reepet/ i. e. Gallgan til arbetslöhn. Dheraff plägar man och säya: **Dhen som tränger/ han stiål til dheß han hänger.** Man sägher och wedh sådan meeningh: Ex desperato, aut miles aut monachus. &c. Inf: lit: Den: Nöd:

Antingen Ägg eller Ungar. i. e. Dhet måste antingen bogna eller brista. När man haar något swårt wärck före/ som går något trögt/ reepar man stundom Moodh medh ett sådant Ordspråk; förståendes/ at dhet måste en gångh grypa ända/ på ett eller annat sätt: Och seya medh Erasmo: Aut cucurbitam, aut cucurbitæ florem. &c. Matth. 7. v. 16.

Antingen Skalcken sitter eller ståår/ så är han i Dagh så godh som i gåår. i. e. **Paddan är sigh altijdh sielff lijk.** Hon byter sällan Sinne til bättrings. Dher aff säger man och medh Erasmo: Lupus pilum mutat, non mentem, &c, Inf: lit: Ulffw:

Arbete

Ar.

2. Theſſal. 3. v. 10. Prov. 10. v. 4. 5. Prov. 28. v. 19. **Arbete är gott för armood.** i. e. Dhen ſom orkar arbeta/ han ſwälter intet. Heeter altså: Qui non laborat, non manducet. **Den ey arbetar / efter Maaten han leetar.** Tyſken ſäger och: Arbeit iſt für armuht guht. etc. Inf: lit: Den:

Pred. 5. v. 11. **Arbete giör ſömpnen ſööt.** i. e. En trogen Arbetare kan wäl ſofwa. Deraff plägar man och ſäya på Tyſka: Nach gethaner arbeit iſt guht ruhen. etc.

Arbete vthan hwyla/ warar intet länge. i. e. **Hwyla lyſſar möda.** Vthan raſt och reſpiration kan Kroppen intet vthärda. Poeten haar fördenſkull ſagt:

Quod caret alternâ requie, durabile non eſt:
Hæc reparat vires, feſſaq; membra levat. &c. Ovid:
Dhen börda ſnart braſt/
Som bars vthan raſt.

Item:

Vires inſtigat alitq;
Tempeſtiva quies, major poſt otia virtus. &c. Stat:

Aff Tyſkan ſägher man: Auff arbeit gehört ruh. etc. Inf: lit: Eff: Hwyl: Lyth:

Gen. 3. v. 17. & ſeq. **Arbete och Mödha/ är Dagligh Spyſs och Födha.** i. e. Menniſkian är föd

til

til Arbete och wedermöda/ såsom Fogelen til flyga. Seneca haar fördenskull sagt: In vitâ humanâ nulla est intercapedo molestiæ. Item: Nil sine magno labore vita dedit mortalibus. Heeter fördhenskull: Vigilando, agendo, prospera omnia cadunt, Nam Dij laboribus bona sua divendunt. &c. Tyskarna säya: Jn Gottes krahm ist alles vmb arbeit feihl. etc. Int: lit: Flijt: Gud: Hwar: Ing: Hopp: Hiob. 5. v. 6. 7. Pred. 5. v. 7.

Arbete fördrifwer Laster. i. e. Dhen som städes blifwer vthi sin kallelses arbete / han vndwijker mycken odygd. Negotio vitia discutiuntur. Haar Lipsius sagt: Item: Vigilantia & labor, vera sunt generosi animi nutrimenta &c. Plut: Syr. 33. v. 29.

Arbete är halff Hälsa. i. e. Flijtigt arbeta/fördrifwer mycken siukdom. Poeten haar fördenskull wäl sagt: Syr. 31. v. 27.

Otia corpus alunt, animus quoq; pascitur illis;
Immodicus contrà carpit utrumq; labor. &c. Lindeb:

Arbetaren är sin Löhn wärdh. i. e. Som man wille säya: Bindt icke Munnen til på Oxen som tröskar. Non alligabis Os Bovi trituranti. Dhen som tienar wedh Altaret/ han måste och hafwa födan dheraff. Qui laborat, mercede dignus est. &c. Fab: de Asinio communi. Luc. 10. v. 7 Jacobi. 5. v. 4. Deut. 25. v. 4. Levit. 19. v. 13. I. Timot. 5. v. 18.

Arfwin-

Arfwingars Gråått haar Löyet baak om sigh. i. e. Aldrigh så ondt/ dhet är ju til något gódt. Hopp om Arfwet stillar snart Sorgen. Hæredis fletus sub persona risus est. Eras: Tyskarna säya: Reiche leute haben lachende erben: Dherföre kalla dhe och sådan gråått: Obenhinn weinen. Och på Swänska/ **Swijnegråått.** etc. Sup: lit: Alldr: Inf: lit: Swijn:

Syr. 39. v. 26. & seq. & v. 30: 39. 40.

Arga Hundar så rifwit Skinn. i. e. Dhen altijdh will slåß/ får något at plåstra. Dher om haar och en Poët sagt:

Vulnera, damna, probrum, & mortem plerumq; reportat,
Qui stricto ad pugnam quemlibet ense vocat. &c. Lindeb:

Tyskarna plåga och säya: Beißiger Hund/ hatt timmer zerbißene ohren. Item: Beißiger Hund/ wird auch gebißen. etc. Inf: lit: Den:

Argt Löffte bör intet hållas. i. e. Dhet onda som man vthlofwar dhet binder ingen/ Dherföre haar och en Scribent sagt: Satius est promissis non stare, quam peccare contra leges justitiæ. &c. Panermit: Lääs exempel om David och Naball. Item Jephta. &c. Inf: lit: Turing:

1. Sam. 25: v. 32. & seq. Judic. 11. v. 30.

Arg Son är Faderens blygd. i. e. Lijka som en Fader haar åhra aff en from och lydigh Son; Altså haar han och neesa aff en ond och geenwördigan. Dher aff haar och en Scribent sagt: Vitium filij, dedecus est patris, &c: Liban:

Prov. 10. v. 1. Syr. 16. v. 4.

Arld

Arla gröda är serla föda. i. e. Ungdoms planta är ålderdoms frucht. Syr. 25. v. 5.
Inf: lit: Ded; Ung.

Arm höghfärd/ skräppa och swälta. i. e. Liuga i sin egen pung. Man säger fördenskull dher om invective: Teipsum non alens, canes alis. Eraſ: Som man wille säya: Han föder Hundar / och haar sielff intet Brödh. Tyskarna plåga säya: Slechte hoffart/ da man vor hunger nicht schlaffen kan. etc. Inf: lit: Han: Prov. 12. v. 9.

Armod giör mannen blödigh. i. e. Lijten är altijdh minst. Dhen fattige blijr altijdh baak Dören. Pauper ubiq; jacet. Ovid: &c. Inf: lit: Blyg: Fatt: Lijt: Prov. 10. v. 15.

Arm Tiggiare som icke kan gå ett Hws förbij. i. e. Han är illa trängder / som nödgas bedia dhen han intet giärna will. etc. Inf: lit: Mån: Ondt:

Arm Wärd/ som icke kan borga en Afftondryck. i. e. När man är aff någon worden förtörnad/ och icke strax will eller kan medh lämpa sökta revenge, vthan affseer dher til beqwämbligh lägenheet / så brukas dhetta såsom en vndsäyelse. Ellieſt säger man och: Quod differtur non aufertur. Som man wille säya: Dhet skal intet blifwa förgåtet/ faſt något dröyes. etc. Inf: lit: Mång: Matth. 18. v. 35.

Arm Steek dher intet dryper aff. i. e. Ringa ämbete som ingen nytta gifwer. Ty elliest säger man: Ämbete gieer Kappa. &c. Inf: lit; Ämb: Syr 38. v. 32. & seq. & Cap. 10: v. 31. & 32.

Armodh hindrar vpkomst. i. e. Fattigdom stöter mången från högsätet. Dheraff haar och Poëten sagt:

Haud facilè emergunt, quorum virtutibus obstat
Res angusta domi, &c. Horat. Item:

Auxilio egent qui de novo emergunt. Tyskarna plåga säya: Armer leute kinder kommen selten zu ehren, etc. Inf: lit: Fatt:

Arm Rotta / som icke weet meehr än ett hool. i. e. Dhen listige weet många ränckior. Man säger fördenskull: Rotta kan finner fulle hool / fast stugun wore full medh Kätter. Mus uni non fidit antro, Plin: Item aff en gammal scholevers: Mus miser est, antro qui solo clauditur uno. &c. Inf: lit: List:

Matth. 7. v. 8. Syr. 40. v. 29.

Armod lärer tiggia. i. e. Ingen gieer dumbe Lamb. Friget quem petere piget. Nöden driswer Hunden i band. Deraff säger man och: Multa jubet hominem experiri paupertas. Item: Paupertas altera mors est, Godofr: Armuht dreibt zu arbeit, etc. Inf: lit: Ing: Naak: Nöd:

Armod är Ålders last. i. e. Fattigdom är gammal mans plåga; Effter som han för swagheet skull / intet kan wärfwa sitt uppehälle. En wys Man skal wara tilfrågad hwad honom syntes dhet ändigst ting wara; Och gifwet til swar: Senex egens, i. e. En gammal fattigh, etc. Inf: lit: Ålder:

Armod

Armodh är offta rådhlööss. i. e. Dhen fattiga feelar offta godh rådh. Honom är godh rådh dyr. etc.

Arma Mågar/ giör slächten ringa. i. e. Fattigdomen är altydh i föracht. Deraff haar och Poëten sagt: Nulla fides unquam miseros elegit amicos, &c. Lucan: Inf: lit: Fatt:

Arm och ryk/ giör Döden lyk. i. e. Döden klappar och på Kongzhwset/ så wäl som på Tiggiare koyan. Poëten haar och dher om sagt: Pauperibus reges; mors sceptra ligonibus æquat. Horat: Mors æquo pede pulsat paperum tabernas Regumq; turres. &c. Item: Mors æquabit, quos pecunia separavit. Plin: S. En annan Poët haar sagt: Quos fors distingvit, mors facit esse pares. Aff Tyskan säger man och: Arm vnd reich/macht der thot gleich. Och slutas fördenskull här medh; At Döden är allom öden. etc. Inf: lit: Död: Pred. 2. v. 16. Syr. 40. v. 1 & seq. & v. 11.

Armod lärer Konster. i. e. Fattigdomen lärer föda sigh. **Naaken Qwinna drifwer nöden til spinna.** Paupertas exitat artes. haar Erasmus sagt. Ingeniosa fames. Claudian: Magistra morum. Antiphan: Item: Paupertas est virtus, quæ per se, i. e. sine præceptore discitur. Stob: Aff Tyskan sägz och: Armuht/ ist zu vielen guht. Item: Armuht hatt vielen zu Herren gemacht/ vnd vielen an den Gallgen gebracht; etc. Super: hac lit: Inf: lit: Naak: Nöd:

Armod är ond at döllia. i.e. Fattigdomen måste fulle brista vth; Han kan intet wäl skylas. etc. Inf: lit: Ryk:

Armodh lårer spara. i. e. Lytet i korgen lårer fulle knappa. Tyskarna säya dher om: Genaw zehrgeldt/ lehrt woll spahren. etc. Inf: lrt: Fatt: Knapt: Lyt:

Armod lårer Laster. i. e. Som man ellest plågar säya: Dhen som tränger/ han stiäl til han hänger. Rariſſima eſt in paupertate integritas. Eraſ: Item: Viro eſurienti, neceſſe eſt furari. Idem: Super: hac lit: Inf: lit: Den: Jw: Inf: lit: Nöd:

Syr. 41. v. 3. 4. & ſeq. **Armod giör Döden söth.** i. e. Dhen som lefwer i ålende/ han löper intet mycket vndan för Dödhen: effter han giör ände på hans jämmer. Dheraff man och plägher säya: **Döden hielper vhr Nöden.** Mortem minus timet, qui in vitâ minus delitiarum novit. &c. Viget: Der in der welt nicht viel frewde spührt/ der gibt nicht viel auff dem thodt. etc. Inf: lit: Död: Fatt:

Art föllier art. i. e. Katt bråår på kiöön. Præſumitur bonus, bono de genere natus.

Matth. 7. v. 16. Och dher emoot. Mali corvi, malum ovum, vipera viperam gignit. Eraſ: Poëten haar dher om ſagt:

Neſcia mutari, ad mores natura recurrit:
Naturæ ſequitur ſemina quisq; ſuæ. &c. Prop:

Item:

Naturam furcâ expellas, tn. uſq; recurrit. Horat:

Item: Lupus pilum mutat, non animum. &c.

Eraſ:

Eraſ: Tyſkarna ſäya: Art leßt von art nicht Gleich gleichs gebiert. Die natur leſt ſich nicht drehen. Ein Eul hecket kein blaefuß. Item: Tholle bullen/machen tholle kellber. etc. Fördenſkull ſäger och Skrifften: Man hämptar intet Fyſon aff Törne. etc. Inf: lit: Dott: Nat: Ond: Padd: Såll: Åhr:

Ba.

Baaktaal vthan grund / går intet länger ån til Öronen. i. e. Lögn låter intet lämma sigh; Hon haar intet beståndh. Ty når sant kommer fram / så får lögnen skam. Heeter altså: Wachta digh för ond giärning/ lögn får snart wändning. Falſum probrum non ultra aures penetrat. Val: Max: Item: Ferenda eſt lingva, & qualiscunq; fortuna: præſertim quæ abſit à culpâ. Dio Halic: Poëten har och wål dher om ſagt: Conſcia mens recti, famæ mendacia ridet. Ovid: Aff Tyſkan säger man: Hüt dich fur der thatt/ der lügen wird woll raht. etc. Inf: lit: Lögn: Oſk: Wacht: Prov. 11. v. 3. Pſal. 5. v. 6.

Baaktaal giör Wänneſkilnad. i. e. När man förſmäder och baakalar ſin wän/ ſå taar wänſkapen ſnart en ända. etc. Inf: lit: Sqwall: Syr. 22. v. 25. Prov. 18. v. 8.

Baaktaal ifrad blir ſnaraſt ſport. i. e. Jw meer man rörer i ſkarnet / jw wärre dhet luchtar. Jw meer man wredgas öfwer förtaal/ jw meer blifwer dhet rychtbart: Men om dhet intet achtas/ ſå faller det aff ſigh ſielfft. Convitia ſi iraſcare, magis Jacob 4. v. 11. 12. Syr. 8. v. 4.

innoteſcunt, ſpreta autem inſoleſcunt. Tacit: Item: Verba non lædunt, ſi quis contemnat, &c. Laert: En Politiſch man ſkall reeſa aff ſin tienare wara påmint/ huru illa han wore aff en och annan medh ſmädhord effertaalt; Skal hafwa på Tyska ſwaradt: Eß ſeind ſchelltwordt/ ſie gehen nur nicht ahn. etc. Inf: lit: Iw: Oſt:

Prov. 29. v. 19. **Bannor bijta intet til Beens. i. e. Hoot dräper ingen.** Item: **Lyka hwadh Hunden ſkiäller når han bijtz intet.** Är ett gemeent taal bland treeſkt och owilligt legefolck/ ſom aff bannor och correction förwärras/ mehr än förbättras: Men om förtiänta bannor haar en Scribent ſagt: Bonus improbis non vulneratur verbis. &c. Inf: lit: Göd: Hött: Lyk: Treeſk:

2. Sam. 16. v. 7. & ſeq.

Syr. 14 v. 5. & ſeq: **Barn gå frå Hiertat/ och til hiertat igen.** Dhe äro Föräldrarna käre/ och fördenſkull går dhem til Hiertat/ när dhe råka i någon nödh och olycka. Poëten haar dher om ſagt:

Ni ſobolis tantum Deus ingenerasſet amorem:
Paueis filiolas tollere cura foret.
&c. Gland:

Tyskarna ſäya och: Wen Kinder nicht ſo lieb wehren/ ſo würden ſie ſelten erzogen. etc. Inf: lit: Ing:

Syr. 3. v. 14. & ſeq. Prov. 30. v. 17. **Barnen äre aldrigh ſå mångh/ ſå är doch Faderen äldſt.** i. e. Faſt en Fadher hadhe mång och myndigh Barn/ ſå bör honom

honom lijkwäl aff dhem sin skäliga heeder och åhra / fast han ån wore något geenwördigh. Dher aff säger man och: Matris ferre injurias, pietas jubet, Terent: &c. Marc. 7. v. 10.

Barnahänder åre snart fylte. i. e. Dhe åre medh ringa nögde. Man säger och fördhenskull: **Med lijtet fägnas ett Barn.** etc. Inf: lit: Ny:

Barnaminnet är längt. i. e. Dhet som är sädt i Ungdoms åhren / mins man offta bättre / ån dhet som nyligen är händt. etc. Prou. 22. v. 6.

Barn åre snart lockade. i. e. Medh ringa tubbas ett Barn. Item ut superius, **Barnahänder åre snart fylte.**

Barn giör Barns giärning. i. e. Effter Förståndet. Dherföre haar och Seneca sagt: Pueris omne ludicrum in pretio est. Item aff en Poët: A primis & nos pueriliter egimus annis. Och aff en annan Poët: 1. Cor. 13. v. 11.

Puerorum est
Ludere par impar, equitare in arundine longâ. &c.

Inf: lit: Leef:
Man sägher och fast wedh lijka förständh:

Barnagiömmor / arma giömmor. Idem Kinder follgen ihre art. etc. Matth. 7. v. 16.

Barnen åre intet för mång / når dhe ställa sigh wäl. i. e. Föräldrarna räkna ingen mödha för fromme och lydiga Barn. Coll. 3. v. 20.

Barn klaga wäl öfwer Ryset: Men tiga dheres broth. i. e. Hwar färgar giärna sitt feel / och skyler sin brist/ när straffet är förhanden. Man säger fördenskull äff Poëten; se quisq; absolvere gestit. Tyskarna säya och: Wer will von seinem gebräch wißen? Inf: lit: Förg: Hwar: Od:

Prov. 22. v. 6. **Barn giör så i Byy/ som dhet är hemma waant.** i. e. Waanan är dryger. Ynder at kasta i wråå. Consvetudo est altera natura. Eras: Item: Naturam furcâ expellas, tn. usq; recurrit. &c. Horat: Super: lit: Art: Inf: lit: Waan:

Prov. 13. v. 25. **Barnamagen är blind.** i. e. Han taar wedh allehanda spijs. Och liknas wedh en formans taska / som taar emoot allehanda mynt. Hwar ynder och förstås dhen girigas begärelse. etc. Inf: lit: Fohrm:

Barn och Narrar tala snarast sant. i. e. Dhe weeta intet annat/ än säya dhet dhe hafwa hördt och sedt. Inf: lit: Narr:

1. Sam. 1. v. 6. 7. **Barnlösa giör föracht.** i. e. Ächtenskap vthan Barn lijder försmädelse. Orbitas spernitur. Skal Curtius hafwa sagt om Alex. Magno. Munimen aulæ, regij sunt liberi. Eurip: Item: Non legiones, non classes, æquè firma munimenta, quàm numerus liberorum. Tacit: En Poët haar derföre sagt:

Jucundam sterili non cernens conjuge prolem,
Nescit cur vivat, cuiq; reponat opes. &c. Gland:

Tyskar:

Tyskarna säya och: Wer nicht Kinder hatt/ der weis nicht worumb er lebet. etc. Doch är bättre hafwa inga Barn än onda. Dheraff skal och Augustus Rom: Keysaren (som för någon odygd skull/ hade relegeret sin dotter Juliam) vnder tyden hafwa vthbrustat/ och sagt aff Homero: O utinam cælebs vixissem, orbusq; perissem &c. Sveton: Syr. 16 v. 4. & seq:

Barn ösas intet vhr Brunnen. i. e. Dhe äre aff Modren intet så lätt klöpte. Tyskarna säya och: Kinder schöpfft man nicht außm Brunn. etc. Syr. 7. v. 19.

Barnasorger ändas snart. i. e. Dhe läggia ingen sorgh på hiertat. Dhe fråga intet effter hwadh Kakan kostar. Item: Dhe hafwa snart vthsörgdt. etc.

Barn är Modrens bästa speleman. i. e. Lust och tydfördrifft. Ty Moderen kan altyd bäst delectera sigh aff Barnetz leek. etc. Inf: lit: Modr:

Barn äre fattigh mans Rykedom. i. e. Dhet är en Gudz wälsignelse; Ty medh Barnlösa föllier försmädelse/ som hände Hanna Samuels moder. Tysken säger och: Armer leut reichtumb seind die kinder. etc. Super: hac lit: Ut sup: 1. Sam. 1. v. 6. 7.

Barnaryggen will böyas i tydh. i. e. Barn bör ifrå yngdommen hållas vnder lydna. A teneris assvescendum. Eraf: Ellest går dhet som Poëten haar sagt: blanda patrum reprobos facit indulgentia natos. Syr. 7. v. 25. 26. Cap. 30. v. 1. & seq: Cap. 42. v. 11.

Blöta bärdskärare göra rutna Såår. etc. Inf: lit: Blöt: Siälffw: Prov. 23. v. 13. 14. Cap. 29. v. 15.

Vptuchtelsen. Dhet kallar man på Swänska: Lockebrödh. etc.

Colloss. 3. v. 21. **Barn äre snart rette.** i. e. Dhe äre snarstickne. Pueri inter sese, quàm pro levibus noxis iram gerunt. Terent: Tyskarna säya: Kinder erzurnen bald umb ein geringes. etc.

Be.

Syr. 12. v. 3. Luc. 17. v. 17. **Beed för Tiufwen: Men önska at han icke löner digh.** i. e. I gemeen plägar man fåå skamm til tacka/ når man hiälper en Tiuff. Hominem improbum promoveris, ipse te evertet. Tysken sägher: Wer einen andern von Gallgen löset/der brächte ihn giern wieder hinahn. etc. Inf: lit: Giör: Ot:

Bedia är tyngre än plöya. i. e. En alfwarsam Böön/ är swårare än gå wedh Plogen. En gammal Lährare haar dhet och sagt: Difficilius est orare, quàm arare. &c.

Prov. 22. v. 6. **Begynna medh Nåål / och lychta medh Silfsskåål.** i. e. Tiufvad börias måst medh smått / och lychtas medh stoort. Taurum tollit, qui vitulum tulit. Eraf: Och aff Tyskan: Wer ein Kalb stillt/ der stillt auch woll eine Kuhe. etc. Inf: lit: Waan:

Behållen som sitt haar. i. e. Byte giörs offta för giäckerij. Ty Bythe gåår sällan aff vthan skada på endera sijdan. Derföre blijr dhen altijdh skadelös / som sitt egit behåller obytt. etc. Inf: lit: Byth:

Syr. 4. v. 24. 25. Item: v. 30. 32. **Bekiänd Saak är halff tilgifwen.** i. e. När man godhwilligt bekänner sin broth / så haar man giärna medhlydande medh dhen

brotzli-

brotzliga. Res confessa dimidium pœnæ. Eraſ: Item aff en Poët:

Prov. 28. v. 13

Ingenuè ſaltem temet peccaſſe fatere:
Emendant humiles, ferrea fata, preces. &c. Lindeb:

Tyſkarna ſäya och: Bekannt iſt halb gebüßet. etc.

Bekänna haar bracht mången om Halſen. i. e. Vthi lyffſaker taar man icke någon lätteligen aff daga / vthan föregående egen bekännelſe. Dheraff ſäger och juriſten: Voluntaria ſit confeſſio ejus, qui capitis damnari debet. Dom: Regl: Loccen: Ut ſuperius.

Bekiänd Saak är ſå godh ſom witnad. i. e. Til en kiänd ſaak behöfwes inga witna. Teſtibus haud opus eſt, ubi res confeſſa relucet, &c. DråpM: medh will: Cap: 11. St: 1: Dom: Regl: Ut ſuperius.

Bekymbra ſigh om Nürnberg/ dher man ingen Steen ägher. i. e. Fåfängh och onödigh omſorg/ ſom enom intet angår. Heeter altſå: Alienæ rei ſe immiſcere culpa eſt. Syr. 3. v. 22. & ſeq: Cap. 10. v. 30.

Achte hwar ſitt / låte annars fara. Tyſkarna ptäga och wedh ſådan meeningh ſäya: Laß dir keine graw haar drumb wachſen. etc. Sup: lit: Acht; Inf: lit: Skom: Sörgh:

Beſinna kan mycket finna. i. e. Flyt ökar weet. Dhen ſom något diupt tänckер efter/ och lägger Hufwud i blööth / han kan mycket gott finna på. Dheraff ſägher man och: Labor improbus omnia vincit. Omnia conando, docilis ſolertia vincit. Matth. 7. v. 8.

Sapien-

Sapientiâ investigari possunt omnia. Item: Sapienti nil peregrinum. &c. Inf: lit: Flijt: Konst: Wijßd:

Betha biuder betha. i. e. När man genom siukdom haar miist appetit til maat/ lockas offta den siuka medh lijtet i sönder; Och således lockar dhen ena bethan dhen andra. Item: Vthi ett gott laag lockar offta dhen ena Båkaren dhen andra til drycks. etc.

Esa. 28. v. 19 Rom. 13. v. 3. 4. **Betzel och Tömm häller Hästen i styre.** i. e. Straff och tuchtan häller skalcken i lydna. Man säger fördenskull: Oderunt peccare mali formidine pœnæ. Inf: lit Straff:

Betzlebullan är Wänedryck. i. e. När goda wänner skillias åth/ öfer man stundom drycken medh en ny skåål: Och en reesande wän dricker fulle en dryck til Valete/ när han will styga til Häst/ och kan skee/ sedan han sitter på Hästen; Det hafwa dhe gambla kallat Betzlebullan. etc.

Bi.

Pred. 4. v. 8. Syr. 36. v. 26. 27. **Bij vthan Wijse dhe flyga willa wägar.** i. e. Dher inter förstyre är / dher föres ett galet Hwßregimente. Inf: lit: Hws: Ill: Ondt:

Sap 3 v. 5. Pfal. 34. v. 20. Thren. 3. v. 26. Prov. 14. v. 29. Matth. 11. v. 30. **Bijda och lijda / skillar mycken qwijda.** i. e. Tolamodh öfwerwinner alt. Och heeter fördenskull som Poëten haar sagt: Si vis vincere, disce pati. Item: Perfer & obdura, dolor hic tibi proderit olim. Ovid: Hijt lyder och Epicteti Symbolum, som han kallar Summan aff all Wijßheet: Sustine, & abstine, &c Gell: en Poet haar och i den Materien wäl sagt:

Aspera discе pati, patientia proderit olim:

Crux brevis, æternum pondus honoris habet. &c. Lindeb:

Inf: lit: Gitt: Lägg: Thol:

Bindt intet Siällan på skalcken/ han låter fulle ellieſt höra sigh. i. e. Paddan theer sigh fulle otecknad. etc. Inf: lit: Padd;

Binda Korſwen wedh Hunden. i. e. Sättia Bocken til Träägärdzwachtare. Ovem lupo committere. Eraſ: **Ulfwen går wall medh Fåären; Och Höken wachtar Hönßen.** etc. Inf: lit: När: Sätt:

Bittyda Herre blir länge Dräng. i. e. Dhen ſom altför hastigt häfwes vp vhr ſtoftet/ til något wälde/ (ſom Eraſmus kallar: A remo ad tribunal) och weet intet at bära ſin lycka/ han råkar offta dher öfwer i störſta Servitut. Man plägar och dher om ſäya: Tolluntur in altum, ut lapſu graviore ruant. Och aff en Poët: Pſal. 82. v. 7. 8. Syr. 11. v. 4. & ſeq:

Qui puer orditur teneris dominarier annis,

Servus is in ſenio cogitur eſſe ſuo. &c. Lindeb:

Är fördenſkull bäſt at gå per gradus ad honores; Och måſte då heeta: **Pyckiare/ förr än Skippare.** etc. Inf: lit: Mång:

Bittida

Prov. 16. v. 1, 3. 9.

Bittyda sadla / och ryda seent. i. e. Når man sätter sigh före något medh hast at vthrätta/ blir hindrad/ och råkar dher öfwer i drögzmåål/ då plägar man säya: Han sadlar bittyda och ryder seent. etc.

Matth. 5. v. 43. 44.

Bittert kan medh bittert boothas. i. e. Dhet ena onda kan offta fördrifwa dhet andra. Malum malo medetur. Item: Contraria contrarijs curantur. &c. Inf: lit: Ondt:

Hiob. 39. v. 33. Matth. 24. v. 28.

Biudh intet Lwsen i Skinfällen. i. e. Snylltegiästen kommer fulle obedin. Man plägar fördenskull säya: **Dher Giästebudh hålß / dhijt sanckas giärna slödredh.** etc. Sup: lit: Aaß: Der: Snyllt:

Prov. 29. v. 19.

Biörnen slår man intet medh Rys. i. e. Jäfängt tuchta Paddan medh Halmstråå. **Slåå watn på Gåsen.** Item: **Treesker geer intet om bannor. etc.** Sup: lit: Bann. Inf: lit: Lijf:

Syr. 27. v. 28. & seq: Sap. 11. v. 17.

Biörnen och Biörnekarlen dhe haa icke een cancka i. e. **Liist emoot Liist.** Fraus fraudi opponitur. Item: Cretisa cum Cretense. Eraf: Inf: lit: Liist.

Biörneskinnnet bijtz intet. i. e. **Dhen Gåås som halßen är aff / hon roopar intet mehr.** Dheraff säger man och: Mortui non mordent. Plut: Item: Mortuo leoni, etiam lepores insultant. Eraf: Sup: lit: Acht: Inf: lit: Den: Dödh:

Bl.

Bland onda wilkor wällier man giärna

dhet

dhet bästa. i. e. Ondt wällia blandh det som intet doger. Man refererar ellieſt om en Man som hade taget sigh en mycket lijten Hustrw/ och när honom dher om år wordet frågat hwarföre/ skal hafwa gifwet til swar. E multis malis minimum elegi. Bruſon: På Tyska sägz: Von zweyen vbelen meidet man deß ergeſte. etc. Inf: lit: Ondt:

Bland 3. stallbrör blijr altijdh en klämber. Inter tres ſocios ſemper excluditur unus. Tyskarna säya: Wen zu hoffe zwey zuſamen halten/ ſo wirdt der dritte zum narren. etc.

Blandar man sigh i Draaff/ så blijr man åtin aff Swijn;

Blandas man med Gull/ så blijr man lagd i Skrijn. i. e. Dhen intet kiännes aff sigh sielff / han kiännes aff vmgiänget/ och blijr dher efter hedrad. Concolores aves facilimè congregantur. Eraſ: Syr. 6. v. 35. 36.

Lijka Foglar flyga giärna samman. Aff Tyskan säger man: Wer sich vnter die kleyen miſcht/ den freßen die Sew. Man kommer ſulle altijdh i ſoopewråån. Heeter fördenskull: Ad ſumma nitendum. Nil humile cogitandum. Man muß allezeit vber sich trachten. etc. Inf: lit: Den: Ondt: Som: Åhr:

Blinder leeder dhen blinda i grooper. i. e. Narren will lära Skratten/ båda lijka klooka. Cæcus cæcum ducit. Eraſ: Matth. 15. v. 14. Luc. 6. v. 39.

Blinder man/ en armer man. i. e. Blindheet är ett eländigt willkor. Dheraff haar Tob. 5. v. 12.

och en

Luc. 8. v. 35. Syr. 40. v. 29 & seq: och en Scribent sagt: Totius hominis debilitas, est oculos perdidisse. Quintil: Item: Visu carentem, maxima pars veri latet En blinder weet sigh inga medel til födan/ vthan genom tiggiande/ som (efter Syrachs Ord) är swårare än sielfwa Döden. etc. Inf: lit: Bättr:

Blinder dömer om färgan. i. e. Ondt judicera om dhet man inter förstår. Man säger fördenskull wed sådan meening: **Hwad skal dhen blinde medh spegel. etc.** Inf: lit: Hwad:

Syr. 11 v. 32. **Blinder Häst behöfwer en godh taleman.** i. e. **Wål roosadt/ är halff såldt.** Dher aff säger man och: Laudat mercator quas vult extrudere merces. &c. Inf: lit: Wål:

Matth. 6. v. 34. **Blind Dufwa finner och stundom ett Hweteekorn.** i. e. Dhen fattigha råkar och vndertyden wedh en lyten lycka. Dher vppå lyder och Versen: Invenit interdum cæca columba pisum. &c. Inf: lit: Fatt:

Prov. 6. v. 12. & seq: Cap. 16. v. 30 Syr. 27. v. 25. & seq: **Blincka är illa troandes.** i. e. Dhen som plurar medh Ögonen/ han haar en Räff i armen. i. e. Han vmgår medh list. etc. Inf: lit: Falsk:

Thren. 3. v. 22. **Blir fulle bättre än Booken säger.** i. e. **Man måste altijd hoppas dhet bästa.** Dher på säger man och aff Erasmo: Adhuc cælum volvitur. Man sägher och: **Alt moln gieer icke Regn.** Item: **Det flyter fulle öfwer.** Vthan twifwel dher aff taget/ at når

at når Calenderna ominera något owäder / och man lyckwäl hoppas bättre. etc. Sup: lit: Allt: Inf: lit: Eff: Man:

Blyret giordt/ dhet blyr fulle spordt. i. e. Som man wille säya: Dhet som giömmes i Snöö/ dhet kommer vp i thöö. Matth. 10, v. 26. Pred. 12, v. ult: Ogiärning blyr sällan dölgd. etc. Inf: lit: Ded: Ondt:

Blyfdt Wäder lockar Barn vth. i. e. Sööth Ord hugna dhe fromma. Dhe gambla hålla sigh och giärna wedh wärmen / och kallas fördenskull aff Erasmo: Aprici senes. Såsom dhe öher offta lockas aff warmt wädher vnder wäggtar at läppia Soolskeen. etc. Inf: lit: Sööth: Warm: Syr. 11, v. 32.

Blodh är altydh tiockre än Watn. i. e. Slächt och förwanter förmenes altydh wara hwar annan hullare/ än andra och oskylde. etc. Dheraff plägar man och säya:

Blodh kryper dher dhet intet kan gåå. i. e. Affectionen yttrar sigh giärna. Man sägher dherföre medh Erasmo: Genu sura propius. Och aff Tyskan: Däß knie ist neher alß die wade: Die schwester ist neher alß der schwager. Item: Daß bluht krieht/ da es nicht gehen kan. etc. Man plägar och ellest säya: Blod draager/ sade Kläckaren. etc. Inf: lit: Närm: skiort:

Blomster är Fruchtenes fästepenningh. i. e. När Blomstret brister vth på Träädh/ så är hopp om Fruchten. Förstås och om gråhärigh ålder: Och då sägher man: Gråå Häär äre Dödzens blomster. Matth: 24, v. 32. Pred. 12, v. 5.

ten sägher och : at Mandelträt blomstras ; Hwar vnder förstås ett grått Hufwudh. etc. Inf: lit: Gråå:

Psal. 5. v. 6. **Blodhgirigh haar Ulfwehierta.** i. e. Dhe som förlusta sigh i Blodh/ dhe få Willdiurs art. Lijka som Ulfwen när Tanden begynner blööda/ skoonar han intet/ vthan bijter deste meer ; Alså blodtorstige Regenter/ Jw meer dhe vthgiuta Blod/ jw meer dhem dher effter törster. En Scribent haar fördhenskull sagt: Ferina rabies est, Sangvine & vulneribus gaudere, &c. Sen: Inf: lit: När: Waan:

Gen. 24. v. 65. **Blygdt Barn rodnar snart.** i. e. Rodna / är en dygdefärga / och tekn til en godh natur. En Scribent haar och dherföre sagt: Rubedo faciei ex pudore orta, est signum virtutis & salutis. Såsom Blygsamheet blijr och aff Diogene kallat Tinctura virtutis. Laërt: Man läås/ at Theophrastus skal en reesa hafwa sagt til en vngh Person som wedh tiltaal / aff blygsamheet hade rodnat ; Confide adolescens, talem n. virtus habet colorem. Dheraff haar och Poëten sagt: Rubet verecundia passim. Item : Virtutis florem perdis , perdendo ruborem, &c. En dygdigh Qinnes person skal och en gång wara tilfrågat/ hwilken dhen skönaste färgan wore/ och (som Erasmus refererar) gifwit til swar: Is quem in ingenuo gignit pudor. &c. Aff Tyskan sägher man och: Wob scham ist/ da ist auch ehr. Item: Scham verlohren / ist alle tugen verlohren. etc. Inf: lit: Rodn:

Matth. 7. v. 8. **Blyger tiänar illa til Hofwa.** i. e. Blygsamt folck tryffz intet wedh Hofftiänster. Seneca haar fördenskull sagt: Malus minister regij imperij pudor. Inf: lit: Bordbl:

Blyg tiggiare swälter offta. i. e. Dhen

som blyes wedh at bedia/ han måste stundom gå hungrigh i Sång: Och heeter fördenskull: Friget quem petere piget. Och aff en Poët: Rebus pudor abſit in arctis. Val. Flacc: Ty

ingen gieer dumbe Lamb. Tyskarna säya och: Wer nicht wirbt/ der verdirbt. etc. Sup: lit: Arm: Inf: lit: Ing:

Blygsam Qwinna är en dygdespegel. i. e. Dygd är dygdenes alster. Man Præsumerar mycken ehrbarheet hoos en blygsam Qwinnes person. Dheraff sägz och: Pudor in muliere, eſt arx pulchritudinis. Stob: Tyskarna säya: Ein schamhafftes weib iſt ein burg der keüscheit. etc. Inf: lit: Dygd: Maatth. 7. v. 16.

Blyswärd i Gullballia. i. e. Fager skapnad grofwa seeder. Plumbeus gladius in eburneâ vaginâ. &c, Eraſ: Inf: lit: Wack:

Bläsan kan fulle siunka men intet drunckna. i. e. Gudh låter vndertyden dhe fromma något siuncka vnder Korßbördan: Men fördrähcker dhem intet. Mergitur interdum, ſed non ſubmergitur uter, **Ty när nöden är störſt/ så kommer Gudh medh hielpen förſt.** Cum duplicantur lateres venit Moſes &c. Tyskarna säya: GOTT leſt woll sincken aber nicht ertrincken. etc. Inf: lit: Efft: När: Rätt: Exod. 2. v. 23. & ſeq: Syr. 1. v. 29. 30. 2. Cor. 4. v. 9.

Bläsa warmt och kalt vhr en Munn. i. e. Annat tala och annat meena. Item: **Lofwa och lasta vhr en munn.** Fodem ore calidum & frigidum efflare. Eraſ: &c. Fab: De Lupo & muliere. Item de Fauno & viatore. Jac. 3. v. 8. 9. 10.

Blööta bårdskärare göra rutna sååår. i. e.

1. Sam. 2. v. 23. & seq: Syr. 7. v. 25. & Cap. 30. v. 7. & seq.

Blödigh tuchtan giör treeska Barn. Blanda patrum reprobos facit indulgentia natos. Item: Peccata mollis nutrit indulgentia. Eraſ: Och aff en annan Vers: Exitium natis, parit indulgentia patris. &c. På Tyſka plägar man säya: Die haußzucht verderbet viel kinder. Gelinder artzt macht faule ſchaden. Item: Eine barmhertzige Mutter/ zeugt eine kräzige Tochter. etc. Sup: lit: Barn: Inf: lit: En: Fad: Härd: Stälffzw:

Bo.

Bocken weet at han haar Horn. i. e. Dhe mächtige nyttia dheres wälde. Sap. 2. v. 10. 11. Arma cuiq; dedit Deus. Seneca ſkal dher om hafwa ſagt vnder Neronis nampn: Inertis eſt, neſcire quod liceat ſibi, &c. Sup: lit: Alt:

Syr. 22. v. 23. Prov. 30. v. 33. **Bogan för härdt bänder / briſter ſnart.** i. e. När en Saak för härdt ſkärpes / ſå faller hon ſnaraſt i ſkarnet. Arcus nimium intenſus rumpitur. Eraſ: Item: Nimium tendendo, funem abrumpis. Idem: Tyſkarna ſäya: Man ſoll den Bogen nicht vberſpannen. Item: Zu ſcharff macht ſchärtig. etc. Sup: lit: Allt: Inf: lit: När:

Boande man/ är Landzens macht. i. e. Ryka Vnderſåthare äre Kongens Skatt-Cammar. etc. Inf: lit: Ryk:

2. Cor. 10. v. 10. **Bookſtafwen blyes intet.** i. e Man ſkrifwer offta dhet man intet diärffz tala. Derföre haar och Cicero ſagt: Littera non erubeſcit: Tyſkarna ſäya och: Jeder vnd dinnte ſchemen ſich nicht, etc.

Booken

Booken giör ingen lärd. i. e. Många Böcker giöra intet til lärdomen/ vthan flytigt studerande. Dherföre haar och Plutarchus sagt; Instrumentum eruditionis non est librorum possessio, sed diligens lectio, &c. Inf: lit: Flyt; Konst; Wyßd;

Bondens fääth giör Akeren feeth. i. e. Flyt och godh Vpsicht giör landet bördigt. Syr. 20. v. 30.

Item: **Flytigt bruuk giör droßan sloor.** Man säger fördenskull. Oculus Domini saginat equum. Eraf: Inf: lit: Herr;

Bonde Foot och Junckare Skoo tiähna intet wäl ihoop. i. e. Som man wille säya; När Bonden will gå à la modo/ så fåår han hoofftröng. etc. Inf: lit: Hwart; Skoon;

Bonden är intet mätt förr än han hickar. i. e. Tyllper weet intet magehooff. Dheraff säger och en gammal Vers; Singultire solet Grobianus ventre repleto, &c. Syr. 31. v. 22. & seq:

Bonden roosar Kornet när Axet är fulle. i. e Man häller altydh aff dhet som något förslåår. Derom lyder och gemeene Versen: Grandia magis laudant quæ sunt majora, coloni. Aff Tyskan plägar man och säya; Von langen brahtwürsten halten die Bawren viel. etc. Inf: lit:: Roos;

Bondebrwk/ är ingen Barnaleek. i. e. Dher will meer til Plogen än hwißla. Cato haar dher om sagt; Res ruſtica ſic eſt, ſi unam rem ſerò feceris, omnia opera ſerò feceris, i. e. Som man wille säya: Alt bondebrwk will drifwas i tydh/ och medh swårt Syr. 4. v. 23.

arbete; Dherföre är dhet icke heller något Barnawärk. etc. Inf: lit: Meer; Tyd;

Esa. 9. v. 3. **Bondebruk giör mången liufft.** i. e. Aff Åkerbrwk haar man offta bådhe lust och hugnad. Dhe gamble Romare hafwa dher vthi Måstedeels hafft dheres delectament. Deraff Poëten och haar sagt: Tempus in agrorum cultu consumere dulce est. &c. Ovid:

Bordblyger/ får förſta ſkadan. i. e. Den som ſkåms wedh åta/ han måſte gå hungrigh frå Bord. Dheraff haar och Eraſmus sagt: Verecundari in mensâ neminem decet. &c. Sup: lit: Blyg:

Syr. 29. v. 4. ad 10. **Borga bör hembäras.** i. e. Låhn bör leedandes hemgå. Dhet man låhnar och borgar aff sin wän/ bör medh tack wedergållas: Men Contrarium röhnes (Dy wärr) altför mycket/ som Syrach och klagar. etc. Inf: lit. Låhn:

Prov. 6. v. 1. & ſeq: Cap. 17. v. 18. & Cap. 20. v. 16. Cap. 27. v. 13. Syr. 29. v. 19. ad 28. **Borgen är ſållan ſkadelöös.** i. e. Dhen som går i Borgen/ han går som offtaſt i betalningen. Man pläghar fördhenſkull ſeya: Sponde, præſto eſt noxa. Laert: Sponſio eſt filia mulctæ. Epicharm: Item aff en Poët: Sponſores laqueo dignos proverbia jactant. Borgen macht ſorgen. Item: Bürgen ſoll man würgen. pläga Tyſkarna ſäya: etc. KiöpM: B: 12: L. L. Dito Cap: 8. St: L. Infra lit: Den: Myck:

Prov. 11. v. 15. **Borga/ haar armoodh i ſöllie.** i. e. Mycket borgande giör Fattighdom. Æris alieni comes eſt miſeria. Eraſ: Hoos

dhe

dhe Lacædemonier skal Chilon hafwa i Delphis lembnadt 3. tänckwärdige reglar. Nembl. Nosce teipsum: Ne nimium cupias: Æris alieni atq; litis miseriam effugias, &c. Bruson: Tyskarna säya: Viel borgen macht armuht: Men dhen som mycket vthborgar/ han hafwe dhetta Tyska Rijmet för ögon:

Wer viel borget ohne Pfandt/
Er hatt ein wurm im verstandt. etc.

Inf: lit: Myck:

Borta stráng/ och hemma dráng. i. e. Mången giör sigh borta stoor och myndig/ och råder intet meer hemma/ än kiöra vth Hunden/ och gå stelfwer effter. Dheraff haar och en Scribent sagt: Quid prodest foris esse strenuum, si domi male vivitur? Val: Max: &c. Inf: lit: Han; Qwin: Syr. 9. v. 2.

Br.

Broor i broth/ Broor i booth. i. e. Lijka brutet/ lijka bött. Æqualitas pœnarum esto. Lips: Ne ijsdem de causis alij plectantur, alij ne appellentur quidam. &c. Cic: Och måste då beeta effter Ordspråket: Mången får Loff för lijtet/ och skam för alzintet. etc. Inf: lit: Mång: Ded: Den: Levit. 19. v. 15.

Brorsámian ráckер icke alltidh til. i. e. Owänskap och Haat tränger sigh offta in emellan Bröder och nästa Fränder. Deraff Poëten haar sagt: Fratrum quoq; gratia rara est. Ovid: Läås Livium om Romulo och Remo. Syr. 25. v. 2. & seq. Miche. 7. v. 6. Matth. 10. v. 21.

Dheraff Poëten haar sagt: Fraterno primum maduerunt sangvine muri. Lucan: Men aff Skrifften blyr Brodersämian högeligen berömd. etc. Inf: lit: Fränd:

Miche. 7. v. 6. Math. 10. v. 21. **Brors wreden är altijdh wärst.** i. e. När Bröör blij oense/ är dheres haat så mycket större/ som Blodet är närmare. Deraff säger och Eras: Fratrum inter se iræ acerbissimæ sunt. Tyskarna säya: Brüder zorn/ Hellisch zorn. etc. Inf: lit: Fränd:

Syr. 4. v. 23. Rom 12. v. 11. Ephes. 5. v. 16. **Bruka tijden mädhan han warar.** i. e. **Tijdh wil tagas i acht.** Som man wille säya: Låt icke tijdhen fåfängt förlöpa. Ætate fruere, mobili cursu fugit. Sen. Item: Juventa utendum. Eras: &c. Inf: lit: Tijd:

Prov. 15. v. 22. **Bruna Nötter haa sööta kiärnar.** i. e. **Mooget Rådh winner godh Frucht.** Heeter fördhenskull effter Ordspråket: All ting medh Rådh. etc. Fab: De vulpe & hirco. Sup: lit: All: Inf: lit: Kom: Tag:

Matth. 18. v. 32. 34. Syr. 5. v. 9. **Brutet och soont/ är en gång nogh.** i. e. Man får intet synda på tilgifft. Man måste intet drista på soont broth. Dherföre haar och Poëten sagt:

Sit satis offendisse semel, veniamq; tulisse:
Amplius haud licet hac conditione frui. &c. Gland:

Inf: lit: Den:

1. Reg. 12. v. 19. **Bråbytt är fahra wärdt.** i. e. Hastigh ändring är offta fahrligh. Medici säya fördenskull: Subita mutatio est periculosa. Schleunige

nige ändering isi gefahrlich. Här medh wil och förstås hastig förandring vthi Regementz saker / som och plägar haa fahra medh sigh. En Poët haar dherföre dher om sagt:

Fit sine permagnis rarò mutatio turbis;
Quod præsens igitur consule quisq; boni. &c. Lindeb:
Sup: lit: Byth: Mång:

Bråådett swalckas snart. i. e. Hetzigh giärning kolnar snart. När man medh alt för stoor iffwer begynnar ett wärck / så plägar dhet snarast sachta sigh. Dhe Romare haa fördenskull (som Livius refererar) altijd förbrått dhe Gallier sådan affect, och om dhem sagt: Primos Gallorum impetus plusquam virorum esse; Postremos minus quàm fœminarum, &c. Inf: lit: Bättr: Hast: Prov. 21. v. 5. Pred. 3. v. 1. & seq.

Brååkiärt glömmes snart. i. e. Kiärleekz heetan förgår snart. Præceps amor frigescit. Eraf: Tyskarna plåga säya: Gåhe liebe / lang feinschafft, etc. Inf lit Giäfft: 2. Sam. 13. v. 14. 15.

Bråkiöp / är ångerkiöp. i. e. När man hastigt och obetänckt slår til medh någon handel / så kommer dher giärna ånger vthi. etc. Inf: lit: Hast: Pred. 3. v. 1. & seq: Prov. 20. v. 18.

Bråårijk blir långfattigh. i. e. Såsom hastiga rijkedommar komma i gemeen medh orått tilhoopa; Altså förswinna dhe och snart / när dhe miszbrukas. Och heeter då: Quod citò fit, citò perit. Och aff Tyskan: Gåhe reichtumb / lange armuht. Eilends reich sellten ohne sünd. Item: So gewennen / so zerronnen, etc. Inf: lit: Hast: Myck: Pred. 5. v. 12. & seq

Bråskillnat bryter intet Eedzöre. i. e. Tråttor och slagzmål/som skee aff hastigt mood (doch dråpmål förvthan) giöra ingen lyffzsaak. etc. Eedzör: B: 8. L. L. Dito 14. Cap: St. L.

Bråår Kalff på Koo/ så blir fulle Dotteren godh. i. e. Som man wille såya: Dotteren tråder giärna i Moderens sårck. Item: Åpplet faller intet långt fråå Tråät. Dherföre/ om Moderen är from och dygdesam/ så är och gott hopp om Dotteren etc. Inf: lit: Dott: Katt: Åppl: Math. 7. v. 16.

Bränd Steek är Hundens deel. i. e. som man ellieſt plågar såya: Skiitit smör åth siuka Hundar. Gott nogh åth Paddan dhet som intet dogher. etc. Inf: lit: Bålgh: Gott: Man: Skitt: Swr:

Brändt Barn skyr Eelden. i. e. Aff skadan blir man wijs. Vexatio dat intellectum. Piſcator ictus ſapit. Eraſ: Poëten haar och sagt: Tranquillas etiam naufragus horret aquas. &c. Tyskarna såya: Gebrandt kindt früchts fewr. Man plågar och här wed såya: Diſce cautius mercari. See digh bättre före en annan gång. etc. Sup: lit: Aff: Andr: Eſa. 28. v. 19.

Brändt Wyn är skohorns dryck. i. e. Lyka som man plågar bruka skoohorn til at vpdraga ett paar nyia skoor; Altså kan och Brännewyn brukas til at draga ett rwß vppå. etc. Inf: lit: Dryck: Prov. 20. v. 1 Syr. 31. v. 38.

Bröderna många/ Clostredt arme. i. e.

Många

Många Åthare på lijtet Förrådh. Dher om säger man älliest: Mång Swyn giör Drancken tunn. Item: Mång Barn och lijten Maat/ giör tunna Smörgiäss. etc. Inf: lit: Lijt: Mång:

Bu.

Bwken wil intet borga. i. e. Hungrigh maaga lijder intet längt drögzmåål. Venter Molestus eſt interpellator. Eraſ: Maagen kräfwer på sin rätt. etc. Inf: lit: God: Hung:

Bwken mättas förr än Ögat. i. e. Ögat wil altijdh meer/ än magen orkar. Oculus non ſatiatur. Eraſ: Inf: lit: Mag: Pred. 1. v. 8. Prov. 27. v. 20.

Bwken haar inga Öron. i. e. Hungrig maaga hörer ingen vhrsächt. Venter caret auribus. Eraſ: Der Bauch will nicht borgen. säger Tyſken: etc. Super: hac lit: Inf: lit: Hung:

Bwken driſwer laat man til ſkogs. i. e. Nödh driſwer Hunden i band. Item: Naaken Qwiña/ lärer nöden ſpinna. Tyskarna säya och: Noht bricht eißen. etc. Inf: lit: Jung: Naak: Nöd: Tob. 2. v. 19. 2. Theſſal. 3. v. 10.

Bwken rädz altijd om trotet. i. e. Bwksorgen gieer sigh aldrigh tilfredz. Chriſtus räder ſielff dher ifrå. Paulus kallar sådan girigheet en Affgudadyrckan. David bedher Gudh dher emoot. En wijs man tilskrifwer fördenſkull Gudh/ 4. ſerdeles nycklar. Dhen förſta til Moderen. i. e. födzlen. Dhen 2. til Rägnet. i. e. Tiähnligh Wädherleek för Åhrswärten. Dhen 3. til Spijsen. i. e. Matth. 6. 34. Luc. 12. v. 22. & ſeq: Pſal. 127. v. 3. Pſal. 119. v. 36. Epheſ. 5. v. 5.

Menni-

1. Tim. 6. v. 9. Menniskiones föda och vppehälle. Den 4. til grafwen. i. e. Han kan allena vpwäckia dhe Döda. etc. Inf: lit: Gir:

By.

Bygående Höna får antingen Korn i kräfwa eller knäpp i nacke. i. e. Som man wille säya: Allestädz framme får offta näsewäder. Sup: lit: All:

Bygda Hwß och skurna Kläder får man sällan skäl före. i. e. Ondt för stackaren när Nöden giör kiöpet. Dhen som tränger til at sällia Hws och giorda Kläder/ dhet affgår sällan vthan förluſt. etc. Inf: lit: Nöd: Ondt:

Prov. 22. v. 9. **Byggia Hwß i Lufften / gieer en owiß grundwaal.** i. e. Stoora förslag/ och intet baakom. Item: Skräppa och swälta. etc. Sup: lit: Arm:

Byggia Hws medh hwars mans rädh/ dher kommer aldrigh Taak vppå. i. e. Den som i byggiande (förstäendes dher med allehanda actioner) wil föllia hwars mans rädh/ han får et waanskapat Hws / eller galet sluth. etc.

Byte giörs för giäckerh. i. e. Behållen som sitt haar. Han är vthan skada som niuter sitt egit. etc. Sup: lit: Beh: Man säger och wedh dhen meening.

Byta Koo i wärre Nööth. i. e. Man byter sigh offta til skadha. Ut Sup: Sup: lit: Beh:

Byta

Byta och keesa / är Herrefohror. i. e. Dhen mächtige deelar offta medh dhen fattiga och behåller både Lotterna. Kallas aff Erasmo: Leonina distributio: Leyonebythe. etc. Fab: De Leone, juvencâ, caprâ & ove. Inf: lit: Ley: Ondt: Syr. 8. v. 1. Act. 9. v. 5.

Bå.

Båsa förr än Kalfwen är buhren. i. e. Owurpna Ägg / åre owissa Ungar. Mången giör Waggan tilreeds förr än Barnet blir födt. Capra non dum peperit, hædus tn. ludit in tectis, &c. Eras: Inf: lit: Fåå: Kiöp: Ow: Såll:

Bå.

Bälghunden får intet läppia sööt miölck / vthan en rotta är drunckhad dheri. i. e. Gott nogh skitit Smöör åth siuka Hundar. etc. Sup: lit: Bränd: Inf: lit: Skitit:

Bär sulla Kahret waarliga / at dhet icke Syr. 11. v. 4. & seq:
sqwalpar öfwer. i. e. Yffz icke för mycket når lyckan löper med / hon kan snart wända om. Poëten haar dherföre warnat sådant medh thesse Vers:

Fortunam reverenter habe, quicunq; repentè
Dives ab exili progrediere loco.

Auson: Item:

Magni pectoris est, inter secunda moderatio.

Goda dagar behöfwa starcka Been.

Item: In magnâ fortunâ minima est licentia.

tia, Saluſt: Tyſkarna ſäya fördhenſkull; Glück iſt nicht ohne tück. Item: Glück vnd glaß/ wie bald bricht daß? etc. Inf: lit: God: Hög: Mått: Tffz:

Bära ondt Malt til gillet. i. e. Styrkia ondt til. **Sättia Lyß i pältzen.** Oleum igni addere. Eraſ: Släckia Eeld medh Ollia. Tyſkarna ſäya: Stroh zum fewr legen. Man säger och: Zornige leute ſoll man nicht hetzen. etc.

Matth. 13. v. 12. &c. Cap. 25. v. 29 Syr. 40. v. 11

Bära Wedh til Skogz. i. e. Onödigt arbete. Item: **Giſwa Bakare Barn Hwetebrödh.** Ligna in ſylvam importare: Soli lumen addere. &c. Eraſ: Inf: lit: Der: Giffw: Myck:

Bäſt giöra fridh medh draget Swärd. i. e. Som man wille ſäya: **Dhet ena Swärdet håller dhet andra i ſtyden.** Sub clypeo melius ſuccedit negotium pacis. &c. Eraſmus: Inf: lit: Ett: Ondt: Slåå: Wår:

Syr. 3. v. 27. & ſeq: 1. Cor. 10. v. 12.

Bäſta Fächtare ſåå ſnaraſt hugg. i. e. När man driſtar för mycket på ſin konſt/ ſå plägar man och ſåå hugg på pältzen. Man ſägher och aff lijka förſtändh:

ut ſuperius

Bäſta ſimmare drunckna offta. i. e. Förmätenheet är fahrligh. Dheraff man och ſägher:

Sæpè natatores ſubmergûtur meliores;
Sic & ſcanſores, collum frangunt meliores. &c.

Heeter fördenſkull: Victoria, non tàm virium, quàm prudentiæ eſt. &c. Fab: de Tygride.

Bäſta

Bäſta Hweteet haar och Agnor. i.e. Dhe Wijſe feela och. Non eſt triticum ſine paleis. Godorf: Sup: lit: All: Inf: Feel: Gott: Klooft: Söndr: Wijſt: Jacob. 3. v. 2 Pſal. 14. v. 3. Hiob. 14. v. 4.

Bäſt medh ſin lyke dantza. i. e. Lyka paar går bäſt i dantz. Olyka giftermål lyckas fällan. Heeter fördenſkull ſom Poëten haar ſagt: Qui cupis egregiè nubere, nube pari. &c. Inf: lit: Lyk: Syr. 13. v. 18. 19. & ſeq:

Bäſt lyda/dhet man intet kan wryda. i.e. Man måſte tola dhet man intet kan förandra. Ferre decet patienter onus, quod ferre neceſſe eſt. Optimum eſt pati, quod emendari non poteſt Sen: Item: Quod eſt ferendum, feras. Terent: Aff Tyſkan ſäger man och: Waß du nicht kanſt wenden/daß leid/ vnd thus nicht ſchenden. Item: Waß man nicht kan meiden/ das ſoll man willig leiden. etc. Inf: lit: Gitt: Man: Prov. 14. v. 29. Thren. 3. v. 26. 27. 2. Sam. 16. v. 10. & ſeq:

Bäſt blij klook aff annars ſkada. i. e. Andras feel lära bäſt. Felix quem faciunt aliena pericula cautum. Aliena periclitatio, noſtra ſit emendatio. Item: Bonum eſt, fugienda aſpicere in alieno malo. &c. Bäſt lära aff annars ſkada. Sup: lit: Andr: Inf: lit: Den: Eſa. 28. v. 19.

Bäſt leeka/ bäſt åtherwända. i. e. Bäſt hålla vp medan leeken är godh. Ludus allubeſcens incidendus eſt. Eraſ: Wen der ſchimff am beſten iſt/ ſoll man auffhören. etc. Inf: lit: Den: Man: Ondt: Pred. 7. v. 15.

Bäſta födebygd är dher man måår wäl. i. e. Dher man tryffz och wäl ſitter/ hälſt för

bäſta

bäſta foſterlandet. Patria eſt ubicunq; bene eſt. Cic: Sup: lit: All:

Prov. 20. v. 29. **Bäſt föllia dhe gamblas Rådh.** i. e. Man Præſumerar måſtedels dhe gambla för klooke och rådige. Poëten haar fördhenſkull ſagt: Utile, conſilijs præbere Senilibus aures. Man ſäger och: Conſilia ſenum, haſtæ ſunt juvenum. Plut: **Dhe gamblas Rådh är dhe vngas förleck.** Tyſkarna ſäya och: Allter leute raht ſoll man folgen. etc. Inf: lit: Den: Gambl: Ungd: Ald:

Pſal. 37. v. 4. 5. **Bäſt taga Gudh til Rådz.** i. e. Föllia Gudz willia effter. Seneca (ſom ellieſt war en Hedning) haar dher om ſagt: Quid eſt boni viri? Præbere ſe fato. i. e. Deo. &c: Inf: lit: Med:

Pſal. 89. v. 36. Syr. 4. v. 33. **Bäſta muſic, når Munnen och Hiertat qwäda ett** i. e. Eenahanda tåla och meena. Cordis & Oris optima eſt harmonia. Plaut: Tyſkarna bruka dher vppå ett Rijm:

Es iſt gar hübſch vnd fein
Wen Mund vnd Hertz ſtimmen ein. etc.

Inf lit: Ick: Ing: Loffw:

Prov. 9. v. 16. **Bäſta Oſten blijr ſnaraſt muſåthen.** i. e. Wackraſte Pijgor fåå ſnaraſt anfächtningh. **Ty dhet ſom ſkiönt är / giädz hwar Man äth.** etc. Inf: lit: Fägr: Ondt:

Syr. 29. v. 27 Prov. 11: v. 5. **Bäſt troda ſin egen Tryſkel.** i. e. Egen hård/ är Gull wård. Item: Egen äga är altijdh bäſt/ ſå weet man hwart vth heem är. etc. Inf: lit: Eg:

Bäſt giöra wål/ ſå ſpörßet minſt. i. e.

Handla

Handla ährligen/ och swara diärffligen. Item: Dhet spörs fulle i bygden/ hwadh folcket är til dygden. etc. Inf: lit: Giör: Handl: Spörs:

Bäst föda sigh medh ähran. i. e. Dthi all handtering / är bäst at handla redeligen/ så fåår man fulle födan. Heeter fördhenskull som en Poet haar sagt: Indequaq; para, sed non ex crimine victum. Tyskarna säya: Redliche nahrung gedeyet am besten. etc. Inf: lit: Giör: Handl: Keen: Spörß: Prov. ut super:

Bättre komma seent til Kyrckia/ än aldrigh. i. e. Man kommer aldrigh för seent til Gudz Rijke. Doch är seen bättring icke altijdh reen. Ty Röfwarens exempel på Korßet är något rart/ och oråkert at efterfölia. Deraff man och plägar säya: Pænitentia sera, rarò vera, &c. Inf: lit: Seen: Syr. 5. v. 8. & Cap. 18. v. 22.

Bättre Lyfflööss / än Wänelööss. i. e. dhet är illa lefwat/ at haa ingen wän i Nöden at tillyta. etc. Infer: hac lit: Syr. 6. v. 14. & seq: Pred. 4. v. 9. 10.

Bättre gott rychte / än stoora häfwor. i. e. Som man wille säya: Godz och Ägor förgåås/ men ett gott nampn och rychte blijr effter Dödhen. Poeten haar dherföre sagt: Vivit post funera virtus, &c. Inf: lit: Fadr: Gott: Prov. 22. v. 1. Syr. 41. v. 15. 16. Pred. 7. v. 2.

Bättre wäl Dööss / än illa Lefwa. i. e. Man måtte häller önska sigh Döden/ än föhra ett neesligit Lefwerne. Honesta mors turpi vitâ potior. Tacit: Præstat mori, quàm male vivere. Eurip: Dheraff skal och Isocrates

hafwa sagt: Elige potius honestè mori, quàm turpiter vivere. Item: Potius cum dignitate cadendum, quàm cum ignominiâ serviendum. Philo: Poëten haar och dhet samma meent/ som haar sagt: Nonne mors satius, vitæ quàm ferre pudorem? &c. Inf: lit: Liff: & inferius hac lit:

Bättre fly/ån illa sächta. i. e. **Bättre wijka/ ån illa för skådan slåå.** Cum fugere licet, ne quære litem. Eraſ: Periti bellatoris eſt, non minus ſcire fugiendi artem, quàm bellandi. Plut: Tyskarna säya: Wer vbermannt/ dem ist flichen kein schand. etc. Inf: lit: Slåå:

Bättre booth/ ån baar sijda. i. e. Bättre lappade Klädher / ån naakot Kropp. etc.

Bättre 2. gånger måått/ ån en gångh förgiått. i. e. Dhet är bättre 2. reesor fråga/ ån en gångh fara will. etc. Inf: lit: Den: & infer hac lit:

Bättre en Fogel i handen/ ån twå i skogen. i. e. Dhet wissa tagz althid för dhet owissa. Spem pretio non emo. Haar Terentius sagt: Tyskarna säya: Besser ein spatz in der hand / den ein storch auffen tach. etc. Inf: lit: Föd: Haa:

Bättre småå fiskar/ ån thomma diskar/ i. e. **Bättre något ån intet.** Partem habere melius eſt, quam toto privari. Etwas besser den nichts. etc. Wedh samma meening plägar man och säya:

Bättre

Båttre tunnt Ööl/ ån tomma Kaar.
Båttre swulten håst/ån tomm grim̃a.
Båttre Tråålåås/ ån öpen Dörr.
Båttre halfft Bröd/ ån alt mista.
Båttre något nött/ ån alt förödt.
} Idē ut superius.

Båttre lijda för sanning/ ån taa löhn för Lögn. i. e. Dhet år hedersamare/ at förswara Sanningen / ån låta tubba sigh til at liuga. etc. Inf: lit: Sam: Syr. 4. v. 24.

Båttre stämma i Bäcken/ ån i Åån. i. e. Båst stilla dhet onda/ förr ån dhet blijr halfwa wärre. Ty Ondt måste tijdigt dämpas. Mala in semine comprimenda. Lips: Melius est prævenire, quàm præveniri. Idem. Och aff Poëten: Pharmaca nascenti sunt adhibenda malo. &c. Infer: hac lit: Inf: lit: Ondt: Oppr: Prov. 24. v. 22. 23. Syr. 7. v. 7. & seq:

Båttre gammal giäld/ ån ny saak. i. e. gammal skulld år båttre at infordra / ån at förswara nytt broth.

Båttre en triswen stund/ ån en laat dag. i. e. Man vthråttar offta meer på en willig stundh/ ån på en heel Dagh medh låttia. etc. Inf lit: Laat:

Båttre eenögd / ån blind. i. e. Bland onda wilkor haar man giärna dhet båsta. Dheraff säger man och: Inter cæcos regnat strabo. Eras: Tyskarna säya: Vnter den blinden ist der schele König. etc. Sup: lit: Bland: Blind:

Prov. 3. v. 28. **Bättre strax neeka/ än länge lofwa.** i. e. Som man wille säya: **Lofwa icke länge dhet du strax kan gifwa.** Beneficium eſt, ſi citò negas quod petitur. Item: Minus decipitur, cui negatur celeriter. Mant: Kurtz abſchlagen / iſt eine freundſchafft. etc. Inf: lit: Lofw:

Bättre Krygh/ än owiß Frydh. i. e. Man lefwer säkrare wedh yppenbar feegd/ än wedh en falskan Frydh. Dherföre haar och Tacitus sagt: Pace ſuſpectâ bellum tutius, &c. Inf: lit: Mål:

Bättre lytet och gott/ än mycket som intet doger. i. e. Som man wille säya: **Lytet och gott smakar altydh bäſt.** Modicum & bonum. Non copiâ, ſed bonitate res eſt æſtimanda. Cic: Fab: de Leænâ & Vulpe.

Syr. 7. v. 7. & ſeq: **Bättre förekomma/ än förekommas.** i. e. Ondt måſte tydigt föreböyas. etc. Sup: hac lit: Inf: lit: Ondt: Oppr:

Bättre seent lähra/ än aldrig. i. e. **Ingen är för gammal til lähra.** Ty man lährer medhan lefwer. Nulla ætas ad diſcendum ſera. Eraſ: Inf: lit: En: Ing: Komm: Man:

Prov. 15. v. 17. & Cap 17. v. 1. Pred. 4. v. 6 Prov. 25 v. 13. **Bättre en Kaka med Roo/ än twåå medh Oroo.** i. e. Som Salomon haar sagt: Bättre en rätt Kåål med kärleek/ än en giödd Oxe medh haat. etc. Infer: hac lit:

Bättre hedna pannt/ än Chriſtna Troo. i. e. Som man wille säya: Lofwen kan rygg-

gias:

gias: Men pant bär pnningar heem. etc. Inf: lit: Loffw: Pannt:

Bättre tijga/ än tarflöst tala. i. e. Med stillatijgande kan mycket förswaras. Heeter fördenskull: Præstat tacere, quàm malè loqui. Eras: Inf: lit: Tijg: Syr. 19. v. 6. & seq:

Bättre snäll Tunga/ än krwsat Håår. i. e. Dhen som haar ett gott Läder/ han går dher medh: Men krusat Håår giör ingen wältaligh. etc.

Bättre godh lycka/ än högh börd. i. e. Lyckan föllier intet altijdh herkomsten. Man säger fördhenskull: Dhen Lyckan råkar/ han föhrer Brwden heem. Och heeter altså: Fors domina campi, &c. Cic: Inf: lit: Den: Syr. 11. v. 14.

Bättre en siuk Dotter/ än en vphängd Son. i. e. Om dhen lefwande är altijdh något hopp til bättring/ ehuru swagh en är; Och heeter fördenskull: Dum spiro spero: Men om dhen döda är hoppet vthe. Salomon haar dherföre sagt: En lefwande Hund är bättre/ än ett dödt Leyon. Item aff Poëten: Robustus fossor, rege est fælicior ægro. &c. Inf: lit: Hopp: Pred. 9. v. 4. 5.

Bättre molcka Kohna/ än slåna för Hufwud. i. e. Bättre är lijtet länge nyttia/ än alt på en gång ödha. Keys: Tyberius skal fördenskull hafwa sagt: Boni pastoris est tondere pecus, non deglubere. Sveton: Tyskarna säya: Besser gemollchet/ als geschunden. Item: Man muß auch den armen beim Brodt laßen, etc. Sup: lit: Allt: Prov. 30. v: 33.

Prov. 13. v. 11. **Bättre dyrt kiöpa / ån illa swälta.** i. e. Han swälter intet som dyrt kiöper. Quanti, quanti, bene emitur quod neceſſe eſt! Cic: Aff Tyskan sägher man: Kauff in der zeit/ schastus in der noht. etc. Inf: lit: Han: Kiöp: Man:

Prov. ut ſuper. **Bättre skiära aff ån öka til.** i. e. Som man wille säya: Stoort ämbete kan altijd minskas. Item: Bättre för wid Mantel / ån skarfwad. etc. Inf: lit: Tag:

Marc. 10. v. 35. **Bättre åga ån önska.** i. e. Dhet är altijd bättre haa/ ån fåå. Dhet wissa för dhet owissa. Man sägher och dher om stiämtzwijs: Bättre Harekiött / ån Fåhrekiött. Præstat poſſidere quàm perſequi. Ariſtot: etc. Sup: lit: All: Super: hac lit: Infer: hac lit: Inf: lit: Mång:

Prov. 20 v. 18. **Bättre förewaar/ ån effter snaar.** i. e. Effterråd är intet rådh. Och kallas fördenskull aff Eraſmo: Poſt factum ſapere. Tyskarna säya: Raht nach der that/ iſt zu spaht. etc. Inf: lit: Efft:

Prov. ut ſuper. **Bättre ett Ord före / ån tree effter.** i. e. Förord bryta Laag. Clauſula abundans non nocet. Item: Error vitiat contractum, haar juriſten sagt: Aff Tyskan sägher man och: Man kan sich nicht zu woll vorsehen. etc. Inf: lit: För:

Eſth. 7. per totum. Syr. 10. v. 16. & ſeq: **Bättre lwtha/ ån slöta sigh i Dören.** i. e. Dhet är bättre wara ödmiuk/ ån taga skade aff höghfärd. Inf: lit: Hög: Ödm:

Bättre

Bättre Barnet gråter än Moderen. i. e. Nyttigare är/ at Barnet gråter för Rÿset/ än Moderen för Barnsens olycka/ som råkar vthaff sielffzwåld. Dherföre haar och en Poët wål sagt: Syr. 30. v. 1. & seq;

Præstat verberibus concisos flere puellos,
Quàm senio grandis, ploret uterq; parens. &c. Gland:
Inf: lit: Rÿs:

Bättre sargad aff sin wän/ än kyst aff sin owän. i. e. Ett lytet förtreet aff en wän/ är aff mindre fahra/ än smicker aff en fiende. Salomon haar fördhenskull wål sagt: At vppenbara straff är bättre än hemlig kiärleek. etc. Inf: lit: Sööt: Man säger och fast wedh lijka meening: Prov. 27. v. 6. Syr. 20. v. 2, 3.

Bättre straffa/ än klaffa. i. e. Vppenbart straff är bättre än heemligit förtaal. Tyskarna säya fördenskull: Ein schmeichler ist ein meüchelmörder. etc. Inf: lit. Straff: Man plägar och säya: Prov. 9. v. 8. Syr. ut superius.

Bättre en swr wän/ än en sööt fiende. i e. Dhen som är alt för sööter i munnen/ han är giärna falsker i grunden. En Rom: Påwe Leo skal dherom hafwa sagt: Plus plerumq; periculi est in occulto insidiatore, quàm in hoste manifesto. Aff Tyskan: Besser ist ein offenbarer feind/ als ein meüchlischer freünd. etc. Inf: lit: Sööt: Psal. 55. v. 22. Matth. 2. v. 8. Syr. 12. v. 15. & seq;

Syr. 25. v. 1. 2. **Bättre Bonde frud/ än Borgerlig krug.** i. e. Dhet är bättre at lefwa fredligh bland dhe spaaka/ än i strijdh medh dhe orooliga. etc. Inf: lit: Endr:

Luc. 11. v. 17.

Prov. 27. v. 7. **Bättre groff kaka/ än intet smaka.** i. e. Hungrigh Maga är intet Bröd för swart. Man säger och: **Bättre små fiskar/ än thomma diskar.** Sup: hac lit: Sup: lit: Allt: Inf: lit: Hung:

Bättre Brödh än Fogleſång. i.e. Dhet nödigaſte måſte gå före. Neceſſaria jucundis anteferenda. Item: Panis prior prorâ Ulp:

Bättre Maat/ än målat Wägg. Ty målning mättar intet. etc. Inf: hac lit: Inf: lit: God: Måln:

Bättre en gammal widh ſitt Ståår/ än en yng i ſitt Håår. i. e. En åldrigh man medh ſämia/ är bättre än en yngre narr i tijff och träta. etc.

1. Tim. 5. v. 8. **Bättre wara en dannemans frilla/ än wara giffter illa.** i.e. Som man elliest plägar ſäya: **Så gott är liggia nakot/ ſom hafwa elakt på ſigh. etc.** Inf: lit: Såå:

Marc. 10. v. 35. **Bättre Harekiött/ än Fåhrekiött** i. e. **Bättre haa/ än fåå.** Præſens eſt certior hora. Tyſken ſäger: Waß man hatt/ daß iſt gewiß. etc. Sup: hac lit: Inf: lit: Fåå: Mång: Tack:

Syr. 27. v. 20. & ſeq: **Bättre penningalöös/ än wänelöös.** i. e. Offta giöra goda wänner dhet ſom penningen intet kan ythrätta. Tyſkarna ſäya och: Beſſer

ser ein freund in der noht / alls geldt in der fauſt. Super: hac lit: & Inferius.

Bättre något slå/ än intet såå. i. e. Dhen som intet såår vth/han skiåår intet heller opp/ Inf: lit: Den;

Bättre dricka Wijn och wårſwa/ än Watn och fördårſwa. i. e. Dhet är faſt bättre at giöra sigh gott aff winsten/ än swälta wedh skadan. etc. Inf: lit: Drick: Pred. 5. v. 17. 18.

Bättre fråga/ än fara will. i. e. Bättre förſpöria sigh/ än förgiöra sigh. Super: & Infer: hac lit: Prov. 20. v. 18.

Bättre Herren haltar/ än Landet. i. e. Bättre en lytter och waanskapad Regent aff Förstånd och Wijßdom/ än at Landet aff en däyeligh Herre skulle illa föreståss. Om Keyſ: Galba skrifwer Svetonius: Romani, non gibboſum corpus, ſed rectum ingenium venerabantur: Et ſic melius eſt Regem quàm Regnum claudicare. &c. Stumph: Här medh är och förståendes/ at dher några skada och olycka skulle tilstöta ett Land eller Rijke/då syntes bättre/ at Herren lijde/ än Landet. etc. En wälbetänckt Herre måste fördenskull/ när Landet någon fahra åkommer/ intet fruchta för dhet som sägz: Dulce mori pro patriâ dilecta, &c.

Bättre fattig medh åhran/ än rijker med blygd. i. e. Dhet är lofligare at gåå armood igenom medh behållen åhra och heeder/ än wara rijk och förmöghen medh neesa och waanheeder. Skrifften sägher fördhenskull: Honeſtè pauperem eſſe melius eſt, quàm injuſtè divitem. &c. Infer: hac lit: Prov. 19. v. 1. & Cap. 28. v. 6.

Prov. 15. v. 16. 17. & Cap 17. v. 1. Pred. 4. v. 6. **Bättre lijtet medh roo / ån ett otryggt Boo.** i. e. ut superius, En kaka medh roo. etc. Fab: De Cuculo & Accipitre.

Bättre see wedh Ord / ån hugg. i. e. Bättre lyda warning/ ån taga skada aff sin gtärning. Dherföre haar och Erasmus sagt: Verba præstant verberibus, &c.

Syr. 38. v. 19. **Bättre död/ ån i sorgen lefwa.** i. e. Sorg giör swrt lefwerne. Democritus skal förr denskull hafwa sagt: Vita sine festivitate, est longum iter sine diversorijs. i. e. En långh reesa vthan Härbergen. etc. Super: hac lit: Inf: lit: Liff:

Prov. 19. v. 2. & Cap. 21. v. 5. **Bättre drufwa öken/ ån draga laßet.** i. e. Bättre sachta kiöra/ ån slåpa Laßet til byß. etc. Inf: lit: Den: Hast:

Bättre något härskt/ ån alt färskt. i. e. Dhe gambla haa häller hafft något hängiandes wed Krokarna i wisthwset/ ån hwar dagh gått til Torgs. etc.

Rom. 12. v. 19. Prov. 19. v. 19. Syr. 28. v. 1. & seq: **Bättre ohämpnadt / ån illa.** i. e. Som Man ellies säger: Mången hämpnas så sin harm/ at han blir både vsel och arm. Dheraff pläghar man och säya: Harm giör Helfwete. etc. Inf: lit: Harm: Mång:

Prov. 25. v. 20. 21. Luc. 6. v. 28. 29. **Bättra ondt med halfwa wärre.** i. e. Som man ellies säger: Giffwa rådt för illa sudet. etc. Inf: lit: Giff: Löhn: Ondt: Wälg:

Prov. 30. v. 33. **Bättre blädia / ån ryckia rooth.** i. e. Bättre molcka Kooza. etc. Dhen som rycker

vpp

vpp Rooten / han haar inga blad at wånta. Dherföre haar och Plutarchus sagt: Hortulanum odi, qui à radice olera exscindit. Item: Qui nimis emungit. &c. Super: hac lit: Sup: lit: Alltf:

Bättre mista en Tåå/ än heela Footen. i. e. Tagh bort dhet onda / så blijr Kroppen sund. Skår heller aff en lemm/ än heela Kroppen skal fördårfwas. Cicero haar dherom sagt: Ure, seca, ut membrorum potius aliquot, quàm totum intereat corpus. Iten: Scimus digitum præcidi oportere, si ob eam rem gangrena non sit ventura ad brachium &c. Varo. Matth. 5. v. 30.

Bättre mißvndt än beklagadt. i. e. Den rijke mißvnner man offta hans wålgång: Men Dhen fattige blijr altijd beklagad för sin armood. Erasmus haar fördenskull sagt: Invidiosum esse præstat, quàm miserabilem. Miseratione melior invidia. Pind: Item: Pauperem misericordia, divitem invidia sequitur. Sotad: Tyskarna såya: Wen neiden ein fieber were/ so wehre die welt schon gestorben. Item: Besser beneidt als beklagt. etc. Sup: lit: Affw: Inf: lit: Fatt: Psal. 112. 10.

Bättre ett qwintin lycka/ än ett skålpund wett. i. e. Offta blijr meer vthråttat genom lyckones favor, än medh stoor wijßdom. Sed conjuncta valent. &c. Inf: lit: En: Syr. 11. v. 14. Matth. 6. v. 34.

Bättre blij hemma medh en skam/ än gåå i byy medh twåå. i. e. Bättre stämma i Bäcken än i Åån. Item: Båst stilla dhet onda förr än dhet blijr wårre. Super: & Infer: hac lit: Prov. 24. v. 22. 23.

bättre

Prov. 19. v. 2. & Cap. 21. v. 5.

Bättre bläsa på Gröten/ än bränna sigh. i. e Man får intet wara så heeter och hastig vthi en saak. Man säger fördenskull på Tyska til förwyttelse: Gemach / das man die eyer nicht Zerbricht. etc. Inf: lit: Hast: Hett:

Prov. 20. v. 18.

Bättre söria före / än efter. i. e. Dhen som tydigt bär förſorg/ han förekommer mycken efterſorgh / heeter fördhenſkull: **Före-waar/ är bättre än efterſnaar.** Cura eſt futuri provida. Guthe vorſorg vertreibt viel vnglück. Item: Ein vorſorger iſt beſſer den ein nachſorger. etc. Super: hac lit:

Syr. 2. v. 4. & ſeq: Pſal. 34. v. 20. Thren. 3. v. 26.

Bättre lijda orätt / än giöra. i. e. För bättre ſamweet ſkull: Dherföre haar och Cicero ſagt: Præſtat injurias ferre, quàm inferre. Nil glorioſius impunè læſo. Sen: Præſtat fraudari, quàm fraudare. Eraſ: Item aff Senecâ: Quoties neceſſe eſt fallere aut falli à ſuis, patiare potius ipſe, quàm facias ſcelus. &c. Sup: lit: Byd: Inf: Lägg: Thol:

Prov. 28. v. 8. Cap. 16. v. 8. &. Cap. 10. v. 2.

Bättre ſkada/ än orätt wunnet. i. e. Skada kan fulle förwinnas: Men illa fånget giör ondt ſamweth/ och går illa aff. Damnum turpi lucro præferendum. Stob: Item: Vitioſa lucra, æqualia damnis. Plutarch: En annan Scribent haar ſagt: Mala lucra, breves habent voluptates, dolores v. longos Antiphan: Tyſkarna ſäya: Vnrecht guht gedeyet nicht. Item: Beſſer ſchade/ alls vnrechter gewinn. etc. Sup: lit: Allm: Inf lit: Or: Ståå:

Prov. 3. v. 28.

Bättre förſta wreden än den ſidſta. i. e. At neeka och vthſlå ens begiäran ſtrax / är bättre medh förſta owillian/ än lähna/ och ſökia ſedan ſitt igen medh ſtörſta förtreet/ ſom i gemeen ſkee pläghar: Och heeter då effter

Ordſprå-

Ordspråket: Låna sin wänn/ och kräfwia sin owän. etc. Tyskarna säya fördenskull: Besser der erste vndanck/ als der letzte. etc. Super, hac lit: Inf: lit: Läähn: Wedh dhen meeningen plägar man och säya:

Bättre en lijten Wrede/ än en stoor Skadha. Idem.

Bättre Penningalös/ än Åhrelös. i. e. Fattighdomen är intet åhran til meens. etc. Super: hac lit: Prov. 19. v. 1. & Cap. 28. v. 6

Bättre Maat/ än målat Wägg. i. e. Målning mättar intet. Item: **Bättre Bröd/ än fogleſång.** etc. Super: hac lit: Inf: lit: God: Måln:

Bättre wända/ än illa löpa i. e. Ut superius: **Bättre stämma i Bäcken.** etc. Sarius eſt recurrere, quàm malè currere. Och aff Tyskan: Vmbkehren iſt beſſer den vnrecht fahren. etc: Super: hac lit: Prov. 24. v. 22. 23. Syr. 7. v. 7. & ſeq:

Bättre förſpöria sigh/ än förgiöra sigh. i. e. Dhen trefwar som intet seer/ och frågar som intet weet. etc. Sup: lit: Bättr: Inf: lit: Den: Prov. 20. v. 18.

Bättre frija en brotzligh/ än dömma en oskyldigh. i. e. Medh bättre samweeth släppes en saaker/ än en brotzligh drages til straffet. Ty dhen skyldighe finner ſulle ändå sin tydh/ och vndlöper intet näffſten/ som Poëten haar sagt: Sera, tn, tacitis pæna venit pedibus. Tibull: (Men öfwer dhen oskyldige hämpnas Gudh ſielff: Och säger fördenskull: Min är hämpnden. etc. Inf: lit: Hämpn: Straff: Rom. 12. v. 19. 20.

Bättre

Bättre gåå en lijten krook / ån wåta sin brook. i. e. Säkrare är at gåå något omkring/ ån genast åth fahran. Man säger fördenskull: Trita via eſt omnium tutiſſima. Tyſken säger: Ein guhter weg vmb/ iſt kein krumb. etc. Inf: lit: Ing:

Syr. 6. v. 14. & ſeq: Cap. 27. v. 20, 21.

Bättre åå wänner tryggia / ån många som gå til ryggia. i. e. Dhet är säkrare/ at haa en wän at lyta på i nöden/ ån många ögnewänner. Derom haar och en Scribent wål sagt: Satius eſt multis peccunijs amiſſis, unum amicum comparare, quàm amico uno amiſſo, multas adipiſci pecunias, &c. Super: hac lit:

Bö.

Eſa. 28. v, 19.

Böllia/ låhrer höllia. i. e. Aff skadan blijr man wijs. Item: **Brändt Barn skyr Elden.** När man faar til Siöös/ och wågen slår in/ så at man blijr wååth/ så taar man sigh en annan gång bättre til wara. Man säger fördenskull i Scholan: Poſt hac ero cautior, &c. Sup: lit: Aff: Ann: Brändt:

Pſal. 34. v. 7. Jacob. 5. v. 16. Matth. 7. v. 8.

Böön och Troo/ får Öre och Koo. i. e. En trogen Böön är aldrigh fruchtlöös. Poëten haar dherom sagt: Aderit vocatus Apollo, &c. Virg. Inf: lit: Wår:

Böön är dyraſte kiöpet. i. e. Intet kiöpes dyrare ån medh Böön. Nil charius emitur, quàm quod precibus emitur. Sen: Tyſkarna säya: Woll feder iſt erkauffen/ als erbitten. etc. Inf: lit: Inth:

Böthe medh Kropp/ dhen ey haar Koo. i. e. den

i. e. Then som intet haar wärde/ han lijde på Kroppen. Qui non habet in ære, luat in corpore, &c. Giff: B: Cap. 8. L. L. Item: Dom Regl:

Då.

Dågar minska sorger. i. e. Medh tijden förgår mycket bekymmer. Therom haar och Cicero sagt: Longinquitas temporis omnem minuit atq; mollit dolorem. Tijdhen kan alt öfwerwinna. Dies ægritudinem adimit. Terent: Tyskarna säya: Mit der zeit / verschwindet leid. Item: Lange zeit vertreibt viel trawrigkeit. etc. Inf: lit: Med: Tijd: Ähr:

Dagar giöra arbete. i. e. Länglig tijdh uthrättar swår ting. Inf: lit: Tijd:

Dagen kommer fulle / fast Haanan intet gaal. i. e. Tijden blijr fulle wedh sitt lopp/ fast man intet hörer Timmekläckan. Tyskarna säya: Es wirdt woll Tag / ob schon der hahn nicht krehet. etc.

Dantzar mätter maaga/ och icke blåå mantel. i. e. Hungrig gåår intet giärna til dantz/ fast han haar bråhmade kläder. Heeter altså: Nemo saltat sobrius. Tysken säger: Vorm essen wirdt kein tantz. Item: Wen die sackpfeiffe nicht woll ist/ so klinget sie nicht. etc. Inf: lit: Hung: Maag:

De.

Dhet är icke strax soñar/ med en Swala.

i. e. ett

i. e. Ett exempel giör ingen regul. Una hirundo non facit ver. Eraſ: Aff Tyſkan: Eine bunte frey macht kein Winter. etc. Wedh ſådan meening ſägz och:

Dhet är icke firar dagher / at en Fogel qwittrar. i. e. Idem. Inf: lit: Een:

Matth. 10. v. 26. Pred. 12. v. ult:

Dhet ſom giömmes i Snöö / kommer vp i thöö. i. e. Dhet onda ſom länge ligger löhnt / kommer omſijder i Dagzliwſet Tempus omnia revelat. Eraſ: Item aff Poëten: Quidquid ſub terrâ eſt, in apricum proferet ætas. Horat: Man ſäger och: Improbos tempus redarguit. Eraſ: Aff Tyſkan ſägz: Es wirdt ſo klein nicht geſponnen / es kompt auch endtlich an die Sonnen. Item: Erfahren wirß nicht new / ſo erfahren wirß doch alt. etc. Fab: De furto indicato. Sup: lit: Alldr: Blijr: Ond:

Dan. 4. v. 31. 32. Prov. 21. v. 30. Ephes. 1. v. 11.

Dhet måſte gåå ſom Gudh wil haa. i. e. GVdz willia winner altydh waadet. Ey hwadh man ſätter ſigh före / eller vthwållier / ſå gåret lijkwål effter Gudz willia. Dheraff ſäger man och: Fata viam invenient. Eraſ: Inf: lit: Gudz:

Dhet bekommer honom / ſom Hunden gråſet. i. e. Dhet löper honom illa aff. lijka ſom när Hunden äther gråås / ſå blijr han dheraff ſiuker. Tyſken ſäger: Es wirdt ihm bekommen / wie dem Hund daß graß. i. e. Es wirdt ihm nicht gelingen. Her medh Omineras och galna Rådh och anſlagh. etc.

Prov. 27. v. 10.

Dhet kommer ſnart til / at en drucken man dantzar. i. e. När man wedh luſt begår

något

något forseende/ så swaras her medh såsom til enskyllan: lyka som en drucken icke är obenägen til en dantz. Poeten haar dherföre sagt; Salva res est saltante sene, &c. Virgil. Item; Fecerunt & alij, & quidem boni viri, &c. Man plågar och ellest säya: **Man giör mycket för sälskap skull.** Inf: lit: Man:

Dhet minskas altydh som tages aff. i. e. Dher man altydh plåckar aff/ och intet lägges til/ Dhet blir en gång alt. Inf: lit: Ett; Infer: hac lit: Prov. 13. v. 11.

Dhet är intet länge/ at Kattan samm öfwer Sundet/ rumpan är ännu wåät. i. e. Som man ellest plågar säya: **Man känner fulle Koon/ som Kalfwen baar.** Item; Han är ännu wåter baak öhran. i. e. Ny vthflugen. etc. Sup; lit; Bär: Inf: lit: Man: Syr. 11. v. 4. & seq:

Dhet feeta wil giärna flyta ofwanpå. i. e. Dhen stälte wil giärna sittia främst. Paddan wil åth höghsätet. Dheraff plågar man och säya/ när en owärdigh draghes fram: **Aldrigh är dagen så lång at Paddan icke kommer i höghsätet.** Doch plåga offta sådana främsta omsijder bli dhe ytterste. etc: Sup; lit: Allor; Matth. 19. v. 30. Luc. 13. v. 30.

Dhet digh intet bränner/ behöfwer du intet blåsa på. i. e. Som man pläghar säya: **Bekymbra dig intet om Nürnberg/ du haar dher ingen steen.** Dhet enom intet wedkommer/ bör man intet bekym- Syr. 3. v. 22. & seq: Cap. 10. v. 30. &. Cap. 11. v. 10. 1. Cor. 7. v. 20.

bra sigh om. Ellieſt möter honom ett annat Ordspråk som säger: **Främmande Sorger/ är onödigt bekymmer. etc.** Sup: lit: Acht: Bek: Inf: lit: Främm: Wyp:

Syr,21.v,17. **Dhet som twå wetha / kommer snart til dhen tredie. i. e. Sqwaller stadnar intet i näste Byy.** Fama malum quo non aliud velocius ullum, Virg: Item: Fama crescit eundo, &c, Idem: Inf: lit: Gist: Gtöm: Han: Rycht:

Jerem,18.v. 7. 8. Syr.11 v,14. 3. Reg. 2. v, 15. **Dhet war fulle ärnadt/ men icke ödhe.** i.e. Dhen gambla Werlden haar aff öfwertroo hållet så före / at alt dhet som en Menniſkia wederfohres/skulle wara henne såsom ett fatum eller ödhe/ som intet stode til at vndwyka/ dhet dhe haa kalladt skäpna. Fördenskull haar och en gammal Poët sagt:

Tantum ne aliquis sibi posse
videtur
Fata quoq; ut superet? &c. Ovid:

Item: Quæ fato manent, quamvis significata, non vitantur, Tacit: Men Gudz Ord lärer oß annorlunda/ at bådhe lycka och Olycka kommer aff GVdz Hand / och kan genom en trogen Böön/ bådhe winnas och vndwyckas; Och kallas fördhenskull Providentia divina: GVdz Försyn. Som Poëten och haar sagt:

Sæpè jovem vidi, cum jam sua mit-
tere vellet

Fulmi-

Fulmina, thure dato, sustinuisse manum. Ovid:

Item aff Seneca: Quidquid patimur, mortale genus, quidquid facimus, venit ex alto. Tysskarna säya: Es ist einen andern zugedacht/ aber mir beschert. etc. Läås Historien om Salomo och Adonia. &c. Inf: lit: Ick; Ing: Lyck:

Dhet är intet giftwet/ som fattigh kohna spinner före. i. e. Swårt nogh förtiänt dhet man arbetar före. Man säger fördhenskull: Opera pro pecunia, hostimentum non est. Eraf: Tysken sägher: Geldt vmb dienst/ ist nicht danckens wert. Item: Es ist kein thewrer suppen/ den die man vergebens isset. etc. Inf: lit: Skatt; Tiänst: Luc. 17. v. 9. 10.

Dhet warar sachta ett Fougdeskiffte. i. e. Dhet är obeständigt. Taget aff Fögderij/ som snart ombytes; Serdeles når ämbetet mißbrukas. etc. Sup: lit: Al: Luc. 16. v. 1, 2.

Dhet warar så lijtet/ at fattigt folck haar något i. e. Som man wille säya: Dhen fattigas Jwl räcker intet til Påsk. Ringa förrådh är snart förtärt. etc. Inf: lit: Fatt:

Dhet ena goda kastar intet bort dhet andra. i. e. Man neekar intet giärna til

Dhet som gott är/ faſt man haar mycket förr. Inf: lit: Gott:

Syr. 18. v. 31. 32.

Dhet loket til dhen byttan. i. e. **Hwart effter annat. Dhen taſkan wedh dhet bältet.** Dignum patellâ operculum. Eraſ: **Sallaten effter Munnen.** Och aff Tyſkan: Wie der topff/ alſo der deckel. Item: Vihe als ſtall. etc. Inf: lit: Hwart: Hallt: Man: Sall: Skoon:

Prov. 18. v. 17. Syr. 6. v. 5. & Cap. 11. v. 33. & ſeq:

Dhet ſtår alt på en godh vthtydare. i. e. Alla förſtå/ eller vthtyda icke en ting lijka wäl. Heeter fördenſkull: Pendet ab interprete. Item: Nil eſt, quin malè narrando poteſt depravarier. Terent: **Man ſägher och dherom vthi ett Swänſkt Rijm:**

Dhen man är wijs och mycket ſnill/
Som alt til bäſta tyda will. etc.

Inf: lit: Den: Hwar: Gil: Wrång:

Joh. 20. v. 25.

Dhet Ögat ſeer/ dhet troor och Hiertat. i. e. **Ögat är ett trooget witne.** Dheraff ſäger man och: Unus teſtis oculatus plus creditur quàm decem auriti. Plaut: Item: Manus meæ ſunt oculatæ; credunt quod vident, &c. Eraſ, Inf: lit: Efft: Hwad: Händ: Ög:

Matth. 6. v. 34.

Dhet Ögat intet ſeer/ gråter intet Hiertat. i. e. **Fåfångt ſöria dhet man aldrig ſägh.** Waß das Aug nicht ſehet / beruhrt das Hertz nicht. Item: Waß einer nicht weis/ das thut ihm auch nicht weh. etc. Inf: lit: Sörg:

dhet

Dhet är intet så lätt at springa i Gudz Rijke. i. e. Man får intet dantza på Rooser dher inn; Vthan heeter som Erasmus haar sagt: Per aspera ad ardua. Genom Korß och Bedröfwelse tränger man sigh dijt. Ty dhet ewiga Lijfwet är en GVdz gåfwa. Dherföre haar och Skrifften sagt: Non est volentis, nec currentis, Sed est Dei miserentis. Hedningen Seneca haar dhet och förstådt / som haar sagt: Non est è terris ad astra mollis via. Dhetta Lijfwet kallas fördenskull icke obilligt: Vallis lacrymarum; En Jämmerdaal. etc. Fab: De Tandalo. Item: Korß-Scholan. Fol: 403. &c.

Syr. 2. v. 1. Rom. 6. v. 23. & Cap. 9. v. 16. & seq: 1. Cor. 3. v. 7. Act. 14. v. 22. 2. Timot. 3. v. 12.

Dhet är intet borta man gieer sin grijs. i. e. Som man ällieſt plågar säya: **Munka Soo/ munka Korn.** Dhet är intet förlorat dhet man giör sin wän til goda. Lijka som när något spilles i Hwshållet/ och ens egen Boskap får dher gagn aff / så hålls dhet intet wara förspilt. Tysken säger fördenskull: Es ist vnverlohren/was man guhten freunden gibt. etc. Inf: lit: Munk: Infer: hac lit: Inf: lit: Offt:

Syr. 11. v. 17. & seq:

Dhet man giärna hörer/ dhet troor man snart. i. e. **Medh ett Hufwudhåår/ dragz man dijt man giärna wil.** Item: Dhet man giärna seer/ dhet håller man och medh. Hoc facilè credunt quod nimis miseri volunt. &c. Dom: Regl:

Dhet tiuter alt som aff Vlfwen kommer. i. e. **Art föllier giärna art.** Item: **Är en godh / så äre dhe alla goda/**

Matth. 7. v. 16.

sade han som sålde Wargyngarna. etc. Sup: lit: Art: Katt: Ähr:

Prov. 27. v. 7. **Dhet man taar vhr Grytan/ får man intet på Faatet.** i. e. Dhen löhn som tags förvth/ får man intet på stämpnedagen. Dhet man således nyttiar förvth/ kallar Erasmus, de Veru rapere. i. e. Rappa Steeken aff spettet. Kan och förstås om dhen som anticiperar något aff Brwden för Bröllopet. etc. Inf: lit: Den: Förm: Mått:

Dhet som icke är syyn wärdt/ dhet är icke heller penningar wärdt. i. e. Man må jw besee sitt köp/ förr än penningar tällias. Aff Tyskan sägz och: Anschawen kan niemand wehren. etc.

2. Theffal. 3. v. 13. **Dhet goda giörs aldrigh förmycket** i. e. Man måste intet leedas widh at giöra gott. Rerum honestarum nulla est satietas. Plato. Aff Tyskan: Man kan des guhten nicht zuviel thun. etc. Inf: lit: Gott: Ångr:

Pred. 1 v. 8. **Dhet wäger alt som wedhänger.** i. e. All ting haar sitt beswär/ ehuru ringa dhet och kan wara. etc. Inf: lit: Ing:

Dhet hwytta folcket thol så lytet. i. e. En förwytelse emoot weeklingar/ som thola hwarken warmt eller kalt. Dheraff haar och en Scribent sagt: Inutiles ad agrum colendum molliter educatæ manus. Colum: Aff Tyskan sägz: Weiche hände dienen nicht zum ackerbaw. etc. Inf: lit: Miööh:

Exod. 20. v. 5. **Dhet Soon bryter måste Grufen betala.** i. e. Barnet måste offta yndgiälla Faderens

derens broth. Quod Sus peccavit, fucula sæpe luit. Item: Quidquid delirant reges, plectuntur achivi, &c. Horat. Item: Crimina sæpe luunt nati scelerata parentum. Man säger och: Dhen ena rööter/ dhen andra böötер. Och aff Tyskan: Herren sünd ist der bawren buß. etc. Inf: lit: Den: Grys: Mång:

Dhet wår HErre beskärer/ står intet S. Per emoot, i. e. Dhet Gudh will hafwa fram/ stååt intet til at hindra. Deo propitio, prosperè cedunt omnia. Eras: Aff Tyskan sägher man: Beschert bleibt vnerwehrt. Waß sein soll/ kan nicht auß bleiben. Item: Wem GOTT woll will/ dem will auch S. Petter nicht vbell. etc. Super: hac lit: Inf: lit: Ick: Ing: Syr. II, v. 16.

Dhet war intet fohlat på hans Stall. i. e. Dhet är intet aff hans Afwell. När man seer en hafwa något kostbahrt ting/ som hans stand och förmögenheet är olyke; Och man haar tanckar om illa fånget/ så sägher man/ at dhet intet är fohlat på hans stall. Som man wille säya: Dhet är honom något förhögt. etc. Inf: lit: Han:

Dhet man sparar för sin Munn/ dhet äta Katter och Hund. i. e. Otijdigh kargheet faller offta i skarnet. Man sparar offta wisthwset/ til dheß alt är förderfwadt/ härsket och halffrutet/ på dhet alt må blij drygt: Och blijr då wist drygt/ när ingen kan äthat. etc. Infrà lit: Eg: Offt: Wän: Super hac lit: Syr. II. v. 17. & seq:

Dhet

Syr. 4. v. 35. **Dhet niugger gieer / må raggen tiggia.** i. e. Ondt få något aff dhen kariges swett. Om sådana plågar man säya: Han gieer intet fåm Sillar på ett Faath. Item: Han gieer 2. faath thom/ och dhet tredie intet vthi. etc. Inf: lit: Den: Gir: Ondt:

Prov. 16. v. 8. **Dhet orätt fåås/medh Sorg förgås.** i. e. Illa fånget är snart förgånget. Malè parta, malè dilabuntur. Eraſ: Ingen låås är så ſtarck/ ſom kan hålla en orätt penning inne/ medh mindre han jw draar tije wålfångne medh ſigh vth. etc. Inf: lit: En: Illa: Or: Såå:

Dhet onda får altijdh tilfälle. i. e. Dhen illa will giöra / han får ſnart orſaak. Malè facere qui vult, nuſquam non cauſam inveniet. Publ. Inf: lit: Ondt:

1. Joh. 5. v. 19. Job 39. v. 33. Syr. 27. v. 5. Rom. 7. v. 21. **Dhet onda lodhar giärna wedh.** i. e. Synd och Ondſkan will giärna föllia Menniſkian. Heeter altſå: Mundus in maligno poſitus. Och ſom Syrach ſäger: Dher man ſichtar/ blifwa ſådorna qwarr. etc. Inf: lit: Wärld:

Syr. 13. v. 18. 19. **Dhet onda ſöker giärna ſällſkap.** i. e. Lykt ſöker giärna lykt. Malum malo aptiſſimum. Gleich ſucht ſich / gleich findt ſich. etc. Inf: lit: Lyft:

Pred. 7. v. 4. **Dhet är hughſwalelſe at gråta.** i. e. När man får klaga ſin Nöd medh Thårar/ ſå låttas offta ſorgen. Fletus ærumnas levat. Eraſ: Poëten haar dherföre ſagt: Eſt quædam flere voluptas. Item: Expletur lacrymis, egeriturq; dolor, Ovid: Plerumq; omnis dolor

per

per lacrymas effluit. Sen: Tyskarna säya: Weinen in trübsal/ macht leichterung. Item: Durch klagen von weinen felt ein stein vom Hertzen. etc. Inf: lit: Gråät:

Dhet något dröyes/ kommer och til nöyes. i. e. Dhet som långsampt kommer/ dhet kommer och til mätta. Heeter fördenskull: Quod differtur, non aufertur. Item aff en Poët: Differ habent parvæ, commoda magna moræ. Tibull: Tysken säger: Aufgeschoben/ ist nicht aufgehoben. Item: Länge borgat är inte skiänkt. etc. Inf lit: Läng: Prov. 13. v. 12.

Dhet godh nätzla skal blij/ måste bränna i tydh. i. e. God krook måste bittida krökas. Urit maturè, quod vult urtica manere. &c. Man säger och aff Tyskan: Guhte bewme tragen zeitlich. Item: Was ein guhter haake werden soll/ muß sich in der zeit krummen. etc. Inf: lit: God: Matth 7. v. 16.

Dhet är icke alt i Speyelen som synes. i. e. Icke alt sannt/ som sanning är lykt. Lyka som en Speyel representerar fulle ens Menniskias Ansichte: Men är dher lykwål intet inne. Man sägher dhet och på Tyska: Es steckt nicht alles im Spiegel/ Was man darinnen sicht. Man får fördenskull intet altydh döma effter vthwärtes anseende: Ty Trolen boo och i heligom hwsom. Man säger och dheraff: Skoda intet Hunden effter håren. etc. Inf: lit: Han: Ick: Inth: Skod: Pfal. 5. v. 6. Syr. 11. v. 2. 3.

Dhet tiähnar illa/ at poikar löpa medh

Skiägg. i. e. När vnga och owettigha råka wedh ett alfwarsamt ämbete/ så mister ämbetet sin respect; Och då säger man/ at **Poikar löpa medh Skiägg.** Man brukar dhet och/ när man seer smått folck bära långa Swärd; Och plägar man då skämptwijs säya medh Cicerone: Quis generum meum gladio alligavit? Item aff Erasmo: Ne puero gladium, &c.

Prov. 30. v. 21. & seq:

Pred. 5. v. 12. Luc. 6. v. 24. Syr. 13. v. 30.

Dhet är icke så stoort Vnder/ at Åsnan bär en Gullsäck. i. e. Som man wille säya: **Man finner och fulle rijke Narrar.** Wår HErre gieer och stundom skratten en Gullklimp. etc. Inf: lit: Man: Wår:

Dhet man lyster åth/ kommer aldrig försnart. i. e. Dhet man medh begiärligheet åstundar/ kommer enom intet förhastigt til handa. Animo cupienti nil satis festinatur. Och aff Tyskan: Dazu einer lust hatt/ kan ihm nicht zu geschwinde kommen. etc.

Dhe gambla haa icke heller warit fåmar. i. e. När en part aff nyia Werlden/ allena weele heetas klooke/ och förachta dhe gamblas wijse och wälmeente Actioner, då plägar man möötha dhem medh sådant Ordspråk: Authoritas majorum non est contemnenda, Cicero haar icke heller förgäfwes sagt: More Majorum, &c. Tyskarna säya och: Die alten seind auch keine thoren gewesen. etc. Inf: lit: Luth: Läth:

Syr. 8. v. 9. 10. & seq:

Dhet är honom i Kiöttet buret/ och in-

tet

tet i Kläderna skuret. i. e. Dhet som i naturen är inplantadt/ är ondt at vthroota. Dheraff säger man och medh Poëten: Naturam furcâ expellas, tn. usq; recurrit. Horat: &c. Inf: lit: Drijff: Nat: Waan: Matth. 7. v. 16. 17.

Dhet man såår vth i vngdommen/ dhet skiäär man vpp på ålderen. i. e. Som man elliest plåghar såya: Vngdoms planta är ålderdoms frucht. Heeter altså: Quemadmodum sementem feceris, ità & metes. Cic: Lährer man och något i vnga åhren/ så winner man och fruchten dher aff på gambla dagar. etc. Inf: lit: Ungd: Syr. 7. v. 1. 2. 3 & Cap. 25. v. 5.

Dhet lijder medhan dhet skrijdher. i. e. Dhen kommer och fram/ som Oxarna drijswer. Sachta Wådher förer och Skippet i hambn. etc. Inf: lit: Den: Hast: Sacht: Prov. 21. v. 5.

Dhet sööta haar offta en swr efftersmaak. i. e. Lyckan och olyckan/ båra hwar andra på Ryggen. i. e. Dhe föllias giärna åth. Mel nulli datur sine felle. &c. Mantu: Das süsse kompt offt sawr an. etc. Inf: lit: Ann: Båår: Lyck: Sööth: Yffz: Syr. 11. v. 14.

Dhet hielper alt som sqwälper/ sade han som swälgde Frööen. i. e. Lijtet och lijtet/ ökar hoopen. etc. Inf: lit: Lijt: Prov. 13. v. 11. Syr. 19. v. 1.

Dhet

Prov. 13. v. 11. **Dhet blyr fulle en gång alt/ som gamla Gåsen warp. i. e.** Dhe gamblas drag / kan snart förlösas. Är en förwyttelse emoot ödesamt folck/ som drysta på stort arff: Och meena dhet aldrigh kunna bly alt. etc. Sup: hac lit: Inf: lit: Slöös:

Syr. 27. v. 1. 2. & seq: **Dhet Hunden haltar och Köpmannen swär/ är stundom lyka mycket troandes. i. e.** Lyka som Hunden yndertyden haltar aff en waana; Altså swär och Köpmannen stundom för sin fördel skuld. Ty Synden will giärna trängia sigh in emellan köparen och sälliaren. Dheraff säya och Tyskarna: An der Hunde hincken/der weiber weinen/vnd der krähmer schweren/soll sich niemand kehren. etc. Inf: lit: Den:

Sap. 4. v. 12. **Dhet onda mins man längst. i. e.** Menniskian inclinerar aff naturen til dhet onda. En Poët haar fördhenskull sagt: Inimica tenacius hærent, Pejora juvenes facilè præcepta audiunt. Sen: Man förstår och här med dhet onda som man här lyder/ och wäl öfwerwunnet/ dheraff säger man: Jucunda præteritorum malorum memoria. &c. Eraſ:

Matth. 7. v. 13. 14. Sap. 4. v. 12. **Dhet onda låter låt giöra sig. i. e. Wägen til ondt/ är altijd jämpn.** Facilis descensus averni, Virg: Item: Præceps & primum est iter ad vitia. Sen: Skrifften säger och: Dhen wägen är bred/ som löper til förderfwet. etc. Aff Tyskan sägher man: Dem Teufell kan man leich in die rachen lauffen. Item: Zu dem laster kumpt man leicht. etc. Inf: lit: Ondt:

Prov. 23. v. 5. **Dhet man intet kan fåå/ är bäst at wända ho-**

Da hoghen ifrå. i. e. Man måste intet sträfwa efter omöyelig ting. Poëten haar fördenskull wäl sagt:

Qui nimium sapiunt, & inconcessa sequuntur,
Desipiunt; Cohibet qui sua vota, sapit. Mant: Item:
Ferrea (crede mihi) non sum, sed amare recuso
Illum, quam fieri vix puto posse meum. Ovid:

Heeter altså: Rerum irrecuperabilium felix est oblivio, &c. Aff Tyskan sägz och: Was dir nicht werden kan/ vergiß/ vnd kehr dein sinn davon. etc. Fab: De Aquila & monedulâ. Item de Vulpe & uvâ. Inf: lit: Gaap:

Dhet målet är illa troandes/ som Ormen brukade i Paradijs. i. e. Som man wille säya: Dhen Räfwen troor/ han blijr wist swijken. Syr. 6. v. 6. Dhen bör intet troos som vmgår medh list. etc. Inf: lit: Den: Godtr:

Dhe blij icke alla Präster som i Scholan gåå. i. e. Dhe haa intet alla Präster kiött. Derföre haar och Erasmus sagt: Non ex quovis lignō Mercurius. Aus einem jedwider hollz kan man nicht bilder schneiden. etc.

Dhe sofwa intet alla som snwsa. i. e. Syr. 19. v. 22. & seq: Skrymtare äre intet alla dher dhe synas. Derwppå lyder och gambla Versen: Naso stertentes, interdum sunt vigilantes. Item: Non Psal. 55. v. 22.

omni-

omnibus dormio, Eraſ: Vulpi eſurienti ſomnus obrepit. Idem Eraſ: Mången ſofwer medh ſeende Ögon/ och hörande Öron. etc. Inf: lit: Han; Sööth;

Luc.11.v.17. Syr. 25.v.2. Dhe tiggia vthi en ſäck. i. e. Dhe hålla tilhopa. Dhe föra ett rådhſlagh. etc. Wedh lijka förſtåndh ſäger man och:

Dhe liggia vnder ett täckie.
Dhe koka i en Grytha.
Dhe qwäda en Wijſa.
Dhe bläſa i ett Horn. etc.

} Idem: Unoſ fruuntur cacabo, &c Eraſ:

Pred. 7. v. 15. Dhen är icke wärd dhet ſööta/ ſom aldrig haar ſmakat dhet ſwra. i. e. Som man wille ſäya: Ondt och gott måſte hållas. Dherwppå lyder och gemeene Verſen: Dulcia non meruit qui non guſtavit amara. Item aff Publio: Fer difficilia, ut facilia levius feras. Dhen intet ondt haar lydit/ han borde icke heller niuta dhet goda. Tyſkarna ſäya: Wer die eyer wil haben / er mus auch das gatzen der hennen leiden. Dhen ſom wil äthа Ägg / han måſte och lyda at Hönan kaklar. etc. Infer: hac. lit: Inf: lit: Ondt;

Prov. 18. v. 16. Dhen wäl ſmörier han åker lätt. i. e. Den röda ſmörian läker mång Sår. Den ſom haar lärdt kiänna Melchiſedecks Faar/ han får fulle ſnart Bröd/ Eraſmus haar förd hen-ſkull ſagt: Currus illenitus ſtridet. Cap. 19. v. 6. Dſmord Wagn knarrar giärna. Item aff Tyſkan: Wer ſchmert/ der fährt. Poeten haar

och

och sagt: Munera (rrede mihi) placant homineſq; Deoſq;. Ovid: Her Schänck hatt gnade zu hoffe. Item: Johannes mitt dem rohten Mund/ kan viel hader stillen. Men om dhem som taga muhtor/ säger man vppå Tyſka: Er ist mitt der silbernebüchsen geschoßen. etc. Inf: lit: Gåfw: Muht: Smör:

Dhen wijdt faar/ blir mycket waar. i. e. Dhen mycket seer/ han låhrer något. Scientia ſine uſu, parum prodeſt. &c. Inf: lit: Gamm: Ung: Wandr:

Dhen först kommer/ han först maal. i. e. Dhen effter kommer han effter faar. Primus veniens, primus molet. Eraſ: Qui prior eſt tempore, potior eſt jure. Item: Serovenientes, malè ſedentes. **Dhen seent kommer får elackt säthe.** Wer erst kumpt/ der mahlet erst. Item: Der erste beym fewr/ setzet sich am nechsten. etc. Sup: lit: Bättr: Inf: hac lit: Inf: lit: Kom: Ömd:

Dhen som sofwer dhet rödha aff Solen/ han mister dhet seeta aff Kåhlen. Item: **Laater man får magran Kåhl. Laat hand giör arman man.** Dhen sömnigt arbetar/ han äther smala bethar. Plautus haar dherföre sagt: Qui dormiunt libenter, ſine lucro, & cum malo quieſcunt. Tyskarna säya: Lange schlaffen/ bringt wenigt ein. etc. Inf: lit: Laat: Prov. 6. v. 6 & ſeq: Cap. 10. v. 4. 5. & Cap. 20. v. 13.

Dhen förste bryter/ dhen 2. bräcker/ dhen 3. faller i Bäcken. i. e. Många hielpa til

på til ens mans fall. Item: Hwars mans haat är ondt at vthståå. etc. Inf: lit: Mång: Når:

Syr. 6. v. 35. 36. Then intet kiänns aff sigh sielff/ han kiännes aff omgiänget. i. e. Lykt söker gårna lykt. Noscitur ex socio, qui non cognoscitur ex se. Item: Blandar man sigh i Gull. etc. Heeter fördenskull: Cum bonis ambulandum. &c. Sup: lit: Bland: Inf: lit: Såd: Umg:

Syr. 12. v. 2, 3. Then tränger lytet/som tränger intet meer än en gång. i. e. Som man wille säya: Du kant fulle än en gång behöfwa hielp. Och förwytes här medh otacksampt folck. etc. Inf: lit: Ot: Åhn:

Then gieer som råden haar. i. e. Hwar gieer effter ämbne. Derföre plägar man och säya: Qui parum habet / parum dat. &c. Inf: lit: Hwar: Öfw:

Prov. 13. v. 11. Syr. 18. v. 31. 32. Den meer wil thära/ än han kan nähra/ får armod til löhna. i. e. Man måste ställa Munnen effter maatsäcken. Dheraff haar och Tacitus sagt: Ratio quæstuum, & necessitas erogationum, inter se debent congruere. Älliest heeter dhet som Verserna lyda:

Qui plus expendit, quam lucri
summa rependit:
Non admiretur, si paupertate gravetur. &c.

Dhet

Dhet är:
Wer meer will verzehren/ als sein pflug kan erehren/
Wie kan sich der erwehren/ thm mus der bettelstab ernehren.

Item: Incauta largitio, fundo destituitur. Eras: Diogenes skal en gång wara gången ett Hwß förbij/ som ägaren hade förslöst/ och fördenskull war tefnadt til köps/ och sagt: Facilè divinabam fore, ut præ immodicâ crapulâ, domum evomeres, &c. Laert: Sup: lit: Allt: Inf: lit: Lång: Man: Slöös: Ödh: Öfw:

Dhen dantzar och / som nödigt dantzar. Pred. 7. v. 15.
i. e. **Twunget Wärck går alltydh trögt.** Nulla res est tàm facilis, quin difficilis fiet, si invitus facias. Terent: Tysken säger: Mus ist ein böses krawt. Är fördenskull **bäst lijda/ dhet man intet kan wrijda.** etc. Sup: lit: Bäst: Inf: lit: Nöd:

Dhen trätan / ditt och mitt / haar skildt mängen ifrå sitt. i. e. Mycken rättegång/ Prov. 11, v. 15.
är en trappa til armood. etc. Inf: lit: Myck: Träth:

Dhen blijr fulle hulpen / som Gudh wil hielpa. i. e. GWds hielp förythan är all mööda fåfång. etc. Sup: lit: Ded: Infer: hac lit: Psal. 127. v. 1. Prov. 10. v. 22. Syr. 11. v. 23.

Dhen får fulle Böör som byda gitter. i. e. Tholamodh öfwerwinner alt. Syr. 1. v. 29. Thren 3. v. 26. 27.
Man plägher och säya: Dhen som git-

ter bijdt/ han får fulle smijdt. etc. Sup: lit: Bäst: Inf: lit: Gitt: Thol:

Dhen som haar wärdh/ han fåår fulle Swärd. i. e. Dhen som haar penningar i pungen/ han får fulle maath i Munnen. Item: Haar man dhet som klinger/ man fåår fulle dhen som springer. etc. Inf: lit: Har: Pen:

Syr. 13. v. 1. & Cap. 9. v. 3. & seq; Cap 19. v. 3. Prov. 5. v. 3. & seq:

Dhen som fåås wedh Tiähran/ han blijr dheraff besmittad. i. e. Aff Eelden blijr man bränder/ oc aff skiökian skiämder. Dhen som vmgår medh lättfärdigheet/ han blijr dheraff förderfwad. etc. Sup: lit; Aff:

Syr. 33. v. 20. & seq:

Dhen som gieer så han tigger/ skal man slå så han ligger. i. e. Man haar intet stoort medhlijdande medh en slöfare/ som förderfwar sigh sielff. En gammal Vers lydher dher vppå: Dum fueris felix, semper tibi proximus esto. Item: Ità te aliorum miserescat, ne alios tui miseriatur. Haar Plautus sagdt. Man säger och Benignitate benignitas tollitur. Tyskarna säya: Erbarme dich so vber andere/ das du selber nicht leidest. etc. Sup: lit: & superius hac lit:

Dhen som wil kiöpa alt dhet han seer/ han måste sällia alt dhet han åger. i. e. Förwete giör galna Kiöpmåm. Derför e haar Cato wäl rådt/ som säger: Emas non quod opus, sed quod necesse est. &c. Sup: lit: Bättr: God; Måln:

Dhen som döör aff hoot/ skal man boota

igen

igen medh morgonkrydder. i. e. Som man elliest säger: Hött är medh ingo Bött. Hööt dräper ingen. etc. Sup: lit: Acht: Biörn: Inf: lit: Hoot: Hött:

Dhen som taar Biörnen i Bååten/ han måste föhran öfwer Sundet. i. e. Dhen som inlåter sigh medh Paddan/han blir henne illa qwitt. Dheraff säya och Tyskarna: Wer den Teüffel ins schiff nimpt/ der mus in auch vberführen. etc. Inf: lit: En: Giff: Ondt: Släpp: Syr. 13, v. 1.

Dhen något wil wåga/ han får något åga. i. e. Dhen något wågar/ han något winner/ dhen rädde haar wärst. Heeter altså med Poeten: Audentes fortuna juvat, timidosq; repellit. Virg: Timidi nunquam statuerunt trophæum. Eurip: Omnia audaciſſimè incipientes, nunquam fefellit fortuna. Liv: Itē; Agendo, audendoq; res Romana crevit. Idem: Nullum eſt vitæ majus viaticum, quám audacia. &c. Menand: Dheraff haar och Eraſmus til samma meening sagt: Tentantes ad Trojam venerunt Græci. Aff Tyskan sägz och: Verzägt hertz/ freyet kein schönes weib. Man säger elliest aff Swänskan: Dhen driſtige föllier Lyckan effter. etc. Sup: lit: Aff: Infer: hac lit: Inf: lit: Med: Nöd: Wåg: 1. Cor. 9. v. 24.

Dhen lijtet såår / han lijtet fåår. i. e. Lijtet Brwk giör lijten Droßa. Dhen fattigas loth är altijdh minſt. etc. Sup: lit: Bättr: Infer: hac lit: Inf: lit: Fatt: Såå:

1. Cor. 9. v. 24. **Dhen kiärt wil haa/ han måste och kiärt låta.** i. e. Som man wille säya: **Man får intet räkna hwadh en feet Kåål kostar.** Och heeter fördhenskull: **Något för något; Intet för intet/** sade han som gaff en Synåål för en Måältyd. etc. Inf: lit: Efft: Man: Med: Nag:

Psal. 36. v. 3. **Dhen ena Åsnan kläår dhen andra.** i. e. En padda hielper dhen andra. Item: Dhe roosa/ och giöra hwar andra åhra/ effter ingen annan wil. Mutuò se scabunt muli. Eraf: &c. Inf: lit: En: Pusk:

Syr. 33. v. 31. 32. **Dhens Brödh man äther/ dhens Wijsa man qwäder.** i. e. Man håller giärna medh dhen som maathen giør. Theraff plägar man och säya: **Han haar alltydh huldt / som huldt föder. etc.** Infer: hac lit: Inf: lit: Han:

Syr. 10. v. 2. **Dhen intet weet lyda/ han kan illa biuda.** i. e. Dhen intet haar waret vnder lydna/ han kan illa regera andra. Såsom en ny Officerare/ dhen aldrigh haar warit vnder commendo, han weet illa at commendera andra. Heeter fördenskull: Nemo eſt ut rectè imperet, cui non imperatum eſt. Ariſtot: Item: Nemo benè imperat, niſi qui antea paruerit imperio. &c. Sen: Inf: lit: God:

Syr. 22. v. 1. 2. **Dhen intet haar at giöra/ måste taa sigh något at giöra.** i. e. Som man ellies sägher: **Lättia lärer Laster.** När någon går laat och orkelös/ och taar sigh omsijder någor såfångta före/ så förwijtes honom härmed.

Dheraff

Deraff sägz och: Homines nihil agendo, malà agere discunt. &c. Inf: lit: Lätt: Ork:

Dhen Eelden wil haa/ han söken i Askan. i. e. Dhen något gott wil haa/ han måste söktat dher dhet är til finna. Dher yppå lyder och en gammal Vers: Quæret in cinere scintillas, qui caret igne. &c.

Dhen är Moder som maaten gieer. i. e. Dhen hålß för HErre/ som födhan skaffar. Sup: hac lit: Inf: lit: Äth:

Dhen ena jagar/ dhen andra äther steeken. i. e. Dhen ena arbetar/ dhen andra får nyttan dher aff. Alij sementem faciunt, alij metent. Eras: Keys: Diocletianus skal och hafwa fört ett språk aff sådant förstånd: Ego apros occido, sed alter fruitur pulpamento. &c. Hyit lyder och dhet som Poëten haar sagt: Psal. 39. v. 8. Pred. 2. v. 18. & seq:

Hos ego Versiculos feci, tulit alter honores:
Sic vos non vobis vellera fertis oves. &c. Virg:

Och heeter fördenskull effter gambla Ordspråket.
Dhen ena plöyer/ dhen andra sååer;
Dhen tredie weet intet hwem det sååer. etc.
Tyskarna pläga dherom säya:
Der eine hatt die muh/
Der ander die Kuh. etc. Inf: hac lit: Inf: lit: Sååer:

Dhen många Brunnar gräfwer/ får intet gott Watn i alla. i. e. Mång anslagh tillyka/ gå intet alla för sigh. Sup: lit: Aff: Inf: lit: Mång: Prov. 16. v. 9.

Dhen som slår en på Halsen / han slår intet långt frå Hufwud. i. e. När någon förtaalar / eller ellieſt förtreetar ens godhe wän eller frände / tyckes dhet wara honom ſielff ſkedt. Ty Hufwudet och Halsen äre intet ſlåra ran ſkylde. etc. Sup: lit: Blood: Inf: lit: Närm:

Dhen i leeken gåår / han måſte leeken thola. i. e. Ondt och gott måſte hållas. Konung Ptolomæus ſkal och vthi ſkiämpt hafwa ſagt: Si regium eſt non ferre, cum dicto Rex tangitur, nec illud regium eſt, dictis quemquam attingere. &c. Plut: Tyſkarna ſåya och dher om: Wer ſchertzen wil / der mus auch ſchertz leiden. etc. Inf: lit: Ondt:

Pred. 7. v. 15.

Dhen mycket haar i ſinnet / honom faller ſompt vhr minnet. i. e. Dhen mångh Järn haar i Eelden tillyka / han bränner wiſt ſombliga dheraff. Dherwppå lyder och gambla Verſen: Pluribus intentus, minor eſt ad ſingula ſenſus. &c. Super: & Infer: hac lit:

Prov. 16. v. 9.

Dhen ſom wil kiöpa Korſwen aff Hunden / han måſte giee Fläſk igen. i. e. Dhen något wil haa aff dhen karigas ſwett / han måſte wål höllia på honom. Dheraff ſäger man och wedh lyka meeningh: Dhet nuggor gieer / må raggen tiggia. etc. Sup: lit: Ded:

Syr. 4. v. 35.

Dhen intet arbetar / efter maathen han leetar. i. e. Dhen laate går offta hungrig i Sängh. Dheraff haar och Eraſmus ſagdt:

2. Theſſal. 3. v. 10. Prov. 19. v. 15.

Qui

Qui vitat molam, vitat farinam. Qui non laborat, non manducet. Dijn. laboribus bona sua divendunt. Item: Cum Minerva manum quoq; move. Eraſ: Heeter fördenſkull: Eſto laborator, & erit Deus auxiliator. &c. Sup: lit: Arb: Inf: lit: Inth: Laat:

Dhen ſigh ſielfwan ähra giör/ aff androm han dhet ſamma ſpör. i. e. Dhen ſom förachtar ſigh ſielff/ han blijr och förſmådd aff androm. Heether fördhenſkull: Tanti eris alijs, quanti tibi fueris. Dhen ſom kaſtar ſigh ſielff vnder bäncken/ han blijr ſnart dijt ſkuten aff andra. Nemo ab alijs contemnitur, niſi ſe prius contempſerit. &c. Och aff Tyſkan: Wer immer vnter die banck tracht/ den leßt man billichligen. etc. Sup: lit: Bland: Infer: hac lit: Inf: lit: Ähr: Syr. 6. v. 36. Rom. 12. v. 10.

Den Lyckan flyr/ den föllier hon efter/ den henne ſöker/ dhen löper hon vndan. i. e. Mången ſträfwar medh händer och fötter efter Lyckan/ och hinner henne ändå intet; Mången ſkyr henne/ och blijr lijkwäl wedh Håret dher til dragen. Dheraff ſäya och Tyſkarna: Daß glück reitt auff die poſt/ wers ereilet/ der hatts. etc. Infer: hac lit: Inf: lit: Jw: Syr. 11. v. 11. 12. & 14. Prov. 28. v. 22.

Dhen intet haar/ den kan man intet taga ifrå. i. e. Ondt tyſkia den ſkallotta. Deraff haar och Poëten ſagt: Cantabit vacuus coram latrone viator. Juvenal: Item: Pauperi, etiam in obſeſſâ viâ pax eſt. Tyſkarna ſäya och: Ein bettler kan am ſicherſten reiſen/ er hatt nichts zu verliehren. etc. Inf: lit: Fatt: Tigg: Hiob. 22. v. 6. Prov. 22. v. 22. 23.

Tob. 3. v. 21. 22. Habac. 4. v. 2.

Dhen gamble Gudhen leſwer ån. i. e. Som man elliest plågar ſåya: **Dhet blyr fulle ånnu en gång ſå gott / at Huſtrwn gieer Bonden maath.** Och år ett Tröſtſpråk i moothgång. Wed ſådan meening haar och Eraſmus ſagt: Adhuc cœlum volvitur. GOTT lebet noch. etc. Inf: lit: Ondt: Wårld:

Eſa. 10. v. 1. 2. Prov. 17. v. 23. Syr. 20. v. 4. 5. 31.

Dhen rätten wål omböya kan/ han blyr nw ſnart en ryker man. i. e. Som Terentius haar ſagt: His nunc præmium eſt, qui recta prava faciunt. Och aff Poëten: Auro pulſa fides, auro venalia jura. Prop: Item aff en förwånd Vers: Mutnegra cum murva faciunt rectiſſima curva, &c. **Muhter wrångia Laag.** Men dhe ſom ſådant giöra/ bliſwa aff Skrifften hootade medh hårdt ſtraff. Inf: lit: Muht:

Syr. 31. v. 20. 22. & ſeq: Cap. 37. v. 32. & ſeq:

Dhen ſom wil leſwa länge och wål: Han åthe och dricke medh mått och ſkiål. i. e. God Diæt giör fager och feet / och conſerverar Hålſan. Dher vppå lyder och Verſen: Pone gulæ metas, ut ſit tibi longior ætas. Item: Parcito ſæpè cibis, & ſic annoſior ibis. Man ſåger och förden ſkull aff Senecâ. Non eſt ante edendum, quàm fames imperet, &c. Tyſkarna ſåya dhet och vthi fölliande gemeena Rymen:

Wer guht mas helt in ſpeis vnd tranck
Der wirdt woll allt/ vnd ſelten kranck. etc.
Inf: lit: God: Man:

Dhen ſom ſpyſar en Fogel/ han får ſkarn för

för omaket. i. e. Dhen otacksamme löhner altijd illa för wälgiordt. Dheraff sägher man och i gambla Versen: Syr. 12. v. 2. 3.

Qui volucrem nutrit, pro munenere stercus habebit. &c.

Inf: lit: Otack:

Dhen enas winning/ är dhen andras skada. i. e. Dhet kiöparen winner/ går sälliaren aff. Lucrum unius, est alterius damnum. Man sägher och medh Physicis: Generatio unius, est corruptio alterius. Item: Lucrum sine damno alterius, fieri non potest. Publ: Och aff Tyskan: Woh einer gedeyet/ mus der ander verderben. Item: Des einen glück/ ist des andern vnglück: Den keiner sieget ohne des andern niederlag. etc. Sup: lit. Ded: Inf: lit: Mått: Winn: Syr. 27. v. 1. & seq:

Dhen som flyr/ han taar saak på baak. i. e. Han giör sigh skyldig. Man säger dherföre medh Juristerne: Rei est fugere. **Skyldigh är altijdh rädder.** Item: Fatetur facinus, qui judicium fugit. &c. Och på Swänska: **Flychtigh man/ skyldigh man. ett.** Infer: hac lit: Inf: lit: Han: Ondt: Rom 13. v. 3. 4.

Dhen frij är född/ är träldom swår. i. e. Dhen siälffzwåld är waan/ han går intet giärna på arbete. Cicero haar dherföre sagdt: Grave est jugum Servitutis in libertate educatis. Homini ingenuo acerba est servitus. Sen: Her om haar och Publius sagt: Heu quàm miserum est, discere servire, ubi sis doctus dominari. Item aff Senecâ: In servitutem de regno cadere, grave est, &c. Dherföre Prov. 29. v. 15. 17.

sluter man och medh Poëten/ som haar sagt: Alterius non sit, qui suus esse potest. &c. Inf: lit: Fryh:

Pred. 7. v. 15. **Dhen Wijnet drack/ han supe och dräggen. i. e. Dhen som haar nutet dhet sötha/ han hafwe dhet swra medh.** Fæcem bibat, qui Vinum bibit. Eras: Tysken säger: Wer vom frischen hatt getruncken/ der mach auch die nege aus sauffen. etc. Infer: hac lit: & Superius.

Syr. 3. v. 27. & seq: & 1. Cor. 10. v. 12. **Dhen fahran älskar/ är fahran nämst. i. e.** han blijr lätteligh borta dher i. Qui amat periculum, peribit in eo. Nocuit temeraria virtus. Ovid: Nemo celerius opprimitur, quam qui nihil timet. &c. Vell: Patere: Dheraff säger man och in contrarium: Non citò ruinâ perit, qui ruinam timet. Man plägher och dherföre säya vthi ett gammalt Ordspråk: **Han är intet gaalen/ som ondt rädz.** etc. Sup: lit: Allt: Inf: lit: Han:

Pred. 7. v. 15. **Dhen intet wil swpa Käålen/ han bör intet heller haa Fläsket. i. e.** Ut superius, Dhen Wijnet drack. etc. Vthi en gammal Vers säger man: Carnibus haud dignus, qui malé mandit Olus. Wer nicht Kohl ißt/ der soll auch kein speck essen. Super: hac lit: in princip:

Prov. 21. v. 15. Psal. 53. v. 6. **Dhen som rädder är/ han drage pantzer på. i. e.** En förwijtelse/ dher medh man förbrår räddhiärtat folck/ som vndertijdhen wäpna sigh moot någon fahra/ dher ingen är på färde. Dher om haar Erasmus sagt: Qui metuit cum loricâ ambulet. Item: Ante tu-

bam

bam trepidat. Idem: Han haar och sagdt; Lupus ante clamorem festinat. &c. Tyskarna plåga och säya: Wer da schewet/ der zihe ein pantzer an. På Swänska sägher man och wedh samma meening: **Dhen som rädder är / han kryper baak Vgnen. etc.** Inf: lit: Hau: Mång:

Dhen åhra biuder / han åhra niuther. i. e. Dhen ena hederen moot dhen andra faar. Spyfar du titlar/ så får du titlar igen. **Ty heeder wil medh heeder möthas.** Och heeter ellieft: Honor non eft honorati, fed honorantis. Ariftot: Dheraff sägher man och på Tyska: Grus kompt vom hoffe. i. e. Som man wille säya: Jw högre en är/ jw snarare borde honom möta dhen ringare medh heeder och hållning/ at bewysa dher medh sin humanitet; Effter som dhen ringare offta draar försyn/ at träda til en förnämbligh Herre medh helsning; Och fördhenskull sägher man icke obilligt: Grus kompt vom hoffe. i e. à potiori. &c. Super: & Infer: hac lit: Inf: lit: Heed: Iw: Åhr: Syr. 3. v. 20. 21. Rom. 13. v. 10.

Dhen borga wil/han får intet länge tinga. i. e Som man wille säya: **Tinga och intet breeda/ dhet giör en elack reeda.** Dhen som nödgas borga/ han måfte taga dhet köpet han kan fåå/ ellieft kan skee Köpmannen får annat Sinne / heeter fördhenskull effter gambla Verfen:

Promit-

Promittat largè, præsenti qui caret ære. &c.
Inf: lit: Ting:

1. Cor. 9. v. 26. Rom. 2. v. 21. Syr. 18. v. 19.

Dhen andra wil låhra/ måste weeta något sielff. i. e. Ondt låhra andra/ dhet man sielff intet kann. Turpe est doctori, dum culpa redarguit ipsum. Heeter fördenskull: Lår först sielff/ förr än du låhrer andra: I Scholen plågar man säya: Discę, sed à doctis. Item aff Erasmo: Doceat qui didicit. &c.

Dhen som slachtar Kalfwen / han föder intet vpp Oxen. i. e. Dhen som taar något vhr Grytan/ han får deste mindre på Faatet. Tyskarna säya: Auß gebrahtenen eyer kommen keine küchen. etc. Super: hac lit: Sup: lit: Ded:

Syr. 13. v. 28. 29. Pred. 9. v. 16.

Dhen rykes Ord är Salomons snack/ Dhen armas taal får ingen tack. i. e. När den ryke talar/ så tyger hwar man/ och är som wår Herre talade aff Himmelen: Men den fattigas Ord / är idel spott och åthlöye/ fast dhet wore aldrigh så klokt. Heeter fördenskull som man elliest i gemeen plåghar säya: **Gullet skyler all feel.** Dheraff Tyskarna säya: Einem reichen steht alles woll an. Item: Ein reicher must klug sein/ wen er gleich ein Narr wehre. Dherwppå lyda och gambla Verserna:

Dum divis loquitur, verbum Salomonis habetur:
Dum pauper loqvitur, tunc barbarus esse videtur. &c.

Inf: lit: Penn: Ryk:

Den

Then som wil haa Kiärnan / han måste först bryta vpp Nöthen. i. e. Intet fåås mödelöst. Then något wil haa/han moste haa omaak dher före. Qui nucleum vult, frangat nucem Plaut: dhet samma affen Vers: frange nucis tegmen, si cupis esse nucem, Item: Qui lucernâ egent, oleum infundant. etc. Laërt: Sup: lit: Arb: Inf: lit: Flyt: Inth: Hiob. 5. v. 6. Pred. 6. v. 7.

Then som hedrar sina händer / han behåller goda wänner. i. e. Gåfwor och geengåfwor hålla Wänner längst. Heeter altså: Quid pro quo. Något för något. etc. Super: hac lit: Inf: lit: Gåffw: Med: Någ: Syr. 14. v. 16. Prov. 11. v. 24. 25. Luc. 6. v. 38.

Then aldrigh giör illa / han giör sällan wål. i. e. Then något skal låhra/ han giör altydh sin låhrespåån illa; Therföre måste han och förr giöra illa/ ån wål. Heeter altså: Qui nunquam male, nunquam bene. Theraff plägar man och säya: Låhrespån/ är intet Mästerstyckie. etc. Inf lit: Låår:

Then som taar Watn öfwer Hufwudh/ så löperet honom i armen. i. e. Then meer taar sigh vppå/ ån han kan vthföra/ han får meer omaak/ån han kan vtstå. Sådana bliff fördenskull aff Galeno kallade: stulti ad cribrum. Heeter altså: Majora viribus ne aggredere. &c. Infer: hac lit: Inf: lit: Slacht: Warp: Syr. 3. v. 22. & seq:

Then rätt skrifftar/ han blyr rätt aflöst. i. e. Wräng Berättelse giör galet för- Syr. 6. v. 5. & Cap. 11. v. 33.

förstånd. En förleedd domare fäller snart (Ex male relatis) en orätt domb. etc. Sup: lit: Affb: Inf: lit: Wrång:

Syr. 14. v. 32. Then som wil giffta Paddan / måste föra henne långt bort. i. e. Ondt blij qwitt then som intet duger: Eller fällia elaka wahror. Man säger fördenskull aff sådant förstånd: Blinder Häst behöfwer en godh taleman. etc. Sup: lit: Blind: Inf: lit: Halt: Ondt:

1. Cor. 9. v. 24. Then som taar/ han haar. i. e. Then som wågar han winner: Then rädde haar wårst. Qui rapit habet. Tyskarna säya och: Rips Raps in meinen sack. etc. Wthi ett Epitaphio skal en obetänckter hafwa låtet sättia thenna Verſen: Dum potui rapui: rapiatis quandò poteſtis. &c. Men ellieſt sägher man: Tagerätten är afflagder. etc. Inf: lit: Man: Tag: Wåg:

Prov. 28. v. 22. Then som gaapar effter mycket/ Miſter offta heela stycket. i. e. Girigheet bedrager Wijßheet. Then Æſopiske Hunden släpte Kiötstycket / och greep effter skuggan/ som syntes större. Deraff haar Eraſmus sagt: Ovum curans, gallinam negligit. Item: Qui totum vult, totum perdit. Godofr: Aff Tyskan sägz: Wer zuviel wil dem wirdt zu wenig. Item: Wer nach einem gylldenen wagen rinnet/ bekumpt nur bißweilen eine luntze davon. Är fördenskull bäst at föllia Poëtens rådh/ som haar sagt: Quod satis eſt, cui contingit, nil amplius optet. &c. Horat: Inf: lit: Gir: Nogh:

Then

Dhen lytet haar/ medh lytet saar. i. e. Fattigh mans maath är snart äthen. Item: Fattigh man är icke Grefwe. etc. Inf: lit: Fatt: Syr. 25. v. 3. 4.

Dhen sielff giärna wil/ honom skeer ingen orätt. i. e. Som man ellieſt säger: När Barnet får sin willie/ så gråteret intet. Dheraff plägar man säya i Scholan: Volenti non fit injuria Item: Beneficium invito non datur, &c. Inf: lit: När: Syr. 7. v. 25.

Dhen som säger hwad han wil/ han får offta höra dhet han intet wil. i. e. Frijtaligh får afwog swar. Qui ea quæ vult dicit, ea quæ non vult audit. Eraſ: Och aff Tyskan: Wie einer inß holtz ruffet/ so wirdt ihm auch geantwortet. etc Fab: De Muscâ & Formica. Item de Muliere & Nuce, Inf: lit: Fritt: Syr. 9. v. 25.

Dhen Hönan föder/ böör och haa Ägget. i. e. Dhen som står omkostnaden/ honom bör och winsten. Onus qui sentit, sentiat & lucrum. Item: Res nata ex re meâ, ad me pertinet. Tyskarna säya: Ist die henne mein/ so gehören mir auch die eyer. Item: Wer den garten bawet/ der mach auch woll epffel brechen. etc. Sup: lit: Allm: Infer: hac lit: Inf: lit: El: Gott: 1. Cor. 9. v. 7.

Dhen inthet lydher Moor/ han måste lyda Styfmoor. i. e. Dhen intet wil lyda godh Rådh/ han vthstår Fahra. Heether altså: Audit carnificem, Prov. 12. v. 1. & Cap. 29. v. 15.

nolens

Nolens audire parentem. Aff Tyskan säger man och: Wer den eltern nicht volget in der jugend/ der mus den Hencker volgen im alter. etc. Fab: De Jove & ranis. Inf: lit: Lydn:

Prov. 13. v. 18. **Dhen något wil låhra/ han kommer til Åhra. i. e. Låhrdom föllier Åhra.** Heeter fördenskull: Discе bonos mores, ſic te commitantur honores, &c. Infer: hac lit: Inf: lit: Tucht:

Prov. 10. v. 19. **Den mycket ſnackar/ han mycket liuger. i. e.** Dhen mycket haar aff Munnen/ honom räcker icke altydh Sanning til. Mendacium ſæpius in multiloquio. Item: Garrulitas mendacio conjuncta eſt. Tysken säger och: Viel geſchwetz/ viel gelogen. Wer viel plaudert/ der leügt gern. Bias haar fördhenskull wäl ſagt: Audi multa, pauca loquere, &c. Sup: lit: All: Inf: lit: Myck:

Prov. 15. v. 23. Syr. 22, v. 6. **Dhen intet weet tiga/ han weet icke heller at taala. i. e.** Jrättan tydh. Dherföre säger man och: Loqui ignorabit, qui tacere neſcit. Auſon: Item aff en annan Poët:

Eximia eſt virtus, præſtare ſilentia rebus;
At contrà gravis eſt culpa, tacenda loqui. &c. Ovid:

Infer: hac lit: Inf: lit: Taal: Tyg:

Matth. 10. v. 22. Cap. 24. v. 13. 2. Timot. 2. v. 5. **Dhen längſt ſtår/ han winner Platzen. i. e.** Dhen ſom wil läggia åhra in/ han måſte vthärda/ och intet förlöpa. Fugitivo nulla Corona. Item: Perſeverantia coronat. Tyskarna säya wedh ſamma meening:

Wer

Wer nicht helt bis auff den letzen man/
Er bringt auch kein krantz davon. etc.
Inf: lit: Ing:

Then wäl är dödh/ han haar wäl leswat. Apoc. 14. v. 13.
i. e. Then saligt döör/ han winner sit mååL. 2. Timot. 4. v. 7. 8.
Theraff säya Tyskarna: Lebstu woll/ so stirbstu woll. Item: Lerne sterben ehe du stirbst/ so sterbstu nicht wen du stirbst. etc. Inf: lit: Wäl:

Then som är waan at liuga/ honom kan icke heller troos når han säger sannt. Syr. 20. v. 28.
Mendaci homini nec verum quidem dicenti credere solemus. Cic: Therföre haar och Menander wäl sagt: Swädet loquentis vita, non oratio. &c. Aristoteles skal wara tilfrågad/ hwad liugare båthade på lögn: Och gifwet til swar: Ut cum vera dixerint, non inveniant fidem. &c. Infer: hac lit:

Then fromme får alltydh något at blåsa på. i. e. Fromt folck haar ältyd anfächtning. Jerem. 25. v. 29. 2. Timot. 3. v. 12.
Ther uppå lyda och gemeena Verserna:

Nunquam bella pijs, nunquam certamina desunt,
Et quo cum certet, mens pia semper habet. &c.

Aff Tyskan säger man: Jr frömmer Christ/ jegrösser kreütz. etc. Inf: lit: From: Straff:

Then som jagar 2. Harar i sänder/ han får sällan en ther aff. i. e. Then som gaapar efter mycket/ mister offta

heela stycket. Duos insequens lepores neutrum capit. Eraſ: Dheroppå lyda och följande Verſen:

Qui binos lepores unâ ſectatur in ora,
Uno aliquando caret, quandoq; carebit utroq;. &c.

Man plågar och säya: Många Järn i Elden tillyka/ blij offta brända. etc. Super; hæc lit:

Syr. 11. v. 11. & ſeq: Dhen minſt söker åhran/ han får henne snaraſt. i. e. Dhen lyckan flyr. etc. Gloriam qui ſpreverit, citius habebit. Item: Spretâ in tempore gloriâ, interdum cumulatio redit. &c Li: Super: hac lit:

Syr. 5. v. 13. Prov 19. v. 2. & Cap. 21. v. 5. Dhen kommer och fram / som Oxarna Driſwer. i. e. Dhen sachta faar/ kommer och til Härberget. Qui nimium properat ſerius abſolvit. Heeter förden: ſtull: Feſtina lentè. Eraſ: Hasta medh maak. Man plågar och säya: Från trappa til trappa/ kommer man omsijdor vpp. etc. Sup: lit: Bätt: Ded: Inf: lit: Haſt: Sacht:

Hiob. 9. v. 25. Pſal. 90. v. 10. Gen. 47. v. 9. Dhen länge leſwer får mycket höra. i. e. Länge leſwa är länge plågas. Item: Mång Åhr/ mycken mödha. etc. Inf: lit: Läng:

Dhen Hund man draar til Skogz/ han byter intet mång Diwr. i. e. Man vthrättar intet mycket gott med en trög och owillig Tiänare. Dheraff plågar man och säya:

Friwſen

Frwsen Jord för laath Swyn. Difficile est invitis canibus venari. Plaut: Item aff Erasmo: Male respondent ingenia coacta. Och aff Tyskan: Mitt vnwilligen Hunden ist nicht guht jagen. etc. Inf: lit: Frus: Han: Trög: Prov. 29. v. 19.

Ohen Lyckan råkar/ han förer Brwden heem. i. e. Gott dantza när Lyckan wil spela. Deraff säger man och i gambla Versen: Cui fortuna faret, Sponsa petita venit. Fördhenskull kallas hon och: Fors domina campi. Cic: Tyskarna säya och: Wems glück trifft/ der führt die Brawt dauom. etc. Sup: lit: Bättr: Inf: lit: Gött: Lyck: Syr. 11. v. 14.

Ohen taskan wedh ohet Bältet. i. e. Ohet Loket til ohen Byttan. Hwart effter annat. Dignum patellâ operculum. Eraſ: Ohet paaret tiänar bäst ihoop. etc. Sup: lit: Déd: Hwart: Lyk: Syr. 13. v. 18. & seq:

Ohen som taar Herrar til stalldrängiar/ han fåår brutna Hästar/ och söndriga Sadlar. i. e Stoorlåtig Tiänare giör sällan gott gagn. Deraff haar och Plautus sagt: Non decet superbum esse hominem servum: &c. Ein Knecht müs thun was ihm befohlen wirdt. etc. Prov. 29. v. 21.

Ohen intet achtar Nampn/ han älskar och ingen heeder. i. e. Ohen så wydt är kommen i Ondskan/ at han intet sköter om hwadh Folck talar om sigh/ han haar bytit Huswudh aff Skammen. Tacitus haar fördhenskull wäl dherom sagdt: Contempru Syr. 41. v. 15. 16.

famæ, contemnuntur virtutes, &c. Inf: lit: Rycht:

Dhen som slåår / han bryter. i. e. Som man ellest säger: **Laag giäller / och icke slaag.** Qui prius percussit, culpam feret, &c. Dom Regl: Inf: lit: Laag: Man:

Prov. 10. v. 15. **Dhen som är födder til Pennings / han får sällan daler åga.** i. e. Som man wille säya: **Dhen fattiga blijr aldrigh fullfattigh.** Dhen Lyckan intet wil föga / måste altijdh slååpas medh ärmood: Sådana kallas Ad clitellas nati. Bovill: Sis asinus quemcunq; asinum fors aspera fecit. Paupertas jubet vilia tractare. Item: Pauper pauperiem per totum sustinet orbem, &c. Och aff Tyskan: Wer zum heller gebohren / wirdt schwerlich güldens reich, etc. Infer: hac lit: Inf: lit: Lyk:

Prov. 13. v. 11. Syr. 19. v. 1. **Dhen som försmår dhet lilla / han får intet aff dhet stoora.** i. e. **Dhen intet giömmer en Penning / han får aldrig 2. åga.** Poëten haar wedh sådan meeningh sagt: Serviat æternum, qui parvo nescit uti. Horat: Wer das geringe veracht / dem wirdt das grosse nicht gebracht. etc. Fab: De Piscatore & Smaride, Infer: hac lit:

Syr. 3. v. 22. & seq: **Dhen många wil biuda / måste mycket liuda.** i. e. Som man wille säya: **Til en tiock Rumpa wil en wijdh brook.** Och til en stoor Stat en ryk inkomst. Ty dher til wil intet slumper til måål / eller

eller kluter til Klädher. etc. Inf: lit: Till:

Dhen som wil medh niuta/ han måste och medh skiuta. i. e. Dhen något wil haa/ han måste och släppa omaaket til. Ellieſt heeter dhet: Qui non laborat, non manducet. Tyskarna säya och: Wer nicht mitt einbrochet/ der ſoll auch nicht mitt eſſen. etc. Super: hac lit: 2. Theſſal. 3. v. 10.

Dhen ſom haar Korßet i Handen/ han ſignar ſigh ſielfwan förſt. i. e. Hwar är ſin egen weldewän; Eller ſigh ſielfwan hulläſt. Heeter altſå: Proximus egomet mihi. &c. Sup: lit: Abb: Inf: lit: Hwar: Prov. 24. v. 8. Syr. 14. v. 5. & ſeq:

Dhen blinde finner och ſtundom en häſt, ſkoo. i. e. Dhen fattiga råkar och vndertyden wedh en lijten lycka. Man ſägher och wedh ſamma meeningh: Blind Dufwa finner och ett Hwetekorn. etc. Sup: lit: Blind: Matth. 6. v. 34.

Dhen ena plöyer/ dhen andra ſåår/ och ingen weet hwem dhet ſåår. i. e. Lyckones obeſtändige wäſende; Hon är intet at lijta på. Super: hac lit: Pred. 2. v. 18. & ſeq: Pſal. 39. v. 8.

Dhen ſom ſåår Ärter wedh allmänne wägen/ han ſåår intet alla ballier i Ladan. i. e. Ondt wärja dhet hwar man giädz åth. Item: Tilfälle giör Tiufwen. Gelegenheit macht Dieſe, etc. Inf: lit: Ondt: Tilf:

Syr. 3. v. 22. & seq: **Dhen mycket haar / han mycket tarfwar.** i. e. Som man wille såya: Staten efter ståndet. **En tiock Rumpa wil haa en wijd brook. etc.** Super: hac lit: Inf: lit: Till:

Ose. 13 v. 9. Prov. 1. v. 24. **Dhen illa skal fara/ måste offta sielff hielpa dher til.** i. e. **Hwar smijder sielff sin egen Lycka.** Quilibet faber propriæ fortunæ, &c. Infer: hac lit: Inf: lit: Hwar:

Dhen altijdh wil struda/ får något at lijda. i. e. Som elliest sägz: **Dhen altijd will slåß/ får något at plåstra. Ty Arga Hundar så rufwet skinn. etc.** Sup: lit: Arg:

Prov. 30. v. 33. **Dhen intet åther sigh mått / han sleeker sigh intet mått.** i. e. Som man wille såya: **Orckar man öfwer Hunden/ så hinner man fulle öfwer Rumpan.** Juristen säger wedh sådan meening: Minima non curat prætor. **Man får intet wara altför nooga. etc.** Sup: lit: Allt: Inf: lit: Hinn:

Prov. 26. v. 27. Syr. 27. v. 29. 30. Pred. 10. v. 8. Psal. 7. v. 16. 17. Psal. 9. v. 16. **Dhen som gildrar för andra/ han faller sielff i snaaran.** i. e. **Falskheet slår sin Herre på halsen.** Proprio capitur laqueo, Eras: Laqueus laqueum capit. Diog: Sibi parat malum, qui alteri parat. Eras: &c. Infer: hac lit: Inf: lit: Falsk: Ondt:

Psal. 53. v. 6. **Dhen många fruchta/ han måste och rådas för många.** i. e. Wåldsamma

Regen-

Regenter som hafwa stoor rådsla för sigh/ dhe måste och offta befruchta sigh för myckenheeten. Dheraff haar och Plutarchus sagt: Necesse est multos ut timeat, quem multi timent. Sådana til waarning haar fördenskull Seneca sagt: Multæ illis manus, tibi una cervix. Item aff Poëten: Multis terribilis, caveto multos &c. Auson: Inf: lit: Frucht: Rädzl:

Dhen meer fett haar/ än man behöfwer/ han kaste sompt i Kåålen. i. e. Dhen mycket haar/ han deele medh dhen som tarfwer. Cui multum est piperis, oleribus immiscear, &c. Sup: lit: Allt: Inf: lit: Munk: Mått: Tob. 4. v. 7. 8. 9 17. Esa. 58. v. 7. Prov. 3. v. 27.

Dhen högt klätfwer/ han faller diupt i. e. Som man ellest säger: Högt på pall/ giör diupa fall. Dhen som otydigt sträfwar efter åhra och högheet/ han råkar offta dheröfwer i dårskap/ och feelar om trappan/ så Racken blöder. etc. Super: hac lit: Inf: lit: Högh: Mång: Syr. 11. v. 5. 6. & seq: Psal 82. v. 7. 8.

Dhen något wil så aff dhen karigas swett/ han måste wål höllia på honom. i. e. Dhet niugger gieer må Raggen tiggia. Ty Penningen och Ögat äre honom lyka kiäär. etc. Sup: lit: Ded: Inf: lit: Gir: Ondt: Syr. 4. v. 35.

Dhen som wil kiöpslaga vtan Penningar/ han måste gåå på dhet Torget som intet är saalt i. e. Som man ellest säger: Ondt gå på krogen vthan mynt. Syr. 32. v. 3. 4.

Item: Ond reeda / kiöpa och inte breeda. Sine pretio ad nundinas ire, vanum eſt, &c. Inf: lit: Ond: Ondt:

Syr. 6. v. 6. & Cap. 19. v. 4. Prov. 14. v. 15. Dhen lått troor blijr ſnart bedragen. i. e. Som man wille ſåya: Godhtroo reed min Häſt bortt. Qui facilè credit, facilè decipitur. Credulitas eſt deceptionum mater. Sådant blijr aff Plauto kalladt: Hamum vorare. Item: Fide opes perdidi. &c. Tyſkarne ſåya och: Wer bald trawt / wirdt leicht betragen. ett. Inf: lit: Troo:

Prov. 1. v. 5. Syr. 21. v. 7. 8. Dhen inteet ſtår til rådha / han ſtår icke heller til hiälpa. i. e. Dhen ſom förachtar godh rådh / han ſtörter ſigh ſielff i olycka. Heeter altſå: Qui bonum reſpuit conſilium, ſibi ipſi nocet. Man ſåger och: Conſilio ſubeſt auxilium. Item: Anima repudians admonitionem, incurabilis eſt. Nazianz: &c. Fab: De Hirundine & alijs aviculis.

Prov. 24. v. 8. Dhen ſom ſkiämmer ſigh ſielff / han åhrar ingen annan. i. e. Elack Fogel / ſom oreenar ſitt egit näſte. Infer: hac lit: Inf: lit: El:

Dhen ſoppan haar han ſielff kookat. i. e.

Prov. 1. v. 24. Han lår ſielff til ſin Olycka wållanoe. Ipſemet faber proprij infortunij. Item: Tute hoc intriſti, tibi exedendum. Terent: Sådant fallas aff Eraſmo: Accerſitum malum. Nemo læditur niſi ex ſeipſo. &c. Inf: lit: Hwar: Siälff: & Super: hac lit:

Prov. 23. v. 24. Dhen något wil låhra / han börie i tiidh. i. e. Ondt låra gammal hund kura / eller

ester konster. Dherom haar och Quintilianus sagt: Quod cuiq; discendum est, id ne serò discere incipiat. Item: Quod in juventute non discitur, in maturâ ætate nescitur. Cassiod: Was henslein nicht hatt gelärnet / das wirdt auch hans nicht lernen. etc. Sup: lit: Ded: Inf: lit: Gam: Ondt: Ung:

Dhen ena heedren moot dhen andra saar. i. e. Heeder wil medh heeder mötas. Rom. 12. v. 10.

Item: **Dhen Åhra biuder/ han åhra niuter.** etc. Super: hat lit: Inf: lit: Heed:

Dhen som bygger wedh allmännewägen/ han får många Mästare. i. e. Många otijdiga Domar. Pred. 6. v. 7. **Ty hwem kan giöra hwar man i laagh?** Dheraff säger man och i en gammal Vers: Qui struit in trivijs, multos habet ille magistros. Och aff Tyskan: Wer am wege bawet/ der hatt viel meister. etc. Inf: lit: Ing:

Dhen som kiänner Paddan/ han kiöper henne intet. i. e. Som man wille säya: Syr. 11. v. 32. **Man kiöper intet giärna en haltan Häst.** i. e. Dhen som intet duger. Deraff haar och Erasmus sagt: Tollat qui non noverit. Och aff Tyskan: Wer thm kennt/ der kaufft thm nicht. etc. Inf: lit: El: Hallt: Mann:

Dhen Pijga och dräng lijter på/ får skam och skada i hwarie wråå. i. e. Prov. 26. v. 6. Trooheet bland Legehion är en stoor raritet: Och heeter fördhenskull: **Siälfwer är godh**

Dräng. Aff Tystan plägbar man dheraff seya: Die Fraw muß selber seind die magot/ wil sie im hause finden raht. etc. Inf: lit: Hund: Stälff:

2. Sam. 12. v. 3. **Dhen intet haar meer ån ett Öga/ han är altijdh rädder dher om. i. e. Eenda Barn är altijdh kiärt;** Serdeles när dhet är fromt och lydigt: Och då blyr dhet lijknat wedh eenda Ögat/ dher man altijdh är ömmer om. etc. Inf: lit: Eend;

Prov. 24. v. 8. Syr. 14. v. 5. & seq: **Dhen intet är sigh sielfwan godh/ han är ingen annan godh. i. e.** Dhen som skämmer sigh sielff. Ut super: hac lit: Non bonus est ulli, qui malus ipse sibi. Item: Sapiens, qui ipse sibi prodesse non potest, ne quicquam sapit. Cic: Inf: lit: El:

Syr. 30. v. 24. 25. **Dhen länge wil lefwa/ måste spara sigh i tijdh. i. e.** Dhen som wil bli gammal/ han måste i godh tijdh slåå sigh ifrå sorg och bekymmer. Mature senex fiat, qui diu vult esse senex. Eraf: Ty ellies säger man: Curæ senium accelerant. &c. Id: Eraf: Inf: lit: Hwad: Sorg:

Pred. 1. v. 17. Luc. 12. v. 48. **Dhen mycket kan giöra/ får mycket at röra. i. e.** Dhen som taar sigh mycket uppå/ han måste och mycket uthståå. Dheraff syger man och medh Erasmo: In nihil sapiendo, jucundissima vita: Nam, qui addit ad scientiam, addit ad laborem, &c. Hwarwedh är notabelt/ som skrifwes om en eenfaldig gammal man/ som haar hafft en mycket flijtig son uthi Studier/ och skal fördenskuld hafwa sagt til

Honom

honom/ såsom en waarning för tilkommande beswär: Henslein lerne nicht zuviel/ du mus sonst viel thun Heeter altså; **Den mycket haar wååla/ får mycket at trååla.**

Item: **Mycket weeta/ får mycket arbeta.** etc. Infer: hac lit: Inf: lit: Myck:

Then mäst falckar/ han minst kiöper. i. e. Then som haar alfwar til kiöpa/ han tingar intet länge. etc. Super: hac lit:

Then mycket frågar/ far mycket will. i. e. Thet är ett tekn at han lijtet weet/ och therföre mycket frågar. Tyskarna säya: Wer viel fraget / geht viel ihre. Doch säger man lijkwäl in contrarium: Wer viel fraget/ der ehrfahrt viel. Item: Mitt fragen kompt man gen Rohm. etc. Dervppå plägar man och säya: **Then som blyes wedh fråga / han skiäms wedh lähra.** Och aff Tyskan: Der sich fragens schämet/ der schämet sich auch des lernens. etc. Sup: lit: Bättr: Super: & Infer; hac lit: Inf: lit: Konst: Prov. 13. v. 18.

Then godh Hwsfrijd hafwa wil/ han giöre hwad Hustrwn biuder til. i. e. Om skiäl är medh. Ellest heeter thet en præpostera æconomia. Och går då Wagnen för Hästarna/ när Hustrwn föhrer alt Hwswäldet. etc. Inf: lit: Hustr: Qwinn: Syr. 9. v. 2.

Then mycket haar/ fåår meera til i. e. Alt Watn wil i Hafwet. Hwar man bär til största hoopen. Och heeter då: Panis præbetur habenti. Matth. 13. v. 12. Marc. 4. v. 25.

Then

Jacob. 4. v. 17. **Dhen som tyger/ han samtycker.** i. e. Han låter sigh behaga dhet som tilbiudz/ondt eller gott. Qui tacet consentire videtur. Wer nichts sagt/ er stimmet mitt ein. etc. Inf: lit: Or:

Syr. 23. v. 7. 8. **Dhen som tyger/ han förtalar sigh intet.** i. e. Medh stillatigande kan mycket förswaras. etc. Inf: lit: Med:

Rom. 12. v. 3. 16. **Dhen mycket håller aff sigh sielff/ dhen håller ingen aff.** i. e. Siälffkiär/ är ingom kiär. Inf: lit: Siälffk:

Syr. 21. v. 9. **Dhen som betalar sin skulld/ han bättrar sitt godz.** i. e. Dhet är en thom pung som annars penningar liggia vthi. Dheraff säger man och på Tyska: Wer sein schuld bezahlet/ er ringert sein guht nicht. etc. Inf: lit: En: Thomm:

Luc. 11. v. 21. 22. **Dhen swagaste måste altijdh hålla Liwset.** i. e. Han måste altijdh lwtha som mindre förmåår. Vthan twifwel taget aff dhen gambla Werlden/ då dhen stuka gaffz vthi sitt ytterste/ Liws i Handen. Och så hölt dhen swageste Liwset. etc. Inf: lit: Han:

Syr. 11. v. 14. **Dhen Häst som mästa Hafran draar/ får minst dher aff.** i. e. Som man ellest pläghar säya: **Dxen fåår intet alt dhet han drager.** En Tiähnare får intet alt dhet han för sin Herre aflar och wårfwar/ fast han haar derföre största möödan. **Fåret båår icke heller Ullen åth sigh sielff.**

Poëten

Poëten haar fördenskull sagt: Sic vos non vobis, vellera fertis oves. &c. Ovid: Inf: lit: Fåår: Lyck: Ox: Tråård:

Dhen fattiga blyr aldrigh fullfattig i. e. Dhen som är födder til penings/han blyr sällan dalers Herre. När en fattigh man kommer på någon skada/ som ellies intet mycket kan mista/ då brukas dhetta såsom til medhlydande. En Scribent haar dher om sagdt: Tenuis fortunæ hominibus Dij semper largiuntur tenuia, Callimach: Pauper ubiq; jacet. Haar Poëten sagt: Item: Parvis dant parva Dij, &c. Super: hac lit: Inf: lit: Lyt:

Prov. 10. v. 15. Syr. 34. v. 25. 26.

Dhen ryke haar många fränder. i. e. Som man sägher: **Ryk man får många Bröör.** Felicium omnes sunt cognati &c. Inf: lit: Ryk:

Syr. 13. v 24. & seq:

Dhen intet giömmer en penning/ han får sällan 2. åga. i. e. Dhen som försmår dhet lilla/ han får aldrigh dhet stoora. Heeter altså efter gambla Versen: Parvum servabis, donec majora tenebis, Item: Magnum vectigal parsimonia. Tacit: Dhen intet sparar wedh brådden/ Han finner intet wedh bottnen. Dheraff säya och Tyskarna: Wer den heller verachtet/ wirdt nicht des pfenings Herr. etc. Inf: lit: God: Super: & Infer: hac lit: Inf: lit: Spaar:

Syr. 19. v. 1. Prov. 13. v. 11.

Dhen intet hörer dhen fattiga/ han blyr intet hörder igen. i. e. Dhen som draar sin Hand ifrån dhen ålenda/ han fåår ingen hielp

1. Joh. 3. v. 17. Prov. 21. v. 13. & Cap. 28. v. 27.

Syr. 4. v. 1. 2. & seq: hielp hoos Gudh / når honom tränger. Och heeter forohenskull: Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris. &c. Inf: lit: Giör: Hwad: Som: Wyot:

Cap. 29 v. 12 Psal. 41. v. 1. & seq: **Dhen som wil slåå en Hund / han finner snart kiäpp.** i. e. Dhen trååta wil / han fåår snart orsaak. Man säger och: **Dhen som wil hängia en Hund / han fåår fulle reep.** Occasione duntaxat opus improbitati. Item: Malefacere qui vult, nunquam non causam inveniet &c. Och aff Tyskan: Wer ein Hund hencken will / der findet woll ein strick. etc. Inter. hac lit: :Inf: lit: Trååt:

Prov. 20, v. 3.

Syr. 35. v. 11. **Dhen som frågar / han gieer intet giärna.** i. e. Dhen som haar lust til spendera / han frågar intet länge om Gåsten wil. Dheraff säger man i gambla Verlen: Qui dare vult multis, non debet dicere vultis &c. Bland Tyskarna pläghar man och säya: Wer hatt fragen erdacht? Resp: Der nicht gerne gibt. Item: Wer geben wil / der fragt nicht viel. etc. Infer: hac lit: Inf: lit God:

Syr. 11. v. 14. & Cap. 18. v. 25. 26. Jacob. 5. v. 1. & seq: **Dhen först wann / bleff sedhan en armer man.** i. e. Lyckan är ostadig / stundom före / stundom effter. Mångom falla i begynnelsen stoora Rykedommar til / som sedhan förwandlas i största armood. Dheraff haar och Poëten sagt: Irus & est subitò, qui modò Cræsus erat, &c. Ovid: Inf: lit: Lyck:

Luc. 6. v. 38. Syr. 7. v. 1. 2. 3. **Dhen aldrigh giör wäl / han haar intet gott at wänta.** i. e. Som man såår

vth

vth/ så skiäär man och vpp. Och heeter: Beneficium dare qui nescit, injuste petit, &c. Fab: De Corvo ægrotante, & ejus matre. Inf: lit: Som: Prov. 22, v. 8.

Dhen en gång skiäl/ får altyd heeta Tiuff. i. e. Dhen som blyr medh ett sedder/ han blyr medh tiue tedder. Dheraff säger man och medh Erasmo: Qui semel furatur, fur semper habetur, &c. Infer: hac lit: Inf: lit: En:

Dhen är illa troandes som ondt sätter. i. e. Dhen som hootar och lofwar ondt vth/ han är intet at lyta på. Deraff plägar man och säya: Han är intet galen som ondt rådz. etc. Fab: de Leone & Vulpe. Inf: lit: Han: Rådz: Psal. 53 v. 6.

Dhen intet wil i Vgnen/ han lägger sigh twärt före. i. e. Frwsen Jordh för laat Swyn. etc. Fab: de Rustico & Juvenco. Inf: lit: Han: Fruß: Söot: Prov. 22, v. 13 & Cap 26. v. 13.

Dhen altyd wil skäß/ får något at plåstra. i. e. Som man wille säya: Arga Hundar få ryffwit skinn. Super: hac lit: Sup: lit: Arg: Syr. 3. v. 27. 28.

Dhen liuga wil/ får något at säya. i. e. Lögn tryter aldrigh materia. Syr. 20. v. 28

Dhen ena haar nampnet/ dhen andra får gagnet. i. e. Dhen ena skiuther/ den andra niuther. Dhen ena jagar/ dhen andra äther steeken. Dherom haar Eras: Pred. 2. v. 18. & seq: Psal. 39. v. 8. Judic. 14. v. 18.

Judith. 14. v. 18. Erasmus sagt: Mazam pinsuit à me pistam. Item aff Poëten: Hos ego versiculos feci, tulit alter honores. &c. Sup: hac lit:

Dhen giärna wil gåå til giäst/ han tage wedh första bodhet. i. e. Smorotzer måste intet länge låta biuda sigh. Sup: lit: All: Narr: Snyllt:

Prov. 27. v. 8. **Dhen wäl sitter/ han sittie om han kan.** i. e. Bröddstycket är intet gott at mista. Deraff plägar man säya vthi gemeene Verserna:

Si quâ sede sedes, atq; est tibi commoda sedes:
Illâ sede sede, nec ab illâ sede recede. &c. Item:
Regula certa datur, benè qui stat, noñ moveatur. &c.

Terentius haar och dherom sagt: Ità fugias, ne præter casam. Tyskarna säya: Wer woll sitzt/ der laße sein rücken. etc. Sup: lit: Beh: Byth:

Pred. 5. v. 11. **Dhen ryke är offta sömpnlös.** Inf: lit: Ryk:

Dhen saaker saar bortt/ kommer saaker igen. i. e. Som man sade: Länge ligger saak i salte. Och heeter fördhenskull: Quod differtur, non aufertur: Lang geborget ist nicht geschenckt. etc. Sup: lit: Ded: Inf: lit: Läng:

Pred 12. v. ult: Matth. 10. v. 26.

Syr. 7. v. 7. & seq: **Dhen intet kan ensam lyffta steenen/ han låte sielffannar liggian.** i. e. Dhet beswär som man allena intet kan hafwa/ är bäst at gå förby. Och brukas til at afråda vproor

och

och conspirationer vthi en meenigheet; Dhet samma säg; och aff Tyskan: Wer ein Stein allein nicht erheben kan/ der sol ihn auch selbander ligen laßen. **Ty Vproor/ medh skada groor.** etc. Infer: hac lit: Inf: lit: Oppr;

Dhen som kan liggia/ han låter sina Penningar liggia. i. e. Dhet man kan haa vthan Penningar/ behöfwer man intet köpa. Tyskarna säya dherom: Geschenckt guht ist die beste nahrung.

Dhen något spaar/ han något haar. i. e. Syr. 19. v. 1. Prov. 13. v. 11.

Seent spara wedh bottnen. Godh giömmare godh skaffare. Bonus Servatius, facit bonum Bonifacium, &c. Super: & Infer: hac lit; Inf: lit: God; Seent:

Dhen wäl kan see genom finger/ han behöfwer inga Glasögon. i. e. Ezech. 18. v. 20. En Invectiv på affecter vthi Dom och executioner. Dheraff säger och Tysken: Wer woll vbersehen kan/ der darff keiner brillen. Tacitus haar dher emoot sagt: Statim exequi, regium est. &c Inf: lit: Laag;

Dhen som mißgår/ honom mißbiudz. i. e. Syr. 13. v. 25. Mootgång föllier föracht. **Ty dhen skadhan fåår/ honom tryter intet spott.** Dherföre haar och Cominæus sagt: Res adversæ authoritatem imperatorum minuunt. Och aff en Poet:

Devastatur ager, qui non est undiq; septus:

J Oppres-

Oppreſſum ulterius turba ſceleſta premit, &c. Gland:

Tyſkarna ſåya: Wer den schaden hatt / darff für den spott nicht sorgen. etc. Inf: lit: Mootg: Når: Spott:

Prov. 1. v. 17. **Dhen ſom wiſſe han wunne. i. e. Förewijs faar intet illa.** Når man ſpelar / och weet ens annars Kortt / ſå kan han ſå mycket lättare winna. Dheraff ſägher man och: Tela prævia minus feriunt. Item: Providi ſemper tutiores, &c. Infer: hac lit. Inf: lit: För:

Dhen ſom haar Biſpen til Moorbroot / han får ſnart Giäld. i. e. Goda befordrare hielpa en ſnart til Bröd. etc.

Prov. 6. v. 30. & Cap. 30. v. 9. **Dhen ſom tränger / han ſtiäl til han hänger. i. e. Nödh haar ingen laag / vthan ond. Bwken wil intet borga.** Neceſſitas caret legibus. Item: Furari neceſſe eſt viro eſurienti. Eraſ: Man ſäger och: Præ neceſſitate multa facimus mala id: Eraſ: **Armood lährer Laſter.** Tyſkarna ſåya: Es mus geßen ſein / wen auch der Gallge für der thür ſtunde. Dhe pläga och ſåya: Greiff zu / ehe dir die hende gebunden werden. etc. Inf: lit: Arm: Nödh:

Syr. 11. v. 32. **Dhen ſom lockas til ſtiäla / han trwgas til hängia. i. e. Godh Ord frögda**

en

en Dååra. Wården i Bylefeldt låt tubba sigh til at stiåla / och ståntrade fördenskul medh sålskapet åth Galgan. etc. Inter: hac lit: Inf: lit: God:

Dhen som kommer i waalet / han kommer i qwaalet. i. e. Man wållier offta i Wåplingen / och får twåhändz i Starret. Man säger och fördenskul wed samma meening aff Tyskan: Wahl bringt qwahl. etc. Inf: lit: Wåll:

Dhen Gåås som Halsen är aff / hon roopar intet meer. i. e. Döder Hund bijtz intet. Mortui non mordent. Item: Mortuus non facit guerram. &c. Sup: lit: Biörnsk: Inf: lit: Död: Når: Pred. 9. v. 5.

Dhen som skal til Olyckan / han må så giårna löpa som krypa. i. e. Båst lydha / dhet man intet kan wrydha. Ferendum quod mutari non potest. Item: Desperatio, magnum ad moriendum incitamentum. Håar Curtius sagt. Och aff Tyskan: So guht in die Helle gerennt / als gedrabet. etc. Super: hac lit: Inf: lit: Båst: Thren. 3. v. 26. 27. & seq: 2. Sam. 16. v. 10. & seq:

Dhen seent kommer / får elackt såthe. i. e. Dhen effter kommer / han efter faar. Man plågar och säya: Komma effter / som Koo i skytit Gråås.

Serovenientes, male sedentes. &c. Infer: hac lit: Inf: lit: Komm:

Prov. 16. v. 9. & Cap. 19. v. 21. **Then som haar mång Järn i Elden/ han bränner sombliga.** i. e. **Then mycket haar i sinnet/ honom faller sompt ehr minnet.** Item: **Then som gaapar efter mycket/ mister offta heela stycket.** Pluribus intentus, minor est ad singula sensus. Man sägher och aff en Scribent: Difficile est multas vitæ vias ingredi, Phocion. Item: Duas res rectè simul agere, impossibile est, Plato, &c. Super: hac lit: Inf: lit: Mång:

Prov. 1. v. 24. Ose. 13. v. 9. **Then Badstugun haar han sielff eladt.** i. e. **Then Olyckan haar han sigh sielff tilreedt.** Ipse faber proprij infortunij. &c. Super: hac lit: Inf: lit: Hwar: Stälff: Wäl:

Matth. 7. v. 8. **Then som söker/ han finner.** i. e. **Then något wil haa/ han måste gå ther efter. Ty Ingen gieer dumbe Lamb.** Heeter förthenskull: Friget quem petere piget. Item aff gambla Versen: Non tibi per ventos assa Columba venit, &c. Inf: lit: Ing:

Prov. 30. v. 21. & seq: **Then som wil plåga en Bonde/ han tage en Bonde ther til.** i. e. **Then ena paddan blyr offta den andra til plåga.** Och heeter då som man plågar såya: Omnis apostata est osor sui ordinis. Theraff Tyskarna såya: Wer einen bawren striegeln wil/ der nehme nur einen bawren dazu. etc. Inf: lit: En: Ing:

Syr. 9. v. 2. & **Then som släpper tygelen/ han blyr snart satt**

satt vhr Sadelen. i. e. När Qwinnan får för mycket råda/ så taar hon Betzlet medh Tänderna/ och Brooken från Mannen. Her medh förstås och när affecterna få öfwerhanden/ at man då intet är sitt sinne mächtigh. Ty man sägher dherom: Facilius est affectus excludere, quàm regere. &c. Inf: lit: Qwin: Weld: Cap. 25. v. 34. 35. Prov. 18. v. 5. 1. Thim. 5. v. 21.

Dhen som taar Trull för gull/ han behåller Trullet/ når borta är Gullet. i. e. Dhen som taar Hustru för Ryktedom/ han får offta behålla Odiwret når penningen är bort ta. Dherföre haar och Terentius intet illa sagt: Tanti pænitere non emo, Ondt kiöpa dyr ånger. etc. Inf: lit: Ondt: Ryk: Syr. 25. v. 30. Gen. 27. v. 38. Heb. 12. v. 16. 17.

Dhen beder som tarfwer/ dhen gieer som hafwer. i. e. Dhen intet haar/ kan illa gifwa. Ty/ dhet är Ondt tyskia dhen skallotta. etc. Inf: lit: Der: Död: Ondt: Job. 22. v. 6.

Dhen sållan bryter/ blir snart förlåtet. i. e. Dhen som intet offta syndar/ medh honom sees giärna öfwer. Impune peccat, cùm quis peccat rarius. Publ: Wer selten sündiget/ dem wirdt leicht vergeben. etc. Sup: lit: Brut:

Dhen Honing wil sleckia/ måste intet rådas för Bijen. i. e. Som man wille säya: Rådder Man frijar sållan wacker Pijga. etc. Inf: lit: Rådd: 1. Cor. 9. v. 24.

Dhen ena fiädrar Kolswen/ dhen andra skiwtern vth. i. e. Dhen ena gieer rådh/ Prov. 1. v. 17.

dhen andra ställeret i wärcket. Practiquer ſker måſt per indirectum, at ingen må märkiat. Dheraff plägar man och ſåya: Practica eſt multiplex. Hic telam texuit, ille diduxit, Eraſ: Item: Alter orſus eſt, alter perfecit. &c.

Jul. Poll: Man ſägher och aff dhen meeningen: **Blfwen byter intet dher han boor. etc.** Inf: lit: Ulfw:

Prov. 6. v. 1. & ſeq: & Cap. 17. v. 18. & Cap. 22. v. 26. 27.

Dhen ſom går i borgen/ han går och i betalningen. i. e. Borgen är ſållan ſkadelöös. Dherom lyder och Verſen: Qui leviter ſponder, promiſſo ludit inani. Item: Sponde, ſed noxa præſtò eſt Laert: Tyſkarna ſåya: Bürgen/ ſol man würgen. etc. KiöpM: B. 12. Kk. Dom: Regl: Sup: lit: Borg:

Prov. 14. v. 31. Exod. 4. v: 10. 11. Levit. 19. v. 14.

Dhen ſom ſtraffar Arbetet/ han laſtar Måſtaren. i. e. Mången laſtar ens Menniſkios ſkapnadt/ och kommer intet ihugh/ at GUdh haar giordt henne.

Syr. 25. v. 22. & ſeq: Prov. 21. v. 9. & 19.

Dhen ſom får ondt om Sundagen/ han behåller länge ondt. i. e. Dhen ſom får en ond Huſtrw om Sundagen (då måſt alla Bröllop för dhetta åre hållne i Swerige) han behåller dhet onda ſå länge hon leſwer. Men at affhielpa en ſådan pläga/ bliſwer följiande recept på Tyſka præſcriberat:

Wer ein bös weib nimpt am Sontag/
Der fahre nis holtz am Montag/
Hawe guhte knüppel am Dingſtag/
Schlage friſch drauff am Mittwoch/
So ligt es kranck am Donnertag/
Gibt teſtament am Freytag/

Vnd

Vnd stirbt folgends am Sonnabend/
So hatt der Man ruh am Sontag. etc.
Inf: lit: Ond: Styr:

Dhen länge löper/ blir en gång trott. i. e. Dhen som länge arbetar vtht ett åmbete/ han trottnar omsijder. Ty Krukan gåår så länge til Bruns/ hon får omsijder en Knäck. etc. Sup: lit: Allor: Inf: lit: Kruk: Lyt: Trått: Pfal. 90. v. 10.

Dhen som byter sigh Näsan aff/ han skämmer sitt Ansichte. i. e. Elack Fogel som oreenar sitt näste. Item: Dhen som skämmer sigh sielff/ han åhrar ingen annan. etc. Super: hac lit; Inf: lit: Et: Prov. 11. v. 29 & Cap. 24. v. 8.

Dhen ena Åhnan hugnas/ at dhen andra bär Säcken. i. e. Paddan haar giärna sälskap. Dheraff sägher man och: Skiutzar min Granne/ så skiutzar Jagh medh. etc. Inf: lit:; En: Or: Skiutz: Matth. 5. v. 12.

Dhen gnäller alltidh som hugg får. i. e. Skyldigh är alltidh rädder. När man kastar en Kiäpp eller Steen bland Hundar/ så gnäller dhen som hugg får. Dheraff sägher man och i gambla Versen: Conscius ipse sibi, de se putat omnia dici, &c. Super: hac lit: Inf: lit: Ondt: Skyld: Rom. 13. v. 3. Prov. 21. v. 15. Syr. 22. v. 23. 24.

Dhen bör och winst/ som fahran står. i. e. Dhen som medh wågar/ han måste och niuta 1. Sam. 30. v. 22.

aff winningen medh. Heeter fördenskull: Communis navis, commune periculum. Eraſ: Super: hac lit: Sup: lit: Allm:

Syr.29.v.4. & ſeq: Cap.8.v.15. **Dhen något wil haa at wårka/ han låne ſitt åth Herrar och Clårka.** i. e. Ondt låna ſitt åth dhen ſom man måſte hålla Hatten i handen före/ eller genom Rättegång ſökiat igen. Ty ellieſt **borde låhn leedandes heemgå.** Men då heeter dhet: **Låhna ſin Wån/ och kråſia ſin Owån.** etc. Inf: lit: Låån:

Prov.21. v. 30. & Cap.16.v.7. Syr.11.v.16. **Dhen Gudh wil hiälpa/ han blifr fulle hulpen.** i. e. När GWdh wil råckia Handen til/ ſå går hiälpen fort. Ty Creaturen och alla Elementer måſte främia GWdz wårck. Dheraff ſåger man och: Semper feliciter cadunt Jovis tali, &c. Super: hac lit: Sup: lit: Ded: Gudz:

Prov. 18. v. 17. Syr.6.v.5 & Cap.11.v.33. **Dhen man år wijs/ och mycket ſnill/ Som alt til båſta tyda wil.** i. e. **Det ſtår alt til en godh vthtydare.** Recte facta, male loquendo, non ſunt depravanda. Item: Sapiens eſt, cui quæq; res ſapiunt pro ut ſunt, &c. Bernhard: Sup: lit: Ded: Inf: lit: Fogl: Hanß:

Dhen effter kommer/ han effter fahr. i. e. Som man wille ſåya: **Dhen ſeent kommer får elackt ſåthe.** Item: **Komma effter/ ſom Koo i ſkittit Gråås.** Aff Eraſmo: Poſt feſtum venire, miſerum eſt. Item: Procraſtinator ſemper cum damno luctatur

Ktatur. Man plåghar och skämptwijs säya: Ultimus claudit Januam. &c. Super: hac lit: Inf: lit: Komm: Ömd:

Dhen intet haar sporar/ han ryde medh qwist. i. e. Man nyttiar dhet man haar. Dherföre haar och Erasmus sagt: Si bovem non habes, asinum agas. Och aff Tyskan: Wer nicht Pferde hatt/ der pflüge mitt Ochsen. etc. Inf: lit: Har: Man:

Dhen gåfwor taar/ han sällier sin frytheet. i. e. Muhtor stoppa Munnen til. Donum accipere, est libertatem vendere, &c. Inf: lit: Muht: Wed: Syr. 30. v. 31. & Cap. 40. v. 12. 14.

Dhen rödha smörian läker all Såår. i. e. Dhen som rätt weet at bruka muthor/ han blyr fulle hulpen. Heeter fördhenskull: **Dhen wäl smörier/ han åker lätt.** Item: **God smöria giör Hwden week.** Poeten haar dherom sagt: Munera crede mihi, placant hominesq; Deosq;. &c. Super: hac lit: Inf: lit: Muht: Pen: Prov. 18. v. 16. & Cap. 19. v. 6.

Dhen fromme måste offta medh dhen skyldige lydha. i. e. Dthi all gemeena landzplågor/ skiäras alla öfwer en Kamb. etc. I. Paralip. 21. v. 14. 17.

Dhen fattiga råkar altydh wedh sämsta lothen. i. e. Dhen fattigas deel är altyd minst. etc. Super: hac lit: Inf: lit: Lyt: Prov. 10. v. 15.

Dhen andra wil jaga/ måste sielff löpa medh. i. e. Ingen löper ojagad. Hwßbonden får intet wara långt ifrå arbetaren/ om han will haa något giordt. Man brukar dhet och wedh tractamenter. Och heeter Prov. 26. v. 6.

då: Den andra wil plåga/ han måste och sielff dricka medh. Tyskarna säya: Wer einen andern jaget/ der ruhet selber nicht. etc. Super: hac lit:

Syr. 8. v. 18. & Cap. 47. v. 22. Josuæ. 7. v. 1. & seq:

Dhen ena rööter/ dhen andra böötер i. e. Dhen ena bryter offta/ dhet en annan måste plichta före. Dheraff säger man och: **Dhet Soen bröth/ måste Grijsen betala.** Och heeter då efter Versen: Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi. mången betalar dhet han aldrigh nööth. etc. Sup: lit: Ded: Inf: lit: Mång:

Syr. 7. v. 13. 14.

Dhen en gång haar bytit Huswudh aff skammen/ han skiämms intet meer. i. e. När man en gång haar warit oförskiämd/ så blir han sedan altid illa trodder. Deraff haar och Euripides sadt: Nescit verecundari vir turpis. Item: Qui semel fines verecundiæ transierit, is postea fit impudentior. Cic: Ei posteà graviter credendum. &c. Terent: En annan Scribent haar dherom sagt: Ego illum perijsse puto, cui perijt pudor. &c. Sup: lit: Bryg: Inf: lit: En: Rodn:

Syr. 23. v. 9. Prov. 10. v. 2. & Cap. 16. v. 8. & Cap. 22. v. 16.

Dhen som bygger Hwß medh annars skada/ han samblar Steen til sin graff. i. e. **Orätt godz haar ingen treffnat.** Nemo debet locupletari cum alterius jacturâ. Item: Noli ditari nequiter. Laert: Dheraff plåga och Tyskarna säya: Mancher bawt ein Hauß/ vnd ist der erste daraus. etc. Inf: lit: En: Ill: Or;

Esai. 28. v. 19.

Dhen en gång brånner sigh aff Grööten/ han

han blåås dher på en annan gång i.e. Skadha giör wijs. Item: Brändt Barn skyr Elden. Man säger och: Bölia låhrer höllia. etc. Sup: lit: Aff: Brändt: Bättr: Böll: Prov. 21. v. 5.

Dhen som tienar på nåder / han löhnes medh Barmhertigheet. i. e. Som man wille säya: Med stoortack / föder man ingen Katt. Quis benemerito bovem immolavit? Heeter fördenskul aff et annat Ordspråt: Man tiånar så länge i Troo / at man haar hwarken Hwsor eller Skoo. Förståendes / dhen som skal tiåna vthan löhn och Kläder / han blijr snart förblottad. etc. Tyskarna säya dhet samma: Wer auff gnade dienet / dem lohnt man mitt Barmhertzigkeit. etc. Inf: lit: Med:

Dhen som låter spänna sigh i Kiärran / han måste och låhra draga. i. e. Som man wille säya: Dhen som lockas til stiåla / han trugas til hångia. etc. Och heeter fördhenskul: Principijs obsta, &c. Super: hac lit: Inf: lit: Släpp: Syr. 11. v. 32.

Dhen som är waan wedh många / han bindz intet giärna wedh een. i. e. Den som haar många Kijslinkor i waalet / han håller sigh sällan til een. Dherföre haar Prov. 22. v. 6.

ach

och Terentius sagt: Omnes qui amant, graviter sibi Uxorem dari ferunt. &c Man säger och i Swänskan: Waanan är dryger. etc. Inf: lit: Enf: Älsk:

Syr. 10. v. 30. & Cap. 11. v. 9. 10. Dhen som wil lefwa i gott maak/ han sittie hemma vnder Taak. i. e. Som man wille säya: Ehwart man gåår til giäst/ så är doch altijd hemma bäst. Livius haar dherföre sagdt: Testudo intrà tegmen tuta. Aff Tyskan sägher man: Wer da wil leben in ruh/ der bleibe daheim bey seiner Kuh. etc. Inf: lit: Hemm: Hwart:

Prov. 13. v. 18. Dhen som skäms wedh fråga/ han blyes wedh låhra. i. e. Ingen föddes Mästare. Tyskarna säya: Wer sich fragens schämet/ der schämet sich auch des lernens. etc. Sup: lit: All: Inf: lit: Ing: Super: hac lit:

Syr. 3. v. 27. & seq: 1. Cor. 10. v. 12. Dhen Elden är närmast/ han bränner sig först. i. e. Dhen nämst är fahran/ kommer först dher i. etc. Super: hac lit: Sup: lit: Allt: Inf: lit: Han:

Prov. 27. v. 7. Dhen rijkas Röök är bättre än dhen fattigas Eld. i. e. I dhen rijkas Kiöke spilles offta meehr / än dhen fattigha förtähret. Dheraff pläghar man och herma slöfsigt legefolcks gemeena taal: Spill / spaar icke/ min Herre haar nogh. etc. Inf: lit: Der:

Syr. 3. v. 22. & seq: Dhen Steen man intet kan lyffta / dhen låter man liggia. i. e. Öfwer macht/ är ingen

ingen pacht. Man säger och: Dhen som taar Watn öfwer Hufwud/ så löper det honom i ärmen. Heeter fördenskul: Majora viribus ne aggredere, &c. Eraſ: Super: hac lit: Inf: lit: Slacht: Warp: Öfw:

Dhen meer kan/ han sticker dhen andra i säcken. i. e. Han måste altijdh wijka/ som mindre förmår. En starck bewäpnad (säger Skrifften) bewarar sitt Hws. etc. Super: hac lit: Inf: lit: Han: Hwalp: Luc. 11. v. 21. 22.

Dhen Lyckan råkar/ blir sofwandes ryk. i. e GOdh giör sina Wänner ryka mädhan dhe sofwa. Inf: lit: Gudh: Pſal. 127. v. 3.

Dhen intet kan lyffta Steenen/ han måste wältran. i. e. Alt göras efter machten. Heeter fördenskull: Giör dhet du kannt. Ibant qua poterant. Item: Quoniam id fieri quod vis non poteſt, velis id quod poſſit. Terent: &c. Super: hac lit: Inf: lit: Åhr: Öfw: Matth. 25. v. 15.

Dhen något giömmer/han finner når han tarfwer. i. e. En godh giömmare/ giör en godh skaffare. Och heeter fördhenskull som man sägher i Scholan: Obſervare habet. Item: Bonus Servatius facit bonum Bonifacium. &c. Super: hac lit: Inf: lit: En: God: Prov. 13. v. 11.

Dhen som träter medh Maatmodhren / han finner dhet igen i Faatet. i. e. Som man wille säya: Bäst hålla wänskap medh dhen som råder om födhan. etc. Inf: lit: Åth: Syr. 8. v. 1. 2. 17.

Dhen

Dhen sitt feel intet weet/ han kan illa bättrat. i. e. Oweet bryter intet. Item: Okiänd siuka / är ond at boota. etc. Inf: lit: Ok:

Dhen som gryper Ålen wed stiärten/ han håller honom intet fast. i. e. Dhen som wil twinga skalken/ han måste grypan rätt ann. Elliest heeter dhet och som Erasmus haar sagt: Caudâ Angvillam tenes, &c. Inf: lit: Han:

Syr. 28. v. 15. Prov. 6. v. 19. Dhen som kryper millan Barcken och Tråät/ han blyr klämder. i. e. Dhen som förer ondt emillan goda wänner/ han faar omsijder illa. Ty dhe kunna fulle blij wänner igen: Men klaffaren får på sidstone sitt pund. Dheraff säya och Tyskarna: Zwischen thür vnd angel/ sol sich neinand legen. etc. Infer: hac lit:

Prov. 27. v. 7. Syr. 23. v. 22. & seq: Dhen blinde meenar at alla Koor äre swarta. i. e. Oweet förer galna dommar. Man sägher och i lijka måtta om Kiärleekz därskap: Alla Swijn äre swarta i mörckret. etc. Sup: lit: All: Blind: Inf: lit: Hungr: Kärl: Or:

Pred. 7. v. 15. Dhen Rooser wil plåcka/ han måste intet rådas för Törnet. i. e. Dhen något gott wil haa/ han måste och wänia sigh wedh dhet onda. Elliest heeter dhet: Dulcia non meruit, qui non gustavit amara. Tyskarna säya och: Wer Rosen wil brächen/ der mus die Dornen nicht fürchten. etc. Super: hac lit: in princip: Inf: lit: El: Inf: lit: Ondt:

Dhen

Dhen som låter see sigh i Kortet/ han tapspar sitt speel. i. e. Dhen som vptäcker sina tanckar och rådhslag/ han blyr offta förrådder. Man säger och dherföre: Dhen som wiste/ han wunne. etc. Super: & Inter: hac lit: Prov. 1. v. 17.

Dhen Fohlan haar altyd lythe/ som man intet kan få. i. e. Man lastar giärna dhet man intet får aff. Räfwen kallade och Runnebären swra/ när han intet kunde få dhem. etc. Fab: de Vulpe & Uvâ. Inf: lit: Hâg:

Dhen som styrer sin Tunga/ han frälser sitt Luff. i. e. Tyga och tänckia/ kan ingen kränckia. Eximia est virtus præsare silentia rebus. Haar Ovid: sagdt: Super: hac lit: Inf: lit: Med: Tand: Tyg: Syr. 22. v. 33. & Cap. 28 v. 28. & seq:

Dhen Sorg älskar/ får altydh något at qwalda om. i. e. Jw meehr man slåår sigh til Sorg/ jw meehr faller sorgen til. etc. Syr. 30. v. 22. & seq:

Dhen som vthsåår Dygd/ han vpskiåår ett gott Namyn. i. e. Som man wille såya: Dygdenes Tråå/ bår dåyelig Frucht. Item: Dygd/ år Dygdenes alster. etc. Inf: lit: Dygd: Matth. 7. v. 16.

Dhen länge släpar Foot/ honom möter en gång Rooth. i. e. Man går Psal. 7. v. 15. &. seq:

så

Matth. 13. v. 30. så länge hafwandes med ondt/at man omsijder föder feel/ och råkar wedh Olyckan. Och heeter då som Poëten haar sagt: Sera, tn. tacitis pæna venit pedibus. Tibull: Multis fortuna parcit in pænam. Terent: Item: Tutum quis habuit, nemo securum, scelus. Publ: &c. Tyska säger: Vieler verschent das glück bis auff hertere straff. etc. Inf: lit: Straff:

Luc. 14. v. 28. & seq: **Dhen som meer slachtar/ än han kan salta/ han får swra steeker.** i. e. Dhen som taar sigh för mycket yppå / han drunckar i konsten. etc. Inf: lit: Han: Warp: Super: hac lit:

Prov. 14. v. 20. **Dhen något haar/ han får sulle blij i laget.** i. e. Dhen rijke blijr alleståds wål lijden/ efter han kan vthstå Kanneskotet. Dheraff säger man och på Tyska: Nimmer gieldt/ nimmer gesell. etc. Inf: lit: Pen: & Inter: hac lit:

Amos. 2. v. 6. 7. Prov. 10. v. 15. **Dhen fattiga är hwarsmans skoostrok.** i. e. Han är alleståds förachtad. Magnum pauperies opprobrium. Eras: An arme leüte wil jederman die schuch wischen. etc. Sup: lit: Arm: Inf: lit: Fatt:

Matth. 5. v. 12. **Dhen fattige hugnar sigh wedh sin lyke.** i. e. Han gläder sigh at han icke är allena fattig. Dervppå lyder och gemmeena Versen: Solatium est miseris, socios habuisse malorum. &c. Super: hac lit: Inf: lit: En: Man: Or: Skiutz:

Prov. 31. v. 4. & seq: **Dhen som dricker Gåsewijn/ han faller intet i Elden.** i. e. Han blijr intet yhr aff rwset.

Syr. 11. v. 16. **Dhen wår HErre wil wål/ dhen vnner intet S. Per illa.** i. e. En godh Wän

mißvn-

misgynner intet then andra sin lycka och medgång. Sup: lit: Afw:

Then som ligger omkull / honom löper hwar man öfwer. i. e **Then som misgår / honom misgiudz. Man klifwer giärna öfwer / der gården är lägst.** Man sägher och; Mortuo leoni, etiam lepores insultant. Imbecilliores semper injurijs obnoxij. &c. **När Träät faller / så plåckar hwar wedh åth sigh. etc.** Fab: de Corniculâ & Ove. Super: & Infer: hac lit; Inf: lit; När: Syr. 13. v. 25.

Then blir intet olöhnt / som illa blir löhnt. i. e. **Ond löhn / är och löhn.** Otacksamt Folck håller altijdh sin gambla waana. Och heeter som Tyskarna plåga säya: Undanck in fine laborum. &c. Inf: lit: Ot: Wärld: Syr. 12. v. 3.

Then girigas plåga / är länge lefwa. i. e. Jw längre then giriga lefwer / jw meer han qwällies aff begärelse til Rykedom. Man säger fördenskul: Avaro quid mali optes, ni ut diu vivat? Som man wille säya: Man kunde intet wärre önska en girugan / än länge lefwa. Avarus, nisi cùm moritur nil rectè facit. Eraf: &c. Inf: lit: Gir: 1. Tim. 6. v. 9.

Then som flyger för när Soolen / han bränner Wingarna. i. e. Then öfwerheeten träder för när / han blir klappad på Fingrarna. Heeter fördhenskul: Medium tenuere beati. Item: Medio tutissimus ibis. &c. Fab: de Icaro. Sup: lit: Aff: Inf: lit: Med:: Syr. 17. v. 12 & seq:

Syr. 6. v. 6. **Dhen Råswen troor/ blyr wist beswyken.** i. e. Godtroo löhnes medh Otroo. Super: hac lit: Inf: lit: God: Når:

Luc. 12. v. 48. Pred. 1. v. 17. **Den lytet kan/ är bäst dher ahn** i. e. Som man elliest säger: **Dhen mycket kan giöra/ får mycket at röra.** Qui addit ad sapientiam, addit ad laborem. En Scribent haar fördenskul wål sagt: In nihil sapiendo jucundissima vita. Och aff Tyskan: Vngelehrt/ vnbeschwert. etc. Super: hac lit:

Luc. 15. v. 13. **Dhen ryke är allestädz hemma.** i. e. Han är allestädz wålkommen för sin taska skul/ som dhen fölorade Sonen. etc. Super: hac lit:

Syr. 13. v. 1. & Cap. 8. v. 4. **Dhen som rörer i skarnet/ han får oreena händer.** i. e. Dhen som blandar sigh i skitna trätor/ han får stanck för omaaket. Pix dum palpatur, palpanpo manus maculatur. Tysken sägher: Wer pich angreifft/ der beschmirt die Hende. Dher vppå lyda och Verserna:

Hoc scio pro certo, quod si cum stercore certo:
Vinco vel vincor, semper ego maculor. &c.

Wer mitt dem Dreck ringet/ bekompt beschisene finger. etc. Inf: lit: Iw:

Syr. 19. v. 5. Prov. 28. v. 13. Jacob. 4. v. 17. **Dhen intet straffar dhen som klaffar/ han lyder och giärna sqwaller.** i. e. Dhen som tyger wedh dhet onda/ han synes och samtyckia dher til. Ty man sägher: Qui tacet consentire videtur. Keyser Caligula skal och haswa sagt: Se non habere aures delatoribus

bus. Eraſ: Item : Non eſſent maledici, ſi nullum invenirent auſcultatorem, Plutarch: Super: hac lit:

Dhen ondt lijder / han biuder dhet och. i. e. Dhen intet hindrar dhet onda ſkee / om han kan / han ſynes och ſamtyckia dher til. Qui non vetat peccare cum poſſit, jubet. Sen: Item aff Terentio: Tu quod cavere poſſis, ſtultum admittere eſt. &c. Inf: lit: Or: Jacob. 4. v. 17. Prov. 28. v. 23.

Dhen intet gråter ſin Wän warm / han får wiſt ſörian kall. i. e. Dhen ſom intet ſtrax på förſta Dödzfallet begråter ſina döda / honom kommer wiſt Sorgen effter: Hälſt når han begynnar meer och meer ſakna dhen döda / eller kan ſkee / ångra bytet, etc. Inf: lit: God:

Dhen ingenſtädz faar / han ſaknas intet hemma. i. e. Dhen aldrig reeſer bortt / honom möther icke heller wälkommen heem. Är en Invectiv på hemſödingar / ſom intet ſkillias wedh Sooperna. etc. Inf: lit: Föd: Haar: Haan: Heem: Hwart:

Dhen ſom haar Hyndan i Hwſet / han får ſnart Hundar på Taaket. i. e. Lykt ſöker giärna lykt. Item: Dher Honing är faal / dijt ſanckas och Flugor. Eraſmus haar dher om ſagt: Canis maſculi infinita ſunt cubilia. Aff Tyſkan ſägz wedh ſamma meening: Woh die wirtin ſchön iſt / da iſt auch der Wein guht. etc. Super: hac lit: Inf: lit: Der: Lykt: Syr. 13. v. 18. & ſeq:

Pred. 1. v. 17. Luc. 19. v. 16. & seq:

Dhen mycket haar wååla/ får mycket at trååla. i. e. Dhen mycket haar om händer/ han får och stort omaak. Omnia nimia nimium exhibent negotium. Eraſ: Tyskarna säya och: Wem viel befohlen iſt/von dem wirdt viel gefordert. etc. Super: hac lit: Inf: lit: Myck:

Dhen Änckian blir fulle gifft. i. e. Dhet Brödstycket eller Tiänsten blir fulle sökt. etc.

I. Cor. 9. v. 24.

Dhen ena haar Lyckan / dhen andra får Kryckian. i. e. Dhen ena lycka och framgång/ dhen andra Korß och mootgång. Bona nemini nora, quin alicui ſit mala. Eraſ: Tyskarna säya: Es geht ſo in der wellt/ der eine ſteigt/ der ander fellt. etc. Inf: lit: Lyck:

Pſal. 37. v. 35. 36. Sap. 5. v. 15. Job. 20. v. 5. & seq:

Dhen ondas glädie waarar intet länge. i. e Dhe argas frögd taar snart ände. Improba nunquam ſpes lætata diu. Eraſ: Item: Brevis eſt oblectatio malæ voluptatis. Eurip: Gottloſer leute frewd währet nicht ewig. etc.

Job 5. v. 6. 7.

Dhen ſom wil blij hulpen/han hiälpe ſigh ock ſielff. i. e. Han måſte och läggia ſitt omaak dher til. Och heeter: Dij laboribus bona ſua divendunt. Eraſ: Tyskarna säya: Man mus mitt GOTT in die hende ſpeyen. etc. Sup: lit: Arb: Inf: lit: Hiälp:

Syr. 43. v. 26. 27. Pſal. 107. v. 27. 28. Matth. 8. v. 24. 25. Sap 14. v. 1. & seq:

Dhen intet kan bedia/ han fare til Siööss. i. e. **Nödh lähret bedia.** Qui neſcit orare, diſcat navigare. O fortunate, neſcis quid mali præterieris, qui nunquam ingreſſus es Mare Terent: Dhe gambla haa fördenſkul ſagt: Dum tranſis maria, debes clamare Maria. Dhe haa och ſagt/ når dhe wille önſka enom något ondt / Jagh gieer honom

nom på Båthen. i. e. I Stönöd. etc. Dheraff haar och Laërtius sagt: Fida terra, infidum mare &c. Inf: lit: Nöd:

Dhen något gott haar lärdt / han gåår dher medh. i. e. Konst och Åhra / gieer Brödh och Åhra. Dhen något Konst haar lärdt / honom faller och nåhring til. Tysken säger dher om: Werß kan / dem kumpts. Hwilket och plågar Ironicè brwkas. etc. Inf: lit: Gott: Konst: Prov. 13. v. 18.

Dhen wrede kan styra / han winner en Fiende. i. e. Han förekommer mycket ondt. Man säger fördenskul: Iracundiam qui vincit, hostem superat maximum. Item: Fortior est qui se, quàm fortissima mænia vincit. Æn: Syl: Dheraff skal och en förnembligh Herre hafwa fördt pro Symbolo: Iræ moderetur, & ori. i. e. Wreden och Tungan behöfwa styrßel. etc. Inf: lit: Sachtm: Prov. 16. v. 32.

Dher gården är lägst stiger hwar man öfwer i. e. Dhen fattiga måste altijdh liggia vnder. Pauper ubiq; jacet. Ovid: Seps ibi calcatur, ubi pronior esse putatur Och aff Tyskan: Da der zaun am niedrigsten / wil jederman vbersteigen. etc. Sup: lit: Den: Luc. 11. v. 22.

Dher något är dher spilles och något. i. e. Som man wille säya: Feet Steek giör feeta dropar. Dher fult opp är i förråd / dher sparas intet mycket. Ellest plågar man Prov. 27. v. 7.

och säya: Maager Steek dher intet dryper aff. etc. Sup: lit: Arm: Den:

Syr. 13. v. 18. Luc. 17. v. 36. Dher Honing är saal/ dijt sanckas och Flugor. i. e. Dher Odygd öfwas/ dijt finner sigh giärna sälskap. Item: Dhen som haar Hyndan i Hwset/ han får snart Hunden på dören. etc. Sup: lit: Den:

Prov. 27. v. 20. 1. Timot. 6. v. 9. Dher mycket är/ dijt wil alltidh meer. i. e. Alt Watn wil i Hafwet. Helfwetet blijr aldrig fult. Dhen girige blijr aldrigh mätt. Item: Dher Dufwor äre/ dher flyga Dufwor til. Dher om haar och Poëten sagt: Dantur opes nullis nunc, nisi divitibus. Mart: Och aff Terentio: Quàm iniquè comparatum est, qui minus habent, ut semper aliquid addant divitioribus, &c. Sup: lit: Allt: Inf: lit: Helfw: Gir: Hwar:

Prov. 13. v. 18. Dher tucht är/ dher är åhra. i. e. Som man wille säya: Tucht och goda seeder/ sätter mången til Åhra och Heeder. Ubi pudor, ibi honor. Honesti mores conferunt honores. Item: Ego illum perijsse puto, cui perijt pudor. Plaut: &c. Sup: lit: Den: Inf: lit: Tucht:

Rom. 13. v. 3. Dher fruchtan är/ dher är Heeder. i. e. Rädzla taar åhra i acht. Dheraff plägher man och säya: Ubi timor, ibi pudor. Pœnam prævenit pœnæ metus: &c. Dherpå lyder och gemeene Versen: Oderunt pec-

care

care mali, formidine pænæ, &c. Tysken säger och: Wo furcht/ da ehr. etc. Inf: lit: Straff:

Dher Wijn går in/ går weetet vth. i. e. Som man wille säya: Wijn wäcker willia. Dhet taar (til öfwerflöd drucket) bortt weet och förstånd. etc. Inf: lit: Wijn: Syr. 13. v. 38. 39. Prov. 31. v. 4. 5. & seq:

Dher man mäst vmgår medh/ dhet lodar giärna wedh. i. e. Dhen som vmgår medh paddan/ han lährer hennes seeder. Sapientibus sæpè assidens, sapiens eris. Menand: Si juxta claudum habitaveris, claudicare discs, &c. Pindar: Inf: lit: Säd: Syr. 13. v. 1. Prov. 13. v. 20.

Der man intet är sielff/ dher blijr icke häller Hufwud twättat. i. e. Som man säya wille: Siälfwer är godh dräng. Item: Hundar äthа vp annars ärende. Deraff sägher man och: Dhen Pijga och Dräng lijter på/ får skam och skada i hwarie wrå. Man plägar säya aff en gammal Vers: Absentes careant, præsentes munera tollunt. Item: Præsentibus carnes, absentibus ossa. Dherföre haar en Scribent wäl sagt: Ades tritico dum molitur tuo, &c. Bovill: Aff Tyskan säger man: Der nicht sellber kumpt/ dem wirdt der Kopff nicht gewaschen. Item: Der nicht kumpt/ der ist auch nicht. etc. Inf: lit: Han: Hund: Siälff: Wijf: Prov. 26. v. 6.

Dher Träå hugges/dher falla och spåner. i. e. Der Krijg öfwes/ dher wanckar och Blod. Syr. 13. v. 1.

Och heeter fördenskul: I sådant Watn/ får man sijka Fiskar. etc. Inf: lit: I Såd:

Job. 22. v. 6. Prov. 22. v. 22. 23. **Dher intet är/ dher haar Keysaren sin Rätt förlorat. i. e. Ondt ryskia dhen skallota.** Item: **Dödhen taar icke heller något/ dher intet är.** Om sådant säger Erasmus: De statuis farinas poscis. Tyskarna säya och: Wo nichts ist/ da hatt der Keyser das Recht verlohren. Item: Einem Stein kan man die haut nicht abzihen. etc. Inf: lit: Död: Fatt: Ondt: Tigg:

Matth. 24. v. 28. **Dher Giästebud hålls/ dijt sanckas giärna slodret. i. e.** Dher något gott wanckar/dher samblas stundom obedne giäster. Och heeter som Skrifften säger: Ubi Cadaver. ibi Aquilæ. **Dher Atelen är/ dijt sambias och Örnar. etc.** Sup: lit: Aas:

Syr. 3. v. 22. & seq: Cap. 11. v. 9. & seq: **Dher twåå förlijkas om/ haar dhen 3. die intet medh. i. e.** Man måste intet blanda sigh i främmande Saker/ eller bekymbra sigh om Nürnbärg/ dher man ingen Steen äger. etc. Sup: lit: Acht: Bek: Främm:

Syr. 6. v. 6. 7. **Dher ligger en Snook i Gråsset. i. e.** Dher är ett skalckestycke vnder. Latet Anguis in herbâ. Man pläghar bruka dhetta såsom til warning/ när twå förtrooligen talas wed/ och en annan kommer dhertil/ dhen man icke diärfwes förtroo sitt taal. Wedh lijka meening plägar man och säya: Lupus est in fabulâ. &c. Eras:

Dher

Dher man medh synder/ dher blifr man och straffad medh. i. e. Som man wille säya: Falskheet slår sin Herre på Halsen. Quo quisq; peccat, eodem punietur. Och kallas sådant: Pæna talionis. Item: Dhen som gildrar för andra. etc. Compedes quas ipse fecit, gestet. Item: In foveam quam ipse fecit, incidit. &c. Läås Historien om Perillo, som tilredde KopparOxen/ och måste sielff bly steekter dher i. etc. Inf: lit: Falsth: Sap. 11. v. 17. Apoc. 13. v. 9. 10. &. Cap. 18. v. 6. 7. Syr. 27. v. 29. 30.

Dhen Wettet brister/ taar Lyckan wedh. i. e. GUdh är alla dårars förmyndare. Lyckan hiälper snarast dhen eenfaldiga. etc. Inf: lit: Gud: Matth. 6. v. 34.

Dher Laag brister/ ligger frydhen siwk. i. e. När Laag ligger vnder båncken/ så niuter man ingen Landzfryd. etc. Inf: lit: När: Habac. 1. v. 34.

Dher Dufwor äre / dher flyga Dufwor til. i. e. Dher mycket är / dijt wil alltydh meer. Alt Watn wil i Hafwet. etc. Super: hac lit: Sup: lit: Allt: Inf: lit: Hwar: Myck: Syr. 40. v. 11. Matth. 13. v. 12.

Dher Gullet är/ dher är och Hiertat. i. e. Tanckarna föllia giärna Ägodelarna. etc. Luc. 12. v. 34.

Dher bästa Wynet wäxer/ dricker man alltydh dhet sämsta. i. e. Dhen rijke sparar offta dhet bästa aff karigheet/ och nyttiar dhet ringesta. Han äther fulle Strömming för Steek/ och dricker Watzla för Öl och Wyn. etc. Sup: lit: Den: Syr. 4. v. 35.

Luc. 6. v. 45. Dher Hiertat är fult aff / talar Munnen giärna. i. e. Slemmt snack / förråder ett skamfult Hierta. Ex abundantiâ Cordis Os loquitur. Man plägar och säya: Drucken Munn / talar aff hiertans grund. etc. Inf: lit: Druck: Munn: Soon:

Dher Laag släpper bör Heeder möta. i. e. Dhet goda som vthtryckt Laag icke biuder / måste offta giöras för heeder skul. Dheraff man och säger: Quod non vetat lex, hoc vetat fieri pudor. &c. Sen:

Di.

Syr. 18. v. 21. Luc. 6. v. 42. Jacob. 4. v. 12. Din Näsles Synd du täck wäl til / Om du din ey höra wil. i. e. Luchta digh sielff i Barmen. Quod alijs vitio vertis ipse ne feceris. Eraſ: Dheraff sägher man och vthi Swänska Rijmen:

Dhen som wil straffa migh och mitt /
Han gånge först heem til sitt;
Finner han intet feel medh sigh /
Så komme igen och straffe migh. etc.

Sup: lit: Andr: Den: Egn: Hwad: Hwar:

Pred. 5. v. 2. Diupa Strömmar löpa tyst. i. e. Jw kiäckare Karl / jw mindre aff Ord. Altiſſima quæq; flumina, minimo labuntur ſono, Eraſ: &c. Inf: lit: Iw: Still:

Do.

Matth. 7. v. 16. Dotteren träder giärna i Moderens särck. i. e. Som man ellieſt plägar säya: Katt

bråår på Kiön. Art blijr giärna wedh art/ antingen hon är ond eller godh. Dher före säger man och: Præsumitur bonus, bono de genere natus. Fromme Eltern/ fromme Kinder. Doch spör man offta contrarium: Och då heeteret: Heroum filij noxæ. Ty en trifwen Moor föder offta vpp en laat Dotter: Men ellieft säger man i gemeen: Ondt föder ondt. Mali Corvi, malum Ovum. Och aff gambla Versen: Filia mæchatur, quæ mæchâ matre creatur, &c. Das Töchterlein schlachtet nach der Mutter. etc. Sup: lit: Art: Bråår: Inf: lit:; Katt: Åppl:

Dr.

Dricka Watn som en Oxe/ och Wijn som en Herre. i. e. Dhen som är waan wedh Watnbullan/ honom tiähnar illa Wänkallskål. Derföre heeter dhet: Drick Wijn och förwärfwa/ drick Watn och fördärfwa. Är altså bättre at giöra sigh något til goda aff winsten/ än fördärfwa aff kärigheet wedh Watnbullen: Och föllia Predikarens rådh. etc. Sup: lit: Bättr: Pred. 5. v. 17. 18.

Drijff bortt naturen wedh en stång/ Han kommer ändå igen en gång. i. e. Waanan är onder at kasta i wråå. Poëten haar fördenskul sagt: Naturam furcâ expellas, tn. usq; recurrit. Catull: &c. Fab: de Homine & Fele. Item de Simijs salcantibus. Inf: lit: Nat: Waan: Prov. 22. v. 6.

Drinc-

Drinckare blij slimpare. i. e. Drycken skap giör armood. Sup: lit: Bättr:

I. Cor. 9. v. 24. **Drijstig man haar lyckan i föllie.** i. e. Dhen något wågar/ han något winner. Audentes fortuna juvat, timidosq; repellit. Virg: &c. Sup: lit: Den: Inf: lit: Mood: Wåg:

Dropan nööter Steenen fast / Meer medh tyden/ än medh hast. i.e. Meer kan låhras medh idkesam flijt/ än medh macht och trwg. Man säger fördenskull vthi Verserna:

Gutta cavat lapidem, non vi, sed
sæpè cadendo:
Sic puer & doctus, non vi, sed
Sæpè legendo. &c.

Inf: lit: Flijt:

Prov. 20. v. 1. Syr. 32 v. 1. Ose 4. v. 11. Ephes. 5. v. 18. **Drucken wijs/ är nöchter galen.** i. e. Man håller dhet för en raritet, at en drucken skal wara klook; Efter man ellies plägher säya: **Dher Wijn går in / går weetet vth.** Dher om haar och en Poët sagt:

Est præsente mero sapere, ostentatio vana;
Inter qui novit pocla tacere,
sapit, &c. Gland:

Sup: lit: Der: Inf: lit: Wijn:

Drucken Munn/ talar aff hiertans grund/ i. e. Drucken mans Tunga talar giärna dhet som Hiärtat är fult aff. Heeter fördhenskul:

In

In Vino veritas, Eraſ: Quod in animo ſobrij, id in ore ebrij eſt. Cic: Och aff Poëten: Arcanum demens detegit ebrietas. Virg: Operta recludit. Horat: En wijs man ſkal och fördhenſkul hafwa ſagt om dryckenſkap: Tormentis non opus eſſe ad explorandam rei veritatem; Vino n. id rectiùs fieri. &c. Tyſkarna ſåya och: Der Wein iſt ein wahr ſager. Item: Voller Mund/ ſagt des Hertzen grund. etc. Sup: lit: Der: Inf: lit: Munn:

Drucken mans Ord äre drömmar lukaſt. i. e. Barnſligit ſnack. Ty en drucken är ſåſom han ginge i ſömpnen. Dheraff haar en Scribent ſagdt: Quoties quis ebrius, toties puer eſt. &c. Tyſkarna ſåya: Der truncken/ redt nach bedüncken. etc. Prov. 26. v. 1.

Drucken man och wredan ſkal ett Höö-laß wijka. i. e. För en wred och drucken man/ måſte man offta kiöra aff Wägen/ och fly ondt tilfälle. Dher om haar och en Poët ſagt: Prov. 17. v. 12.

Vi Bacchi gravido, & furioſo, cedere debet,
Cum ſex adjunctis currus onuſtus equis. &c. Lindeb:

Inf: lit: Tilf:

Drucken/ om Afftonen ſom en Biörn/ Om Morgonen ſom en ſkuten Örn. i. e. Ruſig modigh/ nöchter blödig. Dheraff haar och Poëten ſadt: Quid non ebrietas deſignat? In prælia trudit inermes. &c. Virg: Abends wol/ iſt Morgens thol. etc. Inf: lit: Wyn: Syr. 31. v. 37. & ſeq:

Druc-

Drucken ſkiäl/ nöchter hänger. i. e. Rwſet hiälper intet moot Galgen; Dhet endſkyllar ingen mißgiärning. etc. Inf: lit: Ing:

Syr.32. v.1. **Drucket taal bör ſnart glömmas.** i. e. Hwad ſom wedh Rwſet om Afftonen är taalt/ dherom måſte man intet bläſa i Horn om Morgonen. Man plägar dherföre ſäya: Odi memorem compotatorem. Eraſ: Tyſkarna ſäya och: Weinrede ſoll des morgens nicht gelten. etc.

Prov. 20, v. 1. **Drucken man/ drucket rådh..** i. e. Owiſſa Rådhſlagh ſom hållas wedh rwſedh. Ebria conſilia, admodum vilia. Salubrium conſiliorum parens eſt ſobrietas. Plutarch: Ebrietas inſaniæ eſt meditatio. Stobæ: Item: Animus ebrietate devictus, non eſt in ſua poteſtate, &c. Sen: Super: hac lit:

Drucken man ſeer ſiw för tw. i. e. Han är owiß på ſynen. Dheraff plägar man och ſäya: Ebrijs ſimpla apparent dupla. Item: Ebrijs omnia videntur verſari in gyrum. Eraſ: ut ſuperius.

Gen.9.v.21. **Drucken ſooth giör ſömpnen booth.** i. e. Bäſta medicin för en drucken man är en rooligh ſömpn. Homo ebrioſus ſomno ſanari ſolet. Laber: Item: Vino medicina ſomnus. Eraſ: &c. Inf: lit: En: Took:

Syr.26.v.11. **Drucken Qwinna/ är en oläſt Kiſta.** i. e. Hon proſtituerar ſin Odygd: Kan intet ſkyla ſin blygd. Keyſer Fridrich ſkal dherföre haſwa ſagt: Malo ſterilem habere uxorem, quàm vinoſam. Än: Sylv: Tyſkarna ſäya och: Truncken Weib / gemeiner leib. etc.

Dryck

Dryck/ haar Andan nyck. i. e. Som man wille säya: **Drucken Bwk/ giör Lungan stuk.** Gulosi, morbosi. Medici plåga och säya: Crapula morborum est alimentum. Heeter fördenskul: Non facit ad multam crapula multa diem. Item: Una salus sanis, nullam potare salutem, &c. Tyskarna säya: Güse/ machen flüse. Item: Lieseſtu die güse/ so liesen dich die flüse. Sauffen dienet nicht zum langen leben. etc. Diogenes haar dheraff kallad fyllebultar/ Vitæ Carybdim, &c. Laert: Rom. 13. v. 13. 14. Ephes. 5. v. 18. Prov. 20. v. 1. Syr. 31. v. 36. & seq: Prov. 23. v. 28. & seq:

Dryck är vngdoms fall. i. e. När vngdommen slår sigh til fyllery/ så är hans ruin för dören. Dheraff haar och Seneca sagdt: Nil tàm est mortiferum ingenijs, quàm luxuria. Och aff Poëten:

Aut nulla ebrietas, aut tanta sit
ut tibi curas
Eripiat, si qua est inter utrumq;
nocet. &c. Ovid:

Prov. 23. v. 20.

Dryckenskap/ är egenwillig dårskap. i. e. Man giör sigh sielff til galenskap. Och heeter fördenskul aff Erasmo: Voluntaria insania. Vinum sanos insanire facit. En wys man haar dheraff sagt: Ebrius, sciens & videns prudentiâ se privat. Man säger och: Ebrietas est deviatio à tramite rationis. &c. Super: hac lit: Esa. 5. v. 22. Prov. 20. v. 1. & Cap 23. v. 28. & seq:

Drygt som Drotten biuder. i. e. Herrebodh skiämptar intet. Dheraff sägher och Strifften: Konungens wrede är Dödsens sändebodh. etc. Inf: lit: Herr:

Prov. 16. v. 14. & Cap. 20. v. 2.

Psal.95. v.8. **Drögt i giärning/ är icke wärdt en Penning.** i. e. Som man sade: **Jla/ kommer aldrigh til hwijla.** Procraſtinatio in rebus agendis, odioſa eſt. Dherföre haar och Livius ſagt: Unicus ille Fabius Max: cunctando reſtituit rem, &c. Sup: lit; Ded: Den: Inf: lit: Haſt: Il: Sacht:

Eſa.29.v.8. **Drömmar äre ſkuggan lykaſt.** i. e. Dhe äre fåfänge. Dheraff ſägher och en gammal Vers: Somnia ne cures, nam fallunt ſomnia plures. Dhe äre icke annådt än Beläte vthan warelſe. Tyſkarna ſäya fördhenſkul: Aufen trawm iſt nicht zu bawen. etc. Doch förmeenas dhe icke aldeles wara til förachtå/ ſom en Poët haar ſagt: Interdum veram prætendunt ſomnia cauſam. &c. Inf: lit: Mån:

Syr.34.v.2. & ſeq: **Drömmar winna tanckar.** i. e. Man kan (ſom förfahrenheeten låhrer) aldrig ſå ſälſampt tänckia/ ſom drömma. Vthi ſömpnen kommer offta en Menniſkia dhet före/ ſom aldrigh är kommet vthi hennes tanckar. Dheraff haar och Cicero ſagt: Ni tàm præpoſtere, tam incondite, tam monſtroſè, cogitari poteſt, quod non poſſumus ſomniare, &c. Super: hac lit:

Du.

Röm.13.v.3. **Dufwan måſte haa en Höök/ och Grodan en Storck.** i. e. Vthan Öfwerheet och rådzla giör man ſällan gott. Derföre haar och Poëten ſagt: Oderunt peccare mali, formidine pænæ. Horat: Man ſäger och fördenſkul: **Dher fruchtan är/ dher är heeder.** Tyſkarna ſäya wedh ſådan meeningh: Auff

wolfz-

fleisch gehört eine Hundsbrühe. etc. Fab: de Ranis, Sup: lit: Der: Inf: lit: Straff:

Dunner kommer aff Högden. i. e. Straffet kommer ofwan ifrå. i. e. Aff Gudz hand. Sævum præluſtri fulmen ab arce venit, &c. Ovid: Och synes wara dhes rätta förstånd/ at man skal taga sigh til wara för dhe mächtige/ efter som dheres omgiänge icke altyd är uthan fahra. Dheraff man och säger: Procul à Jove, procul à fulmine. Item: Majorem vitato virum, &c. Inf: lit: Högt: Långt: Syr 8. v. 1. & Cap. 9. v 18. 19. & Cap. 13 v. 1. & ſeq:

Dy.

Dygd winner fägring. i. e. Dygden öfwergår skönheet. Poëten haar fördenskul sagt: *Si mihi difficilis formam natura negavit, Ingenio formæ damna rependo meæ. &c. Ovid:* Inf: lit: Fägr: Prov. 11. v. 22.

Dygdenes Träå / bär däyeligh Frucht. i. e. Dhen Dygd älskar / han winner Ähra. Arbor virtutis ſvaves producit fructus. Item: Generoſa in ortus ſemina exſurgunt ſuos. Plaut: &c. Inf: lit: Sann: Man säger och wedh sådan meening: Matth. 7. v. 16.

Dygd / är dygdenes alster. i. e Dygd föder Dygd. Dher Dygden är inne/ dher opererar hon och dygdesamma tanckar och actioner. Oderunt peccare boni, virtutis amore. Horat: Item aff Senecâ: Generoſus animus concitatur ad honeſta, &c. ut ſuperius. Sup: lit: Bygg: Matth. ut ſuper:

Prov.10.v.7 Syr.39.v.15. **Dygd är Odödeligh.** i. e. Hon förgiätes aldrigh. Vivit post funera virtus. Dignum laude virum, Musa vetat mori. Horat: Item Suum cuiq; decus posteritas rependet. &c. Tacit: Tyskarna säya: Tugend/ hatt eine ewige jugend. Item: Alles vergeht/ tugend besteht. etc.

Syr. 20. v. 29. **Dygden behöfwer ingen härhåld.** i. e. Hon brister wål vth aff sigh sielff. Man sägher och: Vino bono non opus suspensâ hederâ: Såsom gott Wijn icke behöfwer någon vthängd Kranz; Altså torff icke heller Dygden något vthroop. etc. Inf: lit: Gott:

Prov. 31 v. 10. & seq: **Dygderijk/ är meer än rijk.** i. e. Dygd öfwergår all rijkedom. Föadenskul haar och Plautus sagdt: Omnia bona adsunt, penes quem virtus est. Item aff Poëten: Vilius argentum est auro, virtutibus aurum. Horat: Han haar och sagt om en dygdesam Qwinna: Morata rectè veniat, dotata satis est. Item: Quæ dos matronis pulcherrima? Vita pudica. &c. Auson: Dygd och goda seeder/ giöra henne rijk nogh. Dherom sägher man och aff Tyskan: Wer tugend hatt/ der alles hatt. etc.

I, Cor. II. v. 7. Syr 40. v. 19. &. Cap. 36. v. 24. & seq: **Dygdesam Qwinna pryder sitt Hws.** i.e. Hon kallas fördenskull en Hwsåhra/ och lijknas wedh Solen på Himmelen för sin dygdskul. Och blijr aff Skrifften högt berömd. etc. Infer: hac lit: Inf: lit: Qwin:

Deut. 1. v. 15. **Dygd giör Ädel.** i. e. Hon sätter til Åhrå. Virtus nobilitat. Dheraff haar och Poë-

ten

ten welat säya: Virtute decet, non sangvine niti. Claudian: Item aff Seneca: Nil tàm altè natura posuit, quo virtus non enitatur. Han haar och fördenskul sagt derhoos: Aliena laudat, qui genus jactat suum. Item: Ridiculus est, qui laudis alienæ decus sibi vendicare gloriando nititur, &c. Och blij sådana aff Erasmo kallade: Fumosæ imagines. Hijt lyda och dhe gambla Verser:

Dum sarriret Adam, sua pensaq́ duceret Eva;
Factus ubi tumidæ nobilitatis erat? &c.

Dhet är
När Adam plögde och Ewa spann/
Hwar war då en Adelßman?

Poëten haar och dherom wäl sagt:

Nam genus, & proavos, & quæ non fecimus ipsi,
Vix ea nostra voco. &c. Ovid: Item:
Perit omnis in illo
Nobilitas, cujus laus ect in origine solâ. Idem.

Keys: Ferdinandus skal och hafwa wedh sådan meening sagt: Boni viri, & boni vini originem non esse curiosè inquirendam. &c. Reusn: Sup: lit: Ad: Inf: lit: När:

Dygden föllier åhra. i. e. Dhen winner Prov. 11. v. 16.

 beröm

berôm och åhra / som dygden älskar. Gloria virtutem tanquam umbra sequitur. Cic: Virtus gloriam parit. Eraf: Och heeter altså: Per templum virtutis, in templum honoris, &c. Panormit: Super: hac lit:

Matth. 7. v. 16. **Dygden ärfwes intet altydh. i. e.** Dhet skillier offta på Fadhren och Sonen. Sonen slächtas intet altydh på en godh och dygdigh Fader. Och då säger man: Heroum filij noxæ, &c. Super: hac lit: Inf: lit: Herr:

Dygden wäxer intet på Träd. i. e. Som man ellieſt wille säya: **Hon tagz intet medh Haaregarn:** Hon wil medh arbete och mödha förwärfwas. Och som Poëten haar sagt: Virtus sudore paratur. Mantuan: &c. Inf: lit: Flyt: Konſt: Wyſd:

Prov. 12. v. 23. **Dygden kiänner sigh intet sielff. i. e.** Hon prångar intet/ eller giör mycket aff sigh. Virtus sui ipsius nescia. Och som Poëten haar sagt: Virtutem verba putas, ut lutum ligna? Horat:

Sap. 1. v. 4. **Dygden wil haa reent Härberge. i. e.** Hon wistas intet vthi en arg Siäl. etc.

Dygden giör wälleffnadt. i. e. Dher dygd och åhra blyr älskad / dher föres och ett ehrbart lefwerne. Dheraff haar och Cicero sagt: Non potest jucundè vivi nisi cum virtute vivatur. Och aff Tyskan: Kein fröhlich leben ohne tugend. etc. Super: hac lit:

Syr. 1. v. 29. 30. 2. Cor. 4. v. 9. **Dygd achtar intet twång. i. e.** Hon låter intet kufwa sigh. Hon flyter fulle vpp. Virescit vulnere virtus. Item: Coacta virtus non est. Laërt: Man säger och medh Senecâ: Adversus virtutem hoc possunt cala-

mitates

mitates, damna, & injuriæ, quod adversus solem nebula potest. &c. Sup: lit; Blåås:

Dygden får fulle wärn. i. e. Hon blir fulle förswarad. Menander haar derföre wäl sagt: Arma maxima sunt virtus mortalibus, &c. Inf: lit: Han: Prov. 13. v. 6.

Dygden föllier afwund. i. e. Hon haar många mootståndare. Ictibus obnoxia virtus. Seneca haar fördhenskul sagt: Est hujus seculi labes, & macula quædam, virtuti invidere. &c. Och aff Tyskan: Je höher tugend/ je grösser neid. etc. Sup: lit: Afw: Pfal. 112. v. 10.

Dygd och Höghfärd sämias intet. i. e. Dhe sträfwa altydh moot hwar andra. Extingvit virtutis faces superbia. Fras: Dygden haar intet rum i ett högfärdigt Hierta: Ty hon wil haa ett reent Härberge. Ut superius. Dherföre haar och Poeten sagt: Inquinat egregios adjuncta superbia mores. &c. Claudian: Hoffart kan kein tugend leiden. etc. Sap. 1. v. 4.

Dygden fins och hoos olärdt Folck. i. e. Hon är intet bunden wed studier. Hon wällier sigh offta Bohning hoos enfaldigt och olärdt Folck. Dheraff skal och Themistocles hafwa sagt: Ad virtutem, aut nihil, aut parum prodest scientia. &c. Syr. 11. v. 2.

Dygden finner fulle Wägen. i. e. Hon leetar sigh fulle fram/ fast Wäghen är tränge. Och heeter fördenskul: Virtuti nil invium. Och aff Poeten: Invia virtuti nulla via. Ovid:

Dheraff sägher man och i Swänska Rijmen:

Ingen Wägh owägat är/
För dhen som hafwer Dygden kiär. etc.

En högh Herre haar fördhenskul såsom pro Symbolo sagt: Nodos virtute resolvo. &c.

Dygd och mandom får fulle Boo. i. e En tapper Man är alleståds hemma. Patria eſt ubicunq; vir fortis ſedem elegerit. Eraſ: Vir fortis facilè ſedem inveniet. Id: Eraſ: Item: Nunquam poteſt non eſſe virtuti locus. Sen: &c. Sup: lit: All: Konſt:

2. Sam. 11. v. 17. **Dygd och Odygd boo hwar añan nämſt.** i. e. När Dygden wijker/ ſå träder Odygden til. Och heeter då: **Hwar wår HErre haar en Kyrkia/ dher haar hin hääle ett Capell.** Vicina fæpè ſunt virtutibus vitia. Poëten haar dherföre ſagt:

Et mala ſunt vicina bonis, errore ſub illo, (lit. &c. Ovid:
Pro vitio virtus, crimina ſæpè tu-

Inf: lit: Hwar: Hög:

Dygden är altijdh mödekiär. i. e. Hon är oförtruten: Skyr intet arbete. Dherom haar och Poëten ſagt: Non metuit virtus invicta laborem, &c. Tyſken ſäger och: Tugend iſt vnverdroſſen. etc.

Dygden drufft intet in. i. e. Hon kan intet medh wåld trugas någon vppå. Man ſäger fördenſkul: Virtus hominibus perſvadendo, non minis ac vi traditur. &c. Super: hac lit: Inf: lit: Konſt:

Dygden ſkrymtar intet. i. e. Hon låter Ord och Giärning föllias åth. En wijs man ſkal hafwa förbrådt dhe Athenienſer/ ſom offta hade hållet Diſputationer om Dygden/ och ſagt: Probæ ſunt profecto diſputationes illæ, ſed vobis planè inutiles; Qui virtutem habetis in ore, factis autem non oſtenditis. &c.

Plutarch:

Dygd

Dygd håller sämia. i. e. Dygdesampt folck älskar giärna enigheet/ och håller wänskap wed macht. Virtus, & conciliat, & conservat amicitias. &c. Cic:

Dygdig Qwinna / är Mansens längre Lyff. i. e. Hon giör honom medh sin dygd och behageliga omgiänge/hans lefwerne liufft/ dheraff han och lefwer tw så längre. etc. Super: hac lit: Inf: lit: From: Prov 31. v. 10. & seq: Syr. 26. v. 1. & seq: & v. 16.

Dyra häfwor giömmas grant. i. e. Man låter intet Gulklimpen ogiömd. Kostbara Clenodier kastar man intet vnder Bäncken. Tyskarna säya: Den seckel mitt geldt vergißt man nicht. etc.

Dyr hälsa vhr Apotheket. i. e. Medicamenter äre kostbare / och owissa til hälsan. Doch måste man offta/effter Syrachs rådh/ ähra läktaren för nöden skul. Och heeter: Honora medicum propter necessitatem. &c. Syr. 38. v. 1. & seq:

Dyr Honing/ som sleekes aff Törne. i. e. Ond Lustmaat som giör Tungan sår. Dheraff säger man: Dödhen är offta i sockrad maat. Dhet kallar man aff Erasmo: Dulce venenum, Lethale mulsum, &c. Inf: lit: Död: Lust: Sööt: Syr. 12. v. 15. & seq: Psal. 55. v. 22.

Dyr maat haar bästa smaak. i. e. Dhet som dyrt köpes in/ förtähres medh bästa apetiten. Deraff säger man och: Gratiora sunt quæ pluris emuntur. Derom haar Poëten sagt:

Interius si
Attendas, magis illa juvant, quæ
pluris emuntur. &c. Juven:

Was thewr ist/ schmecket am bästen. etc. Inf: lit: Iw:

Psal. 82. v. 7. 8. Syr. 11. v. 4. & seq: **Dyr Åhra som skadan föllier. i. e.** Ondt blij wägder til sin skada. Man plägar förden skul säya: **Dhet är icke alt för gagne/ at Koon åker i Wagne.** Oxen blijr offta medh Trummor och Krantzar förd til slachtebäncken. Och heeter då: Ornatur ad victimam. Eraſ: &c. Inf: lit: Ick: Mång:

Luc. 17. v. 9. 10. **Dyr Nådh som kiöpes medh mödha. i. e.** Dhet är tungt at winna beswärad Gunſt. Dheraff haar och Eraſmus welat säya: Non eſt gratia, cui addita eſt moleſtia. Faſt wedh sådan meening sägher man och: Opera pro pecuniâ hoſtimentum non eſt. Eraſ: **Dhet är intet gifwet som fattigh Kohna spinner före.** Och aff Tyskan: Gelt vmb dienſt/ iſt nicht danckens werdt. etc. Sup: lit: Ded:

Dö.

Döder Hundh bijtz intet. i. e. Dhen Gåås som Halsen är aff/ hon roo par intet meer. Mortui non mordent. Plut: Item: Mortuus non facit gverram. Tyskan sägher: Der thodte Hund beiſe nicht mehr. Item: Thodter Mensch macht kein ſtreit. etc. Sup: lit: Den: Inf: lit: Når:

Gen. 27. v. 2. Pred. 9. v. 12. Heb. 9. v. 27. **Döden är wiß/ men ſtunden owiß i. e.** Döden ſänder ingen härhåld för sigh. Dheraff haar och Seneca ſagt: Nemo tàm divos habet faventes, craſtinum ut ſibi polliceri poſſit. Och aff Poëten: Neſcia mens homi-

num

num fati, fortisq; futuræ. Ovid: Item aff en annan gammal Vers: Omnem crede diem tibi diluxisse supremum. Man plägher och ellest säya: Itur quò scitur, nescitur quando reditur, &c. Der Thodt ist gewiß/ die stund vngewiß. etc. Infer: hac lit: Inf: lit: Tänck:

Döden taar intet / dher intet är. i. e. Som man ellest säger: Dher intet är/ haar Keysaren sin Rätt förlohrat. etc. Sup: lit: Den: Der: Hieb. 22. v. 6.

Dödhen blåås intet i Horn. i. e. Han låter intet bodha för sigh. Mors non habet præconem. Eraſ: &c. Super: hac lit: Men in contrarium videatur Fab: de Mortis nuncijs. Job. 4. v. 13. 14. Pred. 9. v. 12.

Döden är en bitter ört/ men en söot efftersmaak. i. e. Han är fulle hård at pågå/ förr än dhet brister; Men haar en liuflig söthma baak om sigh. (Förståendes dhet ewiga Lyfwet) Dheraff Paulus kallar honom en winning. etc. Tyskarna säya och: Der Thodt ist ein bitter kraut. etc. Rom. 8. v. 18. Philipp. 1. v. 21.

Dödhen låter intet skrämma sigh. i. e. Han achtar hwarken hooth eller trug. Han rädz för ingen. Man sägher fördhenskul: Alla Kiämpar falla segerlösa. Vthi en lat; Cantilenâ siunger man och: Mors neminem veretur, &c. Sup: lit: All: Pſalm. 76. v. 6.

Döden wil haa en orsak. i. e. Menniskian grublar offta vthi GOdz domar/ öfwer Dödzfall/ som hon lyktwäl intet kan begrypa; vthan måste ändå dher wedh stadna; At Dödhen wil haa en orsak. Och är som Poëten Pſal. 33. v. 11.

Sap. 9. v. 13. 17. Pred. 3. v. 11. Rom. 11. v. 33. & seq:

haar sagt: Causam mors aliquam semper habere cupit, &c. Lindeb: Tyskarna säya och: Der Thodt wil ein vrsach haben. etc Inf: lit: Gudz:

Syr. 12. v. 15. & seq:

Döödhen är offta i sockrad Maat. i. e. Söödt Ord haa offta falskan grund. Venenum ex auro bibitur; Expertus loquor; Skal Seneca hafwa sagt. etc. Sup: lit: Dyr: Söödt:

Pſal. 55. v. 22. Syr. 14. v. 18. 19. & Cap. 17. v. 29 & Cap. 40. v. 2. & seq: 3. Reg. 2. v. 2. Hebr. 9. v. 27.

Döden/ är allom öden. i. e. Dhet gambla förbundet heeter/ dw måste döö. Man måste (som Skrifften säger) wandra all Werldennes wägh. Dheraff haar och Poëten sagt: Longius aut propius, mors sua quemq; manet. Propert: Mors omnibus communis. Eraſ: Omnes una manet nox, & calcanda semel via lethi. Horat: Item: Nec Dii quidem à morte liberant. Eraſ: Och aff gambla Versen: Contra vim mortis, non eſt medicamen in hortis. &c. Är altså ånden på Wijsan:

I dagh tyk/ i morgon lyk. I dagh röd/ i morgon död. Item: Döödhen är allas ände. Tyskarna säya: Für den Thodt wechſet kein kraut im garten. Item: Heut König/ morgen thodt. Och heeter altså: Es mus ein mahl geſterben ſeyn. etc. Inf: lit: Ing: Super: hac lit:

Syr. 41. v. 1. & seq:

Döden är bitter at pågå. i. e. Han är swår och faßlig. Dheraff säger man och: Hwem skyr icke för Döden? Sophocles haar dherom sagt: Fugiunt & audaces retrò, poſtquam propè vitam in ſuam graſſarier mortem vident, &c. Super: hac lit:

Syr. 17. v. 29. & seq:

Döden är en snäl jägare. i. e. Honom kan ingen undlöpa. Må fördenskul icke obilligt kallas robuſtus venator, Poëten säger: Mors & fugacem perſequitur virum, Horat: Timidiſſimum

quem-

quemq; mors consequitur. Curt: Man kan den thodt nicht entlauffen. etc. Super: hac lit:

Döden skiämtar intet. i. e. Han brukar baara alfwaret när han kommer. Res serias tractat. Tyskarna säya: Er liebkoset nicht. etc. Super: hac lit: Pſal. 76. v. 6.

Döden seer intet efter åhren. i. e. Han fängar både gammal och vngh. Han skiåår dhem alla öfwer en kamb. Poëten säger förskul: Omnia sub leges mors vocat atra suas. Ovid: En annan Poët haar och wäl derom sagt: Syr. 41. v. 4. & seq:

Illa rapit juvenes, prima florente juventâ, (Sc. Virg:
Non oblita rapit, sed tn. illa senes.

Tyskarna plägha och säya: Wen der Thodt kumpt/ ist kunst zu leben. etc. Sup: lit: Allt: Inf: lit: Kalfsk:

Döden taar inga muhtor. i. e. Han är vthan weeld: Han taar inga stickpenningar. Mors munera non curat. Aristoph: Tyskarna säya och: Der Thodt leſt sich nitt geldt nicht abweisen. etc. Prov. 11. v. 4. Luc. 12. v. 15. & seq:

Dödzfruchtan är wärre än sielfwa Döden. i. e. Dhet man förvth rädes för Döden/ är swårare än sielfwa Dödzstunden. Dherföre haar och en Sribent sagt: Mors quidem mala non est, sed iter ad mortem miserum est: Si metuimus, tota hominis vita quid aliud est, quàm iter ad mortem? &c. Laert: Item: Vita hominis peregrinatio quædam est. Plato. En Poët haar dherom sagt: Nil natura tremit, quàm subijsse necem &c. Gland: Tysken sägher: Den Thodt fürchten/ ist grewlicher den das sterben. etc. Inf: lit: Frucht: Pſal. 35. v. 6. Syr. 38. v. 23.

Döden

Syr. 42. v. 26. & Cap. 39. v. 26. & v. 39. 40.

Döden hiälper vhr Nödhen. i. e. Mången sticker så diupt i ångest/ at han offta önskar sigh Döden/ at blifwa dher igenom sitt ålende qwitt. Sed cui mori solatium, & vivere supplicium est. Man sägher dheraff: Finis miseriæ mors est. Item: Mors meta malorum. Och aff Plauto:

Neq; est
Melius morte in malis rebus, &c.

Heeter fördenskull effter gambla Ordspråket:

Aldrigh så ondt/ dhet är jw til något gott. etc. Aff Tyskan sägz och: Der Thodt ist aller elend ruhbet. etc. Sup: lit: Aldr: Arm: Super: hac lit:

Syr. 17. v. 31. & Cap. 38. v. 23.

Döden är sidsta Rätten. i. e. Dhenna Werldeñes Valete, Mors ultima linea rerum. Horat: Pulvis & umbra sumus. Idem: Ultimus morborum medicus. Sophocl: Vthi en Lat: Cantilenâ plågar man och siunga:

Ubi sunt qui ante nos in hoc mundo fuêre,
Venias ad tumulum, si vis eos videre,
Cineres & Vermes sunt postquam computruêre, &c.

Heeter altså: Hodie mihi, cras tibi. &c.

Syr. 39. v. 39. 40.

Döör Räfwen/ så giäller Skinnet. i. e. **Aldrig så ondt/ dhet är jw til något gott.** Erasmus haar fördenskul sagt: Mortuâ vulpeculâ, de pelle luditur. Tysken sägher

gher: Stirbt der Fuchs/ so gilt der Balg. etc. Sup: lit: Alldr:

Dören haar mästa omaak i Hwset. i. e. Hwßbonde och Maatmoor haar sällan roo: Dhe måste waaka når andra sofwa; Först opp/ och sijdst i säng. etc. Cato haar dherföre sagt: Primus cubitu surgat, postremus cubitum eat Paterfamilias, &c. Dhetta blijr och applicerat til en losligh Regent. Om hwilken Seneca haar sagt: Omnium somnos illius vigilantia defendit; Omnium otium illius labor; Omnium delicias illius industria; Omnium vacationem illius occupatio, &c. Summâ: Ille laborat, ut reliqui omnes quiescant, &c. Och heeter då/ at en Herre arbetar för Landzens roo. etc. Syr. 16. v. 4. 5.

Ed.

Ed och Ägg är snart brutet. i. e. Eden achtas intet/ och Ägget thol så lijtet/ dherföre åre dhe snart om intet. Meeneedh är fahrlig. Dherom haar och en Scribent sagt: Perfidia, tantum incommodi humano generi adfert, quantum salutis bona fides præstat. Val: Max: Och aff Polybio: Difficile est latere Deum hominem perjurum. Fördenskul råder och Erasmus ifrå Eedgång/ seyandes: Jusjurandum fuge, vel si juste jures, &c. Men om Meeneedares plicht besee TingM: Balck: 21. Cap: ll. Matth. 5. v. 33. Levit. 19. v. 12. Zach. 8. v. 17.

Eeder moot heeder/ hålls för leeder. i. e. Olosligh Eedh håller man för ogill. Juramentum contrà leges ac bonos mores præstitum, pro irrito habetur. Ellest pläghar man och säya: **Twungen Eed/ är Gudh leed.** etc. Inf: lit: Mång: Twung: Judic. 11. v. 30. 31.

Sedher

Edher/ så godh gifwen som gången. i. e. när Eeden lagligen tilbiudes/ och blir aff wederbóranden efftergifwen / är han til wärie mål så krafftigh/ som wore han gången. etc. Ting M: B: 24. Cap: 11. Rådst: B: 29. St: 1.

Hebr. 6. v. 16. **Eedh är wärie mååL.** i. e. Medh Eedh kan man befrya sigh. Dherföre haar och Erasmus sagt: Jusjurandum est emplastrum debiti. &c. Dom: Regl: Inf: lit: Med:

Ff.

Job. 2. v. 4. **Effter brwna bååR kluswer man högt i Tråå.** i. e. Man wågar mycket för dhet som kiärt är. Tyskarna säya och: Nach gelben birn vnd brawnen Nussen/ felt man bißweilen den Hals ab. Item: Ein guht mahl ist henckens wort. På Swänska plägar man och säya: Man wågar offta kyswet för dhet som kiärt är. etc. Sup: lit: Len: För:

Syr. 32. v. 14. **Effter dunner faller Regn.** i. e. På trätor föllier hugg. Inf: lit: Qwin: Öst:

Pfal. 30. v. 6. 12. Pfal. 126. v. 5. 6. Tob. 3. v. 22. Habac. 4. v. 2. Esa. 54. v. 7. 8. Joh. 16. v. 20. **Effter Regn kommer Soolskeen.** i. e. Effter sorg wäntas glädie. Dheraff haar och Poëten sagt: Blandi post nubila soles. Item: Nube solet pulsa, clarior ire dies. Ovid: Ver hyemem sequitur. Eras: Venit post multos una serena dies. Tibull: Item: O passi graviora, dabit Deus his quoq; finem. Säger och Æneas hoos Virgil: Tyskarna säya: Es wehet nicht allezeit ein wind. etc. Sup: lit: Bläås:

Pred. 5. v. 11. **Effter giordt arbete är hwijlan godh.** i. e. Arbete utan hwijla/ warar intet länge. Och heeter fördenskul: Acti labores jucundi. Cic: Tyskarna säya: Nach gethaner arbeit ist guht ruhen. etc. Sup: lit: Arb: Lyk:

efter

Effter söödt kläda/kommer swr sweda. i. e. Som man wille säya: **Mången gråter i åhr/ dhet han loog i skool.** Post Sysum sawrum/ post Vinum bibo sawrum. Kein frewd ohne leid. Elliest haa och dhe gambla sagt: **Lusta leek / giör Qwinnehweek.** Tyskarna säya: Thut dir das kratzen wol/ so laß dir auch das beissen nicht verdrießen. etc. Inf: lit: Mång: Skump: Prov. 14, v. 13.

Effter hett Solskeen faller giärna slagregn. i. e Alt för stoor glädie haar sorgen baak om sigh. Man säger och wedh samma meening: **Skrickelåål/giör efftergråål.** Gaudij comes mæror est, &c. Inf: lit: Glåd: Ing: Skrick: Sorg: Prov. ut prox: sup:

Effter höra säyas blir mycket luget i. e. Dhen ena sqwaldran sägher för dhen andra/ dheraff kommer lögnen bland folcket. Dherom lyda och dhe gemeena sqwaller Verser. Joh. 20, v. 25.

Quandò conveniunt, Judith Gertrudis & Hilla,
Sermonem faciunt, & ab hoc, & ab hac, & ab illâ. &c.

Aff Tyskan säger man och: Ich habs von hören sagen. Man troor aldrig så wål dhet som sägs / som dhet man sielfwer seer. etc. Inf: lit: Hwad: Rycht: Syn: Ög:

Efterråd är intet rådh. i. e. **Seent råda/ när skadan är skedd.** Serò sapiunt Phryges. Prov. 29, v. 18.

Eraſ:

Eraſ: Clypeum poſt vulnera ſumere. Poſt bellum machinas adferre. Eraſ: Poſt factum ſapere. Idem. Heeter fördenſkul medh Pythagorâ: Conſule ante opus, &c. Hyt lyder och dhet ſom Poëten haar dher om ſagt:

Nunc mihi naufragio, quid prodeſt dicere, facto?
Quâ mea debuerit currere cymba viâ, &c. Ovid:

Videatur Fab: de Medico & ægroto, Inf: lit: Gott: Råd: Seent:

Prov. 13. v. 12. **Effter godh Maat och from Huſtrw/ bydar man intet för länge. i. e. Man wäntar aldrigh för länge effter dhet ſom gott är.** Dheraff plägher man och ſäya: **Dhet ſom dröyes/ kommer och til nöyes.** Och aff Poëten: Differ, habent parvæ commoda magna, moræ, &c. Ovid: Sup: lit: Ded: Inf: lit: Läng: Man:

Pred. 7. v. 15. **Effter ſwrt ſmaakar dhet ſööta bäſt. i. e.** När dhet onda är förbij röhnar man bäſt dhet godha. Dher om ſägher man och i gemeena Verſen: Carius eſt carum, ſi præguſtatur amarum. Item: Dulcior eſt poſt pericula fructus. &c. Och aff Tyſkan: Wer zurer in einen zauren Apfel gebiſſen/ dem ſchmecken her nacher die ſuſſen am beſten. etc. Sup: lit: Den: in princip:

Ägg.

Syr. 29. v. 26, 27. **Egen äga är altijd bäſt. i. e.** Som man plägar ſäya: **Gott plöya medh egne Öxar.**

Siälfägan är alltydh godh. Item: Ehwart dhet hwälfwer/ är gott haa något sielfwer. etc. Man sägher och aff Tyskan vthi dhet Nedersächsische språket: Egen watt/ wo guht ist datt! Ißet watt beknepen/ so ißet doch vnverweten. etc. Inf: lit: Hwart: Siälff: Wedh sådan meening säger man och:

Egen härd/ är Gull wärd. i. e. Som man elltest wille säya: Egen Eeld kokar bäst. Item: Bäst boo vnder sitt egit taak. Domus propria, domus optima. Eras: Patriæ fumus alieno igni luculentior est. Item: Nil miserabilius, quàm incertâ sede vagari, &c. Och aff Tyskan: Das schnecken leben ist das beste. etc. Super: hac lit: Inf: lit: Siälff: Item: ut prox: super:

Egit Näste/ hals för dhet bäste. i. e. Åhret ärmt/ så åhret doch warmt. Testudo sub tegmine tuta est. Dheraff säya Tyskarna: Wer wil haben gemacht/ der bleibe daheim vnter sein tach. etc. Super; hac lit: Syr. ut super:

Egen macht är bäst at lita på. i. e. Dhet är owist at förlåta sigh på annars bistånd. Nil rerum mortalium tàm instabile & fluxum est, quàm potentia non suâ vi nixa. &c. Och då heeter dhet: Lita på Dig. Inf: lit: Lit: Esa. 31. v. 1. 3. 4. Reg. 18. v. 21.

Egen Hand är alltydh hullast. i. e. Hwar är sin egen weldewän. Proximus quisq; sibi. Tunica pallio propior. Eras: Charitas incipit à seipsâ, &c. Kiärlen begynner på Syr. 14. v. 5. & seq:

sigh sielff. Tyskarna säya: Das hemd ist neher den der rock. etc. Sup: lit: Abb: Inf: lit: Hwar: Kårl:

Prov. 27. v. 2. 2. Cor. 10. v. 18. Joh. 8. v. 54. **Egit Loff luchtar illa. i. e.** Som man ållest säger: **Egit roos giör elakt oos.** Propria laus sordet. Eras: Jactantia odiosa. Dherföre haar och Salomon sagt: Te laudet Os alienum, Stultis mos est, seipsos laudare. Pind: Item: Laudare seipsum, vani, vituperare stulti est. Val: Max: Dhervppå lyda och Catonis gambla Vers:

Nec te collaudes, nec te culpaveris ipse;
Hoc faciunt stulti, quos gloria vexat inanis. &c.

Man plågar och säya: **Han roosar sigh sielfwan / som inga goda grannar haar. ett.** Tyskarna säya: Eigen lob stinket. Item: Eitel ehr ertrincket bald. etc. Fab: de Simiâ.

Syr. 37. v. 22. **Egit Rådh är sållan trygt. i. e.** Dhet Rådh man sielff påfinner / troor man icke så wål / som andras. Dheraff haar och Curtius sagt: In suo quisq; negotio hebetior est: turbida n. sunt consilia eorum, qui sibi svadent, &c.

Syr. 6. v. 8. & seq: **Egennytta giör Wänskapen trögh. i. e.** Wänskap för egennytta warar intet länge. Men dhet går i gemeen / som man pläghar säya: Ubi opes, ibi amici. Vulgus amicitias utilitate probat. Item aff en annan gammal Vers: Sola juvant quæ lucra ferunt, sed cætera fordent. Och som Diogenes haar sagt:

Förvet

Fervet olla, vivit amicitia, &c. Tyssken säger: Eigennütz/ halt alle guthe freünde erwürget. etc. Inf: lit: Med: Man säger fördenskul:

Egennyttig är ingom nyttigh. i. e. Honom tackes icke mycket för wälgiordt. Och fördenskul sägher man: Cum honestate conjuncta sit utilitas. Aff Tyskan sägher man: Redlich vnd nützlich/ schicket sich am besten. etc. Syr. ut supper:

Egennytta/ är en bottnlös Bytta i. e. Dhet som aff karigheet wägras ens wän/ är såsom dhet wore kastadt i ett bottnlöst Käril/ och blefwe ändå fördärfwat. Dheraff plägar man och säya vtht en gemeen Vers: Sæpè perit fructum, quod amico dixeris ustum. i. e. Syr. 11. v. 17. & seq:

Som man ellieſt sadhe: **Dhet man sparar för sin Munn/ dhet åhts aff Katter och Hund.** etc. Sup: lit: Ded: Inf: lit: Wänn:

Egennytta/ störer godh rådh. i. e. Hon är en skadeligh Rådgifware. Dherföre haar och Tacitus dherom sagt: Pessimum veri affectus venenum, sua cuiq; utilitas. Item: Privatæ res semper offecere publicis consilijs. &c. Liv: Aff Tyskan säger man: Eigennütz hindert viel guhte ordnungen. Derföre säya och Tysskarna in contrarium: Man soll der Herren genieſen/ das ſie auch beim Brodt bleiben. etc. Super: hac lit: Syr. 37. v. 8. & seq:

Egennytta wil giärna haa fördantzen. i. e. Hon wil altüd giärna rådha. Dheraff plägа och dhe egennyttige säya: Vns erſt vnd zu letzſt/ darnach das gemeine beſt. Men in contrarium sägs fulle/ at Keyſ: Nero skal hafwa sagt: (Si tu. credere tas eſt) Omnes sibi curas amore patriæ leviores, &c.

Luc. 6. v. 42. **Egne feel åre onde at see.** i. e. Andras brister kan man bättre see än sina egna. Deraff haar och Erasmus sagdt: Cæcutimus in proprijs vitijs, In alienis lyncei, in nostris v, talpæ. Æsopus skal fördhenskul hafwa sagt: Singulos mortales binas habere manticas, alteram ante pectus, alteram à Scapulis propendentem; In priorem aliena immittimus vitia, in posteriorem nostra. &c. Dheraff sägher man och medh Poëten: Non videmus imanticæ quod in tergo est. Aff Tyskan: Eigene gebrechen mercken wir nicht. etc. Sup: lit: Andr:

Sl.

Syr. 4. v. 35. **Slack skalbroor/ som äther alt ensam.** i. e. Dhen som bryter Kakan i tw/ och äther vp både stycken/ honom tacka icke många för wälgiordt. Man plägar fördhenskul säga: Non bonus est socius, qui devorat omnia solus. Amicorum bona debent esse communia. Terent: Item: Nullius boni sine socio, jucunda possessio, &c. Cic: Tyskarna säya: Der alles allein wil haben/ er solte billich nichts haben. etc. Super: hac lit: Inf: lit: Hån: Wån:

Syr. 11. v. 31. 36. & Cap. 11. v. 12. **Slack Gäst som driswer Wärden vth.** i. e. Ondt låhna Hws och bli sielfwer vthkiörd. Fab: de Erinaceo & Vipera. Inf: lit: Ondt:

Syr. 14. v. 9. 10. **Slack Brunn / som man måste bära Watn vthi.** i. e. Ondt taga Åhran vth dher ingen är. Inf: lit: Åhr:

Prov. 24. v. 8. **Slack Fogel som sölar sitt egit Näste** i. e. Han är föga åhra wärd som förachtar sina egna

egna. Dherom lydher och gambla Verſen: Eſt avis ingrata, quæ defædat ſua ſtrata. &c. Sup: lit: Den:

Elack Fohla ſom icke ſkeenar en ſkakla ſönder. i. e. Dhen blijr icke mycket affhållen/ſom i Vngdommen icke haar något raaſat: Och håls fördhenſkul i gemeen dherföre/ at dhet ändå måſte ſkee vppå ålderdommen/ ſom wärre wore. Man ſäger fördhenſkul aff ſamma meening medh en Poët: Eſt commune malum, ſemel inſanivimus omnes. Brukas aff goda wänner/ ſom giärna enſkylla något Vngdoms förſeende. etc. Tyſkarna ſäya dherom: Es mus ein mahl geraſet ſein. etc. Inf: lit: Ungd: Wyßd: Prov. 1. v. 10. & ſeq:

Elack Höna ſom wärper Ägg åth andra. i. e. En onyttigh Tiähnare ſom föker främmandes gagn/ och går ſin Herre förhij. etc. 1. Cor. 9. v. 7.

Elack Soo/ ſom äther ſina Grijſer. i. e. Ond Menniſkia ſom haatar ſitt egit Kiött. Dheraff ſägher man och: Qui ſibi nequam, cui bonus? Jhm ſelbſt vnnütz/ niemand nütz. etc. Sup: lit: Den: Prov. 24. v. 8. Syr. 14. v. 5. & ſeq:

Elakt godz gieer ſlåt winningh. i. e. Slemma wahror giöra ſlått marknad. Ty Man kiöper intet giarna dhet ſom intet doger. etc. Sup: lit: Den: Inf: lit: Halt: Ick: Man: Winn: Syr. 27. v. 1. & ſeq:

Elaka wahror weela haa gott förſpråk. i. e. Blinder Häſt behöfwer en god Taleman. Ty wäl rooſadt/ är halff ſåldt. Laudat mercator quas vult etrudere merces, &c, Sup: lit: Blind: Inf: lit: Wäl: Syr. II. v. 32.

Pred. 7. v. 15. **Elack Smed som rädz för gnisterna.** i. e. Ondt sky för dhet man dagligh måste vmgås medh. Dheraff pläghar man och säya:

Dhen som wil plåcka Rooser/ han måste intet rädas för Thörnen. etc.

Sup: lit: Den:

Syr. 11. v. 34. & Cap. 28. v. 14. **Elden börias medh Gnistor.** i. e. Aff ringa Ord begynnas offta stoora trätor. Lis minimis verbis, interdum maxima crescit, &c.

Sup: lit: Aff:

Gen. 34. v. 1, 2. **Eld och Halm giöra snart logha.** i. e. Tilfälle giör Tiufwen. Lägenheet bryter kyskheet. Ignis ad torrem. Fewr zum brandt. Dherföre haar och Poëten sagt:

Si venerem vitare velis, loca, tempora vita:
Nam locus & tempus, pabula præbet ei. &c.

Inf: lit: Tilf:

Prov. 15. v. 1. **Eld släckes intet medh Eeld.** i. e. Hård Ord stilla ingen wrede. Ignis igni non extingvitur. Tyskarna säya: Eifer wirdt mitt stränge nicht gestillet. etc.

Elden är godh/ när han intet råår sielff. i. e. Han är nyttigh/ när han kan styras/ och icke råår öfwerhanden.

En.

Prov. 29. v. 15. **Enda Barn/ forga Barn.** i. e. Endesta Barnet blyr i gemeen aff Föräldrarna alt för mycket älskat och afthållet; Niuther dheraff

sielffz

skälfswåld / och låhrer altså Odygd; Råkar dheröfwer i Olycka / som förorsakar Föräldrarna Sorgh och bekymmer: Och så blir aff enda Barn sorga Barn. etc. Sup: lit: Den: Syr. 30 v. 8. & seq:

Enda Dotter mognar snart. i. e. Hon blir snart gifft. Ty Frijare sökia giärna ynnigt arff och heemgifft / som i gemeen præsumeres hoos enda Dotteren. Dheraff sägher man och: Unica filia citò pubescit, &c. Eras:

Enda Koo giör vselt Boo. i. e. Fattigdommen är onder at släpas medh. Ty dhen som intet haar meer än en Koo / han förer ett armt Hwshåld. etc. Inf: lit: Fatt: Prov. 22. v. 2.

En Hand twättar dhen andra / så blij dhe bådha reena. i. e. När dhen ena Wännen hielper dhen andra / så blij dhe både hulpne. Deraff haar och Erasmus sagt: Manus manum fricat. Ferrum ferro acuitur. Idem. Manus, Deus ut altera alteram juvet, creavit. Xenoph: **Dhen ena Knijfwen skärper dhen andra. etc.** Och aff Tyskan: Ein Hand weschet die andre. Item: Dienst wirdt vmb dienst zu haus geladen. etc. Infer: hac lit: Inf: lit: När: Prov. 27. v. 17.

En drucken och galen skillias åth medh sömpnen. i. e. När dhen druckne haar sofwet vth rwset / kommer han til sitt weet igen. Men **tooker blijr aldrigh klooker.** etc. Sup: lit: Druck: Inf: lit: Took:

En Fader föder mång Barn / men mång Barn kunna icke föda en Faar. i. e. Syr. 3. à v. 3. ad 19.

Kiärleken går vthföre/sällan vppföre. Amor descendit, non adscendit: Men om Barnens plicht emoot dheres gambla Föräldrar/ lääs Jordab: 31. Cap: LL. Item: St: L. Cap: 15. Inf: lit: Kärl:

Psal. 36. v. 3. Ena Korpen hugger intet giärna Ögat vth på dhen andra. i. e. Dhen ena paddan bijter intet dhen andra. Cornix cornici nunquam effodit ocellum. Item: Sævis inter se convenit ursis. Juvenal: En Warg bijter intet dhen andra. Tyskarna säya: Eß beist kein Wolff den andern. Item: Eß thut kein Teuffel den andern nichts. etc. Infer: hac lit:

1. Cor. 7. per totum. Syr. 36. v. 26. 27. Pred. 4. v. 8. ad 13. Ensamt är ledesamt. i. e. Som man wille säya: Twå Foglar byggia Boo/ en lefwer i oroo. Dheraff sägher och Skrifften: Væ soli. Solitudo periculosa: Obest dolentibus. Item: Unus non facit numerum. &c. Men in contrarium haar Cicero sagt: Libero lecto nil jucundius. Cælibe vitâ nil melius. Item aff Plauto: Qui potest mulieres vitare, vitet, ut pridie caveat ne faciat quod pigeat postridie. &c. Tyskarna säya och fulle: Allein schlaffen/ist die beste lust. Item: Vngefreyet/ vnverwerren. etc. Sed adhuc sub judice lis est. Lääs fördenskul härom Pauli meening vthi hans Epistlar. Sup: lit: Den: Inf: lit: Ofr: Twåå: Älsk:

Prov. 10. v. 2. & Cap. 16. v. 8. En orätt Penning draar 10. andra medh sigh vth. i. e. Illa fånget/ är snart förgånget. Dhervppå lydher och gambla

Ver-

Verſen: De malè quæſitis, non gaudet tertius hæres. Tyſken ſäger: Vnrecht guht gedeyet nicht. Item: So gewonnen/ ſo zeronnen. etc. Inf: lit: Or:

En oreen Sugga ſkittnar giärna andra medh ſigh. i. e. Paddan haar giärna ſälſkap. Item: **En Åſna vnner giärna/ at dhen andra bär Säcken.** En Skiöfta ſäge giärna at alla wore ſom hon. etc. Sup: lit: Den: Matth. 5. v. 12.

En Padda ſå god ſom dhen andra. i. e. alla aff en art: Ovo prognatus eodem. Haar Poëten ſagt: **Padda ſå god ſom Frööö.** Mali corvi, malum ovum. Eraſ: Är en godh/ ſå äre dhe alla godha/ ſadhe han ſom ſålde Wargungarna. Tyſkarna ſäya: Art von der art. etc. Sup: lit: Art: Inf: lit: Hur: Kår: Matth. 7. v. 16.

En Swaala giör ingen Sommar. i. e. Som man wille ſäya: **Ett exempel giör ingen Laag.** Una Hirundo non facit Ver. Ariſtot: Eine Schwalbe macht kein Frühling. etc. Sup: lit: Ded:

En tiähnar ſå länge i tröo/ at man haar hwarken Hwſor eller Skoo. i. e. Werldennes löhn är idel otack. Den bäſt tiähnar blir wärſt löhnt. Och heeter då ſom Tyſkarna pläga ſäya: Vndanck in fine laborum. &c. Syr. 12. v. 3. Luc. 17. v. 17.

En ſkalck weet bäſt huru dhen andra är til moodz. i. e. Ondt ſtiäla dher Bonden är ſielfwer Tiuff. Dheraff

haar och Erasmus sagt: Fur furem, lupus lupum cognoscit. Bestia bestiam novit. Item: Intelligunt se mutuo, ut fures in nundinis. Ein schalck kennet den andern. etc. Infer: hac lit: Inf: lit: Ondt; Tiuff:

Matth. 5 v. 43. 44. Rom. 12. v. 14. 17. **En Wigge drufwer dhen andra.** i. e. Ondt kan medh ondt fördrifwas. Cuneus cuneum trudit. Eras; Elleist brukas och dhetta i Collationer/ och dryckeslag / dher dhen ena Bakaren eller Glaaset drifwer dhet andra fort. Och då sägher man skämptzwijs: Cuneus cuneum trudit, &c. Inf: lit: Ondt:

Matth. 20. v. 12. **En Tiggiare förtryter at dhen andra står för dören.** i. e. Som man wille säya: **Twå Frijare förlijkas intet hoos en Brwdh.** Item: **Twå Hundar om ett Been.** Dheraff haar och Erasmus sagt: Mendicus mendico invidet, Figulus figulum odit. Idem. Och aff en Vers: Ut vates vatem male ferit, sic Irus & Irum. &c. Tyssken säger och: Es neidet je ein bettler den andern. etc. Sup: lit: Afw: Inf: lit: Kårl: Twåå:

Psal. 55. v. 22. Syr. 19. v. 22. & seq: **Enfaldig/ som en siwåhrs Räffvonge.** i. e. Han är listigh och wil wara hållen för from och enfaldigh. Om sådana pläghar man och säya: **Han är intet all dher han synes.** Item: **Han haar skalcken baak Öra.** Simplicis figuræ, triplicis nequitiæ, &c. Inf: lit: Han:

Syr. 25. v. 4. **En arm högfärdigh brwkar hin hååle til arßwiska.** Inf: lit: Fatt:

En

En Narr giör många. i. e. När en skratte seer någon dårskap begås/ apar han giärna aff nyfiikenheet efter. Dheraff sägher man och: Unius dementia fit multorum opinio. Item: Opinio nascitur ab authoritate. Om mannen är aff något æstime som haar fattat en galen opinion/ så får han snart föllitare. etc. Inf: lit: Ond; & infer: hac lit: Sap. 4. v. 12.

En Narr kan meer fråga / än tre wijsa kunna swara til. i. e. Man får intet altydh swara Narren til sin dårskap/ at man icke blir honom lijk. Poëten haar och förden-skul sagt: Percontatorem fugito: Nam garrulus idem est. Horat: En man sägz wara aff en frågewijs tilspord/ hwad wår HERre hade giordt förr än Werlden bleff skapad? Och fått til swar: Curiosis parabat inferos. i. e. Han beställte Helfwetet för dhe fråghewijsa. etc. Prov. 26. v. 4. 5.

Enda plåter/ antingen skitin eller wååter. i. e. Dhen lijtet haar han måste wäl skiötat. Medan enda skiortan bykes/ måste man ständom gå vllen. etc. Infer: hac lit:

En gång förförd/ blir sällan wäl hörd. i. e. Hoos en part Herrar är swårt at enskylla sigh/ när man en gång blir illa ahngifwin. Ty dhet första conceptet är medh wedermöda at vthroota. Och är som Tacitus haar sagt: Semel invisum, seu benè, seu malè facta, premunt. &c. Inf: lit: Förkl:

En

En man är snart syssla satt. i. e. En Menniskia är snart arbete gifwet. etc.

Syr. 18. v. 31. 32. Cap. 33. v. 20. & seq:

En slösig Giäck/ gieer bort både Kappa. och Säck. i. e. Mången kan intet behålla sitt/ fast han sielff skulle swälta. Sådant kallas: Intempestiva liberalitas. Och dhe som så slösa blifwa aff Frasmo kallade: Pertusa dolia. Gistna Käril dher intet kan hållas inne. Dhem går och effter gemena Ordspråket. **Dhen som gieer så han tigger / skal man slå så han ligger.** Item: **Allt för runn/ gjör Wällingen tunn. etc.** Sup: lit: Alt: Inf: lit: Slööß:

En stammer förstår dhen andra bäst. i. e. Dhen ena skalcken känner bäst dhen andras art. Balbus balbum rectius intelligit. Hieron: Tyssken sägher och: Ein Kindt versteht das ander am besten. Man plägar och wedh sådan meeningh säya: **Ondt stiäla dher Bonden är sielfwer Tiuff. etc.** Super: hac lit:

Pfal. 34. v. 8. Hebr. 1. v. 14. Apoc. 19. v. 10. & Cap. 22. v. 9. Matth. 18. v. 10. Pfal. 91. v. 11. 12.

En är offta dhens andras Ängel. i. e. Dhen ena Männen hiälper dhen andra när nöden tränger. Homo homini Deus. Eras: Man plägar och säya medh Tyskarna/ när en haar warit vthi någor stoor fahra/ och oskadder kommen dher ifrå: Du hast einen guhten Engel gehabt; Effter som Änglarna kallas tiänstandar: Men in contrarium säger man: Homo homini Lupus. Eras: Dhen ena är offta dhens andras fördärst. Dheraff haar och en Scribent sagt: Pernicies hominum quæ maxima? Solus homo alter. &c. Auson:

En

En seeger Kiäpp på en treskan Rygg. i. e. På en hård knagg hörer en swår klubba. Phryx plagis emendatur. Eras: Item: Asino fustis. Idem. Einem bösen ast/ gehört eine scharffe art. Inf: lit: Pää: Syr. 30. v. 7. & seq:

En gång liufft bör wara giäfft. i. e. Dhet som i Credit eller Rättegångs saker en reesa accepteras och wederkiännes / dhet bör intet återkallas. Dheraff säger och Juristen: Quod semel placuit, displicere non debet, &c.

En gång luder/ blyr fulle mehra budet. i. e. Dhen en gång tåar föracht til goda/ honom biudz fulle ändå en gång. Veterem ferendo injuriam, invitas novam. Pub: Item: Nimium cedere est causa calamitatis Hyt kan och lämpas dhet som en Poët haar sagt om onda Hustrwr/ som en gång få hugg aff Manen/ at dhet fulle biudz dhem mehr:

Quæ semel irato conjunx pulsata marito est,
Cogitur (heu) crebrò multa dolenda pati, &c. Gland:

Inf: lit: Giff: Lyd:

En däyeligh Qwinna är ett owist Uhrwärck. i. e. Såsom en Compaß eller Uhrwärck offta blyr förrycht / och håller en owiß gång; Altså få och skiöna Qwinßpersoner många anfächtningar/ som vndertyden distrahera dheras sinnen: Dheraff dhe och offta löpa willa wägar; Och kan fördhenskul icke oskäligen kallas intempestivum horologium. &c.

Tyskar-

Tyskarna säya och: Ein schönes Weib / ist eine vnrichtige Vhr. etc. Inf: lit: Fägr: Skönh:

Syr. 25. v. 1. 2. Endrächt häller Land wedh macht. i. e. Vthan sämia och eentigheet faller ett Regemente snart öfwerända. Concordiâ res parvæ crescunt; Discordiâ res magnæ dilabuntur. Ephes. 4. v. 2. & seq: Psal. 133. per totum. Funiculus triplex non facile rumpitur. Rerum concordia custos, haar Poëten sagt: Item: Nulla, quamvis minima natio, potest ab adversarijs perdeleri, nisi proprijs simultatibus seipsa consumpserit. &c. Veget: Bland Tyskarna sägher man och: Eintracht / hatt grosse macht. Item: Wo einigkeit ist / da wohnet GOTT. Ellest heeter dhet som Christus sielff haar sagt: Omne regnum in se divisum, desolabitur. &c. Fab: de Ventre & alijs membris. Item de Leone & Bobus. Infer: hac lit:

Luc. 16. v. 11. 12. En gång illa sedder / blir sedan medh tiden tedder. i. e. Dhen en gång giör illa / honom troos sedan intet wäl. Dheraff sägher man och: Qui semel fines verecundiæ transierit, ei posteà graviter credendum. Cic. Item: Semel malus, semper præsumitur malus. Dhen en gång stiäl / får alltydh heeta Tiufwer. Dher om haar och en Scribent sagt: Quomodo servabit secundam, qui primam fidem irritam fecit? Och aff Tyskan: Wer einmahl auff einen fahlen pfordt ergrieffen / der bleibt immer in verdacht. etc. Fab: de Vulpe & Aviculis. Item de Fele & muribus. Sup: lit: Den:

Syr. 7. v. 25. & En blödigh Moor föder vpp en skorfwot Dotter. i. e. Blöta Bärdskiärare

giöra

gióra rutna sååR. Dherom lyder och gemena Versen: Blanda patrum reprobos facit indulgentia natos. &c. Sup: lit: Blööt: Inf: lit: Fadr: Cap. 30. v. 7. & seq:

En snäll Moor/ föder offta en laat Dotter. i. e. Barnen waanslächtas offta. Och Heeter då: Dotteren träder icke alltijd i Moderens särck. etc. Inf: lit: Feel: Skod: Såll: Söndr: Jacob. 3. v. 2. Prov. 20. v. 9.

En kan icke alt. i. e. Som man wille säya: Gudh gieer icke en Menniskia alla gåfwor. Item: En Åker bär icke all Säd. Non Omnia possumus omnes. Item: Non uni dat cuncta Deus. Poeten säger och: Non dat ut rebus præcellat in omnibus unus. Homer: Itē. 1. Cor. 12. v. 4. & seq:

Illi bellica nempe Deus, donavit & illi
Saltare, atq; alij fidibus, cantuq; valere. &c.

Ovidius haar och wäl dherom sagt:

Si vox est canta, si mollia brachia, salta,
Et quacunq; potes dote placere, place. &c.

Tyskarna säya: Ein Meister weis nicht alle kunste. etc. Fab: de Vulpe & Lepore. Item de Pavone. Inf: lit: Ett:

En Präst gieer intet dhen andra Offer. i. e. Som man wille säya: Dhet går något trögt/ när dhen ena Bonden skal skiutza dhen andra. Man säger dherföre: Clericus clericum non decimat. Tyskarna säya: Ein Pfaff nimpt von andern kein Beicht. etc.

En

Syr. 13. v. 18. **En Kråka sitter giärna hoos dhen andra.** i. e. En Swåldra sätter sigh giärna til dhen andra. Garrulus garrulo semper assidet. Eras: Gleich vnd gleich gesellen sich giern. Item: Gleich sucht sich/ gleich findt sich. etc. Sup: lit: Efft: Inf: lit: Lykt:

En måste altyd bära hundehufwud. i. e. Dhet måste altyd en hafwa skulden/ når icke alt löper jämpt. Dheråff säya och Tyskarna: Muß ich den allezeit der großköpffigte Hund seyn? Item: Er ist der Hund/ der das leder gefressen. etc.

En Wån är dhen andras Spegel. i. e. Är dhen andra til efftersyn. Går honom före medh sitt exempel, &c. Super: hac lit:

En Wyssa blyr man snart ledse wed. i. e. Som man wille säya: Han är leedesam/ som altyd qwäder ett och ett. Poëten haar fördhenskul sagdt: Ridetur, cordâ qui semper oberrat eadem. Horat: Inf: lit: Hwarð: Nyt: Oppw:

Esa. 33. v. 1. & Cap. 14. v. 4. & seq: **En Padda blyr offta dhen andra til pläga.** i. e. Wår HERre brukar vndertyden dhen ena Menniskian dhen andra til straff. Dhen eena Tyrannen förstörer offta dhen andra/ och sedan förstörer åther honom en annan igen. etc. Sup: lit: Den: Inf: lit: Gud:

Prov. 10. v. 26. & Cap. 18. v. 9. Luc. 11. v. 17. **En laater Tiuff skadar mindre/ än en tröger Dräng.** i. e. En skötzlös tiånare förseer offta meer/ än en laater Tiuff kan ståla. etc.

Endrächt aflar. i. e. Ut Super: hac lit: Fab: de Agricolâ & ejus filijs, &c.

En

En posa medh skuld är snart tömder. i. e. Som man ellieſt sägher: Thomm pung som andras penningar liggia vthi. Dhe Penningar som skole betalas bort/ dhe åre snart räknade. etc. Sup: lit: Den: Inf: lit: Thomm:

En Mästare kan icke alla Konster. i. e. Ut superius: En kan icke alt. Dheraff haar och Plutarchus sagt: Ille ad civilia, hic ad bellica, naturâ aptior. Item: Unus consilio eſt alter præſtantior haſtâ. Homer: &c. Super: hac lit: 1. Cor. 12. v. 4. & per totum.

En sudande Gryta stillas medh lytet kalt Watn. i. e. Bitter wrede blidkas offta medh godh Ordh och Tholamodh. etc. Sup: lit: Eld: Inf: lit: God: Thol: Prov. 15. v. 1. & Cap. 25. v. 14.

En Skorsten draar meer Röök än dhen andra. i. e. Dhen ena Menniſkian kan mehr lyda och vthstå/ än dhen andra. etc.

En Lögn räcker dhen andra handen. i. e. Hon stadfäſter dhen andra. Item: Dhen ena lögnen föder dhen andra aff sigh. Heeter fördenskul som Poëten haar sagt: Creſcit eundo, &c. Inf: lit: Ryckt:

En willa giör många. i. e. Dhen som faar will i ett / han feelar offta i mycket annat. Man sägher fördhenskul vthi Troones förständh: Qui errat in uno, errat in toto, &c. Super: hac lit: Inf: lit: Ett: Luc. 16. v. 10. Jacob. 2. v. 10, 11.

En Olycka går med dhen andra til dantz. i. e. Ingen Sorgh vthan Syster.

En Olycka föder dhen andra. Och heeter som Erasmus haar sagt: Aliud ex alio malum. Item: Nulla calamitas sola. &c. Super: hac lit: Inf: lit: Ing: Såll:

Syr. 4. v. 23. Ephes. 5. v. 16. Pred. 3. v. 1. & seq:

En stund förstummad/ giör offta ett heelt åhrs dröggmål. i. e. Tydh wil tagas i acht. Man kan offta medh en ringa ting förstee/ dhet man i långan tydh icke kan hämpta igen. En Siöman förligger vndertyden en godh Wind/ och förstummar dher medh en reesa. Dheraff kallas och tyden/ irrevocabile. Ellest sägher man aff en gammal Vers: Perditur in puncto, quod non reparatur in anno. &c. Inf: lit: För: Tyd:

Pred. 1. v. 15.

Enwijs blir aldrigh wijs. i. e. Enweten/ är altyd förtreeten. Item: **Wränger wil aldrigh wrydas.** Han låter aldrigh säya sigh. Jul: Scaliger haar kallat sådana pertinaces in falsis opinionibus: Triremes, remos ab uno latere habentes, quod in seipsas recurrant in gyrum. &c. Inf: lit: Krok: Kår: Wrant: Wrång: Åld:

Matth. 6. v. 34.

En Dag låhrer dhen andra. i. e. Man låhrer mådhan man lefwer. Dies diem docet. Eras: Posterior dies prioris est discipulus. &c. Tystarna säya: Ein nachtag ist des vorigen schüler. etc. Sup: lit: Bättr: Inf: lit: Ing: Kom: Man:

Matth. 7. v. 16. & seq:

En liugare giör många. i. e. Ond roor bär elack frucht. När lögnen kommer i andra och tredie hand/ så spaßerar hon fulle wydare. Dhet kan och lämpas til banqueroterere: Ty när en fallerar til någon stoor

Sum-

Summa/ så draar han gärna fleere efter sigh. etc. Super: hac lit: Inf: lit: Rycht:

En moot en / två moot raggen. i. e. Två tunna altydh mehr än en. Dherföre haar och en Poët sagt: Luc. 11. v. 21. 22.

Natura ipsa docet, cedendum pluribus esse;
Hercles adversus noluit ire duos. &c. Lindeb:

Item aff Homero:

Difficile ac durum est, unum compescere multos. Item:
Unius manus, imbecilla pugna. &c. Eurip: Inf: lit: Två:

En man är ingen man. i. e. Vthi witnesmål giör en man intet tilfylleſt. Dhet samma sägz och aff Tyskan: Ein man/ kein man. Man pläghar fördhenskul i Rättegångs saker säya: Unus vir nullus vir; Audiatur & altera pars. Plut: Item; Unius testimonio alicui credere, pessimi est exempli. Val: Max: Deut. 17. v. 7. &. Cap. 19. v. 15.

Enda Kakan/ och enda plagg / är intet gott at spara. i. e. Nödhen thol ingen spaarning. Nödhen är eenda kost. Kroppen wil haa skiul / och Bwken wil intet borgha. Dheraff sägher man och: **Enda pläter/ antingen skittin eller wäder.** Som man wille säya: Dhen intet haar meer än en Skiorta / han måste stundom gåå vllen / och taga til godha/ at Skiortan

ligger i bykie. etc. Super: hac lit: Inf: lit: Nöd:

Tob. 6. v. 15. & Cap. 10. v. 4. **Enda Ögat är altijdh ömdt.** i. e. Den intet haar meer ån ett Öga/ han är altijd rädder dher om. Här medh förstås och enda Barn. Man sägher fördhenskul aff Tyskan: Einiger Sohn/ liebes Kindt. etc. Super: hac lit: in princip: Sup: lit: Den:

Ett.

Ett skabbot Fåår smittar heela hoopen. i. e. En Padda fördårfwar offtå ett heelt Laag. Poëten haar fördenskul sagt: Morbida facta pecus, totum corrumpit ovile, Ovid: Item: Lytet Swrdegh förfyrer heela Degen. Och aff Horatio:

1. Cor. 5. v. 6. Galat. 5. v. 9.

Sicut grex totus in agro
Unus scabie cadit, & porrigine porci, &c. Item:
Dum spectant oculi læsos, lædun-
tur & ipsi. &c. Ovid:

Tyskarna säya och: Ein reüdich schaff/ macht die gantze herde reüdich. Item: Ein bös aug/ verderbet das gesunde. etc. Inf: lit: Ondt:

Prov. 13. v. 11. **Ett Hååår och annat giör bonden skallot.** i. e. Dhet minskas altijdh som tages aff. Dhen som småningom och offta mister / han blijr omsijder fattigh. etc. Sup: lit: Ded:

Syr. 11. v. 34. **Ett Kohl tänder dhet andra.** i. e. Aff lyten gnista kommer offta en stoor Eld. En wreeder man reetar dhen andra.

Ett

Ett Järn skiärper dhet andra. i. e. En hand twättar dhen andra. Förståendes at en Wän hielper dhen andra. Dheraff haar och Eraſmus ſagt: Ferrum ferro acuitur. Item: Manus manum lavat. &c. Idem: Sup: lit: En: Prov. 27. v. 17.

Ett lytet grand ſkiämmer ett heelt Öga. i. e. En lyten ſkamfläck fördärfwar en heel Menniſkia. Dheraff ſägher man och vthi en gemeen Vers: Omne bonum quod habes, contaminat unica labes. Och aff Tyſkan: Ein vngeſtalt/ beſläcket alle tugend bald. etc. Inf: lit: Ähr: Ög: Syr. 41. v. 15. 16. Prov. 22. v. 1.

Ett pläſter läker intet all ſåår. i. e. Ett medel kan intet hiälpa alla. Dherföre haar och Eraſmus ſagt: Uno collyrio omnium oculi curari nequeunt. Och aff Tyſkan: Eine ertzeney dienet nicht zu allen ſchaden. etc. Sup: lit: En: 1. Cor. 12. v. 4. & ſeq:

Ett lytet Moln kan ſkyla både Sool och Måna. i. e. En ringa anfächtning/ giör en Menniſkia offta mycken wedermöda. etc.

Ett Land bär icke all Frucht. i. e. Som man wille ſäya: En kan icke alt. Non eadem fert omnia tellus. Ovid: Ein Land bringt nicht allerley fruchte/ plägha Tyſkarna ſäya: Item: Ein Land / hatt nicht alles zur hand. etc. Sup: lit: En: & ſuper: hac lit: 1. Cor. 12. v. 4. & per totum.

Ett Swärd häller dhet andra i ſijdan. i. e. Wäria biudher Landzfridh. Arma armis propulſantur. Och aff Poëten: *Litem lis lite reſolvit.* Matth. 5. v. 43.

En Scribent haar och ſagt: Mutuus reddit

metus tutissimas societates, &c. Tyskarna säya och: Ein Schwert behelt das ander in der scheide. etc. Inf: lit: Ondt: Orf: Slåå: Wårj:

Syr. 32. v. 24. & Cap. 40. v. 25. **Ett gott rådh är offta bättre än mångh liftigh anslagh.** i. e. Ett säkert rådh är i nödhen trygt. etc. Fab: de Vulpe & Fele. Inf: lit: Gott:

Luc. 16. v. 10. Jacob. 2. v. 10. 11. **Ett feel giör många.** i. e. När man begynner fara will/ så ökas altijdh galenskapen. Dheraff sägher man och i Scholan: Dato uno absurdo, sequuntur infinita. &c. Sup: lit: En:

Fa.

Syr. 30. v. 7. & seq: Pro. 13. v. 24. **Faderens flättia giör treska Barn.** i. e. Blöta Bårdskärare giöra rutna sååår. Dhervppå lyder och gambla Versen: Blanda patrum reprobos facit indulgentia natos. &c. Sup: lit: Barn: Blööt: Inf: lit: Stålffzw:

Prov. 23. v. 21. & Cap. 30. v. 17. Syr. 3. v. 3. & seq: & Cap. 7. v. 29. 30. **Fadren är altijd äldst/ fast Barnen wore syra och tiugu.** i. e. Som man plägar säya: Åhra dhen åhra böör. Fader och och Moder/ Herrar och Hwßbönder/ böra haa heeder och förträdet för dheres Barn och tiähnare. etc. Sup: lit: Barn: Inf: lit: Gambl: Man: Åhr:

Luc. 1. v. 63. **Faderen måste altijd giee Barnet nampn.** i. e. Äganden måste säya kiöpet/ när något skal sällias. Cujus merx est, ejus est indicatio. Och aff Tyskan: Dem die wahr gehört/ mus sie auch schetzen. etc.

Syr. 3. v. 3. & seq: **Faar och Moor haa högsta röstен.** i. e. Dhe haa mäst at säya i Hwset. Dherföre hiuder

biuder och Paulus/ at Barnen skola wara Föräldrarna lydige/ och intet stå dheres willie emoot. Dijt kan och lämpas dhet som Poëten rådher i giftermåls saker/ at Dotteren intet skal gåå ifrå Föräldrarnas rådh och willia/ Dher han sägher:

Virginitas non tota tua est, ex parte parentum;
Tertia pars patri data, pars est tertia matri:
Tertia sola tua est, noli pugnare duobus. &c. Catull:

Men sådant böör alt skee vthan twång; Elliest heeter dhet som Plautus haar sagt:

Stultitia est pater, venatum ducere invitos canes:
Hostis est uxor invita, quæ ad maritum nuptu datur. &c.

Faderens dygd är Barnsens skatt. i. e. Föräldrarnas redeligheet och godha Nampn/ är Barnen ett rijkt arff. Ty mången niuther sina Föräldrars frombeet mycket til godha. Dheraff sägher man och: Magna dos parentum virtus. Item: Optima hæreditas liberis traditur à parentibus, gloria virtutis. Cic: Gloria parentum præclarus natis thesaurus. Plato: Dheraff säya och Tyskarna: Tugend/ ist das beste erbguht. etc. Pred. 2. v. 3. Syr. 41. v. 15. 16. Prov. 22. v. 1.

Fager Kropp/ seedigh Siäl. i. e. Man håller så före/ at en wäl skapad Kropp/ skal och Dan. 1. v. 4.

wara aff en godh natur. Dherföre skal S. Ambrosius hafwa sagt: Species corporis, simulacrum est mentis, figuraq; probitatis. Och Curtius: Magnorum operum non alios putant capaces, quàm quos eximiâ specie donare natura dignata est. Dhervppå lyder och en gammal Vers: Formosum formosa cupit mens incola tectum. Item: Naturam ipsam magnis mentibus, digna corporum domicilia metari. &c. Eumen: Men in contrarium videatur, Inf: lit: Lytt: Wacht: Wack:

Jacob. 2. v. 15, 16. **Fager Ord mätta intet Magen.** i. e. Ehwadh man snackar för dhen hungroga/ så står lijkwål hogen i Kålfaatet. Dheraff säger man: Animus in patinis, Eras: &c. Inf: lit: Hungr:

Prov. 21. v. 5. **Faar i maak/ så hinner du öfwer Skogen.** i. e. Dhen kommer och fram/ som Oxerna drijfwer. Dheraff sägher man: Festina lentè: **Hasta med maak.** Och aff Tyskan: Eile mitt weile. Käringen gaff Hofmannen rådh at rijda sachta/ så hinte han öfwer Skogen, etc. Sup: lit: Bättr: Ded: Den: Inf: lit: Hast:

Syr. 37. v. 22. **Fahra giör twiflådt Rådh.** i. e. Som man wille säya: **Fahran giör godh rådh dyr.** När man swäfwar i någor fahrligheet/ så blijr man giärna twähogse om godh rådh. Dheraff haar och Erasmus sagt: Pavoris & consilij, rara est copula. &c. Sup: lit: All: Inf: lit: Gott: Nöd:

1. Cor. 9. v. 24. **Fahra winnes medh fahra.** i. e. Intet swårt wärck förrättas vthan äfwentyr. Derföre giörs offta i sådana fall/ aff nödhen en

dygd.

Dygd. Dheraff plägar man och säya: Nunquam periculum sine periculo vincitur. Item aff Terentio: Non fit sine periculo facinus magnum & memorabile. &c. Sup: lit: Aff: Inf: lit: Nöd; Wåg;

Falsker Wän är en ond lockefogel. i. e. Syr. 6. v. 8. 9. &
Ögnawänner / onda wänner. Man weet intet at wachta sich för dhem. Dhe äre Cap. 11. v. 32. 33. &seq:
sööta i munnen / och falska i grunden.
Dheraff sägher man och: **Sööter säng / dårar fogel mång.** Fistula dulcè canit, &c. Inf: lit: Söötb;

Falskheet slåår sin Herre på halsen. i. e. Prov. 12. v. 22.
Som man wille säya; Drifwe sweek hwem som wil / dhet löhner omsijder medh neesa och skam. Och heeter: Malum consilium consultori pessimum. Och aff gambla Versen: In caput authoris facinus plerumq; redundat. Authorem scelus repetit. Haar Seneca sagt: Fallacia alia aliam trudit. Terent: Piscator ipse capitur, Eras: Item: Nequitia ipsa sui pœna est. Poëten haar dherföre wål sagt: Psal. 55. v. 22. 24. Syr. 27. v. 29. 30. Cap. 12. v. 13. 2. Sam. 17. v. 23.

Neq; n. lex justior ulla est,
Quàm necis artifices arte perire suâ. &c. Ovid:

Ahitophels onda rådh gick och öfwer honom sielff vth. etc. Tyskarna säya och: Vntrew schlägt ihren eigenen Herren. Item: Vntrew wirdt mitt vntrew bezahlet. Och heeter fördenskul / som man plägher säya:

Endoch dhet dröyes en stund /
Får lyckwål Ridderröö sitt pund. &c.

Fab: de Vulpe & Ciconiâ. Sup: lit: Den: Der: Inf: lit: Ondt:

Fasta länge sparar intet Brödh. i. e. Fastar man något länge/ så äther man deste meer når maath kommer fram. Dheraff man och sägher: Tenue prandium optimè condit cænam, Laërt: Aff Tyskan sägz och: Lang fasten ist kein brodtspahren. etc.

Prov. 27. v. 22. **Fast Åsnan blir klädd i Leyonehwd/ så förråda henne doch öronen.** i. e. Om Narren droge gyllendwk/ så yppas ändå hans dårskap. Simia est Simia, etiamsi aurea gestet monilia, Eras: Asinus in pelle Leonis. &c. Fab: de Asino in pelle Leoninâ. Inf: lit: Narr: Om: Prydd:

Syr. 13. v. 28. 29. Pred. 9. v. 16. **Fast 2. giöra ett/ så äret lijkwål icke ett.** i. e. Lijka giärning aff olijka män/ blir intet lijka achtat. Man plägar fördenskul säya i Scholan/ Duo cum faciunt idem, non tn. est idem. Wål förståendes: Om en Heroist act blir aff en ringa man begången/ så blir han lijkwål icke så högt æstimerad, som han wore skedd aff en myndigan. etc. Inf: lit: Ick:

Fattigh mans tarff/ kommer intet alt i sänder. i. e. Dhet är så mycket dhen fattige tarfwer/ han får intet alt på en gång tilhopa. Dhe gambla haa fördenskul sagt: At för sombliga menniskior måste wara smått suret/ och wyda strödt. etc. Tyskarna säya och wedh sådan meeningh: Es mus einer vmbs Brodt arbeiten/ bis er zum fleisch kompt. Poëten haar och dherom exclameret: ô quantum cogit egestas! &c. Infer: hac lit:

Fattig

Fattigh man blyr altydh mißvndt sager Kohna och feet Häst. i. e. Om dhen fattiga haar något som dhen rijka behagar/ så afwunnas han strax dher wed/ och hadet giärna ifrå honom. Såsom Achab medh Nabotz Wyngård. Heeter fördenskul: Qui invident, egent. &c. Sup: lit: Afw: 3. Reg. 21. v. 2. Matth. 20. v. 12.

Fattigh mans maath är snart äthen. i. e. Ringa förråd är snart förtärdt. **Stackot wijsa är snart qwäden.** Dhen fattigha haar intet meer / än vhr Handh och i Munn. etc. Aff Tyskan sägz och: Kleine brunnelein seind bald geschöffet. etc. Sup: lit: Aff: Ded: Inf: lit: Ring: Småå: Stack: & Infer: hac lit:

Fattigh man lijder minsta afwund. i. e. Han haar inga stoora Håfwor som afwund förorsakar. Dheraff sägher man och: Miseria invidiam non sentit. Och på Swänska: **Afwund boor intet giärna i ödehws.** Och aff Tyskan: Arme leüte haben nicht viel mißgönner. etc. Sup: lit: Aff: Infer: hac lit: Hiob. 22. v. 6.

Fattigh mans höghfärd wahrar intet längie. i. e. Som man sägher: **Dhet wahrar så lijtet at fattigt folck haar något.** Odi pauperem elatum. Haar Erasmus sagt: Item: Superbia pauperis, diaboli est anitergium. &c. Tyskarna säya: Ahn armer leüte hoffart / wischet der Teüffel den arß. Item: Armer leüte hoffart/ ist des Teufels schuchbürst: Men elliest pläghar man säya: Hoffart vnd armuht/ halten vbel hauß. etc. Sup: lit: En: Syr. 25. v. 3. 4.

Fattig

Syr. 18. v. 31. 32. **Fattigh man är icke greſwe.** i. e. Staten effter ſtåndet. Och brukas når någon åſkar aff en annan ſtörre expenſer / än medlen tilråckia; Då ſägher man och wedh lijka meening: **Här äre intet ſå rijke Herrar döde. etc.** Infer: hac lit: Inf: lit: Hwar: Haar: Ick: Löp:

Syr. 3. v. 22. & ſeq: **Fattigh man bygger ſmå Hws.** i. e. Små Foglar ſmå näſte. Hwar giör effter ſitt ämbne. etc. Inf: lit: Små:

Prov. 14. v. 20. & Cap. 19. v. 4. 7. **Fattigh man haar fåå kiända.** i. e. Dhet bekymbrar ſigh ingen om dhen fattighas tilſtånd. Deraff haar och Eraſmus ſagt: Mendico ne parentes amici. Item: Inopi nullus amicus. Idem. Tyſken ſägher och: Arme leute kennt niemand. etc.

Fattigh man kokar tunn Wälling. i. e. Han haar lijtet at taga aff. Infer: & ſuper: hac lit: Wed ſådan meening ſäger man och:

Fattigh man kokar ſin Kåål i Watn. i. e. Som man plägar ſäya: Han äther dhet han haar/ och qwäder dhet han weet. Tyſkarna ſäya: Arme leute/ armes kreutz. etc. Super: hac lit:

Prov. 22. v. 2. **Fattigt folck måſte och leſwa.** i. e. Han måſte wara til ſå länge Gudh wil/ faſt dhet faller honom något knapt i klöfet. Ty dhen fattiga måſte boo hoos dhen rijka/ Gudh haar giordt dhem båda. Om ſådana haar och Plautus ſagt: Vivo equidem, vitamq; extrema per omnia duco. &c. Inf: lit: Rijk:

Prov. 19. v. 4. 7. **Fattigh Frijare får ſnart korgen.** i. e. Dhen ſom wedh Frijare ſtaten intet haar at

ſpende-

spendera/ han får snart ett kålfaat vthom dören. Heeter fördenskul som Plautus haar sagt: Qui amat, si eget, miserâ afficitur ærumnâ. &c. Tyskarna säya: Arme freyer werden nicht eingelaßen. etc. Sup: lit: All: Inf: lit: Frÿ: Korg:

Fattigh man haar kalt kiöke. i. e. Han haar intet mycket at koka: Dherföre är offta i hans kiöke kalt och kuhlet och illa wulet. Aff Tyskan sägs och: Arme leute/ arme küchen. etc. Sup: lit: Arm: Prov. 14. v. 4.

Fattigh mans rum är baak dören. i. e. Han är allestädz förachtad. Pauper ubiq; jacet. Ovid: Dives ubiq: placet. Lindeb: Den fattiga blÿr allestädz vthträngder. Dheraff sägher man och: Res adversæ authoritatem minuunt. Tacit: &c. Sup: lit: Arm: Den: Super: hac lit: Inf: lit: Pen: & Infer: hac lit: Prov. 10. v. 15.

Fattigdomen är altÿd tullfrÿ. i. e. Dhen intet haar/ kan intet gifwa. **Ondt tyskia dhen skallota.** Item: **Döddhen taar icke något/ dher intet är.** Deraff plägher man och säya: Qui parum hatt / parum dat. etc. Sup: lit: Der: Dód: Infer: hac: lit: Inf: lit: Ondt: Hiob. 22. v. 6.

Fattigh mans rådh giäller icke mycket. i. e. Dhen fattighas taal får idel åthlÿye/ fast dhet är aldrigh så klokt. Dheraff sägher man och medh Erasmo: Multa saluberrima consilia contemnuntur propter consulentis humilitatem. Item: Pauperum rationes pondus non habent. &c. Es verdirbt viel weißheit ins armen mans säckel. Armer Syr. 10. v. 26. Pred. 9. v. 16.

leût

leůt witz/ gilt nichts. Item: Wasser krug/ ist nicht klug. etc. Sup: lit: Arm: Den:

Matth. 6. v. 34. **Fattigh man får och stundom en godh dagh.** i. e. Then fattige råkar och vndertyden wedh ett gott laag. Theraff haar och en Poët sagt: Habet & sua gaudia pauper, &c. Tyskarna säya: Es ist kein dörffelein so klein/ eß hatt ja ein mahl im Jahr kirchmis. Item: Bey Kees vnd Brodt/ hatt man auch wolleben. etc. Inf: lit: Wår:

Syr. 40. v. 25. **Fattigh man finner och stundom på godh råd.** i. e. Som man wille säya: Slumpeskott råkar och stundom på måålet. Klokheet fins och vnder fattigh mans plagg. Therom lyder och Versen: Sæpè etiam est holitor valdè oportuna locutus. Item: Contemptus homuncio optimum dat sæpè consilium. Isocrat: &c.

Prov. 10. v. 15. **Fattigh mans Korn wäxer altidh tunnt.** i. e. Then fattigas feel är altidh sämst. Sors pauperis minutissima. &c. Erasm: Sup: lit: Den: Eend:

Prov. ut suprà. **Fattiga fränder få lytten heeder.** i. e. Man achtar intet stoort fattigh mans wänskap. Man sägher fördhenskul aff Erasmo: Familiarium dignitas sine opibus, sordet. Poëten haar och theraff sagt: Nulla fides unquam miseros elegit amicos, Lucan: Item: Nemo vult sibi pauperes comparare amicos. &c. Eurip: Man sägher och: **Fattigh mans rum är baak Dören.** Och aff Tyskan: Arme freunde stehn hinter der thür. Sup: lit: Arm: & super: hac lit:

Fattig

Fattigh man feelar något/ men dhen girige alt. i. e. Girig blijr aldrigh nögder. Honom feelar och dhet han stelfwer haar. Han troor intet sant wara dhet han haar in manibus. Dhe gambla haa fördenskul sagt: Inopiæ desunt multa, avaritiæ omnia. Item: Avaro, etiam id quod habet, deest, &c. Inf: lit: Gir: Syr. 14. v. 9. & seq.

Fattigh man boor tryggast. i. e. Som man wille säya: Han rädz intet för tiufwar/ efftersom han intet haar som honom kan stiälas ifrå. Dherom haar och Poëten sagt: Paupertas est tibi murus. Item: Ne tempestas quidem nocere potest. Cic: Tysken sägher: Armuht kan nichts verlieren. Item: Armuht hatt allenthalben geleit. etc. Sup: lit: Aff: Den: Död: Inf: lit: Ondt: Tigg: & Super: hac lit: Hiob. 22. v. 6.

Fattigh man får intet wara blyger. i. e. Han måste taala om sin tarff. Ty ellies heeter dhet: **Ingen geer dumbe Lamb.** Nullus est miseris pudor. Haar Seneca sagt: Item: Friget, quem petere piget. Eras: &c. Sup: lit: Arm: Inf: lit: Ing: Matth. 7. v. 8.

Fe.

Feela är Menniskligit. i. e. Som man wille säya: **Wij wore alla på ett bythe/ ingen slapp vthan lythe.** Man säger dherföre: Humanum est errare. Item: In multis labimur omnes, &c. Sup: lit: All: Inf: lit: Ing: Psal. 62. v. 10. Jacob. 3. v. 2. Prov. 20. v. 9. Num. 15. v. 27. & seq. Luc. 23. v. 34. 1. Timoth. 1. v. 13.

Feela/ swyker intet. i. e. Dhet man aff owetenheet faar wil/ häls intet för bedrägerij. Dheraff man och plägar säya: Inscius non peccat. Och aff Tyskan: Unwißend sündiget nicht. etc. Inf: lit: Ow: Feet

Feet Steek giör feeta dropar. i. e. Dhet är en maager Steek / dher intet dryper aff. Som man wille säya: Dher något gott är / dher faller något aff. Dhen blinde haar förr dhenskul sagt: **Leed mig dhr något är / så får iagh något medh.** etc.

Syr. 37. v. 22. **Feeta Soon weet intet huru dhen swultna lykar.** i. e. Dhen rijka weet intet huru dhen fattiga är til moodz. etc. Inf: lit: Mätt:

Feet steek saknas illa. i. e. **Godha dagar äre onda at mista.** Deraff plägar man och säya: **Dhen wäl sitter / han sittie om han kan.** Fruenti voluptatibus crescit carendi dolor. Plin: Item aff gemeene Versen: Regula certa datur, bene qui stat, non moveatur, &c. Sup: lit: Beh: Byt: Den: Ondt:

Fi.

Syr. 10. v. 30. 32. Cap. 11. v. 10. **Fiortan Ämbete / fämtan Olyckor.** i. e. När en idkar så många ämbeten / så blir dhe mäst illa föreständne / för myckenheet skuld: Dheraff förorsakas fleere olyckor än gärningar. Heeter altså: Pluribus intentus, minor est ad singula sensus. **Mång Järn i Elden tillyka brännas offta.** Dheraff säya och Tyskarna: Wer viel handtwärck zugleich lernet / der lernet selten eins wol. Man plägher och säya aff Tyskan: Er kan viel handtwerck / aber bettlen ist das beste. etc. Inf: lit: Mång: Såll:

Fiskia

Fiskia i Lufften är afwogt arbete. i. e. Som man wille säya: **Spänna Wagnen för Hästarna.** Begynna wedh orätta ändan. Præposterè conari. Eras: Wända baak fram. etc. Inf: lit: Spänn: 1. Cor. 9. v. 26.

Fl.

Fleer dråper swalg/ än Swärd. i. e. Genom dryck kortar mången sitt tyff. Deraff plägar man säya uthi en gammal Vers: Non facit ad multam crapula multa diem. Item: Enſe cadunt multi, perimit ſed crapula plures. &c. Tyskarna säya och: Mehr ertrincken im weinglas den immähr. Item: Fras würget meer den Schwerdt. etc. Fab: de Hirudine. Sup: lit: Dryck: Syr. 31. v. 36. & ſeq:

Fleer måål än Korfwar. i. e. Som man wille säya: **Måålen äre fleer än stycken.** Man får intet öda alt på en gång. Deraff plägar man och säya: **Sompt i sänder.** etc. Inf: lit: Sompt: Prov. 13. v. 11

Flijtigt meeta/ får någon betha. i. e. Som man wille aff samma förständh säga: **Flygande Kråka får något til maatz.** Derföre haar och Poëten sagt: Semper tibi pendeat hamus. Ovid: Tysken sägher: Allezeit angel/ so haſtu kein mangel. etc. Inf: lit: Flyg: Prov. 10. v. 4. 5. Ephes. 4. v. 28.

Flijtigh Böön är halfwa Studier. i. e. När man beder Gudh / så går wärcket foort. Deraff heeter dhet och: Ora & labora. Item aff Poëten: Qui bene placuerit Pallida, doctus erit. Item: Philoſophare cœlum intuens. &c. Fleisig gebetet/ ist halb studiret. Jacob. 5. v. 16. Matth. 7. v. 8.

diret. Dijt haar och Eraſmus ſtämpt / dher han haar ſagt: Manum admoventi fortuna eſt imploranda, &c. Sup: lit: Böön:

Syr. 20. v. 30. **Flijt winner alt. i. e. Träget arbete winner födhan.** Labor improbus omnia vincit, Virg: Multis ictibus deijcitur quercus. Eraſ: Aff en gammal Vers ſäger man: Ditat, ſanctificat, ſanat, bene ſurgere mane. Item: Cura & labor augent opus. Haar Heliodorus ſagt: Dhe gamble haa och warit wahne at ſåya: Nihil eſt quod non expugnet pertinax opera, & diligens cura, &c. Dheraff ſäger man och på Tyſka: Früh auff / vnd ſpaht nieder / bringt verlohren guht wieder, etc. Myran giör och Wäg på hårda Hälleberget medh ſitt trägna löpande. Derom haar Poëten ſagt:

Quid magis eſt durum ſaxo, quid mollius undâ?
Dura tamen molli ſaxa cavantur aquâ. &c. Ovid:

Inf: lit: Smån: Ämb: Man plågar och ſåya:

Pred. 10. v. 10. Prov. 2. v. 2. & ſeq. **Flijt ökar weet. i. e.** Aff arbete och flijt wäxer förſtåndet. Ingenium induſtriâ alitur, Eraſ: Och aff Senecâ: Multum ſibi adijcit virtus laceſſita. Item aff Terentio: Nil eſt tàm difficilè, quin quærendo inveſtigari poſſit. Dheraff haar och Poëten ſagt: Gutta cavat lapidem, &c. Tyſken ſäger: Fleiß vnd vbung / macht guthe ſchuler. etc. Sup: lit: Beſ: Inf: lit: Smån: Konſt: Wijßd:

Syr. 7. v. 4. 5. & **Flyg intet högre än wingarna bähra. i. e.** Som man wille ſåya: Dhen högt flijwer/

wer/ han faller diupt. Sine pennis volare haud facile est. Eras: Tyskarna säya: Es soll keiner fliegen/ die federn seind im den gewachsen. etc. Inf: lit: Högt: Stoor: Cap. 11. v. 4. 5. & seq:

Flychtigh Fiende jaghar man intet för starckt. i. e. Ythi en wunnen Bataglia förföllier man icke sin Fiende för häfftigt: Man låter sigh nöya med dhen åhra som ehrhållen är. Dheraff sägher man och: Hostis qui fugit, caute persequendus est. Scipio Africs skal och dherom hafwa sagt: Hosti, non solum dandam esse viam fugiendi, verum etiam muniendam. Tyskarna säya: Flüchtigem feind sol man ein silbern brücken legen. Panormit: &c. Inf: lit: Gott: Rädd:

Fly dropet/ och råka i slagregnet. i. e. Ihr Askan i Elden. Fly Röken och falla i Elden. Fly Räfwen och råka i Ulfwemunnen. Cinerem vitans, in prunas incidit. Eras: Poëten haar sagt: Incidit in Syllam, volens vitare Carybdim. Virg: &c. Inf: lit: Uhr:

Flygande Kråka får något til föda. i. e. Man måste haa omaak för födhan. Man plägher fördhenskul säya aff gambla Versen: Non tibi per ventos assa columba venit. Som man wille säya: **Inga steckta Starar Flyga enom i munnen. etc.** Sup: lit: Arb: Super: hac lit: Prov. 28. v. 19 2. Thessal. 3. v. 10.

Flåå intet Biörnen förr än han blyr skuten. i. e. Roosa intet Marknan förr

ån han är hållen. Ante victoriam, noli cantare triumphum. Man plägar och säya: Sälg intet skinnet/ förr än Biörnen blyr flådder. etc. Inf: lit: Fåå: Roos: Säll: Ow:

Syr. 38. v. 32. & seq: **Fläsket hänger aldrigh så högt/ Hunden wänter jw Beenen.** i. e. Som man wille säya: Ämbete gieer kappa. Aldrig är kallet så ringa/ dher föllier jw födhan medh. etc. Inf: lit: Ämb:

Syr 30. v. 7. & seq: **Flättia ökar odygd.** i. e. Blöta Bårdskärare giöra rutna säär. När Synden blyr ostraffad/ så taar hon meer til. etc. Sup: lit: Blööt: Fadr:

Syr. 11. v. 32. **Flärdh/ är Elden wärd.** i. e. Falskt godz bör förbrännas/ at ingen blyr dher medh beswiken. KiöpM: B. Cap. 3. §. 1. St: L. Sup: lit: El:

Fo.

Syr. 5. v. 15. & Cap. 27. v. 8. **Fogelen kiännes aff sången.** i. e. Mannen kiännes aff taalet. Item: Aff liudet kiännes Malmen. A vis à cantu dignoscitur. Eraf: Sup: lit: Aff: Man plägher och wedh samma meening säya:

Syr. 19. v. 26. 27. **Fogelen kiännes aff fiädrarna.** i. e. Aff Kläderna kiännes mannen. etc. Ut Super: lit: Aff:

Syr. 6. v. 5. **Fogligh man är klooker man.** i. e. Han är förståndigh som medh maneer weet at förrätta sin saak. Som man wille säya: Dygden wil haa godh leedeswän. Tyskarna

plåga

plåga fördenskul säya: Glimpfius est pluris, quàm tota scientia juris. Glimpfiger man/ führt die leüte an. Och aff Bernhardo: Discretio est auriga virtutum; Tolle hanc, & virtus erit vitium. &c. Sup: lit: Den: Inf: lit: Haus:

Fr.

Framtaal/ giör efftergwaal. i. e. Dhen mycket haar at säya/ får mycket at förswara. Dherföre är rådsampt at haa Tand för Tunga. etc. Sup: lit: Den: Inf: lit: Myck: Tand: Prov. 29. v. 20. Syr. 9. v. 25. & Cap. 21. v. 27. 28.

Freden föder/ ofredh öder. i. e. Hwadh en godh frydh bygger vpp/ dhet kastar ofrÿd omkull. Dheraff haar och Tacitus wäl sagt: Pax ex æquo utilis, Pax justissimo bello utilior est. Cic: Pax agricolam vel inter Saxeta benè nutrit, Menand: Item aff Livio: Melior tutiorq; est certa pax, quàm sperata victoria; Illa n. in tuâ, hæc in Deorum manu est. Poëten haar sagt: Pax Cererem nutrit, pacis alumna Ceres. Ovid: Och aff en annan Poët: Luc. 11. v. 17. 2. Reg. 11. v. 25.

Pax una triumphis
Innumeris potior. &c. Sil: Ital:

Tyssen sägher och: Fried ernehrt/ vnfried verzehrt. etc. Inf: lit: Krÿg:

Fredh haar ofredh i söllie. i. e. När man haar fredh/ så måste man wänta ofredh. Tempore pacis de bello cogitandum. Lucian: Man plägar fördhenskul säya: Man niuther intet länger frÿdh än ens granne wil. etc. Inf: lit: Man: Medg: Psal. 120. v. 6. 7.

4. Reg. 20, v. 19. Esa. 39. v. 8. **Fredh/ är rooligh frÿheet.** i. e. En säker wandel. Dherom haar och Poëten sagt: *Nulla salus bello, pacem te poscimus omnes. Virg:*

Konung Hiskia haar icke heller wthan orsak bidit om fredh i sina dagar. etc.

Fredh giör Åkeren bördigh. i. e. Ut super: Fredh föder. etc.

Fredh och wälbygd Hws/kiöpes intet för dyrt. i. e. Man kostar aldrigh för mycket på en god fred/ och begwäm Booning. Dherom haar och en Scribent wäl sagt: Pro bono pacis aliquid concedendum, quod aliàs non concederetur. &c. Super: hac lit:

Frÿheet är Gull wärd. i. e. Dhe gambla haa högt æstimerat en god frÿheet/ och derföre exclamerat: ô aurea libertas. Och aff en Poët:

Libertas, fulvo pretiosior auro est.

Libertas inæstimabilis. Cognat: Plautus haar och sagt: Omnes profectò liberi libentius sumus, quàm servimus. Item: Vile omne aurum est quo libertas emitur & servatur. &c. Sup: lit: All: Man säger och wed dhen meeningen:

Frÿheet går för Penningen. Idem: Som man wille säya: Hon står intet til betala med penningar. Medh Erasmo kan man fördenskul til exempel säya: In caveâ minus benè canit luscinia. &c. Sup: lit: All: God: Man plägar och säya:

Frÿheet botar all skada. i. e. Hon öfwerwinner alt beswär. Dheraff haa och dhe gambla sagt: Libertatem nemo bonus, nisi cum animâ simul, amittit. Den Romaren Brutus

skal

skal och fördhenskul hafwa sagt: Ex duobus alterum eſt eligendum; Aut vitam liberam, aut mortem glorioſam. &c. Liv: ut ſuper: hac lit:

Frijare måſte hålla sigh friskt. i. e. Dhe måste altijd wara kostfrij/ och låtz wara ryka/ effter gemeena Ordspråket. **Alla Bedela ryka.** etc. Sup: lit: All: Fatt:

Frijaren snackar om Ijskog. i. e. Dher han måst vmgår medh/ dhet ligger honom altijd i hogen. Dheraff plåghar man och säya: **Tungan leeker på tandeſåår.** Item: **Han wäcker altijd waaken som torstig är.** Och **Soon drömmer om draff.** etc. Sup: lit: Der: Inf: lit: Han: Hwar: Soon: Tung:

Frija medh haſt/ wärier åtherkaſt. i. e. Når frijerij drags på långbåncken/ så kommer dher låtteligen en kladd vthi. Dherom haar och Plautus sagt: Ità me Dij ament, tardo amico nil eſt quicquam iniquius, præſertim homini amanti, qui quod agit, properat omnia, &c. Inf: lit: Ung: Prov. 13. v. 12. Pred. 3. v. 1. 5. 8.

Frijare Sed/ är rumm och breed. i. e. Han är intet at byggia på. Dherföre haar och Plato sagt: Jusjurandum Venereum non punitur. Aff Tyskan säger man: An buhler schweren/ sol sich niemand kehren. etc. Sup: lit: Ded:

Frij måndag giör taskereent. i. e. Bland Handtwärcks folck förtähres offta på en spatzeredag/ så mycket som heela wekan förtiähnes. Tyskarna säya fördenskul: Wercheltag gewinn tag; Fewrtag zehrtag. etc. Inf: lit: Laat: Når: Prov. 28. v. 19.

Friskt

1. Cor. 9. v. 24. **Friskt wågat / är halfft wunnet.** i. e. Den något wågar han något winner. Dheraff haar och en Scribent sagt: Fortiores videntur, qui provocare non dubitant, Veget: Item; Plus animi est inferenti periculum, quàm propulsanti. Liv: Och heeter altså; Audentes fortuna juvat. &c. Ovid: Aff Tyskan sägher man; Frisch daran/ schlägt halb den man. Item: Frisch gezückt/ ist halb gefechten. etc. Sup: lit: Aff; Den; Inf: lit: Med; Nöd; Wåg;

Prov. 15. v. 15. **Frischt mood är halff thäring.** i. e. Som man wille säya; Mood winner födan. Dhen dristige går dher medh. Plautus haar dherföre sagt; Bonus animus in re malâ, dimidium est mali. &c. Tysken sägher och; Frisch muth ist halb zehrung. etc. Man pläghar och säya;

2. Sam. 17. v. 40. 45. 1. Machab. 4. v. 6. 7. 8. **Frischt moodh är gott Harnesk.** i. e. Moodh giör meer än Pantzar. Kiäcker man luter intet på Ståltröyan. Man läås om dhe Cianer i Lucitanien/ at når Rom; Borgemest: Brutus/ sökte at winna Gull och stoora håfwor aff dheras Stadh/ skola dhe hafwa gifwit honom aff ett oförskräckt moodh/ til swaar; Ferrum sibi à majoribus relictum, quo urbem tuerentur, non aurum, quo libertatem redimerent. &c. Liv: Ut prox: Super: hac lit: Inf: lit: Mood;

Fritt Folck/ fritt snack. i. e. Dher man är alt för frij/ dher taalas offta för drüstigt. Dhet skrifwes om Keyf: Tiberio, at når någon i Rohm är blifwen ahngifwen at hafwa illa taalt om Keysaren/ skal han hafwa swa-

radt;

radt: In liberâ civitate, oportet etiam liberas eſſe lingvas. &c. Sveton:

Fromheet fördärfwar ingen. i. e. När hon icke mißbrukas/ och wändes i ſlättia. Ellest ſägher man: Boni bonos plerumq; habent exitus. Item: Viri juſti fructus non perit: Eurip: &c. Prov. 20. v. 7. Pſal. 37. v. 37.

Fromheet blyr fulle loſwad; Men ſällan begåfwad. i. e. Man roosar fulle fromt folck/ men man gieer dhem intet för ſin fromheet. Dheraff haar och Poeten ſagt: Probitas laudatur & alget. &c. Juven: Tyſkarna ſåya: Die frommigkeit lobt jederman/ vnd leſt ſie doch bettelen gehen. etc.

From Qwinna är Dygdenes Spijs-Cammar. i. e. Hon vthbriſter iſrå dhen ena Dygden til dhen andra. Dheraff ſäger man och: **Dygd är dygdenes alſter.** Mulieri ornatus mores ſunt, non ornamenta aurea. &c. Syr. 26. v. 1. & ſeq:

Fromheet roosar ſigh ſielff. i. e. Dhen frommas wärck är hans beröm. etc. Inf: lit: God: Gott: Syr. 32. v. 3. 4.

Fromheet får fulle Bröd. i. e. Fromt Folck winner wäl födan. Derom haar och Dawid ſagt: Jagh haar waret vng/ och är gammal worden/ haar än aldrigh ſedt dhen rättfärdige (eller fromme) lijda briſt/ eller hans Säd gå om Bröd. etc. Pſal. 111. v. 5. Pſal. 112. v. 1. 2. 3. Pſal. 37. v. 25.

Fromheet blyr ſnaraſt ſwijken. i. e. Den godtrogne blyr förſt bedragen. Dheraff ſäger och Eraſmus: Boni faciles ſunt deceptu. Item: Credulitas in optimi cujuſq; mentem

facilimè irrepit. Cic: Fab: de Columbâ & picâ. Inf: lit: God:

Fromheet förbittrad/blir offta raserij i. e.

Jacob. I. v. 19. När en from man blir illa förtörnad/ blir han som raasande. Dheraff säger man medh Publio: Læsa patientia fit furor. Graviſſima eſt probi hominis iracundia. Eraſ: Bonus animus læſus, gravius iraſcitur. Sen: Och aff en Poët: Sæpè etiam inſtanti læsa repugnat ovis. Prop: Tyskarna säya: Gedult zu hoch angeſpannt/ wirdt wütig. Item: Es iſt kein würmelein zo klein/ er krummet ſich wen man ihn tritt. etc. Beſee här om Konungh Ramiri exempel vthi Spanien. Inf: lit: Ondt: Seent:

Matth. 6. v. 14. Cap. 18. v. 35. Marc. 11. v. 26. **Frommer man är intet långwräcken.** i. e. Han wredgas intet länge. Boni viri citò moritur ira. Plaut: Fromme leüte zürnen nicht lange. Dhe säya intet som en part hämdgirige: Jagh skal kommat thugh om iagh lefwer en Hundzälder; Men sådana haa dheres dom aff Chriſto ſielff hoos Ewangeliſterna. etc. Inf. lit: Mång:

1. Petr. 4. v. 17. Syr. 13. v. 10. **Fromt folck måſte altijdh giee låhrepen, ningar.** i. e. Dhe ſittia ſnaraſt emillan. Och blij bedragne. Man sägher fördhenſkul: Bonus vir ſemper tyro. &c Super: hac lit: Sup: lit: Den: Inf: lit: Sää:

Jerem. 25. v. 29. Pſal. 34. v. 20. 2. Tim. 3. v. 12. **Fromheet får altijdh anſächtning.** i. e. Dhen fromme får altijdh något at bläſa på. Dher vppå lyder och Sw: Rijmet:

Dhen ſom til Himbla är vthwald/
Blir jämpt aff Thörn och Tiſtel qwald.

Heeter fördhenſkul ſom Cicero haar ſagdt: Vigilandum eſt ſemper, multæ inſidiæ ſunt bonis.

bonis, Item: Ærumnæ bonis duplicantur, Dhe gambla haa och sagt: Spectatæ virtutis durior conditio Domen begynnes mäst på Gudz Hws. Och är som Tyssken säger: Je frömmer Christ/ je größer kreutz. etc. Sup: lit: Den: Inf: lit: Straff: 1. Pet. 4. v. 17.

Fromt folck haar och sin galla. i. e. Dhe haa och stundom sinnet hemma. Man plägar dherföre säya: Ingen är vthan 2. sinne. etc. Sup: lit: Alldr: Inf: lit: Ing:

Fromt folck är tunt sådt. i. e. Dhe fromma äre en i tand. i. e. Gamla såå. Dheröfwer haar och David klagat. etc. Pſal. 12. v. 1.

Fromheet haar minst aff Munnen i. e. Fromt folck är intet mångtaligt. Dhe hafwa Tand för Tunga/ och förtala ingen. etc. Inf: lit: Tand: Prov. 21. v. 23.

From Hustrw är ett gott läkeblad. i. e. Hon fördrifwer många Mansens sorger. Sup: lit: Dygd: Syr. 26. v. 1. & ſeq: Item. v. 16. & ſeq:

From Hustrw winner medh lydna. i. e. Hon winner sin mans Hierta medh hörsamheet/ dher igenom hon och får Hws Regimentet. Uxor proba parendo imperat. Tysken sägher: Ein frommes Weib herschet ihren man mitt gehorsam. etc. Prov. 19. v. 14. 1. Pet. 2. v. 13. 14. 18. Tit. 2. v. 5.

Fromheet får fulle skydd. i. e. Dhen fromme får altydh wärn. Ty sägher man och: Han är godh wäria/ som ingen wil häria. etc. Inf: lit: Han: Oſt: Slätt: Prov. 2. v. 7. 8. & Cap. 3. v. 26. Dan. 3. v. 26. & ſeq:

Fromheet förtäncker ingen. i. e. Dhen fromme meenar at alla åhre som han är

sielff

ſielff. Dheraff haar och Cic: ſagt: Ut quiſq; eſt vir optimus, ità alium minimè putat eſſe malum. Tyſkarna ſåya: Je frömmer einer iſt/ je weiniger verſehet er ſich böſes zu andern. etc.

Matth. 7. v. 16. **Fromt Barn tuchtar ſigh ſielfft.** i. e. Dygden drager dhen fromma til at giöra dhet ſom gott är. Och heeter ſom Poëten haar ſagt: Oderunt peccare boni virtutis amore, Horat: Facile eſt imperium in bonos, Plaut: Nobilis equus vel virgæ umbrâ regitur, Curt: Item: aff Senecâ: Ingenia noſtra ſunt ut nobiles & generoſi equi, melius facili reguntur freno. &c. Godh art låter wål tuchta ſigh. Dhet ſamma ſågs och aff Tyſkan: Guther art pferde/ laſſen ſich mitt einem winck regiren etc. Inf: lit: God:

Syr. II. v. 4. & ſeq: Syr. 4. v. 24. & Cap. 6. v. 36. **From Moder föder offta en elack Dotter.** i. e. Naturen faar och ſtundom will. Etiam è vite rubus naſcitur. Eraſ: Hytt kunde och fördhenſkul lämpas dhet ſom dhe gambla haa ſagt: Fyra goda Mödrar/ födha 4. ſlemma Döttrar. Nembl. Sanning föder haat; lyckan höghfärd; Säkerheet fahra; Och mycken gemeenſkap föracht. etc. Sup: lit: Dott: Inf: lit: Lyck: Myck: Sann:

Pſal. 133. per totum. **From Fåår gå många i ett ſtall.** i. e. Som man wille ſåya: Många godha wänner/ få rum i ett lyttet Hws/ när ſämian räcker. Tyſken ſåger och: Viel fromme Schaffe gehen in einen ſtall. etc.

Matth. 7. v. 16. **Fruchten wyſar Träät vth.** i. e. Aff fruchten kiänner man Träät. De fructu arbor cognoſcitur. Eraſ: Chriſtus haar dherföre ſielff ſagt: Man hämptar inte

tet Fyfon aff Thörne. Och aff Tyskan: Distel bringen keine feigen: Dornhäcken tragen keine trauben. etc. Poëten haar dherföre sagt:

Quælibet ex fructu veluti cognoscitur arbor;
Sic opere ex ipso, noscitur omnis homo. &c. Lindeb:

Sup: lit: Aff:

Fruchta Gudh/ är fredh och hälsa. i. e. GOdz fruchtan haar wälsignelse medh sigh. Dheraff haar dhen gamble Kyrkiones lärare Lactantius sagt: Custodia piorum pietas est. Item: Dij proniores sunt in eos, qui maximè illos colunt. Aristot: &c. Inf: lit: Gudz: Syr. 1. v. 13 23. Dan. 3. v. 25. 26. Psal. 111. v. 5. Syr. 40. v. 27. 28.

Fruchta Gudh giör Landet tryggt. i. e. Dhen som fruchtar Gudh / han boor säker. Och endoch han stundom får en anstöot/ så giör GOdh lykwäl Bommarna fasta rundt omkring. Gudhfruchtige Herrar och Konungar haa fördhenskul sagt medh David: Regna firmat pietas, &c. 1. Tim. 4. v. 8. Syr. 2. v. 12. Psal 147. v. 13. 14. Prov. 16. v. 12. &

Frucht ökar fahran. i. e. Dhen som rädder är/ honom synes altydh fahran större än hon ällest är. Deraff haar och Erasmus sagt: Non adventus belli solum, sed etiam metus adfert calamitatem. Man säger fördhenskul: Ubi terror, ibi error. Och aff Tyskan: Schräcken macht gäcken. etc. Inf: lit: Dödz: Iw: Cap. 18. v. 10. Psal. 53 v. 6.

Fruchtan hindrar rädhslagh. i. e. Aff rädsla blij mång godh rädh tilbakar/ som ällest wäl ginge för sigh/ om man torde wågat. Inf: lit: Rädd: Skräck: 1. Cor. 9. v. 24.

Fruch-

Psal. 53. v. 6. **Fruchtan giör swrt lefwerne.** i. e. Dhen som altydh lefwer i rådhoga/ han seer intet många goda dagar. Dheraff sägz och medh Cicerone: Malus custos diuturnus metus. Pessimus in dubijs augur timor. Stat: Item äff Poëten: Degeneres animos timor arguit. Virg: &c. Sup: lit: Den: Inf: lit: Rädzl:

Prov. 20. v. 4. & Cap. 26. v. 13. **Frusen Jord för laath Swyn.** i. e. Som man sade: Han haar altydh något at förebära/ som intet gott wil göra. Dheraff haar och Poëten sagt: Qui non est hodie, cras minus aptus erit. Ovid: Tysken sägher: Wen der Hundt nicht jagen wil/ so reit er auff den hindersten. etc. Sup: lit: Den: Inf: lit: Han:

Prov. 13. v. 18. **Fråga och låhra/ sätter mången til åhra.** i. e. Dhen som giärna låter vnderwysa sigh/ han winner gagn och heeder. etc. Sup: lit: Den: Inf: lit: Ing: Tucht:

Prov. 18. v. 24. & Cap. 27. v. 10. **Främmande är offta så godh som frände.** i. e. Man räkar vndertyden wedh en oktänder/ som meer gott bewyser/ än alla frände och förwanter. Dherom haar och en Poët sagt:

Sæpius ignotos magis experieris amicos,
Quàm tibi quos sangvis junxit,
amorq; thori. &c. Gland:

Syr. 23. v. 24. **Främmande maat för stukan Munn.** i. e. Som man wille säya: Dhen stuke haar altydh meer lust och begärelse til främmande

mande spijs / än den han sielff haar i Hwset/ som förfahrenheeten låhrer. Dheraff man och plägar säya: Mycket dhen siuka lyster. etc. Man förstår och här medh oloslig begärelse. etc. Inf: lit: Myck:

Främmande Kläder/främmande plågor. i. e. Många nyia seeder/ föra många Landzplågor medh sigh. etc.

Främmande sorger / säfångt bekymmer. i. e. Hwar achte sitt egit / låte annars fara. En wijs man haar dherom sagt: Curiosum in alienis oderis. &c. Sup: lit: Acht: Bek: Syr. 3. v. 22. & seq: Cap. 10. v. 30.

Frände är frände wärst / sadhe Räfwen om röda Hunden. i. e. Skylskap är intet alltijd at lyta på. **Räfwen är offta Hundelijk.** Invidere didicit ipsa affinitas. Eraſ: Item: Fratrum quoq; gratia rara eſt. &c. Ovid: Sup: lit: Broor: Mich. 7. v. 6. Matth. 10. v. 21.

Frögd är snart förswunnen. i. e. Gläden haar sorg baak om sigh. Poëten haar dherföre sagt: Gaudia non remeant, sed fugitiva volant. Mart: Inf: lit: Gläd: Prov. 14. v. 13.

Frögd aff ondo/ är qwaal wedh ändan. i. e. Dhen som delecterar sigh aff någon begången synd och argheet/ han får wist en nyck i Samwetet. Deraff man och säger: Synden är intet fulbordat förr än hon roosas; Och heeter: Skryta aff Ondygd. etc. Gloriari ex malitiâ, aculeata sunt tormenta. &c. Inf: lit: Roos: Synd: Esa. 3. v. 9.

fuller

Fu.

Fuller Bwk giör trögan lästh. i. e. Mäter Mage taar intet giärna Book i händh. Man sägher fördhenskul i Scholan: Plenus venter non studet libenter, Nachm essen Studirt man vngern. etc.

Fy.

Syr. 14. v. 3. & seq: Syr. 13. v. 31. **Fylla Märren medh Pepper.** i. e. Göra onödigh bekostnadt. etc. Inf: lit: Hwad:

Prov. 6. v. 27. **Fyra ting kunna illa döllia sigh: Elden/ Hostan/ Skabb och Kiärleek.** i. e. Elden bränner omkring sigh til dhes han yppas; Hostan låter snart höra sigh; Skabben brister vth/ som blomster om Währen; Kiärleeken låter intet stångia sigh inne. etc. Inf: lit: Kiärl:

Få.

Prov. 10. v. 12. **Fåå som Faar och ingen som Moor.** i. e. Moors hiertat är altijdh ömdt om Barnen/ fast Faderen är något ströng. etc. Inf: lit: Moors:

Deut. 19. v. 15. Matth. 18. v. 16. **Fåfängt gå til rätta vthan bewijs.** i. e. Ney och ja/ giör en långh träta. Dherföre sägher man och: **Wittne giör saken wichtigh.** Man plägher och dherwedh säya: Quid opus est verbis, ubi rerum testimonia adsunt? &c. Inf: lit: Ney: Wittn:

Pred. 5. v. 2. **Fåå Ord och dryga / heedra Mannen bäst.** i. e. Kortt och diupsinnigt taal/ står en man wäl ahn/ och giör honom behageligh.

Dherom

Öher om haar Xenophon sagt: Non multa dicere, sed paucis multa, laudem habet facundiæ. Demosthenes haar kallat öhet Laconicè dicere. Grata brevitas. Eraf: Item: Orationi brevi multum inest sapientiæ. Sophocl: &c.

Få först/ och slåå sedan. i. e. En förwijtelse emoot förmåtenheet om owiß ting; lijka som öhen öher sålde Björnskinnet förr än Björnen bleff skuten. etc. Sup: lit: Båttr: Slåå: Inf: lit: Man: Ow: Såll: Jacob. 4. v. 14.

Få intet Narren kiäpp i hand. i. e. Man måste intet gifwa tilfälle til dårskap. Stulto ne digitum porrigas. Eraf: Tyskarna plåga säga: Man mus nicht narren vber eyersetzen. etc. Syr. 22. v. 14. & seq:

Få intet Fienden Swärd i hand. i. e. Man skal intet giöra sigh sielfwan skadha. Fab: de Lupo & Hystrice. Inf: lit: Ondt: Tilf: Prov. 24. v. 8.

Få intet Barn Knyff i handh. i. e. Ut superius; Narren kiäpp i handh. Diogenes skal och hafwa sagt: Ne puero gladium commiseris. &c. Syr. ut super:

Få weeta annars tarff. i. e. Som man sade: Ingen sitter öhen siuka så när/ han kiänner hwadh honom liikar. Sup: lit: All: Inf: lit: Gott: Ing:

Fåfängt puppa/ när ingen wil dantza. i. e. Som man wille säya: Ondt Predika / när ingen wil höra til. Och heeter då som Erasmus haar sagt: Surdo fabula narratur. &c. Inf: lit: Hwad: Sätt: Esa. 42. v. 20.

Fåfängt hopp giör Narren stålt. i. e. Syr. 34. v. 1.

Galen inbilning giör högt sinne. Spes vana stultos illudit. Eraſ: Tyſken säger och: Hoffen vnd harren/ macht manchen zum narren, etc. Inf: lit: Hop:

Prov. 12. v. 9. **Fåfångt pråla medh lånta Kläder.** i. e. Som man ellieſt säger: **Lytten ſtund fager/ ſom ens annars drager, etc.** Inf: lit: Lyt:

Prov. 3. v. 30. & Cap. 20, v. 3. **Fåfång tråta giör ſlått winningh.** i. e. Man winner så lytet på onödiga trätor. Fab: de Aſino controverſo. Item de Ciconiâ, muribus & ranis Inf: lit: Myck:

Fåfångt låra låſa vthan Book/ och meeta vthan Krook. i. e. Vthan medel låter ingen ting wål giöra sigh. Lyka ſom man wille öſa Watn medh ett Såll. Man plågher dherföre ſåya vthi en gammal Scholevers: Haurit aquam cribro, qui diſcere vult ſine libro. Item: Aquas in pertuſum dolium haurire. Eraſ: En Poët haar dherom ſagt:

Non bonus eſt miles, qui nullis cingitur armis;
Sed neq; diſcipulus ſit bonus abſq; libris. &c. Gland:

Prov. 20. v. 18. **Fåfångt hägna Giärdzgården når Grinden ſtår öpen.** i. e. Som man wille ſåya: Stängia dören på en ſöndrig foglebur. etc. Inf: lit: Seent:

Prov. 16. v. 3. 9. Cap. 19. v. 21. **Fåfångt ſkiuta/ och intet råka.** i. e. Anſlag vthan fortgång. Homerus haar ſagt: Cur fruſtrà tibi jam geſtatur inutilis arcus? Tyſken ſäger: Es hilfft nicht nahe ſchirßen/es gilt treffen.

fen. Item: Lieb haben vnd nicht genießen/mach wol dem Teüffel verdrießen. etc. Och blir brukat när man hörer någon sträfwa effter dhet som intet kan winnas. etc.

Fåfång kost på annars Barn och hundar. i. e. Man får dher ingen tack före. Ty Hunden löper sedhan han är mätt / medh murr til sin Herre igen: Och Barnet kan ingen wälgiärning skönia. Dherom säger man och på Tyska: Ahn ander leüte Kinder/ vnd fremde Hunde/ ist das Brodt verlohren. etc. Syr. 10. v. 30. & Cap. 11. v. 9. 10. & seq:

Fåfångt sökia Watn i Klåästenen. i. e. Ondt taga åhran vth dher ingen är. Erasmus kallar dhet: Quærere aquam in pumice, &c. Sup: lit: Den: Inf: lit: Åhr: Syr. 14. v. 9. & seq:

Fåfångt giee almosa aff annars hand. i. e. Som man wille säya: Gott wara kostfrij aff annars Pung. Item: Gott skåra breda remmar aff annars hwd. etc. Inf: lit: Gott: Syr. 34. v. 24.

Fåfång winnes / när intet bindes. i. e. Förgäfwes blir ett land eller Stadh wunnet/ som intet kan behållas. Heeter fördenskul som Poëten haar sagt: Non minor est virtus quàm quærere, parta tueri. Ovid: Inf: lit: Inth: Wunn: Prov. 16. v. 8.

Fåfångt gildra för Fogelens ögon. i. e. Kunnig list giäller intet. Dhen som tåncker til at bedraga någon/ han får intet gå brystgiänges. Dheraff säger man och: Tela prævisa minus feriunt. Item: Volunt doli astutè coli. &c. Inf: lit: List: Ulff: Warn: Prov. 1. v. 17.

Prov. 12. v. 20. & seq: **Fånga Räff medh Räff/ dhet hörer konst til.** i. e. Grypa list med list/ dher wil weet och klokheet til. Terentius haar fördenskul sagt: Astutum fallere difficile est. Tyskarna säya: Wer ein schalch wil fangen/ der mus ein schalch ahn die lück stellen: Man säger och: Gegen einen fuchsen/ anderthalb fuchs. etc. Sup: lit: Den: Inf: lit: List: Räff: Stryk:

Syr. 11. v. 14. **Fåret bär intet Ullen äth sigh sielff.** i. e. Som man sade: Oxen får intet alt dhet han draar. Dheraff haar och Poëten sagt: Sic vos, non vobis vellera fertis oves. &c. Virgil: Sup: lit: Den: Inf: lit: Ox: Tråd:

Syr. 23. v. 11. & seq: Jacob. 5. v. 12. **Får tiufwen swäria/ så hänger han intet.** i. e. Som man plägar säya: Tiufwens wäria/ är stiäla och swäria. Item: Kommer tiufwen Eeden wedh/ så slipper han wist. etc. Inf: lit: Tiuff:

Få.

Syr. 14. v. 18. 1. Pet. 1. v. 24. Jacob. 1. v. 11. **Fägring faller snart.** i. e. Skönheet förgår medh hast. Poëten haar dherföre sagt: Formæ fiducia fallax. Ovid: Florem decoris singuli carpunt dies. Sen: Item aff Poëten:

O formose puer nimium ne crede colori;
Alba liguſtra cadunt, vaccinia nigra leguntur. Virg:

Item aff en annan Poët:

Forma bonum fragile eſt, quantumq; accedit ad annos,

Fit

Fit minor, & ſpatio carpitur ipſe ſuo. &c. Ovid:

Plato haar kallat skiönheet: Naturæ privilegium. Socrates, Modici temporis tyrannum. Eburneum detrimentum. Theocrit; &c. Tyskarna säya: Schönheit iſt betrieglich. Schönheit verleürt ſich bald. etc. Inf: lit: Skiönh:

Fägring får anfächtning. i. e. Dhet ſom wackert är/ giädz hwar man äth. 2. Sam. 11. v. 2. & ſeq:

Dherföre haar och Poeten dherom ſagt:

Ægrè formoſam poteris ſervare puellam;

Nunc prece, nunc auro, forma petita ruit. &c. Ovid:

Sup: lit: Bäſt: Inf: lit; Mog; Ondt; Skiönh:

Fägring giör fäwiſch. i. e. Skiönheet giör dårſkap. Syr. 19. v. 2. 3. & ſeq: Däyeliga Qwinnor störta mången vthi fördärff. Cap. 25. v. 28. En gammal lährare warnar fördhenskul/ och ſägher: Avertamus oculos ab inanibus, ne quod oculus videat, cor concupiſcat. &c. Cap. 42. v. 12. & ſeq: Tyskarna säya: Schönheit vnt thorheit thun einander geſelſchafft. etc. Inf: lit: Wijn:

Fägring vthan tucht/ är en Roos vthan lucht. i. e. Prov. 11. v. 22. Däyeligh vthan Dygd/ är ſom ſkarnwattn i Gullkärtl. Man plägar och fördhenskul säya: **Hwset är skiönt/ men Wärden är en vmflath.** Dhe gambla haa och dherom ſagt: Pulcritudo cum pudore, altera eſt pulcritudo. Dheraff ſkal och Seneca hafwa ſagt: Ideò inventa eſſe ſpecula, ut homo ſe noſceret; Formoſus ut vitaret

infamiam; deformis, ut sciret remedium esse virtutem. &c. Aff Tyskan sägs: Schönheit ohne guthe/ ist wie ein verrochen Wein: etc. Sup: lit: Dygd: Inf: lit: Hws: Monstr: Skönh:

Psal.5. v. 6. **Färgad Lögn är Sanning lyk.** i. e. Offta skyles Lögn medh sanning; mantel. Och heeter då: **Dhet är icke alt Gull som glimmar. etc.** Dhet blÿr fördenskul kalladt: Mendacium verisimile. Eras: &c. Inf: lit Ick: Lögn:

Syr.9. v.14. 15. **Färskt Öl lytet affdrucket.** i. e. När man hörer en ny Wän mycket roosas/ eller en som nys är kommen til ett ämbete: Då swaras här medh. Ällest sägher man wedh sådan meening: **Nyia Qwastar soopa alltijdh wäl. etc.** Inf: lit: Ny:

Fö.

Syr.14.v.19. **Födas och döö/ är hwar dags proff** i. e. Intet är gemeenare/ än födas och döö. Deraff haar och Publius sagt: Lex universi est, quæ jubet nasci & mori. Item: Nil communius, quám nasci & mori. &c.

Prov. 24. v. 8. **Födha Ormen i barmen.** i. e. Förråda sigh sielff. Viperam in sinu alere. Item: Colubrum fovere. Eras: En gammal Vers haar sagt: Pasce canes qui te lanient, catulosq; luporum. Och aff Socrate: Leonis catulum ne alas. &c. Fab: de Cornice accipitrem educante.

Prov.27. v. 10. **Födh migh i åhr/ så föder iagh digh åth åhre.** i. e. Man taar giärna dhet wissa för dhet owissa. Dheraff man och plägar säya: **Bättre en Fogel i Handen/ än twå i skogen**

Skogen. etc. Da mihi hodiernum, tu sume crastinum, &c. Chrysost: Sup: lit: Bättr: Inf: lit: Haa:

Födan är kiär. i. e. Som man wille säya: För maat och födha / sparas ingen mödha. Pred.1, v.8. Dherföre haar Poëten sagt: Impiger extremos currit mercator ad Indos. Item: Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes, &c. Horat: Tysken säger och: Die nahrung ist lieb. etc. Inf: lit: Ing: Man plägher wedh samma mening säya:

Föda wil haa mödha. i. e. Intet fåås mödelöst. Heeter fördenskul effter gambla Verſen: Non tibi per ventos assa columba venit: Man säger medh Erasmo: Qui vitat molam, vitat farinam. Item: Dij laboribus bona sua divendunt. Idem Eras: Pred. ut superius, **Dhen ey arbetar / effter maaten hän leetar. etc.** Sup: lit: Arb: Den: Inf: lit: Ing:

Födebygden är altidh kiär. i. e. Man wistas giärna dher man är waan. Poëten haar fördhenskul sagt:

Nescio quâ natale solum dulcedine cunctos
Ducit, & immemores non sinit esse sui. &c. Ovid:

Cicero haar dherom sagt: Omnium charitates patria una complexa est. Item:

Quid melius Româ? Scythico quid frigore pejus?
Huc tu. ex illa Barbarus urbe fugit. Ovid:

Prov. 22. v. 6. Item: Eſt aliquid patrijs vicinum finibus eſſe. &c. Idem Ovid: Tyſken ſäger: Der Haſe iſt giern da er gehäcket iſt. etc. Inf: lit: Haar: Heem:

Prov. 26. v. 19. **Föga ſkiämpt/ ſom icke haar något alfwar medh.** i. e. Vnder ſkiämptzord löper mycket alfwar. Dherwppå lyder och gambla Verſen: Ludicra per verba res ſæpe notatur acerba. Och aff Tyſkan: Im ſchmertz ſagt mancher ſein ernſt. etc. Inf: lit: Mång:

Syr. 7. v. 4. **Fölg Jorden efter/ hon är gammal.** i. e. Som man wille ſäya: **Flyg intet högre/ än wingarna kunna bära.** Item: Bliff wedh enfaldigheeten. etc. Dhe gambla haa dherom ſagt: Alta fuge. &c. Sup: lit: Flyg:

Syr. 3. v. 23. 24. **Förwete giör dyra Jungfrwr.** i. e. **Dhet doger intet oförſökt.** Tyſkarna ſäya: Man thut viel vmb die newligkeit. Item: Fürwitz macht Jungfern thewr. etc. Fab: de Aquilâ & teſtudine. Sup: lit: Den: Inf: lit: Inch: Wåg: Wedh ſådan meeningh pläghar man och ſäya:

Syr. ut prox: ſup: **Förwete ſpör tijdender.** i. e. **Nyfijken får näſewäder.** Dherwppå lydher och en gammal Vers: Cura viris levibus rerum ſolet eſſe novarum. Aff Tyſkan ſäger man: Narren vnd affen/ wollen alles ergaffen. etc. Sup: lit: All:

Föra Swijn til Rijn / dhet blijr ändå Swijn. i. e. Som man wille ſäya: **Tooker blijr aldrigh klooker.** Dheraff ſäger man i Verſerna;

Pari-

Parisios stolidum si quis transmittit asellum.
Si fuit hic asinus, non ibi fiet equus. &c. Prov. 22. v. 6.

Item: Qui trans mare currunt, cœlum, non animum mutant. Horat: Och aff en Homeri Vers: Turpe est emansisse diu, vacuumq; redire. I Scholan plåga sådana kallas: Johannes in eodem. Och förståås icke allenast om lårdom och fickeligheet; Uthan och om dhem som länge haa lefwat/ och intet gott uthråttat. etc. Inf: lit: Took: Narr: Waan: & Infer: hac lit: Wed lyka meening sägz och:

Föra Katten til Engeland/ han jammar ändå. i. e. Waanan är onder at kasta i wråå. Prov. ut super: Poëten haar dherföre sagt: Naturam furcâ expellas, tn, usq; recurrit, &c. Horat: Inf: lit: Natt: Waan: & Infer: hac lit:

Förewijs faar intet illa. i. e. Som man sade: **Dhen som wiste han wunne.** Prov. 22. v. 3. Sapientis est providere. Cic: Tela prævisa minus nocent. Eras: Omne quidquid est, prudentiæ famulatur. Menand: Item aff en Poët: Sæpè acri potior prudentia dextrâ. Val: Elacc: Sup: lit: Den: Inf: lit: Fåf: List:

Förgylla Gåselorten/ så blijr ändå skarn i grunden. i. e. Jåfångt roosa dhet som intet dogher. Man sägher och: **Färgade feel haa skammen baak om sigh.** Deraff haar och Plautus wäl sagt: Pulchrum ornatum, turpes mores cæno plus pollunt. &c. Sup: lit: Barn: Fågr: Inf: lit: Hwar: Od:

Syr. 34. v. 9. **Förfahrenheet låhrer Konsten bäst.** i. e. Dhet man sielff haar sedt och förfahret/ är man altydh wissast vppå. Man säger fördenskul: Experientia rerum magistra. Poëten haar sagt:

Venturam melius præsagit navita mortem:
Vulneribus didicit miles habere metum. Prop:

Item: Experto crede Ruperto. Expertus novit, &c. Tyskarna säya: Erfahrung lehret alles. Item: Erfahren lehret fahren. etc. Inf: lit: Han:

Prov. 9. v. 16. & Cap. 20. v. 17. **Förbuden maat blir snarast äthen.** i. e. Som Salomon säger: Stulen Watn är altyd sött. Vetita placent. Item aff Poëten: Nitimur in vetitum, semper cupimusq; negata, &c. Ovid: Inf: lit: Stul:

Esa 28. v. 19. **För glömska dricker man wtthe.** i. e. Man taar offta skada aff förgätenheet. Lijka som vthi en collation eller gästebudh/ om man vthi omdrickande förgäther en godh påbegynt skåål/ måste man offta til straff och wtte/ dricka twå gånger. etc. Och heeter då: Aff skadan blir man wijs. etc. Sup: lit: Aff:

Prov. 13. v. 18. **För Konsten åhras Mästaren** i. e. Han blir giärna åhrad/ som något gott haar lärdt. Ty/ Konst och låhra/ sätter mannen til åhra. etc. Inf: lit: Konst: Låhr:

Syr. 23. v. 24. Prov. 9. v. 16. **För lust skul kysser mången en Koo.** i. e. Ond lusta giör dårskap. Man plägar fördenskul säya: Mycket den siuka lyster. Item:

All

All Swyn swart i mörkret. etc. Sup: lit: Allt: Fråm: Inf: lit: Kårl: Myck: Or: Swyn:

Förmål/ giör Brwden fagermått. i. e. När man haar hafft en godh dagwal/ så kan man wål sitta granner wedh middagsmål. Ty dhet som tags vhr Grytan/ behöfwes intet på Faatet. etc. Sup: lit: Ded: Inf: lit: Mått: Prov. 27. v. 7.

För ogiord giärning bötes ofödt Fää. i. e. Som man ållieſt sägher: Hött är medh ingo bött. etc. Edzör: B. Cap. 15. St: 8. Inf: lit: Hött: Og:

Före spå/ effter gå. i. e. Mången spår sant och weetet intet. När någon ominerer sigh något ondt/ och är honom wål vndt/ så plägar man säya: Förespå/ efftergå. Man säger och wed sådan meening: Wore dhet så timmadt som rimmadt. etc. Inf: lit: Wor:

Förord bryta Laag. i. e. Bättre ett ord före/ än tiie effter. Item: Bättre före waar/ än effter snaar. Conventio habet vim legis. Tyskarna säya: Bedingen bricht Landtrecht. etc. Dom: Regl: Sup: lit: Bättr: Prov. 20. v. 18.

Föregiordt och effertänckt/ Dhet haar mången dåre kränckt. i. e. Efftertådh är intet rådh. Aristoteles Prov. ut super:

haar

haar dherom sagt: Deliberata celeriter peragenda, deliberandum a, tarde. &c. Tyskan säger: Raht nach der that / ist zu spaht. etc. Sup: lit: Eff:

Förderfwad Kiöpman giör en god måklare. i. e. En Padda kiänner dhen andra bäst / Och weet huru dhen andra lyfar. etc. Sup: lit En: Ondt: Tiuff:

Prov. 22. v. 6. **Före Narren hwart man wil / han drifwer ändå sitt Giäckespeel. i. e. Narr är en Narr / lyfa hwar han boor.** Och är som Versen lyder: Mori morantur, quacunq; sub axe morantur. &c. Super: hac lit:

Förklagan får giärna rum. i. e. Dhen som först klagar blyr altydh hörd: Men seent drifwen. Sup: lit: En:

Förspråk giör taskan thom i. e. Dhen som nödgas lyta til advocater / han blyr snart tunn om Boogarna. i. e han råkar snart i armod. Dheres wärck blyr fördenskul aff Columella kalladt: Caninum studium. Item: Conceſſum latrocinium: Hwilken och fördendenskul skattar wåra förfäder lycksaliga / som hafwa warit dhem förythan / dher han säger: Sine cauſidicis ſatis felices olim fuere, futuræq; civitates. Item: Jusjurandum meritricis & cauſidici, unum & idem eſt. Æſchyl: Aff Tyskarna sägz och i gemeen: Juriſten seind böse Christen. Item: Langer proceſs / tist der advocaten weinles. i. e. Dheres skiördetydh. etc. Inf: lit: Myck:

Syr. 25. v. 23. & **Förſta Dagen dhen bäſta / ſade Bonden om onda Huſtrun. i. e.** Dhen som får

får en ond Qwinna/ han må wäl räkna dhen första dagen för dhen bästa. Ty när smeekemånan ändas/ så lychtas och wänskapen. En Sbribent haar fördhenskul icke obilligt sagt: Uxorem (sed malam) funerare satius est, quàm ducere, &c Sup: lit: Den: Inf: lit: Ond: Cap. 26. v. 10.

Första skadan är bäst at styra. i. e. Dhen första skadan warnar offta för en större. Nocumenta sunt documenta. Lips: Aff **skadan blir man wijs.** Heeter fördenskul: Principijs obsta. &c. Sup: lit: Aff: Efft: Inf: lit: Seent: Esa. 28. v. 19. Prov. 20. v. 18.

Försedt/ är och förspeelt. i. e. Som man wille säya: Skadan är lyka stoor/ antingen han kommer aff ringa medel/ eller någon förseende. Man säger fördhenskul: Omissum habetur pro amisso. Versehen ist auch verspielt. Item: Versehen/ ist auch verlohren. etc. Inf: lit: Häst: Liws: See: Prov. ult super:

För Penningen taar man Hatten aff. i. e. Dhen ryke blir altijdh ährad. Man sägher fördhenskul: Pecuniæ omnia obediunt. Eras: Inf: lit: Pen: Syr. 13. v. 28.

För en Skoo mister man offta en Häst. i. e. Ringa förseende gör offta stoor skada. Sup: lit: En:

För Kiärleek bryter mången ett Been i. e. Man wågar offta mycket för en godh Wän. Wedh lyka meening pläghar man och säya: **Effter bruna bär stiger man högt i Tråd.** etc. Sup: lit: Den Efft: 1. Cor. 9. v. 24.

För goda Wänner stänger man ingen Dörr. i. e. Dhe haa altijdh fritt tilträd.

Dheraff

Dheraff säger man och: Amico non clauditur janua, Eras: &c.

Prov. 14. v. 23. **Förmycken lust/ är olust.** i. e. Måtteligh glädie är altijdh bäst. Ty elliest plägar man säya: Skrickelååt får efftergrååt. etc. Inf: lit: Gläd: Skrick: Sorg:

Luc. 6. v. 27. 35. Matth. 16. v. 14. & seq: Cap. 18. v. 35. Syr. 28. v. 2. & seq: **Förlåta/ är högsta hämd.** i. e. Dhen som rätteligen och aff Hiertat kan gifwa sin owän til dhet som brwtet är/ han haar fått hämpd nogh. Seneca haar fördenskul sagt: Honestum & magnum vindictæ genus est, ignoscere. Ignoscentia potior est pænitentiâ. Pittac: Item: Venia ultione melior. Stob: &c. Tyskarna säya: Wer vergeben kan/ der hatt sich genug gerochen. Lääs här om Konung Sigismundi exempel hoos Æn: Sylv: Det han skal hafwa swaradt Vngerske Palatino/ som tyckte illa wara/ at Keysaren hade så förskont sin öfwerwundne fiende: Tibi videtur (säger han) utile, inimicum occidere, quod mortuus bellum non excitet; at ego inimicum occido, dum parco; & amicum facio dum extollo: &c. Men dhe hämpndgirige säya dher emoot: Jagh skal förföllian til nijonde Knää. i. e. Alle hans tilhörige. etc.

Prov. 14. v. 33. **Förstånd giör wijßdom.** i. e. Til at öfwerkomma wijsdom/ behöfwes ett snält Ingenium. Derföre haar och Plautus sagt: Non ætate, sed ingenio adipiscimur sapientiam. &c. Tyskarna säya: Verstand kompt nicht allezeit mitt dem alter. Wijßdom föllier intet altijdh åhren. Ty man finner och fulle gambla narrar. etc. Inf: lit: Ungd: Wijßd: Åld:

Förtaal

Förtaal giör qwaal. i. e. Dhen som giärna baakdantar/ han lefwer i oroo/ och får altydh något at förswara. Diogenes skal dheröfwer wara tilspord hwadh för Diwr som mäst skadade? Och gifwet til swar: Ex feris obtrectator; ex cicuribus adulator. &c. Sup: lit: Baakt: Syr. 28. v. 15. 20. & seq: Cap 5. v. 16. & seq:

Första handen giör bästa kiöpet. i. e. När Godzet kommer i andra och tredie handen/ så blyr dhet altydh dyrare. Ty hwar wil giärna något förttiäna dher på. Ellest heeter dhet: Sää skiäppa och få skiäppa/ giör en arman åkerman. Item: Kiöpman vthan winnst/ går snart Kräfwetegång. etc. Inf: lit: Hopp: Slätt: Sää: Syr. 27. v. 1. & seq: Jacob. 5. v. 7.

Förmycken smyck/ haar ondan nyck. i. e. Allt förmycken pracht giör Qwinnan mißtänckt. Dheraff säger man och: Fæmina culta nimis, fæmina casta minus. Dhet är som Rymet lyder:

Jw meer en Jungfrw smycke bär/
Jw mindre kyskheet finnes där. etc.

En förnämbligh Romare (Sulpit: Gallus skrifwes hafwa förskutit sin Hustrw / för alt för stoor prydning vthom Hwset. etc. Inf: lit: Myck: Pracht: Qwinn: Prov. 16. v. 5. 1. Timoth. 2. v. 9.

Ga.

Gack icke godha wänner för när. i. e. Mißbruka icke god wänskap. Kom icke för ofta/ at man icke ledz wedh din trägenheet. Erasmus haar dherföre sagt: Rarius frequentanda Prov. 25. v. 16.

sunt

sunt amicorum limina. Item: Ad amicorum convivia tarde, ad eorum calamitates verò celeriter accedendum est. &c. Chilon:

1. Cor. 13. v. 4. & seq: **Gammal Kiärleek rostas intet.** i. e. Han brister giärna vth. Dheraff pläga Tyskarna siunga: Die alte liebe rostet nicht/sey woh sie wil im lande. etc.

Prov. 24. v. 8. **Galen Kohna/ som lastar sin qweed** i. e. Ingen straffar sitt egit. Hwar Kiöpman roosar sina wahror. Item: Elack fogel som sölar sitt Näste. etc. Sup: lit: El: Inf: lit: Hwar:

Gambla Badstugor giee och gott baad. i. e. Man får intet kasta bort alt dhet som gammalt är. Doch plägar man fulle säya på Tyska: Ahn alten stiefelln schmirt man sich müde. etc. Infer: hac lit:

Prov. 22. v. 6. **Gammal Häst wrenskas och.** i e. Som man elliest sägher: Gammal Katta läpiar och miölck. Waanan är dryger. etc. Inf: lit: Ondt: Waan: & infer: hac lit:

Syr. 25. v. 4. **Gammal Synd giör ny skam.** i. e. När hon blijr vppenbaar/ och kommer i Dagzliwset. Tyskarna säya och: Alte Sünd richtet new schand ahn. etc. Infer: hac lit:

Sry. 9. v. 14. 15. **Gambla Wänner och gambla Wägar swyka intet giärna.** i. e. Gammal wänskap håller man för tryggast. Amici veterrimi optimi. Poëten haar dherföre sagt: Calles antiquos, veteres serves, & amicos. Tyskarna pläga och säya: Alte wäge/ vnd alte

freünde

freünde sol man in ehren halten. etc. Infer: hac lit:

Gammal Katta läpiar och söör Miölck. i. e. Gammalt Folck haar och giärna godh skiötzel: Ätha och giärna en läcker bischen. Medh Tyskarna plägar man och säya: Alte geisen lecken auch gern Saltz. Hyt kunde och för lust skul/ införas dhen frågan aff Plauto: Quo pacto & nupta & vidua esset eadem? Och dhet som dervppå swaras: Quod adolescens nupta sit cum sene. i. e Når en Pyga taar en vthgammal Man/ så blyr hon tillyka Hustrw och Ankia. etc. Super: hac lit:

Gambla Såår blöda giärna. i. e. Gambla trätor åre snart vppryffne. Dheraff man och säger: Malum benè conditum, non movendum. Item: Latere semper patere, quod latuit diu. Sen: Erasmus kallar dhet och: Refricare cicatricem Som man wille säya: Ryff inter vpp en förlyft saak. Ty man säger och aff Tyskan: Alter hader wirdt bald wieder new. etc. Infer: hac lit: Inf: lit: Ill: Syr. 6. v. 9. & Cap. 12. v. 10. & seq: 2. Sam. 3. v. 26. 27.

Gambla Räfwar / klooka ränkior. i. e. Jw äldre Skalck / jw större list. etc. Hezek. 13. v. 4. 5.

Gammal Räff går intet giärna på Nätet. i. e. Som man ellest plägar säya: **Dndt draa stråå för gammal Katta.** Erasmus haar dherföre sagt: Annosa vulpes vix capitur laqueo. Poëten haar dherom sagt:

Cautus enim metuit foveam, lupus, accipiterq;

Suspectos laqueos, & opertum milvius hamum. &c. Horat:

Dheraff säya och Tyskarna: Alte Füchse seind schwer zu fangen. etc. Inf: lit: Ondt: Räff:

Syr. 12. v. 8. 9. & Cap. 9. v. 14, 15. **Gambla Wänner och profwat Swärd/ Åhre i nöden Gullet wärd.** i. e. Som man wille säya: Gullet pröfwas i glöd/ och wänner i nödh. etc. Inf: lit: Gull:

Tob. 14. v. 14. Syr. 3. v. 14. **Gambla stöflar kräfia mycken smöria.** i. e. Ålderen behöfwer god stötzel. Senem erigere durum est. Eras: Och aff Tyskan: Alte heüte dörffen viel gerbens. Item: Es ist verlohren was man in alte säche schütter. etc. Super: hac lit:

Gambla märkie liuga intet. i. e. Som man plägher säya: Yrhammaren slår intet feelt. Tyskarna säya och: Alte zeichen liegen nicht. etc.

Prov. 22. v. 6. **Gammal Räff går giärna i gattal glugg.** i. e. Dyt han är waan. Heeter altså: Waanen är dryger. Super: hac lit: Inf: lit: Waan:

Levit. 19. v. 32. Rom. 13. v. 7. **Gambla skal man åhra / dhe vnga skal man låhra.** i. e. Ålderdomen bör hållas i wördning/ och yngdomen vnderwysas. Dhe gambla bly fördenskul kallade: Veneranda canities. Dheraff man och plägar säya: Præcedant barbati. **Dhe gambla gå före.** Item: Cano capiti assurgendum. &c. Hwilket hoos dhe Lacedæmonier mycket haar warit observe-

ſerverat; Dheraff och en wijs man ſkal haſwa ſagt: In ſola Spartâ expedit ſeneſcere. Sophocl: Poëten haar och dhermedh inſtämdt:

Magna fuit quondam capitis reverentia cani,

Inq; ſuo pretio, ruga ſenilis erat, &c. Ovid:

Inf: lit: Ung: Åhr:

Gamtal wän kaſtas intetet vnder bäncken. i. e. Man förſmår intet giärna gammal wänſkap/ förr än man weet hwar til dhen nyia doger. Cicero haar dherföre ſagt: Novos parans amicos, veterum ne obliviſcare. Item: Amicitiæ debent eſſe immortales. Liv: Tyſkarna ſåya: Alte fründe ſol man nicht verwerffen/ man weis nicht wie die newen gerahten. etc. Inf: lit: Wänn: Syr. 9. v. 14, 15.

Gambla Stöfware giöra bäſta jagten. i. e. Dhe gamblas rådh och actioner hållas altijdh för dhe bäſta. Doch kan fuller en vng genom Studier och förfarenheet/ ſå wijda förſpörja ſigh/ ſom en gammal kan minnas tilbakar. etc. Sup: lit: Bäſt: Inf: lit: Ung: Åld: Hiob. 12. v. 12, 3. Reg. 12. v. 7.

Gammal Hund ſkiäller intet offta fåfångt. i. e. Dhe gamblas wahrning bör intet förachtas. Cane vetulo latrante proſpiciendum eſt. Eraſ: **Når en gammal Hund ſkiäller/ ſå måſte man ſee vth.** Dheraff ſåya och Tyſkarna: Der alten raht mus man beobachten. etc. Inf: lit: Åld: 3. Reg. ſub ſuper: 2. Paralip. 10. v. 7.

Gammal ſom Kråkan. i. e. Når man wil beſkrifwa en högh ålder/ ſå liknas dhen emoot

en Kråkas lijffzlängd / som förmeenes öfwerträffa 3. Mans ålder. Dherom haar Erasmus infört en Vers aff Hesiodo/ som så lyder: Ter tria secla hominum transmittit garrula cornix, &c. Dheraff pläghar man och wedh hwartehanda förefallande/ säya: Dhet skal aldrigh meer skee/ om iagh leffde så länge som Kråkan. När fördhenskul Erasmus haar weladt nämpna en Menniskia aff högh ålder/ haar han sagt: Cornicibus vivacior, &c.

Gambla Narrar äre och til. i. e. Som man wille säya: **Åsnan gränar i Moderlijfwet/ och är intet deste klookare.** etc: Inf: lit: Åld: Åsn:

Gambla Wahror giälla intet mycket. i.e. Förlegat Godz blijr giärna waanwördat. Man sägher dherföre: **Haltan Häst kiöper man intet. etc.** Sup: lit: El: Inf: lit: Halt: Mann:

Pred. 12. v. 3. **Gambla Kyrkior haa mörka Fönster.** i.e. Ålderdomen haar swag syn: Måste fördenskul lyta på hiälpögon. etc.

Gammal Swijn haa hårdt tryne. i. e. Dhe gambla äre seeglijfwade. Tysken säger och: Alte Schwein haben harte meuler. Man plägar och skiämptswijs säya: Alte Böcke haben harte hörner. etc.

Prov. 13. v. 24. **Gammalt Träå låter illa böya sigh.** i. e. **Ondt låhra gammal Hundh kuhra.** Heeter fördhenskul: A teneris asvescendum. Eras: Dheraff sägher man på Swänska: **Wrijd Wedian mådan hon är yng.** Tyskarna säya och: Alte Bewme seind bös

zu

zu biegen. etc. Sup: lit: Ag: Barn: Inf: lit: Ondt: Wryd:

Gammal Warg achtar intet högt roop. i. e. Dhe gambla åre waane wedh skallan; Dhe låta intet så lått skrämma sigh. etc.

Gammal Rygg är snart krökter. i. e. Ålderen haar sin swagheet. Och blijr fördenskul aff Erasmo kallad: Deforme senium. Dhe gambla heeta och per allegoriam, Silicernium. En Poët haar och vthi fölliande Vers, wäl beskrifwet ålderdomen: Pred. 12. v. 1. ad 7.

Nec cælum spectare licet, sed prona senectus
Terram, à quâ genita est, & reditura, videt. &c. Com: Gall:

Item:

Fit tripes prorsus, quadrupesq; & parvulus infans. &c.

Dheraff blijr och en gammal Man aff en Scribent kallad: Senex extibiatus: Aristoph: Som man wille på Swänska säya: En Footlös Gubbe. etc. Sup: lit: Ald:

Gammal mans räkning slår offta feelt. i. e. Dhet är säfängt at en gammal Menniska wil giöra facit på mång åhr. Dherföre haar och Seneca sagt: Nil turpius est, quàm senex vivere incipiens. &c. Sup: lit: Aldr: Pfal. 90. v. 10.

Gammal mans dödh giör lijten sorg. i. e. Man sörier intet diupt effter gammalt Folck/ når dhe i rättan tijdh dööe. Erasmus haar fördhenskul per allegoriam sagt: Senex bos non lugetur, &c.

Pred. 12. per totum. **Gammal man får alltyd ny Hundebeet.** i. e. Ålderen haar hwar dagh nyia befwär/ wärck och wedermöda. Senex semper novos sentit morsus. &c. Eraſ: Inf: lit: Åldr:

Syr. 25. v. 4. **Gammal Hoorkarl/ får ny skam.** i. e. Han blyr allemans begabbery och åthlöye. Dheraff haar och en Scribent sagt: Amare juveni fructus est, crimen seni. &c. Super: hac lit:

2. Thessal. 3. v. 10. **Gammal och laat/ bör ingen maat.** i. e. Dhet är neesligit för en gammal man at slå sigh på lättia. Dherföre haar och Plutarchus welat säya: Otium in juvenibus, stultitia est, ità profectò in senibus crimen. &c.

Syr. 3. v. 14. 15. **Gammal man träder Barneskoor.** i. e. Dhe vthgambla bly giärna Barn på nytt. Pueritiam exuunt, puerilitatem retinent. Bis pueri senes, haar Plato sagt: Senes repuerascunt. Idem: Item: Vox & umbra. &c. Super: hac lit:

Pred. 12. v. 3. **Gammal mans Miölck är gott Öl och Wyn.** i. e. Dhe gambla/ för mangel på tänder / kunna intet så wäl styrckia sigh aff maath/ som gott dricka. Födhenskul bly och gott Wyn kallat: Lac senum. i. e. **Gubbemiölck.** Panormit: Man säger och dherom vthi en gammal Vers: Vinum subtile: facit in sene cor juvenile. &c. Dhe gambla haa lyfnadt ålderdomen wedh en vthgammal Öru; Hwilken sedan näfwet bly förnött/ så at han intet meer kan äta / skal han mästedeels vppehålla lyfwet medh dryck. Bly fördhenskul

sanne

sannt som Kåringen skal hafwa sagt: **Goder maat i godom dryckom. etc.** Inf: lit: God:

Gammal träta är snart opprifwen. i. e. Gambla sååår blöda giärna. etc. Super: hac lit: Syr. 6. v. 9.

Gammalt Träå lijder ingen flyttning. i. e. Som man wille säya: En gammal man thol ingen wydh reesa: Honom tiähnar bäst at sittia baak Kakelugnen. Erasmus haar dherföre sagt: Annosa arbor plantari nequit, &c. Fab: de Arbore tralaticâ. Super: hac lit: Inf: lit: Ondt: 2. Sam. 19. v. 34. 36.

Ge.

Gemeene bästa är högsta Laag. i. e. Alt bör wara ansedt til dhet meenige bästa. Plautus haar derföre sagt: Quid est svavius, quàm bene rem gerere, bono publico? Item: Salus Reip: suprema lex esto, &c. Man måste intet säya som en part egennyttige / som intet bekymbra sigh om Josephs stada: Vns erst / vnd zu letz / darnach das gemeine best. etc. Amos. 6. v. 6.

Geeten gnager dher hon är bunden. i. e. Hwar söker giärna födhan dher hon är närmast. Ty **ingen går giärna öfwer Åån effter Watn. etc.** Inf: lit: Krygz: Minst:

Geeten som mäst bräcker / hon molckar minst. i. e. Som man elliest wille säya: **Mycket aff Munnen / lijtet aff Ullen /** sade han som klipte Soen. Jw meer aff munnen / jw mindre aff giärningh. etc. Sup: lit: All; Inf: lit: Jw: Man: Myck: Thomm: Pred. 5. v. 2.

Gi.

Giſwen Häſt ſkal man intet i munnen ſij. i. e. Giſwit bör wara omähtit. Dheraff plägar man och ſäya: **Man får intet tiggia och läggia före.** Man måſte intet laſta en wälmeent ſkiänck. Donati equi dentes inſpicere incivile eſt. Eraſ: Item aff Poëten: Gratia pro rebus meritò debetur inemptis, &c. Ovid: Tyſkarna ſäya: Geſchenktem gaul ſehet man nicht ins maul. Item: Schön genug was geſchenkt iſt. etc. Inf: lit: Skiönt: Tack:

Syr. 26. v. 14. **Giff Paddan en ſpann / hon taar fulle ſielff en aln.** i. e. Som man wille ſäya: **Slipper dhen onde i Kyrkian / ſå wil han ſtrax på Altaret.** Item: **Släpp intet Hunden i Smörtråget / han kliſwer ſtrax i medh bådha fötterna.** Heeter fördhenſkul: Cui plus licet quàm par eſt, plus vult quàm licet. Sen: Aff Tyſkan ſäger man: Wen man einem den finger beüt / ſo wil er die fauſt gahr haben. etc. Sup: lit: En: Inf: lit: Lyd: Släpp:

Syr. 14. v. 9. 10. **Giff icke Barn ſå offta dhet beedz.** i. e. Som man wille ſäya: Man får intet giee Hunden hwar gång han wiſkar rumpan. Hår ynder förſtås och ſnååla Sollicitanter / ſom aldrigh blij nögda. Ty man ſäger fördenſkul: **Snåler är alltyd ſnyfken, etc.** Inf: lit: Snyf:

Syr. 12. v. 1, 2. **Giff intet Hunden aff Helgedomen.** i. e. **Kaſta intet Pärlor för Swijn.** Som man

man wille säya: See wäl til hwem tin gåfwa får. Poeten haar dherföre sagt: Sanctum dare turpe catellis, Asino paleas. &c. Eraſ: Tyſken säger: In bawren hören rüben. etc. Inf: lit: Kaſt:

Giffmild skal giäldas / en wänskap skal hållas i. e. Gåfwor och geengåfwor hålla wänner längſt. Och heeter aff Eraſmo. Fricantem refrica. Item De merente bene mereri. &c. Inf: lit: Gåff: Luc. 6. v. 38.

Giffmild Wän / får gifwit igen. i. e. Dhen giärna gteer / honom möta och gåfwor igen. Man säger derföre: Liberalibus omnia liberaliter affluunt. &c. Syr. 14. v. 16. Prov. 11. v. 24. 25.

Giſwa rådt för illa ſudit. i. e. Bethala ondt medh halfwa wärre. Par pari referre. Bethala medh lyka mynnt. Hoos Tyſkarna bland dhen gemeene hoopen plägar man och säya: Brummelber hab ich entfangen / brummelber gebe ich wieder. etc. Men en gammal Scribent rådher contrarium, ſom haar sagt: Non vindicandum ſcelere, ſi poſſis, ſcelus. Sen: Item: Nemo malum malo rependit, niſi malus. &c. Heeter altså: **Ondt måſte intet medh ondt bethalas. etc.** Inf: lit: Ondt: Luc. 6. v. 38. Prov. 24. v. 30. Rom. 12. v. 17.

Giſwa Baakare Barn Hweteſtrwt. i. e. Nödigh wälgiärning. Och heeter då: Panis præbetur habenti, Lumen Soli mutuare. Mari aquam addere. &c. Eraſ: Man säger och: Qui dat habenti, perdit quod dat. i. e. Han tiänar lyten tack medh ſin gåfwa. etc. Tyſkarna säya dheraff: Den reichen gibt man / den armen nimbt man. etc. Sup: lit: Der: Matth. 13. v. 12. & Cap. 25. v. 29.

Luc. 6. v. 38. Psal. 41. v. 1. & seq: Prov. 19. v. 17. Syr. 4. v. 1. 2. & seq:

Giswa aff giffno/ syndar intet. i. e. Når Gudh wälsignar/ måste man intet knäppa handen för hårdt igen för den torfftiga. Dhe gambla haa fördenskul sagt: Dare datum, non est peccatum. &c. Och aff Tyskan: Wer von seinem gibt/ dem gibt GOTT wieder. Item: Der den armen gibt/ wirdt nimmer arm. etc. Dhet skriffz om Dionysio Syracusano, at han en gång skal wara kommen uthi sin Sons Cammar/ och funnet dher en hoop Silfwer kåril/ som Faderen tilförende hade skänckt honom/ och dherwedh sagt: Non est in te regius animus, qui his poculis & vasculis, quæ à me tàm multa accepisti, neminem tibi amicum feceris. &c. Plutarch:

Colloss. 3. v. 22. & seq:

Giswa smicker för smör. i. e. Sööt ord för lijten skada. Heeter altså som Erasmus haar sagt: Blanda cave. &c. Inf: lit: Till:

Prov. 21. v. 30.

Giffiermål giörs i Himmelen. i. e. Wår Herre beskårer hwar och en sin maaka/ och kommer aff ingen slumpelycka. Heeter derföre som dhe gambla haa sagt: Conjugia legitima sunt fatalia. &c. Tyskarna säya och: Heürahten wirdt im Himmel gemacht. etc. Dheraff sägher man icke obilligt aff ett annat Ordspråk: **Ondt läggia dhet i 2. Sängiar/ som skal i een.** Et vice versâ. &c. Inf: lit: Ick: Ondt:

Prov. 30. v. 18. 19.

Gilliare konsten lähres snart. i. e. Kiärleeken lährer fulle Allskogz wägen. Dheraff pläghar man och säya: **Lust och willia lährer pilten gillia. etc.** Inf: lit: Lust:

Giord

Giord giärning / haar ingen wändning. i. e. Som man wille säya: **Seent ångra / när skadan är skedd.** Man sägher Dheraff: Factum, infectum fieri nequit. Geschehene dinger seind nicht zu ändern. Item: Zu geschehenen dingen sol man das beste reden. Fördenskul säger man och vthi gambla Rymet:

Dhen man är wijs och mycket snill /
Som alt til bästa tyda wil. etc.

Prov. 20. v. 18.

Sup: lit: Den: Efft: För: Inf: lit: Seent:

Girigheet glömmer reedligheet. i. e. Der girigheet taar öfwerhanden / dher achtas hwarken dygd eller ähra. Dheraff haar och Seneca sagt: Ubi divitiæ charæ habentur, ibi omnia vitia bona sunt. Poëten haar derom sagt:

Pſal. 62. v. 11. Ephes. 5. v. 5.

Sed quæ reverentia legum?
Quis metus aut pudor eſt, unquam
properantis avari? &c. Juven:

Item:

Quid non mortalia cogis
Auri ſacra fames? &c.

Dherom haar Plautus wäl sagt: Odi ego aurum; multa n. multis sæpè svasit perperam, &c. Infer: hac lit: Inf: lit: Hwad:

Girigheet föder blinda Barn. i. e. Den girige församblar offta i mörkret. Cupiditas cæcos reddit homines. Cic: **Snåler får aldrig nogh.** Semper avarus eget. Horat: Item: Creſcit amor nummi, quantum ipſa pecunia creſcit. Juvenal: Dhen girige är altijdh torfftigh / som Watngröten. Man säger dherföre medh Publio: Avaro tàm deeſt quod habet, quàm quod non habet. Och aff en Poët:

Syr. 14. v. 9. Pred. 5. v. 9.

Quis

Quis dives? qui nil cupiat: Quis pauper? avarus. Auſon: Dheraff ſluter och Saluſtius, och ſäger: Ubi divitiarum cupido invaſit, neq; diſciplinæ, neq; bonæ artes ſatis pollent, &c. Aff Tyſkan ſägher man och: Getz hals wirdt nimmer woll. Item: Karig iſt nimmer reich. etc. Sup: lit: Den: Super: & Infer: hac lit:

Prov. 13. v. 25. **Girigh Qwarn mahl all Sädh.** i. e. Dhen girigas taſka är indifferent; Hon taar emoot allehanda Mynnt/ ſom en foormans pung. etc.

Eſai. 5. v. 8. & ſeq: 1. Timot. 6. v. 9. 10. Epheſ. 5. v. 5. Pſal. 62. v. 11. **Girigheet är en ond Rooth.** i. e. Hon bär elack frucht. Avaritia, eſt radix omnium malorum. Bion haar kallat henne: Omnis improbitatis metropolim. Tyſkarna kalla henne och: Ein würtzel alles vbels. etc. Inf: lit: Ond:

Prov. 28. v. 22. **Girigheet bedrager Wyßheet.** i. e. Hon förblindar all klookheet. Exempel aff Ugglespegels Teſtamente. NB. Är fördenſkul ſom Tacitus haar ſagt: Ubi magnitudo quæſtuum ſpectatur, rarò fides integra manet. Cui nil ſatis eſt, eidem nihil turpe. Ælian: Item: Animi cupiditas, omnis perfidiæ eſt materia. Saluſt: Och aff Poëten: Semper avarus amat mendacia, furta, rapinas. &c. Fab: de Gallinâ auriparâ. Item de Avaro & montibus aureis. Super: hac lit:

Syr. 1. v. 38. **Girigheet och Wälde är en Moor til all Krugh.** i. e. Begärelſe til Rijkedom/ och Regimentz ſiukan/ gifwa orſak til alla fougder. Dherom haar och Saluſtius ſagt: Una, & ea vetus bellandi cauſa eſt, profunda cupido imperij, & divitiarum. Item aff Sophocle: *Non*

Non nisi morte
Satiatur amor dirus habendi. &c.

Inf: lit: God: Macht: Åhr:

Girigheet är ålders last. i. e. Dhe gambla äre i gemeen girige/ och altydh rädde om trotet. Inf: lit: Jw: Ålld:

Girigheet är ett bottnlöst Faat. i. e. Som man wille såya: **Hälfwetet blifr aldrig fult.** Dheraff haar och Poeten sagt: Tempore crevit amor, qui nunc est summus, habendi. Ovid: Man plågar och såya: Fortuna multis dat nimium, Satis nulli. Och aff Erasmo: Avarum irritat, non satiat pecunia. Item: Avarus non suas possidet divitias, sed possidetur à divitijs. Val: Max: Erasmus kallar fördhenskul dhen giruga: Pertusum dolium. Ett gistet faath. Lyka som alt dhet watn som öses vthi ett gistet Kärll/ dhet löper strax igenom och förspilles; Altså sanckar och dhen girige vthi en holigan pung. Vide Kors Scholan fol: 595. Item: Super: & Inter: hac lit: Fast wedh sådan meening säger man och: 1. Timoth. 6. v. 9. Prov. 27. v. 20.

Girig taska blifr aldrigh full. i. e. **Snåler får aldrigh nogh.** Avari pera inexplebilis. Poeten haar fördhenskul wål sagt: Rape, congere, aufer, posside, relinquendum est. Marti: Item: Pauca desunt inopi homini, sed plurima avaro, &c. Diogenes skal hafwa lyknat girigheet wedh watnsooten: Jw meer en watnsichtigh dricker/ jw mehr han torster. etc. Stob: Prov. 11. v. 26. & Cap. 13. v. 25.

Giärna gifwet / är dubbelt gifwet. i. e. Dhet som snart och willigt giffz/ dhet hålsför Syr. 35. v. 11. &

Cap. 18. v. 15. & seq: för en dubbel gåfwa. Inf: lit: God: Hiälp: Mild: Snart:

2. Theſſal. 3. v. 10. Prov. 19. v. 15. **Giärnings waal / giör nåhrings qwaal.** i e. Dhen ſom wällier arbete/ han faar offta will om födhan. Inf: lit: Trög:

Giäſſt nykommet / ſållan wälkommet. i. e. Bråkiärt ſwinner ſnart. Sup: lit: Bråå:

Giäffer går man emillan. i. e. Giäffa hås för en omgångs- eller ſmitteſiuka. Dheraff man och pläghar ſåya: **Sållan giäſpar en dher twå åre ſamman.** Oſſitante uno oſſitat & alter, Eraſ: Wedh ſådan meening pläga och Tyſkarna ſåya: Wen ein gans trincket/ ſo trincken ſie alle. etc.

Giäſtebudz wreden glömmes ſnart. i. e. Ingen ijfwer ſtillas ſnarare/ än dhen ſom kommer aff vtheblifwande ifrå giäſterij.

Thren. 3. v. 26. Rom. 5. v. 4. Jacob. 1. v. 4. **Gitter man bydt/ ſå får man ſmydt.** i. e. Tholamod öfwerwinner alt. Poëten Haar derföre ſagt: Grata ſuperveniet quæ non ſperabitur hora, Horat: Tyſken ſäger: Wer nuhr harren kan/ dem wirdt wol geholffen. etc. Sup: lit: Bäſt: Den: Inf: lit: Lägg: Thol:

Prov. 13. v. 11. Syr. 19. v. 1. **Giömm en klwth i 3. åhr / behöfwes han intet ſå kaſtan bort.** i. e. Dhen något giömmer / han finner något för ſigh. Dhe gambla haa fördhenſkul ſagt: Obſervare habet. Man ſägher och: Bonus Servatius, facit bonum Bonifacium, &c. Sup: lit: Den: En: Inf: lit: God:

Syr. 21. v. 17. **Giömma Gull vnder Gieterumpan.** i. e.

låta

låta Sqwaldran weeta dhet man wil haa löhnt. Dheraff plägar man och säya; Res magnæ non possunt ab eo sustineri, cui tacere grave est, &c. Sup: lit: Ded: Inf: lit: Han: Rycht:

Giäller intet Räfwepeltzen/ så måste Leyonehwden stå hy. i. e. Dhet som list intet förmår/ måste wåld uthrätta. Si non satis est pellis vulpina, addenda est leonina. Poëten haar dherföre sagt: Dolus, an virtus, quis in hoste requirat, &c. Virgil: Inf: lit: Når: I. Macab. 7. v. 27. 31.

Giör som du wil haa giordt igen. i. e. Som man wille säya: **Dhet är ondt tijta genom en giärdzgård / dher ingen tijtar emoot.** Och är då som Publius haar sagt: Ab alio expectes alteri quod feceris. Amans vult redamari. Item aff Seneca: Sic cum inferiore vivas, quemadmodum tecum superiorem vivere velis. &c. Tyssken sägher: Was du einem thust/ das warte vom andern. Item: Nachbawr vber den zaun / nachbawr wieder herüber. etc. Sup: lit: Den: Inf: lit: Hwad: Ondt: Som: Wydt: Syr. 7. v. 1. & seq: Tob. 4. v. 16. Luc. 6. v. 31. Rom. 13. v. 9. 10.

Giör rätt och sky för ingen. i. e. Som man wille säya: **Reen Hand går säkert genom Land.** Den som uprichtigt handlar/ han behöfwer intet rädas. Och heeter altså: Recte faciendo, neminem time. Recte agens confide. Si rectè vivas, ne cures verba malorum. Sat habet favitorum semper qui rectè facit. Plaut: Item aff Poëten: Rumpantur ilia Momo, &c. Virg: Tysken sägher: Thue recht/vnd schew den Teüffel nicht. Man plägar Prov. 11. v. 3.

och

och säya aff Tyskan wedh samma meeningh: Es mach verdrießen wem es wil. etc. Sup: lit: Bäst: Inf: lit: Handl: Ondt: Reen: Slätt:

Gal.3,v.3,4. **Giöra nittan gånger wäl / och dhen tiugonde illa/ så får man skam för alt. i.e.** När en gång blyr illa giordt / kommas inga wälgiärningar meer ihog. etc. Fab: de lapso Asino.

Prov.19. v. 21. **Giöra mycket och wäl/ räcker intet alltyd til. i. e.** Som man sade: Mång järn i Elden/ brännas offta. Dherföre haar och Seneca sagt: Impossibile est hominem qui multa agit, omnia rectè agere. Inf: lit: Mång: Ondt:

Syr.14. v.9. 10. **Giöra sigh til Hund för ett Been skuld.** i. e. Skämma vth sigh för en ringa tingh skul / och achta ingen heeder. Tyskarna säya dheremoot: Was zur ehren sol/mus man nicht spahren. etc. Inf: lit: Man: Ähr:

Syr.12. v.3. Luc. 17. v. 17. **Giör wäl moot Paddan / men bedh Gudh at hon icke löhner digh. i. e.** Dhen otacksamme löhner alltyd gott medh ondt. Ty dhen som beder för en tiuff / han får skam til tacka. Heeter fördenskul som Ennius haar sagt: Benefacta male locata, malefacta arbitror. Hominem improbum promoveris, ipse te evertet. Plaut: Dheraff skal och Socrates hafwa sagt: Malis bene faciens, lupos nutrit. &c. Wer bösen guht thut/ der zeucht Wölffe auff. etc. Sup: lit: Beed: Inf: lit: Ot:

Syr.18.v.21. **Giör först reent för din egen dörr. i. e.** Dhen som wil lasta en annan/ han måste sielff wara

wara reen och fry. Och heeter som Verfen lyder: Tunc alios culpa, cum tu fueris sine culpâ &c. Tag först Biälken vhr ditt egit öga. etc. Item: Den som wil straffa migh och mitt. etc. Sup: lit: Andr: Den: Inf: lit: Hwar: Luc. 6. v. 42.

Gladt sinne behöfwer ingen Pypare. i.e. Gott Samweet haar sin speleman i barmen. i. e. Dhet frögdar Hiertat. Gaudet in sinu; Haar Erasmus sagt: Item vacare culpâ maximum est solatium, &c. Aff Tyskan sägher man: Ein guht gewißen / ist ein lecker bißen. etc. Inf: lit: Gott: Prov. 17. v. 22.

Gladt Hierta giör blyda laater. i. e. När en Menniskia haar glädie i hiertat / så ytrar dhet sigh aff Ansichtet. Inf: lit: Gott: Prov. 15. v. 13.

Gladt Hierta giör godh maatelust. i. e. Dhen som aff hiertat är gladh / honom smakar all maath wäl. etc. Syr. 30. v. 27.

Gladien och Sorgen dhe föllias giärna åth. i. e. Dhe lösa hwar annan aff. Poeten haar dherföre sagt: Gaudia principium nostri sunt sæpe doloris. Ovid: Item: Scilicet interdum miscentur gaudia lætis. Idem Ovid: Man säger och: Glädien i stugun och sorgen i farstugun. Comitantur tristia lætum. Extrema gaudia luctus, &c. Aff Tyskan säger man: Kein frewd ohne leid. Kein Honig ohne gallen. Kein lust ohne vnlust. etc. Sup: lit: Frögd: Inf: lit: Sorg: Prov. 14. v. 13.

Gladz intet åth annars ofardh. i. e War intet gladh öfwer ens annars Olycka; Dw weest intet om din är före eller efter. Syr. 27. v. 32. & Cap. 8. v. 8.

Prov. 17. v. 5. & Cap. 24. v. 18. 19. Man säger fulle i gemeen: Læso doloris remedium, inimici dolor. Publ; Item: Solatium est miseris, socios habuisse malorum, &c. Inf: lit: Ing:

Pſal. 90. v. 10. **Glömmer dhen som rächnar / så glömmer han intet som rynkier. i. e. Ålderen kan intet döllia sigh.** Poëten haar dherföre sagt: Facies tibi computat annos, Juvenal: Item aff Senecâ; Florem decoris singuli carpunt dies, &c. Och aff Tyskan: Viel runtzeln viel jahren. etc. Inf: lit: Ald:

Go.

Prov. 15. v. 1. & Cap. 25. v. 14. **Godh Ordh finna gott rum. i. e. Som man roopar i Skogen / så får man och swaren til.** Heeter fördenskul: Gratia gratiam parit, Eraſ: Guhte wort finden guhte stadt. Lieb vmb lieb. Item: Ein freündschafft gebiert die ander. etc. Inf: lit: Som:

Matth. 7. v. 16. **Godh Häſt tumblar sigh sielff. i. e.** Fromt Barn tuchtar sigh sielfft. etc.

Godha wänner är rykedom nogh. i. e. Som man wille säya: Wäl är dhen som haar goda wänner när omtränger. Deraff plägar man och säya: Ubi amici, ibi opes. Tysken säger och: Wer einen guten freündt hatt / der hatt einen guhten schatz. etc. Infer: hac lit:

Syr. 6. v. 14. 15.

Syr. 11. v. 4. & ſeq: **Goda dagar behöfwa ſtarcka Been. i. e.** Mängen leedz wedh goda dagar / och kan intet bära dhem. Dheraff haar och Poëten sagt: Non facile est æquâ commoda mente pati, Ovid: Luxuriant animi rebus plerumq; ſecundis, Idem Ovid: Item aff Senecâ: Magni pe-

ctoris

Storis est, inter secunda moderatio. Dherom haar och Terentius wäl sagt: Beatus es ni unum desit, animus, qui modeste istæc ferat, &c. Wedh sådan meening säya och Tystarna: Wen dem esel zu wol ist/ so tantzet er auf m eiß/ vnd zerbricht ein bein. etc. Sup: lit: Bär: Infer; hac lit: Inf: lit: Lyck: Mått:

Godtroo löhnes medh Otroo. i. e. Sällan blijr godtrogen oswijken. Heeter fördenskul billigt: Fide, sed cui vide. Aditum nocendi perfido præstat fides, Sen: Plurimum mali credulitas facit, Idem, Item: Credulitas error est magis quàm culpa, & quidem in optimi cujusq; mentem facilimè irrepit. &c, Sup: lit: Den: Inf: lit: See: Troo: Wån: Syr. 6. v. 6.

Godh willia draar laßet til byß. i. e. Lust och flijt giör bördan lätt. Amanti nil difficile. Amor docet musicam. Man säger och medh Poëten: Omnia conando docilis sollertia vincit. Mantu: Aff Tystan sägz och: Lust vnd liebe zum ding/ macht alle arbeit gering. etc. Inf: lit: Lust: Syr. 6. v. 34.

Godh willia giör gåfwan täck. i. e. Dhen giärna gieer/ han giör sin skänck behageligh. Sup: lit: Giärn: Inf: lit: Mild: Snart: Syr. 18. v. 15. & seq: Cap. 35. v. 11.

Godh krook måste krökias i tijdh. i. e. Som man ellies plägar säya: Dhet som artar sigh til nätzla/ dhet bränner tijdigt. Vthaff en gammal Vers säger man och: Curvum se præbet, quod ad uncum crescere debet, &c. Sup: lit: Ded Syr. 7. v. 25. & Cap. 30. v. 12.

Prov. 10. v. 4. **Godh winſt giör Kåhlen feet.** i. e. Ryſk winning giör kryddad maath. Tyſken ſägher: Guthe gewinſt / guhte ſuppen. etc. Inf: lit: Or:

Goder maat i godhom dryckom. i. e. Godh dryck haar maaten medh ſigh / ſade Kåringen om Hölkappen. etc. Sup: lit: Gamm:

Godha wahror roosa ſigh ſielff. i. e. Som man ſade: Gott Wijn behöfwer ingen vthängd krantz. Proba merx emptorem facilè inveniet. Plaut: Item: Vino bono non opus ſuſpenſâ hederâ. Och aff Tyſkan: Guhte wahren finden wol kauffleüte. etc. Inf: lit: Gott:

Godh redſkap giör lått arbete. i. e. Som man ellieſt ſäger: Gott giöra medh god reeda. etc. Inf: lit: Gott: Torr:

Syr. 6. v. 14. 15. **Godh Wän är ett liggiande Fää.** i. e. En förwarat ſtatt. Cicero haar dherföre ſagt: Amicus magis neceſſarius quàm ignis & aqua. Poëten haar och fördenſkul wäl ſagt: Nil ego contulerim jucundo ſanus amico. Horat: Item: aff Plutarcho: Dulce eſt tueri hominis amici lumina. &c. Tyſken ſäger: Ein guter freünd iſt mitt Gollb nicht zu bezahlen. etc. Super: hac lit:

Ephes. 4. v. 26. **Goda wänners küff / är ny wänſkap.** i. e. Wänegnabb är ſnart förſoont. Amantium iræ, amoris eſt redintegratio. Terent: Item: Amor fit irâ jucundior. Cognat, Poëten haar dherom ſagt.

In amore hæc ſunt mala: bellum
Pax rurſum. &c. Horat: Item:

quæ

Quæ modo pugnarunt, jungunt sua rostra columbæ:
Quarum blanditias verbaq; murmur habet. &c. Ovid:

Tyskarna säya: Buhler zorn/ der buhlschafft sporn. Item: Freündschafft nach feindschafft/ ist größere freündschafft. etc. Inf: lit: Hwstr: Kärl: Wän:

Godh gärning wil haa tijdh. i. e. Man frågar intet så mycket huru snart/ som huru wäl en ting blijr giordt. Dheraff säger man och medh Erasmo. Sat citò, si sat benè. Och aff Tyskan: Was guht ist/ will veil haben. etc. Sup: lit: All: Snart: Pred. 3. v. 1. & seq:

Godh tingh haa Brödh i Hwset. i. e. Intet är så nödigt i Hwset/ som maaten. Heeter fördhenskul som en wijs man haar sagt: Emas non quod opus, sed quod necesse est. Cato. Item aff Diogene: Farina statuis multo carior. &c. Laërt: Sup: lit: Bättr: Den: Inf: lit: Måln: Hesech. 5. v. 16.

Godh lycka wil haa godh styrsel. i. e. Dher wil konst til at bära goda daghar. Dheraff säger man och medh Poëten: Fortunam reverenter habe. &c. Auson: Sup: lit: Bär: Super: hac lit: Syr. 11. v. 4. & seq:

Godh Häst kastas intet bortt för ett lyte skull. i. e. En reedeligh man förachtas intet för ett ringa feel skul: Ty hwem är vthan bräck? etc. Inf: lit: Ing: Man: Psal. 14. v. 4. Rom. 3. v. 23.

Godh rycht/ är Hästens halswa foder. i. e. Som man wille säya: Herrens Prov. 26. v. 6.

Öga giör Häſten feet. Godh vpſicht är bäſta rychten. Dheraff säger man och medh Eraſmo: Oculus Domini ſaginat equum, &c. Inf: lit: Herr: Hwar: Ståſſ:

Syr. 10. v. 2. **Godh lydare/ giör en godh biudare.** i. e. En lydig Soldat blijr en godh Commendeur, Ariſtot: Haar dherföre ſagt: Non eſt ut recte imperet, cui non imperatum eſt. Nemo benè imperat, niſi qui antè paruerit imperio. Sen: &c. Sup: lit: Den: Inf: lit: Såd: Tapp:

Godh Wärd frågar intet om giäſten wil. i. e. Dhen ſom frågar/ han gieer intet giärna. etc. Sup: lit: Den:

Prov. 24. v. 6. **Godh rådh giör ſegeren trygg.** i. e. Gott Rådſlag i fält giör Krijget lätt. Och heeter fördenſkul ſom dhe gambla haa ſagt: **All ting medh rådh.** etc. Sup: lit: All:

Goda dagar koſta mynnt. i. e. Dher wil något til at hålla ſigh friſcht. Poeten haar dherföre ſagt: Victurus genium debet habere liber, &c. Ovid: Sup: lit: Den: Super: hac lit: Inf: lit: Hwar: Man:

Godh diæt, giör ſager och feet. i. e. Som man wille ſäya: **Nöchter Mun/ giör Kroppen ſund.** Dhen ſom mättelig äther och dricker / han behåller en helſoſam Kropp och godh färga: Haar ſin ſömpn och Natteroo / och lefwer altſå deſte länger. Dherom lyda och Verſerna aff Scholâ Salernit:

Syr. 17. v. 32. 33. 34. *Si tibi deficiant medici, medici tibi fiant*

Hæc

Hæc tria, mens hilaris, requies, moderata diæta. &c.

Sup: lit: Den; Inf: lit: Man; Nat; Nöcht;

Goda wänner see intet efter många rätter. i. e. **För goda wänner är snart maathredt.** Tysken säger och; Guter freünde kost ist bald gekocht. etc.

Godh Wän är altijdh wälkommen. i. e. Han stånges intet vthe. Guten freünden ist kein thür verschloßen. etc.

Godh giömmare/ god skaffare. i. e. Den något förwahrar/ han haar när han tarfwer. Sup; lit: Den; En; Giöm; Inf: lit: Håll; Spaar; Prov. 13. v. 11.

Goda wänner komma bäst obedne. i. e. Dhe låta intet länge nödga sigh. Dheraff säger man och medh Eraſmo: Boni ad bonorum convivia ultrò accedunt. Item: Conviva amico, amicus etiam ultrò adeſt. Idem: Ein guter freündt kompt wol vngeladen. etc. Ut ſuperius hac lit:

Goda wänners feel må man märkia/ men intet laſta. i. e. Wänners brist måste man öfwerskyla. Mores amici noveris, non oderis. Eraſ: Item: Amicus cum vitijs eſt ferendus. Ulp: Man plägar dherom säya vthi ett Sw; Rym;

Din nästes synd du täck wäl til/
Om du din ey höra wil. etc. Sup: lit: Den; Luc. 6. v. 42. Jacob. 4. v. 12.

Goda wänners dödh / rörer oß ſielfwa. i. e. Når man genom döden miſter en godh Syr. [27. v. 20.]

wän/ går dhet offta så härot til hiertat/ såsom wore en halff dödh. Publius haar dherföre sagt: Toties moritur homo, quoties amittit suos. Man plägher och säya här wedh: Dhen intet förlier sin Wän warm/ han får wist förlan kall. etc. Sup: lit: Den:

Syr. 10. v. 4. 5. **Godh styreman giör Skipet tryggat. i. e. En godh Regent är Landsens Roo.** Dheraff haar förohenskul en förnemblig Swensk Minister sagt om sin Herre/ som wedh Regimentet haar waret mycket vigilant och laborieus: Ille laborat, ut nos omnes quiescamus, &c. Sup: lit: Den: Dörr:

Psal. 120. v. 6. 7. **Godh granne är Landsens bästa wärn.** i. e. Dhen Herre som haar omliggiande grannar til säkra wänner/ han haar om sitt Land en tryggan Wall och Muhr. Ty man säger dherom: **Man haar intet länger frijd/ än ens granne wil.** Och heeter förohenskul: Non est aureum sceptrum quod regnum tuetur, Sed amici fidi regibus sunt tutissimum sceptrum, &c. Xenoph: Inst: lit: Den: Grann: Man:

Prov. 27. v. 10. **Godh granne wedh handen/ är bättre än en Broor längt borta i. e.** En trogen granne är ett ädelt kleenod. Cui bonus est vicinus, felix illucet dies. Godofr: Man läås om Themistocle, at når han hade welat fälla något Landsgodz/ skal wedh uthroopet hafwa befalt afskunnas/ at och Godzet hade goda grannar/ såsom ett argument til dhes bättre och dyrare fallande. Plutarch: Aff Tyskan plägyar man och säya: Mitt den nachbawren

hebt

hebt man die scheuren. etc. Infer: hac lit: Inf: it: Man:

Godh saak behåller platzen. i. e. Oskuld får giärna öfwerhanden. Tandem bona causa triumphat. Item aff Poeten: Causa jubet melior superos sperare secundos, &c. Lucan: Rätt måste doch blifwa rätt/ och ty måste alla fromme Hierta tilfalla; som Skriften talar. etc. Infer: hac lit: Int: lit: Rätt: Pfal. 94. v. 15.

Godtroo ree. min Häst bortt. i. e. Den godtrogne blyr sällan skadelöös. Fiducia pecuniam amisi. Haar Erasmus sagt: Aff Tyskan sägz och: Wer leicht glaubt wirdt leicht betragen. Item: Traw mcht/ so bleibt das roß im stall. etc. Sup: lit: Den: Super: hac lit: Syr. 6. v. 6. Prov. 14. v. 15.

Godh Ordh åre gott läkiebladh. i. e. Medh godh Ord stillas mycken wrede. Amor amore vincitur. Ignis igne non extingvitur. Eraf: Item aff en gam: Vers: Frangitur ira gravis, cùm fit responsio svavis, &c. Tysken säger: Eifer wirdt mitt strenge nicht gestillet. etc. Infer: hac lit: Prov. 15. v. 1. & Cap. 25. v. 14.

Godh hiälp giör börden lätt. i. e. Många händer giöra lätt arbete. Inf: lit: Mång: Pred. 4. v. 12.

Godh Ord läkia Wänesåår. i. e. Bland wänner håller man godh oroh och affböön för hästa Satisfaction, när något år brutet. etc. Super: hac lit: Sup: lit: Affb: Prov. 15. v. 1.

Godh Ord och strång straff/ hålla Land och Städer wedh macht. i. e. Dher lagh och Rätt stipas medh wänligtt tiltaal/ dher går alt wäl til. Tyskarna säya: Guhte Rom. 13. v. 3. 4.

wordt vnd harte straff/ erhalten die policey. &c. Inf: lit: Löön:

Syr. 11. v. 32. **Godh Ordh sällia elacka wahror.** i. e. Som man ellieſt säger: **Söödt Ord giöra elackt kiöp.** Man sägher och: **Wäl roosad/ är halff säldt.** Item: **Blinder Häst behöfwer en godh taleman.** etc. Sup: lit: Blind: Inf: lit: Söödt: Wäl: Man säger och wedh sådan meening:

Syr. ut super: **Godh Ord frögda en dåra.** Idem: Blandiendo decipiuntur homines. Tyſken sägher: Mitt guhten worten werden die meiſten betrogen. etc. Sup: lit: Den: Inf: lit: Söödt:

Jacob. 2. v. 15. 16. **Godh Ordh mätta intet Magen.** i. e. Hungrig maga achtar intet söött snack. Sup: lit: Bwk: Inf: lit: Hungr:

Jacob. ut superius. **Godh Ord fylla intet säcken.** i. e. Som man wille säya: Dhe båra intet i Kiöket. Dheraff säya och Tyſkarna: Die wordt ſeind guht/ haſtu gelt ſo kriegſtu ſchuch. Item: wort ſeind guht/ aber Hünerlegen Eyer. etc. Inf: lit: Ord:

Syr. 18. v. 16. 17. **Godh Ordh är meer än gåfwa.** i. e. Dhe hugna offta en Menniſkia mehr än ſkänker och gåfwer/ när dhe i rättan tijdh brwkas. etc. Infer: hac lit:

Gott haa många wänner om händer/
När dhe komma icke alla i sänder. i. e. Dhet är ondt för en Qwinnesperſon/ när hon haar många frijare tillijka/ och alla lyſta wälkomne. Dherom sägz vthi ett Sw: Rijm:

Syr. 27. v. 20. & seq: Dhet är så gott och rådeligt/
Haa många Wänner om händer:

Men

Men är så ondt och wådeligt/
När dhe komma alla i sånder. etc.
Sup: lit: Bättr:

Gott giöra medh godh reeda. i. e. God redskap giör lätt arbete. Man sägher förthenskul aff en gam: Vers: Si bonus est focus, fit cibus ipse bonus. &c. Guht fewr macht einen gerahden kock. etc. Sup: lit: Gambl: God: Inf: lit: Torr: Judic. 14. v. 18.

Gott dantza når Lyckan wil spela. i. e. Gott må wäl når intet tryter. Item: Syr. 11. v. 34.

Gott sittia i Waßen och giöra pyttor. etc. Infer: hac lit: Sup: lit: Ded: Den:

Gott nogh/ skytit Smör åth stuka Hundar. i. e. Gott nogh åth Paddan/ dhet som intet duger. **Skitin Sugga/ oreen hößia.** Dignum patellâ operculum. Eraſ: Similes habent labra lactucas. Trachtamentet efter giästerna. Tyskarna säya: Faule eyer vnd stinckende Butter/ gehören zu samen. etc. Sup: lit: Bränt: Ded: Inf: lit: Or: Ruht: Skitt: Swrt: Matth. 7. v. 6.

Gott binda om en heel finger. i. e. Gott plästra dhet intet är sargat. Item: **Gott wara glader/ når intet skader.** etc. Inf: lit: Reent: Oft: Slätt: & Infer: hac lit: Man pläghar och wedh lyka förständh säya:

Gott twätta sigh i reent Watn. Idem:

Gott Samwet är dagligit giästebud. i. e. Dhen intet weet aff något arge/ han haar dagligh fägnat i hiertat. Poëten haar dherom sagt: Prov. 15. v. 15. Syr. 14. v. 2. &

Hic

Cap. 30. v. 16. 27. Hebr. 13. v. 18.

Hic murus ahæneus esto, Nil conscire sibi, & nullâ pallescere culpâ. &c. Horat:

Item:

Conscia mens recti famæ mendacia ridet. Ovid:

Vacare culpâ maximum est solatium. Dhen wijse Hedningen Cicero haar och sagt: Nullum theatrum virtuti majus est, conscientiâ. Item: Conscium esse sibi in vitâ suâ nullius criminis, multum parit voluptatis. Antiphan: Item: Secura mens juge convivium. &c. Aff Tyskan sägher man: Kühnlich redet ein guht gewissen. etc. Super: hae lit:

Prov. 15. v. 15. **Gott modh låttar Hiertat.** i. e. Ut superius: Gott Samweet. Animus æquus, optimum ærumnæ condimentum. Plaut: Item: Bonus animus in re malâ, dimidium est mali. Idem Plaut:

Prov. 17. v. 22. **Gott modh är halfft Lyff.** i. e. Ut superius Dagligit Giästebudh. etc. Sup: lit: Gladt: Inf: lit: Lust:

Gott simma / när en annan håller vp Huswud. i. e. Dhet är intet ondt at wara kostfrij / när en annan släpper pungen til. Och då säger man: De alieno liberalis. Eras: Och medh Terentio: Olet ungventa, de meo, &c. Wedh sådan meeningh plägar man och säya:

Gott skära breeda remmar aff annars Hwdh. Idem. De alieno ludere corio. Eras: Aus ander leüt leder / ist guht breite riemen schneiden. etc. Infer: hac lit:

Gott

Gott sittia i Waßen och giöra pijpor. i.e. Gott må wål når taskan år full. Item: **Gott dantza/ når Lyckan wil speela.** etc. Super: hac lit: Syr. 11. v. 14. 15.

Gott Wijn behöfwer ingen vthängd krantz. i.e. **Dygden tarff intet vthroop.** Tyskarna säya fördenskul: Guhter Wein rufft sich selbst aus. Item: Guhter Wein bedarff keines schildes. etc. Sup: lit: Dygd:

Gott arbete gieer godh löhn. i. e. Dhen något gott förtiähner/ han blijr fulle löhnter: Om icke aff Menniskior/ så får han löhn aff Gudh. etc. Sup: lit: Arb: Sap. 3. v. 15. Luc. 10. v. 7.

Gott Krijgh giör godh Frijdh. i. e. Dhen som wedh Krijget haar godh success, han winner omsijder goda frijdzwilkor. Sup: lit: Fred:

Gott jaga dhen sielff giärna löper. i. e. Rädder Fiende år snart flychtigh. Dheraff pläghar man och säya: Frustra tenetur qui fugere gestit. &c. Inf: lit: Rädd: Tijd:

Gott år aldrigh för mycket. i. e. När Dhet rått brukas. Dheraff säger man och: **Dhet ena goda kastar intet bort dhet andra.** etc. Sup: lit: Ded: Syr. 13. v. 30.

Gott giörs sällan medh godo. i. e. Menniskian år altijdh trög til godh giärning. Aristoteles haar dherföre sagt: Non ità natum est, ut pudori obsequatur, sed ut metui, nec ut abstineatur à pravis ob turpitudinem, sed ob supplicia & pænam. &c. Och heeter altså som Poëten haar sagt: Oderunt peccare mali Esa. 28. v. 19. Rom. 13. v. 3. 4.

formi-

formidine pœnæ. &c, Horat: Inf: lit: Ondt: Straff:

Matth. 4. v. 21. **Gott wett wil haa gott brwk.** i. e. Den Gudh haar gifwit wett och snille/ han måste intet kastat vnder bånckeu: Ellest fördårfwas dhet såsom Järnet aff rost. Ty Skrifften säger; Man tänder icke vpp ett Liws/ och sätter dhet vnder en skäppa. etc. Erasmus haar dherföre sagt: Jngenium socordiâ torpescit. &c, Inf: lit: Konst: Lätt: Orck: Öffn:

Luc. 11. v. 22. Syr. 13. v. 25. **Gott klufwa på dhen gården som låger är.** i. e. Dhen fattiga måste altyd wara footeträd. Derom säger man vthi en gam: Vers: Seps sæpè calcatur, ubi pronior esse putatur.

Man plägar och säya: **När Hunden ligger vnder/ så blir han bytin aff alla.** Tysken säger: Wer da ligt/ vber dem laufft jederman. Item: Woh der zaun am niedrigsten/ da wil jederman vbersteigen. etc. Sup: lit: Den: Inf: lit: När:

Gott fiskia i vprört Watn. i. e. Bruka sitt bästa medh annars skadha. Såsom när twå Herrar råka i Wapnestifften/ kommer vndertyden dhen tredie dher til/ slår handen dher i/ och spelar sitt egit bästa. Och kallas aff Eras: Piscari in turbido. Item: In turbidâ aquâ, optima est angvillæ captura. Som man wille säya: När Publicum råkar i confusion, så spelas Privatum säkrast. Dhervpå sägher man och: **När twå Hundar bytas om ett Been/ så kommer offta dhen tredie och napparet bort. etc.** Inf: lit: När:

Gal. 6. v. 9. **Gott kommer aldrigh för offta.** i. e. Som man ellest pläghar säya: Wacker

Wijf

Wijsa är intet för offta qwäden. etc. 2. Thessal. 3. v. 13.
Inf: lit: Wack:

Gott Handtwärck haar en gyllende botn. Syr. 10. v. 31. 32.
i. e. Dhet haar Brödfödan medh sigh. Dheraff säger man och: Artem quævis alit terra. Sveton: Och aff en Vers: Res valet, ars præstat, si res perit, ars mihi restat. Item: Opifices ingenium habent in manibus. Eraſ: Tyskarna säya: Bidermans erb ligt in allen landen. Ein guht handtwerck ist eine tägliche gülte. Wed samma förstånd sägz och: Kunst ist ein guter zehrpfening. Item: Guht handtwerck hatt einen güldenen boden. etc. Sup: lit: All: Inf: lit: Konst:

Gott Predika för dhe lärde i. e. Dhe förstå snart en halffqwäden Wijsa. Syr. 21. v. 18.
Dictum sapienti sat est. Haar Terentius sagt: Item: Doctis præceptor supervacaneus. Eraſ: Tysken säger: Den gelahrten ist guht predigen. etc. Infer: hac lit:

Gott pijpa för dhen som giärna dantzar. i. e. God locka/ som medh wil hoppa.
Aff Tyskan säger man och: Wer lust hatt zum tantzen/ dem mach man leicht pfeiffen. etc. Inf: lit: Han: Med:

Gott Träd bär tydigh frucht. i. e. Matth. 7. v. 16. &c Cap. 12. v. 33.
Ut Sup: lit: Ded: God:

Gott wara glader/ när intet skadar. i. e. Gott binda om en heel finger. etc.
Super: hac lit:

Gott såå i reddan Åker. i. e. Som man wille säya: **Gott komma til dukat Bordh.**
Item: **Gott giöra medh godh reeda.** etc. Super: hac lit: Sup: lit: God:

Gok

Pſal. 62. v. 10. **Gott Miöl haar och ſina Sådor i. e.** Dhe wyſe haa och ſine feel. Errant quandoq; ſapientes. Eraſ: Sup: lit: All: Båſt: Feel: Inf: lit: Hwith: Klokt: Wyſt: Et Infer: hac lit:

Prov. 15. v. 1. Syr. 40. v. 21. **Gott tiltaal får gott geenſwar. i. e.** God ordh finna gott rum. Item: Som man roopar i ſkogen/ ſå får man och ſwaren til. Tyſken ſägher: Guhte wordt finden guhte ſtadt. etc. Sup: lit: God: Inf: lit: Som:

Gott förſkå en halffq wåden Wyſa. i. e. Gott Predika för dhe lärde. etc. Super: hac lit:

Gott ſpela vthan vpſatt. i. e. Vthan åfwentyr och wågande. Dheraff säger och Tyſken: Wer kegeln wil/ der mus auffſetzen. etc. Sup: lit: Den:

Gott ſpela om annars Hwdh. Idem. Man plågar och ſäya / när någon genom en ſwår action blyr hårdt tilſatter; De tuo luditur corio. Eraſ: Dhet gäller din pältz. In te iſtæc cudetur faba. Terent: Item: De tuo capite agunt comitia. Plaut: Aff Tyſkan plågar man ſäya: Dir wil man in die wolle. etc. Super: hac lit:

Gott ſpela vhr ſullan pung. i. e. Som man wille ſäya: Dhen tyſke achtar intet ett Öga/ han haar dhet andra i taſkan. Dherföre haar och Poëten ſagdt: Ludite ſecuri, quibus æs eſt ſemper in arcâ. Ovid: &c. Inf: lit: Ryſt:

Gott.

Gott lyta på sin egen maatsäck. i. e. Egen äga är altijdh bäst. Item: Hwart dhet hwälfwer/ så är gott haa något sielfwer. etc. Sup: lit: Eg: Syr. 29. v. 26. 27.

Gott Rychte är bästa arfwegodz. i. e. Gott Nampn betalas intet medh Penningar. Honestus rumor alterum patrimonium. Publ: Bona existimatio pecunijs præstat. Cic: Item aff Plato: Ego si bonam famam mihi servasso, sat ero dives. Heeter fördenskul som Verserna lyda: Pred. 7. v. 2. Syr. 41. v. 15. 16. Prov. 22. v. 1.

Omnia si perdas, famam servare memento:
Quâ semel amissâ, postea nullus eris. &c. Item:
Vivit post funera virtus. Ovid:

Sup: lit: Bättr: Inf: lit:: Rycht: Åhr:

Gott haa rygg aff dhe mächtiga. i. e. Dhet är gott haa goda patroner wedh bradet. Inf: lit: Herr: Syr. 20. v. 30.

Gott Wyn haar och sin drägg. i. e. Dhe wijse feela och. **Gott Miöl haar och sådor.** etc. Sup: lit: All: Bäst: Feel: Inf: lit: Klookt: Sönder: Wijst: & Super: hac lit: Jacob. 3. v. 2.

Gott gifwa godh rådh när intet tränger. i. e. Gott sittia wedh styret i stilla Watn. etc. Sup: lit: All: Infer: hac lit: Syr. 37. v. 22.

Gott råd i Nöd/ är bättre än Gulket röd. i. e. När Nöden tränger/ är gott haa en god Syr. 40. v. 25. &

Cap. 32. v. 24. rådsäck at grypa til. Man säger fördenskul wedh sådan fall: Vox amici, vox Dei. Unicum consilium rectum, magnam militum manum vincit. Anthelm: Dhe gambla haa fördhenskul wäl sagt: **All ting medh rådh.** Videatur exemplum in Fab: de Cato & Vulpe. Dher Räfwen måste dantza för Hundarna: Men Katten togh Tråät in / bespottade Räfwen/ och bad honom taga til rådsäcken / dher han förr så högt hadhe berömt sigh aff. etc. Sup: lit: Alf: Efft: Inf: lit: Klokt: Råd: Snar:

Prov. 16. v. 13.

Pfal. 37. v. 37. **Gott Folck är gott at giöra medh.** i. e. Dhet är gott at handla medh dhet folck som wäl beqwämmar sigh. Facile eſt imperium in bonos, haar Plautus sagt: Inter bonos benè agitur. Eraſ: Item: Homines frugi omnia rectè faciunt. Idem: Tyskarna säya: Mitt guten leüten iſt guth handeln. etc. Sup: lit: Fromh: Inf: lit: Slätt:

Prov. 15. v. 13. **Gott ſamwet giör gladt Anſichte.** i. e. **Innerligh fredh giör glada laater.** Cor lætum, facies læta, Eraſ: Item: Conſcientia, eſt ſenſus ſanæ mentis. &c. Jaſon: Tyſken säger: Frewd im hertzen macht ſchöne farbe. etc. Sup: lit: Glädt:

Prov. 15. v. 15. **Gott ſamwet är bäſta** Confect. i. e. Ett liufligit tractament. Dheraff haar och Plautus sagt: Animus æquus optimum eſt ærumnæ condimentum. Item: Conſcientia rectæ voluntatis maxima eſt conſolatio rerum incommodarum. &c. Cic. Super: hac lit:

Pred. 6. p. 7. **Gott ſaknas intet förr än dhet är borta.** i. e. Man kan intet så wäl skönia dhet goda/ som når dhet är bortmiſt. Quàm chara ſint

bona

bona, homines carendo intelligunt. Eraſ: Wen das gute weg iſt / märkt man erſt wie guth es geweſen. etc. Inf: lit: Ondt:

Gott Laag giör kortan dagh. i. e. Wedh gott sälskap weet man intet hwart tyden taar wägen. Poëten haar dherom sagt: Nox inter pocula currit. &c. Prop:

Gott Wyn giör ondt Hufwudh. i. e. Aldrigh är drycken så godh / at han icke giör hufwudet ondt / när man dricker för mycket: Tyſken säger och: Guter Wein macht böſe Köpffe. etc. Inf: lit: Wyn: Prov. 20, v. 1.

Gott Wyn talar ond Latin. i. e. Wedh Ruſet achtar man intet så noga om man slår Priſcianum. Guter Wein (säger och Tyſken) redet bös Latein. Dheraff haar och Poëten sagt: Quid non ebrietas deſignat? &c. Virgil: Sup: lit: Druck: Syr. 31. v. 37. Prov. ut ſuper:

Gott roo vnder fult Segel. i. e. Godh hiälp giör bördan lätt. När winden är godh / så kostar intet på graanbonätet. Tyſken sägher och: Vnter dem Siegel iſt guth rudern. etc. Sup: lit: Hiälp: Inf: lit: Mång: Pred. 6. v. 7.

Gott ſittia wedh ſtyret när intet blåås. i. e. Gott giſwa godh rädh när intet tränger. Man säger förbenſkul: In tranquillo quilibet eſt gubernator. Eraſ: Och ſom Poëten haar sagt: Facile eſt dare vela ſecundis. Manil: Eacilè cum benè valemus, recta conſilia ægrotis damus. Terent: Item: aff en Poët: Garrula ſecuri narrant pericula nautæ. &c. Aff Tyſkan sägher man: Wen es wolgerät / ſo ſeind alle gute hebammen. Dheraff pläghar man och säya i Swänſkan: Syr. 37. v. 22.

Alla weeta godh rådh/ förvthan dhen i wåndan står. etc. Sup: lit: *All*: Super: hac lit:

Syr. 22. v. 25. 26.

Gott tala om dhen som bortta är. i. e. Som man wille säya: Frånwahrande kan intet förswara sigh. Man plägar fördhenskul säya: De absentibus nil nisi boni. Eras: En Poët haar dherom sagt: Minuunt præsentia famam. &c. Claudia: Man säger och: Quos aliàs derident personatos pavent. En gammal Scribent haar fördhenskul sagt: Nil in propinquos temerè constitui decet. Och aff en Poët: Absentem rodere turpè est. &c. Man pläghar och bruka dhesse fölliande Vers: At skrifwas öfwer Borden i Hwset/ emoot baakdantare:

Quisquis amat dictis absentum rodere vitam,
Hanc mensam vetitam, noverit esse sibi. &c.

Item aff Laërtio: Ita loquamur cum amicis, ne sermo nos in jus vocet. &c. Inf: lit: Smäd:

Luc. 16. v. 2.

Gott wara Fougde vthan räkning. i. e. Vpbörd wil haa vthgifft.

2. Thessal. 3. v. 13. Gal. 6. v. 9. Luc. 17. v. 10. Syr. 3. v. 25.

Gott giörs aldrig för mycket. i. e. Som man wille säya: **Ångra aldrig wälgiort.** Rerum honestarum nulla est satietas. Item: Pœniteat nunquam, si tu bene feceris unquam. &c. Ty **wacker Wijsa är intet för offta qwäden.** Tyskarna säya: Man kan des guten nicht zu viel thun. etc. Inf: lit: Wack: Ångr:

Gran-

Gr.

Grannar gnabbas och. i. e. Granneſämian räcker icke altydh til. Vicinus vicino invidet. Eraſ: Poëten haar fördhenſkul ſagt: Matth. 10. v. 21.

Inter finitimos vetus atq; antiqua ſimultas,
Immortale odium, & nunquam ſanabile vulnus. &c. Juven:

Tyſkarna ſäya: Ein nachbawr neidet dem andern. etc. Inf: lit: Mång:

Gruſs bethålar offta dhet gammal Soo bröth. i. e. Barnen måſte offta vndgiälla dhet Faderen haar förſedt. Quod ſus peccavit, ſuccula ſæpe luit. &c. Sup: lit: Ded: Mång: Exod. 20. v. 5. Jerem. 31. v. 29. 30. Matth. 13. v. 30.

Gruſsen är giärna dher hån ſaar wål. i. e. Hwär man ſins giärna dher födhan wanckar: Eller dher en är wål tyden. Tyſkarna ſäya dherom: Die Katze iſt gern da man ſie ſtreichelt. etc. Inf: lit: Katt:

Groff Synd / grofft ſtraff. i. e. på ſlemm giärning föllier ſwår plicht. Atrocia delicta, atrocibus puniuntur pœnis. Eraſ: Grewliche thaten / grewlich ſtraff. etc. Inf: lit: Straff: Sap. 6. v. 7.

Grofft ſkämpt ſom giör taſkan reen. i. e. Ohöfligt tractament, ſom giör giäſten ſkada. Inf: lit: Skämpt: Prov. 26. v. 18. 19. Syr. 13. v. 7. 8.

Grymtar ſå Gruſs ſom gammalt Swijn. i. e. Som dhe gambla ſunge / ſå qwittra och dhe vnge. Barn ſäya giärna Hezeck. 16. v. 45.

effter hwadh dhe see och höra aff dhe gambla. Aff Tyskan sägz och: Wie die alten sungen/ so zwittern auch die jungen. etc. Sup: lit: Aff: Inf: lit: Småå: Som:

Pred. 7. v. 4. **Gråt minskar sorger.** i. e. Gråta är sorgetröst. Man sägher och: Dhet är hugswalelse at gråta. Poëten haar dhet samma meent som haar sagt: Est quædam flere voluptas, &c. Ovid:

Pred. 12. per totum. **Grå Håår äre Dödzens blomster.** i. e. Lyka som blomstret vthbrister emoot Sommaren; Altså yppas och gråå Håren emoot Döden. Dheraff kallas och gråå Håår dödzens liberij och hoffärga. Item: Procœmium mortis, &c. Men ellies säger man:

Prov. 16. v. 31. & Cap. 20. v. 29. **Grå Håår äre ålderdoms prydnat.** i. e. Som man sadhe: Grått Hufwudh är gammal mans heeder. Deraff blir och ålderdomen kallad: Canities decora, &c. Och aff Tyskan: Graw Haren zieren den alten. etc. Sup: lit: Blomst: Gam: Super: hac lit: Inf: lit: Når:

Prov. 30. v. 31. & seq: **Gråå och blåå/ är Bonden båst.** i. e. Som man wille säya: Jw meer man stryker Katten på ryggen/ jw meer sätter han vp rumpan. Bonden giör intet länger gott/ än honom håls Tummen på Ögat. Blir han bedin och wägder/ så yffz han och blir modig. Dherom säger man och i gemeene Verse: Ungentem pungit, pungentem rusticus ungit. Item: Rustica gens, est optima flens, sed pessima gaudens. &c. Tyscken säger och: Wen man den bayren bittet/ so

ſo krummet er den hals: Oder ihm ſchwellet der bauch. etc. Inf: lit: Ing: Jw: Når:

Gråås wäxer ſällan på Almennewägen. i. e. Dher hwar man faar fram / dher kunna inga Örter groo. etc.

Gu.

Gudh gieer alla nogh/ och haar icke deſſe minder. i. e. Hans hand är intet förkortadh. Dher yppå lyder och gambla Verſen: Omnia dat Dominus, non habet ergò minus, &c. Infer: hac lit: Inf: lit: Gudz: Pſal. 104. v. 27. 28. Num. 11. v. 23. Eſa. 59. v. 1.

Gudh föder ſå wäl Bij ſom Biörnar. i. e. Dhen fattige ſå wäl ſom dhen rijke. Ty/ **Hönan lefwer ſå wäl aff ſitt kraffz/ ſom Leyonet aff ſitt rooff.** etc. Inf: lit: Hön: Matth. 6. v. 34. Prov. 30. v. 7. & ſeq:

Gudh gieer både Lycka och loth. i. e. Hwars och ens beſkedda deel. Dherföre haar och Salomon dherom bedit och ſagt: Tw ting bedes iagh aff tigh Herre. etc. Inf: lit: Nog: Pſal. 37. v. 25. Pſal. 55. v. 23.

Gudh gifwer alt gott/ men icke ſtrax Oxen om Hornen. i. e. Hwar och en måſte effter Gudz förordning/ draga ſkäligh omſorgh dherföre; Söka födhan i ſin kallelſes wärck / och bedia om wälſignelſe. Ty ellieſt **flyga inga ſtekta Starar i munnen.** Och heeter ſom Verſen lyder: Dat Deus omne bonum, ſed non per cornua taurum. Item: Non tibi per ventos, aſſa columba venit. Dij n. laboribus bona ſua divendunt. &c. Aff Tyſkan ſäger man och: Ahn Gottes ſegen iſt alles gelegen. Item: GOTT beſchert wol die Kuh/ Gibt aber nicht das ſeil dazu. etc. Pred. 1. v. 8.

Sup: lit: Arb: Inf: lit: Ing: Gudh

Syr.33.v.14. **Gudh deelar sin gåfwa vnderligh.** i. e. Han gieer dhen ena mindre/ dhen andra meer. Dhervppå lyder och Versen; Omnibus ex æquo, non dant sua munera Divi. &c. Tyskarna säya och: Gottes haben werden vngleich außgetheilt. etc. Infer: hac lit:

Psal.104. v. 27. 28. **Gudh gieer alla munnar maath.** i. e. Han föder all sin skapade Creatur. Dherföre/

Psal.145. v. 15. 16. Når man i en godh troo kastar sin omsorgh

Psal. 147. v. 9. på honom/ så behöfwes intet föria för morgondagen; Vthan säya medh dhen gamble Patriarchen: Dominus providebit. &c. Inf: lit: Sörg: Mång:

Gen.22.v.8.

Gudh gieer allom och förbrår ingen. i.e.

Jacob. 1. v. 5. Han gieer allom nogh och afwundas wedh ingen/ ey heller förwyter någon. etc.

Gudh skoop ingen hastigheet. i. e. Som

Syr. 5. v. 13. Pred.3. v.1. & seq: man wille säya: **Han komer och fram/ som Oxarna drifwer.** Och heeter fördenskul: Festina lentè. Item: Sat citò, si sat benè. &c. Inf: lit: Hast:

Esai.33.v.1. & Cap. 14. v. 4. & seq: **Gudh slår dhen ena skalcken medh dhen andra.** i. e. Han taar vndertyden dhen ena paddan och näffser dhen andra medh: Och när honom behagar/ så byter han åther om. etc. Sup: lit: Een:

Zach.2.v.5. 2. Timoth. 2. v. 19. **Gudh förlåter intet dhe sine.** i. e. Wår HErre hiälper altydh dhem som förtrösta på honom. Och heeter altså: Fidentem nescit deferviſſe Deus. GOTT verläst die seinen nicht. etc.

Matth. 6 v. 34. **Gudh är alla dårars förmyndare.** i. e. Han wext dhe enfaldigas bästa. Och gifwer

hwadh

hwadh dhem är nyttigt/ efter dhe sielfwe icke weeta at söktat. Deraff plägar man och säya:

Dher wetet brister/ taar Lyckan wedh. etc. Sup: lit; Der: Inf: lit: Wär:

Gudh giör ryk vthan mödha. i. e. Dhen som fruchtar Gudh han blir sofwandes ryk. Dormientibus Dij omnia conficiunt. Terent: Cui homini Dij propitij sunt, ei lucrum obijciunt. Plaut; Item: Semper feliciter cadunt Jovis tali. En gammal kährare haar och wedh sådan meening sagt; Deo dante nil prodest labor, Nazianz: &c. Sup: lit; Den; & Super: hac lit: Prov. 10. v. 22. Psal. 37. v. 25.

Gudh spelar medh sina vnderligh. i. e. Han hielper offta öfwer alla Menniskiors förmodan; Andra sätter han och stundom aff sätet/ och spelar medh dhem deposuit. Man säger dheraff: Ludit in humanis divina potentia rebus. &c. Super: hac lit; Psal. 4. v. 4. Syr. II. v. 4. & seq:

Gudh är en rättwijs domare. i. e. Ett tröstspråk för dhem som lijda orätt/ och kunna genom Menniskior intet afhielpat. Dherom haar fördhenskul Poëten sagt: Aspiciunt oculis superi mortalia justis. &c. Ovid: GOTT ist ein gerechter richter. etc. Psal. 96. v. 10.

Gudz barmhertigheet boor mitt i Werlden. i. e. Hon haar ingen ände. Räcker allom til/ och är hwar morgon ny. etc. Syr. 18. v. 12. Thren. 3. v. 22. 23. Hose. 11. v. 8. 9.

Gudz fruchtan tiänar til alt. i. e. Henne förvthan är all mödha fåfång. Poëten haar fördhenskul wäl sagt: Est meritò pietas hominj tutissima virtus. Virg: Sup: lit: Frucht: Syr. 1. per totum. & Cap. 21. v. 13.

Gudz Wälsignelse wäxer som gräås. i. e. Hon taar oförmärckt til/ lyka som gräswäxten; 1. Timoth. 4. v. 8.

Tob. 4. v. 23. Esa. 55. v. 10. Ty om man wille länge stå och see på Gråset/ skal man lyckwäl icke kunna skiönia något wäxande: Men kommer man igen effter några dagar/ så förnimmer man åthskildnaden. Deraff sägz och aff Tyskan billigt: Ahn Gottes segen ist alles gelegen. Item: Gottes gnade erfüllet die welt. etc. Super: hac lit:

Psal. 33. v. 11. Sap. 9. v. 13. 17. Pred. 3. v. 11. Jerem. 23. v. 18. Rom. 11. v. 33. & seq: **Gudz rådkammar haar ingen Nyckel.** i. e. Gudz dommar äre ovthranfakelige. Man säger dherföre: Hwem wil måstra Gudz rådh och willia? En Poët haar dherom sagt:

Nunquam culpandus, quamvis sua fulmina mittat
Jupiter, & rapido conterat igne domos. &c. Gland:

Dan. 4. v. 21. 29. 32. Ephes. 1. v. 11. Prov. 21. v. 30. Esa. 28. v. 29. Pred. 3. v. 11. **Gudz willie haar altijdh waaket.** i. e. Gudh wil altidh mäst rådha/ ehwadh Menniskian sätter sigh före. Heeter fördhenskul: Homo proponit, Deus disponit. Item: Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum. &c. Är altså bäst at låta sigh dher medh nöya / och slunga aff Sw: Psalmen: Hwadh min Gudh wil/ altijdh thet skeer. etc. Poëten haar och här medh instämdt/ som haar sagt:

Immensa est, finemq; potentia cæli
Non habet, & quidquid superi voluere, peractum est. Ovid:

Sup: lit: Ded:

Syr. 13. v. 28. **Gulbrunnen talar.** i. e. Dhen ryke förer altijdh Ordet. Sup: lit: Den: Inf: lit: När: Pen:

Gull

Gull giffter Trull. i. e. Som man ellieſt säger: **Torfwa giffter lorfwa.** Är Piggan ryk/ så får hon fulle man/ faſt hon wore halt eller krum. etc. Inf: lit: Torff: Syr. 25. v. 30. Hebr. 12. v. 16. 17.

Gullet aldrigh så rödh/ dhet går jw vth för Brödh. i. e. Som man wille säya: **Nödhen öpnar fulle taſkan. etc.** Inf: lit: Nöd: Ondt: Gen. 47. v. 15. & ſeq:

Gullproff i glödh/ Wäneproff i nödh. i. e. Såſom Gullet prófwas i glöden/ Så prófwas och Wänner i Nöden. Dherom haar och Poëten ſagt: Prov. 17. v. 17. Syr. 37. v. 4. & ſeq:

Scilicet ut fulvum ſpectatur in ignibus aurum:
Tempore ſic duro eſt proſpicienda fides. &c. Ovid:

Man plägar och ellieſt säya:
Mådan min Tunna rann/
Kände migh både Qwinna och Man:
När hon wände igen at rinna/
Kände mig hwarken Man eller Qwinna. ꝛc.
Tyſkarna säya och: Freünde in der noht/ gehen 24. auff ein lohdt. etc. Inf: lit: Måd: Wänn:

Gull/ blÿr fulle Gull/ faſt dhet ligger i en ſkalcka pung. i. e. Gullet blÿr fulle i ſitt wärde/ faſt en padda haret i wåldh. etc. Inf: lit: Mißbr:

Gullboyor är en arm högfärd. i. e. En fången man är en arm man/ faſt han hade Gullfiättrar vppå. Aureæ compedes ſplendida eſt moleſtia. Eraſ: Item: Stulti eſt aureas amare compedes. Syr. 25. v. 3. 4.

pedes, &c. Sen: Sup: lit: All: Fång: Inf: lit: Pråål:

Syr. 6. v. 10, & seq: **Gunst föllier Lyckan.** i. e. Dyt medhgången wryder/ dyt wänder sigh och wänskapen. Justinus haar dherföre sagt: Quò se fortuna: eodem & favor hominum inclinat, &c. Inf: lit: Lyck: Medg:

Prov. 17. v. 8. & Cap. 18. v. 16. Syr. 8. v. 3. **Gunst giör mildan dom.** i. e. Dher gunst och wänskap är/ dher finnes och en nådigh domare. Man plägar fördhenskul säya: Potior est favor in judice, quàm centum regulæ in Codice. På Swänska säger man: **God snöria giör hwden week. etc.** Och aff Tyskan: Groß freündschafft vnd geschlecht / macht böse sache gerecht. Gunst/geht vor recht vnd kunst. Item: Gunst arbeitet nicht vmb sunst. etc. Inf: lit: Gåff: Muht:

Gy.

Syr. 11. v. 2. 3. & seq: Jacob. 2. v. 2. 3. 4. **Gyllende Betzel bäterar intet Hästen.** i. e. Ingen Dygd i prächtiga kläder. Tysken säger och: Güldener Zaum macht das Ros nicht besser. etc. Inf: lit: Pracht:

Gå.

Luc. 6. v. 38. syr. 14. v. 16. & seq: Prov. 11. v. 24. 25. **Gåfwor och gengåfwor hålla Wänner längst.** i. e. Som man sadhe: **Giffmild skal giäldas/ om wänskap skal hållas.** Item: **Den ena hederen moot dhen andra faar.** Och heeter dherföre: Beneficium beneficio provocatur. Man säger och: Improbus est homo, qui beneficium scit sumere, & reddere nescit, &c. På Swänska säger man och: **Bakebulla och tunnekanna/**

kanna/ giöra säthe ståtegrannar. etc.
Dhet haar här i Swerige för dhetta waret en gammal plägseed/ at man på Jwl- och Nyårs dagen haar sändt sina grannar och wänner en dryck/ som kallas wårs HErres ståål/ ythi Ööl/ Miöd eller Wyn/ effter hwars och ens rådh och ämbne/ och warit ett förtroligit wänskaps tekn; Och så länge dhet reciproce höltz/ så plägade och wänskapen hållas wedh macht: Men såsom godh wänskap alleståds förminskas; Så är och dhenna seeden tillyka Affkommen och borttlagder. Aff Tyskan säger Man: Wer was guhts thut/ dem wiederfährt auch was guhts. Item: Schäncken vnd wieder schäncken / helt guhte freündschafft. etc. Sup: lit: Den: Giff:

Gåfwor wara intet länger än wänner willia. i. e. När dhen blyr otacksam som gåfwan vndfåår/ så taar offta gifwaren sitt igen. etc. Syr. 12. v. 2. 3.

Gåfwor winna gunst. i. e. Han är altydh wälkommen som tilbåår. Dhen röda sinörian heelar mång Såår. Prov. 17. v. 8. & Cap. 18. v. 16. &
Man säger fördhenskul: Intrent portantes. Item: Muneribus vel Dij capiuntur. Eraſ: Cap. 19. v. 6. Syr. 8. v. 3.
Poëten haar och wål dherom sagt: Munera crede mihi, placant hominesq; Deosq;. Ovid: Placatur donis Jupiter ipſe datis. Idem: Seneca haar och sagt: Omnium eſt dulciſſimum accipere. Ellieſt haar och Poëten wål här om sagt:

Ipſe licet venias Muſis comitatus Homere;

Si

Si nihil attuleris, ibis Homere foras. &c. Ovid:

Heeter fördenskul: Dhen wäl smörier / han åker lätt. Item: Godh smöria giör Hwden week. Tyskarna säya och: Wol geschmirt/ wol geführt. Item:

Mitt gaben macht man den richter blind;
Das Kindt still; das Weib willich;
Die narren fröhlich; Die weisen munter;
Die feind zum freünd. etc. Sup: lit: Den: God: Inf: lit: Han: Wälck:

Pfal. 90. v. 10. Gåsen går så länge i Kiöket/ hon fastnar en gång wedh spetet. i. e. Som man ellest wille säya: Krukan går så länge til Bruns/hon får omsijder en knäck. Item: Muggan flyger så länge kring Liwset / hon bränner en gång Wingarna. etc. Sup: lit: Aldr: Den: Inf: lit: Krwk: Mog:

Ha.

Haa och säå/ är intet lijka. i. e. Bättre en Fogel i handen/ än twå i skogen. Man säger dheraff skämptzwijs: Harekiött är bättre/ än Fåårekiött. i. e. Dhet man haar/ är wißare än dhet man får. etc. Sup: lit: Bättr: Föd: Inf: lit: Han:

Syr. 28. v. 28. & seq: Haſwa Tand för Tunga/ står wäl hoos gambla och vnga. i. e. Styra sin munn

är

en berömeligh dygd. Gudh haar förvth sedt/ huru mycket ondt Tungan skulle åstadkomma; Dherföre haar han giordt lyka som Wall och Bohlwärkte för henne/ som äre Tänder och läppar/ til at hålla henne innom sine skrankor: Men henne hiälper (dy wär:) hwarken Muhr eller Wall/ hon bryter genom dhem båda. etc. Inf: lit: Tand: Tyg: Prov. 13. v. 3.

Halffgiord giärning bör hwarken loswas eller lastas. i. e. Man bör intet dömma om halffgiordt arbete. Man säger fördenskul: **Narren bör intet see halffgiordt arbete. etc.** Sup: lit: Blind: Hwad: Inf: lit: Narr:

Haltan Häst kiöper man intet. i. e. Dhet som intet duger/ wågar man inga penningar på. Sup: lit: Blind: Den: El: Gamm: Inf: lit: Man:

Hals dricke / hals bethale. i. e. Mången bethalar medh Halsen/ dhet som är gånget genom halsen. Tyskarna säya fördhenskul: Ein guht mahl ist henckens wert. etc. Sup: lit: Gott: Inf: lit: Opp: Spill: Luc. 16. v. 24.

Halter och krumpen giöra laaget lykt. i. e. Som man wille säya: **Lyka foglar flyga giärna samman.** Concolores aves facilimè congregantur. Eraf: Tyskarna säya: Gleich vnd gleich gesellen sich gern. etc. Inf: lit: Lyka: Lykt: Stump: Syr. 13. v. 18. & seq:

Hammar och Eeld giör Järnet weekt. i. e. Som man wille säya: **En seger kiäpp på** Prov. 26. v. 3.

en

en treskan Rygg. Man säger och: Krokot Järn kan hammaren rätta. etc. Sup: lit: En: Inf: lit: Krook: På:

Han swälter intet som dyrt kiöper. i. e. Bättre dyrt kiöpa / än illa swälta. Nullus emptor difficilis, bonum emit obsonium. Eras: Sup: lit: Bättr: Inf: lit: Man:

Syr. 30. v. 22. **Han haar intet bättre som förelåter / än then som efftergråter.** i. e. Som man wille säya: Sorgen är altijdh ond/ antingen hon kommer före eller efter. etc. Inf: lit: Sorg:

Hand bör hand få. i. e. Man söker man. Tyscken säger: Handt mus handt warten. etc.

Prov. 17. v. 8. Syr. 8. v. 3. **Han är altijdh godh som glugg fyller.** i. e. Then altijdh kan spendera/ han får fulle Wänner. Potior sit, qui potior est ad dandum. Terent: Item: Ars artium est, frequenter dare. Therafft skal och Alex: Magn: hafwa skattat giffmildheet för en stoor dygd/ säyandes: Nil beatius est, quàm multos sibi donis & muneribus obstringere, &c. Sen: Inf: lit: Her: Wälck:

Prov. 11. v. 3. **Handla ährligen och swara diärfligen.** i. e. Then som uprichtigt handlar/ han kan och drijstigt stå til swars för sin giärningh. Heeter altså: Recte faciendo neminem time. Och aff Tyskan: Thue recht / vnd schew den Teüffel nicht. etc. Sup: lit: Bäst: Giör: Reen: Spörß:

Luc. 11. v. 21. 22. **Han måste altijdh lwta/ som låga Dörar haar.** i. e. Then fattiga måste altijdh

altijdh krypa til kryſſe. Dheraff ſägher och Poëten: Pauper ubiq; jacet. Ovid: Han måſte altijdh wijka/ ſom mindre förmår. etc. Infer: hac lit: Inf: lit:: Wigg:

Han är intet ſå halter ſom han linckar til. i. e. Som man ſade: Han är intet all dher han ſynes. Han haar ſkalcken bagk Horat. etc. Infer: hac lit: Pſal. 55. v. 22. Syr. 19. v. 22. & ſeq:

Han är intet Swijnom lijk/ ſom är ſinom lijk. i. e. Dhen ſom bråår på ſin Faar/ han artar intet vhr ſlächten. etc. Sup: lit: Den: Dott: Inf: lit: Katt: Matth. 7. v. 16.

Han äther altijdh mycket/ ſom lijtet ſåår. i. e. Dhen fattiga blijr altijdh miſſyndt. Sup: lit: Fatt: Matth. 20. v. 12.

Han gieer intet ſåm Siller på ett ſaath. i. e. Han är en ſmulegräter. Han bryter kakan i tw/ och behåller båda ſtycken. etc. Infer: hac lit: Sup: lit: El: Syr. 4. v. 35.

Han måſte haa mycket Miööl/ ſom wil ſtoppa hwars mans Munn. i. e. När ett ondt rychte är kommet bland hwar man/ ſå wil dher mycket omak til at tyſtat neder. etc. Inf: lit: Ondt:

Han blijr offta fälder/ ſom andra wil fälla. i. e. Dhen ſom gräfwer en groop för andra/ han faller dher ſielfwer i. Och heeter ſom Eraſmus haar ſagt: Suo ipſius laqueo capitur. &c. Sup: lit: Den: Falſkh: Inf: lit: Ondt: Syr. 27. v. 29. 30. Pſal. 7. v. 16. 17.

Syr.33.v.20. & seq: **Han är närmast som i handom haar.** i.e. Han är wissast på sitt som haret innanbordz. Heeter fördenskul; Gaudent possidentes. Item: Possidentis melior est conditio. Eras: Tysken säger: Selig ist der besitzer. etc. Infer: hac lit: Sup: lit: Abb: Bättr: Den: Han: Inf: lit: Uhrm:

Act. 22. v. 28. & seq: Cap.23.v.3. 4. f. 6. **Han åker intet illa/ som wända kan.** i. e. Han är klook och genomdrifwen. Scit uti foro. Haar Erasmus sagt: Scit scenæ servire. Idem. Dherom lyda och föllianде Vers:

Temporibus mores sapiens sine crimine mutat:
Qui sapit innumeris moribus aptus erit. &c. Lindeb:

Tyskarna säya: Er weis sich wol zu schicken. etc. Infer: hac lit:

1. Cor. 9. v. 24. **Han duger intet til Skogs / som rädz för hwar buska.** i. e. Som man wille säya: Han tiänar illa i fält/ som intet kan thola krwtröken. Item: Han duger intet til Siöös/ som rädz för hwar wädertyling. etc.

Pred. 9. v. 12. **Han måste läggia wäl i maatsäcken/ som wil lefwa en annan vth.** i. e. Ett owist facit på lyffztyden. Dherföre haar och Poëten sagt: Canitiemq; sibi, & longos promiserat annos. Virg: Mången wäntar för arff skuld/ på ens annars döddh/ och är sielfwer närmare än han troor. Item: Mången wäntar på sin maakes döddh/ och träder offta först i döddedantzen. En annan Poët haar dherföre wäl dherom sagt:

Nulli-

Nullius injustis expectes funera votis;
Mors captatores ludere sæpe solet.
&c. Gland:

Tyskarna plåga säya: Der zihet an einem langen strick/ der eines andern Thodt begehrt. etc.

Han måste til rumpan som Koon åger. Prov. 26, v. 6.
i. e. Dhen som råkar wedh någon skada/ han gripper giärna först sielff til at hiälpa. När ingen annan är wedh handen/ så måste fulle Bonden sielff hålla i skafftet. Dheraff säya och Tyskarna: Dem die Kuh gehört/ der greiffe sie beim schwantz. etc. Inf: lit: Hund; Nöd; Siälff: Wüß:

Han är godh locka/ som medh wil hoppa. i. e. Man är snart öfwertaalt til dhet man sielff giärna wil. Sup; lit: Gott; Inf: lit: Lust; Med;

Han gråter aldrigh Gull/ som aldrigh åtte. i. e. Man förlier intet för dhet man aldrigh sägh. Syr, 10, v. 30,
Heeter fördhenskul: Ignoti nulla cupido. Eraf: Owett hugnar intet. Och aff Tyskan: Wer nicht reich ist/ dem thut kein armuth weh. etc. Inf: lit; Mång; Ow:

Han är godh wäria/ som ingen wil häria. Prov, 13, v. 6,
i. e. Dhen ingen wil skada behöfwer ingen hiälp til wärns. Dherföre haar en Scribent sagt: Nemo bonus patrocinio indiget. Bruson: Item: Sat habet favitorum, semper qui rectè facit. Plaut: Men en Poët haar dherom wäl sagt:

Integer vitæ ſceleriſq; purus
Non eget Mauri jaculis, nec arcu.
&c. Horat: Inf: lit: Still:

Prov, 20. v, 18. **Han ſpör ſom intet weet/ och treſwar ſom intet ſeer.** i. e. Bättre förſpörja ſigh/ än förgiöra ſigh. Item: Bättre treſwa för sigh/ än falla i groopen. etc. Sup: lit: Bättr:

Syr. 14. v. 5. & ſeq: **Han miſter intet ſom förſt får.** i. e. Han går säkert ſom i handom haar. Gaudent poſſidentes. Eraſ: &c. Super: hac lit: Inf: lit: Uhrm:

Prov, 20. v, 18. **Han är intet galen ſom ondt rådz.** i. e. Dhet är intet gott at wara för driſtigh wedh fahran/ eller dhet onda. Dheraff säger man och: Caſus fortuitus ſemper metuendus. Item: Prudentem gubernatorem nox terret. Eraſ: Räfwen tergiverſerede och icke obilligt för Leyonekulan. Dhet Poëten vthi fölliande Vers haar exprimeret:

Quia me veſtigia terrent;
Omnia te adverſum ſpectantia, nulla retrorſum: &c. Horat:

Dheraff säger man och medh Eraſmo: Qui pavet, cavet. Vide Fab: de Leone & Vulpe. Sup: lit: Bättr: Inf: lit: Rädd:

Prov, 13. v. 12. **Han bijdar intet för länge / ſom wäntar något gott.** i. e. Som man ſade: Dhet ſom dröyes / kommer och til nöyes. Dheraff plägar man och ſäya: Effter godh Maath och from Huſtrw / töfwar man

man intet för länge. etc. Sup: lit: Ded: Efft:

Han wil länge lefwa / som ingen sorgh wil haa. i. e. Mycken sorgh förkortar lyfwet. Dhen som fördhenskul kan slå sorg uhr sinnet / han winner offta dheraff längre lyffztydh. etc. Inf: lit: Sorg: Syr. 30. v. 25. 26.

Han spelar intet illa som winner sitt upsatt. i. e. Som man wille säya: **Han seglar intet illa uth / som får sin Hambn igen.** Dheraff sägher man och medh Erasmo: In portu navigare tutum est, &c. Sup: lit: Beh: Infer: hac lit:

Han wäcker altydh waken som torsliger är. i. e. Hwar talar giärna om sin egen tarff. Frijare begynna giärna Älskogz snack. Dheraff haar och Poëten sagt: Navita de ventis, de tauris narrat arator. Ovid: Item: Amantes, ipsi sibi somnia fingunt. Virg: Man säger och wed samma meening: **Soon drömmer om draaff. etc.** Och aff Tyskan: Ein jeder spricht von seiner kunst. etc. Sup: lit: Frij: Der: Inf: lit: Hwar: Soon: Tung:

Han måste wijka som mindre förmår. i. e. Dhen fattiga måste altydh kiöra aff wägen / eller låta trampa på sigh. Och är som gambla Versen lyder: Seps ibi calcatur, ubi pronior esse putatur. **Dher gården är lägst / dher stiger man giärna öfwer.** Och heeter altså: Cede majori, Weich den Luc. 11. v. 22. 2. Pet. 2. v. 19.

ståreken. Qui prævalet gladio, is optime de finibus disputat. Plutarch: Fortiorem te vita. Haar Erasmus sagt. Tyslen säger: Beßer weichen/als die schlacht verlierē. etc. Super: hac lit: Sup: lit: Der: Inf: lit: Småå: Wijk: Wigg:

Prov. 12. v. 9. **Han är rijker hemma/ men weeth intet sielff hwar han boor.** i. e. Owissa rijkedommar. Tyskarna säya och: Er ist reich daheim/ weis aber sein Haus nicht. Och är en förwijtelse emoot en part stoorskrytare/ som säya mycket aff sigh. etc. Inf: lit: Skräpp:

Pred. 1. v. 15. **Han sijr intet offtare mildt vth/ än By brinner/ och Barn faller i Elden.** i. e. Han glädz intet offtare än skadha skeer. Och kallas fördhenskul sådana: Skadeglada. etc. Inf: lit: Wrång:

Han haar fulle hördt Klockan/ men weet intet hwar hon hänger. i. e. När man wil referera en act, och weet icke rätta grunden/ då brukas dhetta Ordspråket. Som man wille säya: Han är fulle på trafwet. etc. Man säger och fast wedh lijka meening:

Han haar fulle hördt Hunden skiälla: Men haar intet sedt honom i bandh. i. e. Han haar fulle hördt rychtet: Men känner intet Mannen. etc.

Syr. 21. v. 17. **Han haar äthet Skaatägg.** i. e. Han kan intet tijga. Skaatan blijr för sin strickeläät altijdh lijknat wedh sqwaldror/ som mycket snacka/ och intet kunna tijga. Dheraff säger man/ at dhe som mycket sqwaldra/ haa äthet skaatägg. etc. Sup: lit: Ded: Glömm: Gijst:

Prov. 29. v. 19. **Han togh Betzel medh Tänderna.** i. e.

Såsom

Såsom en munstyff och ostyrigh Häst/när han blyr forcered och sporhuggen/ rÿter vth/ taar Betzlet medh tänderna/ ränner/ och achtar ingen styrsel; Altså och en treest och mootwillig Menniskia som achtar hwarken Ord eller straff. etc. Sup: lit: Den:

Han kom tÿdh nogh/ som hängdes wedh Liws. i. e. Til Olyckan kommer man altÿdh tÿdh nogh. Dheraff sägher man på Tyska: Hencken hatt kein hast. etc. Inf: lit: Ondt:

Han förbättras ifrå Hästen til Åsnan. i. e. Han går Kräfwetegång. Ab equo ad asinum. Eras: Item: Ex cinere in prunas. Idem.:

Vhr Askan i Elden. etc. Sup: lit: Fly: Inf: lit: Uhr:

Han weet bäst wattnet/ som waadat haar. i. e. Man troor dhen snarast som sielff haar försökt en ting. Deraff plägar man och säya: Artifici in qualibet arte credendum est. Eras: Item: Experto crede Ruperto. En Poët haar och dherom wäl sagt: Non ignota mali, miseris succurrere disco. Virg: Item: Optarem omnes reges privatos aliquando & pauperes fuisse: Non n. satis miseretur, qui nunquam fuit miser. &c. Æn: Syly: Sup: lit: Förf: Syr 34. v. 9. 10.

Han haar sålt Smöret och tappat bortt penningarna. i. e. När man seer någon gå sorgse/ brukas dhetta skämptswijs: lÿka som dhen dher haar waret til marknadz/ såldt sina wahror/ och förlorat Penningarna/ han ställer sigh ängse och bedröfwad. Om sådana plägar man och säya: **Han haar intet alla gietterna hemma.** Vthan twifwet taget aff en wallehion/ som haar förlohrat något aff sin Boskap i marken. etc.

Han

Syr. 9. v. 2. **Han råder intet meer/ án kiöra vth Hunden/ och gå sielff efter.** i. e. Han haar intet mycket at biuda i sitt Hws. Erasmus säger dherom: Habet imperium in beluas. Tyskarna säya och: Er jaget die Hünde aus/ vnd laufft selber mitt. etc. Sup: lit: Bort; Inf: lit: Qwinn:

Han druncknar intet som hängias skal. i. e. När en öfwerdådigh Menniskia kommer vthur någon Olycha och lyffzfahra/ spår man honom medh sådant ordspråk ett wärre: Som man wille säya: Vndgick han Siönöden/ så håller wist Galgen sin rätt. Dherwppå lyder och en gammal Vers: Quod corvis natum est, nunquam submergitur undis, &c. Tyskarna säya och: Was den raben gehört ertrincket nicht. etc. Inf: lit: Ing:

Luc. 14. v. 28. & seq: **Han drunknar i Konsten.** i. e. Han taar sigh Watn öfwer Hufwud. När en wil wara alt för kloot och förmähten/ så begår han snarast en dårskap/ och konsten slår honom feelt. etc. Sup: lit: Den:

Syr. 19. v. 12. **Han sitter intet som tyndender bår.** i. e. Sqwaldran gieer sigh ingen roo/ när hon får något at löpa medh: Hon är som ett gistet käril/ dher intet kan hållas vthi; Och blyr fördenskul aff Erasmo kallad: Pertusum dolium, &c. Sup: lit: Gist; Inf: lit: Rycht:

Syr. 14. v. 9. 10. **Han slyter något som snåler år.** i. e. Som man sade: Trägen winner. Han får något som kan wara efterläggen. etc. Inf: lit: Snyft:

Han slåår sigh som Smör i Solsteen. i. e. Illa. lyka som Smöret intet wäl tryffs

i hee-

i heeta Soolskenet. Man kallar dhet och: Råka i lägro wall. etc.

Han håller affskedh/ som Hunden fastan. i. e. Lyka som man wille binda ett stycke Kiött wedh en Hundh/ och förbiudan åtha dheraff; Skulle han och fulle hållat / när hungeren kraffde. etc. Inf: lit: Mans:

Han slipper fulle in som något haar bära. i. e. Den som kommer medh en krokotan arm/ han är altijd wälkommen. Heeter fördenskul: Intrent portantes. Item: Veniat qui proderit hospes. Haar en Poët sagt: Tyskarna säya: Wer was bringt/ ist allezeit ein lieber gast. etc. Sup: lit: Den: Gåff: Inf: lit: Wälk: Prov. 18. v. 16. Syr. 8. v. 3.

Han haar altijdh huldt som huldt föder. i. e. Som man wille säya: Dhens Bröd iagh äther/ dhens Wijsa iagh qwäder. Sup: lit: Den: Dens: Inf: lit: Trog: Syr. 33. v. 31. 32.

Han haar sedt sitt Christningekläde/ men intet sitt swepelaakan. i. e. Som man ellest sade: Han weet intet hwad honom kan hända förr än han döör. Och brukas emoot stålt och högdragande folck/ som obetänckt förbråå androm dheres Olycka och mootgångh/ läggiandes dhermedh steen uppå börda. Om sådana haar en Scribent sagt: Nescis quid serus vesper vehat. &c. Var: Sup: lit: All: Inf: lit: Man: Myck: Prov. 27. v. 1. Syr. 11. v. 30. & Cap. 18. v. 26.

Han wil giärna haa Hufwudet twättat/ men wil intet wååta Håret. i. e. Som man wille aff samma meening säya: Kattan wil giärna haa Fisk/ men wil intet Ty wååta Syr. 11. v. 11. & seq:

wååta footen. i. e. Hwar man hade giärna födan vthan omaak. etc. Inf: lit: Katt: Laat:

Prov. 22. v. 13. & Cap. 26. v. 13. **Han haar altijdh något at förebära/ som intet gott wil giöra.** i. e. Som man ellies wedh samma meeningh plägher säya: **Frwsen Jord för laat Swijn.** Item: **Söter sång får döfwa Öron.** Erasmus haar dherom sagt: Verba fiunt mortuo. Item: Surdo narratur fabula. Idem. &c. Sup: lit: Den: Fruf: Inf: lit: Når: Söot:

Han är intet flaater som flättian biuder/ mycket meer dhen henne lyder. i. e. Dhen som taar emoot skamlig tilbudh/ han haar meer skuld än dhen som tilbiuder. etc.

Prov. 20. v. 6. **Han är intet så galen som Huswudh är ludit.** i. e. Han är klookare än man meenar. Man säger och: Han haar en baak Öronen. etc. Super: & Infer: hac lit: Man säger och wedh lijka förständh:

Han är fulle så klook som gammalt folck. i. e. Han är intet Barn til förståndet. etc. Infer: hac lit:

Han haar en breedan Rygg. i. e. När något är giordt/ som icke är allom til behag/ och man wil wryda skulden in uppå någon som dhet föga achtar; Så säger man: **Han haar en breedan Rygg/ han kan wäl tholat.** etc. Erasmus kallar dhet: Lapidem verberare. &c. Tyskarna säya och: Er hatt ein breiten Rücken/ er kans wol ertragen. etc.

Han

Han thol icke at Soolen skyn i Wattnet. i. e. Han är heeter och hastigh til sinnes. Inf: lit: Stick: Prov. 15. v. 18.

Han är intet bråfeeg som då lefwer. i. e. När man hörer giöras facit på långan tydh förvth/ så brukas dhetta för Ordspråk; Som man wille säya: Owist hwem på dhen tyden lefwer, etc. Jacob. 4. v. 13, 14.

Han skal intet bärat til Himmelryke. i. e. Som dhe hämdgirige plägha säya: **Jagh skal bethalan om iagh lefwer en Hundz ålder.** etc. Sup: lit: Förl: Gamm:

Han låter fulle 2. hålla sigh til dhes dhen 3.die kommer. i. e. Som man wille säya: Han är intet så arg som han synes. etc. Pred. 5. v. 2.

Han lades intet så rådder i Wagga. i. e. Han är intet skuggerådder. Sup: lit: Dryff: 1. Cor. 9. v. 24.

Han haar bytidt Huswud aff skammen/ och stoppat henne i barmen. i. e. När man wil beskrifwa en oförskämd Menniskia/ som ingen heeder achtar/ så brukar man dhetta. Sådana bly aff Erasmo kallade: Effrictæ frontis. Extremè impudentes, &c. Tyskarna säya: Er hatt das schamhüttelein abgelegt. etc. Sup: lit: Den: En: Syr. 41. v. 15. 16.

Han skickar sigh/ som Koo i knästöflar. i. e. Han är plumper och oskickad. Asinus ad lyram. Haar Erasmus sagt: Item; Bos in argenteâ quadrâ. Suid: Tysken sägher: Er ist geschickt/ wie der Esel zum lauten schlagen.] etc. Infer: hac lit: Men dher emoot plägar man säya:

Han

Syr. 4. v. 23. **Han weet wäl at skicka sigh dher trångt är.** i. e. Han weet at ställa sigh efter tijden. Scit foro uti. Haar Terentius sagt: Och blij sådana kallade aff Curtio: Temporaria ingenia: Aff Erasmo: Omnium horarum homines. Item aff Aristotele: Quadratus, teres & rotundus. Och en Poët haar om sådana sagt: Qui nocte dieq; potest alienum sumere vultum, &c. Juven: Super hac lit: Inf: lit: Mwß:

Prov. 29. v. 19. **Han lyder hwarken stock eller stork.** i. e. Han är geenwôrd / och medh ingen tilfredz: Han taar Betzlet medh Tänderna. Dheraff säya och Tyskarna: Der frosch mus einen Storcken haben / vnd die Taube einen Falcken. Ty vthan rådzla giörs sållan gott. etc. Fab: de Jove & ranis. Super: hac lit. Sup: lit: Gott: Inf: lit: Ondt: Straff:

Syr. 18. v. 31. 32. **Han haar en heet Maga / han smälter Steenhws.** i. e. Han är en slôsare som Hws och Grund haar genomblôtt. Sådana blij aff Plauto kallade: Ventres collativi, som Erasmus allegerar. Diogenes skal en gångh hafwa gått en sådan slämmares Hws förbij / som til kiôps war anslaget / och dherwppå sagt: Sciebam quod præ nimiâ crapulâ, domum facilè evomeres, &c.

Prov. 12. v. 9. **Han föder Hundar / och haar sielff intet Brödh.** i. e. Skräppa och swälta. etc. Inf: lit: Skräpp:

Prov. 15. v. 17. **Han är intet fattigh som råder om sitt.** i. e. Dhen som niuter sitt kraffz medh fred och oturberad / han är rijk nogh / fast hans medel äre aldrigh så rtinga, etc. Sup: lit: Aff: Fång:

Han

Han haar meer Lycka än rätt. i. e. Han haar wärre förtiänt / än honom wederfahrs. etc. Inf: lit: Padd: Pred. 9. v. 2. 3.

Han achtar inter hwad kakan giäller. i.e. Han lefwer obekymbrad som Æsopiske bonden: Pred. 7. v. 15.

Han taar Dagen som han kommer. I dagh fult vp / i morgon intet. Sådana säyas: In diem vivere. Item: Vecticulariam vivere vitam. &c. Eraſ: Inf: lit: Man: Infer: hac lit:

Han måſte ſtå biittyda vp / ſom ſkal giöra hwar man i lagh. i. e. Som man wille säya: **Wår HErre kan icke göra alla paddor til nöye.** Och heeter ſom Eraſmus dherom haar ſagt: Ne Jupiter quidem omnibus placet. &c. Sup: lit: Hwem: Inf: lit: Wår: Pred. 6. v. 7.

Han förſwarar fulle ſin Taldrick. i. e. Han är ſwarßgodh nogh. Han kan fulle juſtificera ſina actioner. etc. Tyſkarna säya: Er iſt mans genug. etc.

Han haar intet giſwet Smör dherföre. i. e. Som man elliest ſade: **Dhet är intet fohlat på hans ſtall.** Och brukas når man förmeener en ting wara lått / eller illa fånget. etc. Sup: lit: Ded:

Han ſkymmer altydh ſom ſkittin är. i. e. Dhen ſkyldige blyes giärna. Inf: lit: Mång: Skyld: Prov. 21. v. 15.

Han duger hwarken til giöö eller gå wall. i. e. Han är til ingen ting nyttigh. Synes wara taget aff en elack Hundh / ſom hwarken

ken duger til at giöö/ i. e. skiälla: eller gå wall. i. e. Föllia Boskapen i markien. Om sådana säya Tyskarna: Er weis weder wort noch weise. **Han är hwarken warm eller kall.** Bild ohne leben. Ett måladt Beläte. Erasmus haar fördhenskul om sådana sagt: Albus an ater sis, nescio, Telluris pondus. Item: Non ineſt mica salis. Eras: Och på Swänska: **Han duger hwarken til Landh eller Watn.** Item: **Han är så nyttig/som sämpte Jwlet i Wagnen. etc.** Super: & Infer hac lit:

Syr. 19. v. 22. & seq: **Han hugger på bådha händer.** i. e. Han kan åka och wända. Han är klook och förslagen. Man sägher och: **Han haar åthet Räffägg. etc.** Geminas ferit chordas, haar Erasmus sagt: Super: hac lit: & Infer:

Prov. 12. v. 9. **Han slåår stoora spykar aff lutet Järn.** i. e. **Liuga i sin egen pung. etc.** Sup: lit: Arm: Super: hac lit: Inf: lit: Skräpp:

Syr. 13. v. 19. & seq: Luc. 23. v. 50. 51. **Han dantzar fulle medh mindre kiäpp/ än såstång.** i. e. Han måste fulle låta sigh nöya medh ringare. Brukas när någon trachtar effter dhet som honom är förhögt: Och säger man då: **Krubban är honom för högh.** Och aff Tyskan: Die suppe ist ihm zufett. etc. Inf: lit: Hög:

Han war intet medh när wår Herre förråddes. i. e. Han är from och enfaldigh. Weet aff ingen list. Om sådana säger man och: **Han är rätt fram som footer i husa.**

Aff

Aff Tyskan säger man: Er ist nicht mitt im garten geweſen. etc. Infer: hac lit:

Han haar ännu ett pichtankar på ſuden. i. e. Som man wille säya: Han haar ingen nödh; Han weet ännu vthflycht. Lijka ſom en Skippare/ ſå länge han haar ſitt bästa Ankar behållet/ hâls han före wara in ſalvo. Dheraff haar och Eraſmus ſagt: Non vulgari ancora nititur. Item: Sacram adhuc habet ancoram, &c. Sup: lit; Arm: & Infer; hac lit: Pred. 9. v. 2.

Han ſeglar intet illa vth/ ſom får ſin hambn igen. i. e. Som man wille wed lijka meening säya: **Han ſpelar intet illa/ ſom winner ſitt vpſatt igen. etc.** Super: hac lit:

Han kom dher til medh otwagne händer. i. e. Owärdigt/ och aff en ſlumpelycka. Dheraff plägar man och säya: **Han haar meer Lycka än rätt.** Eraſmus kallar dhet Illotis manibus. Item: Citrà arationem, & citrà ſementem. Tyskarna säya: Er iſt vnſchüldiger weiße dazu kommen. Item: Plump ins mus. etc. Super: hac lit:

Han haar ſkutet ſkabben. i. e. Han är kommen i förſkipet. Vpkommen vhr ſkarnet. Ulyſſes pannos exuit. haar Eraſmus ſagt: Han haar förbättrat ſigh. Tysken ſägher: Er iſt nicht wie worhin. etc.

Han ſlijpar intet vthan Watn. i. e. Han gijr intet vthan ſin nytta. Man säger förden ſkul vthi Verſen: Ovum dat nulli, niſi ſit retributio pulli. Item: Gallinam dat, ut taurum recipiat. &c. Eraſ: Man ſägher och elliest: **Han åker inter oſmort. etc.** Sup: lit: Den: Inf: lit: Ondt; Smör; Prov. 18. v. 16. & Cap. 19. v. 6.

Han

Han haar slåt för Lwth och kalt Watn. i. e. Som man ellieſt plägar säya: **Han är waan wedh Ekelwten.** Pulveris & ſolis patiens. Cognat: Han haar ſlijtit ondt. ꝛc.

Thren. 3. v. 17. **Han haar wäl trådt ſina Barneſkoor.** i. e. Han haar medh heeder gådt ſin vngdom igenom. etc.

Han haar mehr dydt / än ſijdt. i. e. Han haar intet waret ifrån ſooporna. Och är en förwijtelſe emoot heemfödingar. Om ſådana Kalfwar plägha Tyſkarna säya: Ein heimerzogenes Kindt / iſt bey den leüten wie ein rindt. etc. Sup: lit: Den: Inf: lit: Heem:

Han ſtack intet vnder ſtool. i. e. **Han togh intet blaad för Munnen. Han ſlog ſpijken på Hufwudet.** Han talade vth ſanningen. etc.

Han föll medh Dören i Hwſet. i. e. Som man ellieſt Säger: **Han ſlog bottnen vhr Faatet.** Han foor plumpt vth medh ſanningen. **Han togh på Waarboldan.** etc. Super: hac lit:

Syr. 34. v. 1. **Han kan höra Gråås wäxa.** i. e. En invectiv på dhem ſom inbilla ſigh ſielfwe mycken klookheet. Inf: lit: Inb:

Rom. 3. v. 8. **Han bleff nämpnder ſom** Pilatus i Credo. i. e. Illa effertaalt. Til onda thugkommen / ſom Heroſtratus den dher för nampn ſkul / affbrände Dianæ ſköna Tempel i Epheſo, &c. Inf: lit: Ondt:

Han

Han sofwer intet som skada wil. i. e. Dhen som haar ondt i sinnet/ han försummar sigh intet/ eller gieer sigh någon roo. Dheraff plågar man och säya: Judas non dormit. Eraf: &c. Prov. 4. v. 16. Psal. 36. v. 5. Mich. 2. v. 1.

Han är seger til sleetz. i. e. Onder at wedfåås. Habet fænum in cornu. Eraf: Til dhem som få medh slyka seeghalsar något at giöra/ plågar man fördhenskul säya: Caudâ angvillam tenes. Som man wille säya/ han är en slippriger Åål; Han är intet goder at hålla. etc. Sup: lit: Den: Infer: hac lit: in fine. Inf: lit: Kloo:

Han haar ännu en Pijl i kogret. i. e. Han haar sigh ännu ett streck förbehållet. Super: hac lit: Sup: lit: Arm: Inf: lit: Liff:

Han haar ett gott band i Brådet. i. e. Goda Wänner och Patroner at lyta vppå. Aff Tyskan sägz: Er hatt einen guthen freündt an die handt. etc. Super: hac lit: Wedh lyka förståndh säger man och:

Han haar ännu ett slickblad i handen. Idē.

Hans giärning haar Händer och Fötter. i. e. Honom står alt wäl ahn. Tyskarna säya: Was er thut/ das hatt Händ vnd Füß. Item: Er ist seiner kunst mechtig. etc. Sup: lit: Den: Fogl:

Han är rätt fram/ som Footer i Husa. i. e. Slätt och enfaldigh/ vthan Complimenter. Om sådana enfaldiga plågar man och säya: Han war intet medh i Ortegården. etc. Super: hac lit:

Han är intet all dher han synes. i. e. Psal. 55. v. 22.

Matth. 2. v. 8. Han är en skrymtare. Han haar skalcken baack Örat. Han gåår på Räfwekloor. Dherom lyder gambla Versen: Simplex apparet, simplicitate caret. Tyssken sägher: Das hirn ist nicht wie die stirn. Item: Er hatt ihn hinter den Ohren. etc. Fab: de Simijs & Pardale. Super: hac lit: Inf: lit: Sööt: Troll:

Syr. 19. v. 22. & seq: Prov. 20. v. 6.

Syr. 12. v. 15. & seq: Han haar lährt stryka fuchsen. i. e. Han kan åka och wända. Flatera och tala enom effter munnen. etc. Super: hac lit: Man säger och wedh sådan meening:

Han är vthlärd på tickack. Idem:

Syr. 20. v. 6. 7. Han håller Soon i Örat. i. e. Han är retirad: temporiserar/ och wachtar på tilfälle. Dherom haar Erasmus sagt: Auribus lupum tenet. Tyskarna säya: Er halt hinder den Berg. etc. Sup: lit: All:

Syr. 20. v. 31. Han haar Gröth i Munnen. i. e. Han tors intet vth medh sanningen. Munnen är honom tilstoppad. Bos in lingvâ. Os auro obturatum. &c. Eras: Aff Tyskan sägher man: Er ist mitt der silberne büchse geschoßen. etc. Sup: lit: All: Inf: lit: Muht:

Han lätz intet wara Örat aff Soon. i. e. Han är högdragande och stoorlåten. Item: Han wil intet wara minsta Hönset i korgen. etc. Infer: hac lit:

Han krummar sigh som Katt öfwer Ålehufwudh. i. e. När nyfiket folck få något som dhem särdeles behagar/ och delectera sigh dheröfwer meer än dhet tiähnar; Så säger man at han krummar sigh dher öfwer. i. e. Tycker mycket wäl wara; Lyka som en Kats

hade

hade fått ett Ålehufwudh. etc. Inf: lit: När:

Han stack sin Pyppa i säcken. i. e. Han gaff wunnet. Vthan twyfwel kommet aff walleheerdar/ som fordom hafwa kämpat medh pypeleek. etc.

Han kan sin maatwyssa. i. e. Han håller wänskap för maaten skuldh. Och kallas förbhenskul sådana: Paraſiti, Item: Ollares amici, Eraſ: Snyltegiäster. Och på Tyska: Dellerlecker, Hafenfreünde. etc. Sup: lit: Drag: Inf: lit: Snylt: Äth: Syr. 6. v. 8. & ſeq: Mich. 3. v. 5.

Han flåtade intet baſt. i. e. Han fuchsschwantzade intet. etc. Super hac lit:

Han roosar intet mycket aff dhen leeken. i. e. Som man wille säya: Han haar intet mychet wunnet på dher spelet. etc. Inf: lit: Roos:

Han skiöt något långt ifrå måålet. i. e. Han foor will om sanningen. Och är en höflig pyk emoot osanning. etc. Inf: lit: Liug: Infer: hac lit: Syr. 20. v. 26. 27.

Han är beekhänder. i. e. Dhet wil giärna loda wedh honom. Han är tiuffachtigh. Homo trium literarum, i. e. Fur. Sådana säya om alt dhet dhe see: Vade mecum, Viſco manus tingebat, säger Eraſmus. Tyskarna säya: Seine finger heiſen greiff zu. Item: Det hende kleben ihm. etc. Inf: lit: Hwad: Stiäl:

Han sitter som Brwd i blåå mantel. i. e. När någon sitter Bordgranner / at han antingen är för hårdt spänder/ eller snörd i trånga Kläder/ och kan dherföre intet ätha: Eller ellieſt aff grannheet intet wil få sigh maath. etc. Om sådhana sägher man dhetta /

meer til spott än heeder. Dhet blyr och kallat Bondehögfärdh. Man säger och aff spotzkheet: **Grann som en skiärdukznål.** Item: **Grann som en Grinn/dher Swynen krypa vth och inn.** Och när sådana intet wela ätha/ så säger man vthi Neder Sachsischa språket. Wiltu nicht tasten/ so machstu fasten. etc. Sup: lit: Bordgr:

Syr. 4. v. 35. **Han gieer 2. Faath thomm/ och dhet tredie intet vthi.** i. e. Han är en smulegråter. Kariger filtz. Item: Som man elliest säger; **Han gieer intet säm Sillar på ett Faath. Han thol intet kakesmällen. Hans tryskel blyr intet offta trampad.** i. e. Han biuder intet många gäster. etc. Super: hac lit: Sup: lit: Ded: Inf: lit: Mild: Man plägar och säya wedh lyka meening: **Han bryter kakan i tw/ och äther vp både stycken.** Idem: Sup: lit: El: Item: **Han gieer intet bortt gängkläderna.** Idem: Tysterna säya om sådana: Er schnidet eine kaus vmb den balg. etc. Super: hac lit:

Syr. ut super: **Han står emillan Hammar och Städh.** i. e. Han är stadd i fahra. Inter malleum & incudem. Eras: Inter sacrum & saxum. Plaut: Tysken säger: Er steckt Zchwischen Thür vnd Angel. etc. Sup: lit: Den: Inf: lit: Ondt:

Syr. 20. v. 26. 27. **Han högg öfwer snöret.** i. e. Han feelade om sanningen. Ähr taget aff Timbermän/ som vndertyden feela om Krytan/ och hugga så öfwer snöret. Man säger och: **Han skiöt långt frå mäålet.** etc. Super: hac lit:

Han

Han taar Dagen som han kommer. i. e. Som man wille säya: Han achtar intet hwad Katan giäller. Han lefwer sorglös och vthan bekymmer. Super: hac lit: Pred. 7. v. 5.

Han är så godh tappad som hitter. i. e. **Han duger hwarken til Landh eller Watn.** Nulla ineſt ſalſitudo. Proprij nominis obliviſcitur. Eraſ: **Hwarken til giöd eller gå wall.** Om slijka wääp säya Tyskarna: Er weis vornen nicht/ das er hindenlebet. etc. Super: hac lit:

Han är full medh Lärdom/ som en Koo aff Muskät. i. e. En förwijtelse emoot en part som wele hetas wara så spränglärde/ som ingen wore dheres lijke. Dherom haar och Eraſmus invectivè sagt: Eſt plenus præceptorum. Er steckt voll kunſte/ als die Kuh voll Muſchaten. etc. Sup: lit: Inb: Et ſuper hac lit: Syr: 34. v. 1.

Han slogh bottnen vhr Faatet. i. e. Som man ellieſt sade: **Han föll in med Dören i Hwset.** Han sade plumpt vth. etc. Super: hac lit:

Han sijnger sin gambla Wijsa. i. e. Som man wille säya: **Lähra Wlfwen Pater noſter, han roopar ändå Lamb.** Eandem canit cantilenam. Eraſ: Tyskarna säya: Der Kukuch bleibt bey einem liede. etc. Inf: lit: Lamb: Lähr: Matth. 7. v. 16.

Han haar länge nogh lupet dher effter. i. e. När någon sielfswållande är råkad i Olycka/ brukas dhetta til förwijtelse. Tyſtarna säya Prov. 1. v. 24. & ſeq: Oſe. 13. v. 9.

och: Er hatt lange genug darnach gerungen Item: Wer vnglück sucht/ der findtes bald. etc. Sup: lit: Den:

Han dröpes medh egit fett. i. e. Han släpper sielff medlen til sin egen skada. Såsom när en Fiende sätter sedem belli vthi dhen andras land/ så betaar han honom alla medel; Och då sägz han dröpes medh egit fett. Eller får hugg aff sitt egit Swärd. etc. Och heeter: Proprio mucrone lædi. &c. Sup: lit: Fåå:

Han haar nampnet medh gagnet. i. e. Han är intet bättre än han heeter. Dheraff plägar man säya vtht Verſen: Conveniunt rebus nomina sæpe suis. Er hatt den nahmen mit der that. etc. Sup: lit: All: Inf: lit: Rycht:

Hans Näff bijter intet min Gåås. i. e. Som man wille säya: Hans liſt skal fulle få mööthe. etc.

Pred. 7. v. 15. **Han gläder sigh mäſt/ som sielfwer qwäder.** i. e. Man præſumerer mäſt dhen wara glader som siunger. Doch spöries vndertijden contrarium; Och då säger man: **Mången qwäder som intet är glader/ mången gråter när intet skadar.** Dheraff säya och Tyskarna/ när man i sorgetankar vndertijden qwäder eller leer: Ich lache/ vnd möchte wol Ducaten weinen. etc. Inf: lit: Mång:

Han kan wiſt mehr än swpa och sättia neder. i. e. Han kan något mehr än hwar man; Förståendes swartekonſt eller trulldom. &c.

Eſa. 33. v. 11. Pſal. 7. v. 15. & ſeq: **Han går hafwandes medh ondt.** i. e. Han haar argt i ſinnet. Man plägher säya:

Han

Han draar ondt åth sigh. Mala attrahit, ut Cæcias nubes, &c. Gell: Tyskarna säya: Er geht mitt vnglück schwauger, etc. Inf: lit: Ondt:

Han får fulle en gång sin säck maalen. i, e. Som man elliest säger: **Han får fulle sina fiskar warma.** Item: **Sin kaka bakad.** i. e. Han får omsijder löhn för omaket: Och alt sådant förståendes til dhet wärsta. Dheraff säger man och medh Poëten: Sera, tn. tacitis, pæna venit pedibus, &c. Tibull: Inf: lit: Straff: Syr. 20, v. 9. Psal. 7. ut superius,

Han wyfar Watn och meenar Elden. i. e. Annat tala och annat meena. Item: **Söter i munnen/och falsker i grunden.** etc. Inf: lit: Söött: Psal. 55. v. 22. Matth. 2. v. 8.

Han hänger som Kappa efter winden. i. e. Han talar hwar man efter munnen. Om sådana plägar man och säya: **Han äther medh alla/ och häller medh ingen** På Tyska säger man och wedh dhen meeningen: Neutralisten werden von oben begoßen/ vnd vnden beräuchert. i. e. Trängde på alla sijdor. etc. Super: hac lit: Inf: lit: Äth: Öms:

Hahnen yfwes på sooperna. i. e. Heemfödingen är altijdh dristigh och näsewijs dher han boor. Dheraff säger man och: **Hunden är hemma diärfwast.** Gallus in suo sterquilinio multum potest. Sen: Eraskallar sådana: Domi leones, &c. Tysken säger och: Der Hahn ist freck auff seinen misten. etc. Inf: lit: Hund: & super: hac lit:

Prov. 19. v. 6. Syr. 8. v. 3. **Han haar Penningeslukan.** i. e. Han är girig/ och taar giärna muhtor. Tyskarna säya: Er ist mitt dersilbern büchsen geschoßen. etc. Super: hac lit: Inf: lit: Muht:

Prov. 15. v. 25. **Han haar en Lutenist i barmen.** i. e. Han haar ett gladt Samweth. Gaudet in sinu. Eraſ: Er hatt ein guht gewißen. Man sägher fördenskul: **Gott Samwet/ är ett dagligit giästebudh.** Juge convivium. &c. Sup: lit: Gott:

Apoc. 3. v. 15. **Han är hwarken warm eller kall.** i. e. Han är til intet nyttig. **Han duger hwarken til giöö/ eller gå wall.** etc. Tysken säger: Er ist weder Fuchs noch has. etc. Super: hac lit:

Syr. 20. v. 26. 27. **Han faar will om Dören.** i. e. Han weet intet hwar han skal begynna. A Janua aberrat. Eraſ: Item: Toto cœlo errat. Toto fallitur judicio. Idem Eraſ: Tyskarna säya: Er fehlet der thür. Lijka som dhen dher intet råkar på Dören/ han slipper hwarken in eller vth i Hwset. Och faar således will i sin intention, &c. Super: hac lit:

Han tags intet igen på dhen qwisten han sattes. i. e. Han är listigh och förslagen. Han weet många ränktor. **Han kan åka och wända.** etc. Super: hac lit:

Syr. 10. v. 7. & seq: **Han haar något aff Hr. Eskils penningar.** i. e. Han är stålt och opbläsen: stormodigh och aff höggh inbilning. etc.

Han läz intet wara minsta Hönset i kor-

korgen. i. e. Som man wedh lijka meening plägar säya: **Han wil intet wara Drat aff Soon.** i. e. Han wil intet wara dhen ringaste i hoopen. etc. Super: hac lit: Syr. ut superius;

Han sår intet på otrådt. i. e. Som man ellest sägher: **Han slijpar intet vthan Watn.** Han giör intet vthan sin nytta. etc. Ut super: hac lit: Man brukar och dhetta/ när man haar något at skaffa medh en träteduyg man/ som möter medh skarpa swar. Och då säger man: **Han sådde intet på otrådt.** Som man wille säya: Han fick möthe. Om sådana haar Erasmus sagt: Habet fænum in cornu. Item aff Poëten: Cornu ferit ille, caveto, &c. Virg: Som man wille meena: **Han är seger til sleetz.** Item: Han är intet goder at reetas wedh. etc. Super: hac lit:

Haar man dhet som klinger/ man får fulle dhen som springer. i. e. Som man wille säya: **Dhen som haar wärd/ han får fulle Swärd.** Tyskarna säya wedh samma meening: Da mein säckel aufgeht/ da raucht mein küchen. etc. Sup: lit: Den: Inf: lit: Pen:

Haar man icke Kalk/ så muhras medh Leehr. i. e. För nödh skul går man och stundom til Wattnbullan. Dherom haar och Erasmus sagt: Utendum est nocturis, ubi desunt luscinię. Tysken säger: Hatt man kein Kalch/ so mauret man mitt lehm. Item: Hatt man keine Jungfern/ so tantzet man mitt Huren. etc. Sup: lit: Den: Inf: lit: Man: Nödt: Prov. 27. v. 7.

1. Tim. 6. v. 6. Philipp. 4. v. 11. **Haar man icke så fett / så haar man så heet.** i. e. Man måste låta sigh nöya medh sin deel/ antingen dhet är mindre eller mehr. Dherom säger man ellieſt: Haar man icke ſkäppetaals/ så haar man ſkeedetaals. Flyter dhet intet / så dryper dhet. etc. Sup: lit: Gud: Super: hac lit: Inf: lit: Man: Nog:

Haren lådh intet i dhen Busken. i. e. Som man wille säya: Dhet war intet rätta orſaken. Brukas när någon wil vhrſächta sigh på ogrundade ſkääl/ dhem man ellieſt bättre weet. Och då plägar man säya: **Intet lägh Haren dhär.** Non hinc illæ lacrymæ. Terent: &c.

Harſwa dhet effter/ ſom han haar plögt. i. e När ens ährligh mans bekända meriter bliſwa förringade/ då plägar man ſwara medh en ſådan förwyttelſe; Som man wille säya: Giöre en annan effter/ dhet han haar giordt före. etc.

Haren är giärna dher han är bwren. i. e. Heemfödingen går intet längt frå ſooporna. **Foſterlandet är altiidh kiärt.** etc. Sup: lit: Föd: Inf: lit: Heem:

Prov. 26. v. 7. 9. **Haren wil giärna ſittia tortt.** i. e. Lyka ſom Haren intet kan trifwas på fuchtiga Orter; Altså kan icke heller Narren (ſom medh Haren beteknas) wäl begå sigh wedh en dryck: Vthan gläcken ſtiger honom ſtrax vp i Hufwudet/ och opererar allehanda galenſkap. Dhet ſamma ſägz och aff Tyſkan: Der Haſe wil truncken ſitzen: Och är en pyt på Dölnarrar/ ſom wedh rwſet låta gläcken löpa. etc.

Harm

Harm giör Helfwete. i. e. Som man ellies plägar säya: **Mången hämpnas så sin harm/ at han blifr både vsel och arm.** Dheraff säger man och: Vindicta, maledicta, &c. Ty Gudh hörer hämpnden til / han wil wedergiällat. etc. Inf: lit: Hämpn: Mång: Deut. 32. v. 35. Rom. 12. v. 19. Syr. 28. v. 1, 2.

Harnesk är intet så snart aflagt som ikládt. i. e. Krygh är intet så lätt ändat/ som böriadt. Inf: lit: Krygh: Prov. 21. v. 31. Luc. 14. v. 31. & seq:

Hasta medh maak/ giör giärningen bäst. i. e. Hastigh giärning skadar snart. Keys: Augustus skal fördenskul hafwa fördt pro Symbolo: Festina lente. Aff Terentio blifr dhet fallat: Pedetentim. På Swänska: Foot för foot. Plautus haar dherom sagt: Qui nimium properat, serius absolvit. Da spacium ac tempus tibi; quod ratio nequit, sæpè sanavit mora. Sen: Item: Pœna dilata potest exigi; Non potest exacta revocari. Idem: Aff Tyskan säger man: Mitt guhter müße geht man auchferne. Heeter fördenskul: Eile mitt weile. På Swänska sägz och: **Gudh skoop ingẽ hastigheet.** etc. Sup: lit: Bättr: Gud: Man plägar och wedh sådan meening säya: Syr. 5. v. 13.

Hastigh giärning seelar offta. Idem. Man säger fördenskul; Canis festinans cæcos parit catulos. Eras: Item: Melior est dux circumspectus, quàm projectè audaculus. Eurip: Läås Historien hoos Livium om Fab: Maximo och Minutio. Dheraff och Ordspråket är vthkommet: Romanus sedendo vincit. Cic: Och aff Ennio: Unus (se. Fab: Max:) qui nobis cunctando restituit rem, &c. Sup: lit: Bättr: Bråh: Prov. 19. v. 2. & Cap. 21. v. 5. Pred. 3. v. 1. & seq:

Ut prox: superius,

Hastigh man gieer ingen godh jägare. i. e. En godh jägare får intet wara för heeter om Hufwudh; Vthan medh tholamodh bijda til dhes jagten blåses aff. Och är en förwijtelse emoot heeta Hufwudh. Man sägher och fast wedh lijka meening: **Hastig man rijder illa på Åßnor.** Dheraff Tyskarna och säya: Wer oben aus wil/ der stoss sich an die Kopff. etc. Inf: lit: Hett: Jag:

Prov. 20. v. 18.

Hastigt rådh haar ånger i föllie. i. e. Hastigt wärck ångras snart. Præcipitis consilij assecla est pænitentia. Ludov: Viv: Deraff haar och en wijs man sagt: Oportet pulvillum consulere. Item: Nox dabit consilium, i. e. Som man wille säya: **Gott rådh wil haa godh tijdh.** Och är som Seneca haar sagt: Gladiatorum est, non sonatorum, capere consilium in arena. Och aff Publio: Deliberandum est diu, quod statuendum est semel. Item: Consilijs magni discriminis, nulla res tam inimica, quàm celeritas. Liv: &c. Är fördenskul bäst at observera dhet gambla Ordspråket: **Koxa förr än du flyger.** etc. Sup: lit: Bättr: Inf: lit: Kox:

Pred. 5. v. 12. & seq;

Hastigh rijkedom giör mannen mißtänkt. i. e. När enom hastigt tilslår rijkedomar / så förwndrar hwar man dher öfwer. Deraff haar och Menander sagt: Nunquam vir æquus dives evasit citò. Item: Repente dives nemo factus est bonus. Publ: **Ellest plägher man säya:** Apprime dives, aut iniquus, aut iniqui hæres, &c. Tyskarna säya och: **Große gühter laßen sich nicht mitt ehren geschwinde erwerben, etc.** Sup: lit: Bråå: Inf: lit: Myck:

Hastigt

Hastigh spelare feelar snart. i. e. Ut super: Hastigh giärning. etc. Prov. 21. v. 5.

Hastigh glädie giör offta skräck. i. e. När en oförmodeligh frögd kommer enom hastigt vppå / särdeles vppå någon föregången stoor sorgh; Så blir en Menniſkia häapen och altererad; Hwar vppå vndertyden föllier Döden. Dheraff Vegetius haar sagt: Inopinata terrent. Man läås och dherom exempel aff Livio/ at en Romerſk Qwinna/ som aff en hastigh och oförmodeligh glädie är bleſwen döddh. etc.

He.

Heeder byter seeder. i. e. Högh ähra byter sinnet. Deraff plägar man och säya: Honores, mutant mores, rarò in meliores. Item: Mens vertitur cum fortunâ. Eraſ: Och aff en Poët: Ardua res hæc eſt, opibus non tradere mores. Mart: Tyskarna säya: Andere stand/ andre sitten. etc. Inf: lit: Ing: Ähr: Prov. 30. v. 21. & ſeq:

Heeder wil medh heeder möthas. i. e. Dhen ena heederen mooth dhen andra saar. Honor vult honorari. Beneficij acceptor obligatur ad antidota, &c. Tyskarna säya: Ehre wil geehret sein. etc. Sup: lit: Den: Rom. 12. v. 10.

Helfwetet blir aldrig fult. i. e. Dhen girige får aldrigh nogh. Wedh liika meeningh säger man och: Girigh taska blir aldrig full. etc. Sup: lit: Gir: Prov. 13. v. 25.

Helgesmåål giör magran Kåål. i. e. Spaßeregångh/ giör födhan trångh. Item: Prov. 6. v. 10. 11.

Item: Láttia föder armood. etc. Inf: lit: Lått: Spaſſ:

Syr. 29. v. 27. & ſeq: **Hemma är hwtlan bäſt.** i. e. Som man ellieſt säger: **Ehwart man går til giäſt/ så tyckes altijdh hemma bäſt.** Ty hemma är man altijdh frijare/ och råder om sigh ſielff. Man säger fördhenſkul: Nullus eſt locus domeſticâ ſede jucundior. Domi manere oportet bellè fortunatum. Sophocl: Eraſmus kallar dhet: Apud matrem manere. Man plägar och säya: Nuſquam commodius, nuſquam liberius vivitur, quàm domi. Dheraff säg; och: Nuſquám habitat, qui ubiq; habitat. Och aff Homero: Nil miſerabilius, quam incertâ ſede vagari. Hijt kunna och lämpas Claudiani Vers: Alla hemfödingár til heder och tröſt: Dher han säger:

Felix qui proprijs ævum transegit in agris;
Ipſa domus puerum quæ videt, ipſa ſenem. &c.

Sup: lit: Den: Hahn: Inf: lit: Hwart:

Prov. 21. v. 14. **Hemligh gåfwa ſtillar wrede.** i. e. Wil man blijdka någon medh ſkänker/ så måſte man intet bläſa i horn dherom. etc.

Matth. 6. v. 2. 3. 4. Luc. 21. v. 1. 2. 3. **Hemligh gåfwa får löhn i Dagghliwſet.** i. e. Dhen ſom i löndom gieer aff ett gott hierta/ han blijr uppenbarliga löhnter; Om icke aff Menniſkior/ så löhner honom Gudh. etc. Sup: lit: Giff: Gåff:

Hemlig

Hemligh saak är ond at höra. i. e. Dhet är fahrligtt at höra hemliga ährender berättas/ eller dher effter fråga: Alldenstund dhe äre något swåre at förtyga. Dheraff haar och en wijs man sagt: Secreta, nec tutò narrantur, nec tutò audiuntur, etc. Sen:

Hemligh sorgh giör Hiertat tungt. i. e. Dhen sorgh man intet diärfwes yppenbara/ twingar Hiärtat aldra mäst. Dheraff haar och Poëten sagt: Syr. 38. v. 19, 21, 22.

Strangulat inclusus dolor, atq; cor æstuat intus,
Cogitur & vires multiplicare suas. Ovid:

Item aff Senecâ: Magis exurunt, quos secretæ lacerant curæ, &c. Inf: lit: Sorg:

Hemligh haatare/ är wärre än en yppenbar Fiende. i. e. För en yppenbar fiende kan man bättre taga sigh til wahra/ än för en hemligh gnagande owän. Publius haar dherföre sagt: Gravior inimicus qui sub pectore latet. Item: Occulti inimici pessimi. Eraf: Tyskarna säya: Heimliche feindschafft ist erger als offentliche feide. etc. Sup: lit: Bättr: Inf: lit: Opp: Söot: Psal. 55. v. 22. Syr. 12 v. 15. & seq: Matth. 2. v. 8.

Hemma waan roosar sitt näste. i. e. Hemfödingen håller sin Koya för bäst. Man sägher fördhenskul: Haren är giärna dher han är buhren. etc. Super: hac lit: Sup: lit: Haar:

Herre-

1. Reg. 16. v. 22. & Cap. 18. v. 9. & seq:

Herregunst och Aprils wäder/ Dhe skrifwas bådhe medh en flåder. i. e. Dhe åre både obeståndige. Dheraff plågar man och säya:

Herrehylleſt är intet arfwegodz. i. e. Dhet är intet at lyta på. Dherföre säger man i en gammal Vers: Gratia regalis, non eſt res perpetualis. Och aff Tyskan: Herren held erbet nicht. Man plågar och säya:

Herrengunst/ Frawen lieb/ vnd Rosenbletter/
Verkehren sich wie Aprillen wetter. etc.

Item: Was hilfft Herrengunst/ wen das licht verleschen wil. etc. Åhr fördhenskul bäst i så måtta at föllia gemeena Tyska Ordspråket: Großen Herren ist guht müßig gehen. etc. Super: hac lit: Inf: lit: Lyt:

Herredören är wydh in/ och trång vth. i. e. Som man wille säya: Til hoofwa är föötth ingång: Men swr vthgång. etc. Inf: lit: Hoffl: Doch plågar man säya dherhoos:

Syr. 13. v. 12. & seq: Cap. 20. v. 30.

Herrehylleſt bäätar offta. i. e. Dhen som kan haa höga Herrars gunst och favor, han förlohrar dher intet medh. Poëten haar dherföre sagt: Principibus placuiſſe viris, non ultima laus eſt. &c. Horat: Ty dhet är offta både gagn och heeder/ at haa goda Patroner wed brädet. Som Eraſmus haar sagt: Principum favor neceſſarius. Item aff Senecâ: Pulchrum eminere eſt inter viros illuſtres. &c. Sup: lit: Gott:

Pred. 7. v. 22.

Herrar måſte mycket höra/ och intet höra. Öfwerheeten måste offta see genom finger/ och låtas intet höra. Lipſius haar fördenskul wäl sagt: Nunquam regent, qui non tegent. Item: Qui neſcit diſſimulare, neſcit imperare.

Skal

Skal Keys: Fridrich hafwa sagt: Wer nicht kan Simuliren/ er kan auch nicht regiren. etc. Inf: lit: Man:

Herre vthan Landh/ är ett Faath vthan Wän. i. e. Som man sade: Arm Herre/ som intet haar at bjuda. På sådana quadrerar wäl dhet man ellieſt pläghar säya: **Han är rijk hemma: Men weet intet sielff hwar han boor.** etc. Sup: lit: Han: Esa. 34. v. 12.

Herrens Öga giör Häſten feeth. i. e. Hwßbondens flijt och vpsicht främiar gagnet. Dheraff haar och Eraſmus sagt: Oculus Domini ſaginat equum. Item: Frons Domini plus prodeſt, quàm occipitium. Cato: Man säger ellieſt: **Siälfwer är godh dräng.** Item: **Dher man intet är sielff/ dher blijr intet Huſwudet twättadt.** etc. Aff Tyskan sägz: Wer wil das ihm geling; Der sehe selbſt zum ding. Item: Her Ego verrichtet sein geſchäfft ahm beſten. etc. Sup lit: Den: Der: Inf: lit: Stälff: Wedh sådhan meening plägar man och säya: Prov. 26. v. 6.

Herrens fiäät giör Åkeren bördigh. i. e. **Flijtigt brwk gior droßan ſtoor.** Oculus Domini in agro fertiliſſimus. Eraſ: Aſſidua heri præſentia, eſt oculus Domus. Item: Veſtigia Domini optimum eſt ſtercus. Id: Eraſ: Som man wille säya: **Bondens fiäät är bäſta giödzlen.** etc. Fab: de Cervo & Bobus. Sup: lit: Bond: Syr. 20. v. 30. Prov. 28. v. 19.

Herrar haa många Ögon och Öron. i. e.

Prov. 11. v. 14. & Cap. 24. v. 6. Dhe haa många betiänte / som på dheras wägna see och höra. Dheraff säger man och medh Erasmo: Multæ regum aures & oculi. Och aff Tacito: Principum internuncij sunt instar oculorum principis. Han lägger och dhet dher til: Sed væ illi principi, cujus oculi sic caligant, ut aliorum oculis indigeat, &c. Tyskarna säya och: Scepter sol augen haben. Regimente behöfwer Ögon. &c. Inf: lit: Högt: Mång:

Syr. 3. v. 22. & seq: Herrar haa Herra fohror/ så dhe småå/ som dhe stoora. i. e. En Invectiv på ringa standz personer/ som mycket wele brytas/ och vthi dheres Stat rätta sigh effter stoora Herrars wåsende. På sådane qvadrerar fördhenskul icke illa dhet gamhla Ordspråket: När Meeshatten wil wärpa så stoort som Traanan/ så remnar han baak. etc. Tyskarna säya och dherom Ironicè: Wo Herren seind / da seind auch dischlaken. etc. Inf: lit: När:

Syr. 13. v. 14. & seq: Herreböön är idel bodh. i. e. När en högh Herre begärer något aff en ringa man/ så är til förstå/ at han befaller. Dheraff haar och Plato sagt: Principum petitiones sunt coactiones. Item aff Erasmo: Rogando cogit, qui rogat potentior. Dhet samma haar och Tacitus meent/ dher han haar sagt: Svasio ab eo qui jubere potest, vim necessitatis adfert. Och blir fördhenskul aff Erasmo kalladt: Preces armatæ. &c.

Herrar älska fulle förrädere/ men haata förrädaren. i. e. Dhe see fulle giärna dheres

dheres Fiende blifr förrådder: Men hålla intet aff stifftaren. Keys: Augustus skal och fördhenskul hafwa sagt: Ego proditionem amo, sed proditores non approbo. Plut: Philippus Maced: skal och åfwen wedh samma meening hafwa sagt: Prodituros quidem in primis amo, eos v. qui jam prodiderunt, maxime odi. &c. Stob:

Herrar och Narrar/ haa frydt språk. i. e. Dhet ena skeer aff billig respect; Dhet andra at ingen wil inlåta sigh medh Narren i snack; Effter han alltydh är impudent/ och skämmer snarare twå/ än han heedrar en. etc. Inf: lit: Narr: Syr. 21, v. 24. 25.

Herrar haa longa Armar. i. e. Dheres macht sträcker sigh wydt; Och kunna fördenskul illa vndlöpas. Longæ regum manus. Haar Erasmus sagt: Och aff Poëten: An nescis longas regibus esse manus? Ovid: Tyskarna säya: Herren Hand/ reicht in alle Land. etc. Inf: lit: Ondt: Syr. 8, v. 1. Prov. 20. v. 2.

Herrewreeden är fahrligh. i. e. Han är Dödzens sändebudh. Periculosa est potentum offensa, Quintil: Fumantem ursi nasum non tentaveris, Eras: Och aff Poëten: Omne trahit secum Cæsaris ira malum, Ovid: Item: Gravis ira regum est semper, Sen: Es ist gefährlich große Herren zu erzürnen. etc. Sup: lit: Aff: Inf: lit: Ondt: Prov. 16, v. 14. & Cap. 19 v. 12. & Cap. 20. v. 2.

Her kiänck giör snart gunst. i. e. Som man ellest sägher: Han är alltydh god som Syr. 8. v. 3. Prov. 17. v. 8.

glugg fyller. Man säger och: Dhen som kiänner Melchisedecks Faar/ hän winner snart wänskap. Dheraff haar och Poëten sagt: Munera crede mihi, placant hominesq; Deosq; Ovid: Gåfwor blijdka Gudarna. etc. Tyskarna säya: Wer schäncken kan/ der bleibt ein man. etc. Sup: lit: Gåff; Han: Inf: lit: Wälk:

Herrebarn blij icke altijdh dhe bäste. i. e. Dhe waanslächtas och vndertijden. Och då plägar man säya: Heroum filij noxæ. Xenoph: Tyskarna pläga säya i staden för noxæ/ Ochsen. Virtutes parentum geniturâ non propagantur. Item aff Poëten: Dedecorant benè nata culpæ. &c. Horat: Sup: lit: Dygd:

Her Skiänck är dödh. i. e. Dhet är ondt effter Gåfwor. Tyskarna säya fördhenskul: Der Schencker ist gestorben/ der geber hat en Bein gebrochen. etc. Super: hac lit:

Her spelas intet om Äpple och Pärun. i. e. Vthi högmåls saker/ och andre wichtiga määl/ pläghar man säya: Här giäller intet Äpple och Pärun. Som man wille säya: Saken är intet aff så ringa importance. Caput agitur non pecunia. Es gilt Bluht vnd kein Geldt. etc.

Syr. 7. v. 7. & seq: Her omnes är en ond rådhgifware. i. e. Ondt föllia hwars mans rådh. Gemeene man inclinerar giärna til Oroo/ och är obeständigh. Cicero haar dherföre sagt: Non est consilium in vulgo, nec ratio. Belua multorum capitum. Demosth: Plebi, nec judicium, nec veritas. Tacit: Item: Hæc est natura multitudinis, aut servit humiliter, aut superbè dominatur; Libertatem, quæ media est

eſt, nec ſpernere modice, nec habere ſciunt, &c. Liv: Slutes fördhenſkul medh Tacito: Vulgus ſine rectore, præceps, pavidus, ſecors, &c. Inf: lit: Oppr: Wyk:

Hett Huſwudh giör nyia ſeeder. i. e. Snaarſinnad Commendeur giör mycken förandring. Dherföre haar och Lipſius dher om ſagt: Ignea ingenia ſunt in aſſiduo motu. Et novandis, quàm gerendis, aptiora. Curt: Aff Tyſkan ſäger man: Oben aus/ nirgend ahn. Ellieſt plägher man och ſådana til förwyttelſe ſäya på Tyſka: Gemach/ das man die eyer nicht zerbricht. etc. Låås här om til exempel aff Livio, Hiſtorien om Minutio. Sup: lit: Haſt: Prov. 19. v. 2. & Cap. 21. v. 5.

Hi.

Hielp digh ſielff/ ſå hiälper wår HErre medh. i. e. Giör flyt i din Kallelſe/ ſå hielper Gudh vnder. Man får intet ſtå fåfång/ och ſticka Händerna i barmen/ om man wil få födhan. Heeter fördhenſkul: Eſto laborator, & erit Deus auxiliator. Dij facientes adjuvant. Eraſ: Manus admoventes invocate numina. Item aff Terentio: An crediderit ſperatas nuptias dormienti ſibi confecturos Deos, ſäger Mitio. &c. Sup: lit: Arb: Den: Inf: lit: Inth: Hiob. 5. v. 6. 7. Pred. 6. v. 7. Prov. 19. v. 15.

Hiälp/ ſå blyr du och hulpen. i. e. Giff dhen torfftiga/ ſå gieer digh Gudh igen. Ty **en mild gifware älſkar Gudh.** En gammal läbrare haar fördhenſkul wäl ſagt: Si vis habere manus plenas, intuere manus inanes, i. e. Som man vthi Rymet ſäger: Prov. 3. v. 27, 28. Syr. 4. v. 4. & ſeq: Cap. 29. v. 12, 15, 16.

Psal. 41. v. 2. 3. 4. Wiltu haa dina händer fylta/
Så låt icke dhen arma gå och snylta. &c.
1. Joh. 3. v. 17. Sup: lit: Den: Inf: lit: Mild: Snart:

Hiälpen är godh / så når som i Gröte-saatet. i. e. Förtäringz hiälpen kommer fulle altydh vkallad. etc. Sup: lit: Ded:

1. Sam. 21. v. 2. 5. **Hiälpelögn kastas intet borst.** i. e. Man brukar vndertyden en lögn til hiälpereeda / doch vthan annars skada; Hwilket icke är så högt til straffa: Och blir förthenskul aff Erasmo kallad: Mendacium utile: Mendacium officiosum. &c. Inf: lit: Liug: Nödl:

Hinner man aln / så hinner man spann. i. e. Som man ellest wille säya: **Orkar man öfwer Hunden / så hinner man fulle öfwer rumpan.** Dheraff haar och Poëten sagt: O passi graviora, dabit Deus his quoq; finem. Virg: Item: Tu ne crede malis, sed contrà audentior ito. &c. Id: Virgil: Sup: lit: Allt: Ondt:

Hitta och tyga / haar tiufwen i barmen. i. e. Hitta och stiäla / dhe stå i Balck tilhopa. En part hitta förr än något tappas; Som Klockaren fann Kalcken. Heeter förthenskul effter Reg: Juris: Res inventa, & non restituta, est quasi furto ablata. Tyskarna kalla dhet: Auff einer vngekehrter banck finden. etc. TiufwaB. 33. §. 1. ff. Dito St: 8. Cap. 12. & 17. Sup: lit: Hwad: Inf: lit: Ondt: Stiäl: Tiuff:

Hoff-

Ho.

Hoffmanshåsten kommer och för Harfwen. i. e. När Håsten intet meer duger i fält/ eller til hofwa/ så slås han vth på ströö/ och giörs til en wårckhåst; Altså går och offta medh gambla betänta/ när dhe blij trotte och vtharbetade/ wråkas dhe affsijdes/ och Brödkorgen vndertijden minskad. Och går då effter gambla Ordspråket: **När enom mißgår/ så mißbiudz och, etc.** Sup: lit: Den: Inf: lit: Spott; Syr. 13. v. 25. 27.

Hofftkakan är antingen blanck eller bränd. i. e. Hofflefwernet är antingen för sött eller alt för bittert. In excessu aut defectu. Medelwägen råkas sällan. Dherföre haar och Poëten sagt: Si curiam curas, pariet tibi curia curas. Aff Tyskan blir hofflefwernet beskrifwet: Hoffleben ist gefährlich; Hoffleben ist beschwerlich; Hoffleben ist der Hellen vorstadt. etc. Sup: lit: All: Inf: lit: Tij; 1. Cor. 9. v. 24.

Hoffleswernet är som en almän Badstugu. i. e. Dhe som åre dher inne/ wele giärna effter vthståt baad/ dherwth: Och dhe som vthe åre/ wele aff förmetenheet giärna dher inn. Heeter fördhenskul icke obilligt: Aulica vita, splendida miseria. Item: Aureæ compedes. Diog: Her om införer och Alciatus ibland sina Emblemata dheße Vers:

Vana Palatinos quos educat aula clientes,
Dicitur auratis nectere compedibus. &c. Item:
Qui bonus & felix longè cupis aulicus esse,
Non aulæ nimium sis procul, atq; propè. Gland:

Sup: lit: Herr: Iw:

I. Cor. 9. v. 24. **Hofflyckan är en wändekåpa** i. e. Hon är obeständigh/ och snart omwänd. En gammal Scribent haar fördhenskul wäl dher om sagt:

Paucos beavit aula, plures perdidit:
Sed & hos quoq; ipsos quos beavit, perdidit. &c. Plaut:

Item aff en Poët:

Regum sollicitâ quicunq; senescit in aulâ,
Aut fuit, aut semper postulat esse miser. &c.

Sup: lit: All: Inf: lit: Tyy:

Syr. II. v. 4. & seq: **Honingzkakan leedz man och wedh.** i. e. Godha Daghar blijr man och leedze wedh. Dheraff sägher man och: **Godha dagar behöfwa starcka Been.** Dherom haar och Erasmus sagt: Habet & mel satietatem. Och en annan Scribent: Mel summo digito, non cavâ manu gustandum est. Philostr: &c.

Sup: lit: Bär: God:

Honings

Honings Ord / är offta gifft och mord. i. e. Söödt Ord haa offta falskan grund. Inf: lit: Söödt: 2. Sam. 20, v. 9. 10.

Hoppet är ett sött lydande. i. e. Man lyder mådan man wänter. Spes eſt paſſio dulcis. Wedh Hoppet infaller offta ett twifwel/ hwilket cauſerar något lydande; Dheraff säger man och: At Hoppet är ett lydande. Ariſtoteles haar fördhenskul kalladt dhet: Vigilantis inſomnium. Man sägher och: Cui ſpes eſt boni futuri, præſens non ſentit malum. Man hoppas och offta fåfängt: Och då plågar man säya aff Verſen; Spes reficit Dominum, fallit & ipſa ſuum. Item: Fœlices fruſtrà nobis promittimus annos. Mantua: Ewa sade fulle och: Poſſedi virum Domini: Men dhet wändes vthi en Brodermördare. Heeter altså: **Hoppet faller offta i brunnen.** Item aff Tyskan: Hoffen vnd Harren/ macht manchen zum narren. etc. Infer; hac lit: Prov. 13, v, 12. Syr. 2, v, 13, & ſeq:

Hoppet födher Åkermannen. i. e. Som man wille säya; Om Bonden intet hoppades få något ymnigare igen aff sin Åker/ än han sådde vth/ så kastade han intet vth sin Sädh. Dherföre måste intet en miſswärt sträckta honom dher ifrå: Vthan som Eraſmus haar sagt: Et poſt malam ſegetem ſerendum eſt, i. e. Som man wille säya: **Sää på nytt.** Och heeter altså; Spes alit agricolas. Item: Et adhuc tua meſſis in herba eſt. &c. Tib: Man sägher och: Poſt naufragia maria tendantur. &c. Tyskarna säya och wedh sådan meening; Auff geraht wol/ legt man die eyer 1. Cor. 9. v, 10. Prov. 12. v. 11. Jacob. 5. v, 7.

zu brühten. etc. Sup: lit: Arb: Flijt: Gudh: Hwar: Inf: lit: Ing:

Pſal. 30. v. 6. **Hopp om bättring giör hördan lätt. i. e.** I mootgång måſte man altijdh hoppas dhet bäſta; Så gieer Gudh en godh vthgång på wedermödan. Dhervppå lydher och gambla Verſen: Rebus in adverſis melius ſperare memento. Item: Spes alma mortalibus nunquam deficit. Och aff Poëten: Spes etiam valide ſolatur compedo vinctum, &c. Ovid: Tyſken ſäger och: Jm vnglück verzage nicht. etc. Sup: lit: Allt: Blijr:

Syr. 20. v. 9. **Hopp giör ſeegan man kiäck. i. e.** Mången enfaldigh aff hopp om någor bättring / fattar mood och en godh reſolution / ſom honom lyckas / och blijr honom ſedan rächnadt för en mandom. Dherom haar och en Scribent ſagt: Sæpè ignavum facit fortem ſpes & expectatio. &c. Accius. Sup: lit: Aff: Inf: lit: Laſt: Mood: Nöd:

Syr. 34. v. 1. **Hoppet faller offta i Brunnen. i. e.** Man hoppas offtä fåfängt. Och går då ſom man dherom plägar ſäya: Ubi maxima ſpes, ibi minima res. Och aff Poëten: Alternant, ſpesq; timorq; fidem. Ovid: Item: Fallitur augurio ſpes bona ſæpè ſuo. Idem: Julius Cæſar ſkal och hafwa ſagt / då honom ſå mycket efftertrachtades: Satius eſt ſemel mori, quàm aſſiduâ ſpe & expectatione pendere. &c. Bruſon: Tyſkarna ſäya och: Hoffnung ſtoßt vielen das Hertz ab. etc. Är altſå bäſt at ſäya medh Poëten:

In

In portum veni, spes & fortuna valete: Nil mihi vobiscum, ludite nunc alios, &c. Ovid:
Super: hac lit. Inf: lit: Lyck;

Horungar haa bästa Lyckan. i. e. Lyckan är indifferent; Hon föllier intet raison, Dherföre haar och Poëten sagt: Fortuna immeritos auget honoribus. Item: Indignos eadem divitijs beat. &c. Virg: Inf: lit: Lyck; Syr. 11, v. 14.

Horungar få meer Lycka än Arff. i. e. Dhe haa efter laag lytet Arff at wänta/ om Lyckan intet wil meer favera dhem/ så haa dhe ringa treffnad. Erffda B. 20. Ll. Super: hac lit: Sap. 3. v. 16. & seq: & Cap. 4. v. 3. ad 7.

Hoor och moord/ blij fulle spord. i. e. Som man sade: Dhet som giömmes i Snöö/ dhet kommer vp i Thöö. Dhet kommer fulle omsijdor i Dagzliuset. etc. Sup: lit: Ded: Inf: lit: Ogr: Som: Straff: Syr. 23. v. 25. & seq:

Hoot dräper ingen. i. e. Dhen som döör aff hoot/ skal man böötha igen medh morgonkrydder. Minæ non mordent. Item: Verborum strepitu ne quid moveare, &c. Eras: Tyssken säger: Von dreuwort stirbt man nicht. etc Sup: lit: Acht: Den: Inf: lit: Hött: Og:

Hoot bijter meer än booth. i. e. Dhet Öfwerheeten hootar och vndsäger någon/ wärkar

offta

offta meer än sielfwa straffet. Oberaff haar och en Politisch Scribent sagt: Reges sæpè minantur subditis, ut eos acuant, non ut lædant. &c. Tyskarna säya och: Dreüwert verbeßern offt mehr den straffe. etc.

Hu

Hugg åre behåldne häfwor. i. e. Dhe tappas intet bortt. Wer was davon krigt er fuhlets wol. etc.

Thren. 4. v. 4. & 9.

Hunger år ett skarpt Swärd. i. e. Nöden år hård at pågå. Grave tormentum fames. Haar Erasmus sagt. Man säger och aff Homero:

Dura quidem miseris mors est, mortalibus omnis,
At perijsse fame, res una miserrima longè est. &c.

Tyskarna säya: Der hunger ist ein scharffes Schwerdt. etc. Inf: lit: Nöd:

Thren. 5. v. 6.

Hunger driswer Hunden i bandh, i. e. Nöden twingar skalcken. Brödlösa driswer til arbete. Man säger och: Naaken Qwinna/ driswer nöden til spinna. etc. Inf: lit: Naak: Nöd:

Hunger låhrer Kattan bytа Myß. Idem. Tysken säger och: Der hunger lehrt die Katzen maußen. etc. Infer: hac lit: Man säger och:

Hunger låhrer konster. i. e. Medh swalt twingar man Diwr och Foglar at låhra. Plutarchus haar dherföre sagt: Fames multarum artium magistra. Der hunger lehrt viel künste, etc. Inf: lit; Nöd;

Hungrig Maga giör en godh Kock. i. e. Han achtar ingen kryddad spijs. Dheraff haar och Socrates sagt: Optimum cibi condimentum fames, & potionis sitis, &c. Man säger ällest: **Hungrig Maga är intet Bröd för swart.** Dhet samma haar och Poëten meent: Jejunus rarò Stomachus vulgaria temnit. Horat: Jbland Tyskarna säghes man: Hunger macht rohe bonen süs. Item: Hunger ist der beste Koch. Er kocht ihm selber. etc. Infer: hac lit: Prov. 27. v. 7.

Hunger giör tunna Kindbeen. i. e. Som man ellest säger: **Långa Nätter giöra magra Höns.** Swalt lägger intet mycket på fläsket. etc. Inf: lit: Läng:

Hunger är godh för maathleeda. i. e. När man haar swultet en dagh eller twå/ så wäxer fulle appetiten/ eller maateluſten/ när Hälsan är medh. etc.

Hungrig maga dantzar intet giärna. i. e. Dhen hungrige förgår snart dantzeluſten. Deraff sägher man och: **Dantzar mätter mage / och intet blåå mantel.** Som man wille säya: En hungriger haar icke stoor appetit til dantz/ fast han wore Sammetz kläder. etc. Sup: lit: Dantz: Prov. 14. v. 10.

Hunger håller ingen fasta. i. e. Dhen hungrige släpper intet giärna maaten. etc. Sup: lit: Bind:

Hungrig Maga thol intet långt snack. i. e. Hogen står i Kålfatet; Dherföre lyder han inga långa discurser. Man säger förden-

skul:

skul: Venter caret auribus, Plut: Han haar och sagt: Contrà famem nulla est contradictio. Item: Venter cibi avidus, præcepta non audit. Cato. Tyskarna säya och: Der Bauch hatt keine ohren. Item: Der Bauch wil sein recht haben, etc. Sup: lit: Bwk: Fag: Infer: hac lit:

Rom. 13. v. 14. Syr. 37. v. 32. & seq:

Hunger är snart stillad. i. e. Naturen är medh ringa nögd. Dheraff haar och Seneca sagt: Parvo fames constat, magno fastidium. Tysken säger: Der hunger ist leicht gestillet, etc. Inf: lit: Nat:

Hungrigh häär/ är onder at stilla. i. e. En Brödlöös armee achtar intet förbudh. Jejunus exercitus non servat disciplinam. Cassiod: Tyskarna säya och: Nachtleidende Soldäten laßen sich vbel steüren. Item: Landzknecht vnd Beckerschwein/ wollen stehts gemestet sein. etc.

Hungra och wänta/ giör mannen otohlig. i. e. Magen wil intet länge borga. Fames & mora, bilem in nasum conciunt, Plaut: Dheraff säya och Tyskarna: Hunger hört nicht giern lange Predigen. etc. Super: hac lit: Sup: lit: Bwk:

Luc. 16. v. 3. & seq:

Hunger och Nödh/ lährer sökia Brödh. i. e. Ut superius, Lährer konster. Fames multa docet, Eras: Och heeter fördhenskul aff Claudiano: Imperiosa fames. Aff Tyskan sägher man och: Der hunger lehrt offt was man zuvor nicht gewohnt, etc. Inf: lit: Nöd:

Hun-

Hunger giör frwsen Älskog. i. e. Swalt glömmer gillia. Hungrigh Mage courticerar intet wål. Dher Maat och drick brister/ dher stadnar och Älskogen. Och heeter som Terentius haar sagot: Sine Cerere & Libero friget Venus. Tysken säger och: Ohne Wein vnd Brodt/ leidet Venus noht. etc. Wthi ett Swänskt Rym plägar man och säya:

Elskog ey drifwes tå medh lust/
Når honom fattas Wyn och Must. etc.

Inf: lit: Magr:

Hungrig Äsna achtar ingen pitska. i. e. För gagn och nytta skul/ achtar mången hwarken nödh eller fahra. Dheraff haar och Erasmus sagt: Asinus esuriens fustem negligit. I. Sam. 21. v. 6. Matth. 18. v. 1. & seq:

Heeter altså: **Dhen som tränger / han stiål til han hänger.** Och aff Tysken: Hunger schewet kein gefahr. Item: Hungrige Hunde/ vnd dürstige Pfärde/ geben auff kein streich nicht. etc. Sup: lit: Arm: Den: Inf: lit: Nöd:

Hunger drifwer Wargen vhr Skogen. i. e. Ut super: hac lit:

Hungrig Maga är intet Bröd för swart. i. e. Nödh / wållier intet Bröd. Prov. 27. v. 7.

Super: hac lit: Inf: lit: Nöd:

Hunger giör maaten söötb. i. e. Wälsmakande. **Han giör en godh Kock.** Dheraff haar och en Scribent sagt: Omnia fames dulcia facit præter seipsam. Antiphan: Prov. ut superius.

Hundar

Prov. 26. v. 6. **Hundar åtha vp annars ärende.** i. e. Som man ellieſt ſade: **Siälfwer är god Drång. Dhen Pyga och Drång lyter på. etc.** Sup: lit: Her: Inf: lit: Siälff: Wyſ:

Pred. 5. v. 2. **Hundetanden och Häſtefooten äre intet troendes.** i. e. Dhe äre liumſke och ſnåfalſke: Dhe hålla intet ſtreck. Wedh en ſådan meening haar och en Scribent ſagt: Cave tibi à muto cane, & aquâ ſilente. &c. Petr: Godofr: Dheraff ſägher man och: **I ſtilla Watn gå ſtoora Fiſkar. etc.** Sup: lit: Diup: Inf: lit: Still: Tyſt:

Pred. ut ſuperius. Syr. 21. v. 27. 28. **Hunden ſom måſt ſkiäller / han byts minſt.** i. e. Störſta munnbrukare feegaſte karar. Man ſäger dherom i en gammal Vers: Non ſemper feriet, quicunq; minabitur arcus. Item: Minæ non mordent. Eraſ: **Dhen ſom döör aff hoot. etc.** Sup: lit: Acht: Den: Inf: lit: Myck: Thomm:

Hunden är hemma diärſwaſt. i. e. Haanen på ſina ſoopor. etc. Extra periculum ferox. Eraſ: Sup: lit: Haahn:

Matth. 10. v. 12. **Hundeſämian räcker intet länge.** i. e. Ett lyttet Been kan ſnart ſkillia Hundewänſkapen åth. Dheraff ſägher man och vthi Verſen: Dum canis os rodit, ſocium quem diligit, odit. &c. Aff Tyſkan ſäger man: Zwey Hunde an einem Bein/kommen ſelten vberein. etc. Inf: lit: Twå:

Hunden ſöker Brödh/ och Haaren Löff. i. e. Hwar ſöker ſin Spyts. Man plägar och

hår

här wedh säya: När hwar behagar sitt/ så blyr all maath åten/ och alla Pijgor giffta. Terra amat imbrem. Haar Erasmus sagt. etc. Inf: lit; När;

Hundh är Hundh/ fast han är aldrigh så brokot. i. e. Paddan är sigh altydh lyk: Hon blyr wedh sin art. etc. Inf: lit: Padd; Twå; Matth. 7. v. 16. Prov. 22. v. 6.

Hunden är sachta Beenen wärd. i. e. Elack tiänst som icke är maathen wärd. Sup; lit; Fläst; Inf; lit; Ämb; Syr. 38. v. 32. & seq

Hunden får intet hwar gång han wiskar rumpan. i. e. Som man ellieſt wedh sådan meening wille säya: Man gieer intet Barnet så offta dhet beedz/ efter dhet intet weet magehooff. Är en invectiv vppå snååla Sollicitanter. &c. Inf: lit: Man;

Hundasåår läkes medh Hundahåår. i. e. Taga boot dher man får sooth. Är ett skiämtzord/ när någon klagar öfwer ondt Hufwudh effter ett rws; Och då får man offta til tröst och medicin höra/ at man skal läggia Hundahåår på Hundasåår. i. e. Rwß medh Rwß fördrifwa. Tyskarna säya och: Wer von Hunden wirdt gebissen/ der heiletz mitt Hundzharen. Clas Nar: (om hwilken mycket Fabuleras) sägs och hafwa gifwit sin Furste dhetta rådet/ när Fursten en reesa skal hafwa klagat sigh ondt effter ett Rwß/ och sagt til Fursten: Heb wider ahn: Men när Fursten hadhe frågat huru länge?

Skal Elas hafwa swaradt: Bis das du ein Narr wirst wie ich. etc. Inf: lit: Iw: Tag:

Matth. 7. v. 16.

Huru swarter åsku / sadhe Kiättilen til Grytan. i. e. Dhen ena Paddan förbrår offta dhen andra / och åre både lyka goda. Man säger dhet och aff en gammal Vers: Ecce quàm niger es, sic dixit caccabus ollæ. Wed samma meening plägar man och säya: **Padda så godh som Frö. etc.** Sup: lit: Art: En: Inf: lit: Kår: Padd:

Pred. 4. v. 10
Syr. 36. v. 26. 27.
1. Cor. 11. v. 7.

Hwßhåld vthan Hustru / är Lychta vthan Liws. i. e. Ondt för Mannen / at wara både Hustru och Bonde. Heeter fördhenskul icke obilligt: Væ soli. Aff Tyskan säger man och: Haußhalten ohne Weib / ist laterne ohne licht. Item: Haußehr ligt am Weib / vnd nicht ahm Man. Derföre haar och Paulus kallat Hustrwn Mansens åhra. etc. Sup: lit: Enf: Inf: lit: Qwiñ: Wed sådan meening säger man och:

Syr. ut superius.

Hws vthan Hustrw / är Skipp vthan styre. i. e. Lyka som ett Skipp vthan roder och styreman / snart kommer til palla; Altså och ett Hußhåld vthan Hustru. Dheraff blyr och en godh Hustru kallad **ett reedeband i Hwset:** Taget aff ett garn / som vthan reedeband snart snäries / och blifwer oredt; Altså kan och ett Hwßhåld vthan en godh Hustru / snart råka i confusion och förderff. etc. Sup: lit: Bij: Enf: Qwinn:

Syr. 25. v. 2.

Hwßfred är Hwßfrögd. i. e. Eenigheet i Hwßhåldet emillan åchta Folck är en stoor glädie. etc.

Hwßträtor wara intet länge. i. e. Kär-

leeks

leeks wreeden förgår snart. Hustru och Bonde bör intet låta Soolen gå vp eller neder öfwer dheres wreede. Dhe måste intet wara långwräckne: Vthan som Terentius haar sagt: Amantium iræ, amoris est redintegratio. Och som Tysken säger: Haus zanck/ wehret nicht lang. etc. Sup: lit: God; Inf: lit: Wän: Ephes. 4. v. 26.

Hustrun och Vgnen tiähna bäst i Hwset. i. e. Vgnen kan illa mistas vhr Hwset/ mindre Hustrun. Och bligr fördenskul aff Erasmo kallat: Necessarium malum. Indragandes aff en Scribent/ som skal hafwa sagt: Nec tecum, possum vivere, nec sine te, &c. Hustrun winner intet heller mycket hemma/ mädan hon går vth och spatzerar. etc.

Hwßkors bootas intet medh thårar. i. e. När sorgen drabbar på Barn eller Blodzförwanter/ så öfwergår hon all annor wederwärtigheet. Dherföre haar och Ægyptiske Konungen Samnites sagt: Domestica mala majora sunt lacrymis, &c.

Hwßhyra och Ränta hwtyla intet. i. e. Dhe wäxa til mädan man sofwer. Erasmus haar dherföre sagt: Citius usura, quàm Heraclitus currit, &c. Tyskarna säya: Hewr vnd Ztüße schlaffen nicht. etc. Sup: lit: Borg; Inf: lit: Myck: Ränt: Prov. 11. v. 15.

Hustrun äther när hon wil/ och hwad hon wil: Men Bonden hwad han får/ och när han får. i. e. Som man wille säya: Vthi maatreedningen måste Bonden haa sin dependence aff Hustrun: Och bligr hon fördenskul icke obilligt kallad **Maatmoor**: Men med Hustrun går dhet efter gambla Ordspråket: Syr. 14. v. 5. & seq; Prov. 24. v. 8.

Dhen som haar Korßet i Handen/ han signar sigh när han wil. Item: Abborren haar godha daghar. etc. Sup: lit: Abb: Den:

Luc. 6. v. 34. Syr. 29. v. 4. & seq:

Hustru/ Häst/ Kläder och Skoo/ Låhnes illa vhr Bondens Boo. i. e. Dhet är ett skadeligit låhn. Dherom plägar man och säya i Verserna:

Uxor, Equus, Vestis, & calceamenta inhonestis,
Dum conceduntur, cum damno restituuntur.

Dhet är som Tyskarna pläga rijma:
Wer Weib vnd Pferdt leihet hinn/
Der ist en Kauffman ohn gewinn. etc.
Inf: lit: Låähn: Hw:

Syr. 3. v. 24. & seq: & Cap. 11. v. 9. 10. 1. Thessal. 4. v. 11.

Hwadh digh intet bränner/ behöfwer du intet blåsa på. i. e. Dhet digh intet wedkommer/ må du icke heller bekymbra digh om. Och heeter fördhenskul: **Achte hwar sitt/ låte annars fara.** Alienis abstine. Eras: Dulcissimum vitæ genus est, agere sua. Sen: Man måste intet bekymbra sigh om Nürnberg/ dher man ingen Steen åger. etc. Sup: lit: Acht: Bek:

Syr. 7. v. 1. & seq: Tob. 4. v. 16.

Hwadh man giör androm/ dhet haar man sielff at wänta. i. e. Medh fåå Ord sagt: **Giör som du wil haa giordt igen.** Ab alio expectes, quod alteri feceris. Publ: Item: Ut sementem feceris, ità & metes.

tes, &c. Man sägher och: **Wijdt wäga mooth/ säll är dhen som wäl haar giordt. etc.** Sup: lit: Giör: Inf: lit: Som: Wijdt:

Hwadh tiähnar icke Tiufwen. i. e. Honom är alt nyttigt. Tiufwehanden går intet förbij: Dhet måste antingen wara så lijtet/ at dhet intet synes/ eller så stoort at dhet intet kan lyfftas. Alt heeter aff Tiufwen: Vade mecum. &c. Inf: lit: Ondt: Tiuff: Ulff:

Hwadh gagna nedhgraffne Penningar. i. e. Dher ingen haar nytta aff. Man säger fördhenskul: Quò fortuna, si non uteris? Tysken säger och: Was soll eingraben rostig geldt? Item: Verborgener Schatz ist niemand nutz. etc. Dhetta förstås och om lärde och förståndige Män/ som intet wele bruka dheres klokheet/ hwarken sigh eller androm til tiänst och nytta. Ty (som Skrifften säger) Man tänder intet vp Liuset/ och sätter dhet vnder en skäppa. etc. Sup: lit: Fåf: Infer: hac lit: Inf: lit: Man: Siälff: Wijßd:

Syr. 20. v. 32. & Cap. 29. v. 13. Matth. 5. v. 15.

Hwadh giör Sorgh vthan gråå Håår. i. e. Hon kortar Lijfwet/ och är til intet nyttigh. Heeter fördhenskul: Curæ senium accelerant. Eras: Item aff gambla Versen: Cura facit canos, quamvis homo non habet annos, Tysken säger: Sorgen macht Graw vor Jahren. etc. Inf: lit: Sorg:

Syr. 30. v. 25. 26.

Hwadan hiälpen kommer/ så är hon altijdh godh. i. e. Ehwem som giör bijstånd när dhet tränger/ så är dhet altijdh wälkommet. A quovis homine, cum opus est, beneficium accipere, gaudeas. &c. Terent: Inf: lit: Pen:

Prov. 10. v. 2. **Hwadh Swärd winner/ dhet snart förswinner.** i. e. Dhet som medh wåld fåås/ medh wåld förgås. En Scribent haar fördenskul sagt: Non est diuturna possessio, in quàm gladio immittimur. Sen: Och heeter fördenskul som Tyskarna säya: So gewonnen/ so zerronnen. etc. Inf: lit: Snart: Wun: Wåld:

Syr. 12. v. 10. & seq:

Prov. 16. v. 8.

Syr. 13. v. 30. **Hwadh hiälper haa Kistorna fulla/ når dhen onde haar Nyckelen?** i. e. Hwad gagna Ägodelar / när dhe illa brukas? etc. Infer: hac lit:

Matth. 20. v. 12. **Hwadh man intet haar sielff/ dhet vnner man icke heller en annan.** i. e. **Afwund är intet bättre än hon heeter.** Edentulus vescentium dentibus invidet, &c. Hieron: Sup: lit: Affw:

Syr. 32. v. 3. 4. **Hwad hiälper noga räknadt/ når man illa bethalar?** i. e. Fåfängt tinga nooga/ när intet blir bethalt. Ty ellieſt plägar man säya: **Noga tinga och wäl bethala/ giör bästa Crediten.** etc. Sup: lit: Den: Inf: lit: Noog: Ondt: Pen:

Syr. 14. v. 3. & seq: **Hwad en söödoter Faar kan förwärfwa/ Dhet kan en förgyltet Son fördärfwa.** i. e. Dhet som en smutzig Sillekrämmare kan niugga ihoop/ dhet kan en Gullbrämader Son förslösa. Dheraff säger man och: **Niugger spaar/ grymmer nöther.** Tenax requirit prodigum. Eraſ: Och aff Tyskan: Ein guhter spahrer / wil einen guhten zehrer haben. etc. Inf: lit: Niugg:

Hwadh

Hwadh skal Honingen i Wagnsmörian? i. e. Hwadh skal en kariger filtz medh ägodelar/ som intet weet at bruka dhem? Quò divitias ej, qui nesciat uti. Eraſ: Som man ellieſt wille säya: Soon äther fulle ofryddat. etc. Super: & Infer: hac lit: Sup: lit: Fyll: Soon: Äsn: Syr. ut prox: ſuper:

Hwad gagnar mycket weeta / och intet giöra. i. e. Som man wille säya: Fåfängt wara lärd/ och döllia sin wyßdom. Heeter förehenskul som gambla Verſen lyder: Scire tuum nihil eſt, niſi quod ſcias, hoc ſciat alter. Item: **Hwadh gagnar en nedhgrafwen skatt? etc.** Super: hac lit: Sup: lit: Fåf: Inf: lit: Siälff: Wyßd: Syr. 20. v. 32. Matth. 5. v. 15. Jacob. 2. v. 15. 16. 20. 1. Joh. 3. v. 17.

Hwadh giör dhen blinde medh ſpeyelen? i. e. Som man ſade: Ondt judicera om dhet man intet förſtår. Quid cæco cum ſpeculo? Eraſ: Item: Nil graculo cum fidibus, Idem: Sup: lit: Blind: & ſuper: hac lit: Prov. 26. v. 7.

Hwadh Naturen briſter i ett/ dhet fyller han wpp i annat. i. e. Naturen arbetar intet fåfängt. Såſom til exempel: Dhen eenögde ſeer offta ſkarpare medh ſitt ena öga/ än en annan medh tw. etc. Inf: lit: Nat:

Hwad ſom ſpares för wår Herre/ dhet får hin håle bortt. i. e. Dhet man wil knappa til Gudz åhra/ blijr ändå dhen Onde til deel. Dheraff plägar man och säya: Quod non accipit Chriſtus, rapit fiſcus. Tyſkarna säya och: Was man Gott nimbt/ hohlet der Teuffel wieder. etc. Super: hac lit: Syr. 13. v. 30.

Ephes. 5. v. 18. Prov. 20. v. 1. Syr. 31. v. 36. & seq:

Hwad giör icke Dryck. i. e. Han kommer mycket ondt åstadh. Dherföre haar och Poëten sagt:

Quid non ebrietas designat? operta recludit;

Spes jubet esse ratas, in prælia trudit inermes, &c. Horat:

Item: Vina senem, ut nolit, cogunt ductare choreas. Dherom plågar man säya: Dhet kommer snart til/ at en drucken man dantzar. etc. Sup: lit: Ded: Druck: Dryck:

Hwadh gagnar at Koon molckar wäl / när hon sielff slår Byttan omkull. i. e. Som man ellest wille säya: **Byggia vpp medh en hand/ och riffwa neder medh dhen andra.** Item: Gifwa medh en hand/ och tagat igen medh dhen andra. etc. Sup: lit: Gifw:

Hwad skulle icke Herren giöra/ när Swänen må? i. e. När Drängen wågar ett streck / hwy skulle icke Herren thoras. Dyt inveherer och Poëten/ som haar sagt: Quid Domini faciant, audent cum talia fures? &c.

Hwadh hiälper twätta Korpen/ han blir ändå aldrigh hwyt. i. e. Ondt bryta naturen. Gå åth Paddan huru man wil/ hon blir ändå aldrigh bättre. Dherom lyda och föllande Vers:

Prov. 22. v. 6. *Balnea cornici non prosunt, nec meretrici:*

Nec

Nec meretrix munda, nec cornix alba fit undâ. &c.

Man säger och aff Erasmo: Æthiops non albescit, Item aff Poëten: Naturam furcâ expellas, tn, usq; recurrit. &c. Horat: Sup: lit: Fyll: Inf: lit: Korp: Låhr: Nat:

Hwadh Ögat seer / dhet troor Hiertat. i. e. Menniskian är altydh seen och trögh til at troo dhet hon intet haar sedt. Thomas kunde icke heller troo/ uthan han fick see. Dheraff bly och Ögonen kallade fideles. Man sägher och dher wedh: Manus meæ sunt oculatæ, credunt quod vident. &c. Tyskarna säya dher om: Was die augen sehen/ betriegt das Hertz nicht: Men dhe mißtrogne bly fördenskul kallade: Thomister. &c. Sup: lit: Den: Efft: Inf: lit: Händ: Ög: Joh. 20. v. 25.

Hwadh man intet weet / dhet giör icke heller förtreet. i. e. Som man wille säya: **Hweth hugnar intet.** Item: **Dhen gråter aldrig Guld/ som aldrig åtte.** Poëten haar dherföre sagt: Ignoti nulla cupido. &c. Ovid: Sup: lit: Han: Inf: lit: Ow: Syr. 10. v. 30.

Hwadh giör icke Gulklimpen? i. e. Hwad kan icke Penningen uthrätta? Dherföre haar och Poëten sagt: Pſal. 62. v. 11. Ephes. 5. v. 5.

Quid non mortalia pectora cogis
Auri ſacra fames? &c. Virg:

Aff Tyskan: Was thut das leidige Geldt nicht? etc. Sup: lit: Gir: Inf: lit: Åsn:

Hwalpen läpiar intet länger än gammal Hund wil. i. e. Han måste altydh Luc. 11. v. 22.

2. Pet. 2. v. 19. wijka/ som mindre förmår. Dhen fattige måste altijdh krypa til krysse. Tysken säger och: Wirfft man den Hunden ein bein / so fristes der sterckeste. etc. Sup: lit: Den: Han:

Syr. 18. v. 31. 32. Hwar Dagh är icke baakedagh. i. e. Som man ellieſt plågar säya: Dhet wanckar intet altijdh Fläſk för hoffdrängen. Man säger och: Non ſemper oleum. Dhet står icke så altijdh til reedz. etc. Inf: lit: Ick:

Matth. 6. v. 34. Hwar Dagh haar ſin plåga. i. e. Ingen Dagh vthan någon ſorgh och wedermöda. Inf: lit: Sörg: Infer: hac lit:

Syr. 14. v. 5. & ſeq: Prov. 24. v. 8. Hwar är ſin egen weldewän. i. e. Sigh ſielfwan hullaſt. Och heeter Proximus egomet mihi. Tunica pallio propior. Eraſ: Nihil eſt utilius, quàm utilem fieri ſibi. Sen: Ad ſuum quemq; æquum eſt quæſtum eſſe callidum. Plaut: Item: Omnes ſibi melius eſſe malunt quàm alteri. Ter: Och aff Eraſmo: Sibi quisq; amicus eſt. Aff Tyſkan säger man: Ein jeder gynnet ihm ſelber das beſte. Item: Das hemd iſt neher den der rock. etc. Man läås vthi Hiſtorierne / om en feet och frodigh man/ ſom haar hafft en mycket mager Häſt: Och når han är blefwen frågad/ hwarföre han ſielff wore så feet/ och Häſten så mager? Skal hafwa gifwet til ſwar: Mirum non eſſet, ſi equo ſuo eſſet, habitior; Siquidem ipſe ſe paſceret, equum a, curaret ſervus, &c. Gell: Item aff Terentio: Mea nil refert, dum potior modò. &c. Videatur Fab: qnæ intitulatur: Proximus ſibi quisq;. &c.

Dom:

Dom: Regl: Sup: lit: Abb: Den: Gem: Infer: hac lit: Inf: lit: Kårl: Stälfft:

Hwar måste draga sin Lycka til Landz. i. e. Wara tilfredz medh sin deel/ antingen mindre eller meer. Satis est, quem cuiq; tribuit fortuna ordinem. Accius, &c. Infer: hac lit: Inf: lit: Ing: 1. Timoth. 6. v. 6.

Hwar färgar sitt feel. i. e. Hwar och en enskyllar gtärna sin Odygd. Såsom en rädder wil heeta förfichtigh; En kariger spaarsam; En drinckare sälskapslijk. etc. Heeter altså: Omne vitium suum habet patrocinium. Hæsitantia cantoris vocatur tussis. Eraſ: Se quisq; absolvere gestit. Haar Poëten sagt: Item: Suus cuiq; crepitus bene olet. Eraſ: Wer wil von seinen gebrechen wißen? etc. Sup: lit: Barn: Förg: Od:

Hwar skrapar Eeld vnder sin Grytha. i. e. Hwar är sigh sielfwan hullast; Och föker gtärna sitt egit bästa. Och heeter som Verserna lyda: Syr. 14. v. 5. & seq: Prov. 24. v. 8.

Si fueris quarum diviſor particularum,

Hanc diſcas artem, majorem ſumito partem. &c.

Och som Tysken säger: Ein jeder seht auff seinen nutzen. etc. Super: hac lit: Inf: lit: Kårl:

Hwar Fogel ſiunger effter sin näbb. i. e. Ingen giör bättre/ än han haar lährt: Stultus ſtulta fatur. Eraſ: Tysken säger och: Der Vogel singet wie ihm der schnabel gewachsen. etc. Sup: lit: Gud: Inf: lit: Man: Offw: Matth. 25. v. 15.

Hwar

Hwar skal obedin sittia? Resp: På Tryskelen; Så blyr han budin vth eller inn. Dherwppå lyder och gambla Versen: Assideat valvæ, non invitatus honestè. &c. Inf: lit: Ob:

Luc. 6. v. 42. **Hwar tage sigh sielff om Näsan.** i. e. Som man wille säya: Ransake hwar i sin egen barm / förr än han straffar en annan.

Syr. 18. v. 21. Jacob. 4. v. 12. etc. Sup: lit: Ann: Den: Inf: lit: Lucht:

Prov. 21. v. 2. **Hwar tycker sin egen giärning bäst.** i. e. Hwar behagar sitt wijs. Ingen meenar någon giöra bättre än han sielff. Dherom haar Terentius sagt: Homine imperito nil injustius, qui nil nisi quod ipse facit, rectum putat. Item: Suus cuiq: mos est. &c. Eras: Infer: hac lit: Inf: lit: Konst: Narr:

Syr. 10. v. 15. **Hwart man wänder sigh / så är alltydh rumpan baak.** i. e. Ehuru man bäär sigh åth så tryter alltydh något. När ett eller annat icke så tilräcker i Hwßhåldet/ och man weet dhet icke så strax at tilgå/ då brukas dhetta skämptswijs. etc. Sup: lit: Fatt:

Prov. 18. v. 17. **Hwar tyder sielff sin egen Ord.** i. e. Dhet heemstår hwar och en sielff at vthtyda sina egna Ordz meening. Dheraff man och säger: Quilibet suorum verborum interpres. Item: Ejus est legem interpretari, cujus est condere. &c. Sup: lit: Ded:

Luc. 21. v. 1. 2. 3. Marc. 12. v. 41. **Hwar är sin gåfwa lijk/ sade Käringen/ gaff Hoffmannen en spijk.** i. e. Ingen gieer bättre än han haar. Man plägar dherföre säya vthi en gammal Vers: Dat pyra, dat poma, qui non habet aurea dona. Och aff Erasmo: Mola salsa litant, qui thura non habent. Item: Ultrà posse, nemo

nemo obligatur. &c. Man sägher och på Swänska: **Han gieer som räden haar.** Aff Tyskan säger man och: Man muß mit dem beütel rechnung machen. etc. Inf: lit: Öff:

Hwart man går til giäst / tyckes altijdh hemma bäst. i. e. Som man ellies säger: **Hemma är bäst at hwijla.** Nusquam commodius vivitur, quàm domi. Livius haar fördhenskul sagt: Testudo intrà tegmen tuta est. En Poët haar dherom wäl sagt: Syr. 29. v. 26. 27. 28.

Quisquis agis peregrè, cænas malè, sæpè cubasq́;
Rectius ut degas, vive maneq́ domi. &c. Gland:

Thet är som Tyskarna säya:
Wer da wil haben guht gemach/
Der bleibe vnter seinem Tach. etc.
Sup: lit: Den: Hem:

Hwar är så hädder/ som han är kläddher. i. e. Mycken heeder står i Kläderna. Dherföre pläghar man och säya: **Penningen giör mood/ och kläder biuda framgå.** Vthi en gammal Vers säger man och: Hunc Hominem decorant, quem vestimenta decorant, &c. Inf: lit: Kläd: Pen: Syr. 40. v. 26.

Hwar smijder sielff sin egen Lycka. i. e. **Dhen illa skal fahra/ han måste offta sielff hiälpa dher til.** Sui cuiq; mores fortunam fingunt. Eras: Quilibet faber propriæ fortunæ. Salust: Man sägher och: Nemo læditur, nisi ex seipso. Och aff Skrifften: Perdi- Ose. 13. v. 9. 10. Esa. 9. v. 20. Prov. 1. v. 24. & seq:

Perditio tua ex te Israël, &c. Fab: de Cornice accipitrem educante. Sup: lit: Den: Inf: lit: Lyck: Mång: Stålff: Som: Wijs:

Prov. 12. v. 15. & Cap. 27. v. 22. **Hwar narr behagar sitt egit wijs.** i. e. Som man sade: **Narren tycker altijdh at hans Pijpa låter bäst.** Dhervppå lyder och en gammal Vers: Quisq; sibi placet, & sapiens sibi quisq; videtur.

Tyskarna bruka dherom dheße Rijm:

Jedem gefelt seine weiße woll/
Drumb ist das land der narren voll. etc.

Super: hac lit: Inf: lit: Narr:

Matth. 12. v. 34. **Hwar talar om sin tarff.** i. e. **Han wäcker giärna waaken som torstigh är.** Suam quisq; rem rectius meminit. Haar Plautus sagt: Sup: lit: Der: Frij: Han: Inf: lit: Soon: Tung:

1. Pet. 2. v. 13. & seq: **Hwar frucht är/ dher är åhra.** i. e. Om ingen rådsla wore/ så hade all lag en ända. Man säger fördenskul medh Erasmo: Ubi timor, ibi pudor. Woh furcht/ da ehre. etc. Inf: lit: Ing:

Hwar Häst är som han är hållen til. i. e. Som man wille säya: **Dhet är så By/ som Bonde.** Dhe gambla haa och sagt: **Swijker du Hästen i häcken/ så lägger han digh i bäcken. etc.** Sup: lit: God: Inf: lit: Swijk:

Hwart man kommer/ så finner man en wärd för sigh. i. e. Som man wille säya: **Raka finner fulle maaka.** Item: **Som man roopar vth/ så får man**

och

och swaren til. Dijt synes och Erasmus hafwa welat lämpa dhet han haar sagt: Etiam trans rivum homines inveniuntur. Item aff en Poët: I. Joh. 5. v. 19.

Quò te cunq; pedes rapiunt, & veneris hospes,
Invenies Dominum sub lare quoq; suum. &c. Gland:

Och aff Tyskan: Jenseit des backs/ findt man auch leüt. etc. Fab: de lupo marino. Inf: lit: Högt: Kaak:

Hwardagz maath blijr man snart ledze wedh. i. e. Dhet som dagligen wankar/ achtar man intet. Heeter altså: Omne novum charum, vilescit quotidianum. Tyskarna säya: Das alte klappert/ das newe klinget. etc. Inf: lit: Nyf: Oppw: 2. Macab. 15. v. ult:

Hwardagzgrann/ är sällan grann. i. e. Dhen som alla dagar går hälgedags kläddher/ han blijr aldrig hällen för granner eller pryddher. Lijka som dhen dher altijdh bär hoos sigh Balsam eller oliteter/ dhen kan man intet skönia när han luchtar wäl eller illa. Dherom haar och Poëten sagt: Non benè olet, qui semper benè olet. &c. Mart:

Hwar man weet intet hwadh en godh Kääl kostar. i. e. Goda dagar kosta penningar. etc. Sup: lit: Den: God: Inf: lit: Man:

Hwart Kaar står på sin egen brädd. i. e. Som man sadhe: Ingen lijder för annars Ezech. 18. v. 20.

nars last. Hwar swarar för sin egen giärning. etc. Inf: lit: Ing: Stiål:

Hwart man wänder Tiufwen/ så haar man ondt aff honom. i. e. Han giör allestådz skada/ hwar han faar fram. etc. Sup: lit: Hwad: Infer: hac lit: Inf: lit: Ondt: Tiuff:

Hwar är godh för sigh i Kongens gård. i. e. Som man elliest wille säya: Man måste ingen förachta: Vthan låta hwar och en blifwa i sitt wärde. Heeter altså som gambla Verserna lyda:

Esto quod es, quod sunt alij, sine quemlibet esse:
Quod non es, nolis quod potes esse, velis. &c.

Tysken säger: Ahn des Königs hoff ist jeder für sich. Item: Ein jeder vor sich/ GOTT für uns allen. etc. Infer: hac lit:

Syr. 29. v. 26, 27, 28. **Hwart dhet hwälfwer/ är gott haa nägot sielfwer.** i. e. Som man elliest säger: **Siälffägan är alltidh bäst.** Sup: lit: Eg: Inf: lit: Stälff:

Matth. 7. v. 16. **Hwart Äpplet trillar/ så smakar dhet aff sin Rooth.** Ehwart skalcken taar wägen/ så blir han doch wedh sin art. Sup: lit: Art: Inf: lit: Nat: Waan:

Syr. 15. v. 14. & seq: **Hwars och ens willie/ är ens Himmelryke.** i. e. När Barnet får sin willie/ så gråteret intet. Poëten haar fördhenskul sagt: Trahit sua quemq; voluptas.

Virg:

Virg: Item; Velle ſuum cuiq; eſt, nec voto vivitur uno. Perſ: Man pläghar och elliest ſäya: Te tua, me mea delectant. &c. Tyſkarna ſäya: Des Menſchen luſt/iſt ſein Himmelreich. Men in contrarium pläghar man ſäya medh Tyſkarna: Eigener wil brennt in der Hell. etc. Inſer: hac lit: Inf: lit: När:

Hwar wår Herre haar en Kyrkia/ dher haar dhen Onde ett Capell. i. e. Ogräs wäxer bland Hweetet. etc. Matth. 13. v. 25. Sup: lit: Dygd: Inf: lit: Ogr: Skalk: Man säger och wedh ſådan meening:

Hwar dhen Onde icke är ſielff/ dher haar han ſitt wmbodh. i. e. Dhet hin håle ſielff ſynligen icke beſtäller/ dhet vthråttar han genom ſin wärcktyg. i. e. Onda Menniſkior. Dherwppå lyda och gambla Verſerna:

Non audet ſtygius Satanas tentare quod audet
Effrenis Monachus, plenaq; fraudis anus. &c. Lindeb:

Hwar man ſääs wedh Tiſtelen/ ſå ſticks han i. e. Matth. 7. v. 16. Ehuru man går åth paddan/ ſå haar man ondt aff henne. Item ut ſuperius:

Hwart man wänder Tiufwen. etc. Totus echinus aſper. Ariſtoph: Tyſken ſäger: Ahn einem ſchwartzen Keßel reibt ſich niemand weis. etc. Super: hac lit: Sup: lit: Hwad:

Hwar råder om ſitt Boo. i. e. Hwar och en wil giärna wara Herre i ſitt Hws. Rei ſuæ quilibet eſt moderator. Item: Ego meorum ſolus ſum meus. Terent: Matth. 20. v. 15. Aff Tyſkan

säger man och: Ein jeder ist König in seinem Haus. etc. Infer: hac lit:

Hwar Kiöpman rooſar ſina waaror. i.e. Han är galen ſom laſtar ſitt egit.

Prov. 24. v. 8. Therom lyder och Verſen: Laudat venales quas vult extrudere merces, &c. Jeder krahmer lobt ſein wahr. etc. Sup: lit: El: Gal:

Hwar haar ſitt korß at dragas medh. i.e. Hwar haar jw något at bläſa på. Poëten haar fördhenſkul ſagt: Quisq; ſuos patitur manes. Virg: Item: Quemq; ſuæ Syrtes, & ſua Sylla manet. Nulla domus in toto terrarum orbe, aut eſt, aut fuit, ſine aliquâ comploratione. Cic: Item: Ducunt volentem fata, nolentem trahunt. &c. Idem: Dherypp på lyda och gambla Verſerna:

I. Pet. 4. v. 17.

Nunquam bella pijs, nunquam certamina deſunt;
Et quo cum certet, mens pia ſemper habet. &c.

Super: hac lit: Sup: lit: Fromt:

Hwar är kiär åth ſitt/ ſade Kråkan om ſina vngar. i. e. Ingen kaſtar bortt ſitt egit.

Prov. 24. v. 8. Suum cuiq; pulchrum. Eraſ: Suus rex reginæ placet. Idem: Aſinus aſino pulcherrimus, &c. Dheraff plägher man och vthaff en gammal Vers ſäya: Quisquis amat ranam, ranam putat eſſe Dianam, &c. Tyſken ſägher: Einem ieden düncke ſeine Brawt ſey die ſchöneſte. Item: Eß geht mehr liebs nach der Kirchen als ſchönes. etc. Och

heeter

heeter då: Hwar roosar sitt. etc. Super: hac lit: Sup: lit: Glad: Inf: lit: Ing: Kråk:

Hwar man ryder icke medh Höök på handh i. e. Som man wille säya: Fattigh man är icke Grefwe. Hwar måste blifwa wedh sitt ständh. etc. Sup: lit: Flyg: Syr. 7. v. 4. 5.

Hwar haar sitt egit sinne. i. e. Hwar föllter sin meening efter. Och heeter då: Quot capita tot sensus. **Så mång Hufwud/ så mång sinne.** Man sägher elliest skämtzwijs om eenwetet folck: **Han haar Hufwud för sigh sielff/ som Giässen på Rügen.** etc. Super: hac lit: Inf: lit: Så: Prov. 16. v. 2.

Hwar bär en egen skalck i barmen. i. e. Ingen kan sin skalck ombära. Inf: lit: Ing: Offt:

Hwar man bär til största hoopen. i. e. Dher mycket är/ dijt sankas giärna mehr. Item: **Alt Watn wil i Hafwet.** Habenti dabitur. Panis præbetur habenti. Poëten haar och dherom sagt: Dantur opes nullis, nunc nisi divitibus. Martial: Aff Tyskan säger man: Woh Tauben seind/ da fliegen Tauben hin. Es regnet gern woh eß vor nas ist. Item: Wer Fleisch hatt/ dem gibt man auch das Brodt. etc. Sup: lit: Alt: Der: Den: Inf: lit: Myck: Matth. 13. v. 12. & Cap. 25. v. 29. Marc. 4. v. 25. Syr. 40. v. 11.

Hwar haar sitt grand i Ögat. i. e. Ingen lefwer uthan feel. Nemo sine crimine

Prov. 20. v. 9. vivit. In multis labimur omnes. Item aff Livio: Vitia & lapſus omnes circumferimus, Pſal. 14. v. 3. 4. finguli ſuos. &c. Super: hac lit; Inf; lit: Ing: Wedh ſådan meening plågar man och Pſal. 19. v. 15. ſåya:

Hwar haar ſin egen ſtanck. Idem:

Hwar man ſijr på andra / och ingen på ſigh ſielff. i. e. Annars feel mååta / ſitt egit förgiåta. Och heeter: In alienis lyncei, in noſtris v. talpæ. &c. Sup: lit: Andr:

Hwar för ſigh / Gudh för oß alla i. e. Hwar ſwarar för ſitt wärck: Gudh regerar alt. Super: hac lit:

Hwar är Herre i ſitt egit Hws. i. e. Ut ſuperius, **Hwar råder om ſitt Boo.** Suus quisq; hæres optimus. Item aff en Poët: Autor & eſt rerum cunctis tutela ſuarum. &c. Val: Flacc:

Hwar weet båſt dôma om ſigh ſielff. i. e. En ſkalck weet båſt huru dhen andra är til moodz. Sup: lit; En: Inf: lit: Ondt; Tiuff:

Matth. 6. v. 34. Pſal. 104. v. 27. 28. Gen. 22. v. 8. **Hwar Dagh får ſin ſödha. i. e.** Gudh gieer hwariom och enom ſitt dagliga Brödh. Dhet ſamma ſägz och aff Tyſkan: Jeder morgen bringt ſein Brodt. etc. Sup; lit: Gudh: Inf: lit; Sörg:

Hiob. 5. v. 6. 7. **Hwar dagh haar ſin ſyſla. i. e. Arbeta / är hwardagz wärck.** Tyſkarna ſåya fördenſkul: Kein Tag / ohne plag. etc. Superius. Sup: lit: Arb; Flyt; Gud; Inf; lit: Ing:

Hwem

Hwem hörer icke giärna sitt egit roos. i. e. Hwar man älskar sitt egit beröm. Poëten haar dherföre sagt: Gaudent prænomine molles auriculæ. Horat; Omnes laudis studio trahimur. Eraſ; Optimus quisq; gloriâ maximè ducitur. Cic; När Themiſtochles en reeſa är aff dhe ſine worden tilfrågad/hwad honom in theatro bäſt hade behagat: ſkal med ett lijtet löye hafwa gifwit til ſwar: Ea quæ in laudem rerum à me geſtarum, canuntur. Plutarch: Honore gaudet affici ſe quilibet. Sen: Item; Laus ſui ipſius auditu omnium dulciſſima eſt. &c. Xenoph: Inf: lit; Rooß: Prov. 27. v. 21, 22.

Hwem kan giöra Paddan i laag. i. e. Som man wille ſäya: **Ondt giöra wränger i nöye.** Quis Momo ſatisfaciat: Tyſken ſägher: Wer kan machen das jederman gefelt. etc. Inf: lit: Ing: När: Wär: Pred. 6. v. 7.

Hwem kan moot Olyckan/ när Hwſet är full? i. e. Som man ſade: **Ondt ſpiärna moot vdden.** Sådhan myckenheet aff Olycka ſom offta tilſlår / kallar Plutarchus: Mare malorum. Tyſken ſäger: Wer kan wieder vnglück/ wens Haus voll iſt? Inf: lit: Ondt: Syr. 8. v. 1. Act. 9. v. 5.

Hwijta Höns wärpa och windägg. i. e. **Wijſt folck haar och ſina ſeel.** Item: Dhe wijſe (eller myndige) ſeela / och wäga mindre än intet. etc. Inf: lit: Wijs: Pſal. 62. v. 10.

Hwitt och ſwart ſkillies bäſt. i. e. När tw olijka ting hållas tilhoopa / ſå kunna dhe bäſt ſkillias äth. Man ſägher fördhenſkul i Scholan: Contraria juxta ſe poſita, magis eluceſcant. Item: In comparatione vis re-

rum cernitur. Elleſt haar och Plato ſagt; Purpura ad purpuram djiudicanda eſt, &c.

Hy.

Hylleſnook är offta bättre än åhrslöhn. Syr.38.v.32. & ſeq: i. e. Mången måår bättre wedh accidentier och gåfwor/ än wedh ordinari löhnen. Wedh ſådan meening pläghar och ſäyas: **Måål och wicht / giör folcket rijkt.** En man ſkal hafwa låtet ſkrifwa på ſitt Hws ſåſom ett Symbolum: Gottes ſegen macht reich ohne müh: Dher vnder haar en annan låtet ſättia: Die vberwigt thut auch was dazu, etc. Inf: lit: Ämb:

Hå.

Syr.30.v.7. **Hård Nöth wil haa ſkarpa tänder.** i. e. **På en hård knagg hörer en ſwår klubba.** Item: **På wrångt taal hörer ett ſkarpt ſwar.** Duro nodo, durus quærendus cuneus. Eraf: &c. Inf: lit: På: Till: Skråp:

Hård ſpijs/ åtha ſin egen Ord. i. e. Syr.22.v.33. Dhet faller en redeligh man något ſwårt/ at revocera/ och affbedia ſin Ord. Heeter fördhenſkul: Diffamare cave, nam revocare grave. **Bättre tijga/ än tarflöſt tala.** etc. Sup: lit: Bättr: Inf: lit: Ondt: Tyg:

Hård Säng giör ſöthan ſömpn. i. e. Man ſofwer offta bäſt på hårdan bänck. Man får intet altijdh wara ſängiegranner/ vthan

taga

taga til godha at få declinera scamnum. Dheraff säger man och: Benè dormit, qui non sentit quàm malè dormiat. i. e. Dhen som intet kiänner at han ligger hårdt / han sofwer aldrabäst. etc.

Hårdt moot hårdt/ sade Kiäringen söll moot Hällebärget. i. e. När twå trätedryga och eenwetne / binda medh hwar annan an/ och ingendera wil gifwa dhen andra efter; Då sägher man: Dhet är **hårdt moot hårdt.** etc. Man säger och fördenskul: **Dhet wäller sällan en / at twå träta.** Och heeter då som Plinius haar sagt: Arma armis irritantur. Item: In audaces non est audacia tuta. &c. Inf: lit: Ond: säll: Twå: Prov. 15. v. 1. & 23.

Hålla til rådha / haar något at brådha. i. e. Dhen wäl kan giömma/ haar något at thömma. Bonus Servatius, facit bonum Bonifacium. Dhen något spaar / han något haar. etc. Sup: lit: Den: En: God: Inf: lit: Seent: Spaar: Prov. 13. v. 11. Syr. 19. v. 1.

Hålt Ord för Giärning. i. e. Ord och giärning bör föllias åth. Dictum factum puta. Haar Terentius sagt: Item: Pulchra est harmonia cordis & oris. **Bästa music/ när Munnen och Hiertat siunga ett.** Dheraff säger och Tysken: Zusagen vnd halten / steht woll bey jungen vnd alten. etc. Sup: lit: Bäst: Man: Ord: Syr. 4. v. 33.

Hålt dhet Tråd i åhra / som du haar skugga aff. i. e. Dhen bör åhra som man Rom. 13. v. 7. Prov. 30. v. 17.

haar förswar aff. i. e. Herrar och Öfwerheet: Item: Föräldrar och Hwßbönder. Dherom säger man och i Verſen: Arbor honoretur, cujus nos umbra tuetur, &c. Fab: de pace luporum & ovium. Inf: lit: Åhr:

Hå.

Hägeren laſtar Wattnet/ effter han intet kan ſimma. i. e. Som man wille säya: **Mången laſtar dhen Fohlan han giärna åtte.** Räfwen kallade och Ronnebähren ſwra/ effter dhe hängde honom för högt/ och kunde intet få dhem. etc. Fab: de Vulpe & Ursâ. Sup: lit: Den:

Hälgedagz kläder bliſ en gång hwardagz plagg. i. e. Som man wille säya: Dhen ſom i dagh ſitter i Högſätet/ råkar i morgon i Soopewråån. Och bliſr här medh förſtåndet obeſtändigh Herregunſt. Man plägar och säya wedh lijka meening: **Hoffmans Häſten kommer och för Harfwen.** Och heeter altſå: Gratia regalis non eſt res perpetualis, &c. Lääs Hiſtorien aff Livio om Belliſario. Item aff Eſthers Book om Haman, &c. Sup: lit: Herr: Hoffm: Hög: Inf: lit: Stoor:

Eſth. 7. per totum.

Hälſan är ett förborgat Klenod. i. e. Dhen ſom haar en helbregda Kropp / han weet intet hwad för ſtoor rijkedom han äger. En wijs man ſkal fördenſkul wara tilfrägad/ hwadh ſom i timmeligh mätta wore dhet förnämbſta; Och gifwet til ſwar: Mens ſana in corpore ſano, i. e. En helbrägda Kropp/ och en förſtåndig Siäl. Dheraff haar och en gammal Scribent ſagt: Sanitas & mens, bo-

Syr. 30. v. 15. & ſeq:

na vitæ duo sunt. Dyt haar och Poëten stämbt/ som säger:

Si ventri benè, si lateri est, pedibusq; tuis, nil
Divitiæ poterunt regales addere majus. &c. Horat:

Tyskarna säya fördhenskul: Gesunder man/ ein reicher man. Dhem som sådan godh Helsa hafwa/ kallar Erasmus: Pancratice valere, &c. Sup: lit: Den:

Hämpnas är Qwinnesooth. i. e. Qwinfolcken äre altyd benägne til at hämpnas. Poëten haar dherföre sagt: Gaudere vindictâ, mulieris est. Ovid: Item: Deut. 32. v. 35. Psal. 94. v. 1. Syr. 28. v. 1.

Continuò sic collige quod vindictâ
Nemo magis gaudet quàm fœmina.
&c. Juven: Hebr. 10. v. 30.

En Mans person præsumeras altyd bättre kunna moderera affecterna/ än en Qwinna. Ellest säger man och i gemeen: Qui vindictam quærit, in eadem facilè perit. Och på Swänska: **Mången hämpnas så sin harm/ at han blyr både ysel och arm.** Wår Herre säger fördenskul: Min är hämpnden/ sagh wil wedergiällat. etc. Sup: lit: Förl: Inf: lit: Mång: Qwinn:

Hämpnas/ häls för hugnad. i. e. Mången gläder sigh at han får hämpnas på sin Owän. Dheraff haar och en Scribent sagt: Inimicum ulciſci, quaſi vitam accipere eſt alteram, &c. Æsch: Judic. 16. v. 28.

Hämpnas på Hustrun/ är föga heeder. i. e. Ingen lägger dher medh någon åhra in/ Syr. 25. v. 2.

at han träter och slåß medh Hustrun. Dherom haar och Seneca sagt: Nullum memorabile nomen fæmineâ in pænâ est, &c.

2. Macab. 6. v. 14. 2. Pet. 2. v. 9.

Hämpnd går seent/ men kommer geent. i. e. Straffet går stundom långsampt / men blir doch intet vthe. Dhet kommer så mycket strängare. etc. Sup: lit: Ded: Efft: Inf: lit: Läng: Straff:

Joh. 20. v. 25.

Händer haa ögon/ dhe troo dhet dhe see. i. e. Som man sadhe: **Han går säkert som i handom får.** Manus meæ sunt oculatæ, credunt quod vident. Eraſ: Item: Credimus quæ coràm intuemur. Cognat: Sup: lit: Den: Efft: Hwad: Inf: lit: Ög:

Syr. 18. v. 31. 32.

Här äre intet så rijke Herrar döda. i. e. Som man wille säya: Man haar intet så fult vp at taga aff. Dherwedh sägher man och: **Fattigh man är icke Grefwe.** Och brukas til swar / när någon wil hafwa meer spenderat/ än förrådet tillåter; Och då säger man: **Här äre intet så rijka Herrar döde. etc.** Sup: lit: Den: Fatt:

Syr. 19. v. 16.

Häften snafwar offta på 4. Been/ så snart som en man på en Tunga. i. e. Dhet kan snart komma / at man försnappar sigh medh ett Ord. Dheraff sägher man och: Errat quandoq; & quadrupes. Eraſ: Ellieſt säger man och: **Ord haa ingen rumpa.** i. e. Dhe kunna intet wäl hållas tilbakar. etc. Inf: lit: Ord:

Hästekiöp behöfwer Ögon. i. e. Dhet är en kiöpenskap som wil haa godh vpsicht. Om man icke skal blij beswijken. Heeter fördenskul som Erasmus haar sagt: Lux mercatoribus convenit. Dheraff pläghar man och säya: **Liws dag och klaar ögon giöra bästa kiöpet. etc.** Sup: lit; För; Inf: lit: Lius: See: Prov. 20. v. 18.

Hästelorten bland Äpplen. i. e. Som man sade: **Paddan wil haa sigh framme.** När en slätter Socius wil wara bättre man lijker/ så säger man til spott: Nos poma natamus; Sade Hästelorten slöot bland Äpplen/ och lätz wara lijka godh medh dhem. Graculus inter Musas. Eras: Item aff Poëten: Strepit anser inter olores, &c. Inf: lit: Mus: Narr: Padd:

Hö.

Högt Ämbete/swår räkenskap. i. e. Stoort kall haar mycket at förswara. Poëten haar fördhenskul dherifrå afrådt/ säyandes: Syr. 7. v. 4. 5.

Usibus edocto, si quicquam credis amico,
Vive tibi; & longè nomina magna fuge. Ovid:

Inf: lit: Stoor: Ähr:

Högt rychte troos intet straxt. i. e. Dhe tydender som äre aff någon importance/ blij intet så lätt trodde. Dheraff haar och Poëten sagt: Tarda solet magnis rebus ineſſe fides, &c. Ovid;

Högs-

Esa. 2. v. 11. & seq: Dan. 4. v. 27. & seq: Prov. 16. v. 18. & Cap. 18. v. 12. Syr. 10. v. 16. & seq:

Högfärd går för fallet. i. e. När enom står en Olycka före / så blir man i gemeen förvth stält och vpblåsen. Dheraff säger man och: Superbia infortunij omen. Citò ignominia fit superbij gloria. Och medh Senecâ: Sequitur superbos ultor à tergo Deus. Item: An ignoras magnas arbores diu crescere, unâ hora extirpari? Om förmähten Högfärd haar Ovidius in Metamorph: blandh annat sagt: Major sum, quàm cui possit fortuna nocere, &c. Men en annan Poët haar carperat sådan Högfärd medh fölliande Vers:

Desine grande loqui, frangit Deus omne superbum;
Magna cadunt, inflata crepant, tumefacta premuntur. &c. Prudent:

En gammal Grekisk Scribent Sophocles haar och vthi sina Skrifter giordt emoot Högfärd en märckelig waarning / dher han haar sagt:

Non insolenter te geras, si plusculum
Quam cæteri, dextrâ, vel auro polleas.
Mortalium res auget, vel premit, dies:
Amant modestos, execrantur Dij malos. &c.

Apoc. 12. v. 7. 8. 9. Judæ Epist. v. 6. 1. Pet. 5. v. 5. 2. Pet. 2. v. 4.

Änglarna blefwe och förstötte aff Himmelen för dheres högfärd skul. Man sägher och på Tyska: Thät Hoffart wol riechen / so were der bisam nicht so thewr. etc. Fab: de Camelo, qui cornua petendo, aures amisit. Item de Gallis gallinaceis. Item de Nube & Terrâ. Infer: hac lit: Inf: lit:. Narr:

Högmoodh giör clack Blodh. i. e. Dhet är en stadeligh ting at släpas medh högfärd.

Dheraff

Dheraff man och säger på Tyska: Hochmuht/ ist nirgends guht. Item: Stultus vnd Stoltz/ wachsen auff einem holtz. etc. Infer: hac lit: Syr.3. v.30. & Cap. 10. v.21. Prov. 16. v.5.

Högt i Hofwet åre haala trappor. i. e. Stoort anseende til Hofwa haar mycken fahra. Heeter altså: Aulica vita dubios fert casus. Item: Per pericula, ad grandius periculum. Auguſtin; Och som man ellieſt plägar säya på Swänska: **Man ſlinter offta på jämpnan Wägh.** Dherföre är ådhsamt at **Bära fulla Kaaret waarliga/ at dhet icke ſqwälper öfwer. etc.** Sup: lit: Bär: Infer: hac lit: Syr.11. v.4. & ſeq:

Höga gåfwor döllias offta. i. e. Wijſe/ lärde och klooke Män ſittia offta ſtilla och obrukade. Dheröfwer Plautus och haar klagat/ och ſagt: Ut ſæpè ſumma ingenia in occulto latent! &c. Sup: Affſ: Hwart: Syr.3. v.19.

Höga Herrar/ diupa tanckar. i. e. Dhen ſom haar en ſwär embetes laſt at draghas medh/ måſte offta puſta vnder bördan/ och plägas aff ſwåra tanckar. Dhe tänkia och längie effter/ hwadh dhem wederfahrs för tiänſt/ och klicka dher effter dheres gunſt och belöhning. etc. Inf: lit: Åhr: Eſa.32. v.8. Prov. 15. v. 33.

Högt ſtändh wil haa förſtändh. i. e. Dhen ſom ſitter vthi högt Ämbete/ honom är och klookheet aff nödhen. Ellieſt går dhet ſom Bernhardus haar ſagt: In alto poſitum, non alta ſapere, difficile eſt. &c. Pſal. 49. v. 21. Syr.10. v.3.

Höga Häſtar giöra ſwär fall. i. e. När en man aff ſtoort anſeende begår ett feel/ och råkar dheröfwer i decadence/ är dhet ſå mycket

ſwåra-

swårare/ som personen är stoor och högh til. Dherföre haar och Poëten sagt:

Syr. II. v. 4. & seq: Pſal. 82. v. 7. 8.

Omne animi vitium tantò conſpectius in ſe
Crimen habet, quantò qui peccat major habetur. Juven:

Item aff Cicerone: Peccata principum, plus exemplo nocent, quam peccato. Wedh sådan meening haar och dhe Arragoniers Konung/ Alphonſus sagt: Quantò flagitium conſpectius, tantò offendiculum gravius. Panorm: Tyskarna säya och: Große Herren begehen keine schlechterthorheit. Poëten haar förohenskul ifrån sådan högheet affrådt/ och sagt:

Tu quoq; formida nimium ſublimia ſemper;
Propoſitiq; memor, contrahe vela tui. &c. Ovid:

Infer: hac lit: Inf: lit: Stoor:

Högh granne är en gnagande matk. i. e. Högt vmgiänge är fahrligit. Heeter förohenskul: Cavendum à potentiore. Eraf: Ty når en ringa man boor ohen mächtige förnär/ så står hans Wyngård i fahra. Dherföre haar och en Scribent til warning sagt: Potentiorum vicinitas vitanda tenuioribus. &c. Läås Hiſtorien om Ahab och Naboth. &c. Inf: lit: När: Ond: & Infer: hac lit:

Syr. 8. v. 1. 3. Reg. 21. ab initio.

Höga Träå blåsa ſnart omkull. i. e. Stora Herrar få swåra anstötar/ och spöria

mångt

mångt anfächtnings wäder / som vndertyden blåås dhem öfwerända/ och måste röhna dhet som wyßheeten hootar: At dhe mächtige skole mächteligen straffade warda. etc. Dherom haar och en Poët sagt: Magna repentè ruunt, summa cadunt subitò, &c. Claudian: Fab: de Abiete & dumetis. Super: hac lit: Sap. 6. v. 7.

Högt på pall/ giör diupa fall. i. e. Dhen högt klyfwer / han faller swårt. Och heeter som Poëten sägher: Tolluntur in altum, ut lapsu graviore ruant. Claud: Och aff en annan Poët som haar sagt: Syr. 11. v. 4. & seq; Psal. 82. v. 7. 8.

Fortuna magna non caret formidine,
Nec splendor eminens vacat periculo:
Et quidquid altum est, haud tutum diu manet. &c. Apollod:

Aff Tyskan plägar man säya: Hohe steiger fallen gern. etc. Super: hac lit: Sup: lit: Bär: Inf: lit: Stoor:

Högt wärck wil haa godh hiälp. i. e. Dhen något wichtigt haar om händer / han behöfwer gott bystånd. Dheraff haar en Scribent sagt: Magna negotia magnis egent adjutoribus. Vell: Paterc: Item: Ne Atlas sine Hercule sustineat. Lips: Är fördhenskul aff Xenophonte wål sagt: Multi regis oculi, & multæ aures. i. e. **Herrar behöfwa många Ögon och Öron. etc.** Sup: lit: Herr: Prov. 11. v. 14. & Cap. 24. v. 6.

Höga Herrar stoora feel. i. e. Dhe myndige fara och wil/ och wåga mindre

ån

Jacob. 3. v. 2. Psal. 62. v. 10. ån intet/ som Skrifften säger: Dheraff säger man och: Regum voluntates, ut vehementes, sic mobiles; Sæpè sibi ipsi adversæ. Sen: Item: Nullum magnum ingenium sine specie dementiæ fuit. &c. Idem: Tyskarna säya: Große Herren seind offt wanckelmühtig. etc. Sup: lit: Feel: Inf: lit: Wyst:

Prov 16. v. 5. Rom. 12. v. 3. 1. Pet. 5. v. 5. **Höghfärdh är alla Lasters Drottning.** i. e. En springbrunn aff all Odygd. Henne är fördhenskul bådhe Gudh och Menniskior gramse. Och blyr altså icke obilligt kallad: Radix perditionis. &c. Aff Tyskan sägher man: Hoffart ist des Teüffels aff. etc. Super: hac lit:

Syr. 10. v. 16. 17. & seq: Esther. 7. per totum. **Högfärd störter sigh sielff.** i. e. Hon kan intet hafwa beståndh. Derföre haar och Poëten sagt: Frangit Deus omne superbum. Prudent: Numinis id moris est, ut ardua convellat. Herodot: Item aff Senecâ: Dominare timidus, spiritus altos gere, sequitur superbos victor à tergo Deus. &c. Fab: de Arundine & Oleâ. Super: hac lit:

Syr. 25. v. 4. Marc. 9. v. 34. **Högt moodh sitter så snart vnder Walmars tröyan/ som Sammetz kiortillen.** i. e. Så snart hoos dhen fattiga/ som dhen ryka. Man säger fördhenskul: Sub veste vili, sæpè fastus hospitatur. &c. Sup: lit: Fatt: Inf: lit: Mood:

Syr. 13. v. 18. 19. & seq: **Högh Krubba åth lågan Häft.** i. e. När gifftermål skeer aff olyka ståndh och härkomst/ då brukas dhetta til förwytelse. Och plågar man dherwedh säya: Båst medh sin lyke dantza. Item: Lyka paar plöyer

er bäst. Poeten haar och sagt: Amicitias tu tibi junge pares, &c. Ovid; Sup: lit: Bäst: Inf: lit: Lyk:

Högh Lycka håller intet färgan. i. e. Hon springer snart om. Dhet samma säya och Tyskarna: Gros Glück helt nicht lange farb. Kåås här om Bellisarij exempel, som under medhlöpande lyckan/ bleff kallad Romanorum decus: Men bleff sedan en arm tiggiare/ och nödgades dherwedh säya: Date Bellisario obulum, quem fortuna evexit, invidia verè depressit, &c. Liv; Inf; lit; Lyck; Stoor; Syr. 11. v. 6. & seq;

Höga Herrar/ högt wärck. i. e. Dhen högt är satter/ han umgås medh höga ärender. Magnos magna decent. Haar Erasmus sagt: Item: Magnam fortunam magnus decet animus. Sen: Aff Tyskan sägz wedh samma meening: Großen leüten stehen große dinge wol ahn. etc. Super: hac lit: Inf: lit: Mood;

Högh giärning stoor fahra. i. e. När man wågar ett heroiskt stycke/ så står man pericul om dhet skal löpa illa eller wäl aff. Dherföre haar och Terentius sagt: Non sine periculo sit magnum facinus & memoriabile, &c. Sup: lit: Drijst: Inf: lit: Mood: Wåg: 1. Cor. 9. v. 24.

Högt sälskap är otryggt. i. e. Som man wille säya: Leerpottan och Koppergrytan sämias intet wäl; Om dhe komma hwar andra för när/ så gåret intet uthan skada aff. En Poet haar fördhenskul dherföre warnadt uthi fölliande Vers: Syr. 8. v. 1. & Cap. 9. v. 18. 19. & Cap. 13. v. 2. & seq:

Dulcis in expertis cultura potentis amici,

Expertus metuet. &c. Horat:

Super: hac lit: Inf: lit: Når:

Höga Dygder/ stoor feel. i. e. Dher stora gåfwor åre/ dher finnas och offta stoora Odygder. Ty Dygd och Odygd boo giärna hoos hwar andra. Heeter fördhenskul som Terentius haar sagt: Humani à me nil alienum. i. e. Som man wille säya: **Synnare alle. etc.** Dawid wär aff stoora dygder: Men hade doch sina feel. etc. Sup: lit: Feel: Dygd:

Jacob. 3. v. 2.

Pfal. 62. v. 10.

2. Sam. 11. v. 27.

Högt wärck är swårt at pågå. i. e. Dhet som är aff någor wichtigheet/ dhet är ett hett Järn at angripa. Dherföre haar och Cicero sagt: Natura pulcherrimo cuiq; operi proposuit difficultatem. Quod præclarum, idem arduum. Idem. Item: Difficilia sunt quæq; egregia. Eraf: &c. Super: hac lit:

Prov. 11. v. 14.

Höga Gåfwor/ kortt Lhff. i. e. I gemeen lefwa dhe intet rätt länge/ som äre aff mycket stoora qualiteter. Man säger fördenskul: Illustria breviora. &c. Och aff Tyskan: Die fürtreffligsten ingenia werden selten gar alt. etc. Inf: lit: Klookt:

Högsta Rätt är offta högsta Orätt. i. e. Alt förstrång laag/ är stundom Olaag. Summum jus summa quandoq; injuria. Terent: Item: Summum jus antiqui summam putarunt crucem. &c. Colum: Rätten bör fördhenskul wara medh nådh tempererad. etc. Dom: Regl: Inf: lit: Nåd: Rätt:

Prov. 16. v. 12.

Hönan

Hönan lefwer så wäl aff sitt kraffs/ som Leyonet aff sitt rooff. i. e. Gudh föder så wäl Biff/ som Biörnar. i. e. Dhen fattiga/ så wäl som dhen rijka: Ty Gudh haar giordt dhem båda. etc. Sup: lit: Gud: Matth. 6. v. 26. 34.

Hösta mådhan Rogen är mogen. i. e. Nyttia tijden. Smijd medhan Järnet är warmt. Poëten haar och dher til rådt/ som säger: Æstas non semper fuerit, componite nidos. Hesiod: Item: Fronte capillatâ, post hæc occasio calva, &c. Ovid: Inf: lit: Smijd: Tijd: Tillf: Syr. 4. v. 23. Rom. 12. v. 11.

Hött är medh ingo bött. i. e. För ogiord giärning böthes ofödt fåå. Item: Ogiordt blijr ospordt. etc. Ezr: B. Cap. 15. St: L: Sup: lit: För: Inf: lit: Og:

Ja.

Ja och nej/ giör tråtan lång. i. e. Fåfängt gå til rätta vthan bewijs. Ty wittne giör saaken wichtigh. etc. Inf: lit: Wittn: Matth. 18. v. 16. 2. Cor. 13. v. 1.

Jaga och intet få/ giör jägaren tröög. i. e. Fåfängt arbeta giör lusten ringa. Luc. 5. v. 5.
Aff Tyskan säger man: Jagen vnd nichts fangen/ macht vnwillige jäger. Item: Eß ist alle Tage jagtag/ aber nicht alle Tage fahetag. En jägare måste fördenskul wara oförtruten/ och

komma thug Ordspråket: **Trägen winner.** Och dhet som Poëten haar sagt: Semper tibi pendeat hamus. &c. Ovid: Item aff Tyskan: Vnverdroßen / hatt offt genoßen. etc. Sup: lit: Hast: Inf: lit: Idk: Träg:

Gen. 27. v. 22. **Jacobs Röst och Esaus Händer.** i. e. Som man wille säya: Annadt säya / och annadt meena. Ciceso haar dherom sagt: In fide semper quid senseris non quod dixeris, cogitandum est. &c. Sup: lit: Bäst: Halt:

Psal. 30. v. 6. Thren. 3. v. 22. **Jagh får en gång skiäl för mina dödha fränder.** i. e. Jagh får omsijdor min skada bootad. etc. Sup: lit: Allt: Blyr: Hopp:

Jagh weet hwadh iagh haar / men intet hwadh iagh får. i. e. Man taar giärna dhet wißa för dhet owißa. Dheraff pläghar man och säya: **Bättre en fogel i handen / än 2. i skogen.** Item: **Harekiött är bättre än Fårekiött.** etc. Sup: lit: Bättr: Föd: Haa:

Syr. 11. v. 32. **Jagh kiänner krydder / sade hin om Nätzlan.** i. e. Som man wille säya: **Dhen som kiänner paddan / han köper henne intet.** Erasmus haar dherom sagt: Tollat qui non noverat. &c. Sup: lit: Den: Inf: lit: Halt: Man:

Syr. 30. v. 26. **Jagh låter dherföre inga grå håår wäxa.** i. e. Dhet giör migh intet bekymmer. Ty dhen som giör sigh onödigt bekymmer / han blyr snart gråå. Dheraff sägher man och i Verßen: Cura facit canos, quamvis homo

non

non habet annos. &c. Aff Tyskan säger man och: Las dir darumb keine graw Haar wachsen. etc. Inf: lit; Sorg;

Jagh haar waret dher/ iagh kommer dher intet meehr. i. e. Som man ellieſt plägar säya: Han är intet galen/ som ondt rådz. Item: **Brändt Barn skyr Elden.** Man säger och i slijke fall: Jagh är medh min skadha wahrnad. Quia me vistigia terrent. Sade Renika för Leyonekulan. etc. Sup; lit: Brändt; Han; Esai. 28. v. 19. Prov. 20. v. 18.

Jagh haar och legadt siwk i samma Hospital. i. e. Jagh haar och försökt samma nödh. In eodem voletudinario. Eraſ: Item aff Poëten: Maxima pars hominum morbo jactatur eodem. Horat: i. e. Som man wille säya: Dher liggia fulle fleere aff dhen siukan. Och aff Tyskan: Ich bin auch in der sucht gelegen. etc. Inf; lit; Han; Ing;

Jc.

Icke alle goda Kockar/ som bära stoora Knijfwar. i. e. Dhe äre icke alla wäl troandes/ som mycket säya aff sigh. Dheraff säger man och i en gammal Vers: Omnibus est nomen, sed non est omnibus omen. Item; Non coquus semper, cui longus culter adhæret. &c. Aff Tyskan säger man wedh sådhan meening: Große wort füllen den sack nicht. Nicht alle guhte Landzknechte die lange spieß tragen. Item; Nicht alle guhte Köche die lange Meßer tragen. etc. Sup: lit; All; Han: Pred. 5. v. 2. Syr. 21. v. 27. 28.

Pſal. 5. v. 6. **Icke alla goda Helgon ſom i Kyrkian gå.** i. e. Icke alla goda Chriſtna ſom läſa Pater noſter. Som man wille ſäya: **Dhet är icke alt Guld ſom glimmar.** Man får intet altydh dömma efter ythwärtes anſeende. etc. Infer: hac lit: Inf: lit: Skod: Man ſäger och wedh lyka förſtåndh:

Ut ſuperius. **Icke alla Jungfrwr/ſom krantzē bära. i. e.** Flättat Hååår och pärlekrantzen giör intet altyd Jungfrwn. etc. Idem. Super: & Infer: hac lit:

Pſal. 82. v. 7. 8. Syr. 11. v. 4. & ſeq: **Icke alt för gagne/ at Koon åker i wagne. i. e. Mången åker ſom håller ginge.** Man blyr offta åhrad til ſin ſkadha. Oxen föhres offta medh Pyppor och Krantzar til ſlachtebåncken. Och då heeter dhet: **Dyr åhra/ ſom fås medh ſkadha. etc.** Sup: lit: Dyr: Inf: lit: Koſt: Mång:

Pred. 5. v. 9. Syr. 14. v. 9. 10. **Icke alt i Helſwetet ſom in wil. i. e.** Icke alt i dhen girigas taſka: ſom wål kan lyknas wedh Helfwetet/ dådan ingen förloſning är; Altſå är och ſwårt/ at locka Penningen vhr dhen girigas pung. Ty man ſägher ellieſt: **Dhen ſom något wil haa aff dhen girigas ſwett/ han måſte wål höllia på honom. etc.** Sup: lit: Den: Gir: Inf: lit: Ondt:

Gen. 22. v. 8. **Icke alt för ögon/ ſom åthas ſkal. i. e.** Wij haa intet ſedt alt dhet ſom wår HErre haar ärnadt oß til vppehålle. Man ſäger fördenſkul: Dat Deus omne bonum, ſed non per cornua taurum. man måſte altſå intet twifla om ſödhan/ vthan ſäya medh dhen trogne Abraham

braham: Dominus providebit. &c. Sup: lit: Gudz: Inf: lit: Mång: Sörg:

Icke alt gott i maagen/ som smakar sött i Munnen. i. e. Som man wille säya: **Dödhen år offta i sockrad maath.** Sööth Ord åre intet altijd at byggia på. Erasmus kallar sådant; Lethale mulsum, &c. Sup: lit: Dyr: Död: Inf: lit: Ondt: Sööt: Syr. 12. v. 15. & seq: Matth. 2. v. 8.

Icke alt sannt/ som sanning är lijkt. i. e. Man späder offta lögn i sanningz grytan. Item: Man finner offta en sanningz mantel med lögn vnderfodrad. Derföre haar och Poëten sagt: Fama mendax. Prop: Item: Mixtaq; cum veris passim commenta vagantur. &c. Och fördenskul heeter dhet billigt: **Icke alt Guld som glimmar.** Och medh Tysken: Eß ist nicht alles wahr was die leute reden. etc. Dom: Regl: Super: & Infer: hac lit: Sup: lit: All: Båst: Farg: Psal. 5. v. 6.

Icke alt floth i skomakaren. i. e Som man sade: Dhet åre fleer som haa wilia. Item: **Icke alt Offer på ett Altar. etc.** Inf: lit: Offer: Luc. 4. v. 43.

Icke alt godz man winner på. i. e. Man råkar och stundom i slått marknad. Dherföre säger man och: **Måttelig winst är altijd bäst. etc.** Sup: lit: Halt: Inf: lit: Mått: Win: Syr. 27. v. 1. 2. & seq:

Icke alt Kongzord som Drottningē talar. i. e. Dhe haa icke lijka krafft och efftertryck. Dheraff sägher man och: Duo cùm faciunt idem, non tn. est idem, &c. Sup: lit: Fast: Syr. 13. v. 28. 29. Pred. 9. v. 16.

Icke all dygd i fagerleken. i. e. Alt skiönt är icke dygdefult. Man plågar förpenskul säya i Swänska rijmen:

Äpplet

Prov. 11. v. 22. Äpplet är rödt/ men matken är dher inne; Pygan är skiöön/men haar ett elakt sinne. &c. Är altså bättre wara dygdesam/ än däyelig. Dherom haar och Poëten sagt:

Si mihi difficilis formam natura negavit,
Ingenio formæ damna rependo meæ. &c. Item:
Non formosus erat, sed erat facundus Ulysses. &c. Virg:

En Scribent haar derföre wål sagt: Deformis sim potius, quàm pulcher malus, &c. Videatur Fab: de Uppupâ. Sup: lit: Fägt: Inf: lit: Konst:

Exod. 19. v. 8. **Icke twå Mågar åth en Dotter.** i. e. Som man sadhe: Dhet står något illa/ at haa twå Tungor i Munnen. Man måste intet lofwa twenne ett. Dhet samma haar och Erasmus weladt säya: Unica filia, duos pararе generos, &c. Inf: lit: Ing: Man: Manß: Ord:

Luc. 6. v. 37. **Icke twå domare på en saak.** se. vthi ett foro. i. e. Til förståendes om otijdig reformation. Ty ellieſt sägher man dher wedh: Par in parem non habet imperium, &c.

Syr. 18. v. 31. 32. **Icke altijdh Fläsk för hoffdrängen.** i. e. Som man sadhe: Dhet är icke altijdh baakedagh. Non semper Oleum, sade hin håle om lampan. etc. Sup: lit: Hwar: Inf: lit: Löp:

Prov. 16. v. 1. 2. 9. **Icke alt ödhe som ärnas.** i. e. Som man wille säya: Alla tanckar komma icke i

säcken. etc. Sup: lit: All: Ded: Gifft: Inf: lit: Ondt: 3. Reg. 1. v. 15.

Icke alt gott som gammalt är. i. e. gambla narrar finnas och. Dhen Onde är och gammal/ han är intet deste bättre. Heeter altså: Senectus non impedit stultitiam. Och aff Tyskan: Alter schadt der thorheit nicht. etc. Sup: lit: Ald: Inf: lit: Man: Hiob. 32. v. 9.

Icke alt Gull som glimmar. i. e. Som man wille säya: Blänkiande Mäßing är Gullet lijk. Dhet är icke allt sannt/ som sanning är lijkt. Mäßingen står intet i profwet; Altså när sant kommer fram/ så får lögnen skam. Man förstår och här medh dhet skeenheeliga folcket/ som altijdh præferera en vthwärtes glänzande fromheet/ och haa likwäl Etter och Galla i Hiertat. Om sådana säger man fördenskul: Han är intet all dher han synes. Item: Söter i munnen/ falsker i grunden. Sådana blij och kallade aff Luciano: Aurum subæratum. Tyskarna säya och: Eß ist nicht alles Gold/ was glentzet. etc. Sup: lit: Han: Super: hac lit: Inf: lit: När: Sööt: Psal. 5. v. 6.

Icke all Ord man swarar til. i. e. Medh stillatijgande kan mycket förswaras. Är fördhenskul bäst at föllia i så måtta dhen gambla Scholereglan: Non rogatus tace. Och aff Terentio: Tua quod nihil refert, percontari desinas, &c. Aff Tyskan säger man: Syr. 19. v. 6. & seq: & Cap. 22. v. 33.

Eß gehört auff alle wort kein antwort. etc. Inf: lit: Med: Tyg:

Pred. 7. v. 22. 1. Sam. 10. v. 27.

Icke all Ord på wichtskåål. i. e. Man måste intet skåffta hwart Ord som talas wånner emillan. Man säger och wedh sådan meening: **Man får intet sweeda alt som ludit är. etc.** Dheraff sägz och:

Dhen man är wijs/ och mycket snil/
Som alt til bästa tyda wil. etc.

Sup: lit: Den: Inf: lit: Man:

Jf.

I Krug får man intet bryta 2. gånger onäfft. i. e. Krug thol intet många fault er vthan straff. Dherföre haar och Plutarchus sagt: Non licet in bello bis peccare, Error in bello mors eſt, Cato: Item: Præliorum delicta emendationem non recipiunt; eo quod primus error vitam adimat, &c. Idem:

I Krug är bäst binda sin Häst wed annars wägg. i. e. I Fiendens Land. Ty Gieeten gnager altijdh dher hon är bunden. etc. Sup: lit: Geet: Krugzb:

Jd.

Idken winner/ och icke sticken. i. e. Som man sade: **Trägen winner.** Dhen som kan medh tholamodh wara trägen/ han winner offta dhet han söker. Dherföre haar och Poëten wål rådt/ som haar sagt: Casus ubiq; valet, semper tibi pendeat hamus. Ovid: Man får intet trättas wedh at affbijda dhet som gott är. Tysken säger: Fleis bricht alle eis. Item: Vnverdroßen/ hatt offt genoßen. etc. Sup: lit: Eſſt: Haſt: Jag:

Prov. 15. v. 18.

I dhet

Idhet Wattnet man minst troor/ får man snaraſt Fiſk. i. e. Hoos dhen man minst förmodar/ finner man offta bäſta wänſkapen. Och heeter ſom gambla Verſen lyder: Quo minimè quæris gurgite, piſcis erit, &c. Som man wille ſäya: Främmande bewiſa offta bäſta hiälpen. etc. Dherom haar och en Poët ſagt:

Sæpius ignotos magis experieris amicos,
Quàm tibi quos ſangvis junxit, amorá, thori. &c. Gland:

Idog hand giör Kålen feet. i. e. Flijt giör ymnig födha. Sup: lit; Flijt: Prov. 12. v. 24. 27. Syr. 40. v. 1. & ſeq:

I dagh ryk/ i morgon lyk. i. e. Som man wille ſäya: Döden är allom öden. etc. Sup: lit: Död:

Ig.

I Guds wisthws är mycket ſofwel. i. e. Han är en ryk Hwsfader. **Han gieer alla munnar maath.** Man säger fördenſkul: Omnia dat Dominus, non habet ergò minus, **Gudh gieer alla nogh/ och haar icke deſte mindre.** etc. Sup: lit: Gud: Pſal. 104. v. 27, 28.

Ih.

I hwilken finger man ſkiär ſigh/ ſå blöder dhet. i. e. Til förſtåendes om Barn/ förwanter/ eller elliest goda wänner/ ſom råka medh hwar andra i träter och olägenheet/ och äre på bådha ſijdor lyka kiära/ ſå at man ingen-

ingendera giärna seer taga någon skada. etc. Då brukar man dhetta: I hwilken finger man skiåår sigh/ så giöret ondt. etc. Ty man är giärna ömm om goda wänner/ mycket meer om Barn och förwanter. etc.

Ji.

Psal. 95. v. 8. **Jlla kommer aldrig til hwijla.** i. e. Dhet som först begynner at komma på dragbäncken/ eller råkar i dröghsmål/ plägher seent eller aldrigh komma til ändskap. Man säger fördenskul aff Erasmo: Cunctando multa negliguntur. In rebus arduis tarditas & procrastinatio odiosa est. Cic: Och aff en Poët: Tolle moras: Semper nocuit differre paratis. Item: Unicus ille Fab: Max: cunctando restituit rem. Liv: &c. Sup: lit: Dröh:

Jl.

Prov. 16. v. 8. **Jlla wunnet/ snart förswunnet.** i. e. Som man sade: Illa fånget/ snart förgånget. Ty aff orätt fånget/ gläds sällan dhen tredie arfwingen. Malè parta, malè dilabuntur. Eras: Sal abijt illuc undè venerat. Idem. Man sägher och: Uti partum, ita aptum, &c. Tysken säger: Vbel gewonnen/ vbel zerronnen. Item: Wie einer recht hatt zu nehmen/ so hatt er auch glück zu behalten. etc. Sup: lit: En: Inf: lit: Or:

1. Reg. 16. v. 7. 11. 13. **Jlla tuchtad/ giör illa luchtad.** i. e. Dhen som illa blijr vpfödd/ han föhrer ett stinckande lefwerne och omgiänge. Dheraff haar och Erasmus sagt: Infeliciter proficit, qui semper vergit in deterius. Men twärt emoot/ dhen som blijr i yngdomen wäl vptuchtad/ han

han behåller ett seedigt och dygdesampt lefwerne. Plutarchus haar fördhenskul lyknadt dhem bådha wedh tamma och otamma Hästar / dher han sägher: Asperi & indomiti pulli in optimos evadunt equos; si illis adhibeatur disciplina & recta institutio, &c. Sup: lit: Aff: Inf: lit: Man:

Illa knarrar osmord Wagn. i. e. Den wäl smörier/ han åker lätt. Ellest heeter dher: Currus illenitus stridet. Eras: **Gåfwor winna gunst.** Tysken sägher och: Wer wol schmirt / der wol führt. etc. Sup: lit: Den: Gåff: Inf: lit: Muht: Pen: Smör: Prov. 19. v. 6.

Illa strijder Hufwudlös häär. i. e. Dher intet förstyre är/ dher går illa til. Male fine duce pugnat exercitus. Eras: Ellest sägher man: **Ondt i Hwse / dher ingen är kwse.** Plautus haar fördhenskul sagt: Ubi summus imperator non est ad exercitum, citius quod non facto est usus fit, quàm quod facto est opus. Item aff Poeten: Amisso dubiæ rege, vagantur apes, &c. Ovid: Tyskarna säya: Wo kein haupt ist/ da geredt alles vbel. etc. Sup: lit: Bij: Inf: lit: Ondt: Rom. 13. v. 1. 2. Sap. 6. v. 4. Syr. 36. v. 26. 27.

Illa sydt är snart vplöst. i. e. Löös förlykning är snart vprufwen. Dheraff plägar man och säya: **Gambla säär blödha giärna. etc.** Sup: lit: Acht: Gambl: Infer: hac lit: Syr. 12. v. 10. & seq:

Illa stämdt/ giör galet speel. i. e. Twedrächt giör otroo. Lyka som ett Instrument som illa är opsatt och stämdt / giör ett galet

galet ljud och Dissonantz; Altså giör och een-
Matth. 12. v. 25. nigheet ett turberat Regimente. Dherföre haa
Luc. 11. v. 17. och dhe gambla wäl sagt/ som och dhe föreenade Nederlanden ännu föra pro Symbolo: Concordiâ res parvæ crescunt; &c. Christus haar och sielff sagt: Omne regnum in se divisum desolabitur. Hwart och ett Rijke som är twedrächtigt emoot sigh sielfft blifwer förödt, etc. Sup: lit: Endr:

Prov. 21. v. 25. **Illa plöyer raaker rygg.** i. e. **Laater Åkerman är icke maaten wärd.** Arator nisi incurvus, prævaricatur. Plin: Tysken säger och: Wen sich der Bawr nicht bücket/ so ackert er vbel. Och förstås om allehanda wärck / som medh arbete och flijt bör förrättas. etc. Inf: lit: Laat:

Röm. 3. v. 8. **Illa böriadt / taar galen ända.** Inf: lit: Ond:

Syr. 12. v. 10. & seq: **Illa läkt sååår / är snart vprifwet.** i. e. Ogrundad wänskap warar intet längre. Dheraff säger man och vthi en gam: Vers: Gratia ne quicquam poterit male farta coire. Tysken säger och: Vbel geheilete schaden brechen leicht wieder auff. etc. Super: hac lit: Sup: lit: Gambl:

Prov. 24. v. 31. & seq: & Cap. 28. v. 19. **Illa brukadt/ illa burgedt.** i. e. Dhen som illa och laatligen brukar sin Åker / han får slögt Korn. Och heeter då: **Löhnen effter arbetet.** Par præmium labori. Och aff en Poët:

Fertilis assiduo si non renovetur aratro,

Nil

Nil niſi cum ſpinis gramen habebit ager. &c. Ovid:

Inf: lit: Löhn:

Illa hördt/ blir illa fördt. i. e. Wrång hörßel giör galet förſtåndh. Sup: lit: Ded: Den: Int: lit: Wrång: Syr.6.v.5.& Cap.11.v.33.

In.

Inbilning är wärre än Peſtilentz. i. e. når en Menniſkia tåncker meer om ſigh / än hennes ſtåndh kräfwer / håls dhet för en ſkadeligh ſiukdom. Man plägar fördenſkul ſåya: Opinionis morbus incurabilis, Perſvaſio ſapientiæ, profectus impedimentum, Item: ; Nulla alia peſtis plura corrumpit ingenia, quàm confidentia & æſtimatio ſui, &c. Lips: Och aff en Poët: Ambitio ſemper flebilis anſa mali eſt. Gland: Sup: lit: Aſſt: Inf: lit: Lård: Syr.34. v.1.

Ingen ſorg vthan ſyſſer. i. e. Såßan kommer ſtadhan enſam til byss. Man ſäger dherföre: Nulla calamitas ſola. Abyſſus abyſſum invocat. Eraſ: Item: Fortuna obeſſe nulli contenta eſt ſemel. &c. Tyſken ſägher och: Eß kompt kein vnglück allein. etc.

Ingen ſwår ſorgh ſöker rådh. i. e. En Menniſkia håls intet för ſå högt ſorgbunden/ når hon i bedröfwelſen ſielff kan ſökia rådh och tröst. Dherföre haar och Seneca ſagt: Levis eſt dolor, qui capere conſilium poteſt. Item: Curæ leves loquuntur, ingentes ſtupent. Idem: Som man wille ſåya: Små ſorger kunna beklagas: Men dhe ſtoora giöra en ſtumm. etc. Inf: lit: Sorg: Prov. 18. v. 14.

Ingen

Ingen sitter dhen siuke så når/ han kiänner hwadh honom lyckar. i. e. Hwar kiänner båst sin egen brist. Item: **Ingen weet hwar skoon trycker/ vthan dhen som haar honom på footen.** Dherföre säger man och aff Terentio: Tu si hic sis, aliter sentias, &c. Man läås elliest om Rom: Borgmästaren Paulo Æmilio/ når han wille skillia sigh wedh sin Hustru Papyriam; Och bleff aff sina wänner dher ifrå affrådd/ skal hafwa framwyst en sin Skoo/ som elliest hade waret wacker och ny/ och sagt: Hic calceus nonne novus, nonne pulcher est? At nemo vestrum novit quàm pedem meum torqueat. &c. Liv: Aff Tyskan säger man och dhet samma: Eß weis niemand wo der schuch drücket/ den der ihn anhatt. etc. Sup: lit: All: Fåå: Gott: Jag:

Syr. 37. v. 22.

Ingen sägnar sin deel. i. e. **Ingen är wedh sitt tilfredz** Nemo suâ sorte contentus. Quemq; sui pænitet. Cic: Dherom haar och Poëten sagt: Optat ephippia bos piger, optat arare caballus. Horat; Item: aff Terentio: Ità plerique; sumus ingenio, nostri nosmet pænitet. Tyskarna säya: Niemand ist mit seinem stande zufrieden. Man säger fördhenskul aff Swänskan: När man haar gwlt Häär/ så wil man haa krwsadt. etc. Fab: de Equo & Asino. Item de Cerâ & de Agricolâ. Sup: lit; Allt: Förb:

Pred. 6. v. 7.

Ingen glädie vthan sorgh. i. e. Ingen lycka är så godh/ at man icke haar något at klaga öfwer. Dherföre haar och Poëten sagt:

Prov. 14. v. 13.

nihil

nihil est ob omni parte beatum, &c. Horat: Sup: lit: Glåd: Inf: lit: Sorg:

Ingen seer dhen andra länger än til tänderna. i. e. Ingen weet dhens anders tankar. Tyssken sägher: Wer kan einem ins Hertz sehen? etc. Pſal. 7. v. 10. Apoc. 2. v. 23.

Ingen lofwen/ vthan han håls. i. e. Som man sade: **Mans ord/ är mans åhra.** Doch säger man dherhoos: **Mången lofwar i nöd/ och håller icke för sin död.** Och aff Poëten: Pollicitis dives quilibet esse potest, &c. Ovid: Aff Tyskan pläghar man och säya: Wort ein wort/ man ein man. Item: Zusagen vnd halten/ steht wol bey jungen vnd alten. etc. Inf: lit: Ick: Manß: Mång: Pſal. 89. v. 36.

Ingen giäller annars bruth. i. e. Ingen böther för ens annars giärning. Skrifften säger: Filius non portabit iniquitatem patris. Sonen skal icke bära Faderens mißgiärning. etc. Doch händer ſulle offta contrarium/ ſom gemeene Verſen lyder: Quod ſus peccavit, ſuccula ſæpè luit, &c. DråpM: medh wil: Cap. 23. ℔: Sup: lit: Ded: Ezech. 18. v. 19. 20.

Ingen giöre sigh til målßman i annars saak. i. e. Ingen må tala eller swara för annan obedin. Ellieſt heeter dhet effter ett annat Ordspråk: **Dhen ſom går obedin til/ han går otackad ifrå.** etc. KongzB. 29. Cap. §. 1. ℔. Infer: hac lit: Inf: lit: Ob: Tilb: Prov. 26. v. 17.

Ingen är så lång/ han måſte jw räckia sig; Ingen är så litten/ han måſte jw bocka

sigh. i. e. Ingen är så fulkomligh/ at han icke stundom behöfwer annars hielp. etc. Infer: hac lit:

Ingen gieer dumbe Lamb. i. e. Dhen något wil haa/ han måste öpna munnen dherom. Ellest heeter dhet: Friget, quem petere piget. Item: Non præsepe bovem, sed bos præsepe requirat. i. e. Krubban löper intet effter Oxen. etc. Tyskarna säya: Wer nicht wirbt/ der verdirbt. Item: Das Pferdt mus zur krippen gehen. etc. Sup: lit: Arb: Den: Gud:

Matth. 7. v. 8.

Ingen föddes vthan feel. i. e. Som man i ett annat Ordspråk plägher säya: **Alla wore på ett bythe/ ingen slapp vthan lythe. Hwem finnes vthan bräck?** Sua cuiq; sunt vitia. Homo sum, humani nil à me alienum puto. Terent: Item: Omnibus malis punicis ineſt granum putre. &c. Laërt: Sup: lit: All: Infer: hac lit:

Rom. 3. v. 23. Prov. 20. v. 9. Job. 15. v. 14. & seq: Psal. 14. v. 4. & Psal. 143. v. 2.

Ingen föddes mästare. i. e. Alla Barn i börian. Item: **Man måste krypa til dhes man lähret gåå.** Nemo nascitur artifex. Scientia sudore paratur. Dheraff säger man och: **Konsten tagz intet medh Haregarn.** Tysken säger och: Mit lernen wirdt man zum meister. Item: Niemand wirdt meister gebohren. etc. Sup: lit: All: Den: Infer: hac lit: Inf: lit: Konst: Wäl:

Ingen döör aff hoot. i. e. Hoot dräper ingen. etc. Sup: lit: Acht: Den:

Ingen

Ingen winner vthan wågande. i. e. Den något wågar / han något winner / dhen rädde haar altijdh wårst. Heeter fördhenskul; Audentes fortuna juvat, timidosq; repellit. &c. Virg: Sup: lit: Den: Inf: lit: Wåg: 1. Cor. 9. v. 24.

Ingen weet hwad i säcken är / förr än han blijr vplöst. i. e. Dhet weet ingen hwad i folcket boor / förr än dhet vttrar sigh. Dheraff pläghar män och säya: Occultæ musices nullus respectus. Item aff en gammal Vers: Scire tuum nihil est, nisi quod scias, hoc sciat alter. Som man wille säya: **Hwad gagnar högt förstånd / når ingen weet dheraff? etc.** Sup: lit: Hwad: Inf: lit: Stålff: Wijsd: Syr. 20. v. 32. 33. Luc. 8. v. 16.

Ingen släcke sin lust medh annars skada. i. e. Man måste intet glädias åth annars ofärd. Dhet är ellest en stackot frögd. etc. Sup: lit: Glädj: Job. 20. v. 5. Prov. 17. v. 5. & Cap. 24. v. 18. 19.

Ingen kan giee mehr rätt åth androm än han sielff äger. i. e. Man kan intet giee bortt dhet man intet råder om. Man säger dhet samma per regulam juris: Nemo plus juris in alium transferre potest, quàm ipse habet. Faderen kan intet lembna sina Barn mehr rätt / än han sielff haar hafft. etc. Dom: Regl:

Ingen Ört moot Döden. i. e. Han achtar ingen Apothekare konst. Dheraff säger man

och i Verſen: Contra vim mortis, non eſt medicamen in hortis, &c. Tyſkarna plåga dhet ſamma ſåya vthi ett gemeent Rym:

Syr. 14. v. 18. 19. & Cap. 17. v. 29. Hebr. 9. v. 27.

Eß wächſet kein kraut im garten/
Das ſich wieder den Thodt wil arten. etc.
Sup: lit: Dödt: Inf: lit: Liffw:

Ingen annars Broor i Hafwet. i. e. Fåå wänner när mäſt tränger. Gullproff i Glödh; wåneproff i Nödh. Item: Wänner i Nöd/ nöyas medh lijtet Brödh. i. e. Dhe åre ſå fåå. Ty hwem ſkulle fulle tråda i någor lyſſzfahra för en annan? etc. Sup: lit: Gull: Inf: lit: Wän:

Prov. 17. v. 17. Syr. 37. v. 4. & ſeq:

Ingen äther annars maath. i. e. Dhet en annan är beſkärt. Dherföre ſåya och Tyſkarna: Beſchert/ bleibt vnerwehrt. etc. Sup: lit; Ded:

3. Reg. 2. v. 15.

Ingen ſkam at låhra. i. e. Som man elliest wille ſåya: Dhen något wil låhra/ han kommer til åhra. Item: Konſt och låhra/ gieer heeder och åhra. etc. Sup; lit: Den; Frå̊g: Inf; lit; Konſt: Låhr:

Prov. 13. v. 18.

Ingen ſticker ſå annars Barn i barmen/ at icke ſooten ſitter vthe. i. e. Ingen wårdar ſå wäl ens annars/ ſom ſitt egit. Och heeter fördenſkul: Proximus quisq; ſibi. Hwar är kiär åth ſitt. Barn gå Föräldrarna frå Hiertat och til Hiärtat igen; Men androm icke ſå. Dherföre ſåya och Tyſkarna: Was nicht vom Hertzen kumpt/ das

Syr. 14. v. 5. & ſeq: Prov. 24. v. 8.

kumpt

kumpt auch nicht hinein. etc. Sup: lit: Barn: Hwar:

Ingen blir förseent from. i. e. Dhet är alldrigh för seent at giöra dhet som gott är. Seneca haar fördhenskul sagt: Sera nunquam ad bonos mores via. Och aff Tyskan: Niemand hatt zu lange gewartet fromb zu werden. etc. Doch säger man lyckwäl: Sera pænitentia, rarò vera, &c. Sup: lit: Bättr: Inf: lit: Seen: Syr. 5. v. 8. & Cap. 18. v. 22.

Ingen Koo heeter brokot/ vthan hon haar en fläck. i. e. När någon råkar vthi ett allmänt rychte/ meenar man dhet som är kommet i hwars mans munn/ icke altydh wara fåfängt/ eller vthan grund. Ty man plägar ellest säya: **Sällan rychte vthan root.** Item: **Röök går giärna aff bränder.** etc. Dheraff haar och Erasmus sagt: Non omninò temere quod vulgo dicitant, &c. Inf: lit: Rycht: Röök: Säll:

Ingen leswer vthan lyte. i. e. **Hwar haar sitt grand i Ögat.** Nemo sine crimine vivit. Virijs sine nemo nascitur, optimus ille, qui minimis urgetur, &c. Horat: Nulli hominum visi, qui caruere nisi. Spinosum aliquid in prato. Eras: &c. Aff Tyskan sägher man: Kein Korn ohne Sprew. Item: Zerbrechene töpffe vber all. etc. Sup: lit: All: Hwar: Feel: Super: hac lit: Inf: lit: Söndr: Jacob. 3. v. 2. Psal. 14. v. 3. 4. Prov. 20. v. 9. Pred. 7. v. 20.

Ingen Häärknüff skär så skarpt/ som Bonde då Herre wardt. i. e. Som man ellest säger: **Heeder/ hyter seeder.**

Prov. 30. v. 21. & seq: Item: **När paddan kommer til wälle/ så weet hon intet åther hälle.** Bonden weet intet at skicka sigh wedh högt åhreståndh/ dherföre når han kommer dher til/ begår han allehanda insolentier. Man plågar och fördenskul säya: Honores mutant mores, rarò in meliores. Item aff Publio: Loco ignominiæ est, apud indignum dignitas. Erasmus kallar dhet ornamentum in luto. Annulus aureus in nare suillâ. Soo medh ännespann. etc. Derom haar och Poëten wål sagt: Asperius nihil est humili, dum surgit in altum. Juvenal: Man plågar och läggia dhet dher til: Apostata est osor sui ordinis. Som man ellies wille säya: **Dhen som wil pläga en Bonde/ han bruke en Bonde dher til. etc.** Sup: lit: Den: Heed: Gråå: Inf: lit: Iw: Når:

Hebr. 9. v. 27. Pred. 9. v. 12. **Ingen haar snöre på Lyffztyden.** i. e. Hwem weet sin Lyffzlängd? Nemo tàm divos habet faventes, ut crastinum sibi polliceri possit. Sen: Man säger fördhenskul: **Dödhen är wiß / men stunden owiß.** Poëten haar dherföre sagt:

Ut flos, ut fænum, sic nostræ portio vitæ est;
Quam cùm stare putas firmiter, orbe fugit. &c. Lindeb:

Sup': lit: Alldr: Död: & Infer: hac lit:

Joh. 8. v. 10. 11. **Ingen klagare/ ingen domare.** i. e. Som man wille säya: Ondt sättia sigh til dombs uthan åklagare. Man säger fördhenskul per reg:

reg: juris: Nemo sine actore damnari potest. Item: Actore non probante, reus absolvitur. &c. Och aff Tyskan: Wo kein kläger/ da kein richter. etc.

Ingen Barnaleek/ når gambla Gumman dantzar. i. e. Ett skiämptz Ord/ når man seer gammalt folck taga sigh något före/ som dheres ålder illa ahnstår/ eller ellieſt löpa medh lumstången. Då säger man och aff Erasmo: Anus baccatur. Aff Tyskan sägher man och: Eß ist kein Kinderspiel/ wen ein alt Weib tantzet. etc. Inf: lit: När:

Ingen krook i årtåkeren. i. e. Som man wille säya: **Giåstebudz wägen är intet för lång.** Item: Dät är ingen krook/ der något gott wanckar. etc. Sup: lit: Bättr:

Ingen kan sin skäpna fly. i. e. Sin förestående Olycka. Vthan twifwel taget aff dhen gambla öfwertroon om fato eller ödhe/ som intet stode til at vndwijka; Dherom en Poët haar sagt: Fata regunt orbem, certâ stant omnia lege. Manil: Non etenim divum mens vertitur astricolarum. Sic erat in fatis. Ovid: Item: Quò nos fata trahunt, retrahuntq; sequamur. &c. Virg: Och aff Tyskan: Niemand kan sein vnglück wenden. etc. Man låås här om wijdare vnder dhenna titulen: Sup: lit: Ded: Inf: lit: Lyck: Wedh sådant förständh plägar man och säya: Jerem. 18. v. 7. 8. 3. Reg. 2. v. 15. Syr. 11. v. 14.

Ingen Sabel för Galgan. i. e. Som man wille säya: **Han drunknar intet som hängia skal.** etc. Sup: lit: Han:

Ezech. 18. v. 19. & seq: **Ingen haltar aff annars skadha.** i. e. Som man ellest sade: **Ingen luchtar aff annars swett.** Som man sadhe: Dhet enom intet angår/ dhet qwälier honom intet. Man säger förohenskul: **Dhet digh intet bränner/ behöfwer du intet blåsa på.** etc. Sup: lit: Bek: Ded: Hund:

Pred. 6. v. 7. **Ingen kan giöra alt rårätt.** i. e. Hwem kan giöra alla paddor i laag? Ne Jupiter quidem omnibus placet, Eraſ: Nemo mortalium omnib. horis ſapit. Idem: Solon ſkal och hafwa ſagt: Neceſſe eſt, ut qui multis imperat, non paucos offendat. &c. Bruſon: Dheraff ſägher man och i Tyſkan: Der ſol noch gebohren werden/ der jederman gefalle. etc. Sup: lit: Den: Han: Hwem: Inf: lit: Wår: Wedh ſådan meening säger man och:

Pred. ut ſuperius. **Ingen kan täckias allom.** Idem: Dherop på lyder och gambla Verſen: Multum deliro, ſi cuiq; placere requiro. &c. Sup: lit: Han:

Pred. 1. v. 8. **Ingen födha/ vthan mödha.** i. e. Man måſte haa omaak för maaten. Ty **intet fåås mödelöſt.** Dheraff ſägher man och i gemeena Verſen: Non tibi per ventos aſſa columba venit. Item: Qui vitat molam, vitat farinam. Eraſ: Tyſken säger och: Kein Brodt ohne mühe. etc. Sup: lit: Arb: Den: Flijt: Inf: lit: Ryk:

Gen. 16. v. 4. 5. **Ingen gråter i Barnſång/ at hon kom för ſeent i Brwdeſång.** i. e. Hoon förter intet drögzmålet til åchtenſkapet/ när

hon

hon haar wunnet des frucht / som är Barn. Ty åchtenskaps frucht är Barn och blomma / vthan hwilken åchta Folck lyda förſmådelſe. ett. Sup: lit: Barn: 1. Sam. 1. v. 6. 7.

Ingen ſtörre ſkam / än intet willia låhra. i. e. Som man plågar ſäya vthi ett gemeent Rym: Dhen intet gott wil låra / ålſkar hwarken dygd eller åhra. Dheraff ſäger man och i Scholan: Non pudor eſt nil ſcire, ſed pudor eſt nil diſcere velle. Och vthi en Vers: Scire aliquid pulchrum eſt, nil diſcere velle, pudendum. Och aff dhen gambla Låhraren Chryſoſtomo: Diſcere non eſt vitioſum, ſed ignorare, reprehenſione dignum eſt. &c. Prov. 13. v. 18.

Ingen ſkam at ſtiåla / men ſtörre hembåra. i. e. När någon ſtiål / ſå ſijr dhet ingen / och kan fördhenſkul tiufwen intet ſkiämmas: Men når tiuffnaden bårs heem igen / blijr ſkammen ſå mycket ſtörre / ſom hon blijr hwar man kunnig. etc.

Ingen är ond förr än han frijar / och ingen godh förr än han är dödh. i. e. När man wil frija / ſå får man förſt bådhe lack och lythe: Men är man dödh / ſå haar alt förtaal en ånda; Och får då offta ſtörſta paddan efter döden / båſta berömmet. etc. Inf: lit: Mång:

Ingen må dråpa ſigh til arffs. i. e. Man må icke ſlå någon thiäl at han må ärfwa dhen dråpna. etc. ErffdaB: Cap. 11. §§. Matth. 21. v. 38. 39.

Ingen döör Arfwingelöös. i. e. Äre icke fränder och ſkyllmän til ſå finna ſigh fulle arfwingar; Såſom Danaarff i Swerige. etc. ErffdaB. Cap. 28. §§. Syr. 14. v. 4. 15.

Ingen flyttier så sitt Boo / at han icke mister en Koo. i. e. Ingen rycker vpp sitt Hwshåld vthan skada. Ty ellies sägher man: **Dhen Steen som altijdh wältras/ han mosas intet giärna.** Offta booflytt gagnar intet mycket. Dhet samma förstås och om tiänsters ombyte. En Poët haar fördhenskul sagt:

Qui Dominos mutat crebrò, crebrò oppida mutat
Is minuet partas, non cumulabit opes. &c. Lindeb:

Hijt lydher och dhet som en annan gammal Vers haar sagt:

Regula certa datur, benè qui stat non moveatur. &c.

Sup: lit: Den: Inf: lit: Offt: Steen:

Ingen kan sin skalck vmbära. i. e. Fast man wore aldrigh så from/ så måste man doch stundom hafwa sigh ett skalkestycke förbehållet/ til præservation emoot dhe onda och arga/ som man dagligen måste boo och wistas hoos. Tysken sägher och: Jederman trägt ein schalch im busen. etc. Sup: lit: Hwar: Inf: lit: Offt:

Ingen söker dhen andra baak Vgnen/ vthan han haar sielff waret dher för. i. e. Som man wille säya: **Dhen ena skalken weet huru dhen andra är til moodz.** Dheraff säger man och i Tyskan:

Ich

Jch bin auch hinder den offen geseßen. Item: Jm selben Spittal kranck gelegen. etc. Sup: lit: En: Jag: Inf: lit: Ondt:

Ingen luchtar aff annars swett. i. e. **Ingen lijder för annars last.** Item: **Ingen haltar aff annars skadha;** Vthan heeter aff en Reg: juris: Unde orra est culpa, ibi & pœna consistat. Item aff en gammal Vers: Læditur Urbanus, non claudicat inde Robanus. &c. Super: hac lit: Sup: lit: Hwart: Inf: lit: Stål: Ezech. 18. v. 19. & seq:

Ingen är vthan 2. sinne. i. e. Som man sade: Hwem är så from / at han icke stundom ilskas. Dheraff haar och Terentius sagt: Non licet hominem ità sæpè esse ut vult, fi res non sinit. Och aff Tyskan: Eß ist keiner so guht / er hat wol zweyerley muht. etc. Sup: lit: Aldr: Fromt: Småå:

Ingen gieer bättre än han haar. i. e. **Hwar gieer efftet sitt ämbne.** Item: **Dhen gieer som råden haar.** Ultrà posse nemo obligatur. &c. Sup: lit: Han: Hwart: Inf: lit: Öffw: Matth. 25. v. 15. Matth. 12. v. 41. & seq: Luc. 21. v. 1. 2. 3.

Ingen wil hängia skiällan på Katten. i. e. Ingen wil wara dhen förste i fahran. Dheraff sägher man och: **Alla högge giärna til / men ingen wil hålla om skafftet.** etc. Fab: de muribus. Sup: lit: All:

Ingen lydna / ingen heeder. i. e Dher som ingen hörsamheet är / dher är icke heller någon ähra och respect. &c. Sup: lit: Hwar: Inf: lit: Lydn: 1. Sam. 15. v. 22. 23. 1. Pet. 2. v. 13. & seq:

Ingen

1. Joh. 5. v. 19. **Ingen haar waret så arg / han haar jw funnet en wårre.** i. e. Som man ellieſt säger: **Kaka finner fulle maka.** Man æmulerar dagligen i ondſkan. etc. Inf: lit: Kaf: Wårld:

Hiob. 5. v. 6. 7. 2. Theſſal 3. v. 10. **Ingen leſwer vthan mödha.** i. e. Som Hiob haar ſagt: Menniſkian är född til wedermöda/ ſom Foglen til flyga. Man säger förthenſkul medh Eraſmo: In vitâ humanâ, nulla eſt intercapedo moleſtiæ. Och aff Tyſkan: Eß hatt ein jeglicher was zu thun. etc. Sup: lit: Arb: Flyg:

Hiob. 1. v. 21. 1. Timoth. 6. v. 7. & ſeq: **Ingen ſå fattigh ſom födder.** i. e. Hwar haar jw något meer ån då han föddes. Dhet ſamma haar och en Scribent ſagt: Tam pauper nemo poteſt eſſe, quàm natus eſt, &c. Minutius.

Ingen är ſå rijk / ſom icke behöfwer ſin granne. i. e. Ut ſuperius: **Ingen är ſå lång.** etc.

Prov. 24. v. 8. **Ingen kaſtar bortt ſitt egit.** i. e. Hwar är kiär åth ſitt. Suum cuiq; pulchrum, Eraſ: &c. Sup: lit: Hwar:

Prov. 26. v. 6. **Ingen min ſwån haar alt beſtält.** i. e. Alt hwadh ſom illa giörs i Hwßhållet / dhet haar alt dhen ſtalcken (Ingen) giordt/ och ingen får weeta hwad Ingen haar giordt. etc. Heeter förthenſkul ſom Ordſpråket lydher: **Dhen Pijga och Drång lijter på.** etc. Videatur Colerus ad finem operis, vom Niemand. etc. Sup: lit: Den:

Ingen är för gammal til låhra. i. e. Man

Man lähret mädhan man lefwer. Nulla ætas ad discendum sera. Eras: Hwarwedh är notabelt/ dhet som Keys: Julianus skal hafwa sagt: Etsi alterum pedem in sepulchro haberem, adhuc tn. addiscere quædam vellem. In pandectis. Dheraff sägher och Tysken: Wer was guhts lernen wil/ ist nicht zu alt dazu. etc. Sup: lit: Bättr: En: Inf: lit: Jw: Man:

Ingen Dagh vthan giärning. i. e. Vthan något arbete bör ingen Dagh förlöpa. Den konstryke och nampnkunnige målaren Apelles skal fördhenskul hafwa sagt: Nulla dies sine linea, Item aff en Vers: Nulla dies abeat, quin linea ducta supersit, &c. Sup: lit: Arb: — Hiob. 5. v. 6. 7.

Ingen röhner wänner vthan tráng. i. e. Nödhen giör bästa wäneproff. etc. Sup: lit: Gullp: Inf: lit: Wän: — Prov. 17. v. 17. Syr. 37. v. 4. & seq:

Ingen weet hwem dhen andra ärswer. i. e. Som man ellest plägar säya: Han måste läggia wäl i maatsäcken/ som wil lefwa dhen andra vth. etc. Sup: lit: Han: — Pred. 9. v. 12.

Ingen dömes ohörd. i. e. Dhet bör ingen part dömas vthan förhörde skiäl. Dherom haar och Seneca sagt: Qui statuit aliquid, parte inauditâ alterâ, æquum licet statuerit, haud æquus est, &c. — Syr. 11. v. 7. 8.

Ingen Crönes owunnet. i. e. Dhen som intet haar kiämpat/ och fått seger / han bär ingen Krantz dherifrå. Som man wille säya: Dhen ingen kamp wil wåga/ han haar icke — 2. Timot. 2. v. 5. & Cap. 4. v. 7. 8.

heller

heller någon seger at wänta. etc. Sup: lit: Den: Inf: lit: Wåg:

Intet kiöpes dyrare än medh Böön. i.e. Dhet är en swår handel/ när man skal bådhe tiggia och kiöpa en ting. Dherföre haar och Erasmus sagt: Emere malo quàm rogare. Item: Non levi mercede emit, qui precatur, aut parvum pretium accipit, qui rogatur, &c. Idem: Eras: Aff Tyskan sägher man och: Was man erbitten sol/ das kumpt sawr ahn. etc. Sup: lit: Böön:

1. Thessal. 5. v. 21. 22. **Intet duger oförsökt.** i. e. Man kan icke judicera om dhet man intet haar försökt. Deraff sägher man och: Nil valet inexpertum. En Scribent haar dherföre sagt: Omnia experire, more angvium, qui obtrito capite, postremùm caudâ minantur. Item: Per enses & ignem oportet erumpere. &c. Tyskarna säya wedh samma meening: Versuchen ist kein schand/ geräthes nicht/ so schadtes nicht. Item: Wer offt schießt/ der trifft einmahl. etc. Sup: lit: Den: Inf: lit: Wåg:

Intet mindre konst behålla/ än wårfwa. i. e. Som man ellies pläghar säya: **Lätt fånget/ snart förgånget.** Heeter förden-skul som Poëten haar sagdt: Non minor est virtus quàm quærere, parta tueri. Ovid: Item aff Plauto: Multò tùm pulchrius, tùm difficilius est, regnum quod contingit, rectis legibus, sanctisq; moribus exornare, quàm armis regnum regno addere, &c. Tysken säger och: Eß ist so große kunst spahren/ als erwerben. etc. Sup: lit: Fåf: Inf: lit: Lått:

Intet trångt Sammet/ dher man kiörer ett Hööfaß igenom. i. e. Som man wille

wille säya: Haz låter intet bränna sigh för trångt Sammet skul. Om sådana säger man och medh Erasmo: Largam habet conscientiam, &c.

Intet elakt skarn/ som kan twättas bortt. i. e. Dhe lythe som intet röra wedh åhra och heeder / dhe kunna snart vthstryckas och glömmas. etc. Prov. 11. v. 3.

Intet taalas/ som förr icke är taalt. i. e. Som man wille säya: Dhe gambla haa icke heller waret fåhnar: Dhe haa och hafft Hiärna i Hufwudh. Terentius haar dherföre sagt: Nullum est dictum, quod non dictum sit prius, &c. Sup: lit: Dee: Syr. 8. v. 11, 12.

Intet Diwr så ringa/ dhet wil jw medh sin lyke springa. i. e. Lykt söker giärna lykt. Item: Hwar hugnas wedh sin maake. etc. Similis simili gaudet, Eras: Inf: lit: Lykt: Syr. 13. v. 18. & seq:

Intet många hemma / når Bonden går sielfwer wall. i. e. Som man sadhe: Nöden är eenda kost. Item: Han måste til rumpan som Koon äger. etc. Tyskarna säya och fast wedh sådan meening: Wo die Hunde bellen/ ist nicht weit vom dorff. etc. Sup: lit: Han: Inf: lit: Nöd: Prov. 26. v. 6.

Intet är så wäl giordt/ som icke kan lastas. i. e. Ingen ting kan giöras så nätt/ dher man icke kan märkia feel vppå. Dherföre säger man och: Damnari, carpiq; etiam Prov. 20. v. 9.

rectis-

rectissima possunt. Item: Nulla est tam facilis res, quin difficilis fiet. &c. Plaut: Super: hac lit: Sup: lit: Ing:

Intet/ är gott i Ögat/ men ondt i Magen. i. e. Som man wille säya: **Ögat thol intet mycket:** Men **Bwken wil intet borga. etc.** Sup: lit: Bwk: Hungr: Inf: lit: Og:

Intet Diwr så wildt/ at jägaren kan jw fållat. i. e. Som man elliest wille säya: Ingen Pyga så spotzk/ hon låter sigh en gång beqwäma. Man sägher dherom vthi ett annat Ordspråk: **Hon låter sigh fulle winna/ så giör mång Dañeqwinna.** Man säger och: **Wilda Hästar thämias och.** etc. Kan och förstås om Döden/ som är en snäll jägare/ den ingen kan vndlöpa. etc. Sup: lit: Allor: Dödh: Inf: lit: Mood: Pyg: Willd:

Hebr. 12. v. 8. **Intet korß vthan sorger.** i. e. Lyka som ett korß haar många vddar; Alltså föllia och medh korßet många sorger. Dheraff man och rätteligen kan säya: Nulla calamitas sola. **Ingen sorg vthan Syster. etc.** Sup: lit: Ing:

Pred. 1. v. 10. **Intet är så nytt/ som icke förr är skedt.** i. e. Dhet man nu i Werlden giör/ är och tilförende giordt. Och är som man plägher säya: Eadem comædia mutatis personis. **Samma speel aff andra personer.** Och som Hieronimus haar sagt: Post certos temporum circulos, ea quæ fuerunt, rursum fiunt, nihilq; in mundo novum, &c.

Jrin-

Jr.

I ringa Härbärge finnes offta en kloo- ker Wärd. i. e. Som man wille säya: Man får intet skoda Hunden efter håret. etc. Sup: lit: Afff: Infer: hac lit: Inf: lit: Mgn: Syr. III. v. 2. 3.

Js.

I stilla Watn gå stoora Fiskar. i. e. Dhet tysta folket haar skalcken baak Örat. Man säger fördhenskul: Stilla Watn haa diup grund. etc. Inf: lit: Still: Pred. 5. v. 2.

I stilla wäder åre alla gode Siöömän. i. e. När intet tränger wil hwar man wara wän. Förstås och / När ett Regimente är rooligit och i gott wälständh / så är gott råda / och sittia wedh brädet. Och heeter då som Erasmus haar sagt: In tranquillo quilibet gubernator est. &c. Sup: lit: All: Syr. 6. v. 11. & Cap. 37. v. 4.

I sådant Watn såår man stuka Fiskar. i. e. Sådant man söker / sådant finner man och: I Krug wankar sååt och blodiga Skiortor; Aff otydigh nattegång en osund Kropp. Heeter altså: In tali tales capiuntur flumine pisces. &c. Och aff Tyskan: In solchem Waßer fengt man solche Fische. etc. Sup: lit: Der: Inf: lit: Säd: Syr. 3. v. 27. & Cap. 13. v. 1.

Jw.

Jw meer man rörer i skarnet / jw wärre dhet luchtar. i. e. Jw meer man ifrar sqwäller / och förtaal / jw meer blyret kunnigt. Item: Jw meer man blås på Elden / Syr. 8. v. 4.

jw mehr han brinner. Dheraff haar och Tacitus wäl sagt: Convitia si iracare, agnita videntur, spreta autem insolescunt. Poëten haar och dherom sagt: Plus fætent stercora mota. Item aff en annan Poët: Scommata vir prudens confutat amara silendo, &c. Lindeb: Sup: lit: Den:

Sap. 6. v. 7. Pfal. 82. v. 7. Prov. 3. v. 35. **Jw högre kall/ jw större fall. i. e.** Som man ellieſt sägher: *Högt på pall giör diupa fall.* Jw högre en är satter / jw swårare fall han giör/ når dhet ramblar öfwerända. Och heeter då som Skrifften säger: Potentes potenter tormenta patientur. Dhe mächtiga skole mächteliga straffade warda. etc. Sup: lit: Högt: Inf: lit: Stoor:

Syr. 3. v. 19. 20. **Jw ädlare Blod/ jw mildare mood. i. e.** Som man sade: Jw högre du äst/ jw frommare war. Keyſ: Aurelianus skal hafwa förbt pro Symbolo: Quò major, eò placabilior. Vopisc: item aff Seneca: Quò plura possis, plura patienter feras. Och aff Poëten:

Prov. 16. v. 5.

Quò quisq; est major, magis est placabilis iræ,
Et faciles motus mens generosa capit. &c. Ovid:

Infer: hac lit: ad finem.

1. Joh. 5. v. 19. **Jw längre/ jw wärre. i. e.** Ondskan wäxer hwar dagh til. Och brukas når man hörer något ondt wara händt. Dheraff säger man och medh Publio: Posterior dies deterior. Poëten haar och dherom sagt:

Ætas

Ætas parentum pejor avis, tulit
Nos nequiores, mox daturæ
Progeniem vitiosiorem, &c. Horat:

Man plåghar och dher wedh säya: Altyd wårre som effter kommer. Item som Skrifften säger: Mundus in maligno positus. Werlden är stadd i dhet onda. Aff Tyskan säger man: Die Zeit wirdt immer ärger. Item: Das beste kumpt selten hernach. etc.

Jw warmare baad/ jw meera swett. i. e. Luc. 22. v. 44.

Jw större anfächtning / jw mehra ångest. Dheraff säya och Tyskarna: Je näher der sonnen/ je mehr das man schwitzet. etc.

Jw argare skalck/ jw bättre Lycka. i. e. Pred. 9. v. 2.

Som man sade: Werlden häller altyd medh sin Barn. Dheraff man och plåghar säya: Psal. 17. v. 14.

Jw frommare Christ/ jw större korß. Psal. 73. v. 2. ad 21.

Fortuna ignavos fovet, Eraf: Item: Corvi luscinijs honoratiores, Idem: Om sådhana Hiob. 21. v. 7. ad 27.

plåghar man och säya: **Han haar mehr lycka än rätt:** Förståendes at han hade fulle annadt förtiänt. etc. Men dher emoot säger man medh Terentio: Multis fortuna parcit in pænam. Item aff Swänskan: **Man giöder och Swijnen til slachketijden.** Tyskarna säya och: Je ärger schalch/ je besser glück. Item: Dem bosen Hund wächset der schwantz. etc. Inf: lit: Ondt: Straff:

Jw meer man stryker Kattan på ryggē/ jw

meer sätter han vp Hufwudet. i. e.

Prov. 30. v. 21. & seq: Jw meer man wåyer paddan/ jw meer hon yfwes. Fast wedh sådan meening plåghar man och såya: Rusticus inflatur nimium, si sæpe rogatur. Tyskarna såya och: Je mehr man den Bawren fewret/ je stoltzer er wirdt. etc. Sup: lit: Gråå: Inf: lit: När:

Jwl räcker intet til Påsk. i. e. Som man sade: Dhet wahrar intet långie/ at fattigt folck haar något. Jwlekakan blijr intet Påskemåål. Dhet räcker intet så långe för fattigt folck.

Syr. 13. v. 18. & seq: Jw meer skabben klåås/ jw meer han klijar. i. e. Jw meer man vmgår medh ondt sålskap/ jw meer får man lust dher til. etc. Inf: lit: Lijkt:

Prov. 3. v. 11. 12. Hebr. 12. v. 6. & seq: Apoc. 3 v. 19. Jw kiärare Barn/ jw skarpare rijs. i. e. Jw meer Barnet ålskas/ jw mehr måste dhet hållas vnder agan. Tyskarna såya och: Je lieber Kindt/ je größer ruht. etc. Sup: lit: Ag: Barn:

Jw fleere Kockar/ jw mindre sodh. i. e. Jw fleere reedeswänner/ jw mindre i wisthwset. Här medh förstås och: När många sättias til en giärning/ som elliest genom en eller fåå kunde förrättas. Ty hwar wil giärna haa sitt stycke aff steeken/ dheraff blijr omsijder Hwßbondens deel minst. etc. Inf: lit: Mång:

Jw större Lycka/ jw meer afwund. i. e.

Psal. 112. v. 10. Afwundh är Lyckones fölließlagh. Invidia fortunæ comes, Eras: Item aff Senecâ:

Simul

Simul ista mundi conditor posuit Deus, odium & regnum, &c. Sup: lit: Affw:

Jw dyrare / jw kiärare. i. e. Dhet man dyrt köper/ håller man måst aff. Dhet Barnet som Moderen är swåraſt födt/ plägher hon hålla kiäraſt; Effter dhet är henne så dyrt köpt. etc. Sup: lit: Dyr:

Jw större wååp/ jw högre såthe. i. e. Giäcken wil giärna wara åhrad. Och går då effter gambla Ordspråket: När man gieer Narren en spann/ så taar han sielff en aln. Item: Släpper man dhen Onde i Kyrkian/ så wil han på höga Altaret. etc. Sup: lit: Aldr: Ded: Inf: lit: När: Matth. 19. v. 30.

Jw äldre jw karigare. i. e. Dhet är ett gemeent ålderdoms feel at wara niugger. Seneca haar fördenskul sagt: Senes ad rem nimium attenti. Item: Vitium commune omnium est, ut nimium ad rem in senectâ attentissimus quisq; est. &c. Terent: Tysken säger: Je älter je kariger. etc. Sup: lit: Gir: Inf: lit: Äld:

Jw mehra man / jw meer lycka. i. e. Som man wille säya: Lyckan kan offta favorisera dhen ena meer än dhen andra. Och elliest niuter vndertyden dhen ena/ dhens andras lycka til goda. etc. Matth. 18. v. 19. 20.

Jw längre Dagh/ jw stäckre tråd. i. e. När dagarna äre länga/ blir minst spunnet; Vthan måst wedh ottor och qwällar/ då dagarna äre stackotte/ Dheraff sägher man då: När dagen är läng/ blir tråden kortt. etc.

Jw längre man lefwer / jw mehr man lährer. i. e. Som man ellieſt ſägher: **Man lährer mädhan man lefwer.** Så länge man lefwer / ſå får man altijdh höra och lära något nytt. Dheraff man och ſäger: Res, ætas, uſus; ſemper aliquid apportat novi. Item: Dies diem docet. Eraſ: Poſterior dies prioris eſt diſcipulus. &c. Idem: Och aff Tyſkan: Je lenger man lebet / je mehr man lernet. etc. Sup: lit: Bättr: En: Ing: Inf: lit: Man:

Syr. II. v. II. & ſeq: Prov. 28. v. 22. **Jw mehr man wil jw mindre man får.** i. e. Jw meer man trachtar effter åhra och ryfkedom / jw mindre får man dheraff. Ty / **dhen Lyckan ſöker / honom löper hon vndan.** etc. Item: **Dhen ſom wil för mycket / miſter offta heela ſtycket /** ſom Dhen Æſopiſche Hunden. etc. Tyſkarna ſäya: Wer zu viel wil / dem wirdt zu wenig. etc. Sup: lit: Den:

Pſal. 53. v. 6. **Jw mehra frucht / jw ſtörre fahra.** i. e. Dhem räddom är altijdh fahran närmaſt. Et vice verſâ: Dherföre haar och Livius ſagt: Quò timoris minus, eò minus periculi eſt. Och Poëten: Audentes fortuna juvat, timidoſq; repellit. Ovid: Item: Timidi nunquam ſtatuerunt trophæum. Eurip: Och aff Saluſtio: Audacia pro muro habetur. &c. Sup: lit: Den: Frucht: Inf: lit: Wåg:

Jw meer man ynkar Barnet / jw mehr dhet gråter. i. e. Jw mehr man häller medh paddan / jw mehr kan hon ynka ſigh. etc. Super: hac lit:

Jw

Jw längre wedh Hoswet / jw diupare i Hälswetet. i. e. Jw närmare fahran. Ty hofflefwernet är altijdh osäkert. Dherföre blij och Hofftiänare märckeligen warnade aff en Poët/ som haar sagt: Exeat ex aulâ, qui volet esse pius. &c. Lucan: Man plågar och säya: Virtus & summa potestas non coeunt. &c. Hijt kan och lämpas dhet som Seneca skal hafwa swarat/ när honom är wordet tilspordt/ huru han så långan tijdh hade kunnadt vthärda wedh Hofflefwernet? Injurias ferendo, & insuper gratias agendo. &c, i. e. **Lijda orätt/ och tacka dher til.** etc. Sup: lit: Hoffl: Inf: lit: Lijd: 1. Cor. 9. v. 24.

Jw wärre man önskar Geeten/ jw bättre hon trijffj. i. e. **Omilda bööner bijta intet.** Wår Herre hörer inga fåfängia bööner. Lijka som när man hälsar en padda medh lyckönskan/ som intet är henne wärdh/ så går hon til hälsaren igen; Altså komma och omilda bannor bannaren hem igen. Deraff haar och Plautus sagt: Indignis si male dicitur, maledictum id esse dico: verum si dignis dicitur, benedictum est, meo quidem animo. &c. Matth. 10. v. 12. 13. Prov. 26. v. 2.

Jw närmare Kyrkian/ jw seenare dher. i. e. Dhen närmast boor/ kommer senast fram. Dheraff sägher man och: **Jhla kommer seent til hwijla.** Proximus ecclesiæ semper vult ultimus esse. Tyskarna säya och: Je näher Kirchen/ je spähter darein. Förståendes/ at all wärck som dagligh handteres/ tycker man komma tijdh nogh til. etc.

Syr.40.v.11. Prov.13. v. 25. **Jw meer man haar / jw meer man wil.** i. e. Som man sadhe: **Helfwetet blir aldrigh fult. Dhen girige får aldrig nogh.** Dheraff sägher man och i gambla Versen: Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit. Item aff Stobæo: Majores cupiditates, majores faciunt indigentias. &c. Tysken sägher: Je mehr man hatt/ je mehr man wil. Item: Geitz wächst mit dem geldt. etc. Sup: lit: Gir: Inf: lit: Myck:

Sap.6. v. 7. **Jw mehra Synd/ jw större straff.** i. e. **Offta bryta/ ökar straffet.** Crescentibus delictis, exasperantur pœnæ. &c. Inf: lit: Offt: Stoor:

Syr.14. v.9. 10. **Jw magrare Hund / jw större Loppor.** i. e. Jw kartigare siltz/ jw mehr tilsökning; Ty **Nydingzbröd blir snarast äthet. etc.** Inf: lit: Nyd:

Syr.14. v.3. & seq: **Jw rykare/ jw armare.** i. e. **Jw meer man haar/ jw mindre man gieer.** Om sådana armlingar säger Tysken: Er ist ein Hund/ wen er nuhr ein schwantz hette. etc.

Syr.13.v.30. **Jw armare/ jw argare.** i. e. När en Menniskia blir vthfattigh/ och lyka som desperat/ giör hon offta williandes ondt/ effter hon intet haar at wederwäga/ dhet henne til straff kan ifrågatagas. etc. Sup: lit: Arm: Död:

Jw mehra dryck / jw större torst. i. e. Som man wille säya: **Afftondryck giör morgon torst.** Jw mehr man til öfwerflöd dricker/ jw mehr törster man dher effter. Dheraff haar och Poeten sagt: Quò plus

sunt

sunt potæ, plus sitiuntur aquæ. Ovid: Typsken sägher och: Vbrige Wein macht durst. Item: Wer heut hatt getruncken/ wil morgen gern sauffen. etc. Sup: lit: Afst: Hund:

Jw större took / jw meera roop. i. e. Narren haar altijdh måst aff munnen. Man plågar fördenskul säya: **Mycket aff munnen / och lijtet aff Vllen / sade han som klipte Soon.** Dheraff haar och Seneca sagt: Verbosos valdè, & unà sapientes, nondum ego vidi. Item: Ut moneta illa optima, quæ pretij plurimum habet in parvâ mole; Sic sermo, sic sensus: Idem: Loquentiæ multum, sapientiæ parum, &c. Saluft: Inf: lit: Myck: Rådd: Smått: Pred. 5. v. 2.

Jw mehr man sofwer/ jw meer man wil. i. e. Som man sade: **Waanen är dryger.** Dhen som wånier sigh en ond waana/ han haar ondt at wånias dher ifrå. etc. Inf: lit: Waahn: Prov. 22. v. 6.

Jw mehr aff moodh/ jw stillare Blodh. i. e. **Jw kiäckare man / jw mindre aff Ord.** Livius haar fördhenskul sagdt: Viri militiæ nati, & factis magni, ad verborum, lingvæq; certamina rudiores sunt. Item: Viri fortes, in opere acres, ante id placidi. Aristot: Lingvâ quidem segnis, sed dextera viget, Sophocl: &c. Sup: lit: Diup: Pred. ut superius.

Jw högre du äst/ jw mehr ödmiuka digh. i. e. Som man sade: **Jw högre Blod/ jw spaakare moodh.** Cicero haar dherföre sagt: Quantò sumus superiores, tantò Syr. 3. v. 20. 21. & Cap. 10. v. 17. &. seq: Prov. 29. v. 23.

Matth. 20. v. 27. submissius nos geramus. &c. Man sägher fördhenskul aff Tyskan: Grüs kumpt vom hoffe. Som man wille säya: Dhen större bör hälsa dhen mindre/ och dhet til at thee sin dygd och humanitet. Poëten haar och dherom wäl sagt:

Ex aulâ vetus est verbum, Prodire salutem:
Non tu majorem, te petat ille prior, &c. Gland:

Super: hac lit: Sup: lit: Den: Inf: lit: Mått: Dom:

Jungfrwkiött mognar snart. i. e. Vnga Qwinnes personer blij snart mannbahre. Dhe wäxa hastigt moot Man. etc. Inf: lit: Mogs

Syr. 6. v. 6. **Jungfrwr och Glaas stå offta i fahra.** i. e. Medh dheres fall är snart äth. Sup: lit: Bäst: Fägr: Inf: lit: Ondt: Qwinn: Skiön: Läås här om Syrach til warning.

Jä.

Hiob. 5. v. 6. 7. Pred. 6. v. 7. **Jämmer och nödh/ är hwardags brödh.** i. e. Här i Werlden haar man intet annat at wänta/ än älende och wedermöda. Dherföre haar och en gammal Scribent dherom sagt: In vita nihil est, nisi propagatio miserrimi temporis. &c. Och aff Tyskan: In diesem leben ist nichts den Hertzleid. etc. Sup: lit: Arb: Inf: lit: Sorg:

Ka.

Syr. 13. v. 18. & seq: **Kaka söker maaka.** i. e. Lijkt söker lijkt. Concolores aves facilimè congregantur. Eras: **Lijka foglar flyga giärna ihoop.** etc. Inf: lit: Lijkt: Man säger och:

Kaka

Kaka finner fulle maaka. i. e. Aldrig är någon så ond / han finner jw sin lijke. Man säger dherföre aff Erasmo: Malum malo aptissimum. Item: Reperit patella operculum, &c. Idem: Sup: lit: Hwadt: Ing: 1. Joh. 5. v. 19.

Kalffskinn komma så wäl på wäggien som Oxehwdar. i. e. Som man wille säya: **Döden seer intet effter åhren.** En vngh kan så snart döö som en gammal. Poëten haar fördhenskul sagt: Illa (sc. mors) rapit juvenes, primâ florente juventâ. Virg: Item: Hæc aufert juvenes, & retinet senes, &c. Idem Virg: Tysken säger och: So bald stirbt ein Kalb als eine Kuh. etc. Sup: lit: Död: Syr. 14. v. 18. 19.

Kall/ haar bådhe födha och fall. i. e. Effter som ämbetet blijr illa eller wäl handteradt/ så föllier och dher medh Lycka och Olycka. Dheraff säger man och: Quilibet faber propriæ fortunæ. **Hwar smijder sielff sin egen Lycka.** etc. Sup: lit: Hwar: Iw: Ämb: Psal. 82. v. 7. Sap. 6. v. 7. Esa. 9. v. 20. Rom. 12. v. 7. 8. 11.

Kalla intet på dhen Onda/ han kommer fulle obedin. i. e. Som man elliest wille säya: **Reetas intet wedh paddan/ hon biuder sig fulle sielff til.** Item: **Släpp intet Lwsen i Skinfällen/** hon leetar sigh fulle sielff dijt. Deraff man och säger medh Erasmo: Mala ultrò adsunt. Item: In proclivi malum, &c. Idem: Aff Tyskan säger man och: Syr. 22. v. 14. & seq. Hiob. 39. v. 33.

Man

Man darff den Teüffel nicht an die wandt mahlen/ er kumpt wol selbst ins Haws. etc. Sup: lit: Biud: Giff: Inf: lit: Lÿd: Ondt:

Matth. 25. v. 15. **Kan tu intet springa öfwer/ så kryp under.** i. e. Man måste sticka sigh i tyden: Taga lägenheten som hon faller. Och heeter: Tempera te tempori. Wedh sådan meeningh plägar man och säya: **Är winden knapp/ så lägg på lowen.** Dheraff haar och en Scribent wål sagt: Quoniam id fieri quod vis, non poteſt, velis id quod poſſit, &c. Sup: lit: Den: Inf: lit: Åhr: Öfwr:

Syr. 11. v. 2, 3. **Kappan giör intet Muncken.** i. e. Kläderna göra intet mannen. Habitus non facit Monachum. Haar Eraſmus sagt: Man kan och fulle kläda på en gårdzstöör. Dheraff sägz och: **Dhet äre icke alla godha Präſter / som draga ſijda Kappor.** Item: **Man ſkodar intet Hunden efter håret. etc.** Inf: lit: Skod:

Syr. 9. v. 14. 15. **Kaſta intet bortt dhet oreena Wattnet / förr än du haar dhet reena.** i. e. Som man wille säya: Pröfwa först dhe nyia wännerna/ förr än du förlåter dhe gambla. Ty **nyia wänner / är ſom nytt Wijn.** Cicero haar fördhenskul icke illa sagt: Veterrimæ amicitiæ debent eſſe ſvaviſſimæ. Och aff en gam: Poët: Non erit antiquo, novus anteferendus amico. &c. Anthelm: Tyskarna säya: Die alten freunde ſeind die beſten. etc. Sup: lit: Gambl:

Kaſta intet Pärlor för Swijn. i. e.

See wäl til hwem du gieer dina gåfwor; Om och dhen är gåfwan wärdh. Dherom säger man och i en gam: Vers: Turpè rosas suibus, sanctum dare turpè catellis. Man måste intet gifwa Hunden aff Helgedomen. Erasmus kallar dhet: In asini aures canere. Tysken säger: Man sol die Perlen nicht für die Sew werffen. etc. Sup: lit: Giff: Inf: lit: See: Syr. 12. v. 1. 2. Matth. 7. v. 6.

Kasta intet småsteenar åth wår HErre/ han kastar stoora igen. i. e. Som man ellest plägar säya: **Skiämpta intet medh Helgonen/ dhe giöra hiärtekn.** Dherom haar och en Scribent sagt: Vitium est cum divis contendere. Callimach: Item aff Plauto: Est profectò Deus, qui quæ nos gerimus, auditq; & videt, &c. Inf: lit: Skiämpt: Act. 9. v. 5. Syr 8. v. 1. Prov. 20. v. 2.

Kasta Bår i Biörnerumpan. i. e. När man wil bära fram något som intet förslår til dhet man förehafwer; Så är dhet lijka som man wille kasta fram ett lijtet Bår til at mätta en Biörn medh. Erasmus kallar dhet: Elephanti culicem conferre. Dheraff sägher man och: Leo non curat muscas. Idem: **Leyonet achtar inga Flugor.** etc. Inf: lit: Ley: Örn: Joh. 6. v. 9.

Kasta vth Kroken/ dhet nappar jw nägorstädz. i. e. **Trägen winner.** Man måste försökta lyckan på allehanda sätt; Och föllia Poëtens rådh/ som haar sagt: Casus ubiq; valet, semper tibi pendeat hamus. &c. Ovid: Super: hac lit: Inf: lit: Träg: Matth. 15. v. 28. Luc. 18. v. 5.

Kasta

Syr. 9. v. 14. 15. **Kasta intet bortt dhet gambla Ambaret/ förr än du weest om dhet nyia håller Watn. i. e.** Ut superius **dhet oreena Wattnet. etc.** Cicero haar dherom sagt: Amicos novos parans, veterum ne obliviscare, &c. Sup: lit: Gambl: Wedh sådan meening säger man och:

Kasta intet bortt dhe gambla Skoona / förr än du får dhe nyia. Idem:

1. Macab. 5. v. 40. **Kasta Yren i siöön/ och löpa landwägen.** i. e. Öfwergifwa ett wärck aff desperation. När man intet kan meer vthrätta/ och nöden är för handen/ brukar man dhetta för Ordspråk: **Jagh kastar Yren i siöön. etc.** Erasmus sägher: Cum cane simul & lorum. Aff Tyskan säger man: Das Kindt mitt dem bad aus schütteln. etc. Hyt länder och dhet man säger i ett annat Ordspråk:

Kasta och löpa är twiflad wärck. i. e. När ingen wijdare hiälp är för handen / och man släpper en ting handlöst; Dhet kallas **släppa och löpa.** Taget til åfwentyrs aff Krygz wäsendet; Dher man seer sigh wara öfwermannad/ kastar man offta wapnen/ och salverar sigh medh flychten. Sådant kallar Erasmus: Consilium simul cum re amittere. Tysken säger: Guht vnd muht verlieren. etc. Inf: lit: Nöd: Rådd:

Matth. 17. v. 16. Luc. 6. v. 43. **Katt bråår på kiöön/ och Trollet på sin Moor. i. e.** Som man elliest sägher:

Applet

Äpplet faller intet långt frå Träät.

Mali corvi, malum ovum. Eraſ: Ond Ägg/ elacka Vngar. Ond rooth elack frucht. etc. Sup: lit: Dott: Inf: lit: Ondt: Äppl:

Katten hade giärna Fisk: men wil intet wäåta footen. i. e. Dhen laate hadhe giärna maaten/ men üd; intet sökian. Dherom sägher man i en gammal Vers: Felis amat piſces, ſed aquas intrare recuſat. Item aff Eraſmo: Lupus circà puteum, chorum agit. Och aff Tyskan: Die Katze geht vmb den heißen brey. etc. Sup: lit: Han: Syr. II. v. II, & ſeq:

Kattens leek är Muſens dödh. i. e. Dhen mächtighe spelar offta så länge medh dhen fattigha/ at han omsijder mäſte sättia håret til. Dherom säya och Tyskarna: Der Katzen schertz/ iſt der Meuſe thodt. etc. Inf: lit: Mätt: När: 2. Reg. II. v. 14. &, ſeq:

Katten är aldrigh så slädth/ han haar jw skarpa kloor. i. e. Släåter i ögon/ och falsker i hiärtat. Och bly sädhana kallade: Ögnewänner. Dheraff Tyskarna säya: Hüt dich für die Katzen/ die vorne lecken/ vnd hinden kratzen. etc. Inf: lit: Ögn: 1. Joh. 3. v. 8. Syr. 37. v. 1. & ſeq: Syr. Cap. 6. v. 8. & ſeq:

Katten weet ſulle hwem han ſleeker. i. e. Han häller sigh giärna til dhen ſom maaten gieer. Item: Gryſſen går giärna diſt något wankar. etc. Sup: lit: Grys: Pſal. 73. v. 10. Joh. 6. v. 26.

Kiöp

Ki.

Prov. 13. v. 11. **Kiöp i tijdh så haar du i nöden.** i. e. Then som något skaffar i förrådh / så haar han når thet tränger. På Tyska säger man och medh Qwacksalwerna: Kauff in der zeit/ so hastu in der noht. etc. Sup: lit: Bättr: God: Han: Inf: lit: Man:

1. Macab. 3. v. 41. **Kiöpa Waggan/ förr än Barnet är födt.** i. e. **Owrypne Ägg äre owiße Vngar.** Och heeter som Erasmus haar sagdt: Antè lentem ollam augere, &c. Sup: lit: Bååß: Fåå: Inf: lit: Ow: Såll:

Kiänner hwar sigh/ sade Meshatten föll emoot tsen. i. e. Hwar kiänner bäst sielff/ hwar Skoon trycker. ett. Sup: lit: Ing:

Kl.

Mich. 7. v. 3. Luc. 23. v. 7. ad 12. **Klaga för Hunden/ at Byckian beet.** i. e. När man klagar hoos then ena Paddan / at then andra haar giordt orätt / så blyr man lyka mycket hörd och hulpen. Theraff kallar Erasmus thet Apud novercam queri, Item: Quàm miserum est ab illo lædi, de quo non possis queri, Man sägher och aff en gam: Scribent: Justa ab injustis petere, insipientia est, Man plågar och säya: Ab Herode ad Pilatum, &c. Tysken säger: Der Stieffmutter klagen. etc.

Deut. 19. v. 15. Hebr. 10. v. 28. Joh. 8. v. 17. **Klaganden bör bewijsa.** i. e. Then något wyter/ måste medh stål tilbinda. Man säger förthenskul per reg: juris: Actori incumbit probatio, i. e. Der kläger mus beweisen. etc. Inf: lit: Ob: Om: Wittn:

Klappa

Klappa paddan/ så snappar hon digh igen. i. e. **Stryker man Kattan/ så klöser hon igen.** Gteer man en tiähnare sielffzwäld/ så klyfwer han snart på Hufwud. Dheraff plägar man säya vthi en Vers: Ungentem pungit, pungentem rusticus ungit. Sådant folck måste fördhenskul altijdh hållas gråå och blåå/ om dhe skole giöra gott. Ty elliest går som man säger: **När Tomptegubben får ny Kiortil/ så sichtar han intet mehr. etc.** Sup: lit: Giff: Gråå: Iw: Syr. 33. v. 25. & seq:

Kloo för Biörnskinn. i. e. Som man wille säya: **Han haar skinn på näsan.** Onder at wedfåås. Han ryfwer ifrån figh. etc. Habet fænum in cornu. Eraſ: &c. Sup: lit: Han:

Klookt Barn som kiänner sin Faar. i. e. Owiß wetskap. Dherföre haar och Eraſmus sagt: Patrem ſuum nemo novit. Diogenes är en gång blefwen warse/ huru en stiöfos son hade kastat steen bland en hoop folck/ och dhervppå sagt til honom: Cave ne patrem ferias. Dher medh förstående Faderens owißheet. etc. Inf: lit: Modr:

Klookt rådh slår offta feelt. i. e. Dhet man förmeener wijßligeſt hafwa betänckt/ och nogast öfwerlagt/ går snaraſt tilbaakar. Dheraff man och säger: Optimè cogitata, peſſimè sæpè cadunt. &c. Aff Tyskan sägz och: Ein guhter raht/ offt gefehlet hatt. Item: Die besten ahnschläge/ gehn offt zu rück. etc. Inf: lit: Wijßd: Prov. 16. v. 1. 3. 9.

Syr. 40. v. 25. **Klookt rådh bör intet förachtas.** i. e. Som man sadhe: Försmå intet hwadh en klook man styrcker och råder. Ty ett gott rådh är i nödenne bättre än en skatt aff Guld; haar Syrach sagt: Dheraff säger man och billigt: Vox amici vox Dei est. &c. Fab: de Avibus & noctuâ. Sup: lit: All: Den: Efft: Gott: Inf: lit: Rådh: Snaar:

Prov. 16. v. 13.

Prov. 20. v. 18. **Klooker i ottydh.** i. e. Han är wijs när intet behöfwes. Nocte lucidus, interdiu inutilis, &c. Sup: lit: Efft:

Prov. 20. v. 5. **Klookt Hufwudh gieer wijst rådh.** i. e. Som Hufwudet är / så är och förståndet. Dheraff plägha och Tyskarna säya: Gens kopff hatt weinig hirn. etc.

Klookt Barn lefwer intet längie. i. e. Som man wille säya: **Omogen frucht waarar intet längie.** Derföre haar och Erasmus sagt: Odi puerulos præcoci sapientiâ. Præcocia ingenia rarò ad maturitatem perveniunt. Qvintil: Item aff Plinio: Senilis juventa, est præmaturæ mortis signum. &c. Och blij förohenskul aff Sophocle kallade: Viriles pueri. &c. Inf: lit: Om:

Syr. 11. v. 1. **Klookheet sätter mannen på säthet.** i. e. Wijßdom vphöyer sin älskare. Dheraff säger man och: Prudens secumfert opes. &c.

Klookheet haar ögon i nacken. i. e. Hon seer bådhe före och effter sigh. En wijs man måste wara circumspect. Dheraff haar och en Scribent sagt: Prudentia, præsentia ordinat, futura providet, præterita recordatur. Item: Sapientis est præmeditari omnes rerum eventus, i. e. Som Tyssen sägher:

Alle

Alle zufälle bedencken. Terentius haar dherom wäl sagt: Istuc est sapere, non quod ante pedes modò est, videre, sed etiam illa quæ futura sunt, prospicere. Dhet samma tilskrifwes och Scipioni Africano, Val: Max: Christus råder sielff sina Lärjungar/ at wara förssichtige. In contrarium plägher man säya: Imprudentis est clausula; Quis hoc putasset? Dheraff haar och en Scribent wäl sagt: Vir literatus duplò acutius videt. &c. Manand: Inf: lit: Lärd: Pred. 2. v. 14. Matth. 10. v. 16.

Klää intet alt som klitar. i. e. Som man ellest sägher: **Swed intet alt soni ludit är.** Man får intet wara alt för grannräknande; eller skäffta hwart Ord wänner emillan. Ty man säger: **Allt för nooga minskar wänskapen. etc.** Sup: lit: Allt: Inf: lit: Man: Prov. 30. v. 33.

Kläder heedra mannen. i. e. **Hwar är så hädder som han är klädder.** Vestis virum facit. Haar Erasmus sagt: Dher medh häller och gamble Versen: Hunc hominem decorant, quem vestimenta decorant. Ellest plägher man och säya: **Penningen biuder tala/ Kläder biuda framgå. etc.** Tysken sägher: Das kleidt zihret den man/ wers hatt/ der zihes ahn. Item: Kleider machen leüt; Lumpen machen leüs. etc. Sup: lit: Hwar: Inf: lit: Mood: När: Pen: Syr. 40. v. 26.

Kläder och gång wijsa narren vth. i. e. Aff Kläder/ gång och äthäfwor pröfwas mansens sinne. Habitus mentis in corporis statu cognoscitur. Liv: Item: Habitus bonum virum indicat. Eras: &c. Syr. 19. v. 26. 27.

Kn.

Prov. 13. v. 11. **Knapt i Kiöket / giör maagra bethar.** i. e. Armodh låhrer spara. Lyttet förrådh låhrer niugga. etc. Sup: lit: Arm: Fatt: Inf: lit: Lyt: Man: Ring:

Ko.

Matth. 6. v. 34. **Kommer dagh / så kommer rådh.** i. e. Man förier intet för dhen dagh man aldrigh sägh. Erasmus haar dherföre sagt: Dies diem docet. Och aff Poëten: Consilium nobis resq; locusq; dabit. &c. Ovid: Aff Tyskan plägar man och säya: Morgen kumpt Tag vnd Raht. Item: Zeit ist der beste rahtgeber. Man müste fördenskul intet förta för morgondagen. etc. Sup: lit: Ded: Hwad: Inf: lit: Råd: Sörg:

Komma effter / som Koo i skitit gråås. i. e. Dhen effter kommer / han effter faar. Erasmus kallar sådant: Post festum venire. Item: Serovenientes malè sedentes. Dhen seent kommer / får elackt säthe. Dheraff haar och Poëten sagt: Tarde venêre bubulci. &c. Virg: Sup: lit: Den: Inf: lit: Ömd:

Prov. 3. v. 28. **Komma medh Miölcken / sedhan Föhlet är dödt.** i. e. Dröya medh hiälpen til dhes skadan är skedd. Och då plägher man säya: Mådan gräset groor / så dööt Märren. Aff Erasmo blir dhet kallat: Aquas cineri infundere. Som man wille säya:

Slå

Slå watn på Askan / sedan Hwset är vpbrändt. etc. Inf: lit: Mäd: Setnt: Wän:

Kommer skiökan i Hiärtat/ så kommer hon snart i pungen. i. e. Blir hon först älskad / så får hon fulle hwadh hon åstar. Och heeter då effter gambla Ordspråket: Prov. 5. v. 3. & seq: Syr. 9. v. 3. & Cap. 13. v. 1.

Aff Elden blir man bränder/ och aff skiökan skämder. Ähr altså som Poëten haar sagt: Meretrix est janua mortis, &c. Sup: lit: Aff:

Konsten haar en gyllende botn. i. e. Hon haar något at lyta på når dhet tränger. Prov. 13. v. 18.

Hon fiskiar intet fåfångt. Dheraff säger en Scribent: Artem quævis alit terra. Sveton: Item: Ars census, opera vita, &c. Sup: lit: Gott: Infer: hac lit: Inf: lit: Mand: Wyss:

Konsten är intet tung at bähra. i. e. Som man sadhe: Wäl är dhen som något gott haar lährt. Deraff haar och Erasmus sagt: Ars neminem gravat. Tyskarna säya och wedh samma meeningh: Ahn Künsten trägt man nicht schwer. Item: Kunst ist leicht zu tragen/ nur schwer auff zu laden. i. e. Lähras. etc. Infer: hac lit: Inf: lit: Lähr: Prov. ut superius.

Konsten slår offta feelt. i. e. Ingen är så wyss/ at han icke stundom feelar. Tyskarna säya: Einem guhten fischer entgeht offt ein Ahl. etc. Sup: lit: Feel: Ing: Jacob. 3. v. 2.

Konsten bättrar naturens feel. i. e. **Dygd skyler waanskapnad.** Dheraff Prov. 11. v. 22.

haar en Scribent sagt: Ars etiam naturam frangere potest, &c. Heliod: Poëten haar och sagt: Non formosus erat, sed erat facundus Ulysses, Virg: Sup: lit: Dygd: Fägr: Ick:

Konst är mehr än ägor. i. e. Then något gott haar lärdt/ han är ryker nogh. Ingenium cunctas nobile vincit opes. Haar Poëten sagt: **Guld förgår/ konst består.** etc. Sup: lit: Gott: Super: hac lit: Inf: lit: Wyßd: Man säger lykwäl:

Prov. I. v. 33.

Konst går offta om Brödh. i. e. Hon blyr offta förachtad. Deraff säger man och vtht en gam: Vers: Et genus & virtus, nisi cum re, vilior algâ est, &c. Doch säger man in contrarium:

Konsten finner sulle födhan. i. e. Ut superius. Hon haar en gyllende bottn. Kunst fischet nicht vmb sunst/ säya Tyskarna. etc. Superius & Infer: hac lit:

Prov. 13. v. 18.

Konsten wäxer intet på Träå. i. e. Hon är intet så lätt at få. Dher wil mödha och arbete til. Item: **Hon tags intet medh Haaregarn.** Dherföre haar och Poëten sagt: Gaudent sudoribus artes, Ovid: Item aff Horatio:

Qui cupit optatam cursu contingere metam,
Multa tulit, fecitq; puer, sudavit & alsit. &c.

Then nampunnige Grækiske Orator Demosthenes skal en reeesa wara tilspord/ huru han til en sådan förträffelig wältaligheet wore kommen/

men/ och gifwet til swar: Plus Olei, quam Vini conſumendo. Förſtåendes dher medh flyt och nattewakande. etc. Inf: lit: Wyßd: Öffn: & Infer; hac lit:

Item: Diſciplinæ liberales tempore emuntur. Laërt: Heeter fördenskul ſom Tyskarna ſäya: Wer was lernen wil/ mus ſich ſawr werden laßen. etc. Inf: lit: Wyßd:

Konſt winner macht. i. e. Klookheet öfwergår ſtarckheet. Vincit ſapientia robur. Item: Ars robore longè melior. Clemens: Och aff Tyskan: Kunſt geht für ſtärke. Item: Der geſchwinde gewinnt den ſtarcken. etc. Inf: lit: Wyßd: Pred. 9. v. 16. 18.

Konſten är en godh thärepenning. i. e. Ut ſuperius. Hon haar en gyllende hatt. Dherom haar och Plato ſagt: Sua cuiq; ars pro viatico eſt. Item: Ars portus miſeriæ eſt. Eraſ: &c. Sup: lit: Gott: Inf: lit: Wyßd: Prov. 13. v. 18.

Konſten låter intet döllia ſigh. i. e. Hon briſter giärna vth dher hon är inne. Och heeter fördhenskul: Artis eſt artem tegere. Eraſ: Och ſom Tyskarna ſäya: Wbrige klugheit leſt ſich nicht bergen. etc. Sup: lit: Förb: Inf: lit: Wett: Syr. 24. v. 1.

Konſten beedz intet Bröd. i. e. Hon koſtar intet at hålla på ströö: Man gieer henne hwarken foder eller mååll. etc. Super: & Infer: hac lit: Prov. ut ſuprà.

Konſten är wyd / och haar liten tyd. i. e. Lifztyden räcker intet til at låhra alla Konſter. Ars longa, vita brevis. Eraſ: Diſcentes vita deficit. Cic: Tysken ſäger och: Wir ſterben/ ehe wir außlernen. etc.

Prov. 13. v. 18. **Konſt och Låhra/ gieer Bröd och Åhra.** i. e. Dhen något gott haar lärdt/ han blijr heedrad och affhållen. Poëten haar dherföre ſagt: Artibus ingenuis quæſita eſt gloria multis, &c. Ovid: Item: Artes bonorum fontes ſunt. Xenoph: Sup: lit: För: Inf: lit: Låhr:

Prov. 23. v. 9. Syr. 21. v. 18. **Konſten haar ingen ſtörre fiende/ än dhen ſom intet gott haar låhrdt.** Ars non habet oſorem niſi ignorantem. Item: Homine imperito nil quidquam injuſtius, qui niſi quod ipſe facit, nil rectum putat, &c. Terent: Sup: lit: Hwar:

Konſten blijr ſnarare laſtad än lärd. i. e. Lättare förachtad/ än efftertrachtad. Dheraff haar och Eraſmus ſagdt: Reprehendere facilius eſt quàm immitari, &c. Och medh Tyſkarna: Können wir nicht alle tichten/ ſo wollen wir doch alle richten. etc.

Pred. 7. v. 12. 13. **Konſt behöfwer lycka/ och lyckan konſt.** i. e Dhe måſte räckia hwar andra handen. Ty lyckan behöfwer konſt til ſitt egit erhållande. Dheraff ſäger man och: Ars ſola laborat, citrà fortunæ opem. Item: Ars amat fortunam, fortuna artem. &c. Ulp: Aff Tyſkan ſägher man: Kunſt ohne witz/ ſchaffet weinig nütz. etc.

Prov. 13. v. 18. **Konſten fiſkiar intet ſåfångt.** i. e. Hon winner fulle föohan. Dhen något gott haar lärdt/ han får fulle Brödh. etc. Super: hac lit:

Prov. 16. v. 14. & Cap. 19. v. 12. & Cap. 20. v. 2. **Konggord åre dunnerſlagh.** i. e. Dhe haa ſkräck medh ſigh. Dherföre haar och en wijs man ſagt: Nihil intereſt inter minas regum, & iram leonis. Item aff Salomon: Konungens

gens wrede är Dödsens budskap. etc. Sup: lit: Drygt: Man säger och:

Konggord haa Laag i hand. i. e. Konungens befalningar haa laga krafft. i. e. Man får intet säya dher emoot. Dhe måste intet critiseras. Plautus haar fördhenskul sagdt: Indigna digna habenda sunt, herus quæ facit. Item: Decet timeri Cæsarem, &c. Sen: Tyskarna säya: Des Königs wil / hatt kein ziel. etc. Dom: Regl: Sup: lit: Drygt: Herr: Inf: lit: Lydn: Prov. ut suprà.

Kongens heeder äre ryka yndersäter. i. e. Som man wille säya: Aff dhen fattigha är lytet at hämpta. Ty dhet är ondt at ryskia dhen skallota. Dherom sägher man och i Sw: Rymen:

Ryka Städer och ymnigt Landh/
Fäster Kongen Swärd i handh. etc.
Sup: lit: Bo: Inf: lit: Ryk:

Koon molckar intet deste meer / at skällan är stoor. i. e. Som man wedh lyka meening wille säya: Prästen mässar intet deste mehr/ at Kyrkian är högh. Och förstås här medh/ när lytet blir gifwet vthi ett stoort kåril. etc. Sup: lit: Giffw: Inf: lit: Präst:

Koon torff en gång sin rumpa wedh. i. e. Såsom Koon i heeta tyden wäl behöfwer sin rumpa/ til at affwärja Bromsar och Flugor; Så haar och en trängstadd Menniskia hiälp och vndsättning behooff i nödenne. Och är en förwytelse emoot otacksamt folck/ som intet kunna skönia dheres tráng/ och hwad hiälp dhem Syr. 12. v. 2, 3.

wederfahrs. Man pläghar fördhenskul dherwedh säya: **Han tränger liftet/ som intet tränger meer än en gångh.** etc. Sup: lit: Den:

Sap.3. v.15. **Koppar mynt/ Koppar siälemåßa.** i.e. Arbetet effter löhnen. Pro cupreis cupreas nummis lege clerice missas. Tyskarna säya och: Kupfferne geldt/ Kupfferne selemes. Item: Wie die wahr/ so das geldt. etc. Sup: lit: Hwarr: Inf: lit: Löhn: Säd:

Korgen ökar sorgen. i. e. När en frijare får ney/ giör dhet honom sorgse och förbittrad. Bland Studenter pläghar man (när någon anhåller hoos en Pyga/ och får repuls) låta honom til action, vthi Stamböckerna mååla en Jungfrw/ som håller en bottnlös Korg dher en Mansperson genomfaller; Och dherhoos föllianде klage Vers aff Latin och Tyskan sammansatte/ vnderskrifwa:

Armer mannus ego, per corbem fallere cogor;
Cor möeht in tausend/ springere frusta meum, &c.
Sup: lit: Fatt:

Prov.22. v.6. Jerem.13.v.23. **Korpen blir intet deste hwijtare fast han offta twättas.** i. e. Fåfängt arbete. Erasmus kallar dhet fördhenskul: Laterem levare, &c. Sup: lit: Hwad: Inf: lit: Låhr: Nat:

Korset måste båras aff vngdomen. i. e. Man måste i tijdh wänta sigh wedh beswär och mootgång/ at man deste bättre kan dragat. etc. Inf: lit: Thol:

Syr.2.v.4.5. Thren.3. v. 17.

Kortt och Thärning/ är owiß bärgning. i. e. spee

i. e. Speel och dobbel / är en owis födekrook. etc. Inf: lit: Såll: Tapp: Tij:

Kostar på beenen at ryda tråhåst. i. e. Som man wille säya: Dyra godha dagar / som haa trældom medh sigh. Dheraff plägar och Tysken säya: Wen man auffm stecken reitt / so kostes doch bein. Item: Narrheit ist auffm stecken reiten / eß heist doch nuhr zu fuß gegangen. etc. Sup: lit. Dyr: Ick: Syr, II. v. 4. & seq: Prov. 19. v. 2.

Kora förr ån du flyger. i. e. Tag rådh för giärning. Consule antè opus haar Pythagoras sagt: Deliberandum est diu, quod statuendum est semel. Maturè consulto facto opus. Saluſt: Item: Ne incalceatus in montes, &c. Eraſ: Sup: lit: Haſt: Syr. 37. v. 20. Luc. 14. v. 28.

Kr.

Krammat jwder molckar båst. i. e. Som man sade: Tresker giör intet otwungen. Lika som geeten och fåhret / när spånarna blij krammade / så giee dhe mehra miölck. etc. Inf: lit: Tredsk: Prov. 29. v. 19.

Kraffz gieer och födha. i. e. Smulor åre och Brödh. Man säger fördhenskul aff ett annat Ordspråk: Hönan lefwer så wäl aff sitt kraffz / som Leyonet aff sitt rooff. etc. Sup: lit: Hön: Inf: lit: Swul: Matth. 6. v 26. 34.

Kritget är liufft för dhen som aldrigh smaakat. i. e. Mången talar diärfft om fahran / när han är fiärran. Heeter fördenskul som Vegetius haar sagt:

Dulce

Dulce bellum in expertis. &c. Fab: de Equo militari. Sup: lit: God; Haan; Hund; & infer: hac lit:

4. Reg. 20. v. 19. Eſa. 39. v. 8. **Krijg föres för freden ſkul.** i. e. All Krijgzruſting bör ſkee til dhen ände/ at en ſäker fred må erhållas. Cicero haar fördhenſkul ſagt: Ità bellum ſuſcipiatur, ut nihil aliud quàm pax quæſita videatur. Si pace frui volumus, bellum gerendum eſt, ſi bellum omittimus, pace nunquam fruemur. Idem: Sapientes pacis cauſâ bellum gerunt, & laborem ſpe otij ſuſtentant. Saluſt: Item: Pax bello paratur. &c. Eraſ:

Luc. 14. v. 31. & ſeq: Pſal. 46. v. 10. Prov. 21. v. 31. **Krijgh är ſnarare börjadt än ändat.** i. e. Som man wille ſäya: Dhet är intet ſå lätt at begynna ett Krijg/ effter vthgången är owiß. Dherföre haar och Saluſtius ſagt: Omne bellum facilè ſumitur, cæterum ægerrimè definit. Item: Bellum incipere cuivis, etiam ignavo; deponi, cum victores velint. Idem: Aff Tyſkan ſäger man och wedh ſådan meening: Ein Haus iſt bald ahngeſtäckt/ aber langſam geläſchet. etc. Sup: lit: Harn; Infer: hac lit: Inf: lit: Når; Dheraff ſägher man och:

Deut. 28. v. 53. **Krijgh är ingen Barnaleek.** i. e. Man ſpelar dher intet om Äpple och Pärun; Dher wancka blodiga ſkiortor. etc. Sup: lit: Der; I Såd:

Prov. 21. v. 31. **Krijgslyckan hwälfwer ſnart.** i. e. Hon är obeſtändigh. Dhen ena haar ſegeren i dagh/ och ligger i morgon vnder; Och ſkifter äther dhet ſamma om. Man ſägher fördhenſkul: Alea belli dubia. Eraſ: Incertus eſt exitus, & anceps belli fortuna. Item:

Fortu-

Fortuna belli ſemper ancipiti in loco eſt. Sen: Mars communis, & victum ſæpè erigit, & victorem affligit. Liv: Et interimit quoq; jam perimentem. Idem: Han ſäger och: Martem communem belli animo propone. Idem Liv: &c.

Krygh kaſtar Laag vnder bänck. i. e. Dhet giör mycken oreeda. Ty **då går ſlag för Laag/ och wåld för rätt.** Dheraff haar och Cicero ſagt: Inter arma ſilent leges. &c. Och aff Tyſkan: Kriegsrecht / iſt rauberrecht. Item: Im Krieg leidet die gerechtigkeit noht. etc. Dherföre haar och Poëten wål ſagt: Nulla ſalus bello, pacem te poſcimus omnes. Virg: Inf: lit: Lag: Når: Habac. 1. v. 3. 4. 4. Reg. 20. v. 19.

Krygh är ett gyllende nääth. i. e. Ett ſkadeligit fiſketyg. Dhen dher medh fiſkiar han winner ſåſom dhen dher meethar medh Gullkrook. i. e. Medh ſtörſta ſkadha. Och heeter: Aureo hamo piſcari. Eraſ: Keyſ: Auguſtus ſkal hafwa ſagt: Prælium nunquam ſuſcipiendum, niſi cùm major emolumenti ſpes, quam damni metus, oſtenderetur. &c. Sveton: Inf: lit: Meet: Super: hac lit: Luc. 14. v. 31. & ſeq:

Krygh vthan medel/ är Kropp vthan ſeenor. i. e. Dhen ſom wil föra Krygh medh thomma händer / han blyr ſnart öfwerwunnen. Dheraff kallas och krigztarfwen Nervus belli. Item aff Vegetio: Qui frumentum, neceſſariumq; commeatum non præparat, vincitur ſine ferro. &c. Luc. ut ſuperius.

Krygsbördan faller ojämpnt. i. e. Hon drabbar offta både wän och owän. Ty dher Sedes belli är i landet/ giörs föga åthſkilnadt

emillan

emillan wänner och fiender. Dher är plågan indifferent. Och går då som man plågar säya:

Geeten gnager dher hon är bunden. etc. Sup: lit: Geet: I Krÿg: Infer: hac lit:

Prov. 21. v. 31.

Krÿgh haar owis vthgång. i. e. Ut super: När Swärd drages vth. etc. Incerti bellorum exitus. Och aff Livio: Nusquàm minus, quem in bello, eventus respondet. Item aff en Poët: Et incerti, fallax fiducia Martis. &c. Sil: Ital: Man sägher och aff Tyskan: Vom Krieg ist nicht zu judiciren, ehe eß zum ende ist. etc. Super: hac lit: Inf: lit: När:

Deut. 28. v. 48.

Krÿgh haar en lång rumpa. i. e. Dhet slääpar mycket ondt effter sigh. Och blÿr fördhenskul aff Luciano kallade: Omnium malorum pater. &c. Man säger och dherföre:

Krÿgh föder krÿgh. i. e. Dhet ena Krÿget wäxer aff dhet andra. i. e. Dhet gieer tilfälle til ett annat. Tacitus haar dherföre sagt: Ex bello bellum seritur. Arma armis irritantur. &c. Plin: Tysken säger: Ein streit entsteht aus dem andern. etc. Inf: lit: Ondt:

Esai. 10. v. 5. 6.

Krÿgh tuchtar Folck och Landh. i. e. Genom Krÿg vthränses mycket ondt. Tyskarna säya fördhenskul: Krieg ist Gottes besem / da er land vnd Volck mitt außkehrt. Dheraff är och Attila dhe Huners Konungh blifwen kallad: Flagellum Dei. Gudz rÿs. etc.

Syr. 7. v. 1. 2. 3.

Krÿgare blÿr bekrÿgad. i. e. Dhen giärna förer Krÿgh / han får och mootståndare.

Prov. 22. v. 8.

Man sägher fördhenskul: **Dhen giärna slås / får något at plåstra.** Item:

Luc. 6. v. 38.

Arga

Arga Hundar få ryfwet skinn. Tyssken säger: Wer gern krieget/ der wirdt auch bekrieget. Och drabbar då på dhem dhet som sägz: Ut sementem feceris, ità & metes, &c. Sup: lit: Arg: Den: Inf: lit: Som:

Krug haar skiön blomster/ men elack frucht. i. e. Dhet seer fulle prächtigt vth til anseende; Men haar en ond efterslång. Dheraff haar och en Scribent sagt: Ordinatus exercitus jucundissimus aspicitur amicis, molestissimus hostibus. &c. Xenoph: Super: hac lit:

Krygzman är intet stålekiär. i. e. Han är intet sammetzgranner. Han låter intet bränna sig för någon Religion. En Poët haar fördenskul sagt (Menandes dhen gemeena owettiga hoopen) Nulla fides pietasq; viris, qui castra sequuntur, Lucan: Fluxa fides militum, & periculum ex singulis, Tacit: Amant non juberi, non regi, cunctaq; ex libidine agere, Idem: Olim virtutis, modestiæq;, nunc procacitatis, petulantiæq; certamen est, Idem: Assveti latrocinijs, bellorum insolentes, Ægesipp: Populatores terræ, quam à populatoribus vindicare debebant, Curt: &c. Men om wälbetänckte och meriterade Krygzmän talar Syrach favorabelt, &c. Luc. 3. v. 14. Levit. 26. v. 25, 36, 37. Syr. 26. v. 24, 25.

Krokot Träå bär och godh frucht. i. e. Som man sade: **Skoda intet Hunden effter hååret.** Man får intet dömma effter vthwärtes anseende. etc. Inf: lit: Skod: Wedh dhen meening sägz och: Syr. 11. v. 2, 3.

Krokot wedh gieer och godh kohl. Idem: Krokot

Syr. 30. v. 7. & seq: **Krokot Järn kan hammaren rätta.** i. e. Som man sadhe: En seeger kiäpp på en tredskan rygg. Item: Stafweren kommer Stodmärren til draga. etc. Sup: lit: En: Inf: lit: På: Skarpt:

Pred. 1. v. 15. **Krokot blyr aldrigh räter.** i. e. Dhen eenwetne låter aldrigh säya sigh. Vthan är som Ordspråket lydher: Kiäringen wil haa sin trätetråd fram. Dhet måste ändå wara klippt. Dheraff haar och Erasmus sagt: Lignum tortum, nunquam rectum. Och aff Tyskan: Ein krummes holtz/ ein krumm boltz. etc. Sup: lit: En: Inf: lit: Kår: Wrant: Wrång: Ålld:

Psal. 90. v. 10. **Krukan går så länge til bruns/ hon får en gång en knäck.** i. e. Man löper så länge medh/ at man omsijdher trottnar/ och kastar stafwen til en annan. Aff Tyskan säger man och: Der Krug ging so lange zur bach/ bis eß auch zuletzt zerbrach. etc. Sup: lit: Ålldr: Den: Inf: lit: Moog: Trätt:

Krwsadt Hufwudh/ krwsadt sinne. i. e. Vthaff observation wil meenas/ at dhen som haar krwsadt Håår/ skal och hafwa ett sällsampt sinne. Dheraff plägar man och säya: Crispi capilli, crispi sensus, &c. Och aff Tyskan: Verworne Har/ verworne Köpffe. etc. Inf: lit: Wacht:

Prov. 24. v. 8. **Kråkan roosar sina vngar.** i. e. Hwar håller aff sitt/ ehurudant dhet och är. Dheraff haar och Erasmus sagt: Suum cuiq; pulchrum. Item: Suus rex reginæ placet.

Idem

Idem Era: Item vthi en gam: Vers: Quisquis amat ranam, ranam putat esse Dianam, &c. Och som Tyskarna säya: Eß meint ein jeder kraw/ ihr kindt sey ein pfaw. etc. Sup: lit: Barn: Gal: Hwar: Ing:

Ky.

Kyrkian är aldrigh så full/ at icke Prästen haar sitt rum. i. e. Ett skämptzord/ och är som man wille säya: Ingen är så mätt/ som icke kan äthа något på nytt. Dheraff man och plägar säya: **Twå måltijdher slåß intet.** etc. Sup: lit: Ded: Inf: lit: Twåå:

Kyskheet är åhra wärdh. i. e. Hon meritera berömm. Blyr och mycket roosad vthi dhen Helga Skrifft. Och vthi föllianде Vers:

Casta Deus mens est, castâ vult mente vocari: Sap. 3. v. 16. Tob. 3. v. 16. 17.

Et castas jussit pondus habere preces. &c. Phil: Mel: I. Cor. 6. v. 18. Syr. 26. v. 20.

Item:

Delectant, Deum puritatis pectora casta. Item: Prov. 11. v. 16.

Casta placent superis. &c. Tib:

För kyskheet haar och Poeten mycket berömt Penelope/ dher han haar sagt:

Penelope manſit, quamvis cuſtode careret
Inter tam multos, intemerata procos. &c. Ovid:

Man läås och i wåra Swänska Historier ett särdeles exempel aff Kyskheet / som S. Erich Sweriges Konung skal hafwa waret begåfwad medh; Om hwilken Scribenten haar sagdt medh följiande Ord och meening: Tantâ fuit præditus sanctimoniâ, ut stimulos Veneris gelidæ aquæ conspersione fugavit, &c. Er: Vbsal: I lijka måtta haar och Gartnerus per ænigma högeligen weladt berömma Kyskheeten/dhet han och indrager medh följiande Vers:

Est arbor in sylvis quæ scribitur octo figuris:
Demptis sine tribus, vix unam in mille videbis. &c.

CASTANEA.

Gen. 45. v. 15. **Kyß är kiärleeks bodh. i. e.** Et tekn til godh wänskap. Scaliger haar tbland andra
I. Pet. 5. v. 14. ålskogs saker welat säya: Basia sunt antecessores. Man sägher och aff Tyskan: Küßen
I. Sam. 20. v. 41. zeigt liebe ahn: Küßen klebet nicht. Item: Küßen ist nur ein abwisch. etc. Men för miß-
2. Sam. 20. v. 9. 10. bruket skul / pläghar man och säya: Carta maculosa, reddit scripturam suspectam. &c.
Luc. 22. v. 47. 48. Sat sap: Elliest äre och falska Kyßar; Såsom Judæ och Joabs. Om sådana plägar man fördenskul säya: **Man kyßer offta dhen Hand / man giärna säge wara aff.** etc. Inf: lit: Man:

Kå.

Syr. 23. v. 24. & seq: Prov. 9. v. 16. **Kärleken är blind. i. e.** Han giör ålskogs-wänner blinda. Dheraff haar och Plautus sagt: Amor cæcos parit catulos. En Poet haar och dhet samma meent: Omnis amans

cæcus

cæcus, non eſt amor arbiter æqui; Item: Quid deceat, non videt ullus amans, &c. Ovid: Och aff en annan Poët: Scilicet inſano nemo in amore videt, &c. Propert: Vthi Tyſkan ſäger man och: Die buhlſchafft iſt blind/ werß nicht glaubt/ der iſt ein kind. Item: Liebe vnd geldt iſt von der natur; das ſie verblenden die creatur, &c. Infer: hac lit:

Kärleken faller ſå ſnart på Kooträcken/ ſom på Lillieblaad. i. e. Han faller ojämpndt/ ſom åſkeregnet/ och råkar ſtundom på bara ſkarnet. Man ſägher dherföre vthi gambla Verſen: Quisquis amat ranam, ranam putat eſſe Dianam. Item: Nudus amor formæ non amat artificem. Prop: Tyſkarna ſäya: Die liebe felt ſo bald auff ein ſtrochſack/ als auff ein federbet. etc. Sup: lit: Allt; För; Inf: lit: Myck: Swyn: Syr. & Prov. ut ſuperius;

Kärleken haar altydh ſin plägha. i. e. Dhen ſom är ſtadder i Kärleek; balcken/ han är ſällan vthan wedermöda. Dherföre haar och Euripides ſagt: Amores mortalibus magnum aliquandò malum, i. e. Som Tyſkarna ſäya: Die liebe gibt vhrſach zu vielen vngläck. Item: Kleine liebe macht große weh. etc. Inf: lit: Allt: Cantic. 2. v. 5. 2. Sam. 13. v. 4. & ſeq:

Kärleken böriar på ſigh ſielff. i. e. Hwar är ſigh ſielfwan hullaſt. Proximus quisq; ſibi. Item: Charitas incipit á ſeipſâ. &c. Sup: lit: Abb: Hwar: Prov. 24. v. 8. Syr. 14. v. 5. & ſeq:

Kärleken går vthföre. i. e. Jfrå Föräldrarna til Barnen: Men ſällan tilbakar. Amor deſcendit, non adſcendit. Deraff ſäger man och vthi ett annat Sw: Ordſpråk: En Faar kan Syr. 3. v. 14. ad 19.

föda vpp/och förföria många Barn; Men mångh Barn kunna illa förföria en Faar. Tyskarna säya fördhenskul: Wen die Kinder nicht so lieb wehren/ so würden sie langsam erzegen. Dherföre heeter dhet och billigt: Die liebe geht vnter sich/ vnd nicht vber sich. etc. Sup: lit: En:

Rom. 13. v. 10. Prov. 10. v. 12. **Kärleeken ilskas intet.** i. e. Han tilfogar ingom ondt. Han vndrager giärna; Han sticknar intet. etc.

1. Cor. 13. v. 4. & seq: Rom. ut sup: **Kärleken åldras intet.** i. e. Han räknar inga åhr. Han är sådan i dagh som i gåår. Dheraff säya och Tyskarna: Die liebe grawet nicht. etc.

Kärleken hänger wedh taskan. i. e. Han sällar sigh giärna dijt något wanckar. Dheraff haar och Erasmus sagt: Amor vergit ad crumenam. Dherom haar och Poëten sagt:

Syr. 6. v. 9. & seq:

Aurea nunc verè sunt secula, plurimus auro
Venit honos, auro conciliatur amor. &c.

Item:

Ipse licet venias Musis comitatus, Homere,
Si nihil attuleris, ibis Homere foràs. &c. Ovid:

Pred. 7. v. 15. **Kärleken pröfwar både sött och swrt.** i. e. Han måste fulle taga til goda/ både liufft och leedt. Dheraff haar och Plautus sagt: Amor, & melle, & felle jucundissimus, &c. Och aff

Tyskan

Tyskan: Die liebe bringt frewd vnd leid. etc. Inf: lit: Älsk:

Kårleken lider ingen medhbroor. i. e. **Twå Friare förlyckas intet giårna om en Brwdh.** Man säger fördhenskul: Amor non patitur corrivalem. Poëten haar och sagt: Non benè cum socijs, regna Venusq; manent, &c. Ovid: Item: Sus: Hist: v. 10. & seq:

Non benè conveniunt, nec in unâ
sede morantur
Majestas & amor. &c. Ovid:

Dhet samma plåga och Tyskarna säya: Lieb vnd Herrschafft / leiden kein geselschafft. etc. Sup: lit: En: Twå:

Kårleken är trotzlös. i. e. Han achtar ingen möda. Honom faller ingen ting för swårt. Nil amanti difficile, Cic: Amor odit inertes, Ovid: Item: Militat omnis amans, & habet sua castra Cupido. idem: Tysken säger fördhenskul: Lust vnd liebe zum ding / macht alle arbeit gering. etc. Inf: lit: Lust: 1. Cor. 13. v. 8.

Kårleken wißnar intet. i. e. Han grönskas altydh / som wattnade Örter. Han haar altydh något som fuchtar och swalckar hans brohna. Dheraff säya och Tyskarna: Rechte liebe durret nicht. etc.

Kårleeken kan intet döllia sigh. i. e. Han brister giårna vth / och giörs öfwer som färsk Döl och Must. Ty **Ögat är giårna dher kiärt år / och handen dher såårt år.** etc. Quis n. benè celat amorem? Haar Ovidius sagt: Amor tussiq; non celatur, Cognat: Syr. 13. v. 31.

Item: Magnes trahit ferrum. sic amor amatum, &c. Sup: lit: Gam: Inf: lit: Ondt: Ög:

Kårleeken är ostyrig. i.e. Han achtar hwarken Betzel eller Thömm. Han är som en munstyfwer Häst/ som taar Betzlet med tänderna; Och blir fördhenskul aff Erasmo kallad: Amor effrenis. Poëten haar dherföre sagt:

Et nihil est quod non effreno captus amore Ausit, &c. Ovid:

Item: Quis legem dat amantibus? Major lex amor est sibi. Boët: Elliest sägher man och: Peccatum amoris nullum agnoscit judicem, &c. Aff Tyskan säger man: Lieb hatt weder gesetz nach zaum. etc. Sup: lit: Den: Frus: Inf: lit: Twung:

Cant. 8. v. 7. **Kårleeken stiäla intet tiufwar bortt.** i. e. Om han är alfwar/ så låter han intet förföhra sigh. Dheraff säya och Tyskarna: Lieb/ stilt kein Dieb, etc.

Prov. 18. v. 19. **Kårleek är meer än skiöld och Spiwt.** i. e. Han wärier och förswarar sina wänner/ och achtar dher wedh ingen fahra. Dherföre haar och Poëten wäl sagt:

Non sic excubiæ, non circumstantia tela,
Quàm tutatur amor. &c. Claudian:

Tyskarna säya och: Lieb schützet mehr/ den währ von Waffen. Och aff Seneca: Amor timere neminem verus potest, &c. Super: & Infer; hac lit:

Kårleek

Kärleek finns intet på Torget saal. i. e. Han är intet så gemeen. **Han finns intet i hwars mans krahm. etc.**

Kärleeken finner fulle wägen. i. e. Hans wägar äre owthranfakeliga. Dheraff haar och Erasmus sagt: Nil amori invium, Salomon kallar fördhenskul 4. ting wnderlige. etc. Prov. 30. v. 18. 19.

Kärleken skrymtar intet. i. e. Han går rätta broon. Man säger fördhenskul: Verus amor dissimulare nescit. Läås här om wyda-re Pauli Epistlar, &c. Rom. 12. v. 9. 1. Cor. 13. v. 1. ad 9.

Kärt öga seer ingen brist. i. e. Kärleken skyler all feel. Han är intet grannräknande om en ringa fault. **Han sweeder intet alt som ludit är. etc.** Seneca skal och hafwa sagt: Delicta amici amoris oculus non videt. &c. Super: hac lit: Prov. 10. v. 12. 1. Per. 4. v. 8.

Kärleek giör steenen week. i. e. Han beweeker offta steenhärda Hiärtan til en och annan affect. Dheraff säger man och på Tyska: Liebe erweicht auch die harteſten felßen. etc.

Kärleeks siukan haar ingen booth. i. e. **Moot älskog hiälper ingen medicin.** En Poët haar fördenskul wedh dhen meeningen sagt:

Omnes humanos sanat medicina dolores,
Solus amor morbi non amat artificem. &c. Prop:

Kärleeken är Landzflychtigh. i. e. Han är intet mehr til. Han är förkolnad. etc.

Kärleken är tanckefull. i. e. Dhen som arbetar i Kärleks balcken/ han omgår altydh medh swåra tanckar och sorger/ nw för dhet ena/ nw för dhet andra/ och måst fåfångt. Dhe gambla haa fördhenskul sunget och sagt:

Älskog giör oroo. Item aff en Poët: Res est solliciti plena timoris amor, &c. Ovid: Tysken säger: Was liebt/ das betrübt; Las dich nicht belieben/ so kan dich nichts betrüben. Dheraff pläghar man och säya:

Han går i tanckar som en förlofwad Mös. etc. Inf: lit: Tanck: Älsk:

Cantic. 8. v. 7. **Kärleek tränger genom Pantzar och Skiöld.** i. e. Honom kan ingen stå emoot. Amori quis obstet? Wer kan wider die liebe? Dherföre haar och Poëten sagt:

Omnia vincit amor, & nos cedamus amori, &c. Virg:

Item:

Quidquid amor jussit, non est contemnere tutum,
Regnat, & in superos jus habet ille Deos. &c. Ovid:

Jacob. 2. v. 8. **Kärleek winns medh Kärleek.** i. e. Dhen som älskar/ han blyr och älskad igen. Amor amore vincitur. Item: Amans vult redamari, &c. Eraf: Ty elliest heeter dhet:

Ondt tijta genom en Giärdzgård/ dher ingen tijtar emoot. Tysken sägher fördhenskul: liebe wirdt vmb liebe kaufft. etc. Infer: hac lit: Inf: lit: Ondt:

Kärleek

Kårleek giör dårskap. i. e. Han giör dhe wijsa galne. Ty hwem war wijsare än Salomon? Dheraff haar och Erasmus sagt: Amor est rationis oblivio. Item: In Venere semper dulcis est dementia. Dheraff haa och dhe gambla sagt: Amantes sunt amentes, &c. Lieb vnd witz wohnen nicht in einem Haus. etc. Super: hac lit: in princip: Inf: lit: Älsk: Ose. 4. v. 11. Syr. 19. v. 2.

Kårleek vthan nytta/ är en otijdig frucht. i. e. När Kårleken intet haar något gagn medh sigh/ är han lijk en omogen frucht/ som til intet kan nyttias. Dheraff haar och Poëten sagt: Vulgus amicitias utilitate probat. Ovid: Item: Nil nisi quod prodest, charum est &c. Idem:

Kiärt wil haa kiärt. i. e. Dhen som älskar han wil wara älskad igen. Dherom haar och Poëten sagt: Sit procul omne nefas, ut ameris, amabilis esto. Ovid: Item: Amor debet esse reciprocus. &c Aff Tyskan sägher man: Wer geliebet wil werden/ der maches darnach. etc. Sup: lit: Giör: Super: hac lit: Inf: lit: Ondt: Jacob. 2. v. 8.

Kåre Kättil smitta icke Grytan. i. e. När dhen ena paddan wil förbrå dhen andra något feel/ och åre båda lijka goda/ så säger man/ at **Kättilen smittar Grytan/** som både åre swarta. Deraff säger man och vthi en gammal Vers: Ecce quam niger es, sic dixit cacabus ollæ. &c. Sup: lit: Art: Hur: Inf: lit: Padd: Åhr: Matth. 7. v. 16.

Kårt Barn giör sorgen tung. i. e. När ett Barn som är kiärt/ råkar i någon Olycka/ så fördubblar dhet Föräldrarnas sorgh. Dher-

aff plåghar man och säya: **Tung Steen är ond at kasta långt bortt. etc.** Sup: lit: Barn: Inf; lit; Tung;

Gal,6,v.3,4. **Känna sigh sielff är en stoor konst. i. e.** Dhe gambla haa icke vthan orsak sagt: Nosce teipsum, cælo delapsum. Eras: Bellum est sua vitia nosse. Cic: Item aff Curtio: Sæpè calamitatis solatium est, nosse sortem suam. Dherföre haar och en Poët wål sagt: Ne te quæsiveris extrà. &c. Pers: Man låås ellies om Cræso/ at han skal hafwa befrågadt sigh hoos Oraculum Delphicum om rätta wägen til lyckfaligheeten; Och vndfått til swar: Si teipsum cognôris. Dhervppå skal och Grekiska Vetsen lyda: Cognoscens teipsum, fueris sic Cræse beatus. &c. Herodot; En annan Scribent haar sagt: Illud nosce teipsum ubiq; est utile: Men intet känna sigh sielff/ är en olydeligh högfärd. Dheraff sägz och: Ignorantia sui, gravis est arrogantia. &c. Tyskarna säya: Seiner selbst vergeßen/ ist ein anfang der thorheit. etc. Sup: lit: Den;

Kånd saak är nogh wittnad. i. e. Egen bekennelse går för all wittne. Propria confessio loco omnium testium. &c. Syr.4.v.24. & seq;

Pred. 1. v. 15. **Käringen wil altijdh haa sin träteträdh fram. i. e.** Dhen eenwetne wil altijd haa rätt at påståå. **Dhet måste wara klippt.** Poëten haar dherom sagt: Mens refractaria semper. &c. Oppian: Mulieri ne credas, ne mortuæ quidem. Eras: Item: Ne fidem habeas, nec morienti fœminæ. Idem; Som man

man wille säya: Man skal intet troo Käringen/ fast hon läge i siäletoget. etc. Sup: lit: Enw: Krok: Inf: lit: Ond: Wrång:

Kö.

Kött vthan Salt/ och Barn vthan tucht/ kan intet länge wahra. i. e. Osaltat Kiött swrnar; Illa tuchtade Barn blij aff siälffzwåld fördårfwade. etc. Sup: lit: Barn: Blööt: 1. Sam. 2. v. 23. & seq: Syr. 7. v. 25. & Cap. 30. v. 7.

Kött och Blodh är en elack styreman. i. e. Dhet förleeder mången på osäkert fahrwattn/ och förer Skipet i en skadeligh Hambn. Dherföre blij Kötzens giärningar aff Paulo vpräknade/ och för dhem wahrnadt vthi hans Epistlar; Dijt läsaren remitteres. &c. Gal. 5. v. 9. ad 22.

La.

Laag vthan straff/ är Kläcka vthan kläpp. i. e. Dom vthan execution. Man säger fördenskul: Leges armis regent. &c. Eraſ: Deraff skal Keyſ: Ferdinandus hafwa såsom pro Symbolo sagt: Fiat juſtitia, aut pereat mundus. Item aff Plutarcho: Principis in facinoroſos lenitas, quid aliud eſt, quam in bonos crudelitas? &c. Tysken säger: Vber gesetz mus gehalten werden. etc. Sup:

Laag giäller/ och icke slaag. i. e. Dhen som slåår han bryter. Man får intet slåå sigh til rätta. Heeter fördhenskul: Penes illum eſt culpa qui prius percuſſit. Deraff haar och Poëten wäl sagt: Indè datæ leges, ne fortior omnia poſſet, &c. Ovid: Tysken säger och:

Wer

Wer schlägt / der bricht. etc. Dom: Regl: Sup: lit: Den:

Lagen sitter skundom i spiwtändan. i. e. Habac. 1. v. 3. 4. Syr. 20. v. 4. 5. Som man wille säya: När wåld går för rätt/ är bättre wara Herre än Knecht. Och heeter då som Livius haar sagt: Jus est in armis, & omnia fortium virorum esse. Poeten säger och dherom:

Non metuunt leges, sed cedit viribus æquum.
Victaq; pugnaci jura sub ense jacent. &c. Ovid:

Luc. 11. v. 21. 22. Och går då efter gambla Ordspråket. **Han måste altijdh wijka som mindre förmår.** Dheraff säger och Tysken: Wer am sterkesten ist/ der hatt das recht gewunnen. etc. Sup: lit: Han: Twång:

Esa. 28. v. 19. Rom. 13. v. 3. 4. **Laag giör owilligh lydna.** i. e. Vthan twång hålls ingen Laag wedh macht. Dheraff sägher man och: Leges egent armis, &c. Sup: lit: Gott:

Laag och rätt styrer Herre och Knecht. i. e Lagen håller både fattigh och rijk i lydna. Dheraff haar och Cicero sagt: Jus & æquum sunt vincula civitatum. Item aff Augustino: Remotâ justitiâ, quid sunt regna, nisi magna latrocinia? Dherföre kallar och Plato justitien: Fulcrum civitatum. Dijt lyda och dhe gambla Hesiodi Vers:

Hoc uno reges olim sunt fine creati,
Dicere jus populis, injustaq; tollere facta. &c.

Dher-

Derom haar och Plutarchus wäl sagt: Absq; justitiâ principatum gerere, ne Jovem ipsum posse. Ett notabelt exempel läås man vthi Alb: Crantzio om en Wendisch Konung Canuto/ som vtht ett röfwerij hade bland andra/ låtet beträda en sin frände; Hwilken när han medh sitt anhang / skulle för sin mißgiärning gå til straffet / och mycket hade bedit för sitt Luff / såsom en Konungens skyldman; Skal Konungen aff nytt öfwer justitien/ hafwa swaradt: Cognato nostro, ut honoratior sit locus, sublimiorem parate crucem, &c. Och då heeter dhet effter gemeena Ordspråket: Stiål min Broor / så hänger en tiuff. etc. Ezech. 18. v. 20.

Super: & Infer: hac lit: Inf: lit: När: Som: Stiål: Will:

Lagen är för dhe wakande / och icke för dhe soswande. i. e. Dhen sielff försummar sin rätt/ han haar intet at tala på. Heeter fördhenskul: Jura vigilantibus, non dormientibus scripta sunt. Scævola: Dheraff säger man och per regulam juris: Ignorantia juris neminem excusat, &c.

Laag och rätt är Herrens prijs. i. e. En Regentz största åhra och beröm står dher vthi/ at laag och Rättwysa blyr skippad i hans landh. Dherföre haar och Plato wäl sagt: Omnis civitas dissinit esse civitas, in quâ tribunalia non sunt recto ordine constituta, &c. Ezech. ut super:

Super: hac lit: Sup: lit: Den: Inf: lit: Wed:

Laag vthan leekare/ giör lusten trög. i. e. Giästebudh vthan Speleman/ är lyten glädie. Derföre säger och Syrach/ at man intet skal förhindra Spelemännerna, etc. Syr. 32. v. 5. 7. 8.

Lamb/

Matth. 7. v. 16. **Lamb/Lamb/år Ulfwens afftonsång.** i. e. Som man wille säya: Lyka hwad man låhrer paddan/ så blyr hon ändå wedh sitt wys. Deraff plägar man och säya: **Låra Ulfwen Pater noster, han roopar ändå Lamb. etc.** Inf: lit: Låhr:

Landzens seeder/ år Landzens heeder. i. e. Hwart och ett Landz wys håls för dhes ähra och pryss. Dheraff sägz och: Lex & regio. Man får intet föra någon laag medh sigh/ och lefwa dher efter på en främmande Ort. Dheraff säger man vthi gambla Verserna:

Si fueris Romæ Romano vivito more:
Si fueris alibi, vivito sicut ibi. &c.

Tysken säger och: So manches Land/ so mancher sitt. Man säger och: Lendtlich/ sittlich. Item: Jedes Landt hat sein tandt. Wer bey den wölffen ist/ der mus mit ihnen heülen. etc. Inf: lit: Man:

Luc. 16. v. 1. 2. & seq: **Landbobyggning lwthar snart.** i. e. Dhet som illa giörs/ wahrar intet länge. Dheraff kommer at man om swordigh giärning plägar säya: **Dhet wahrar sachta ett fougdeskiffte.** Item: **Alestafwer och Biörkehank/wahrar sachta åhret längt. etc.** Sup: lit: All: Ded. Inf: lit: Röör:

Prov. 6. v. 6. & seq: & **Laater man/ år länge arm.** i. e. Dhen ey arbetar/ effter maath han leetar.

Ty

Ty man säger: Otia non diteſcunt. Eraſ: Item aff Senecâ: Fortuna fortes metuit, ignavos premit. Dheraff plägar man och säya: Cap. 10, v. 4, 5. & Cap. 12. v. 24. 27. & Cap. 24. v. 31. & ſeq:

Dhen ſom ſofwer dhet rödha aff Soolen/ han ſofwer dhet feeta aff Kålen.

Och aff Tyskan: Faule leüte kommen auff keinen grünnen zweig. etc. Sup: lit: Den: Wed ſamma meening säger man och:

Laat hand/ giör arman man. Idem. Itē:

Laater man/ magran Kåål. i. e. Dhen laate måſte offta åtha magra bethar. Doch röhnes fulle offta contrarium; At mången ſläpar och trälar nogh/ och får ändå tiuggaſt ſofwel til Brödh. Dher emoot mången låting går vthan alt bekymmer i goda dagar/ och får fult vpp til födhan. Dheraff då gemeena Ordſpråket blifwer ſannadt: Syr. 11. v. 11. & ſeq: **Laater får maather/ trifwen går rifwen.** etc.

Sup: lit: Den: Infer: hac lit:

Laater haar giärna hälgesmåål. i. e. Han haar giärna frij måndagh. Ignavis ſemper feriæ. Eraſ: Pigris ſemper feſtum. Idem: Tyſken ſägher: Der faule macht zeitig fewrabendt. etc. Sup: lit: Frij: Inf: lit: När:

Laater Oxe är icke hwitlan wärdh. i. e. Dhen laates arbete är icke wärdt beetesmål. etc. Sup: lit: El: Ill:

Laata Herrar/ tröge Drängiar. i. e. **Som Herren är/ ſå blifr och tiähnaren.** Eraſmus haar dherföre ſagt: Qualis hera, tales pediſſequæ. Item Qualis rex, talis grex. Idem: Wie der Herr/ ſo der knecht. etc. Keyſ: Veſpaſianus ſägz hafwa ſagt Prov. 29. v. 12. Syr. 10. v. 2. Sap. 4. v. 12.

androm

androm til en efftersyn: Imperatorem stantem mori oportere. Som man hade weladt säya: Dhen något haar at föreståå/ han måste arbeta in i döden. etc. Sveton: Sup: lit: Abb: Inf: lit: Såd:

Laater går nödigt stångdan wägh. i. e. Han är altijdh mödedryger. Wil intet giärna haa omaak at flytswa öfwer en Giärdzgård. etc. Super: hac lit:

Laater man/ är Dagen lång. i. e. Han längtar til Afftonen at få helgesmåål. Nil agere, infelici est optimum. Publ: Semper feriæ inertibus. Eras: Super: hac lit: Sup: lit: Bättr:

Syr. 33. v. 25. ad 31. **Laat Dräng/ och warm Säng/ skillias nödigt åth. i. e.** Dhen laate står intet giärna opp i kiölden. När lättia och stuguwarmen råka ihoop/ så giöra dhe elacke proff. etc.

Laater man bör lyten heeder. i. e. Dhen laate är ringa åhra wärd. Nemo unquam ignaviâ factus est immortalis. Saluft: Item: Nemo ignavus & clarus simul esse potest. Och heeter altså aff Lat: Cantilenan: Si non vis onerari, caveas honorari, honor vult onere gravari, &c. Tyfken säger dherom: Ein faullentzer kumpt selten zu ehren. etc.

Syr. 11. v. 11. 12. & seq: **Laater får maater/ trifwen går rifwen.** i. e. Dhen mäst arbetar haar offta knappaste födhan; Och dhen laate haar dher emoot maat nogh. Och blij fördhenskul kallade wår Herres Giödeswän/ dhem han sparar til slachterijden; Och heeter som Terentius haar sagt: Fortuna multis parcit in pænam, &c. Super: hac lit: Inf: lit: Straff: Wedh lyta meening säger man och:

Laat

Laat jägare får snaraſt aff Wildebråd. Idem. Contingit & malis venatio. Eraſ:

Laater man är lefwandes dödh. i. e. Den laate är icke wärd at lefwa. Man säger fördhenskul: Qui nihil agunt, mortui ambulant inter vivos. &c. Faule leüte (säger Tysken) seind nicht das leben werdt. etc. Sup: lit: Ill: Prov. 21. v. 25.

Laater är giärna wed låttaſte ändan. i. e. Han förtaar sigh intet på swårt arbete; lyfter intet giärna någon tung börda. etc. Sup: lit: Ill: Prov. ut ſuprà.

Laat mans böön/ blir fållan hörd. i. e. När en laater wil bedia om wälsignelſe/ och wil intet ſielff läggia handen til arbetet/ så får han och fållan dhet han beder om. Heeter fördhenskul ſom Eraſmus haar sagt: Ignavis precibus fortuna repugnat. Item: Dij laboribus bona ſua divendunt. Eraſ: Admotâ manu fortuna eſt imploranda. Plutarch: Schrifften säger och: Qui non laborat, non manducabit. Och aff Tyskan: Der nicht arbeitet/ der mus auch nicht eßen. etc. Fab: de ruſtico & ejus filijs. Sup: lit: Arb: Den: 2. Theſſal. 3. v. 10. Prov. 19. v. 15.

Laater är altydh ſömpning. i. e. Dhen ſom ſitter ſtilla/ och taar sigh ingen giärning före/ han råkar snart i ſömpn. Om ſådana haar Eraſmus sagt: De ferâ commediſti. &c. Prov. tit ſuperius. & Cap. 20. v. 4. & 13.

Laater och hwater/ enas intet om maaten. i. e. En willigh arbetare förtryter altyd på dhen laate. etc. Fab: de Fabro & ejus cane. &c.

Laſt får offta Dygdenampn. i. e. När man dristigt begår någon ogiärning/ blir dhet ſtundom räknadt för dygd och mandom. Proſperum ac felix ſcelus, virtus vocatur. Sen:

Syr.20. v.9. Item: Felix temeritas, virtutis supplet vices. Men en gammal Lährare haar dherom sagt: Si quis virtutis prætextu scelera perpetrat, duplici dignus est pœnâ. Basil: Sup: lit: Aff: Inf: lit: Nöd: Od:

Laster lähras vthan Book. i. e. Man behöfwer ingen Scholemästare til odygden. Den onda arten brister fulle vth. Dherom haar fördhenskul Seneca sagt: Vitia etiam sine præceptore discuntur, &c. Inf: lit: Ondt:

Sap.4. v.12.

Rom.3.v.4. 1. Joh. 5. v. 19. Pſal. 116. v. 11. **Laster stiuga högt. i. e. Ondskan taar öfwerhanden.** Omne in præcipiti vitium stat. Juven: Item aff Schrifften: Mundus in maligno positus est. &c. Werlden är stadd i dhet onda. etc. Och aff Tyskan: Die vntugend seind auffs högste kommen. etc. Inf: lit: Wärld:

Le.

Leyonebytet är swårt at pågå. i. e. Ondt deela med dhen mächtiga. Han wil giärna råda som machten haar. När en wäldigh deelar medh en ringare/ så behåller han drygesta lothen/ och gieer dhen andra så mycket han wil. Sådant kallas fördhenskul aff Erasmo: Leonina societas. Heeter altså billigt som Verſen lyder: Cærasa cum Dominis, non svadeo mandere servis. &c. Mit den Herren ist nicht guht Kirschen eßen. etc. Fab de Leone, juvencâ, capra & ove. Sup: lit: Byth: Inf: lit: Ondt:

Syr.8.v.1.2. Act. 9. v. 5.

Legder Heerde giör Fåren siwk. i. e. När en främmande blir satter til at rådha/

Joh. 10. v. 12.

så

så taar landet skadha. Dherom haar Poëten wäl sagt:

Nulla laus citius generosas destruit urbes,
Quàm rerum externis credita cura viris. &c. Lindeb:

Leyone Munn/ och Hare Hiärta. i. e. Stoor i Ord/ och feeger i Hiärtat. Mann säger och: **Aller i Munnen/ som Simpan i Huswudh.** Item: **Mycket aff Munnen/ och lytet aff Ullen /** sadhe han som klipte Soen. etc. Sup: lit: Jw: Inf: lit: Myck: Pred. 5. v. 2.

Leyonet achtar intet Loppebeet. i. e. Som man wille säya: **Modig Häst achtar inte tet Hundeglaffz.** Culicem non curat Elephantus. Eraſ: Tyskarna säya: Ein tapffer man achtet nicht ein klein vnglück. Om sådana säger man och: Ein kleiner schmok beist ihm nicht. etc. Inf: lit: Mood: Wedh sådan meening säger man och:

Leyonet fångar inga flugor. i. e. Som man sade: **Kasta bäär i Biörnaröff.** Eraſmus sägher: Aquila non captat muſcas, Animus exelſus res humiles deſpicit, Item: Minima non curat prætor, &c, Sup: lit: Kaſt: Super: hac lit: Inf: lit: Örn:

Leek giör trögan läff. i. e. Dhen mycket ålskar leek och speel/ han seer intet giärna i Booken. Dherom säger man och vthi en gam: Vers: Rarò doctus erit, qui ſemper ludere quærit, &c, Sup: lit: Barn: I. Cor. 13. v. 11.

Li.

Lyder man lytet/ så biudz fulle mehr. i. e. Dhen som taar emoot ett ringa föracht/ så blyr honom fulle budit ett större. Iniuriæ leves toleratæ, graviores invitant. Och aff Eraſmo: Poſt folia cadunt arbores. Item aff Tyſkan: Leſt man den Teüffel in die Kirche/ ſo wil er auff den Altar. Wer ſich leſt in den bardt greiffen/ den ſchlägt man gahr auffs maul. etc. Sup: lit: Den: En: Inf: lit: Släpp:

1. Cor. 9. v. 24. Syr. 13. v. 4. **Lyda och tacka är bäſta hoffkonſt.** i. e. Dhen ſom wil wiſtas til hofwa/ han måſte lyda förtreet/ och kyſſa på handen dher til. etc. Sup: lit: Hoffl: Jw:

Syr. 38. v. 19. **Lyff vthan Luſt/ är halfwa Döden.** i. e. Bättre wara dödh/ än i ſorgen lefwa. etc. Sup: lit: Bättr:

Syr. 40. v. 1. 2. 3. 4. & v. 11. **Lyfwet är lähngodz.** i. e. At lefwa är Menniſkian aff Gudh förlähnt til en tydh. Homo vitæ accomodatus, non donatus. Som man wille ſäya: Dhet är intet allodial godz. Dherföre haar och Poëten ſagt: Vitaq; mancipio nulli datur, omnibus uſu, &c. Lucret: Heeter altſå för alla/ dhet gambla Förbundet: Du måſte dödh. Item: Döden/ är allom öden. etc. Sup: lit: Dödh: Ing:

Syr. 27. v. 10. **Lyka Foglar flyga giärna ſamman.** i. e. Som en är ſtelff/ ſå ſöker han och ſälſkapet til. Concolores aves facilimè congregantur, Eraſ: Pares cum paribus, Cic: Similis ſimili gaudet, Eraſ: Æqualitas amicitiam procreat, Plato: Aff Tyſkan ſäger man och: Gleich vnd

vnd gleich geſellet ſich gern / ſagt dir Teüffel zum Kohler. Item: Huren vnd Buben iſt ein geſpann. etc. Sup: lit: Ded: Hwart: Wed ſamma meening ſäger man och:

Lyke ſöker lyke. Idem: Semper ſimilem ducit Deus ad ſimilem. Eraſ: Inf: lit: Stump: Ut ſuperius,

Lyka Bröder/ lyka Kappor. i. e. lyka ſtändh/ lyka wilckor. etc. Infer: hac lit:

Lyka byte giör minſta träthan. i. e. När man giör hwar annan rätt/ ſå haar man intet at träta om. etc. Infer: hac lit:

Lyka brutet/ lyka böte. i. e. Broor i broth/ Broor i booth. Dhen ſom haar medh ſyndat/ han måſte och med plichta. Man ſägher fördhenſkul per Reg: juris: In pari culpâ, par pæna eſto, &c. Sup: lit: Broor: Lag: Inf: lit: Mång:

Lyka paar går bäſt i dantz. i. e. Bäſt medh ſin lyke dantza. Caſcus caſcam ducit. Eraſ: Par pari jugato conjunx, diſſidet quod impar eſt. Solon: Poëten haar och ſagt: Si quâ voles nubere, nube pari, &c. Ovid: Æqualis æqualem delectat. Eraſ: Tuæ ſortis uxorem ducito. Idem. &c. Men om olyka Giftermål ſkulle ſkee/ ſå ſlickar ſigh bättre en gammal man medh en vng Qwinna / än en vng man och en gammal Kåring / efter en Poëtz meening/ ſom dherom haar ſagt: Syr. 13. v. 18. 19. & ſeq:

Junguntur melius ſenio gravis atq; puella,
Quàm vir adoleſcens, plenaq; fraudis anus. &c. Gland:

Sup: lit: Bäſt: Den; Hwart;

Syr. 13. v. 2. ad 30. **Lyka Bröör giör bäſta laaget.** i. e. lyka kälſupare hålla bäſta wänſkapen. Firmiſſima inter pares amicitia. Item: Magna inter mores concordia. &c. Juvenal: Här om haar och Ovidius ſagt:

Ruſticus agricolam, miles fera bella gerentem,
Rectorem dubiæ, navita puppis amat. &c.

Item: **Halter och krumpen giöra laaget lykt. etc.** Fab: de Fullone. & Carbonario: Sup: lit: Hallt: Inf: lit: Stump: & ſuper: hac lit:

Lyka hwem ſom går medh Stoon/ när bonden käns wedh Föhlet. i. e. Dhet är äfwen lyka hwem ſom giör arbetet/ alleneſt Hwßbonden får nyttan dheraff. etc.

Prov. 29. v. 19. **Lyka hwad Hunden ſkiäller när han bytz intet.** i. e. Som dhet tredſka legefolcket plägar ſäya: **Bannor bytta intet til beens.** Dherom haar och Eraſmus ſagt: Verborum ſtrepitu ne quid moveare. &c. Sup: lit: Barn: Tredſk:

Luc. 14. v. 31. & ſeq: **Lyka macht giör bäſta ſämian.** i. e. När twå Herrar lyka mächtige/ vprätta wänſkap och förbund/ ſå blir dhet ſnaraſt hållet wedh macht. Dheraff haar och en gammal Scribent ſagt: Mutui metus æqualitas, fidelem facit ſocietatem, firmamq; conſervat. &c. Thucid: Item: Æqualitas non facit bellum. Plato: &c. Inf: lit: Mång: Till:

Lyka hörda bryter intet ryggen. i. e. När

alla

alla draga lyka last/ så haar ingen at klaga. Levius solet esse malum, quod est cum multis commune, Sen: Æqualis ærumna cum multis, levamentum habet maximum, Thucyd: Dheraff haar och Poëten sagt: Levius communia tangunt. &c, Item aff Horatio:

Ferre quam sortem patiuntur omnes
Nemo recusat. &c.

Inf: lit: Mång: Till: & Super: hac lit:

List är ingen list/ vthan hon listigt brukas. i. e. Om hon intet blir klokt anlagd. Dheraff haar och Plautus sagt: Doli, non doli sunt, nisi astu colas. &c, Sup: lit: Fåf: För: Prov.1.v.17.

List är lyten heeder. i. e. Dhet står illa/ at vmgås medh bedrägery. Man säger fördhenskul: Vir nemo altæ mentis, clanculum velit occidere hostem. Dhe Achajer bliswa aff Polybio fördhenskul högt berömde; Dher han säger: In tantum abhorrebant á machinationibus istis, & struendis dolis, ut nec hostes suos vellent per fraudem vincere. Om dhe gamble Romare haar och Tacitus sagt: Non fraude, neq; occultè, sed palàm atq; armatum Pop: Rom: hostes ulcisci voluerunt. Qui virtutis certamen susceperat, nolit fraude vincere. S. Ambros: Alex: Magnus haar och tycht wara neesligit medh list at angryya sin Fiende: Dherföre när han är aff sijne blefwen rådd at anfalla fienden om natteth/ skal hafwa sagt: Non est regium victoriam furari, &c, Val: Max: Men twärt emoot säger man: Syr.19.v.19. & seq:

List eller macht/ giör Fienden lyka ondt. i. e. Som man wille säya; Dhet är lyka

lijka mycket/ antingen en fiende blijr slagen eller bedragen / allenaſt honom ſkeer affbräck. Och heeter ſom Poëten haar ſagt: Dolus, an virtus, quis in hoſte requirat? Virg: Item: Confice, ſivè dolo, ſivè ſtricto cominus enſe, Homer: Reipſâ, nihil utilius in bello dolis, Xenoph: Dhe Macedoniers Konung Antigonus ſkal och hafwa ſagt: Hoſtes oportet aggredi, aut dolo, aut vi, aut apertè aut per inſidias, &c. Strob: Inf: lit: Når; Skånck: Åſn:

Liſtig leetar ſigh fram. i. e. Dhen illklooke finner fulle vthflycht, etc. Sup: lit: Arm; Han: Inf: lit: Muß:

Liſt emoot liſt. i. e. Som man elliest ſäger;

Prov. 12. v. 22.
2. Sam. 17. v. 23.
Pſal. 55. v. 24.

Falſkheet ſlår ſin Herre på halſen; Dhen ſom vmgår medh ſweek/ han blijr medh liſt bedragen. Elliest blijr och här medh förſtåndet/ at liſt måſte medh liſt möthas. Och heeter då: Laqueus laqueum capit. Eraſ: Fallacia alia aliam trudit, Terent: Cum vulpe junctum vulpinarier. Plaut: Item aff gambla Verſen: Frangenti fidem, fides frangatur eidem, &c. Aff Tyſkan ſägher man: Schälche mus man mit ſchälche fahen. Mit fuchſen ſpielt man fuchsrecht. Item: Betriegſtu mich/ ſo betrieg ich dich wieder, etc. En Poët haar och dherom wål ſagt:

Fallere fallentem, fraudemq; repellere fraude,
Exemplo; licet, ludere quemq; ſuo. &c.

Item:

Item:

Judice me, fraus eſt conceſſa repellere fraude,
Armaq; in armatos ſumere jura ſinunt. &c. Ovid:

Ellieſt brukas och offta liſt aff rådhoga emoot bedrägerij/ ſåſom til en præſervation: Och heeter då: Multi fallere docuerunt, dum timent falli, Sen: Item aff Eraſmo: Cretiſa contrà Cretenſem, &c. Fab: de Scrofâ & Lupo, Sup: lit: Biörn; Falſk; Fång;

Liſt winner macht. i. e. Klotheet öfwergår ſtarckheet. Ingenium vires ſuperat, Eraſ: Och aff gambla Verſen: Aſtu ſubtili, lupus inſidiatur ovili. Per fraudem & dolum regna evertuntur, Ariſt: Item: Reti urbes capiuntur, Plutarch; &c. Inf: lit: Når; Stilffw; Skånck; Åſn; Super: hac lit: Pred. 7. v. 20.

Liſt löper mann emillan. i. e. Hon är alt för gemeen. Hwem ſwijker icke/ och blijr swijken aff andra? Dheraff haar och Plinius ſagt: Singuli decipere, & decipi poſſunt: nemo omnes, neminem omnes fefellerunt, &c. Inf: lit: Wårld: 2. Timot. 3. v. 13.

Liſt får ſällan treffnad. i. e. Dhen ſom omgår medh ſwek och bedrägerij/ han tryffs intet länge. Dheraff haa dhe gambla ſagt: Ubi plurimum calliditatis, ibi minimum felicitatis. Swijke hwem ſom wil/ han blijr omſijder ſielff beſwijken. **Ty falſkheet ſtår wiſt ſin Herre på halſen.** Dheraff ſäger och Tyſken: Argliſtige leüte haben ſelten glück, etc. Super: hac lit: Sup: lit: Falſk: Prov. 12. v. 22.

Syr. 19. v. 19. 20. & seq: **Liist är föga wijßdom.** i. e. Bedraga är ingen klokheet. Dhet håls för ingen wijßheet/ at vmgå medh liist och bedrägerij. Doch säger man lijkwäl: Decipere pro moribus temporum, Prudentia est. Plin: Inf: lit: Swijk:

Prov. 26. v. 6. **Lijt intet til en annan/ dhet du sielff kant giöra.** i. e. Siälfwer är god dräng. Intet blijr så wäl beställt/ som dhet man sielfwer giör. Ty man säger ellest: **Hundar ätha vpp annars ärende.** Derföre haar och Terentius sagt: Hoc erit tibi argumentum semper in promptu situm: Ne quid expectes amicus, quod tute agere possis. &c. Sup: lit: Hund: Inf: lit: Siälff:

Eſa. 36. v. 6. 4. Reg. 18. v. 21. **Lijta på olijst.** i. e. Förlåta sigh på dhen som intet kan hiälpa. **Stödia sigh wedh en lutande wägg.** etc. Inf: lit: Ondt:

Lijten stund säger/ som ens annars drager. i. e. Säfängt präla medh andras Kläder/ och låånta smycken. etc. Fab: de Cornice superbiente. Sup: lit: Fäf:

Prov. 12. v. 9. Matth. 9. v. 16. **Lijtet man håller sigh wäl medh / sadhe han som ärde medh sporar.** i. e. Som man wille säya: **Gullbräm på söndriga kläder. Silkesband i söndriga skoor.** etc. Sup: lit: Arm: Inf: lit: Sätt: Infer: hac lit:

Lijtet gott skal man högt sättia. i. e. Man måste stundom giöra Paddan ähra: fast man intet meenar dher medh. etc. Inf: lit: Padd:

Lijten

Lyten Häst giör kortt Daggleed. i. e. Hwar giör efter machten. Och heeter fördhenskul: Ultrà posse nemo obligatur. **Öfwer macht är ingen pacht. etc.** Sup: lit: Hwar; Inf: lit: Öffw: Matth. 25. v. 15.

Lyter röhner en godh willia. i. e. Wht en ringa tingh kan snart en godh wänskap pröfwas. Dheraff pläghar man och säya: Amicus certus in re incertâ cernitur, &c. Inf: lit: Snart;

Lyten tufwa/ skiälper offta stoort laß. i. e. En ringa man får offta en stooran nogh at skaffa. Man säger fördhenskul medh Poëten: A cane non magno sæpè tenetur aper, Ovid: Ellieſt förstås och här medh at ett ringa feel/ kastar offta omkul ett stoort anseende. etc. Sup: lit: Acht: Inf: lit; Små; & Infer: hac lit: 1. Sam. 17. v. 50.

Lyten börda giör längden tung. i. e. Ett ringa ämbete kan offta göra mannen trottan; Serdeles när åhren komma/ och man hinner intet mehr trååla. Dheraff säger man och; Longo in itinere, etiam palea oneri eſt. Bovill: Man säger ellieſt: **Gammal Oxe trampar tungt. etc.** Sup; lit: Den; Kruk: Inf; lit: Trott; Pſal. 90. v. 10.

Lyten är altydh minſt. i. e. **Dhen fattiga blyr aldrigh fullfattigh/** han blyr altydh i lägre wall. Pauper ubiq; jacet, &c. Ovid: Sup: lit: Den; Wedh samma meening säger man och: Prov. 10. v. 15.

Lyten kom sidſt. i. e. Dhen fattigas loth är altyd sämbſt. Den fattiga komer alleſtädz efter/ Prov. ut ſuper:

som

som Koo i skitit gråås. etc. Sup: lit: Den: Komm:

Prov. 12. v. 9. **Lytet om halsen/ och intet om arßen. i. e.** Något för Ögon/ och intet baakom. Och sägz om en part som präla i Syden och Sammet/ och haa intet paiten på lifwet/ eller sofwel til Brödh. Dherom säger man i ett annadt Ordspråk aff lyka förstånd: **Arm högfärd/ skräppa och swälta.** Item: **Föda Hundar/ och haa sielff intet Brödh.** etc. Och aff Tyskan: Schlechte hoffart/ da man vor hunger nicht schlaffen kan. etc. Sup: lit: Arm: Han: Ing: Inf: lit: Sätt: Söndr: & super: hac lit:

Lytet Såår är snart plästradt. i. e. Ringa skada är snart bootad. Item: Som man elliest sägher: **Små Barn/ små sorger. etc.** Inf: lit: Småå:

Matth. 7. v. 16. **Lyten kan sulle blij stoor/ men paddan blijr aldrigh godh. i. e.** En ringa ährlig man kan vndertijden komma högt på pall: Men odygden byter intet gott uppå. etc. Sup: lit: Aff: Inf: lit: Småå:

Syr. 39. v. 26. & seq: **Lyten hwyla är alltijdh godh. i. e.** Aldrig är hwylan så lyten wedh swårt arbete/ at hon icke lysar Kroppen. etc. Sup: lit: Arb: Efft: Hwyl:

1. Sam. 18. v. 7. 8. 9. **Lytet Moln kan skyla bådhe Sool och Måna. i. e.** Ett ringa mißbag hoos Öfwerheeten/ kan förderfwa all gunst och favor. Dheraff sägher man och: **Herregunst är intet**

intet arfwegodz. etc. Aff Tyskan sägz och: ein kleiner nebel/ verdirbt einen schönen Tag. Item: Ein wolcken kan Sonn vnd Stern bedecken. Elliest säger man och: Hoffgunst wehret so lange als Wein in der flaschen. etc. Sup: lit: Herr:

Lytet Moln gieer och Rägn. i. e. Som man wille säya: **Smulor äre och bröd.** Prov. 13. v. 11.

Lyten hiälp är och godh. etc. Inf: lit: Smul:

Lyten gåswa bör intet försmås. i. e. **Den som försmår dhet lilla/ han får intet aff dhet stoora.** Syr. 19. v. 1.

Man plägar derföre säya vthi en gam: Vers: Dat pyra, dat poma, qui non habet aurea dona. Item aff ett blandat språk: Qui parum hatt / parum dat, &c. Här om haar och Cato gifwet en regul vthi fölliande Vers:

Exiguum munus cùm dat tibi pauper amicus,
Accipito placidè plenè & laudare memento. &c.

Sup: lit: Den:

Lyten qwist blir högt träd. i. e. **Aff Barn blir och gammalt folck.** Item: **Aff små Buskar blir stoora Träd.** Tandem fit surculus arbor. Item aff en Poët:

Quem taurum metuis, vitulum mulcere solebas;

Sub

Sub quâ nunc recubas arbore, virga fuit. &c. Ovid:

Sup: lit: Aff: Inf: lit: Småå: Ox:

Prov. 13. v. 11. Syr. ut superius.

Litet och offta fyller snart säcken. i. e. Som man sade: Många bäckiar små/ giöra en stoor Åå. Dherom säger man och vthi Verserna:

Adde parum parvo, parvo superadde pusillum;
Et sic ex minimo magnus acervus erit. Item:
Et quæ non prosunt singula, multa juvant. &c. Ovid:

Sup: lit: Ded: Den: Inf: lit: Lägg: Mång: Wedh sådan meening säger man och:

Prov. & Syr. ut super.

Litten winst ökar hoopen. i. e. Litten winning smaakar och wäl. Lucellum etiam dulce. &c. Eraf: Sup: lit: Den: Inf: lit: Spaar:

Litten Hundh är längie Hwalp. i. e. Småwuxet Folck synes länge Barn. etc.

1. Sam. 17. v. 50. Prov. 21. v. 31.

Litten Hundh jagar offta stoort Diwr. i. e. litten Tufwa. etc. Super: hac lit: Inf: lit: Småå:

Litet kläde giör stackot kiortil. i. e. Som man wille säya: Fattigdomen är ond at släpas medh. Ty ellieſt sägher man: Tiuck Rumpa wil haa en wydh brook. etc.

Sup: lit: Aff: Fatt: Inf: lit: Till:

litten

Lijsten och kiäck/ kiörer offta dhen stoore i säck. i. e. Som man wille säya: Man får intet skoda Hunden effter håret. Achta ingen stende för ringa. Item: Smått folck haar och stoort hierta. etc. Sup: lit: Acht: Super: hac lit: Inf: lit: Man: Smått: Wed lijka meening säger man och: Lijsten Yr fäller stoort Träd. Idem: Småhaat är och haat. Inf: lit: Småå: I. Reg. 17. v. 47.

Liwset brinner intet länger än weeken räcker. i. e. När ollian brister så slocknar Lampan. Lyfwet wahrar intet länger/ än födan föllier. Ty når humidum radicale exspirerar, så haar (som Physici säya) lyfwet en ända. Dheraff plägar man och säya: åhta och dricka/ håller Lyff och Siäl ihoop. etc. Inf: lit: Åht: Matth. 25. v. 8.

Liuga och stiäla föllias giärna åth. i. e. Dhet ena är intet giärna dhet andra förvthan. Dhe äre näste fränder. Deraff säger man och: Mendax etiam fur est. Eraf: Tysken sägher: Wer gern leügt/ der stilt auch gern. etc.

Liuset tiäner andra/ och tährer sigh sielff. i. e. Mången är så androm til tiänst/ at han fördärfwar sigh sielff. Och kan då säya medh Liwset: Alijs inserviendo consumor. Item: Agris suis sitientibus, alienos irrigat. etc. Dheraff pläghar man och säya vthi ett annadt Ordspråt: Mången är Oxe i ens annars / och Kalff i sitt egit. etc. Inf: lit: Ox: Syr. 29. v. 19. & seq:

Liws

Matth. 6. v. 22. **Liws är bättre än Öga/ sade Käringen.** i. e. Är Ögat mörkt/ så är liwset klart; Dhe äre både goda/ när dhe komma hwar annan til hiälp. etc.

Lius Dagh och klaar Ögon/ giöra bästa kiöpet. i. e. Dhen som wil ethan skadha kiöpslaga/ han måste haa ögonen öpna / eller taga deste diupare i taskan. Dheraff säya Tyskarna: Lichter Tag/ lichte augen. Som man wille säya: Kauffmanschafft mus bey Tage verrichtet werden. etc. Sup: lit: För; Häst: etc.

Psal. 82. v. 7. 8. Syr. II. v. 4. & seq: **Liufft kan snart bli leedt.** i. e. Dhet som i dagh är wälkommet och affhållet/ kan miß-haga i morgon. Läås härom Bellisarij exempel aff Livio. &c. Sup: lit: Hälged: Herr: Hoff: Hög: Inf: lit: Stoor:

Prov. 17. v. 7. & Cap. 19. v. 9. & Cap. 21. v. 6. Syr. 20. v. 26. & seq: **Liuga är lyten heeder.** i. e. Dhen som medh lögn omgår/ han blir förachtad: Och haar sin Dom aff Salomon och Syrach. Dheraff säger man och: Ingenui viri est vera dicere, Mentiri, non est boni viri. Mendacem n. vocari, in ingenuo homine turpis est nota. Sophocl: Heeter fördhenskul: Non per scelus, sed virtute gloria quærenda est. Panorm: Item: Fraus, cùm omnibus fæda sit, tùm maximè ijs, qui majori dignitate præditi sunt, imò fædior quàm aperta violentia. &c. Thucyd: Inf: lit: Lögn:

Liugare måste wara minnesgodh. i. e. Dhen liuga wil måste wäl betänckia sigh/ at han icke staplar. Dheraff säger och Erasmus: Oportet mendacem esse memorem. Tyskarna säya och: Ein lügner mus sich wol bedencken. etc.

Liuga

Liuga och swyka i rättan tydh/ är ingen ringa konst. i. e. Dhen som medh maneer kan liuga och bedraga/ han är klook och förslagen. Dheraff säger man och: Mentiri & fallere, non est cujusvis, &c. Tyskarna säya: Wol liegen vnd triegen / ist keine schlechte kunst. Ellest pläghar man och säya: Prov. I. v. 17.

Liuga för nödh skul/ kan föga skada: som Poëten haar sagt:

Existimo mendacium, si gratiâ
Salutis effers, nil habere incommodi. &c.

Men Augustinus haar dherom sagt: Sunt genera quædam mendaciorum, in quibus non sit magna culpa; Sed tn. non sint sine culpâ. &c. Sup: lit: Hiälp: Inf: lit: List; Nödl: Swyk:

Lo.

Lofwa/ är lättare/ än hålla. i. e. Som man pläghar säya: **Mången lofwar i Nödh/ och håller icke för sin Dödh.** Exod. 19. v. 8.

Man säger förohenskul: Promissa sunt vocabula artis, vincula straminea. Och är då som Justinus haar sagt: Fides dictis, promissisq; nulla, nisi quatenus expedit. Item: Non magna quidem hominibus permittenda, sed magna facienda. &c. Stob: Tyskarna säya; Zusagen ist Herrisch/ halten ist bewrisch. etc. Infer: hac lit: Inf: lit: Mång:

Lofwen kan ryggias/ men pant bär Penningar heem. i. e. Ehwadh som vthlof- Prov. 25. v. 13.

was/ så är altijdh panten säkraſt. etc. Sup: lit: Bättr: Infer: hac lit: Inf: lit: Pannt:

Syr. 4. v. 33. **Loſwa rundt och hålla tundt/ giör ſwag credit. i. e.** Loſwa och hålla är twäggiehanda/ ſom billigt borde wara ett/ och föllias åth. Ty elliest är ſom Poëten haar ſagt: Pollicitis dives quilibet eſſe poteſt. Ovid: Eraſmus kallar dhet: Aureos polliceri montes. Item aff Horatio: Parturient montes, naſcetur ridiculus mus. Man plägar och säya aff Senecâ: Promittere, eſt beneficium aulicum. Vthan twifwel funderandes sigh wedh dhet ſom Poëten haar ſagt: Quid n. promittere lædit? &c. Dherwppå lyda och föllande Vers:

Plumbea vix præſtant, qui ſæpius aurea ſpondent:
Immenſum decus eſt, non violare fidem. &c. Lindeb:

Videatur Fab: de Voto, quod ſolvi non poſſet. Sup: lit: Bäſt: Inf: lit: Swijk: & Infer: hac lit:

Loſwa och liuga/ är hwars mans konſt. i. e. Dher behöfwer man intet at gå i Scholan effter: **Liuga lähres vthan Book.** Dherom ſägz och vthi en gammal Vers: Res mala, res ſtulta, dare nil, promittere multa, &c. Mycket tala och intet hålla/ kallar Salomon ett moln och wäder vtan rägn. Item aff en Poët:

At nunc qui fœdera rumpit
Ditatur, qui ſervat, eget. &c.

Pſal. 116. v. 11. Slutes förthenſkul medh Schrifften/ ſom säger: Omnis homo mendax, &c. Inf: lit: Wärld:

loſwa

Lofwa är Herrachtigt/ men hålla är fattig mans twång. i. e. Then mächtige lofwar/ och håller om han wil; Then fattige blijr medh laagh twungen til at fullgiöra sin lofwen. Theraff säger man och vthi gemeene Verserna;

Regia crede mihi, res est, promittere multum:
Sed servare fidem, est rusticitatis opus. &c. Lindeb:

Item: Pauperum est pacta servare, divitum quoad expedit. Idem loqui & sentire, verè regium est. Aff sådan materiâ lyda och följande Vers:

Magna fides quondam parvo diplomate stabat,
Nulla bullis magnis parva stat orbe fides. &c. Lindeb:

Therföre sägher man wäl vthi gemeena Ordspråket: **Bästa music/ när Munnen och Hiärtat siunga ett. etc.** Sup: lit: Ad: Bäst: & superius hac lit: Syr. 4. v. 33. Psal. 89. v. 36.

Lofwen giör skuldh. i. e. Then något lofwar/ han giör sigh obligerad. Ty thet heeter: Omne promissum cadit in debitum.

Ingen lofwen vthan han håls. Och aff Tyskan: Zusagen macht schuld. etc. Sup: lit: Ing:

Lofwa icke längie/ thet du strax kan giswa. i. e. Then snart gieer/ han gieer

Prov. 3. v. 28.

dubbelt. Heeter fördhenskul som Seneca haar sagt: Ingratum est beneficium, quod diu inter manus dantis hæsit. Item: Qui citò dat bis dat. &c. Sup: lit: Den: Inf: lit: Snart:

Loswen är stundom bättre än reede Penningar. i. e. Man vthråttar vndertyden meer medh credit/ än medh baarskap. Dherföre haar och Terentius sagt: Quanta hæc mea paupertas est, tn. adhuc curavi unum, hoc quidem, ut mihi esset fides. Dherom haar och Plato wål sagt: Vita, non est vita, ei, qui fidem perdidit. &c. Deraff såya och Tyskarna: Glaub ist zuweilen beßer den bahr geldt. etc. Inf: lit: Pannt:

1. Reg. 17. v. 47. **Loppebeet swijder och.** i. e. Småhaat/ är och haat. etc. Sup: lit: Acht: Inf: lit: Småh:

Lu.

Luc. 6. v. 42. Syr. 18. v. 21. **Luchte Hwar i sin egen barm.** i. e. Dhen andra wil straffa/ han ransake först hoos sigh sielff/ om någor skuld finnes. Dheraff haar och Plautus sagt: Qui alterum incusat probri, ipsum se intueri oportet. &c. Sup: lit: Ann: Den: Hwar:

Esa. 28. v. 19. **Luchtar han dhet/ så haar han ingen snufwa.** i. e. När man förvth mårker något ondt stå sigh före / då plåghar man såya til dhen samma: Luchtar du dhet/ så haar du ingen snufwa. Hoc tibi si subolet, non laboras pituitâ. Tyskarna såya: Richestu das/ so hastu keinen schnuppen. etc. Sup: lit: Andr:

lugnet

Lugnet är skaakom liufft. i. e. Ställa wässende är frommom behageligast. Som man wille säya: **Fromt folck lefwer giärna i roo.** Dheraff haar och Seneca sagt: Syr. 7. v. 4. 5. & Cap. 3. v. 19.

Me dulcis saturet quies,
Lætus perfruar otio. &c.

Sup: lit: Afff:

Lustigt sälskap giör wägen kortt. i. e. När man haar en lustigh reesebror/ weet man intet at wägen är lång. Facetus comes, in viâ pro vehiculo. Publ: Item: Confabulatio levamen est itineris. Och aff Poëten: Falluntur multis tempora longa jocis. &c. Tysken sägher: Lustig geferde macht kurtze meilen. etc.

Lust och willia giör arbetet lätt. i. e. **Godh willia draar laßet til Byß.** Och heeter fördhenskul som Poëten haar sagt: Omnia conando, docilis solertia vincit. Manil: Amor docet Musicam. Eras: Item: Magna pars profectus est, velle discere. Sen: **Han lährer snart som willian haar.** Item: **Han är godh locka/ som medh wil hoppa.** etc. Tysken sägher: Lust vnd lieb zum ding/ macht alle arbeit gering. etc. Sup: lit: God: Inf: lit: Lätt: Wedh dhen meening plägar man och säya:

Lust och willia/ lährer pilten gillia. i. e. Drifwa älskogh. Dhen som haar lust til gillarekonsten/ så lähres hon snart. etc. Sup: lit: Gill: God: Han: Kiärt: Inf: lit: Med: Prov. 30. v. 18. 19.

Lustigt modh/ giör sundan Blodh. i. e.

Syr.30.v.25. & seq; Wara glaad häller hälsan wedh macht / och förlänger lyfwet. Dheraff plåga och Tyskarna säya: Frölich gemüht / gesund geblicht. Item: Lustig gesang/ wischet den staub vom Hertzen. Vthi gambla Tysta Rymen plägar man och säya:

Philipp. 4. v. 8. Frisch vnd fröhlich/ from vnd ehrlich/
Ist was anners/ so ist beschwerlich.

Prov.22. v. 9. **Lustigh wärd / giör gladan giäst.** i. e. När Wärden seer swrt vth / så blir giästen snart trumpen.

Syr.20.v.13. Dheraff säger man i gambla Versen: Hospitis in mensâ, vultum non fercula pensa, &c. Inf: lit: När:

Syr.32. v. 5. **Lusten föllier Pypan.** i. e. Man är intet giärna lustig i laaget/ vthan Harpan låter. Dheraff säger och Tysken: Fröligkett währt so lang als der Pfeifen klang. Ellies sägher man och: **Laag vthan leekare giör lusten trög.** etc. Sup: lit: Laag:

Prov. 14. v. 13. **Lust föllier olust.** i. e. Aldrigh är wällusten så stoor/ at man icke omsijder blir ledze dher wedh. Omnibus in rebus, maximis voluptatibus, fastidium est finitimum. &c. Cic: Tysken säger: Zuviel lust macht vnlust. etc.

Prov. ut sup: **Lusta leek giör Qwinnehweek.** i. e. Efter söött kläda/ kommer swr sweda. Dheraff plägar man och säya: Mången gråter i åhr dher han log i fiool. etc. Sup: lit: Efft: Inf: lit: Mång: Skump: Man plägar och säya:

Prov. 21. v. 17. **Lustmaat på ängerfaath.** i. e. **Wällust giör ånger.** Demosthenes haar dherföre sagt: Tanti pœnitere non emo. &c. Som man wille säya: **Ondt kiöpa dyr ånger.** etc. Inf; lit: Onot; Wåll; & super; hac lit:

Lydigh

Lydig sohn är Faderens glädie. i. e. Hörsampt Barn frögdar Föräldrarnas Hiärta. Dherföre säger man och aff gambla Versen: Gaudet uterq; parens, cùm filius est bene parens. Här om haar och Plautus sagt:

Probum patrem esse oportet,
Qui gnatum suum probiorem, quàm
ipsus fuerit Postulat. &c.

Prov. 10, v. 1. Colloss. 3. v. 20.

Lydna giör treffnad. i. e. Dher som hörsamheet bewijses/ dher är och wälsignelse; Fördhenskul heeter dhet och: Obedientia est mater felicitatis. Æsch: Schrifften säger och: Lydna/ är bättre än Offer/olydna är en troldoms synd. etc. Seneca haar kallat lydna: Vinculum rerum, per quod Respubl: cohærent. Om sådan lydna skal och Scipio Afric: hafwa sagt: om sitt vnderhafwande Krijgsfolck: Nullus horum est, qui non semet in mare præcipitaturus est, si jussero. &c. Liv: Twärt om haar och Seneca kallat olydnan: Parentem confusionum, &c. Sup: lit: All: Den: Inf: lit: Ondt:

1. Sam. 15. v. 22, 23. 1. Petr. 2. v. 13, 14, 18. Rom. 13. v. 1, 2.

Lydna i Krijgh giör bästa profwet. i. e. Som man sade: I Fält får man intet disputera ordren. Man får intet criticera dhet som befahles. Dherföre haar och Tacitus sagt: Odi curiosos & refractarios, qui jussa ducum interpretari malunt, quàm exequi. Hijt lyder och Brasidæ råhh hoos Thucyd: Censete hæc esse bonæ militiæ, velle, vereri, obedire, &c. Och wijdare aff Tacito: Principi summum rerum judicium Dij dederunt: Subditis obsequij gloria relicta est. Item: Obsequio mitigantur imperia. Curt: Sup: lit: Krijgh: Kongz; & super: hac lit:

Prov. 20. v. 2.

Prov. 17. v. 17. **Lyckan giör många wänner/ men nöden**
Syr. 37. v. 4. & seq: **pröfwar dhem bäst.** i. e. **Nödhen**
låhrer kiänna wänner. Heeter altså:
Gullproff i glödh/ wäneproff i nödh.
etc. Sup: lit: Gullpr:

Lycka råkar man/ Pijl råkar Järnhatt.
i. e. Lyckan drabbar owist / som Pijlen om
Stormhatten. etc. Man säger och wedh sä-
dan meening:

Syr. II. v. 14. **Lycka och Olycka dhe haa en smaal**
gränd. i. e. Dhen hon drabbar/ dhen drab-
bar hon; Och dhen som ligger / han ligger.
etc. Infer: hac lit:

Sap. 14. v. 4. **Lyckan är bättre än twsend marck.** i. e.
Godh lycka kan intet bethalas medh Penning-
gar. Dheraff blijr hon och kallad: Fors do-
mina campi. Eraſ: Och aff Tyskan: Wem
das glück trifft / der führt die Brawt heim.
Item: Wer glück vnd guhten wind hatt/ der
kan im korb vber Rehn fahren. etc. Sup: lit:
Den:

Syr. II. v. 5. 6. 27. **Lycka och Glaas/ går snart i kraas.** i. e.
Hon är snart förspild. Dheraff haar och Pu-
blius sagt: Fortuna eſt vitrea, cùm maximè
splendet, frangitur. Man säger och: For-
tuna cùm blanditur, captatum venit. Item:
Fortuna nunquam ſiſtit in eodem ſtatu. Au-
ſon: Semper movetur, variat, & mutat vi-
ces. &c. Idem: Hon wänder snart ryggen
til. Som Tysken säger: Glück vnd vnglück/
wendet sich alle augenblich. etc. Infer: hac
lit: Inf: lit: Stoor: Dheraff sägher man
och:

lyckan

Lyckan är så snart efter som föhre. i. e. Hon är ostadigh. Man weet intet hwar man skal finna henne igen. Dherföre haar och Poëten sagt: Pred. 11. v. 6.

Passibus ambiguis fortuna volubilis errat;
Et manet in nullo certa tenaxq; loco. &c. Ovid:

Caj: Marius en förnembligh Romare/ skal fördhenskul hafwa wäl sagt: Non sanæ mentis est homo, qui se fortunæ committit. Bruson: Item aff en annan Scribent: Existima communia omnia infortunia. &c. Wed dhen meening säger man och: Syr. 11, v. 14.

Lycka och Olycka/ bära hwar andra posebaak. i. e. Dhe föllias giärna åth. När dhen ena släpper / så taar dhen andra wedh. etc. Infer: hac lit; Sup: lit: Ded: Syr, ut supper:

Lyckan föllier mäst giärningen efter. i. e. Som man bär sigh åth til/ så haar man och lyckan at wänta. Ut mores sunt, ità fortuna respondet, Eraſ: Item: Quilibet faber propriæ fortunæ. Saluſt: Hwar smijder sin egen lycka. Och aff Plauto: Oſe. 13. v. 9.

Ut quisq; fortunâ utitur; Eſa. 9. v. 20.
Ità præcellat, atq; ex indè
Sæpè eum omnes dicimus. &c

Item: Omnia plerumq; summâ ratione gesta, etiam fortuna sequitur. Heeter altså som Tyskarna säya: Das glück wil gerittен/ vnd nicht gefürchtet sein. etc. Sup; lit: Hwar: Inf: lit; Som;

Lyckan kallas både ondh och godh. i. e.

Syr. ut super: 11. Ehwadh enom wederfahrs/ måste altijdh lyckan haa nampn dherföre. Cicero haar fördhenskul sagt: Vitam regit fortuna, non sapientia. Item: Fortuna utramq; facit paginam. Plin Sec: Tyskarna säya: Das glück herschet in allen dingen. etc. Super; hac lit:

Syr. ut superius. **Lyckan är intet at lijta på. i. e.** Hon är obeståndigh. Hon taar offta en Gullklimp ifrå dhen ena/ och kastar til dhen andra/ och byter åther om igen. Dheraff haar och Publius wäl sagt: Levis fortuna, citò reposcit quæ dedit. En Poët haar och sagt om hennes obeståndigheet: Fors incerta vagat, fertq; refertq; vices. Lucan: Item aff Terentio: O fortuna, ut nunquam perpetuo es bona! Men Virgilius haar märkeligen beskrifwit henne medh fårgor i följande Vers:

O fortuna potens, quàm variabilis!
Inconstans, fragilis, perfida, lubrica.
Item: (&c.
Nec quos clarificat, perpetuo fovet:
Nec quos deseruit, perpetuo premit. &c.

Item aff en annan Poët som haar sagt:

Non fortuna diu felicibus ambulat alis,
Nunc est æqua malis, nunc inimica bonis. &c. Lindeb:

Curtius haar dherföre wäl sagt: Fortunam tuam pressis manibus tene, lubrica est, nec invita teneri potest. Item: Licet adspirare

pullis

pullis suis fortuna videatur; ad ultimum tn, temeritati non sufficit. Idem: Fortuna lædit quibus cum lusit. &c. Lips; Super: hac lit: Sup: lit: Den; Hopp:

Lyckeskott råker och på måålet. i. e. Man finner och stundom aff en slump på ett gott rådh/ der man elliest länge speculerar öfwer. etc. Super: hac lit:

Lycka och mood stiiga vp och neder. i. e. Effter som medgången tager til eller aff/ så wäxer och giärna ens modh och sinne. Mens vertitur cum fortunâ. Haar Seneca sagdt: Man säger fördenskul: **Wäxer min rog/ så wäxer min hog. etc.** Inf: lit: Wäx: Syr. 5. v. 1. 2. & Cap. 11. v. 26.

Lyckehiwlet är aldrigh tompt. i. e. **Lyckenarrar äre allestädz framme.** Dhet fins jw altijdh någon som effter Lyckan sträfwar. etc. Sup: lit; Den: Syr. 11. v. 11.

Lycka och rijkedom är en swår börda. i. e. Som man elliest wille säya: **Goda dagar behöfwa starcka been. etc.** Sup: lit: God: Syr. 11. v. 4.

Lyckan är bättre än rådh. i. e. Hon öfwergår förstånd och klookheet. Ty **dher weetet släpper/ taar lyckan wedh;** Effter som **wår Herre är alla dårars förmyndare.** Dheraff säya och Tyskarna: Raht ohne glück/ ist eine windmuhle ohne wind. etc. Sup: lit: Der: Gudh; Matth. 6. v. 34.

Lycka och Olycka boo vnder ett Taak. i. e. Dhe bära hwar andra på Ryggen/ Syr. 11. v. 14.

Dhe

Dhe räckia hwar andra handen. Dheraff säger man i en gemeen Vers: Ipsa dies quandoq; parens, quandoq; noverca est, &c. Super: hac lit: Sup: lit: Ded:

Syr. II, v. 4, & seq: **Lyckan aflar stälta Barn. i. e. Medgång föder högmood.** Man säger fördhenskul: Fortuna quem nimium fovet, stultum facit. Som man sade: **Lyckan giör många narrar.** Item: **Wäxer min Rog. etc.** Super: hac lit: Inf: lit: Med: Wäx: Tffz:

Syr. II. v. 14. **Lycka och Olycka är hwardags kost.** i. e. Alla dagars ombyte. Dhe bära hwar andra på ryggen. Ut superius. Deraff haar en Poët sagt: Sunt mala juncta bonis, & bona mixta malis, &c. Lindeb: Super: hac lit: Sup: lit: Ded:

Syr. ut prox: super: **Lyckan förmår mycket/ när hon wil wäl.** i. e. Som man sade: **Gott dantza när lyckan wil pypa.** Fortuna in omni re dominatur. Saluft: Item aff Livio: Vim fortunæ reputa, & omnia quæ agimus, subjecta esse mille casibus. Fors domina campi. Cic: &c. Sup: lit: Gott:

Syr. ut superius. **Lyckan kan snarare fås/ än behållas.** i. e. Hon är obeständigh. Man kan fulle stundom råka wedh en lytten lycka; Men owist at få behålla henne. Dheraff haar och Publius sagt: Fortunam citius reperias, quàm retineas. Item aff Poëten: Passibus ambiguis fortuna volubilis errat, &c. Super: hac lit:

1. Cor. 9. v. 24. **Lyckan är intet hwars mans.** i. e. Som man ellest plägher säya: **Tyfe tiähna**

offta

offta til hofwa för ens mans lycka. Dhet lyckas vndertijden nijuggaſt en blandh hundrad. Dheraff haar och Poëten ſagdt: Non cuivis contingit adire Corinthum, &c. Horat: Sup: lit: Aſſ: Inf: lit: Tijf:

Lyckehiwlet löper ſnart om. i. e. Lyckan är intet at lijta på. Dherföre haar och Seneca ſagt: Fortuna uſu dat multa, mancipio nihil. Item aff Plauto: Ut ſunt humana, nil eſt perpetuò datum. Lyckan låhnar ſtundom mycket/ men gieer intet arſligen. Deraff haar och Poëten ſagt: Nos quoq; floruimus, ſed flos fuit ille caducus, &c. Ovid: Syr. ut ſuperius.

Lyckan hwälfwer ſnart om. Man ſäger dherföre vthi gemeene Verſerna aff Juvenale:

Si fortuna volet, fias de Rhetore conſul;
Si volet hæc eadem, fias de conſule Rhetor. &c.

Item:

Vultus fortunæ variatur imagine lunæ:
Creſcit, deſcreſcit, loco eodem ſiſtere neſcit. &c.

Demetrius haar dherföre ſagt om Lyckan: Tu me extulisti, tu ipſa rurſus deijcis. &c. Plutarch: Och heeter altſå: Qui ſtat caveat ne cadat. Dhen ſom ſtår/ han ſee til at han icke faller. etc. Dhen konſtrijke målaren Apelles/ ſägs och wara tilfrågad/ hwij han ſå hadhe affmålat Lyckan ſittiandes? Och gifwet til ſwar: I. Cor. 10. v. 12.

Quia

Quia loco stare & consistere non potest, &c, Stobæ; Super: hac lit: & inferius.

Lyckones Barn roosa sin Moor. i. e. När alt löper för 2. skiööt/ så tilskrifwes dhet alt lyckones favor: Och dherföre vthbrista hennes clienter medh Poëten som haar sagt: Te facimus fortuna Deam, cæloq; locamus. Juvenal: Men alt sådant kommer aff Herranom/ Lycka och Olycka/ och hwadh oß wederfahrs. etc. Sup: lit: Ded: Ick: Ing:

Syr. II. v. 14.

Lyckan lååna mycket/ men gieer intet til arffz. i. e. Hon förlåhner fulle til en tydh/ men taar igen när hon wil. Dheraff haar och en Scribent sagt: Nil est in vitâ proprium mortali datum. Lucil: Item: Non est tuum quod fortuna tuum fecit: Levis est fortuna, citò reposcit quod dedit. Publ: Och aff en annan Scribent: Quos fortuna plurimis ornavit beneficijs, ad diutiorem casum reservare solet. Vell: Paterc: Fortuna multis parcit in pænam haar och Terentius sagt: Och aff Tyskan: Das glück ist vnbestendig/ bald bringts / bald nimpts. etc. Super: hac lit: Inf: lit: Mång: Straff:

Syr. I. v. 38. & seq:

2. Pet. 2. v. 9.

Lytter Kropp / elackt sinne. i. e. Vthaff observation håller man så före / at en waanskapad Menniskia/ skal och wara aff en ond natur. Dherföre haar och Galenus in vitâ Æsopi, welat såya: Qualis forma, talis anima; Quia corpori consentit anima, & animæ corpus. &c. Dheraff sågher man och i gemeen: **Wachta digh för dhen som naturen haar teknadt.** Doch plågar man lijkwål såya dher brede wed: Konsten båttrar naturens feel. etc. Sup: lit: Konst: Inf: lit: Wacht:

Prov. II. v. 22.

lååna

Lå.

Låhna sin wän/ och kräsia sin owän. i. e. Paddan bethalar mäst med otack. Deraff säger man och: **Låhnt Gull/ wändes i Bly.** Man låhnar offta medh sin stoora skada. Plautus haar dherföre wäl sagt: Qui mutuum dat, amicum vendit, & inimicum emit. Som man wille säya: Dhen som låhnar sitt vth/ han sällier dher medh offta en wän/ och köper sigh en owän. Terentius säger fördhenskul: Leve æs alienum debitorem facit, grave inimicum; Item ut nunc sunt mores, adeo res redijt, si quis quid reddit, magna est habenda gratia. Idem: Dhe Perser hafwa (som Herodotus skrifwer) hållet för dhe gröffsta odygder hoos en Menniskia/ och lyka som Syskon: Nembl: Debitorem esse, & mentiri. i. e. Wara skyldig/ och liuga. Heeter fördenskul: Creditor sit curiosus, quò res credita vertatur, &c. Man måste i låhn see sigh wäl före. Och är alteså i slyke fall: **Bättre första wreden än dhen sidsta. etc.** Sup: lit: Bättr: Borg: Kåås härom wydare hoos Syrach/ som dhen materien medh omständer beskrifwer. Ellest säger man och:

Syr. 29. v. 4. ad II. Luc. 6. v. 34.

Låhn bör ledandes heemgå. i. e. Vthan låhnarens skada och omaak bäras heem igen. man kan och säya: Leandes heemgå. i. e. willigt/ och lyka som medh leandes munn/ bethala dhet som låånt är. Dheraff säger man och i en gammal gemeen Vers: Mutuò quod debes, ridendo solvere debes. Tyskarna säya och: Gelichen Geldt/ sol man mit lachendem munde bezahlen. Man sägher och medh Senecâ:

Syr. ut superius.

Æquissi-

Æquiſſima vox eſt, ſolve quod debes. Aff Plauto blifwa fördhenſkul goda bethalare högt commenderade/ dher han haar ſagt: Fidem homini, ſi quid rectè curatum velis, mandes; mori ſeſe miſerè mavolet, quàm non perfectum rèddat quod promiſerat. &c. Sw: L. KiöpM: B. 8. Cap: LL. Sup: lit: Borg:

Syr. ut ſuper: v. 2.

Långlig ſoot är wißa Döden. i. e. Långſamma och ſwåra ſiukdomar plåga ſkynda en Menniſkia åth Graffbacken. etc. Inf: lit: Siwk:

4. Reg. 20. v. 1.

Långt liff är dhen girigas qwaal. i. e. Ju längre dhen giriga lefwer/ ju meer han plågas aff begärelſe til rijkedom. Dherföre haar och Plautus ſagt: Avaro quid mali optes, niſi ut diu vivat? &c. Sup: lit: Gir:

Prov. 13. v. 25. Syr. 14. v. 9. Pred. 5. v. 9.

Låånter Häſt och egna ſporar/ giör mijlen kortt. i. e. Låån blijr offta mißbrukadt. Lijka ſom man i gemeen rijder en lååntan Häſt faſtare än ſom han wore egen. etc.

Långa nätter giöra magra Höns. i. e. Som man elliest ſäger: **Hunger giör tunna kindbeen.** etc. Sup: lit: Hung:

Långt frå ögon/ ſnart vhr ſinnet. i. e. Som man wille ſäya: **Borta är ſnart glömder.** Dhervppå lydher och gambla Verſen: Qui procul ab oculis procul eſt à lumine cordis. &c. Tyſkarna ſäya: Kumſtu aus den augen/ ſo kumſtu wol aus den ſinn. etc.

Sap. 2. v. 4.

Långt frå fahran/ giör gambla krijgzmän. i. e. Som man ſade: **Gott wara Krijgzman hemma.** Och heeter ſom Eraſmus haar

haar sagt: Procul à Jove, procul à fulmine. Extra telorum jactum. Idem: Jeega Soldater plåga säya vthi sådana fall: Bättre dööi Koyan/ än gå vth på slåtten och låta mörda sigh. Aff Tyskan sägher man och: Weit davon/ ist guht für den schus. Beßer in den reisern/ den in den eisern. Weit vom streit/ gibt alte Kriegsleüt. Item: Auff der weite ist guht tädigen. &c. Sup: lit: God: Gott: Hähn: Hund:

Låås för läderſäck/ log en Tålgeknuff åth. i. e. Osäkra giömmor för Tiufwehanden.

Tiufwen finner fulle på låsegången. Man säger och: **Tilfälle giör tiufwen.** Item: **Ond giömmare giör många tiufwar. etc.** Inf: lit: Ond: Tilf:

Lå.

Låggia i lood och qwintin. i. e. Giöra mycket aff lijtet/ medh fåfäng Ord. Man kallar dhet och: **Låggia mycket på skogen.** Når man giör många dicentes öfwer en ringa ting. Erasmus haar kallat dhet: Ex Muscâ Elephantum. &c. Sup: lit: Aff:

Lägg i Tholamodzposan. i. e. Dhen fromme taar vpp medh tholamodh hwadh honom wederfahrs: Och lägger dhet bland tholamodz krammet. Dherföre dhen som kan lijda och bijda/ och kasta alt i Tholamodzposan/ han öfwerwinner mycket ondt. etc. Sup: lit: Bijd: Gitt: Inf: lit: Thol: Prov. 16. v. 32. Syr. 2. v. 4. Jacob. 1. v. 12.

Läggia Katt i Biörneläger. i. e. Når en renomered/ eller wäl meritered man kommer genom Dödzfall/ eller elliest/ ifrå ett ämbete Syr. 47. v. 26. & seq:

bete/ och dhen som kommer i stället/ är aff ringare Qualiteter; Då plägher man säya: **Dher kom Katt i Biörneläger.** Man plägher och dher wedh säya: **Tw olijka diwr/ en Elg och en Biwr. etc.** Jlijka mätta brukas och dhetta/ när Man eller Hustrw träda til annadt giffte/ och dhen sijdsta Maakan räkar wara dhen förra något olijk och ringare/ då säger man och/ at **Katt är räkad i Biörneläger. etc.** Hijt kan och lämpas dhet som Cicero haar sagt: Heu domus antiqua! quàm diſpari dominaris Domino. &c. Inf: lit: Tw: Tiähn:

Lägg lijtet til lijtet/ dhet blijr fulle en gång stoort. i. e. Som man wille säya: **Dhen som intet giömmer en Penning/ han får aldrig twå åga.** Item: **Många Bäckiar små/ giöra en stoor Åå.** Dhervppå lyder och gambla Verſen: Adde parum parvo, parvum ſuperadde puſillo, &c. Item aff en Poët:

Prov. 13. v. 11. Syr. 19. v. 1.

De multis, grandis acervus erit. &c.

Ovid:

Man plägar och säya: **Dhet hiälper alt som ſqwälper / ſadhe Käringen ſom ſwalg Fröen.** Item aff Poëten: Et quæ non proſunt ſingula, multa juvant. &c. Ovid: Tyskarna säya: Alle zuthat hilfft. Item: Ein Pfenig/ vnd aber ein Pfenig/ macht endtlich ein Groſchen. etc. Sup: lit: Ded: Den: Inf: lit: Mång:

lägg

Lägg icke Steen på börda. i. e. Man måste intet föröka dhen bedröfwades sorgh. Och heeter: Infortunatum ne irriseris, Eraſ: Spotte nicht den betrübten/ säger Tyſken: Item: Infelici non insultandum, Eraſ: Vthan heller som en Scribent haar sagt: Manum lapso porrige, &c. Phocyl: Inf: lit: Spott: Syr. 4. v. 3. & Cap. 7. v. 11.

Läkiarens Pläſter heelar intet all Såår. i. e. En Mäſtare kan icke alt. Dheraff haar och Poëten sagt: Non eſt in medico, semper relevetur ut æger, Ovid: Eß kan der artzt nicht alle patienten auffhelffen. etc. Sup: lit: En: 1. Cor. 12. v. 4. & seq:

Läkiaren åhras för nöden skul. i. e. Man håller dherföre aff Medicis, at dhe stundom behöfwas. etc. Inf: lit: Nöd: Sund: Syr. 38. v. 1, 2, 3, 4. Item: v. 12. 13.

Läkiarens Öga giör spyſen sund. i. e. När Medicus är hoos dhen siuka tilstädes/ så håls maathen för helbregda. Dheraff plägar man och i gemeen säya: Præsente medico, omnia sunt sana, &c. Man läås om en Medico/ som hade curerat en siukan man medh en särdeles läkedom/ som och hade hulpit honom til helsan igen: Men något dher efter åther fallen i samma Siukdom; Och altså läkiaren owetandes/ taget samma slags recept til sigh/ som han för: hade brukat; Doch intet hulpet. När han omsijder hadhe kallat Medicum/ och frågadt hwarföre dhet icke nw wille så wäl hielpa honom/ som tilförende/ och hade iykwäl brukat samma recept emoot samma siukdom? skal Medicus hafwa swarat: Ideò non profuit, quia ego non dedi, &c. Blyr refererat aff Aug:

Läkiare läåk digh sielff. i. e. När man wil gifwa androm rådh emoot dhen siukan/

Syr. 18. v. 20. & Cap. 37. v. 22. Luc. 4. v. 23. som han ſielff drags medh/ då ſäger man medh Eraſmo: Medice cura teipſum. Item: aliorum medicus, ipſe hulceribus ſcates. Idem Eraſ: Odi ſapientem, qui ſibi ipſi non ſapit. Item aff Terentio: Nonne flagitium eſt, te alijs conſilium dare; foris ſapere, tibi non poſſe auxiliarier. &c. Och heeter då ſom Tyſken ſäger: Artzt/ Helff dir ſelbſt. etc. Fab: de Vermiculo & Vulpe. Sup: lit: A: Ondt:

Längden draar laßet. i. e. Medh tijdhen kan mycket vthråttas. etc. Inf: lit: Tijd:

Geneſ. 47. v. 9. Pſal. 90. v. 10. **Längie leſwa är länge plågas. i. e.** Jw längre man leſwer/ jw mehr ondt man lijder. Och heeter: Longa vita, longa calamitas. Item aff Publio: O vita miſero longa, felici brevis. Man ſäger och: Omnis vita ſuplicium. Dhet är tungt at leſwa. Homo diu vivendo, multa quæ non vult, videt. Cæcilius. Vita cujuſq; eſt varia & diuturna militia. Och aff Sophocle: Heu quàm multa pænitenda incurrunt vivendo diu! Nulla eſt tanta dolendi cauſa, quàm vitæ longitudo. &c. Dherföre haar och en gammal Scribent dher wedh trooligen weladt råda/ och ſagt: Non quàm diu, ſed quàm bene vivas, cogita. &c. Sup: lit: Den:

Prov. 13. v. 11. **Länge öft/ blijr ſnart förſlöft. i. e. Dhet minſkas altijdh ſom afftages.** Dheraff pläghar man och ſäya: **Dhen meer wil ödha/ än han kan afla/ han får ſnart ett tommt wiſthws.** Largitio non habet fundum. i. e. Som man aff Tyſkan plägar ſäya: Man kan auch eines Grafen guht verſchwenden. Och heeter ſom Verſerna lyda:

Qui

Qui plus expendit, quàm lucri summa rependit,
Non admiretur, si paupertate gravetur. &c.

Sup: lit: Den: Inf: lit: Man: Slööh: Seent: Öd:

Länge borgat är intet giſwet. i. e. Skuld måſte omſijder bethalas. Och heeter fördhenſkul: Quod differtur, non aufertur. Tyſken ſäger och: Lang geborget iſt nicht geſchänckt. etc. Sup: lit: Ded: Inf: lit: Straff: Prov. 13. v. 12.

Länge lährdt / blir ſeent glömdt. i. e. Dhet man i långan tijdh aff fundament haar intaget och lährt/ dhet förgiätes intet lätteligen. Seneca haar dherföre ſagt: Dediſcit animus ſerò, quod didicit diu. Item: Tenaciſſimi ſumus eorum quæ rudibus annis percepimus. Haar Quintil: ſagt. Dhet ſkrifwes om en Muſicant/ ſom hade äſkat dubbel löhn aff en ſin Diſcipel, ſom förr hade något lährt aff ſamma Konſt; Och när honom bleff frågat hwarföre; Skal han hafwa ſwaradt: Quia duplex mihi ſubeundus eſt labor; primum quidem dedocendi vetera, deinde docendi nova, &c. Bruſon: Inf: lit: Ung: Prov. 22. v. 6.

Länge går ſägn för giärning. i. e. Dhet går giärna Röök aff bränder. Dhet grunkas offta länge/ förr än en ſaak briſter vth. Aff Tyſkan ſäger man och: Man mummelt lange biß eß außbricht. etc. Inf: lit: Rycht: Rööt: Säll: Wedh ſamma meening ſäger man och: Matth. 10. v. 26. Pred. 12. v. ult:

Pſal. 7. v. 15. & ſeq: **Länge ligger ſaak i ſalte.** Idem: Inf: lit: Straff:

Syr. 28. v. 10. & ſeq: Jacob. 1. v. 20. **Länge wreeder/ är hwar man leeder.** i. e. Man ſkyr gtärna wrante och oförſoonligha Menniſkiors omgiänge. Om ſådana haar Eraſmus ſagt: In fermento jacent, &c. Inf: lit: Wrannt: Wreed:

Prov. 13. v. 12. **Länge wäntad ökar luſten.** i. e. Dhen ſom länge wäntar efter något gott/ honom wäxer och begärelſen deſte mehr. Dheraff säger man och: Omne deſiderium poſt ſpem impatientius. Item; Expectatio eſt oneroſa, &c. Sup: lit: Ded: Efft: Hopp: Inf: lit: Man:

Matth. 7. v. 16. **Lähre Wlfwen/ Pater noſter, han ropar ändå Lamb.** i. e. Som man wille säya: Paddan låter intet ſin onda nyck. Heeter förbhenſkul: Naturam furcâ expellas, tn. uſq; recurrit, Catull: Pardus maculas non deponit, Nazianz: Item; Æthiops non albeſcit, Eraſ: På Swänſka säger man ellieſt: **Waanan är onder at kaſta i wråå. etc.** Tyſkarna säya: Lamb / Lamb iſt des Wolffs Veſperglock. etc. Sup: lit: Art: Drijff: Hwad: Korp: Lamb: Inf: lit: Nat: Padd: Waan:

Ephes. 6. v. 4. **Lähra föder wett.** i. e. Genom lärdom ökas förſtåndet. Dheraff haar och Cicero ſagdt: Diſcendo mens hominis alitur. En wijs man ſkal elliest hafwa ſagt; Homines imperiti ſolâ formâ differunt à beſtijs, &c. Val: Max: Wedh ſådan meening säger man och:

Prov. 22. v. 15. & Cap. 13. v. 18. **Lähr något/ ſå weeſtu något.** i. e. Som man wille säya: Dhen intet gott will lähra/ honom wäxer icke heller ſtoort wett. Dheraff haa dhe gambla ſagt vthi en Vers; Diſcat qui neſcit

nescit, & sic sapientia crescit. &c. Tysken säger: Lerne was / so kanstu was. Item: Eß mus gelernet sein / wer was wißen wil. etc. Sup: lit: Konst:

Lähra Örnen flyga. i. e. Som man sade: Ägget wil lähra Hönan wärpa. Erasmus säger dherom: Sus minervam docet. Och aff Diogene: Delphinum natare doces. &c. Inf: lit: Ägg:

Lärdom vthan seeder / är til föga heeder. i. e. Plumpa seeder dhe kasta lärdomen omkull. Dheraff säger man och i Scholan: Qui proficit in literis, & deficit in moribus, plus deficit quàm proficit. Heeter altså som Poëten haar sagt: *Didicisse fideliter artes,*
Emollit mores, nec sinit esse feros.
&c. Horat:

Lärdom ökar mandom. i. e. Lärdom är och en Krygzman nyttigh. Man lääs om Alphonso dhe Arragoniers Konung / at han på en fråga (hwilket honom bäst behagade / stustier / eller Krygzwäsendet) skal hafwa swarat: Ex libris arma, & armorum jura didici. Panormit: Skal och dherhoos hafwa sagt: Rex illiteratus ac indoctus, nihil aliud est quàm coronatus asinus. Æn: Sylv: Dherföre säger man och medh Menandro: Vir literatus duplo acutius videt. &c. Balldev: kallar dhet: Duobus oculis cernere. &c. Inf: lit: Mood:

Lärdom främiar Dygden. i. e. När en godh natur blyr medh studier excolered / förökes dygden märkeligen. Dheraff haar och Aristoteles sagt: Aspectus à circumfuso aëre lumen accipit, mens à doctrinâ. Item: Baculus est eruditio vitæ. Man säger och: Non est

doctrinâ poſſeſſio pretioſior. Item aff Cicerone: Exempla omnia jacerent in tenebris, niſi literarum lumen accederet, &c. Sup: lit: Klook: Konſt: Inf: lit: Nat: & ſuper: hac lit:

Syr. 20. v. 32.33. Luc. 8. v. 16. **Lärdom vthan brwk/ är Eeld vthan warme.** i. e. Som man ellieſt säger: **Sielfflärd / är ingo wärd.** Man sägher fördhenſkul medh Poeten: Parum ſepultæ diſtat inertiæ, celata virtus. Och aff Terentio: Non ſat eſt tuum te officium feciſſe, ſi non id fama approbat. Item: Occultæ Muſicæ nullus eſt reſpectus. &c. Inf: lit: Man: Stälff:

Prov. 13. v. 18. **Lähra gieer ähra.** i. e. Dhen något gott haar lärdt/ han winner dher heeder aff. Caſſiodorus skal dherföre hafwa sagt: Non aliqua in mundo poteſt eſſe fortuna, quam literarum non augeat glorioſa notitia. Alex: Mag: haar och så högt æſtimerat lärdom/ at han om ſin præceptore Ariſtotele skal hafwa sagt: Se illi non minus quàm patri debere, quod à patre vivendi, à præceptore benè vivendi initium accepiſſet. &c. Aff Tyskan sägher man: Lehr vnd Kunſt / bringt Geldt vnd gunſt. Man säger och til exempel:

Dat Galenus opes, dat Juſtinianus honores. Item:

Vehitur Avicenna quadrigis. &c.

Sup: lit: Den: För: Konſt: Inf: lit: Tucht:

Lähreſpään är intet mäſterſtyckie. i. e. Man måſte krypa til dhes man lährer gåå. Dheraff säger man och/ Qui nunquam

quam malè, nunquam benè. Item: Nihil eſt ſimul inventum & perfectum. Cic: Aff Swänſkan plägher man och ſäya: **Dhen aldrig giör illa/ han giör aldrig wäl.** Och aff Tyſkan: Ahnfang iſt kein meiſterſtück. etc. Sup: lit: All: Den: Man: Wäl:

Lärda narrar äre de bäſte. i. e. de ſom inbilla ſigh ſtoor klokheet. om ſådana ſäger en Scribent: Quàm nihil eſt doctrina, niſi mens adſit. Deraff pläga och Tyſkarna ſäya: Die gelerten / Die Verkehrten. etc: Sup: lit: Jnb: Syr. 34. v. 1.

Läſa och intet förſtå/ är ſåſångt arbete. i. e. Som man wille ſäya: **Ondt leeta ſig fram i ett mörkt hws.** Heeter alltſå: Legere et non intelligere, eſt quaſi negligere. &c. Tyſken ſäger: Was du nicht verſteheſt/ das liſeſtu vergeblich. etc. Sup: lit: Jag:

Läth wår Herre göra. i. e. kaſta din omſorg på honom/ han förer för oß alla. Derom haar och Tacitus ſagt: Curas ingenio impares, Fato permitte. &c. Sup: lit: Hwad: Kom: Inf: lit: Sör: Pſal. 55. v. 23. Matth. 6. v. 34.

Läth de gambla råda/ når de willia wäl. i. e. Som man wille ſäya: **Vngdoms rådh feelar offta.** Fördenſkul ſäger man och aff Plutarcho: Conſilia ſenum haſtæ ſunt Juvenum. **Dhe gamblas rådh är dhe Vngas förleek.** etc: Sup: lit: Bättre Gamm: Ålld: Syr. 8. v. 11, 12.

Lättia löhnes medh armood. i. e. Som man elleſt ſäger: Laater man är länge arm. Deraff ſäger man och: Pauperes otioſos non alit ignavia, Item: Mendicitas eſt ignaviæ pretium, Prov. 6. v. 10, 11.

pretium. Aff Tyskan säger man och: Müßiggang hat armuht zum geferten. etc. Sup: lit: Hellg: Laat: Inf: lit: Spaß:

Lättia föder flättia. i. e. Hon förorsakar mycket ondt/ och allehanda Odygd. Deraff haar och Cato sagt: Homines nihil agendo, malè agere discunt. En förnembligh Romare App: Claudius haar derom waret waan at säya: Pop: Romano longè melius committi negotium, quam otium. Liv: Item: Otium est rubigo ingenij. &c. Aff Tyskan säger man: Müßiggang/ist aller laster anfang. Item: Faulheit ist aller laster zeugamen. etc. Infer: hac lit:

Syr. 22. v. 1. 2. & Cap. 33. v. 29.

Läth dhen roo som lärdt haar. i. e. Hwar blij wedh sitt wärck. Ondt taga sigh dhet vppå/ som man intet haar lährt. Deraff haar och Erasmus sagt: Oportet remum ducere qui didicit. Item: Quam quisq; artem nôrit, in hac se exerceat. Cic: Man plägar och säya aff Poëten: Tractent fabrilia fabri. Horat: Dhet samma haar och Ovidius wäl beskrifwit/ dher han säger:

Syr. 3. v. 22. & seq: Cap. 10. v. 30.

Qvi sermone placet, taciturna silentia vitet,

Qui canit arte, canat, qui bibit arte, bibat. &c.

Item: Qui lusus non novit, legem, abstineat. Eras: Om Konung Ptolomæo läås man/at han en gång hade inlåtet sigh vthi en trägen discurs med en Musicant/förmååtandes sigh något förstå aff hans Konst: Men fåt omsijder aff Mucantent til swar: Aliud (ô Rex) est sceptrum, aliud est plectrum. &c. Meenandes vthan twifwel dher medh wara bäst/ at hwar judicerar

om

om dhet som han haar lärdt; Ellieſt måtte honom til förwyttelſe möta dhet man plägar säya vthi ett annadt Ordspråk: **Dhen blinde dömmer om färgan. etc.** Fab: de Lupo & aſino. Sup: lit: Acht: Blind: Den: Han: Inf: lit: Lätt: Ondt:

Lät intet lwren locka digh. i. e. Lät icke söödt Ord bedraga digh. Ty ellieſt säger man aff gamble Verſen: Fiſtula dulcè canit, volucrem dum decipit auceps, &c. Fab: de Corvo & Vulpe. Inf: lit: Söödt: Syr. 11. v. 32. Pſal. 55. v. 22.

Lätt fånget/ ſnart förgånget. i. e. Såſom wunnet/ så förſwunnet. De malè quæſitis non gaudet tertius hæres, Item: Uti partum, ità aptum, &c. Inf: lit: Or: Snart: Prov. 10. v. 2. & Cap. 16. v. 8.

Lätter i kläder/ lätter i laater. i. e. Aff kläderna kännes mannen. Dhen ſom lättfärdigt kläder sigh/ han præſumeres wara lätter til ſinnes. Deraff haar och Eraſmus sagt: Diſtincta veſtis, diſtinctus animus, &c. Och aff Tyſkan: Los gegürtet/ los gelebet. etc. Sup: lit: Aff: Syr. 19. v. 26. 27.

Läth Kyrkian ſtå mitt i Byn. i. e. Läth alt bli wedh billigheeten. Brukas til ſwar/ när något obilligt tilbiudes. etc. Pſal. 94. v. 15.

Läth dhen ſiuka haa ondt. i. e. När någon aff enwetenheet intet wil lyda rådh/ eller föllia warning/ Då säger man: **Så läth dhen ſiuka haa ondt.** Som man wille säya: Lät honom stå sitt äfwentyr. etc. Syr. 40. v. 25.

Lättia är Faners Örnegoth. i. e. Dhen Onde hwyllar giärna hoos orckelöſt Folck. Otium eſt cervical diaboli. Fomes omnium malorum, Eraſ: Jucundum malum. Eurip: Dherföre haar och S. Hieronymus märkeligen welat dher ifrå affråda/ dhær han haar sagt: Prov. 21. v. 25.

Semper aliquid boni facito, ut te diabolus inveniat occupatum: Non n. facilè capitur à diabulo, qui semper bono vacat exercitio. &c. Scip: Africanus skal och hafwa sagdt: Se nunquam minus esse otiosum, quàm cum esset in otio. &c. Plutarch: Sup: lit: Laat:

2. Sam. II. v. 2. & seq: **Lättia giör onda tankar.** i. e. Onda hogkott. Dheraff säger och Poëten: Variam dant otia mentem. &c. Lucan: Tysken säger och: Müßiggang macht böse gedancken. etc.

Syr. 22. v. 1. 2. & ut superius. **Lättia låhrer laster.** i. e. Dhen orkelösa råkar offta på ond begärelse. Otia dant vitia. Menand: Dherföre haar och Poëten wäl sagt:

Otia si tollas, periere Cupidinis arcus,
Contemptæq; jacent & sine luce faces. &c. Ovid:

Item:

Quaritur Ægistus quare sit factus adulter?
In promptu causa est, desidiosus erat. &c. Id: Ovid:

En annan Poët haar och wedh lijka meening sagt:

Otium, & reges, simul & beatas
Perdidit urbes. &c. Catull:

Super: hac lit: Lath:

Psal. 18. v. 30. 35. Psal. 60. v. 14. Psal. 144. v. 1. 2. **Läth Gudh regera Bogan.** i. e. Föra wärcket. Ty medh hans hiälp winnes Åhra och Ridderskap. Heruppå haar och Sal: Kongl. Mayst. Konung Gustaff dhen andre och stoore (Högloflig i åminnelse) hafft sitt affseende medh dhes altijd förde Symbolo: Cum Deo & victricibus armis, &c. Dhet är;

Medh

Medh Gudh och Wäpnad Hand/
Winnes prijs på Folck och Land. etc.
Sup: lit: Gudh: Inf: lit: Med: Wår:

Lättare winnes ett Land/ än styres. i. e. Ett Land eller Rijke kan fulle medh macht eller Håårskrafft occuperas: Men dher wil mehr möda til at förswarat/ och behållat i lydna. Och fördhenskul sägher Poëten: Non minor eſt virtus quàm quærere, parta tueri, Ovid: Item aff Floro: Difficilius eſt provincias obtinere, quàm facere; viribus parantur, jure retinentur, &c. Och wijdare aff en Poët: Prov. 16. v. 8.

Plus eſt ſervaſſe repertum,
Quàm quæſiſſe decus, &c. Claudian:
Sup: lit: Inth:

Lätt giärning/ som giärna giörs. i. e. Dhet man willigt giör/ dher trottas man intet wedh. Man sägher fördhenskul i gemeena Verſen: Portat homo leviter, quod portat quisq; libenter. Aff Tyskan sägs: Luſt vnd liebe zum ding/ macht alle arbeit gering. etc.
Sup: lit: God: Han: Luſt: Inf: lit: Med:

Lö.

Lögn och drafwel/ födher elack afwel. i. e. Hon bär en skadeligh Frucht, och heeter fördenskul: Ond Root bär elack Frucht. etc. Inf: lit: Ond: Syr. 7. v. 13. 14. & Cap. 20. v. 26. & ſeq:

Lögn haar ett kortt Been/ hon springer snart om. i. e. Hon haar intet beſtånd; Ty når sant kommer fram/ så får lögnen skam. Heeter fördhenskul: Nullum magnum malum præter culpam. Mendacium vaneſcit. Eraſ: Item: Conſcia mens Pſal. 5. v. 6. Prov. 11. v. 3.

recti

recti famæ mendacia rident, &c. Ovid: Man säger och på Swänska: **Wachta digh för ond giärning / lögn får snart wändningh.** Item aff Tyskan: Hüt dich für der that/ der lügend wirdt wol raht. Item: Lügen zerschmeltzen wie schnee, etc. Inf: lit: Liug: När: Wacht:

Syr,7. v. 13. 14. & Cap. 20. v. 26. 27. 28. Prov. 21. v. 6. Rom,3. v,8. **Lögn är ringa åhra.** i. e. Dhet står en åhrligh man illa an/ at blifwa medh lögn beslagen. Dheraff säger man och: Mentiri, non cadit in bonum virum. Item aff Augustino: Mentiri non licet, nec pro Dei laude. Non n. facienda sunt mala, ut eveniant bona, &c. Sup: lit: Liug:

Lögn och Snöballen ökas snart. i. e. Lyka som en Snöball/ när han blyr wältrad i krammer Snöö/ så blyr han medh hast stoor/ och tager til; Altså lögnen/ när hon kommer bland dhem som giärna föra sqwaller/ så wäxer hon snart/ och blyr intet mindre; Effter Ordspråket: **Rychte giör Nööken stoor.** Hyt lyda fördenskul dhe gambla sqwallerverserna:

Quandò conveniunt Judith, Gertrudis & Hilla,
Sermonem faciunt, & ab hoc, & ab hac, & ab illâ. &c. Inf: lit: Rycht:

Lögnen tryter aldrigh mantel. i. e. Hon får snart något at skula sigh medh. Dherföre haar och Plutarchus sagt: Mendacium est multiforme. Lügen ist mancherley. säger Tysken. Mången kan speciost dichta up en lögn/ uthan all grund. Dherom haar och Erasmus sagt: Ex se fingit, ut araneus. Man plägar derföre säya:

Psal,5. v. 6. **Lögn spinnes offta vthan theen.** Och aff

aff Tyskan: Mancher kan ein lügen aus den fingern saugen. Item: Wen ein lügen ein gestalt gewinnet/ so kan sie leicht geglaubet werden, etc. Sup: lit: Fägr; Ick;

Lögn låter intet linna sigh. i. e. Hon hänger intet länge ihoop. hon är bygd på owiß grund. Aff många stycken sammanflickat. Heeter fördhenskul: **När sannt kommer fram/ så får lögnen skam. etc.** Inf: lit: När; Psal, ut super:

Löhn och ähra/ lockar trooheet fram. i. e. Dhen som wäl bliir löhnter för sin tiänst/ och får någon ähra dher til/ han obligeras så mycket mehr til troheet. Dheraff säger man medh Erasmo: Honos alit artes, Uberrimum virtutis alimentum honos. Val: Max: Item aff Catone; Juventuti aufertur studium honoris, quoties virtus præmijs viduatur, &c. Och aff Tyskan: Ehr vnd guhter lohn/ seind zur arbeit scharpffe sporn. Item; Ehr vnd lohn/ machen trewe diener. etc. Inf: lit; Pen; Roos; Wedh sådan meening säger man och: Sap. 3. v. 15.

Löhn giör mödan lätt. i. e. När man wäntar något gott för sitt omaak/ går arbetet så mycket lättare. Deraff säger man och i Versen: Eſt labor ingratus, quem debita præmia fallunt. Item: Spes præmij, laboris eſt ſolatium, &c. Sap. 3. v. 15.

Löhnen efter arbetet. i. e. Som man handlar til/ så lyckas dhet och. Och heeter fördenskul: Qualia quisq; geret, talia quisq; feret. Par præmium labori. Item: Ut ſementem feceris, ità & metes. &c. Wie einer arbeitet/ so wirdt ihm auch gelohnet. säya Tyskarna: Item: Wie eß vogelt/ so legt eß auch eyer. etc. Sup: lit: Han; Lyck; Inf: lit: Som; Sap. ut ſuper: Rom. 2. v. 6. 2. Cor. 5. v. 10. Apoc. 14. v. 13.

löhn

Prov. 20. v. 22. & Cap. 25. v. 20. 21. **Löhn icke ondt medh ondt.** i. e. Som man sade: Häff tholamod i dhet onda. etc. Inf: lit: Ondt: Wälg:

Rom. 12. v. 17. **Löhn och straff/ hålla Ryken wedh macht.** i. e. God löhn och strängt straff/ giöra en god Politij. Dheraff haar och Cicero sagt: Præmio & pœnâ, Respublica continetur. Salutaris severitas vincit inanem elementiæ speciem. Id: Cic: Och aff Tacito: Cruciatu aut præmio, cuncta pervia sunt. Theophrastus är worden tilfrågad/ hwadh som dhet gemeena Lefwernet mäst håller wedh macht? Och skal hafwa swaradt: Beneficentia, honor & pœna. Stob: Lysander dhe Lacedæmoniers Lagförare/ skal och wedh sådan meening hafwa sagt: Eam Rempublicam maximè probari, in quâ fortibus viris & malis, congrua utriq; reddantur. &c. Plutarch: Sup: lit: God: Inf: lit: Straff:

Rom. 13. v. 3. 4.

Syr. 26. v. 10. **Löök/ Röök/ och ond Qwinna/ komma Bondens Ögon til rinna.** i. e. Dhe 2. förra kunna afhielpas: Men dhet sijdsta står illa til at boota; Om dhet Plästret icke appliceras som finnes Sup: lit: Den: **Dhen som får ondt om Sundaghen. etc.** Dijt Läsaren fördhenskul blijr remitterad/ om han behöfwer hiälp. etc.

Syr. 8. v. 1. Prov. 20. v. 2. **Lööp intet Niße i Näsan.** i. e. Man får intet wara alt för dumdristig. Brukas bland gemeent Folck/ när någon för otydigh diärfheet/ blijr medh bannor affwijster/ och får så dhetta til ynckemåål. **Jagh badh honom intet löpa Niße i Näsan. etc.** Dheraff haar

haar och Poëten sagt til warning: Fumantem ursi nasum non tentaveris, &c. Marti: Inf: lit: Näs: Ondt:

Löper intet så mycket på en Enspännare. i. e. Som man wille säya; Dhet är för mycket på ens mans deel; Dhet räcker intet så til. Syr. 18. v. 31. 32.

Item: **Här äre intet så rijka HErrar döde. etc.** Sup: lit: Här: Ick:

Lööp intet med Hufwud genom Wäggen. i. e. Som man sade: Man får intet wara så heeter på Gröthen. Man måste thola sigh/ och höra skiäl. Dherföre sägher man och aff Erasmo: Moderata durant. Item: Rationibus oportet niti, &c. Sup: lit: Hast: Prov. 19. v. 2. & Cap. 21. v. 5.

Löser Eeld brinner widt. i. e. Owänskap och små tråtor/ när dhe intet i tydh förekommas/ bli dhe snart stoora. Ty man sägher ellies: **Liten gnijsta giör offta (aff skiötzlösa) en stoor Eeld. etc.** Poëten haar dherom sagt: Et neglecta solent incendia sumere vires, &c. Sup: lit: Aff: Inf: lit: Småå: Prov. 17. v. 14. Syr. 28. v. 14.

Ma.

Macht och mood wil haa wett i föllie. i. e. Wälde och högt sinne wil medh förstånd regeras. Ellies går dhet som Euripides haar sagt: Robur cum imperitiâ, sæpè damnosum est. &c. Fab: de Rhinocerote in rupem irruente. Sup: lit: Lööp:

Machten går för Konsten. i. e. När wälde får rådha/ så hielper ingen Konst. Som man wille säya: Man måste stadna när man intet meer kan. Och heeter då: Ultra posse, Matth. 25. v. 15.

nemo obligatur. Item: Ibant quâ poterant, ubi non poterant, ibi ſtabant, &c. Inf: lit: Öffw:

Macht bryter Bårgh. i. e. Dhen mächtige vthrättar ſtoor ting. Item: **Många Händer giöra arbetet lätt. etc.** Inf: lit: Mång:

Macht blir aldrigh mätt. i. e. Wälde får aldrig nogh. Dhet låter ſigh ſällan nöya medh ſitt egit. Dhet fråter giärna omkringh ſigh/ ſom Kräfwetan. Deraff haar och Seneca ſagt: Qui nimium poteſt, quod non poteſt, vult poſſe. Item:

Syr. 1. v. 38. & ſeq:

Durus, & veri inſolens,
Ad recta flecti regius non vult tumor. &c. Id: Sen:

Och aff Saluſtio: Natura mortalium avida imperij eſt, &c. Sup: lit: Gir: God: Åhr:

Macht vthan rådh/ faller ſnart i brunnen. i. e. Dhet man medh macht wil fortſättia/ vthan föregående Råd och moget betänckiande/ winner ſällan godh framgång. En gammal Scribent haar fördhenſkul wäl ſagdt: Vis prudentiæ juncta, uſui eſt, ſine eâ, abit in noxam. Iſocrat: Item aff Poëten: Vis conſilij expers, mole ſuâ ruit, &c. Horat: Här vppå ſlutar och Tacitus/ ſom haar ſagt: Omne robur à conſilijs, & ſine quibus (quamvis egregia) invalida ſunt. Dherföre plägar man och ſäya: **All tingh medh Rådh. Kora förr än du flyger.** Item: **Tag rådh för giärning. etc.** Sup: lit: All: Kor: Inf: lit: Tagh:

Syr. 32. v. 24. Prov. 15. v. 22. & Cap. 24. v. 6. Luc. 14. v. 28. 31.

Magen

Magen måttas för ån Ögat. i. e. Ögat wil altijd meer ån Magen orkar. etc. Sup: lit: Buk: Ög: Prov.27. v. 20.

Magra Kalfwar glömma springa. i. e. Som man wille säya: **Hunger bryter dantzeluſt.** Deraff säger man och i en gam: Vers: Laſcivit rarò, non bene paſta caro. Thren. 5. v. 15.

Hunger hämmar Kättian. Sine Cerere & Libero, friget Venus. Eraſ: Man säger och: **Hunger giör frwſen Älſkog. etc.** Sup: lit: Dantz: Hung:

Magra Muggor byta wärſt. i. e. Hungrigh är altijdh snåål. När en torfftiger kommer til ett ämbete/ snåler han giärna åthſigh til dheß han blyr wäl mätter/ och får något i Taſkan. Dherföre haar Eraſmus sagt: Macilenti pediculi acrius mordent. Item: Multum mordentes muſcæ ſunt eſurientes. &c. Och aff Tyſkan: Dårre flöhe beißen am ſchärffeſten. etc. Inf: lit: Swullt: Prov.28. v. 22.

Man måſte intet klåfwa vpp i Gudz Rådh Cammar. i. e. Man får intet Scrutera Gudz Domar. Dhet är oß för högt. Dherom lyder och gambla Verſen: Ad ſecreta poli, curas extendere noli. &c. Är en förwijtelſe emoot en part ſelfftlooke/ och alt för ſpränglärde/ ſom medh förnufftet wele måſtra Gudz Rådh och willia. Tacitus (ſom haar waret en Hedning) Haar fördenſkul wäl dher emoot ſagt: Sanctius eſt, & reverentius, de actis Deorum credere, quàm ſcire. Och aff Socrate: Quæ ſuprà nos, nihil ad nos. &c. Gell: Ellieſt säger man och: **Gudz Rådh Cammar haar ingen Nyckel.** etc. Sup: lit: Gudz: Pſal.33.v.11. Rom. 11. v. 33. & ſeq: Sap.9. v.13. 17.

Man

2. Sam. 20. v. 9. 10. Luc. 22. v. 47. 48.

Man kysser offta dhen Hand/ man säge giärna wore aff. i. e. Man giör mången åhra/ och meenar dher intet medh. Och då heeter dhet: Quem quisq; odit, hunc perisse expetit, &c. Ennius. Sup: lit: Kyß: Inf: lit: Wey:

Man söker Dygden dher hon är. i. e. Som man wille säya: Dhen Elden wil haa/ han sökien i Askan. i. e. Dher han är til at finna. Ty ellieſt sägher man: **Man taar aldrigh åhran vth/ dher ingen är. etc.** Sup: lit: Den: Inf: lit: Åhr:

Man giör mycket för godha Wänners skuld. i. e. Vndertijden giör man fulle en godh wän til willie/ dhet man ellieſt intet giorde. Dheraff plägar man och säya: Alia, alijs eſt licentia. **Man häller intet alt hwar man til godha.** Man ſlijter och ſtundom ondt för goda wänners ſkuldh. Och heeter då: Aliquid mali propter vicinum malum, &c. Infer: hac lit:

Syr. 14. v. 9. 10.

Man taar intet giärna reent Smör i Bänckehalmen. i. e. Som man plägar säya: Ondt taga åhran vth/ dher ingen är. **Man twättar intet reent byke i Dyngedrunnen. etc.** Super: hac lit: Inf: lit: Åhr:

Man kan fulle leeda Oxen til Bruns/ men icke trugan til dricka. i. e. Ondt truga

truga dhen tredska. Ondt jaga medh tröga Hundar. Wedh sådan meeningh plägar man och säya: Man kan twinga en til blunda/ men icke til sofwa. etc. Sup: lit: Den: Han: Inf: lit: Ondt:

Mans Ord mans Åhra. i. e. Ingen lofwen/ vthan han håls. Hålla Ord och affsked/ står en åhrligh man wäl ahn. Dheraff säger man och: Semel approbatum, reprobari non potest. Item: Pulchra est concordia cordis & oris, &c. Sup: lit: Ad: All: Båst: Ing; Pfal. 89. v. 36. Prov. 3. v. 28.

Man kan snart see på strumpan / hwar Beenet är sunder. i. e. Aff Mansens actioner pröfwas snart hwar han duger til. Erasmus haar kalladt dhet: Ex stipula cognoscere. Item: Ex fragmentis. Idem: Och aff Plutarcho: Animæ opera per corporis effigiem exprimuntur, &c. Tyskarna säya och: Man kan wol am scherben sehen/ was eß für ein topffgewesen ist. etc. Infer: hac lit: Inf: lit: Og: Syr. 13. v. 31. 32.

Man beedz offta stoort/ at man får dhet lilla. i. e. Man må så giärna bedias mycket som lütet/ dhet kommer fulle altydh til affslagh. Man sägher dherföre: Petitur iniquum, ut æquum feratur. Eras: Item: Ideò petimus ultrà modum, ut ad versum suum redeant, &c. Sen: Tysken säger: Man krigt nicht alles was man bittet. etc.

Man måste offta lüda/ at Åsnan trampar en på Footen. i. e. Man håller

vndertijden Paddan mycket til goda/ på dhet man icke byter sitt weth i hennes oweth. Dheraff plåghar man och såya: Rusticitati ignoscendum. Eras: Item: Si me calce peteret asinus, num scriberem illi dicam? Aff Tyskan säger man: Wen mir ein esel mit füßen trete/ solte ich ihm fürs gerichte fordern? Heeter fördhenskul aff Tyskan: Einem grobiano mus man etwas zu guhte halten. etc.

Jacob. 1. v. 19. **Man trampar så länge en Matk/ at han och wil wåria sigh. i. e.** När fromheet blijr reetad/ wåndes hon offta vthi ett förbittradt raserij. Dheraff säger man och: Læsa patientia fit furor. Item: Bonus animus læsus, gravius multò irascitur. Och aff Poëten: Interdum læsa repugnat ovis. &c. Ovid: Fab: de Scarabeo & aquilâ. Inf: lit: Ondt:

Prov. 27. v. 1. Syr. 11. v. 17. ad 21. Luc. 12. v. 19. 20. **Man rijder en Häst är blackot / tåncker långt/ och blifwer stackot. i. e. Man haar intet snöre på Lijffztijden.** Och brukas dhetta / när man hörer giöras långt facit på Lijffztijden / och wil myckit vthrätta; Och händer så i medler tijdh ett oförmodeligit Dödzfall. Poëten haar dherom sagt: Vitæ summa brevis, spem nos vetat inchoare longam. &c. Horat: Tyskarna såya: Man mus des lebens facit nicht gar zuweit hinauß setzen. Exempel aff dhen rijke Kornjuden. etc. Sup: lit: Han: Inf: lit: Myck:

Prov. 13. v. 12. **Man bijdar intet för länge effter dhet som gott är. i. e. Dhet goda som något**

dröyes

dröges/kommer och en gång til nöyes. etc. Sup: lit: Ded: Efft: Lång:

Man måste så lefwa/som i Landet är seder. i. e. Man får intet föra någon laag eller Sedwänia medh sigh til en främmande Orth. Vthan dhet heeter som Verſen lyder: Si fueris Romæ, Romano vivito more, &c. Sup: lit: Landz: I. Cor. 9. v. 20. & ſeq: Syr. 32. v. 1.

Man taar offta Thornen vhr annars Foot/ och sticker honom i sin egen. i. e. Som man plägar säya: Taga annars Foot vhr Elden/ och sättia sin egen i stället. i. e. Träda i fahran för en annan. Ty mången tänckер vndertyden at hielpa sin wän vhr nödhen/ och bringar sigh sielff dher medh på Olycka. etc. Infer: hac lit: Prov. 6. v. 1.

Man wäyer så länge paddan/ at hon klüfwer en på Huſwudh. i. e. När paddan får en spann/ så taar hon sielff en aln. etc. Sup: lit: Den: En: Giff: Lijd: Inf: lit: Släpp: Syr. 33. v. 26.

Man finner och ryka Narrar. i. e. Rijkedom hindrar intet dårskapen. Och som Poëten haar sagt: Stultitiam patiuntur opes. Horat: Aſini etiam aliquando auro onuſti. Scaliger haar kallat en ryfkan narr: Fritillum fortunæ. Och ryfkedomen: Vehiculum ſtultitiæ, &c. Sup: lit: Ded: Han: Inf: lit: Ryfk: Pred. 5. v. 12. Luc. 6. v. 24.

Man kan och giöda en Åker för mycket. i. e. Måttan är i all ting häſt. Ty ellieſt

heeter dhet: Omne nimium eſt nocivum, & naturæ inimicum, Item; Omne nimium vertitur in nihilum, &c. Sup: lit: Allt: Inf: lit: Mått:

Syr. 29. v. 34. Prov. 23. v. 6. 7. **Man ſijr ſtundom ſå giärna ens rum/ ſom ens trång.** i. e. En Giäſt är icke altydh lijka wälkommen. Ty dhen alleſtädz haar ſigh framme/ blijr ſållan wälkommen. Om dagliga Giäſter ſom intet bethala ſin förthäring/ plågar man ſåya vthi en gammal Vers: Poſt tres ſæpè dies vileſcit piſcis & hoſpes. Som man wille ſåya: **Trägen Giäſt giör trögan Wärdh.** etc. Sup: lit: All: Inf: lit: Snyllt: Träg: Wält:

Pſal. 120. v. 6. 7. Prov. 20. v. 3. **Man niuther intet länger fredh/ än ens Granne wil.** i. e. Dhen träta wil/ han får fulle orſak/ ſkulle hon och brytas aff Giärdzgården. Dherföre är ondt at boo bland orooliga grannar. Livius haar dherom ſagt: Perfidis nunquam deerit cauſa, cur pacto non ſtent. Item: Nulla magna civitas diu quieſcere poteſt; Si foris hoſtem non habet, domi inveniat. Id: Liv: Dheraff ſägher man och: **Granneſämian räcker intet altijdh til.** Tyſkarna ſåya dhet ſamma: Eß kan keiner länger fried haben/ den ſein nachbawr wil. Men en Poët haar mycket wål affrådt ſådant fredzbroth/ dher han haar ſagt:

Neu rumpite fœdera pacis:

Nec

Nec regnis postferte fidem. &c. Sil:
Ital: Sup: lit: Den: Grann:

Man måste taga Dagen som han kommer. i. e. Nog haar dhen som nögder är. Man måste nyttia lyckan som hon faller. Ferenda sunt præsentia, qualiacunq; sunt. Sveton: Item: Vivas ut possis, quando non quis ut velis. Cæcil: Och aff Poëten: Pred. 7. v. 15. 1. Timoth. 6. v. 6. 7. 8. Prov. 13. v. 7. Philipp. 4. v. 11. 12.

Tu quamcunq; Deus tibi fortunaverit horam,
Gratâ sume manu, nec dulcia differ in annum. &c. Horat:

Item: Solertis est prudentiæ, etiam incommodis commodè uti. Simplic: Aff Erasmo sägher man: Præsentia boni consule. &c. Sup: lit: Den: Han: Inf: lit: Nog:

Man måste stundom giee lärepenningar. i. e. Klöpa weet. Och då plägar man säya: (såsom til en förwyttelse) Så lähret paddan binda Sök. etc. Inf: lit: Såå: Esa. 28. v. 19.

Man brukar Vgglor/ när man intet haar Nächtergaler. i. e. Man måste nyttia dhet man haar/ til dhes man får dhet som bättre är. Wedh sådan meening plägar man och säya: **Dhen intet haar Sporar/ han ridse medh Qwist.** Och aff Erasmo: Utendum est noctuis, ubi desunt luscinæ. Item: Si bovem non habes, asinum agas. Id: Eras: Tyskarna säya: Hatt man kein Kalch/ so mawret man mitt Lehm. etc. Sup: lit: Den: Har: Inf: lit: Ondt:

Prov. 20. v. 18. **Man förwahrar sigh aldrigh för wål.** i. e. Som man wille säya: **Bättre före wahr/ än effter snaar.** Serdeles vthi Skriffter och obligationer. Hwar aff man och per reg: juris plägher säya: Clausula abundans non nocet. Som man sade: **Bättre ett Ord före/ än tije efter.** Item: **Förord bryta Laag.** Tyskarna säya och: Vorwort bricht nachwort. etc. Sup: lit: Bättr: För:

Prov. 20. v. 14. **Man saknar inuet dhet goda/ förr än dhet är borta.** i. e. Man kan intet skönia hwad gott är/ förr än dhet är mist. Tysken säger: Das guhte wirdt nicht erkandt/ bis eß verlohren ist. etc. Inf: lit: Ondt:

Man kyßer intet Kocken i rumpan för sodet. i. e. Som man ellest plägar säya: **Ondt wäya paddan för Korffskinn.** etc. Sup: lit: Arm: Inf: lit: Ondt:

Syr. 31. v. 20. 22. & seq: Cap. 37. v. 32. & seq: **Man måste intet ätha vthan hunger.** i. e. När appetiten fordrar. Cicero haar dherföre sagt: Jucunditas victus est in desiderio, & non in satietate. Erasmus haar sagt: Non edendum est prius quàm fames imperet. Och aff Scholâ Salernitanâ:

Tu nunquam comedes, stomachum
ni noveris esse
Purgatum, vacuumq; cibo, quem
sumpseris antè. &c.

Sup: lit: Den: God:

Man får intet räkna hwad en god Kåål

kostar,

kostar, i.e. Den kiärt wil haa/han måste kiärt låta. etc. Sup: lit: Den: God: Hwar:

Man kan snart see hwad en förer i skiöldē. i.e. Dhet låter snart märktas hwar en Menniska duger til. Man säger fördenskul: Animi sedes est in oculis. Item: Animum in fronte promptum gerunt. Haar Ennius sagt: Aff Tyskan säger man och: Man kan einem aus den augen sehen / was er im schilde führet. etc. Super: hac lit: Inf: lit: Ög: Syr. 13. v. 31, 32. & Cap. 19. v. 26, 27.

Man måste krypa til dhes man låhrer gåå. i. e. Som man sade: **Alle Barn i börian.** Heeter fördenskul som en Scribent haar sagt: Antè remex sit oportet, quàm clavum navigij occupet. Och heeter altså: Per gradus ad honores. Som man wille säya: **Pyckiare förr än Skippare. etc.** Sup: lit: All: Den: Inf: lit: Mång: Matth. 24. v. 13.

Man får intet spara heeders gåfwan. i.e. Åhrepenningen måste wara medh; Han får intet knappas / när han skal til heeders. etc. Sup: lit: Gifr: Hinn: Inf: lit: Åhr:

Mannen tiänar illa sminck. i.e. Dhet står intet wäl at en Mans Person wil färgha sitt Anschte til skönheet. En Poët haar dherföre sagt: Forma viros neglecta decet, &c. Item aff Ovidio: 1. Cor. 11. v. 14.

Sint procul à nobis juvenes, ut fæmina compti:
Fine coli modico, forma virilis amat. &c.

Menner sollen sich nicht schmincken. Säger och Tyskan. Inf: lit: Skall;

Man

Syr. 29. v. 3. & seq: **Man måste intet haa twå tungor i munnen.** i. e. Som man ellieſt säger: **Mans Ord/ mans åhra.** etc. Super: hac lit:

Pred. 5. v. 4. **Man måste mycket höra/ förr än Oronen falla aff.** i. e. Dhen som wil vndwijka kijff och trätor/ han måste offta mycket höra och lijda. Oportet multa audire, & nihil audire. Haar en Scribent sagt: Item: Regium eſt, non modo bene facere, ſed malè etiam patienter audire, &c. Panorm: Dheraff haar och Terentius wål sagt: Quod ſcis neſcias, &c. Tyſkarna säya: Wort ſeind kein pfeil. Item: Wer alle ding verfechten wil/ er mus nimmer kein Schwerdt einſtechen. etc. Sup: lit: Herr: Infer: hac lit:

Syr. 3. v. 3. & seq: Prov. 20. v. 20. **Man får intet trååta medh Faar och Moor.** i. e. Man måste åhra dhen åhra böör. Och heeter fördhenſkul ſom Pittacus haar sagt: Ne contendas cum parentibus etiamſi juſta dixeris, &c. Infer: hac lit: Inf: lit: Åhr:

Man får intet tiggia/ och läggia före. i. e. Man måste intet föreſkrifwa gifwaren hwadh/ eller huru mycket. Man sägher och wedh en sådan meening: **Gifwen Häſt ſkal man intet i Munnen ſee.** etc. Sup: lit: Giffw:

Syr. 27. v. 1. & seq: **Man giör aldrigh gott kiöp i dhet ſom intet duger.** i. e. Ondt kiöpa elacka wahror/ man blijr dhermedh beſwijken. Eraſmus haar fördhenſkul sagt: Qui vili emit, vitioſas emit merces. Item: Semper pœnitet malè emptum.

emptum, Id: Eraſ: Tyſken säger och: Ahn böſer wahr/ iſt nicht zu gewinnen. etc. Sup: lit: Blind: El: Gamm: Han: Halt:

Man kräfwer och ſtundom en godh giäldenär. i. e. En godh bethalare blijr intet deſte wärre/ at han ſtundom blijr maanter. Oberaff haar och Columella ſagt: Optima nomina non appellando fiunt mala. Tyſkarna ſåya: Eine freündtliche erinnerung kan nicht ſchaden. Item: Guhte zahler ſpricht man auch bis weilen zu. etc. Men elliest heeter dhet ſom Eraſmus haar ſagt: Equo currenti calcar non addas, i. e. Willig Häſt ſkal man intet ſporhugga. etc. Inf: lit: Will:

Man taar intet aff Hatten/ förr än man ſeer Mannen. i. e. Man ſeer giärna til hwem man giör åhra/ om han är dhes wärd. Elliest pläghar man och ſåya faſt wedh lijka förſtåndh: Man behöfwer intet löpa/ förr än man blijr jagad. etc. Fab: de Leone & ranâ. Sup: lit: Gott: Inf: lit: Tijd: Syr. 6, v. 6.

Man doppar och ſå länge/ at dhet en gång blijr alt. i. e. Dhet minſkas altijdh ſom afftags. Länge öſt/ är ſnart förſlöſt. Item: Ett Håår och annadt/ giör Bonden ſkallot. etc. Sup: lit: Ded: Ett: Läng: Prov. 13. v. 11.

Man draar intet Knyff åth ſwran Wälling. i. e. Man gläds intet mycket åth

dhet

dhet som intet duger. Ty swr Wälling gieer lijten mateluſt. etc. Inf: lit: Swr:

Man hänger ingen tiuff/ förr än han fås. i. e. Så länge tiufwen råder ſielff/ ſå hänger han intet. Heeter fördhenſkul: **Få förſt och flå ſedan.** Aff Tyſkan ſäger man och: Man ißet keinen Haſen/ man hatt ihn den gefangen. etc. Sup: lit: Fåå: Ow: Såll: 1. Macab. 3. v. 41.

Man kan mycket ſnacka en Sommarlång dagh. i. e. Når man hörer något otrooligit ſäyas / brukas dhetta ſåſom en höfligh förwyttelſe. Man plägar och dherwedh ſäya: Si credere fas eſt, i. e. Som man ſadhe: **Dhen troo ſom wil.** Item: **Dher hörer ett Breff til.** etc. Sup: lit: All: Inf: lit: Mång: Ord: Prov. 19. v. 7.

Man giör mycket för granneſämian. i. e. Man ſlijter och offta ondt för ſin Grannes ſkuld / at honom dher medh ſkeer til willies. Dheraff plägar man och ſäya medh Plauto: Aliquid mali propter vicinum malum, &c. Super: & Infer: hac lit: Sup: lit: God:

Man måſte mycket höra/ och intet höra. i. e. Som man ſade: Man får intet ſweeda alt ſom ludit är. Dheraff ſkal och Keyſ: Fridrich hafwa ſagt: Qui neſcit diſſimulare, neſcit imperare. Item: Ars prima regni eſt, poſſe ſe invidiam pati, &c. Sen: Dhet ſamma ſkal och Keyſ: Sigiſmundus hafwa ſagt: Eum regnandi imperitum eſſe, qui ſimulare neſciret. Æn: Sylv: Man ſäger dhet och aff en Poët: Pro paucis juſtis, multum parcatur iniquis Pred. 7. v. 22. 1. Sam. 10. v. ult:

iniquis: Men Seneca haar wäl dherom sagt: Professa perdunt odia vindictæ locum. Sådant togh och Saul t acht/ när han först bleff Konung. Man plägar och säya aff Tyskan: Wer nicht kan vbersehen/ er kan auch nicht Haus halten. etc. Sup: lit: Afft: Herr: Super: & Infer: hac lit:

Man leedz snart wedh en elack giäst. i. e. Dhen mycket wil thära/ och illa bethala/ han får intet länge Härberge. Dheraff säger man och vthi en gammal Vers: Post tres sæpe dies, vilescit piscis & hospes. Och aff Tyskan: Man kan eines gastes bald vberdrüßig werden. etc. Super: hac lit; Inf: lit: Snyllt: Träg: Syr. 29. v. 30. & seq:

Man spottar offta i Kålen/och swper honom sielff vth. i. e. När en Man eller Qwinna/ i förstonne förachtar och smäder på dhen som fryar/ eller dhen som fryas til/ och taar sedan emoot medh opräckta händer. Sådana säyes: Spotta i Kålen/ och swpan sielfwe vth. etc. Fab: de quodam gulæ dedito. Int: lit: Pijg: Skiut:

Man måste ställa Munnen effter Maatsäcken. i. e. Thära effter förrådet. Dertil haar och Plin: Paneg: welat råda en Herre och Regent/ säyandes: Calculum cum imperio pone. &c. Ellieſt säger man och wedh samma meening vthi fölliande Vers: Prov. 13. v. 11. Syr. 18. v. 31.

Qui plus expendit, quàm lucri summa rependit:

Non

Non admiretur, si paupertate gravetur. &c.

Tyskarna säya fördhenskul: Streck dich nach der decke. etc. Sup: lit: Den: Super: hac lit: Inf: lit: Seent: Slööß: Öd:

Man gieer intet Barn så offta dhet bedr. i. e. Som man ellieſt säger: **Man gieer intet Hunden/ så offta han wiskar rumpan. etc.** Sup: lit: Hund:

Man förer intet alt til Torgs som sällias kan. i. e. När en part högfärdige och skarpsinnige til förståndet/ antingen intet hafwa så godha Gåfwor til at vthföra dheras lärdom/ eller och willandes hålla dher medh tilbakar/ och vnna ingen annan at lära något dher aff; Vthan hålla alt för mycket aff sitt Krahm. Om sådana säger en gammal ScholeVers: Scire tuum nihil eſt, niſi quod ſcias, hoc ſciat alter, &c. Schrifften säger och: Man tänder icke vp ett Liws/ och sätter dhet vnder en Skåppa. etc. Sup: lit: Lärd: Inf: lit: Siälfft:

Luc. 8. v. 16. Matth. 15. v. 16.

Man håller intet alt hwar man til goda. i. e. Man lijder offta mehr aff dhen ena wännen/ än aff dhen andra. Dheraff sägher man och: Alia, alijs eſt licentia. Aff Föräldrar och Öfwerheet måste man mycket thola/ och intet säya dhem emoot/ faſt man hadhe alorigh så rätt at påstå. Heeter fördhenskul som en gammal Scribent haar sagt: Si patri iniquiora dixeris, damnari dignus es. Stob: Och aff Eraſmo in Apopht: Qualis quisq; fuerit in parentes, tales experiatur in ſe liberos. Han införer och på samma ort til verification aff dhetta

Syr. 3. v. 3. & ſeq: Prov. 20. v. 20.

dhetta: Huru en Son hade draget sin Fader wedh Håret; Och når han war kommen til dóretryskelen/ skal Faderen hafwa sagt: Hålt nw opp/ iagh haar intet länger draget min Fadher än hyt. etc. Och hetter då billigt: Quemadmodum sementem feceris, ità & metes, &c. Super: hac lit: Inf: lit: Som: Åhr:

Man får intet sweeda alt som ludit är. i. e. Bland Wänner får man intet räkna för noga. Och heeter som Erasmus haar sagt: Amicorum vitia noveris non oderis, &c. Aff Tyskan säger man och: Man mus guhte freünde viel zu gute halten. Item: Ahm freünden/ sol man nicht alles zu boltzen drehen. etc. Sup: lit: Altf: Super: hac lit: Prov. 30. v. 33.

Man finner och weth vnder Walmarströyan. i. e. Hoos ringa Folck är och förständh. Dheraff haar och en Scribent sagt: Sæpè etiam sub sordido pallio sapientia latet, &c. Cæcil: Sup: lit: Fatt: Inf: lit: Narr: Pred. 9. v. 15.

Man hoppas mådan man lefwer. i. e. Som man wille säya: Så länge andan är i dhen siuka/ hoppas man altydh bättringh. Heeter fördhenskul som Schrifften sägher: Dum spiro spero. Och aff Erasmo: Ægroto, dum anima est, spes est. Item: Spera omnia ad senectutem usq;, quum mortalis sis, &c. Dheraff haar och Schrifften wydare sagt: At en lefwande Hundh är bättre/ än ett dödt Leyon. etc. Sup: lit: Bättr: Hopp: Pred. 9. v. 4. 5.

Man kiänner fulle Koon/ som Kalfwen baar. i. e. Som man wille säya: Dhet är intet så länge/ Kattan samm öfwer Sundet/ Rompan är ännu wåth.

När någon aff ringa optommen/ wil mycket yffwas/ så brukas dhetta såsom til förwyttelse. Och warnas fördhenskul sådana aff en Poet medh fölliande Vers:

Syr. II. v. 4.

Fortunam reverenter habe, quicunq; repentè
Dives ab exili progredière loco. &c. Auson:

Sup: lit: Bär: Ded: Inf: lit: Tff:

Tob. 4. v. 8. 9. **Man gieer intet bättre än man haar.** i. e. Öfwer macht/ är ingen pacht. Hwar gieer effter ämbne. Aff Tyskan säger man: Ich gebes wie es gefallen ist. Item: Brummelbehr hab ich entfangen/ brummelbehr geb ich wieder. etc. Sup: lit: Hwar: Man: Öfw:

Syr. 27. v. 7. 8. **Mannen kiännes aff thalet.** i. e. Som man sade: Aff liudet pröfwas malmen. Viri figura ex oratione deprehenditur. Plutarch: Aff Tyskan sägz och: Den Vogel kennt man beim gesang. etc. Sup: lit: Aff: Inf: lit: Narr:

Man mins intet skabben länger än han klåar. i. e. Man täncker intet länger på skadan än han swyder. etc.

Man kan och kiöpa Gull för dyrt. i. e. Som man ellest säger: Måttan är i all ting bäst. etc. Super: hac lit: Inf: lit: Mått:

Syr. 9. v. 24. & Cap. 20. v. 29. **Mannen roosas aff giärningen.** i. e. wärcket pryssar Mästaren. Opus laudat artificem. &c. Inf: lit: Wärck:

Man

Man älskar offta hundē för herrens skuld. i. e. Som man elliest plågar säya: Mån-gen smeckar barnet för am̄ans skull. Vthi en ringa ting låter offta godh wenskap see sigh. Deraff säyer man och dherwedh: Kongens hundar höra gott folck til. etc. Inf: lit: Törn:

Man måste mala mådan watnet löper i. e. Tijdh wil tagas i acht. Smijd mådan Järnet är warmt. etc: Super: hac lit: Inf: lit: Smijd: Tijd: Tijllf: Rom. 12. v. 11. Ephes. 5. v. 16.

Man skiäncker offta räfwen en gåås/ at man får hans skin. i. e. Wåga dhet mindre til at fåå dhet större. Deraff haar och Erasmus sagt: Ovum dat, ut gallinam recipiat. Item: Pileum dat, ut pallium recipiat. & : Id: Eras: Man säger och wedh den meningen: Han slijpar intet vthan Watn. Han giör intet vthan sin fördel. etc: Sup: lit: Den: Han: Prov. 18. v. 16.

Man kan och ledas wedh goda dagar. i.e. Som man sade: Honingzkakan blijr man och ledze wedh. Habet & mel satietatem. Item: Nulla voluptas est, quæ non assiduitate pariat fastidium. &c: Tysken säger och: Man wirdt auch des guhten vberdrüßg. etc: Sup: lit: Hon: Inf: lit: Mått. Prov. 27. v. 7.

Man kan fulle linga för wår Herre/ men intet swijkan. i. e. Han låter intet draga stråå för sigh; han ransakar Hierta och Niurar. Erasmus har dherföre sagt: Gal. 6. v. 7. Iob. 13. v. 9.

Multum noris quibus Deum fallas. Item: Cernit Deus omnia vindex, &c. Och aff Poëten: Eſt profecto Deus, qui quæ nos gerimus auditq; & videt. Horat: Tyſkarna ſåya och: Man kan GOTT vor liegen/ aber nicht betriegen. Item: GOTT leßt ſich nicht teüſchen. Han låter intet giäcka ſigh. etc. Sup: lit: Gudz:

Pred. 7. v. 15. Man lyder Röken för Elden ſkul. i. e. Then ſom wil haa dhet ſötha/ han måſte och ſtundom lyda dhet ſwra. Fumum patimur propter ignem. Eraſ: Dhen ſom wil haa Äggen/ han måſte och lyda at Hönan kaklar. Tyſkarna ſåya: Wer da wil haben genies/ er mus auch leiden den verdrtes. etc. Sup: lit: Den:

Prov. 20. v. 18. Man ſöker intet Korfwen i Hundehwſet. i. e. Fåfängt arbete. Dhet är (Som man plägar ſåya) Seent ſichta når Sådorna åre vpåthne. Item: Seent roopa kaas/ når Korfwen är vpåten. etc. Sup: lit: Efft: Inf: lit: Seent:

Syr. 13. v. 11. Man finner fleer galna Kiöpare/ än ſålliare. i. e. Som man wille ſåya: När Narren kommer til kiöpſtadz ſå får Krähmaren Penningar. Dheraff ſåya och Tyſkarna: Thoren mußen das gelt vnter die leüte bringen. etc. Sup: lit: Bätt: Han: Kiöp; Inf: lit: Markn: När: Som: Wahr:

Rom. 3. v. 23. Man kaſtar intet bort ett gott Äpple/ faſt dhet är marckätet. i. e. Man wräker

ker intet bort en god häst för ett ringa lyte skul. Sup: lit: Godh:

Man kastar intet bort kornet för agnernas skul. Idem.

Man måste göra skoen efter footen. i. e. Dhet ena måste wara efter dhet andra. Ty man säger ellest. **Bonde foot och Junkare Skoo/ tiähna intet wäl ihoop.** Här medh är och til förstånde/ at man måste ställa Munnen efter Maatsäcken; Och föra Staten efter ståndet. etc. Sup: lit: Bond: Den: Inf: lit: När: Skoon; Öffw: Prov. 18. v. 31, 32.

Mannen pryder rummet. i. e. **Personen hedrar Ämbetet.** Dherom haar och Erasmus sagt: Homo locum ornat, non ornat hominem locus, &c. Inf: lit: Tiään: Ämb:

Man förier sigh snarare gammal/ än rijk. i. e. Medh sorgh winnes ingen rijkedom; Men snarare en siukan Kropp. etc. Sup: lit: Hwad: Inf: lit: Sorg: Syr. 38. v. 19, 21, 22.

Man kläär offta dher intet klijar. i. e. När man räkar i någon ängest/ klär man sigh stundom baak Öronen/ fast dher intet klijar: Och då plägar man säya: **Hangrijper til Lwsarådet.** Wedh sådan meening säya och Tyskarna: Wer hattes den leüsen alsobald gesagt. etc.

Man måste dricka dhet swra Wijnet medh dhet sötha. i. e. Som man wille säya: **Ondt och gott måste hällas.** Tyskarna säya och wedh dhen meeningen: Pred. 7. v. 15.

Die böſen würffe mus man auch geben. etc: Sup: lit: Bäſt; Den: Super: hac lit: Inf: lit: Ondt:

Levit. 19 v. 32. Rom. 13. v. 7. **Man ſom man är. i. e. Ähra dhen åhra böör.** Frons occipitio prior. Haar Cato ſagt. Tyſkerna ſåya: Selbſt iſt der man. etc: Inf: lit; Ähr:

Prov. 13. v. 18. **Man låhrer mådan man leſwer. i. e.** Alldrig är för ſeent at lära något gott. Seneca haar fördenſkul ſagt: Tempus nullum parum eſt idoneum ſtudio ſalutari. Item: Tamdiu diſcendum, quamdiu neſcias. Idem: Poſterior dies prioris eſt diſcipulus. Gell: Diſcenti aſſidue multa, ſenecta venit. Eraſ: Tyſkarna ſåya och: Es iſt nimmer zeit was guhts zu lernen. etc. Sup: lit: Bättr: En: Ing:

Prov. 27. v. 10. **Man gör mycket för ſälſkap ſkul. i. e.** Goda Wänner til behag. Doch icke ſom Wärden i Bylefeldt/ ſom för ſälſkap ſkuld/ ſlantrade medh til Galgan; Och då måtte dhet rätteligen heeta: Aliquid mali propter vicinum malum. Som man wille ſåya: **Dhen ena Grannen lijder ſtundom ondt för dhen andras ſkul.** Dheraff ſåya Tyſkarna: Der eine Nachbawr iſt dem andern ein brandt ſchüldig. etc. Super: hac lit: Sup: lit: God:

Pred. 9. v. 4. 5. Tob. 3. v. 22. **Man måſte alltidh hoppas dhet bäſta / och wänta dhet onda. i. e.** När wäl går/ måſte man och wänta dhet ſom wärre är. Poëten haar fördhenſkul dheremoot ſagt til tröſt. Non ſi malè nunc, & olim ſic erit. Horat: **Ty effter Rägn wäntar man ſoolſkeen.** etc. Super: hac lit: Sup: lit: All: Blür: Efft: Inf: lit: Med:

Man

Man weet intet hwadh som för Affionen händer. i. e. När man hörer stoort facit giöras om tilkommande tingh; Då swaras wedh dhen meening som och en Scribent haar sagdt: Nescis quid serus vesper vehat. Var: Man säger och aff en gammal Vers: Multa cadunt inter calicem, supremaq; labra. Item: Inter os & offam. Eraſ: Tyſken sägher och: Wer weis was noch vor abend geſchehen kan. etc. Dherföre råder och Salomon/ at man intet skal berömma sigh aff Morgondagen. etc. Sup: lit: Han: Inf: lit: Myck: Prov. 27. v. 1. Syr. 18. v. 25. 26.

Man gillar intet taagh/ vthan Loff eller Laagh. i. e. Tagerätten är aflagder. Sup: lit: Den: Inf: lit: Tag:

Mannen bör taala/ och Hustrwn tiga. i. e. När något wichtigt haffz för händer/ så bör Mannen föra Ordet. Ty elliest säger man aff Schrifften: Mulier taceat in Eccleſiâ. Vthi Tyſkan haar man dherom fölliande Rym:

Wen die Henne krähet vor den Hahn/
Vnd die Fraw redet vor den Man;
Sol man das Weib aus Ohr schlagen/
Vnd die Henne an den spies jagen. etc.

Jaſt wedh sådhan meeningh plägar man och säya vthi ett Swänsk Rym:

Dhet Hwshåld är ey vthan qwaal/
Dher Hanen kaklar/ och Hönan gaal. etc.

Som man wille säya: Dher står intet wäl til i Hwset/ dher Mannen giör Qwinnesyslor/ och Qwinnan förer Ordet för Mannen. etc. Inf: lit: Qwinn: 1. Cor. 14. v. 34. 35. Syr. 9. v. 2. & Cap. 25. v. 34. 35. 1. Timoth. 2. v. 12.

Marknan lähret kiöpet. i. e. Waaran måste sällias effter Marckgången/ och som hon i gemeen går och giäller. Ty dhet är owiſt at

sittia hemma och giöra kiöpet. i. e. Sättia kiöp på Godzet som sändes til Kiöpstadz. etc. Inf: lit: Ondt: Som:

Marka Dräng/ Dalers skadha. i. e. En elack tiänare giör offta meer skada/ än hans löhn är wärd. Item: När man taar en kläper til något gott arbete/ så skämmer han bortt heela wärcket/ medh större skada/ än arbetzlöhnen; Såsom när man förtroor en Mäßingsarbetare dhet som skal giöras aff silfwer; För en godh Skräddare tages en förlupen Bönhaas; För en konstigh Snickare/ en groff Timberman. etc. Sup: lit: Aff: Inf: lit: Ondt:

Prov. 26. v. 10.

Me.

Medh Gudh är bäst at böria. i. e. Om något lyckeligen skal företagas/ så måste man taga Gudh til rädz/ ellieſt är en slätt vthgång at wänta. Dheraff säger och en gammal Vers: Abs Jove principium, cum Jove finis erit. Consiliorum gubernaculum lex divina sit. Haar Cyprianus sagt: Och aff Livio: Nil ritè, nilq; providenter, homines sine Deorum immortalium ope, consilio, honore, auspicari debent. Item: Omnia prosperè eveniunt Deum colentibus, adversa spernentibus. &c. Id: Liv: Man säger och ellieſt vtht en gemeen Vers: Stare diu nescit, quod non fulcitur ab alto. Item; Deo præeunte, nullus officit obex. Plato; &c. Tyſken säger: Mitt GOTT mus man alles anfangen. etc. Sup: lit: Bäſt:

Pſal. 37. v. 4. 5.

Medh Åhren bytes Håren. i. e. Ålderen giör mycken förandring; Han giör Menniſkian

Pred. 12. v. 1. ad 7.

niſkian ſkröpligh och waanſkapad. Dheraff ſåya och Tyſkarna: Schwach vnd alt/ wirdt vngeſtalt. etc. Sup: lit: Gamm; Tyd: Inf; lit: Ålder:

Medh ſtillatijgande kan mycket förſwaras. i. e. Som man ſade: **Tijga och tänckia/ kan ingen kränckia.** Silentij tutiſſimum præmium. Eraſ: Item: Præſtat tacere quàm malè loqui. &c. Idem: Tyſkarna ſåya: Mitt ſchweigen verredt man ſich nicht. etc. Inf; lit: Tijg: Syr. 19. v. 6. & ſeq: & Cap. 22. v. 33.

Medh ſtoor tack/ ſödes ingen Katt. i. e. Blotta tack giör ingen wålgårning tilfylleſt. Tyſkarna ſåya förohenſkul: Für was/ gehört was. Item: Danckhab fyllet kein beütel: Vthan dhet heeter effter allgemene Språket; Gelt für die fiſche. etc. Sup; lit: Den; Inf: lit; Någ:

Medh Eedh ſwaras och icke klagas. i. e. Vthi Råttegångar må man icke ſwårja ſigh något til: Men medh Eedh præſteras wårie-måål. etc. Dom: Regl: Sup: lit: Eedh;

Medh ett Hufwudhåår drags man dijt man giårna wil. i. e. Som man wille ſåya: **Han är godh locka/ ſom medh wil hoppa.** etc. Sup; lit: God: Han: Luſt;

Medh tijden wåxa Roſer. i. e. **Tijden gifwer alt.** Eraſmus haar dherföre ſagt; Tempus omnia producit. Item: Annus producit non ager. Idem; Och aff Tyſkan; Zeit bringt Roſen, Zeit macht Hew. etc.

Man plågar och säya: **Med åhren wäxer wettet.** Tyſken säger dhet ſamma: Mit der zeit wirdt man klüger. etc. Inf: lit; Tyd: Åhr:

Medh intet får man intet. i. e. Som man ſade: **Fåfängt meete vthan beete.** Item: **Dhen intet wil wåga/ han får intet åga. etc.** Och aff Tyſkan: Mit nichts fängt man nichts. etc. Sup: lit: Den:

8. Cor. 9. v. 24.

Medelwägen är altijdh bäſt. i. e. Måttan tiänar til all ting. Poëten haar dherföre ſagt: Medio tutiſſimus ibis. Ovid: Medium tenuere beati. Och aff Livio: Media via, neq; amicos parat, neq; amicos tollit, &c. Sup: lit: Den: Inf: lit: Mått:

Syr. 18. v. 31. 32.

Medgång giör wänner/ mootgång pröf. war dhem bäſt. i. e. Mådan enom går wäl i hand/ ſå finna ſigh wänner nogh: Men når illa går/ ſå giömma dhe bort ſigh. Seneca haar förbhenſkul ſagt: Amicos res ſecundæ parant, adverſæ probant. Man säger och/ at Wänner åre ſom Swaalor om Soma-ren. etc. Sup: lit: Gullpr: Lyck: Inf: lit: Wån:

Syr. 6. v. 10. & ſeq:

Medhgång föder högmodh. i. e. Når lyckan löper medh ſå yfwes man giärna/ och blijr ſtålt. Vitium ſolenne rebus ſecundis, ſuperbia eſt. Claudian; Item: Quidquid leve eſt & inane in animo, ſecundâ ſe aurâ extollit haar Seneca ſagt. Och aff en Poët: Heu cæcæ mentes, tumefactaq; corda ſecundis. &c. Sil: Ital: Dherföre är i ſådant fall bäſt at föllia Curtij rådh/ ſom haar ſagt: Felicitati tuæ frenum impone, melius illam reges. &c. Sup: lit: Båår: Lyck: Inf: lit: Mått: Wån: Wäx: Iffz:

Syr. 11. v. 4. 5. 6.

Medh

Medhgångh giör Lagen wrång. i. e. När lyckan slår til / så achtar man intet så noga / om man vndertyden gör något ljstet orått / vnder heeders Nampn. Seneca haar dherföre sagt: Honesta quædam scelera succeſſus facit, &c. Syr. 13. v. 4. & ſeq:

Medgång bör tänckia på mootgång. i.e. Vthi medlöpande lyckan / måste man och skicka sigh emoot ahnkommande Olyckan. Terentius haar dherföre sagt: Omnes cùm res ſecundæ ſunt, tùm maximè meditari oportet, quo pacto adverſam ferat ærumnam, &c. Och aff Poëten; Prov. 14. v. 13.

Tu quoq; fac timeas, & tu quæ læta videntur
Dum loqueris, fieri triſtia poſſe, puta. &c. Ovid:

Item:

Quem res plus nimio delectavêre ſecundæ,
Mutatæ quatient. &c. Horat:

Medh Senecâ säger man och wed samma meening: Virum prudentem decet, non minus in ſecundis adverſa, quàm in adverſis ſecunda, cogitare, &c. Sup: lit: Fred: Ing: Man:

Medh gammal Häst kommer man til bytes. i.e. Som man wille säya: **Bättre något än intet. Item: Bättre mager Häst / än thom Grimma.** Medh dhen meening förstås och: At medh en gammal Man eller Qwinna / kan man byta sigh til en vng. etc. Sup: lit: Asdr: Bätt: Syr. 39. v. 39. & Cap. 42. v. 26.

Meening

Luc. 16. v. 10. Jacob. 2. v. 10. 11. **Meening/ är icke altydh sanningh.** i. e. Dhet slår offta feelt som man meenar. Deraff pläghar man och säya: Mundus regitur opinionibus, Item: Mundus vult decipi, &c. Aff Tyskan säger man: Meinen ist nicht wissen/ wers nicht märckt/ der wirdt beschißen. etc. Sup: lit: En: Inf: lit: Wärld:

Syr. 39. v. 1. 2. & seq: **Meer wil til Plogen än hwißla.** i. e. Bondebrwk är ingen Barnaleek. Man säger och: **Dher wil meer til en Dantz/ än ett paar nyia Skoor.** Item: **Dhet kostar på Beenen at tryda Trähäst.** Förståendes här medh allehanda swår wärck. etc. Tyskarna säya och: Es gehört mehr zum Tantz/ als ein pahr rohte schuch. etc. Sup: lit: Bond: Konst:

Meetha medh Gullkrook. i. e. Handla medh skada. Såsom dhen dher wille meetha medh en krook aff Guld/ och Fisken toge bortt kroken/ så kunde han medh några få Fiskar intet vpfylla krokens wärde. Aureo hamo piscari. Erasm: Man kallar dhet och: **Spinna medh Gulltheen.** Tyskarna kalla dhet: Ein großes wagen/ vnd etwas erlangen. etc. Dhetta kan och icke obilligt tribueras Alchymisterna / som offta vpsättia all dheres förmögenheet / i hopp om en Gullklimp: Men få dheraff igen lyttet eller intet. etc. Sup: lit: Krygh: Inf: lit: Spinn:

Mi.

Middags roo/ är sällan godh. i. e. Man håller Middagzsömpnen för ohälsosam. Deraff och Plautus haar sagt; Non bonus est somnus

somnus à prandio. Item aff Schol: Salernit: Somnum fuge meridianum &c.

Mißbruk giör godan Laag. i. e. Oseeder förorsaka godha stadgar. Dheraff haar och Macrobius sagt: Bonæ leges ex malis moribus procreantur. Item aff Tacito: Vsu probatum est, leges egregias, exempla honesta apud bonos, ex delictis aliorum gigni. &c. Man säger och här wedh: Abusus non tollit rem. På Swänska sägher man fördhenstul: Aldrigh så ondt / dhet är jw til något gott. Item: Gull blir fulle Gull/ fast dhet ligger vthi en skalcka pung. etc. Sup: lit: Alder: Gull: Syr. 42. v. 26. & Cap. 39. v. 26. 39. 40.

Mißbrukad frijheet / är wärd at mistas. i. e. Som man sade: Godha daghar wele haa starcka Been. Dheraff säger man och medh Seneca: Libertate cautius utendum; Qui nescit uti, perdere dignus est bonâ. &c. Dom: Regl: Sup: lit: Fryh: God: Syr. II. v. 4. & seq:

Mißtancka är hwars mans plåga. i. e. Hoos en part Menniskior (men mäst hoos stoore HErrar) är mycket gemeent at på wrångt angifwande/ fovera mißtanckar. Derföre haar och Seneca sagt: Dubia pro certis solent timere reges. Men dher emoot haar en annan Scribent sagt: Optimus quisq; minus est suspicax. Item: Suspicio non cadit in bonum virum. Dherföre skal och Chrysostomus dherom hafwa sagt: Qui à vitijs liber est, is etiam ad malum suspicandum tardior. &c. Tyskarna säya: Argwohn ist des Teiffels Hur. etc. Sup: lit: En: Förtl:

Miß-

Syr. 9. v. 1. **Mißtanckar bryta wänskap.** i. e. När goda wänner begynna at förtäncka hwar annan (serdeles Man och Hustrw) så förkolnar all förtrooligheet. Dheraff säya och Tyskarna: Argwohn ist der freündschafft gifft. etc. Ut superius hac lit:

Prov. 14. v. 30. **Mißvndt Bröd blir snarast äthet.** i. e. Dhet man måst affwunnas wedh/ dhet lyckas offta bäst. Och heeter fördhenskul som man pläghar säya: Deo dante, quid invidia? Man säger och: **Jw större afwundh/ jw bättre treffnad.** Item: **Afwund fräther dher hon boor.** etc. Och aff Tyskan: Vergümit Brodt/ smchäcket am besten. ꝛc. Sup: lit: Aff: Den: Jw:

Migh en Arm/ och digh en Kiortel. i. e. Brukas til förwyttelse emoot dhem som intet willia föllia godh rädh och förmaning. Och då plägar man säya: Dhet går migh minst ahn; Digh ligger dhet måst macht vppå/ och så mycket meer/ som en Kiortel är mehr än en Arm. etc. Sup: lit: Den:

Prov. 1. v. 5. Syr. 21. v. 7. 8.

Mildt Härskap är Landzens wärn. i. e. En from Regent/ är sitt landz beskydd. Regni clementia custos. Haar Salomon sagt: Item: Regibus certior est ex mansvetudine securitas. Publ: En Rom: Keysare Anthon: Pius skal och hafwa sagt: Principatum non à pœnis aut suplicijs, sed à mansvetudine auspicandum est. Dion Nicæ: Item aff en Poët:

Prov. 16. v. 12. Syr. 10. v. 1. Prov. 20. v. 28.

Peragit tranquilla potestas

Quod

Quod violentia nequit. &c. Claudian:
Keys: Vespasianus (som elliest skal hafwa waret en girigh Herre) sägz och hafwa sagdt: Non licere quemquam à vultu imperatoris tristem discedere. &c. Bruson:
Hijt lyder och dhet som Poëten i sådan materiâ haar sagt:

Sit piger ad pœnas, princeps, ad præmia velox,
Cuiq; dolet quoties cogitur esse ferox. &c. Ovid:

Fördhenskul haar och Plautus wäl sagt: Nihil interest inter bonum principem, & bonum patrem. &c. Tyskarna säya och: Strenge mittel seind ein blaßbalg zu großen fewr. etc. Sup: lit: From: Hett: Inf: lit: Sträng:

Mild gifware älskar Gudh. i. e. Dhen snart och giärna gieer / han gieer dubbelt. Dheraff haar och Erasmus sagt: Bis est gratum quod opus est, ultrò si offeras. Om sådana säger man: **Han är intet rädder för Kakesmällen. Han rädz intet när Hunden skiäller. Han seer intet swrt vth/när Giäster komma til gårdz.** etc. Dheraff säya och Tyskarna: Der milde giebt sich reich/ der geitzig nimbt sich arm. etc. Sup: lit: Han: Hiälp: Inf: lit: Snart:

Prov. 3. v. 27. 28. & Cap. 22. v. 9. Syr. 18. v. 15. & seq: Cap. 20. v. 13. & seq: Psal. 112. v. 9. Rom. 12. v. 8.

Mißräkning/ är ingen bethalning. i. e. Vthslutne poster/ och Error calculi / giör en oklaar rächning. etc.

Jacob. 3. v. 2.

Mißtroo giör oroo. i. e. Wänner emillan är mißtroo en slem Siuka. Dher hon boor inne/

inne / haar Hiertat ingen roo. Man sägher fördhenstul medh Erasmo: Nil utilius cautâ confidentiâ. &c. Super: hac lit:

Minsta mödhan är altijd bäst. i. e. Dhet man kan vthrätta medh ringare omaak/ behöfwes intet större. Man säger fördhenstul i Scholan: Quod potest fieri per pauca, non debet fieri per plura. Man plägar och säya:

Gåå öfwer Åån effter Watn/ är onödigt omaak. etc. Tyskarna säya dher om: Was man mit henden erreichen kan / darff man kein leiter zu. etc. Sup: lit: Bättr: Geeth:

Miöhunden och Mäßinggkiätilen gnälla snark. i. e. Som man ellieſt wedh sådan meening plägar säya: **Dhet hwijta Folket thol så lijtet.** etc. Sup: lit: Ded:

Mo.

Esa. 49. v. 15. **Moors Hiertat är altijdh ömdt.** i. e. Moderen är altijdh rädd om Barnen/ serdeles når dhe äre fromme och lydige. Dheraff man och plägher säya: **Fåå som Faar/ men ingen som Moor.** etc. Sup: lit: Fåå: Man säger och wedh sådan meening:

Prov. 10. v. 12. 1. Pet. 4. v. 8. **Moderen skyler offta Barnsens feel.** i. e. Vthaff affection tyger och samtycker Moderen offta til Barnsens broth. Dherföre haar och Terentius sagt: Matres omnes adjutores solent esse in peccato filijs. &c. Ut super: Sup: lit: Kårl: Inf: lit: Weld:

Syr. 13. v. 28. **Mood biuder taala/ Penningen framgå.** i. e. Dhen stälte och rijke wil giärna haa fördrädet

trådet. etc. Sup: lit: Den: Högf: Inf: lit: Ryf:

Mood föllier Lyckan efter. i. e. Medgångh födher Höghmodh. Wäxer min Rogh/ så wäxer min hogh. etc. Syr. II. v. 5. 6. Sup: lit: Lyck: Medg: Inf: lit: Wäx:

Moderen älskar meer Sohn än Dotter. i. e. Förfahrenheeten låhrer/ at hoos Modren är lijka som infödt/at hon håller meer aff Söhner/ än Döttrar/ när dhe ställa sigh wäl. Dheraff haar och Quintilianus sagt: Filius matri tota jactatio est. &c. Syr. 36. v. 23.

Moderen är altijdh wiß. i. e. Som man sade: Intet Barn twiflar om Modren: Men om Faderen är fulle stundom owiss; Dherföre går och altijdh Dotteren för sin Moor/och Sohnen efter Faderen. Dherom lydha och följande Verser/ som man Låsaren til behagh/ här wil införa:

Filiolas egressa sinit præcedere mater;
Novit n. ventris pignora chara sui:
Ire jubet genitor sua post vestigia natos,
Credere se quorum cogitur esse patrem. &c. Sup: lit: Klookt:

Modren är Barnsens läkieblaad. i. e. Hon kan båst stilla Barnsens gråäth. etc.

Modrens skiööt är Barnsens treffnad. i. e. Barnet måäraltijdh båst på Modrens

Knåå. Tyskarna säya fördhenskul: Auff der Mutter schos/ werden die Kinder gros. etc.

Moodigh Handh/ wärier Landh. i. e. Mood och mandom förwarar landzens gränd-

1. Macab. 2. v. 41. sor. Taeitus haar fördhenskul sagt: Dij fortioribus adesse solent. Aff sådant moodh skal och Alex: Magnus hafwa sagt/ når Darius medh en ganska stoor Häär är kommen honom emoot til strydz: Unus coquus, non metuit multas oves. Item: Oves etiam, licet plures, ab uno aut altero capiuntur lupo. &c. Anth: in Meliss: Sup: lit: Aff: Den: Frucht: Inf: lit: Nöd: Rädd:

Syr. 8. v. 4. **Moodigh Häst/ achtar intet hundeglaff.** i.e. Ett Heroiskt sinne achtar intet om ett ringa förtaal. Dheraff haar och Erasmus sagt: Injuriæ magnanimo spernendæ, non ulciscendæ. Item aff Tacito: Convitia si irascare, agnita videntur, spreta insolescunt, &c. Man plägar och dherwedh säya medh Poëten: Plus fætent stercora mota. &c. Aff Tyskan säger man wedh sådan meening: Der mond achtet nicht das ihm die Hunde anbellen. Item: Die erde kan den Himmel nicht trötzen. etc. Sup: lit: Jw: Ähr: Örn:

Moodig Häst låter och thämia sigh. i.e. Aldrig är Pygan så fräck/hon låter jw en gång öfwertala sigh. Poëten haar sagt: Tempore lenta pati frena docentur equi. Ovid: Dheraff säger man och: Intet Diwr så wildt / at jägaren kan jw fälladt. Tyskarna säya: Muhtige Pferde werden auch gemählich zahm. etc. Sup: lit: Inth: Inf: lit: Willd:

Mood fins och vnder Wallmars plagg. i. e. Man får intet skoda Hunden efter

ter Håret. Item: Wallmars tröyan skyler offta tappert moodh. Ex agricolis, & viri fortissimi, & milites strenuissimi gignuntur, qui nihil metuunt, nisi turpem famam. Haar Salustius sagt. &c. Sup: lit: Högt: Syr. 11. v. 2. 3.

Moodh wil haa wett i föllie. i. e. Mandom vthan förstånd duger föga. Man plågar fördhenskul såya: Fortitudo non debet vacare prudentiâ. Item: Vir literatus duplo acutius videt. Menand: **Lärdom främiar dygd.** Aff Tyskan säger man: Gelehrter weißes/der tapffere thuts. etc. Sup: lit: Klook: Konst: Lärd: Inf: lit: Natt: Pred. 9. v. 16. 18.

Moodh giör bördan lätt. i. e. Dhen som är behiertad / och medh Mandom gryper ett wärck an/ så faller dhet honom intet så swårt. Dheraff plågar man och såya medh Poëten: Audentes fortuna juvat. &c. Virg: Sup: lit: Dryst: Inf: lit: Wåg: 1. Cor. 9. v. 24.

Moogen Möö är ond at wachta. i. e. Man kan intet skrynläggia en Manbahr Pyga; Hon wachtar sigh bäst sielff. Ty elliest pläghar man såya: **Ondt wachta dhet hwar man älskar.** Hyt lyder och dhet som sägz i gemeena Versen: Prov. 9. v. 16.

Dum nux rubescit, & virgo crine pubescit,
Tunc vult nux frangi. &c.

Sup: lit: Fågr: Jungf: Inf: lit: Ondt: Stul:

Mooget Äpple faller aff tråät. i. e. Aldrig

Pſal. 90. v. 10. är Daghen ſå långh / dhet kommer jw qwåller en gång. Item: Krukan går ſå länge til Bruns / hon fåår omſijder en knäck. etc. Sup: lit: Aldr: Krwk:

Prov. 11. v. 22. **Monſtrantz vthan Helgedom.** i. e. Skönheet vthan Dygd. etc. Sup: lit: Fägr: Inf: lit: Skiön:

Morgonſtundh / haar Gull i Munn. i. e. Hwadh ſom giörs wedh Morgonſtunden eller wedh nöchtert modh / vthi Studier eller ellieſt / dhet haar nytta medh ſigh. Och heeter fördhenſkul: Aurora muſis amica, &c. Eraſ: Inf: lit: Tydh:

Prov. 14. v. 13. **Morgonlöye / är offta afftongrääth.** i. e. När glädien är i ſtugun / ſtår offta ſorgen i farſtugun. Och heeter ſom Poëten haar ſagt: Comitantur triſtia lætum. Item: Extrema gaudij luctus, &c. Sup: lit: Gläd: Inf: lit: Mång: Ny:

Marc. 4. v. 22. **Moord blijr ſållan dölgt.** i. e. Som man ellieſt plägar ſäya: Dhet ſom giömmes i Snöö / dhet kommer vp i Thöö.

2. Macab. 6. v. 14. Item: Länge ligger Saak i Salte.

Pſal. 94. v. 13. Poëten haar och wedh ſådan meeningh ſagt: Sera, tamen tacitis, pœna venit pedibus, &c. Tibull: Sup: lit: Läng: Inf: lit: Straff:

Mootgång / blijr offta mißtänckt. i. e. Dhen ſom lyckan löper emoot / han får offta många och ſällſamma Dommar om ſigh. etc.

Syr. 13. v. 25. Sup: lit: Den: Inf: lit: Spott:

Moot-

Mootgång pröfwar sinnet. i. e. När anfächtning kommer en Menniſkia uppå/ſå ſpörs ſnart hennes Hiertelaag. Dheraff haar och Seneca ſagt: Fortuna opes auferre, non animum poteſt, &c. Job. 1. v. 21. Syr. 27. v. 6.

Mu.

Muggan flyger ſå länge kringh Liwſet/ at hon bränner Wingarna. i. e. Man ſwäfwar ſå länge i Fahran/ at man omſlijder får ſkadan i händerna. Culex lychno ſe committens, aduritur. Bovill: Man ſäger fördhenſkul: Förweten ſpör tiidender. Item: Gåſen går ſå länge i Kiöket/ hon faſtnar en gång wedh Spettet. etc. Sup: lit: Forw: Gåaſ: Krwk: Syr. 3. v. 23. & ſeq:

Munka Korn/ Munka Soo. i. e. Taga aff ſäcken/ och lappa ſäcken medh. Som man wille ſäya: Dhet hörer alt en Herre til. Och är fördhenſkul (efter Ordſpråket) intet borta/ dhet man gieer ſin grijs. etc. Sup: lit: Ded:

Munnen och Hiertat ſöllias intet alltidh åth. i. e. Offta talar Munnen dhet Hiertat intet meenar. Deraff ſäger man och i gemeena Verſen: Eſt mens noſtra ſuis contraria ſæpè loquelis. Ellieſt håller man för bäſta Muſic/ när Munnen och Hiertat ſiunga ett. etc. Sup: lit: Bäſt: Ick: Färg: Pſal. 5. v. 6. Pſal. 55. v. 22.

Munnen talar dher Hiertat är fult aff. i. e. Hiertans tanckar flöda offta öfwer. Dheraff ſäger man och: Omne ſuper vacuum pleno Luc. 6. v. 45.

de

de pectore manat. Tysken sägher: Wo von das Hertze wol ist/ da von geht der mund vber. etc. Sup: lit: Der: Druck: Inf: lit: Rws:

Prov.16. v. 26. Syr.22.v.33. **Munnen talar offta dhet Halsen betalar.** i. e. Mången sätter sigh i liffz fahra för sin Munn skul. Syrach haar fördhenskul önskat/ at han kunde sättia ett lås för sin Munn. etc. Inf: lit: Tung:

Prov. 15. v. 2. **Munbruk/ stryker intet skammen vth. i.e.** När man haar inlagt någor neesa / och wil medh en skamlös Munn förswarat/ såsom dhet wore wäl giordt; Så brukas dhetta. Man säger och dhet samma aff Salustio: Procacitate lingvæ sordes non eluuntur. Item aff Tyskan: Ein schendtlich leben / lest sich mitt vnnützen worten nicht außleschen. etc.

Matth.7.v. 16. **Mws som Moder/ Katten byter dhem båda. i. e.** Alt en art. Paddor båda. Den ena så godh som dhen andra. etc. Tysken säger och: Maus als Mutter. Kröht als Ei-der. Item: Die Mutter gibt thewr/ die Tochter nicht wollfiel. etc. Sup: lit: En:

Mwsen döör intet vnder Höölaßet. i. e. Hon kan wäl sticka sigh dher trångt är. etc. Sup: lit: Han:

Prov.27. v. 7. **Mwsen mätt/ är Miölet beskt. i. e.** Som man ellest wille säya: **Mätter mage wäl, lier i maathen.** Satietas parit nauseam. Haar Erasmus sagt: Och aff en gammal Vers: Mel nimium saturo muri censetur amarum, Copia parit fastidium. Eras: Mus satur insipidam dijudicat esse farinam. Item: Semper abundantes pariunt fastidia mensæ. &c. Och aff Tyskan: Vberflus macht eickel. etc. Inf: lit: Mätt: Öfw:

Mwsen

Mwsen finner fulle hol/ fast flugun wore full medh Kattor. i. e. Som man sade: Liſt leetar ſigh fulle fram. Arm rotta ſom weet ſig icke mehr än ett hol. Man ſäger och wedh dhen meeningen: **God rådh åre i nöden båſt.** Mus miſer eſt antro qui ſolo clauditur uno, &c. Sup: lit: Arm; Hon; Liſt:

Mwſen gieer Loort för Peperkaka. i. e. Otack för wälgiort. Dheraff plägar man och ſäya: **Dhen ſom ſpyſar en Fogel/ får ſkarnet för mödan.** Och heeter då: Undanck in fine laborum, &c. Sup: lit: Den; Inf: lit; Ot; Syr. 12, v. 2, 3.

Mwſelort ſins bland Peparen. i. e. **Paddor hittas bland Dannemän.** Så ſade och håſtelorten bland Äpplen: Nos poma natamus, &c. Sup: lit: Hwar; Håſt; Mwſ; Skalk; Matth. 13, v. 25.

Mwſen truffs intet i Ödehws. i. e. Som man wille ſäya: Tiufwen ſöker intet thommt Wiſthws; Dher ſom intet är at hämpta. Seneca haar fördhenſkul ſagt: Humi jacentem ſcelera non intrant caſam, &c.

Muhtor wrängia Laagh. i. e. Gåfwor ſtoppa Domaren Munnen til. Penningen är en ſkalck. Man ſäger dherföre aff en gemeen förwänd Vers: Mutnegra cum murva, faciunt rectiſſima curva. Item: Lucro ſapientia capitur. Haar Pindarus ſagt. Och aff Poëten: Exod. 23, v. 8. Syr. 20, v. 31, & Cap. 40, v. 12, 14.

Dicam, ſi potero, malè verum, examinat omnis
Corruptus judex. &c. Horat:

fördhenskul exclamerar och S. Ambrosius i sådan materiâ dher han haar sagt: O quàm multum est, non corrumpi divitiarum conturbernio! Men om dheres timeliga straff/ som Muhter taga/ Lääs TingM: B: Cap. 3. LL. Item: KongzB. 5. Cap. St. L. Sup: lit: Gåffw: Når:

Syr. 8. v. 17. Prov. 19. v. 6. **Muhtor giöra Domaren mild.** i. e. Som man sade: God smöria giör Hwden week. Item: Dhen wål smörier/ han åker lått. Dheraff plåghar man och såya: Plus valet favor in judice, quàm centum regulæ in Codice. Aff Poëten såger man och: Non benè selecti judicis arca patet. Ovid: Sup: lit: Den: Gåffw: Inf: lit: Når: Smör:

Prov. 15. v. 27. Job. 15. v. 34. 35. **Muhtor få lijten treffnad.** i. e. Dher år ingen wålsignelse medh. Ty/ orått Godz kommer sållan til tredie Arfwingen. Dhet samma såger och Tysken: Vnrecht guht gedeyet nicht. etc. Sup: lit: Allm: Ill: Inf: lit: Or:

My.

Mycket år dhet andra lijkt. i. e. Muselort år intet Peparen olijk. Man kiänner offta dhet ena för dhet andra. Dheraff haar och Erasmus sagt: Aut ipse fuisti, aut tui similimus. Men ehuru dherom år/ så heeter dhet åndå: Simile non est idem. Eras: Ty ehuru månge Menniskior som åre i Werlden/ så finner man doch icke en bland tusende/ som år dhen andra aldeles lijk. Dherföre haar och en Poët rätteligen dherom sagt vthi fölliande Vers:

Mille

Mille hominum ſpecies, nec adeſt color omnibus idem,
Pallidus hic, alius candidus, iſte niger. &c. Gland:

Mycket dhen ſiuka lyſter. i. e. Dhen ſom plågas aff ond begärelſe/ honom infalla många luſtar. Man pläghar fördhenſkul ſäya: Syr. 23. v. 24. Prov. 9. v. 16.

Alt Watn ſläcker Elden. Dreent Watn ſläcker och en Brand. Item: **Mängen kyßer Swänen för Herren.** etc. Och aff Tyſkan: Im finſtern ſeind alle Katzen graw. etc. Sup: lit: Allt: Främm: Förb: Kärl: Inf: lit: Or: Qwin: Swyn:

Mycket kan ſnart blij alt/ och lijtet kan waara längie. i. e. Efter ſom dhet blijr meſragerat til/ och wälſignelſen föllier. Dheraff ſägher man och: Liberalitas liberalitate perit, Largitio non habet fundum. Och aff en Poët: Magna penus parvo ſpatio conſumpta peribit, &c. Lucil: Aff Tyſkan pläghar man ſäya: Gros kan gåhling klein werden. Man kan auch eines Graffen guht durchbringen. Item: Es iſt nicht an viel haben/ wen Gottes ſegen nicht da iſt. etc. Fab: de Patre & filio. Sup: lit: Den: Läng: Man: Inf: lit: Slööß: Öd: Prov. 13. v. 11. 2. Cor. 8. v. 15.

Mycket ſagert ſägnelöſt. i. e. Man gläds intet åth alt ſom wackert är til ſyna. Dheraff ſägher man och: Non omnibus placent optima, Bonum, non idem omnibus bonum. Dheraff haar och en Scribent ſagt: Uſu cuncta metimur, &c. Men aff Swänſkan ſäger man ellieſt: När hwar behagar ſitt/

så blifr all maath åthen/och alla Pijghor giffta. etc. Sup: lit: Allt: Kårl: Inf: lit: När:

Syr. 40. v. 11. Mycket wil altijdh mehr. i. e. Hålfwetet blifr aldrigh fult. Girig taska får aldrig nogh.

Prov. 13. v. 25. Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit. Item: Quò plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ. &c. Ovid: Man säger dherföre: Jw mehra dryck/ jw större torst. etc. Sup: lit: Gir: Jw:

Prov. 11. v. 15. Mycket borga och gå til rätta/ är näfsta trappan til armood. i. e. Som man elliest säger: Rättegångh giör mången bång. Item: Låna och borga/giör många sorger. Dherföre haar och Erasmus sagdt: Æris alieni, & litis, comes est miseria. Man läås vthi Historierna/ at vthi Keyf: Augusti tijdh/ skal en förnembligh Romersk Riddare wara genom Döden affgången/ och lempnat efter sigh en mächta stoor skuld/ som först efter hans Dödh war blefwen kunnig; Och deraff förorsakat/at hans qwarrlåtne egendom (Hwar ihlandh och hadhe waret en hans dagliga Sång) genom allment vthroop/ är til köps vthbuden: Hwar wedh Keysaren skal hafwa sagdt: Habenda est mihi ad somnum illa culcitra, in quâ ille tanto ære alieno obstrictus, somnum capere potuit. &c. Macrob: Sup: lit: Borg:

Prov. 26. v. 6. Mycket Watn rinner mådan Mölnaren sofwer. i. e. Dhet skeer mycket i Hwshållet/ som Hwßbonden intet får weeta aff. Heeter förden-

fördhenskul: Then Pijga och Dräng lijter på/ får skam och skada i hwarie wråå. etc. Sup: lit: Den:

Mycken suck är sorgen näst. i. e. Then mycket pustar och suckar/ han haar wist sorg i Hiertat. Erasmus haar therföre sagt: Præsaga luctus suspiria. Aff Tyskan sägz therom: Viel seufftzel bringt trawrigkeit. etc. Sup: lit: Heeml: Inf: lit: Sorg: Syr. 38. v. 19. & seq:

Mycket aff Munnen/lijtet aff Wäen/ sade han som klipte Soon. i. e. Som man ellijest sade: **Mycken halm/och lijtet korn.** Är förståendes om stoorskrytare/ som äre alla i Munnen/ som Simpan i Hufwudh. Om sådana sägher man medh Salustio: Loquentiæ multum, sapientiæ parum. Item aff Erasmo: Multa verba nequaquam arguunt sapientem. &c. Aff Tyskan säger man: Gros geschwätz/für wenig werck. Gros geschrey/wenig wol. Item aff Swänskan: **Mång blaad/ och lijten frucht. etc.** Sup: lit: All: Man: Pred. 5. v. 2. Syr. 21. v. 27. 28.

Mycken pracht/ giör föracht. i. e. **Mycket prydt/ blijr illa tydt.** Alt förprächtige Kläder/ orsaka spott och åthlöye: Serdeles när the äre öfwer ståndet. Konung Alphonsus/när han är worden påmint om Kongl. Klädedrächt efter sitt ständ/ skal hafwa swaradt: Malo moribus & authoritate meos excellere, quàm diademate & purpurâ. Panorm: Item om Alex: Severo: Imperium in virtute esse, non in corporis decore. &c. Bruson: Deraff plägar man och säya: Cui cultus magna est cura, honesti incuria est. &c. Eras: Sup: lit: Han: Inf: lit: Pracht: Qwinn: Prov. 16. v. 5. 1. Timot. 2. v. 9. 1. Pet. 3. v. 3.

Syr. 8. v. 4. **Mycket i Märren som intet duger.** i. e.
Syr. 6. v. 10. & seq: & **Skittin saak haar elack stanck.** Sup:
Cap. 37. v. lit: Den: Jw:
4. 5. **Mycken wänskap i Wijnfaatet.** i. e. Många wänner mådan Wijnet räcker. Man plägar dheraff säya: **Mådan min tunna rann/ kände migh både Qwinna och Man.** etc. Poëten stämmer och dher medh in som säger: Vulgus amicitias, utilitate probat. &c. Ovid: Aff Tyskan säger man och: Nimmer Geldt/ nimmer gesel. etc. Inf: lit: Måd: Wän:

Pred. 7. v. 7. **Mycket löye wijsar Narren vth.** i. e. Aff mycket otijdigt löye/ kiännes snart en Giäck.
Syr. 19. v. 27. Risus nimius, levitatis est indicium. Eraf: Item aff en gemeen Vers: Risum per multum, debes cognoscere stultum. Man sägher och medh Predik: och Syrach: at Klädher/ löye och gång gifwa Narren tilkiänna. etc. Och aff Tyskan: Lachen verräht den narren. etc. Sup: lit: Kläd:

Rom. 13. v. 13. **Mycket Wijn giör minnet slögt.** i. e.
Ephes. 5. v. 18. Mycken Dryck giör dumbt Förstånd. Item:
Syr. 31. v. 36. & seq: **Mycken dryck/ haar ondan nyck. etc.** Sup: lit: Dryck:

Prov. 27. v. 1. **Mycket skeer oförtänckt.** i. e. Som man sade: **Man weet intet hwad som för Afftonen kan hända.** Ty mycket händer/ som aldrigh tänktes.
Syr. 11. v. 19. 20. & Cap. 18. v. 26. Insperata sæpè contingunt. Eraf: Multa cadunt inter calicem, supremaq; labra. Item: Inter os & offam. Haar Cato sagt. Och aff Plauto: Insperata accidunt magis sæpè, quàm quæ speres. Der-

före

före haar och Poëten rätteligen sagt: Nescia mens hominum facti, sortisq; futuræ, &c. Tyſken sägher: Eß felt viel zwiſchen Mund vnd Leffel. etc. Fab: de Venatoribus & Vulpe. Sup: lit: All: Han: Inf: lit: Når: Offt: Roos:

Mycket ryk/ är ſielfwer arg/ eller en ond mans Arfwinge. i. e. Stoora rykedomar komma sällan rätträdigt tilhoopa; och åre intet vthan miſstanckar. Dhet haar och S. Hieronymus weladt säya: Apprimè dives, aut iniquus eſt, aut iniqui hæres, &c. Sup: lit: Haſt: Pred. 5. v. 12. & ſeq:

Mycket ogiordt/ lytet olefwadt. i. e. När man seer någon mycket ryfwa och ſtyta/ fiſkia och fara efter Godz och ägor/ och sättia sigh mycket före/ och kommer så ett oförmodeligit Dödzfall emillan; Då säger man: **Han hade mycket ogiort/ och lytet olefwat.** Heeter altså: Homo proponit, Deus diſponit, &c. Som man ellieſt wille säya: **Wij tala/ Gudh råder.** etc. Sup: lit: Man: Inf: lit: Wij: Syr. 11. v. 18. 19. & ſeq: Luc. 12. v. 19. 20.

Mycken Wyßdom giör icke allena godh Krijgsman. i. e. Moodh och Mandom wil wara hoos en klook Soldath. Ty dhet är ellieſt wåndſamt **at föra Krijg vhr Böckerna.** etc. Sup: lit: Han: Förf: Inf: lit: Ondt: Öffw:

Mycken klookheet blyr offta bedragen. i. e. Inbillad wyßdom faller ſnaraſt i ſkarnet. Ty dhe wyſe och myndige feela och. etc. Sup: lit: Allt: Inf: lit: Wyſt: Pſal. 62. v. 10.

Mycken

Pred. 1. v. 17. **Mycken Wijßdom/ mycken Laff.** i. e. Luc. 12. v. 48. Dhet som stoor Klokheet boor/dher är och mycken oroo och grämmelse. Dheraff säger man och: In multâ sapientiâ, multa indignatio. Viel weißheit/ viel vnmuht. Säger Tyßken. Pred. 7. v. 17. Dherföre synes Salomons rådh bäst/ at wara lagom klook/ seyandes: Non plus sapias quàm necesse est. Item aff Erasmo: Nihil inanius, quàm multa scire, &c. Sup: lit: Den:

Syr. 6. v. 2. 3. Rom. 12. v. 17. **Mycken klokheet/haar smaak aff dårskap.** i. e. Inbillad Wijßdom haar Narren i föllie. Dheraff säger man och: **Alt för klook/är största took. etc.** Sup: lit: Allt:

Syr. 31. v. 37. 38. **Mycket buller i ett Wijnfaath.** i. e. Wed rwset faller mycken oroo och snack. Dheraff säger man och: Inter potula fluit sermo. Eras: Inf: lit: Wijn:

Prov. 12. v. 9. **Mycket i ögon/ och lijtet baakom.** i. e. Som man ellieſt plägar säya: **Lijtet om Halsen/ och intet om Arßen.** När man giör en ting stoort för Ögonen/ vthan effect/ så är dhet lijkt dhet/ som Diogenes (när han en reesa är kommen til en lijten Stadh/ som hade hafft höga och stöora Portar) skal hafwa sagt åth Jnwåhnerna: Claudite portas vestras, ne urbs vestra egrediatur. &c. Id est: Stänger Portarna/ at Staden icke löper vth. etc. Sup: lit: Arm: Lijt:

Syr. 29. v. 1. & seq: **Mycket borga/ giör swagh lofwen.** i. e. Dhen mycket wil borga / han blijr intet altijdh trodder / vthan han deste bättre berhalar. etc. Sup: lit: Borg:

Mycket

Mycket snack/ är sällan vthan lack. i. e. Som man wille säya: **Dher mycket snackas dher liugs och mycket.** Dhet går sällan aff vthan lögn och förtaal; Ty **Sanningen räcker intet althydh til.** Erasmus haar dher före sagt: Mendacium sæpius in multiloquio. &c. Sup: lit: All: Den: Prov. 10. v. 19. Pred. 5. v. 2.

Mycket gemeent/ giör föracht. i. e. Den som sitter i någor ämbetes myndigheet/ han får intet giöra sigh alt för gemeen. Dheraff säger och Eraf: Nimia familiaritas parit contemptum. Familiaris Domimus, fatuum nutrit servum. Ulp: Och aff Poëten: Nulli te facias nimium sodalem, &c. Marti: Item aff Erasmo: Nec nulli sis amicus, nec multis. &c. Man läås om Alex: Magno/ at når honom aff hans Fader är wordet påmint/ at han vthi dhe Olympische Kodespelen och måtte löpa ett wädielopp tillyka medh andra; skal aff ett högt sinne hafwa swaradt: Facerem, Si reges habiturus essem concertatores. Som han wille säya: Om hade sina lyckar at löpa medh. etc. Tyskarna hafwa i dhen materien/ desse Rym: Syr. 6. v. 36.

Halt dich rein/ bleib gern allein/
Mach dich nicht gemein/
Wiltu wert gehalten sein. etc.

Men dhetta skal aff Keys: Rudolpho den första så wyda wara limiteradt/ at når hans Drabanter och Hoffbetänte icke hafwa weladt tilstädia dhen gemeene hoopen at komma Keysaren något når/ skal han hafwa vthbrustet och sagt: Per Deum, finite eos venire ad me; Non enim sum ad imperium vocatus, ut in arculâ includar. &c. Skal och ellest som offtast hafwa sagt; Severum & immitem fuisse me aliquan-

aliquando pænituit, lentem a. & placabilem, nunquam. &c. Zenoc: Sup: lit: All: Mildt: Inf: lit: Som:

Prov. 27. v. 7. **Mycken Honing giör laata Bij.** i. e. **Öfwerflöd giör Maateleed.** Lijka som når Bijstocken är full/ så blij Bijen tröga och laata til at flyga; eller når dhe om Wåhren för länge spijsas. Och heeter då som Ordspråket lyder: **Mätter Maage/ wällier i maaten.** Copia parit fastidium. Eras: Och aff Tyskan: Vberflus macht eickel. etc. Sup: lit: Mws: Inf: lit: Mätt: Öffw:

Pred. 5. v. 2. **Myndigh/ är intet mångtaaligh.** i. e. Dhe wåldige tala Centeners Ord. Dheraff säger man och medh Erasmo: Omnis herus est monosyllabicus. Item aff Poëten: Nemo silens placuit, multi brevitate loquendi, &c. Auson: Sup: lit: Diup: Jw:

Må.

Målad Fredh håller intet färgan. i. e. **Skrymtad Wänskap wahrar intet länge.** Dheraff pläghar man och säya: **Falsk Fredh gieer nytt Krijgh.** Pax sæpè est belli nutricula. Eras: Sup: lit: Bättr:

Syr. 18. v. 31. 32. **Måålen äre fleer än Korfwarna.** i. e. Som man sadhe: **Åhret är långt / och måålen mång.** Man får intet ödha alt på en gång. Magnum os anni. Haar Erasmus sagt: Dher wil mycket til Åhrskosten. Deraff haar och Varro sagt: Cogitato quàm longa sit hiems. Som man wille säya: Vthi

eht ett stoort Hwßhåld/ wil intet stumper til måål/ eller Klwth til Kläder. etc. Tyskarna säya: Es geht in einem Jahr viel auff. etc. Inf: lit: Stomp:

Målare och Poëter liuga fritt. i. e. Dhe haa Frytheet ytht dheres wärck/ at måla och dichta hwadh dhem lyster. Dherom haar och en Poët sagt:

Pictoribus atq; Poëtis
Quodlibet audendi, semper fuit æqua potestas. &c. Horat:

Sup: lit: Herr:

Målningh måttar intet. i. e. **Bättre maath än målad Wägg.** Pan prior prorâ, haar Erasmus sagdt: Dheraff sägher man och: Dhet är en godh ting haa maath i Hwset/ ehuru dhet går om måålning. etc. Sup: lit: Bättr: Godh:

Mången sörier för dhet han aldrig såg. i. e. Onödigt bekymmer. Sup: lit: Bek: Inf: lit: Sörg: Syr. 10. v. 30.

Mången qwäder och är intet glader; Mången gråter når intet skadar. i. e. Ottydigt och glädigt sinne. Therom haar och Poëten sagt: Invito vultu multi rident. &c. Horat: Tyskarna säya dhet samma: Mancher singt / der nicht fröhlich ist. Item: Es lachen der viel/ dte wol ducaten weinen möchten. etc. Sup: lit: Bäst: Den: Inf: lit: Nöd: Pred. 7. v. 15.

Mången får loff för lytet / och skam för alzintet. i. e. Som man sade: Mån- Syr. 19. v. 13. 14.

gen blÿr roosad för ringa/ och lastad för inga. Mången lyder för ingen sin broth. Och då heeter dhet som Erasmus haar sagt: Multi sub justo clypeo pereunt. &c. Sup: lit: Broor: Ing: Lÿk: Infer: hac lit: Inf: lit: Roos:

Prov. 26. v. 12. **Mången kan sij på Waggan/ när Barnet wil kräfia sigh.** i. e. En förwyttelse emoot förmåten Klookheet. Om sådana plägghar man och spotzkeligen säya: **Han kan see genom ett Ekebråde.** Item: **Han kan höra Gråås wåra. etc.** Sup: lit: Allt: Han: Lärd:

Syr. 6. v. 2. & seq:

Mångtalig Qwinna giör Mannen trott. i. e. Dhen Qwinna som haar mycket aff Munnen/ hon giör så wäl sin egen/ som hwar man ledze wedh sigh. etc. Inf: lit: Tråät:

Syr. 19. v. 1. **Många Bäckiar småå/ giöra en stoor Åå.** i. e. Lÿtet och offta fyller snart Säcken. Dherom säger man och i Versen: Adde parum parvo, parvum superadde pusillo. &c. Item aff Ovidio: Contrahe de multis, grandis acervus erit. &c. Aff Tyskan säger man: Viel stücken mehren den hauffen. Item: Viel federn machen ein bett. etc. Sup: lit: Lÿt: Lägg: Infer: hac lit:

Pred. 4. v. 12. **Många Händer giöra lätt arbete.** i. e. Som man ellies säger: Macht bryter berg. Quid non efficiant manus? Haar Erasmus sagt: Multæ manus onus levant. Idem: Item aff en Poët; Multorum manibus alleviatur onus. &c.

Man sägher och aff Swänskan: **Många**

skuldror

skuldror draga bördan lätt. På Tyska säger man: Viel hende/zerreisen die wende. &c. Sup: lit: Lyk: Macht: Inter: hac lit:

Mång Swyn bryta hol/ men vselt dhet som tags i holet. i. e. Dhet brytes offta längie/ förr än straffet kommer; Och faller offta ojämpnt/ så at största skalcken slipper snarast onäffster/ och dhen minst bryter får mästa buggen. Måste altså heeta: Gudz Domar lyda ingen Mästare. Item: Gudz Rådhkammar haar ingen Nyckel. etc. Sup: lit: Den: Ded: Gudz: Man: Sap. 9. v. 15. 17. Rom. 11. v. 33. & seq: Matth. 13. v. 30.

Mången lofwar i Nöd/ och håller icke för sin Dödh. i. e. Vthi nödh och fahra/ lofwar mången mehr än han kan hålla. Såsom en skippare i stöönöden lofwade gifwa wår Herre sin heela Skuta/ om han måtte komma behållen i hambn: Men när han war in salvo/ fick icke wår HErre en spildra dher aff. Och heeter då effter gambla Ordspråket: Lofwa rundt/ och hålla tunnt: Och som Poeten haar sagt: Policitis dives quilibet esse poteſt, &c. Ovid: Sup: lit: Eed: Håll: Lofw: Inf: lit: Nöd: Twung: Exod. 19. v. 8.

Många Hundar åre Haarens dödh. i. e. Många förfölliare bringa en man snart på obeståndh. Dherföre haar och Erasmus sagt: Multitudini cedendum. Item: Ne Herculeſ adverſus duos. Idem: Man sägher och: När mångha spotta på en Steen/ så blir han snart wåter. Item: Mångha kunna hielpa til ens Mans fall och ruin. Dheraff säya och Tyskarna:

Viel

Viel Hünde seind der Haßen Thodt. etc. Sup: lit: Den: Infer: hac lit: Inf: lit: Når:

Judic. 16. v. 28. & seq: **Mången gåfwe giärna ett sitt egit Öga til/ at en annan miste båda.** i. e. Om dhen harmgirige kunde förderfwa sin Owän/ han skonte sigh intet sielff/ så stoor är Werldennes ondska. etc. Fab: de equo & Cervo. Item de invido, Et de inimicis, Inf: lit: Wårld:

Syr. 19. v. 1. **Många kunna hielpa en.** i. e. Som man wille säya: **Hielpen är altijdh godh.** Om willian är godh/ så är en Menniskia snart hulpen/ når hwar lägger sitt dher til. etc. Sup: lit: Lägg:

Esa. 9. v. 20. Ose. 13. v. 9. **Mången taar sigh sielff til skada.** i. e. **Man står sigh offta sielff i Liwset.** Meenar giöra sigh gagn / och får skadhan i händerna. Dherföre haar och Erasmus wel adt wedh dhen meeningen säya: Scienter & malè eligens, seipsum decipit, & sibi imputet. &. Är fördhenskul bäst at föllia dhet som Tyskarna pläga säya: Nimb das krawt/ das du kennest. etc. Sup: lit: Den: Hwar: Infer: hac lit:

Pred. 2. v. 21. **Mången blyr dödh/ en annan til Brödh.** i. e. Dhen ena faller ifrå/ en annan träder til lägenheeten igen. Dheraff haar och Erasmus sagt: Dignitas non moritur. Och aff Tyskan: Der man stirbt/ das ambt bleibt. etc. Fab: de Simiâ.

Prov. 19. v. 7. **Mång Ord gå i en längh Säck.** i. e. Som man wille säya: Man kan mycket snacka förr än Säcken blyr fuller. Är en höfligh repre-

reprehension för lögn. etc. Sup: lit: All: Man: Inf: lit: Ord: Stoor:

Många rätter / många krämpor. i. e. Aff öfwerflöd föllia många Stukdomar. Deraff säya och Medici: Diversitas ciborum, diversitas morborum. Item: Multos morbos multa fecerunt fercula, &c. Tyskarna säya och: Viel gerichte/ viel Kranckheiten. Man sägher och: Guße / machen flüße. etc. Sup: lit: Dryck: Syr. 37. v. 32, 33.

Mången gråter i åhr/ dhet han loogh i fiol. i. e. Effter söötth kläda/ kommer swr sweeda. Ånger och gråäth/ föllias giärna äth. etc. Sup: lit: Efft: Prov. 14. v. 13.

Mången haar för mycket/ men ingen haar nogh. i. e. Ingen är tilfredz medh sin deel. Dheraff haar och Poëten sagdt: Fortuna multis nimis dat, satis nulli. Mart: Item aff Erasmo: Multi nimium, nemo satis, &c. Sup: lit: All: Ing: Pred. 6. v. 7.

Många Ögon see mehr än ett. i. e. Gott rådh slutes bäst aff många. Plus vident oculi, quàm oculus. Xenoph: Man lääs och/ at Rom: Keysaren Ferdin: 2. skulle här om hafwa sagt: Securius est consiliarijs adhærere, quàm suo unius judicio regi, &c. Inf: lit: Störst: Ög: Prov. 11. v. 14. & Cap. 24. v. 6.

Mången släcker så sin harm/ at han blir både vsel och arm. i. e. Som man ellies plägher säya: Harm giör Helfwetet. Otydigh wreede giör intet gott. Mången kan icke thola ett Ordh/ förr än Handh är i Håår/ Deut. 32. v. 35. Rom. 12. v. 19.

Syr. 28. v. 1. adi 5. och Knijff i Strupe / som man plägher säya. Om sådhana heeta Hufwudh sägher man:

Prov. 19. v. 19. **Han thol icke at Solen skijn i wattnet.** Och plägar i gemeen på sådan hämpnd föllia stoora Olyckor. Wore fördhenskul bäst / at hemställat Gudh / som sägher: Min är hämpnden / iagh will wedergiällat. etc. Sup: lit: Han: Harm: Hämpnd:

Matth. 20. v. 21. & seq: Marc. 10. v. 35. **Många önskor gå i en lång Säck. i. e. Bättre haa / än onska.** Item: **Alla önskar komma intet i Säcken.** Man får länge önska förr än något föllier. Mången önskar sigh och onyttig ting. Fördenskul skal och en högh Herre hafwa säsom pro Symbolo sagt: Non est mortale quod opto. &c. Sebedei Söners Moder önskade och fåfängt. etc. Sup: lit: All: Bättr:

Syr. 6. v. 23. **Mången roosar aff flycken / som aldrigh smaakade sodet. i. e.** Mången ljuger på sigh sielff för fåfäng åhra skuld. En part skräppa aff högha Careffer / och får icke ens kyssa Handen. etc.

Mång Swijn giör Drancken tunn. i. e. Mång Barn och lijten maath giör tunna sinörgiäss. Bröderna många / och Closstret armt. Item: **Lijtet förråd / giör knapt i Kiöket. etc.** Sup: lit: Bröd: Infer: hac lit: Inf: lit: Stoort:

Prov. 13. v. 11. Syr. 19. v. 1. **Många små posar fylla snart en säck. i. e. Många bäckiar små / giöra en stoor Ää.** Adde parum parvo, &c. Sup: lit: Lägg: & super: hac lit:

Mången

Mången säger sandt/ och weetet intet. i. e. Syr. 34. v. 5. Man spåår offta owetandes sin egen Olycka. Är fördhenskul som Erasmus haar sagt: Lingva lapsa verum dicit, &c. Och aff Tyskan: Mancher sagt die warheit/ vnd weiss nicht/ oder wieder seinen willen. etc.

Många om en giärning blijr snarast ogiord. i. e. Som man ellies plågar säya:

Många Kockar förderfwa Sodet. När många tiltroos en beställningh/ så blijr hon offta försumadh. Ty dhen ena lijter på dhen andra/ och blijr altså illa/ eller ogiordt. Dherom haar och Poëten sagt: Segnius expediunt commissa negotia plures. Item: Multitudo imperantium Cariam perdidit. Cic: Tyskarna säya och: Bey vielen hirten/ wirdt vbel gehüt. Item: Viel Köche versantzen den brey. Summa: Was vielen befohlen/ wirdt selten wol außgericht. etc. Infer: hac lit: Sup: lit: Jw:

Mångē säge giärna sin egen skam på ens annars rygg. i. e. Wände sitt feel och förseende på en annan. Såsom Adam skiöth skulden på Ewa/ och Ewa på Ormen. etc. Genes. 3. v. 12. & seq:

Mången söker så ens annars/ at han mister sitt egit. i. e. Girigheet bedrager wijßheet/ och haar altijdh skadha medh sigh. Camelus cornua desiderans, aures perdidit, &c. Fab: de Puero fallace, Sup: lit: Gir: Ing: Inf: lit: Wijp: Pred. 6. v. 7.

Många Wänner/ när minst tränger. i. e. Wänner finnas nogh när dhe intet Syr. 37. v. 1. & seq:

behöfwas. Erasmus haar dherom sagt Felicium multi amici & cognati. Dheraff säger man och i följiande gambla Sw: Rymen:

När min Tunna rann/
Kände migh Qwinna och man;
När hon wände igen rinna/
Kände migh hwarken Man eller Qwinna. etc. Inf: lit: Mäd: Wänn:

Ose. 13. v. 9. Esa. 9. v. 10. Prov. 1. à v. 24. ad finē.

Mången står sigh sielff i Liwset. i. e. **Man taar sigh offta sielff til skada;** Förhindrar sin lycka aff egit wållande. Såsom vthi Gifftermåål eller Tiänster; Och står sigh således sielff i Liwset. Dhet sägz och: **Man skymmer sigh offta sielff.** Man pläghar och wedh sådhan meeningh säya: **Han war intet twättad/ när han dhet försummade.** etc. Super: & Infer; hac lit: Sup: lit: Dem; Hwar; Inf: lit: Stälff; Wyß:

Matth. 6. v. 14. & Cap. 18. v. 35. Syr. 28. v. 2. ad 13.

Mången förlåter/ men intet förgiäter. i. e. Dhet långwräkna och hämpndgiriga Folcket tänckia lytet på Schrifften/ som säger: At man icke skal låta Solen gå vpp eller nedher öfwer wreeden. etc. Dhet är en fahrligh exception/ och haar Stålewåda medh sigh. Tyskarna säya och offta: Jch will dirs wol vergeben/ aber nicht vergeßen. etc. Deraff haar och Publius sagt: Memoria injuriarum tenax. &c. Fab: de Agricolâ & angue. Sup: lit: Arm: Fromt: Förl: Inf: lit: Owän: Wål:

Esa. 9. v. 10. Prov. 16. v. 26.

Mången smuder sielff sin Olycka. i. e. **Mången giör rijs åth sin egen rumpa.** Är sielff dher til wållande. Quilibet faber propriæ fortunæ, Haar Saluſtius sagt: Item:

Suo

Suo ipsius indicio perit forex. Terent: Tyſken ſäger och: Mancher verräht ſich ſelber. etc. Sup: lit: Den; Hwar;

Mången ſmeeker Barnet för Amman ſkuld/ & vice verſâ. i. e. Som man ſade: **Thörnet blijr älſkadt för Roſernas ſkul.** Förſtåendes at man intet meenar dhen man ſmeeker. Man plägar förden-ſkul ſkämptswijs dherom ſäya: Non propter Lazarum, ſed propter Martham, &c. Inf: lit: Thörn:

Mången luchtar ondt för: än dhet kommer. i. e. Han fruchtar Olyckan förvth; Och taar ſigh ſå mycket bättre til wara. Dherföre ſäger man: Tela præviſa minus nocent. Eraſ: Item: Quæ fieri poſſe non putes, metues tamen: Sen: Och heeter då ſom på Swänſka ſägz: **Han är intet galen/ſom ondt rädz. etc.** Sup: lit: Han; Inf: lit; Warn: Prov. 21. v. 15.

Mången löper ojagad. i. e. Ondt Sammeet ſtår altijdh i räddhoga/ och förſeer ſigh intet gott. Dheraff haar och Eraſmus ſagt: Lupus ante clamorem feſtinat. Item aff en gammal Vers: Conſcius ipſe ſibi, de ſe putat omnia dici. Och på Swänſka: **Han ſkymmer altijdh ſom ſkittin är. etc.** Sup: lit: Han; Inf: lit; Ondt; Prov. ut ſuper:

Mången gläds emoot ſin egen Olycka. i. e. Dhe gambla haa hållet för ett omen/ at när en Menniſkia wore alt för glaad/ ſå ſkulle hennes ſorgh intet wara långt bortta. ſom Verſen lyder; Gaudia principium noſtri ſunt ſæpè Prov. 14. v. 13.

doloris, &c. Ovid: Super: hac lit: Sup: lit: Glad: Inf: lit: Skrick: Sorg:

Mången häfwes högt til sitt egit fall. i.e.

Psal. 82. v. 7. 8. Syr. 11. v. 4. & seq:

Som man ellieſt plägar säya: **Dhet är icke alt för gagne/ at Koon åker i wagne.** Tolluntur in altum, ut lapsu graviore ruant. Claudian: Och aff Livio: Vide ne quantò elatus es, hoc fædius corruas. Item: Altè extulisti, gravius ut ruerem. Haar Seneca sagt om Lyckan. Oxen ledes och offta medh Crantzer och Trummeslag til slachtebäncken. ꝛc. Sup: lit: Bär: Högt: Ick: Lyck: Man:

Miche. 7. v. 6. Matth. 10. v. 36.

Många Tiänare / många fiender. i. e. När ondt och argt tienstefolck/ blir hållet til lydna/ och dheres plicht/ blir dhe offta dheres Herrars argaste fiender. Dheraff man då säger: Quot servos, tot habemus hostes. Eras: Odit enim quisquis metuit. Idem: &c.

Många fälla snart en. i. e. **Många Hundar är Haarens Dödd.** Man plägar och dherwedh allegorice säya: Dhen ena bryter/ dhen andra bräcker/ til dhes dhen tredie ligger i Bäcken. etc. Sup: lit: Den: in princip: Super: hac lit: Inf: lit: När:

Jacob. 2. v. 10. 11. Matth. 5. v. 15.

Mången bryter medh footen nedh / dhet han medh handen bygger opp. i. e. Godh Lärdom/ och elackt Lefwerne. Som man ellieſt wille säya: **Koon molckar wäl, men stöter sielff byttan omkull.** Dherföre haar och Poëten dherom sagt:

Sic agitur censura, & sic exempla parantur;

Cùm

Cùm judex, alios quod monet ipse facit, &c. Ovid: Sup: lit: Fåf:

Mången fiſker okallad. i. e. Han taar sigh omaak uppå / och beſtäller dhet han intet är ombedin. Och haar då at wänta dhet som gambla Ordſpråket sägher: **Obedin til / går otackad ifrå.** Om sådant haar och Plautus sagt: Ædilitatem gerit sine populi suffragio. Legatus sine mandatis, Eraſ: Och quadrerar fördhenskul på sådana Scip: Africani swar til en Rom: Höfwitzman: Non amo nimium diligentes, &c. Liv: En Poët haar och mål dherom sagt: Jerem. 23. v. 21.

Multa ſibi quidam curanda negotia ſumit;
Cum tn. injunctum noverit eſſe nihil, &c. Gland:

Tyſkarna säya och: Mancher hatt viel zu schaffen / da ihm wenig befohlen iſt. etc. Inf: lit: Ob:

Mången flyr Röken / och råkar i Elden. i. e. Som man sade: **Undlöpa Räfwen / och råka i Ulfwemunnen.** etc. Super: hac lit: Inf: lit: Uhr:

Mången förswär Helfwetet / förr än han weeth sigh rum i Himmelen. i. e. Man får intet kaſta bortt dhet onda / förr än man är wiß på ett bättre, etc. Fab: de Formicâ & apibus, Sup: lit: Kaſt: Syr. 9. v. 14. 15.

Mång anslag tillyka få offta Kräfwetegångh. i. e. **Mångh Järn i Elden tillyka** Prov. 16. v. 1. 3. 9.

tillijka/ brännas offta. Dheraff säger man och: Pluribus intentus, minor est ad singula sensus. Och aff Tyskan: Viel anschläge auff ein mahl gehen offt zurück. etc. Sup: lit: All: Den:

Rom. 13. v. 3. 4. Mång slaag giör Stockfisken week. i. e. Hugg giör Skalken from. Item: Krokot Järn kan Hammaren rätta. etc. Sup: lit: En: Krook: Inf: lit: Straff:

Mången söker dhet man intet wil haa. i. e. Som man wille säya: Vthi en Biörnejagt sökes fulle Biörnen: Men för fahran skul/ gås han giärna förbij. Tyskarna säya dhrom: Wer den Bähren nicht stechen wil/ der thu als sehe er ihn nicht. Man pläghar och stundom sökia i Hufwudet/ dhet man intet giärna wil haa. etc.

Mången lijder som aldrigh nööt. i. e. Dhen ena nöther/ dhen andra böter. Oförtiänt straff. Peccatum canis sus dependit. Eras: Dhen intet haar drucket/ bethalar offta laaget. Item: När Herrar trääta / så sätter fattigh man Håret til. Tyskarna säya: Mancher must entgelten/ das er nie genoßen. etc. Sup: lit: Broor: Den: Super: hac lit: Inf: lit: När:

Syr. 18. v. 21. Mången soopar för sin grannes Dörr/ och går sin egen förbij. i. e. Som man sade: Annars feel määta/ sitt egit förgiäta. In alienis lyncei, in nostris talpæ. &c. Sup: lit: Ann:

Mången

Mången är godh Wän/ men elack Granne. i. e. Granneſämian räcker icke altijdh til Stätegrannar gnabbas och vndertijden. etc. Sup: lit: Grann:

Mången kan intet lijda Mugger i Hwſet/ och haar Huſwudet fullt dher aff. i. e. Jubillad Klookheet/ är offta ſtörſta Dårſkap. Sup: lit: Allt: Pred. 7. v. 17. Syr. 6. v. 2. & ſeq:

Många Kockar förderſwa Sodet. i. e. Jw fleere om en giärning/ jw wärre blijr hon giord. Super, hac lit: Sup: lit: Jw:

Många ombyte giöra ett ſiukt Land i. e. Många förandringar vthi ett Regimente/ bodha Landet intet gott. Ty elleſt ſäger man: Subitæ mutationes periculoſæ. &c. Sup: lit: Heet: Inf: lit: Ny: Prov. 28. v. 2.

Mången kiöper ſigh ſielff en Owän. i. e. Man låhnar offta ſin wän/ och kräfwer ſin owän. Ty genom låhn- och borgande/ får man ſnart owänner. etc. Sup: lit: Låhn: Syr. 29. v. 4. & ſeq:

Mången ſörier mehr för Lyſwet/ än ſtålen. i. e. Otijdig Bwkſorg. En part om dhe hade dhet timmeliga/ ſå mätte gå om dhet andra huru dhet kunde; Dächtat Chriſti egit rädh/ at man intet ſkal otijdigt ſöria för Morgondagen. Vthan trooligen ſäya medh Patriarchen Abraham: Dominus providebit, &c. Sup: lit: Bwk: Gir: Gudh: Sörg: Matth. 6. v. 34. Gen. 22. v. 8.

Mången ſkiämptar Sanningen. i. e. Som man plägar ſäya: Föga ſkiämpt/ ſom Prov. 26. v. 18. 19.

som icke haar något alfwar medh. Under skämptzord löper mycket alfwar och sanning. etc. Sup: lit: Fög:

Mång Barn och lyten Maat/ giör tunna smörgiås. i. e. Mång Swyn giör Drancken tunn. Item: Bröderna många/ Cloſtret arm. etc. Sup: lit: Allt: Bröd: & Super: hac lit:

Prov. II. v. 14. **Mångas rådh giör bäſta ſlutet. i. e. Många Ögon ſee meer än ett.** Plus pollent multorum ingenia. Haar Livius ſagt. Man ſägher och: Maxima pars concludit. Och aff Tyſkan: Die meiſten ſtimmen ſchlieſen den raht. etc. Super: hac lit: Inf: lit: Störſt:

Syr. 8. v. 18. **Många ſlyta ondt för en paddas ſkul.** i. e. Offta vndgiälder en heel Stad eller land/ en elack Menniſkias Odygd. Dherwppå lydher och en gam: Vers aff Heſiodo: Unius & peccatâ viri, populus luit omnis. &c.

Syr. 18. v. 31. 32. **Måttan är i all ting bäſt. i. e.** Medelwägen är alltidh ſäkraſt. Dheraff säger man och: Medium tenuere beati. Item: Moderata durant. Plutarch: Och aff Verſen: Omnibus in rebus modus eſt pulcherrima virtus. Dimidium ſæpe plus toto. Eraſ: Liberalitas, niſi modus adſit: in exitium vertitur. Tacit: Robur animi temperantia. Pythag: Modicis rebus longius eſt ævum. Sen: Medh Poëten säger man och: Illud quod medium eſt, atq; inter utrumq;, probatur. Martial: Temperantes Dij amant. Sophocl: Temperantia eſt fortitudinis columna. Apollon: Aff dhetta alt ſluter fördenſkul Tacitus/ och säger: Modus, & ſal, & anima eſt virtutum. &c. Och aff Tyſkan: Mas iſt zu allem guht. etc. Sup: lit: Allt: Man:

Mätteligh winning är altijdh bäst. i. e. När en Kiöpman låter sigh nöya medh en skäligh winst/ så haar han Nähring nogh/ och behåller ett gott Samweth. Ty elliest will giärna synden intränga sigh emillan Kiöparen och sälliaren. etc. Sup: lit: Den: Inf: lit: Nog: 1. Timot. 6. v. 6. 7. 8. Syr. 27. v. 1. 2. & seq.

Mätteligh macht haar bästa treffnad. i. e. Alt för stoort wälde wahrar intet längie. Oherom säger och Poëten: Vim temperatam Dij quoq; provehunt in majus. Horat: Item: Ea demùm potentia tuta est, quæ viribus suis modum imponit. Valer: Wedh sådan meening säger man och: Syr. 11. v. 6.

Mätteligh Lycka är altijdh bäst. i. e. Hon kan bäst bäras. Temperata fortuna optima. Oheraff haar och Comminæus wål sagt: Magnum est Dei donum, valere sensu communi, & judicio naturali. &c. Aff Tyskan säger man och: Zimblich glück lebt am besten. etc. Sup: lit: God: Mißbr: & Super: hac lit: Syr. 11. v. 4. 5. 6.

Må.

Mådan Gråset groor/ dör Mårren. i. e. Man dröyer offta medh hielpen/ til dhes hon kommer för seent. Och heeter då effter Ordspråket: **Komma medh Miölcken/ sedan föhlet är dödt.** Oherom säger Erasmus: Post festum venire miserum est. &c. Tyskarna säya: Das Pferdt stirbt offt/ ehe das Gras wachset. etc. Sup: lit: Kom: Inf: lit: Wän: Prov. 3. v. 28.

Mådan Timbermannen spatzerar/ falla inga spåner. i. e. Mådan arbetaren går laater/ blyr arbetet ogiort. Tyskarna säya: Wen der Zimmerman wil spielen gehn/ so fallen keine Prov. 14. v. 4.

keine spöhn. Item: Stehende Waßer werden bald stinckend. etc. Elliest beskrifwes och sådant Folck vthi fölliande Tyska Rÿmen:

Zimmerleüt vnd Meurer/
Das seind große leürer;
Weil sie eßen/ meßen/ stehn besinnen/
Geht der gantze Tag von hinnen. etc.
Sup: lit: Laat: Frÿ: Inf: lit: Når:

Mådan min Tunna rann / kånde migh både Qwinna och Man:

Syr. 6. v. 9. & seq: & Cap. 37. v. 4. 5. Prov. 17. v. 17.

Når hon wånde igen at rinna/ kånde migh hwarken Man eller Qwinna.

i. e. Många wånner mådan wål går. Och heeter då: Fervente ollâ; fervet amicitia. Dheraff dhe och aff Erasmo blÿ kallade Ollares amici. Elliest såger och en Scribent: Stat fortuna; stat fides, cadit fortuna, cadit & fides. &c. Hår om haar och en Poët wål sagt:

Cùm fortuna manet, vultum servatis amici;
Cùm cecidit, turpi vertitis ora fugâ. &c. Petron:

Item:

Tempore felici, multi numerantur amici:
Tempora si fuerint nubila, solus eris. &c.

Tyskarna såya: Weil die kohlen riechen/ bleibt die Küchin beim pfaffen. etc. Sup: lit: Myck: Inf: lit: Wånn:

Mätter

Mätter Maga roosar fastan. i. e. Som man wille säya: Dhen nys haar åthet han weet aff ingen hunger. Man plägar och säya aff samma förstånd: **Dhen feeta Soon weet intet huru dhen swultna lijkar.** Vthi en gam: Vers säger man och: Qui satur est pleno laudat jejunia ventre. Item: Si quem nulla premit sitis; est sitientibus asper. &c. Sup: lit: Feet: Mws:

Mätter Maga leeker medh Mathen. i. e. **När Kattan är mätt / så spelar hon medh Mwsen.** Schrifften säger och: En mätt siäl trampar wäl på Honingzkakan. etc. Sup: lit: Katt: Inf: lit: När: Öffw: Prov. 27. v. 7.

Mö.

Mörckret skyler skalcken. i. e. Dhet onda giörs mäst i mörckret. Dherföre haar Poëten sagt: Nocte latent mundæ, Ovid: Fur odit lucem. Item: N. petit A. i. e. Nequam quærit angulum. &c. Tyskarna säya: Im finstern ist guht maußen. etc. Inf: lit: Stort: Tiuff: Job. 3. v. 20.

Na.

Naken Qwinna drifwer nöden til spinna. i. e. **Nödh söker Brödh.** Item: **Nödh drifwer Hunden i bandh.** Necessitas ignaviam acuit. Haar Curtius sagt. etc. Inf: lit: Nöd: Matth. 7. v. 8.

Narren är annat folck lijk. i. e. Så länge han tyger. Dheraff säya och Tyskarna: Der narren grötzeste weißheit besteht im stillschweigen. Item: Narren seind auch leüt / aber Prov. 26. v. 7. 9.

nicht so witzig vnd gescheid. etc. Sup: lit: Häst: & infer: hac lit:

Matth. 13. v. 25. **Narren är bland annat Folck/ som Vgglan bland kråkor.** i. e. Hwars mans Apespel och åthlöye. Noctua inter cornices, haar Erasmus sagt/ när han haar welat beskriswa en Giäck. Item: Stupidus inter petulantes, Anser strepens inter olores, Nos poma natamus, &c. Sup: lit: Häst: Inf: lit: Padd:

Narren blyr intet alleståds lyden. i. e. Hwar man kan icke lyda giäcken. Dherföre skrifwes at Keys: Friedrich skal hafwa sagt: Neq; stultis se delectare posse, neq; superbis esse amicus, &c. Æn: Sylv:

Prov. 12. v. 16. & Cap. 15. v. 18. **Narren är alltidh snarsticken.** i. e. Han thol intet skiämpt. Dheraff haar och Erasmus sagt: Imperitia semper est impatiens. Och aff Tyskan: Gäcken laßen sich bald entrüsten. Narren wirfft man bald aus der wiegen. Item: Beim zorn kennt man den thorn. Man pläghar och säya: Affen vnd pfaffen/ laßen sich nicht straffen. etc. Dhet samma blyr och förståndet om Poëter; Genus irritabile vatum. Haar Horatius sagt: Och aff Tyskarna: Die Poëten seind kurtz ahngebunden/ man kan sie leicht ins Harnest jagen. etc.

Prov. 26. v. 3. **Narren haar meer Lycka än Rätt.** i. e. Han blyr intet så offta näffster för sin dårskap/ som han skulle. Ty elliest säger man: Phryx plagis emendatur. Och aff Tyskan: Narren mus man mitt kolben laußen. etc. Infer: hac lit:

Narren kan snart både gråta och lee. i. e. Han är intet länge wedh en läädh: Han läg-ger ingen sorgh på Hiertat. etc.

Narras

Narras i tydh/ är stoor klokheet. i. e. Pred. 3. v. 1.
Dhen som kan achta tydh och rum til at skiämpta/ han är wettigh nogh. Poëten haar dherföre sagdt: Decipere in loco dulce est, Horat: Item: Stultitiam simulare, locus est prudentiæ, &c. Dheraff haar och Tacitus wäl sagt: Eventu utendum. Man måste taga tyden i acht. etc. Sup: lit: Groff: Inf: lit: Skiämpt: Tyd:

Narren böör intet see halffgiordt arbete.
i. e. Han kan för sitt owett skul/ illa döma/ antingen dhet är illa eller wäl giordt. etc. Sup: lit: Blind: Fullg: Han: Hallf: Hwad:

Narren kiännes aff taalet. i. e. Så länge han tyger/ håls han för klook. Man säger fördhenskul vthi en gammal Vers: Ex verbis fatuos, ex aure agnoscito asellos. Ahn reden kennt man den Thoren, Vnd den Esel an den Ohren. Elliest säger man och på Swänska: Syr. 27. v. 8. Prov. 17. v. 28. Pred. 5. v. 2.

Aff liudet kännes Malmen. etc. Sup: lit: Aff: Super: hac lit: Inf: lit: Såå:

Narren wil apa skratten. i. e. Dhen ena Paddan wil giäcka dhen andra. Dherom haar fördhenskul Terentius sagt: Tute lepus es, & pulpamentum quæris. Item: Surdaster cum surdastro litigat. Eraf: Hwilken och in Adagijs til dhenna meening inföhrer och föllande Vers:

Lis agitur, surdusq; reus, surdus fuit actor;
Ipse tn. judex surdus utroq; magis. &c.

Inf: lit: Papp:

Prov. 17. v. 22. **Narr är en Narr / faſt han kläddes i Purpur.** i. e. Som man wille ſåya: **Faſt man kläddе på Åßnan en Leyonehwd / ſå förråda henne ändå Öronen.** Deraff haar och Eraſmus ſagt: Simia eſt Simia, etiamſi aurea geſtet monilia. Eraſ: Item: Simia in purpurâ. Plutarch: Tyſkarna ſåya: Affen ſeind affen / wen ſie gleich Chorröcke anhetten. etc. Sup: lit: Faſt: Inf: lit: Om:

Prov. 18. v. 6. & Cap. 26. v. 3. **Narren byter giärna Ordh i hugg.** i. e. Han brukar oförſtåmd munn / til dhes han leetar ſigh vpp ſlångiar. etc. Infer: hac lit:

Prov. 13. v. 20. **Narren tåncker altydh på ſin Pypa.** i. e. Dher han måſt vmgår medh / dhet ligger honom i ſinnet. Dheraff plägar man och ſåya: **Soon drömmer om Draaff / och Käringen om ſin Staaff.** etc. Sup: lit: Der: Fry: Han: Inf: lit: Soon: Tung:

Prov. 12. v. 15. **Narren behagar ſitt egit wys.** i. e. Honom tycker altydh wara wäl / dhet han ſielff giör. Sup: lit: Hwar:

Syr. 21. v. 24. 25. **Narren är altydh näſewys.** i. e. Oförſtåmd. Imperitia facit confidentiam. Eraſ: **Owett giör dumdriſtigh.** etc. Inf: lit: Ow: Thomm:

Prov. 26. v. 16. **Narren meenar at alla äre ſom han.** i. e. Han håller ſigh ſielff för klook. Sup: lit: Hwar:

Pred. 9. v. 2. 3. **Narren haar bäſta Lyckan.** i. e. Honom går offta bättre än dhen kloka. Han haar goda dagar vthan omſorgh. Dheraff haar och Florus ſagt: Temeritas aliquandò feliciſſima. &c. Sup: lit: Jw: Inf: lit: Padd:

Narren

Narren råkar och stundom på ett sannt Ord. i. e. Hans måsta taal præsumeres elliest wara giäckerij och drafwel. Dheraff säger man och medh Tyskarna: Narren vnd Kinder reden bißweilen die warheit. Sæpè etiam stultus valdè oportuna locutus est, Gell: &c. Sup: lit: Barn:

Narren skal man intet sticka finger i munnen. i. e. **Man får intet reetas wedh paddan.** Man sägher dherföre: **Få intet Narren Kiäpp i handh.** Digitum stulto ne permittas, &c. Eras: Sup: lit: Få: Man: Inf: lit: Reet: Syr. 22. v. 14. & seq:

Narren är onder at wedsåås. i. e. Hans vmgångte duger intet. Dherföre är bäst at sky hans sällskap. Plautus kallar dhet: Irritare crabrones, Som man wille säya: **Röör intet wedh Gietingehillan. etc.** Sup: lit: Bäst:

Narren skiäms wedh lähra. i. e. Han lyder ingen wijßdom. Han hörer intet giärna klookt taal. Han håller sigh för godh at vnderwijsas. Dhet bijter ingen lärdom på honom. etc. Inf: lit: Ond: Syr. 22. v. 7. & seq:

Narren blijr medh sin skada klook. i. e. Som man plägar säya: **Narren och Asnan kiöpa wetth medh hugg.** Piscator ictus sapit. Eras: Item: Phryx plagis emendatur. Idem: Aff Tyskan sägher man: Narren werden mitt schaden witzig. Item: Narren raht bedarff einer höltzerne glocken. ꝛc. Sup: lit: Aff: Bättr: Super: hac lit: Prov. 10. v. 13. & Cap. 26. v. 3.

Pſal.14.v.3. 4. **Narreſkipet finns i alla hambnar.** i. e. Som man ſade: **Söndriga pottor öfwer alt.** Stultorum omnia plena. Die Welt iſt vel Narren. Säger Tyſken. etc. Inf: lit: Sönder:

Jacob.3. v. 2. Prov.20. v. 9. **Narren måſte luſkas medh knyppel.** i. e. När godh Ordh intet hielpa/ſå måſte obränd Aſka göra dhet bäſta; At dhen galne må kiänna ſitt owetth. Dheraff ſägher man och: **Narren blir medh ſkadha klook.** etc. Ut Super: hac lit:

Prov. 19. v. 29. & Cap.26.v.3. **Narren blir alltidh dhen han är.** i. e. På narren byter ingen bättring. Dherföre ſägher och Tyſken: Ahn narren hilfft weder Criſam noch tauff. etc. Super: hac lit:

Prov. 16. v. 1. 3. 9. **Narrelyckan ſlår offta feelt.** i.e. Som man wille ſåya: Narren wågar ſtundom ett lyckeſprung/ faſt dhet intet går ahn. Dheraff ſäger och Eraſmus: Non ſemper felix temeritas. &c. Sup: lit: All: Mång:

Pred. 5. v. 2. Syr. 21. v. 27. 28. **Narren är aller i Munnen/ſom Simpan i Hufwudh.** i. e. Mångtalig. Han haar Hiertat i Munnen. Dherföre ſkal Solon hafwa ſagt: Nullus ſtultus tacere poteſt. &c. Sup: lit: All: Myck: Inf: lit: Thomm:

Narrekniſwen är förſt i ſmöret. i.e. Han är intet dhen ſijdſta i faatet. Han låter intet länge nödga ſigh. Han achtar ingen höfligheet. Habet donum impudentiæ. Tyſken ſäger: Er ſchämet ſich nicht. etc. Super: hac lit: Sup: lit: All. Den: Inf: lit: Snyllt:

Narren blir ſnart känder. i. e. För ſin galenſkap. Dheraff pläghar man och ſåya:

Alla

Alla känna Apa/ Apa känner ingen. etc. Sup: lit: All:

Narretalet är sigh sielff lykt. i. e. Dhet är altyd uthan grund. När Narrar komma tilhoopa/ så talas om idel narry. Erasmus haar fördhenskul sagt. Stultus stulta fatur. Item aff en gammal Vers: Mori morantur, quocunq; sub axe morantur. i. e. Som man wille säya: Syr. 20. v. 21, 22.

Narrar haa narra fohror. Dheraff sägher och Tysken: Narren/ reden narren tandt. etc. Super: hac lit:

Nattewaaka giör Kroppen trögh. i. e. Sömpnlösa förswagar lyfwet. Dheraff haar och Poëten sagt: Attenuant juvenum vigilatæ corpora noctes. &c. Ovid: Som man medh Tyskarna wille säya: Bey licht mus man nicht zu viel Studiren. &c.

Nattwaal giör Bwken qwaal. i. e. Seent och starckt Afftonmåål/ giör en oroolig sömpn. Deraff haar Schol: Salern: sagt: Ventriculo gravis est nocturno tempore cæna. Item: Ex magnâ cænâ, stomacho fit maxima pæna. Heeter fördhenskul aff samma Authore: Ut sis nocte levis, sit tibi cæna brevis. &c. Sup: lit: God: Syr. 37. v. 32. & seq:

Naturen är medh ringa nögd. i. e. När han blyr rätt tracterad. Man plägar dherföre säya: Natura paucis contenta, multis autem corrumpi & depravari. Stob: Elliest säger man och: Edimus ut vivamus, non vivimus ut edamus. Dhervppå lyder och gambla Versen aff Satyrico: Non vivis ut edas, sed edas ut vivere possis. Dher medh ett öfwerflödigt fräßerij carperas. Tysken säger: Der hunger ist bald gestillet. etc. Sup: lit: Den: God: Inf: lit: Hung: Waan: Super: hac lit: Rom. 13. v. 14. Syr. 37. v. 32. & seq:

Naturen går för Konsten. i. e. Som man

Prov. 22. v. 6. wille säya: **Drijff bortt Naturen medh en Stångh/ han kommer ändå igen en gångh.** Poëten haar fördhenskul sagt: Naturam furcâ expellas, tn. usq; recurrit, Horat: Ad mores natura recurrit, Juvenal: Item: Naturæ sequitur semina quisq; suæ, &c. Prop: Tyskarna säya: Art wil von art nicht: Das vnkraut wil vom garten nicht. Item: Die Natur zeugt meer den sieben Ochsen. etc. Sup: lit: Art: Drijff: Inf: lit: Waan:

Prov. 29. v. 21. Syr. 1. v. 37. 38. **Naturen härskar giärna.** i. e. Dhet är så medh Menniskian infödt/ at hon giärna wil råda och föra wåldet. Natura mortalium imperij semper avida. Som man sadhe: Regeresiukan är något hoos hwar. Dheraff plägar man och säya medh Plauto: Omnes protectò liberi libentius sumus, quàm servimus. Dheryppå quadrerar och gambla Sw: Ordspråket: **Alla wele Herrar wara/ ingen wil Säcken bära. etc.** Sup: lit: All:

Sap. 8. v. 19. 20. 21. & Cap. seq: **Naturen wil haa godh leedeswän.** i. e. En gooh natur wil wara medh lärdom hulpen. En Scribent haar fördhenskul wäl sagt: Naturæ bona sine literis, incompta & horrida sunt, Aur: Vict: Item: Quod corpori panis, id menti est eruditio. Eras: Dheraff haar och Menander welat säya: Vir literatus duplo acutius videt, &c. Sup: lit: Kloof: Konst: Lärd:

Ne.

Deut 19. v. 15. **Ney och jaa/ giör en lång tråda.** i. e. Som man wille säya: Fåfängt gå til rätta vthan

ythan bewijs. Ty dher intet document är/ dher är Swarandens ney så gott som Kärandens jaa. Och heeter fördhenskni per reg: Juris: Asserenti incumbit probatio. Ellest måtte man säya: Quis innocens esse poterit, si accusasse sufficiet? Terentius haar dherföre sagt: An quisquam judex est, qui posset noscere tua justa, ubi tuteverbum non respondeas? &c. Dom: Regl: Hebr. 10. v. 28.

Ni.

Nicka så gott som handtagh. i. e. Dhet giör lyka mycket / om man winckar åth sin Wän/ eller tagher honom i handh / når alt är wäl meent. Här medh förekommes bland goda Wänner alla Ceremonier och Complimenter. &c. Sup: lit: Gott;

Nidingsbrödh blijr snarast åthet. i. e. Dhen karige måste fulle stundom släppa til / fast dhet går något trögt. etc. Sup: lit: Jw: & Infer: hac lit; Syr. 14. v. 10.

Nidinger wärst/ som intet haar. i. e. **Ondt tyskia dhen skallotta.** Ondt taga dher intet år. etc. Inf: lit: Ondt: Prov. 22. v. 22.

Niugger spaar/ grymmer nöhter. i. e. En spaarsam Aflare får gemeenligh en slösig Ödare. Ty dhet skeer som offtast/ at dhet som en kariger siltz dragher ihoop medh skinn- och skafwande/ dhet förslösa hans Barn och Arfwingar/ medh Horor och Bofwar/ och wetha icke Aflaren en tack dherföre; Och kommer altså sällan til tredie Arfwingen. Dheraff plägar man och säya: Tenax requirit prodigum. Eras: Tyskarna säya: Ein spahrer/ wil einem zehrer haben. Item: Es ist thorheit/ wol gewinnen/vnd vbel spahren. etc. Sup: lit: Hwad: Syr. 11. v. 17. & seq: & Cap. 14. v. 3. 4. & seq: Pred. 6. v. 2.

No.

Prov. 17. v. 1. Psal. 55. v. 23. 1. Timot. 6. v. 6. 7. 8. Prov. 13. v. 7. & Cap. 30. v. 7. 8. 9. Philipp. 4. v. 11. 12. Syr. 42. v. 4.

Nog haar dhen som nögder är. i. e. Dhet är en stoor winning/ at låta sigh nöya. Dheraff säger man och: Contentus abundat. Cui sufficit sat est. Eras: Och aff Poëten: Quod satis est, cui contingit, nil amplius optet. Horat: Felix est ille, cui Deus obtulit parcâ, quod satis est manu. Id: Horat: Item aff Senecâ: Cui convenit cum paupertate, dives est. Hijt lyda och föllianде Poëtens Vers:

Pauperiem modico coutentus, semper amavi:
Et rerum Dominus nil cupiendo fui. &c. Ovid:

Syr. 32. v. 3. 4.

Noga tinga/ och wäl bethala/ giör bästa crediten. i. e. Som man wille säya: Hwad hielper noga räknadt/ när man illa bethalar. etc. Sup: lit: Den: Hwad:

Nu.

Nw går Hampen i Ax. i. e. Dhet går alt efter önskan. Dher wedh plägar man och säya: **Nw groor hans Åker.** Item: **Dhet är Wattn på hans Qwarn.** Omnia pro voto cedunt. &c.

Ny.

Nya Qwastar soopa wäl. i. e. När en nykommen Tiähnare är i begynnelsen mycket flijtigh/ så säger man/ at nya Qwastar soopa wäl: Men dhet plägar intet längie wahra. Tyskarna säya dhet och: Newe besem Kehren wol. Man plägar och wedh sådan meeningh säya:

säya: Första dagen dhen bästa. etc. Sup: lit: Förstt: Först:

Nya sunder/ nya rådh. i. e. Ny anslagh/ ny rådslag. När något ondt nytt stöter til vthi ett Regimente/ så måste dhet och medh nya och tyddiga rådh föreböyas och affwärias. Man säger dherföre medh Erasmo: Novus morbus, novo eget antidoto. Poëten haar och fördenskul icke oskählligen warnadt/ som haar sagt: Pharmaca nascenti sunt adhibenda malo, &c. Ovid: Inf: lit: Ondt: Rååd: Syr. 7. v. 7. Prov. 24. v. 22. Matth. 6. v. 34.

Nyfiken får näsewäder. i. e. Förweten spör tydender. Cura viris levibus rerum Solet esse novarum. Och aff Plauto: Curiosus nemo est, qui non sit malevolus. Item: Natura novitatis avida. Haar Erasmus sagt: etc. Tyskarna säya: Die newligkeit kitzelt vns. Item: Fürwitz/ macht Jungfern thewr. etc. Sup: lit: Förw: Syr. 3. v. 23. 24. & seq:

Ny glädie haar sorgen i föllie. i. e. När glädien är i Stugun/ så är sorgen i Farstugun. Gaudij comes mæror. Eras: Comitantur tristia lætum. &c. Sup: lit: Glåd: Morg: Inf: lit: Skrick: Sorg: Prov. 14. v. 13.

Nykommet/ är altydh wälkommet. i. e. En Menniskia inclinerar i gemeen til dhet som nytt är. Dheraff säger man i gemeena Versen: Omne novum charum, vilescit quotidianum. Item aff Ovidio: Est quoq; cunctarum novitas gratissima rerum. Item:

Vilia sunt nobis, quæcunq; prioribus annis
Vidimus, & sordet quidquid spectavimus olim. &c. Tit: Calph:

Item

Item:

Rara juvant, primis ſic copia pomis,
Hybernæ pretium ſic meruere roſæ.

&c. Mart:

Ellieſt ſäger man aff en annan gam: Vers: Sunt nova grata tria, Medicus, meretrix melodia. &c. Tyſkarna ſåya: Newe geſte tractiret man wol. etc. Sup: lit: Hward: Inf: lit: Oppw: Man pläghar och wedh ſädhan meening ſåya:

Act. 17. v. 19. 20. 21. **Nya Wijſor hörer man hälſt.** i. e. Nya tijdender hörer man giärna. Aures hominum novitate lætantur. Grata novitas. Haar Eraſmus ſagt: Och lägger dhet dher til: Miramur exotica, quùm interdum domi habemus meliora. Item: Novitas pondus adijcit. &c. Tyſkarna ſåya: Das alte klappert/ das newe klinget. etc. Sup: lit: En:

Nya Kläder ſägna Barn. i. e. **Lijtet kan ſägna ett Barn.** Dheraff ſäger man och: **Barnahänder äre ſnart fylta.** etc. Sup: lit: Barn:

Prov. 28. v. 2. **Ny Herre / ny Laagh.** i. e. När en ny Öfwerheet eller Commendeur tilkommer / ſå haar han jw någon förandringh medh ſigh. Dheraff man och ſäger: Novus Rex, nova lex. Newer Herr/ new geſetz. etc. Förſtås och invectivè/ om en part ſom nys komma til ett ämbete/ och ſtrax begynna medh ottijdigh reformation. &c. Sup: lit: Mång:

Ny Läkiare/ ny Kyrkegård. i. e. Vnga oförfahrne Medici ſkynda mangen åth Graafbackan. Dheraff plägar man icke obilligt ſåya:

Ondt wara Läkiarens Lähreſpään.

Aff

Aff Tyskan sägz och: Newer Artzt/ newer Kirchoff. Elliest sägz och aff Tyskan i gemeen om alla faculteter: Newer Theologus/ newe Helle: Newer jurist/ newe Galgen: Newer Medicus/ newer Kirchoff: Newer Philosophus/ einen newen Narren kappen. etc. Seneca haar och weladt lijkna stränga Regenter wedh sådana Medicis/ dher han haar sagt: Non minus principi turpia sunt multa supplicia, quàm medico multa funera, Stratonicus skal och vnder skeen aff beröm/ hafwa en reesa carperat en Medicum, och sagdt: Laudo tuam experientiam, quod non sinas ægros vivos computreseere; Statim n. eos à vitâ liberas, &c. Keys: Hadrianus skal och på sitt ytterste hafwa klagat öfwer sina medicos/ och sagt: Turba medicorum Cæsarem perdidit, &c. Dion: Cass: Inf: lit: Ondt:

Nytt Wijn haar mycken Bärma. i. e. Vngdomen begår mycken dårskap. Haar många feel och Owaanar. Man plägar dherföre säya: **Vngdomen wil giärna raasa.** Dheraff man och sägher: **Elack Fohle/ som icke skeenar en skackla sunder. &c.** Här medh förstås och nya/ och opröfwade Wänner/ at dhe icke altydh äre at lijta på; Dhe haa stundom en nyck. Fördhenskul haar och Syrach wäl rådt och wahrnadt/ at man icke lätteligen skal öfwergifwa en gammal Wän/ förr än dhen nya blyr pröfwad. etc. Sup: lit: El: Gamm: Vngd: Syr. 9. v. 14. 15. &

Nyttia Winden/ du west intet huru länge han blåås. i. e. Bruka lyckan mådan hon föllier/ hon är snart omwänd. Item: Cap. 11. v. 14. Rom. 12. v. 11.

Tagh

Ephes.5. v. 16. Syr.4.v.23. Tag tijden i acht. **Smijd mådan Järnet är warmt.** När Pompejus hadhe wunnet Slaget wedh Dyrrachium emoot Cæsarem/ och icke fullfölgt sin erhåldne victoriam/ skal Cæsar hafwa sagt: Non scit vincere Pompejus, &c. Liv: Dheraff säger och Tysken: Wem das glück pfeifft/ der sol tantzen. etc. Sup: lit: Lyck: Inf: lit: Smijd: Tijd:

Nytt Faat behåller förſta ſmaaken längie. i. e. Ungdoms waanan hånger längie wedh/ och är swår at afflåta/ hwadh heller han är ond eller godh. Dheraff haar och Poëten sagt:

Quo ſemel eſt inbuta recens ſervabit odorem
Teſta diu. &c. Horat: Item:
Quod nova teſta capit, inveterata ſapit. &c.

Prov.22. v. 6. Quintilianus haar fördhenskul här om wål sagt: Naturâ tenaciſſimi ſumus eorum, quæ à rudibus annis percepimus. Item aff Plauto. Non tantùm celerius, ſed etiam perfectius inbibuntur, quæ à pueris diſcuntur. Man sägher och: Quæ à puero diſcuntur tenacius hærent. Eraſ: Dheraff sägz och på Swänska. **Unger nimmer / gammal winner.** Och aff Tyskan: Jm der jugend lehrnet sich am besten. etc. Sup: lit: Den: Inf: lit: Ondt: Ung:

Nå.

1.Cor. 9. v. 24. **Något för något / intet för intet.** i. e. **För intet får man intet.** Heeter fördhenskul: Quid pro quo. Och som Tysken säger:

ger: Für was gehört was; Sade Krähmaren som gaff en Synåål för en Mååltydh. etc. Item: Eins fürs ander/ nicht vmb sonst. etc. Sup: lit: Den: Medh:

Nådh är bättre än rätt. i. e. Dhetta brukas til beweekelse wedh affbedtande/ eller någon intercession effter begånget förseende/ eller fallen domb/ när dhen brotzlige faller til böön om förskooning. Ellest säger man och: Jacob. 2. v. 13. Prov. 16. v. 12.

Nådh böör wara hoos Rätten. Ty ellest är offta **högsta rätt högsta orätt.** etc. Dom: Regl: Sup: lit: Högst: Inf: lit: Rätt: Straff: & Infer: hac lit:

Nådelöst Härskap är Gudh ledt. i. e. Dhet är ondt at lefwa vnder dhen Öfwerheet/ som ingen nådh anseer. etc. Sup: lit: Mildt: Ut superius.

Nå.

När Grannens wägg brinner / så achta din egen. i. e. När ens Nästa går illa/ så är tydh at wachta sigh sielff. Tunc tua res agitur paries cum proximus ardet. Horat: Item: Felix quem faciunt aliena pericula cautum, &c. Tibull: Sup: lit: Aff: Andr: Lucht: Esa. 28. v. 19.

När Kattan är bortta/ så dantzar Mwsen på Bordet. i. e. När Hwßbonden och Maatmodren intet åre hemma/ så löper Hwßfolcket i bees. Fele comprehensa saltant mures, &c. Eraf: Inf: lit: Ondt: Stälffzw: Rom. 13. v. 1. 2. 1. Pet. 2. v. 13. 14. 18.

När hand fyller hand/ så träffz både Folck och Landh. i. e. När hwar hielper effter ämbne

ämbne til dhet gemeene bästa/ så går wäl til i Landet. Och heeter då / Levius communia tangunt, &c. Sup: lit: Lyk: Mång: Till:

När fingret är ringat/ så är Pygan tingat. i. e. Ett gammalt omen / eller gißning om frytij. Dheraff sägher man och: Annulus est signum matrimonij. Men fordom haar dhet intet waret så gemeent/ at bära Guldringar / som aff Keyserelagen är at see/ dher Jus annulorum/ haar waret ett serdeles privilegium för meriterade personer: Men nw måste och legepygan bära Guldring/ skulle hon än förtiähnan medh Rocken dher hon sitter på. etc.

Prov. 22. v. 9. Syr. 20. v. 13. **När man går til giäst/ pröfwes Wärdens Ögon aldra mäst.** i. e. Man achtar intet effter många rätter/ när Wärden giärna gieer. Heeter altså: Hospitis in mensa, vultum non fercula pensa, Item: Dat benè dat multum, qui dat cum munere vultum, &c. Sup: lit: Hiälp: Milld: Inf: lit: Snart:

Exod. 2. v. 23. & seq: Syr. 1. v. 29. 30. **När nöden är störst/ kommer hielpen först.** i. e. När dhen fromme är i högsta förtryck/ så hielper wår Herre snarast. Heeter altså aff Poëten: Grata superveniet, quæ non sperabitur hora. Horat: Sæpè fit expulsâ nube, serena dies. Item: Cum duplicantur lateres venit Moses, &c.

Prov. 13. v. 11. Syr. 18. v. 31. 32. **När Silfwer och Guld är förtärdt/ så gripper man til Järnet.** i. e. När alt är förslöst / så nödgas man aff desperation at nappa til Swärdet/ och fölia Kalffskinnet. Man säger förahenskul: Ex desperato, aut

miles

miles, aut monachus. Och då heeter dhet: Dhen som intet wil lydha Faar och Moor/ så måste han lyda Trummeskinnet. etc. Sup: lit: Den: Inf: lit: Slööß: Öd:

När Rymfrost är på Bärget/ så är wist kalt i Dalen. i. e. När Hufwud är grått/ så är och Kroppen swagh. Tysken säger och: Wens auffm Berg reiffet / so istes im Thal erfrohren.etc. Sup: lit: Gam: Inf: lit: Åld: Pred.12. ab initio.

När Klärken plöyer/ så blyr tydegiärden kortt. i. e. När Prästen skal sielff ärta/ så kastas Book vnder Bänck; Och blyr altså Predikan deste korttare. Heeter fördhenskul billigt: Achte hwar sitt. etc. Prästen wedh Booken / och Bonden wedh Plogen. Elliest heeter dhet som Erasmus haar sagt: Currus bovem trahit. Wagnen går för Hästerna. etc. Sup: lit: Acht: Inf: lit: Spänn: Wagn: Syr.38.v.25. & seq: Cap.39. v.1. & seq: 1. Cor. 7. v. 20. & Cap.9.v.13. 14. Hebr.13. v. 17.

Närmare som närmare är i. e. Som man sade: **Blod är altydh tiockare än Wattn.** Sägs til en åthskillnadh emillan goda och bätre Wänner/ eller närmare skyllskap. Dheraff säger man och: Tunica pallio propior. Eras: **Skiortan är nämbre än Tröyan.** Item: Genu surâ propius. Arist: &c. Sup: lit: Blod:

När twå Hundar bytas om ett Been/ så kommer dhen tridie och taret bortt. i. e. Som man wille säya: **Gott fiskia i oprördt Watn.** Och heeter aff Erasmo: Piscari in turbido. Tyskarna säya: Wen sich

zwey Hunde beiſen vmb ein Bein/ſå trigts der dritte davon, etc. Sup: lit: Gott:

Når Hunden ſkiämms / ſå giömmer han rumpan. i. e. Når Paddan haar giordt illa/ ſå ſeer hon å sneed. Til förſtåendes/ at dhen ſom intet dårffz gå Folck vnder ögonen/ han är icke vthan miſztanckar. Man ſägher fördhenſkul aff Eraſmo: Canum degeneres caudam deflectunt. Och wed ſamma meening på Swänſka: **Han ſkymmer altijd ſom ſkytin är. etc.** Sup: lit: Han: Skyld:

Prov. 21. v. 15.

Når Kocken ſteeker åth Skiäncken / ſå giälleret Herrens Wijnſaath. i. e. Som man wille ſäya: Når Wlfwen och Heerden bläſa i ett Horn/ ſå gåret öfwer Fåhren vth. Förſtåendes wänſkap medh dhen tredies ſkada. Dheraff pläghar och Tyſken ſäya: Brateſtu mir den Wurſt/ ſo leſche ich dir den dürſt. etc. Infer: hac lit:

Luc. 23. v. 12.

Når många tiggia i en ſäck/ ſå blijr han ſnart full. i. e. Når många hielpa en/ ſå blijr han ſnart hulpen. **Aff många ſmå fiſkar blijr Giäddan ſtoor. Item: Många bäckiar ſmå. etc.** Sup: lit: Aff: Lijt: Lägg: Mång:

Prov. 13. v. 11.
Syr. 19. v. 1.

Når Barnet får ſin willia / ſå gråteret intet. i. e. Når man får rådha ſielff / ſå haar man ingen at träätta medh. etc. Sup: lit: Den:

Syr. 7. v. 25.

Når gåfwor tags/ ſå är frijheet fåld. i. e.

Muhtor

Muhtor stoppa Munnen til. Heeter fördhenskul aff Plauto: Beneficium accepi, libertatem vendidi, &c. Sup: lit: Han: Muht: Inf: lit: Skiänck: Åsn: Syr. 20. v. 31.

När Dåren dömer/ så får stackaren skam. i. e. När en Narr blyr satter til at skipa laag/ så sitter then oskyldige emillan. Dheraff haar och Augustinus sagt: Ignorantia judicis, est calamitas innocentis. &c. Syr. 10. v. 3. Prov. 28. v. 16.

När Barnet är dödt/ så är fadderskapen vthe. i. e. När Swägerskap exspirerar/ så minskas och offta wänskapen. etc.

När Biörnen wil sleekia Honing/ så måste han wachta Footen. i. e. Förwete spör tiidender. Videatur Reintkefuchs. Sup: lit: Förw: Syr. 3. v. 23. 24.

När hwar giör som han wil/ så giör han som han är til. i. e. Giör han wäl / så lyser hans Dygd; Giör han illa / så stun hans Odygd. Dheraff plägar man och säya **Egen willie/ är hwars och ens Himmelrijke.** Trahit sua quemq; voluptas. Virg: Tysken säger: Ein jeder hatt sein eigen lust. etc. Men Seneca wyser här vthi en annan wägh/ dher han haar sagt: Id facere laus est, quod decet, non quod libet. Och heeter som Tysken sägher: Eigen wil brennt in der Helle. etc. Sup: lit: Allt: Syr. 5. v. 2. 3. Sap. 2. v. 11.

När hwar täckes sitt/ så blyr all maath äthen/ och alla Pugor giffta. i. e. Som Syr. 37. v. 31.

man wille säya: Dhen ena wil hwijt/ dhen andra rödt/ dhen ena swrt/ dhen andra sött. etc. Dherom säger man vthi en gam: Vers: Diversis diversa placent, sua gaudia cuiq;. Item aff Plauto: Non eadem omnia æquè omnibus svavia sunt, &c. Sup: lit: Hund: Inf: lit: Sugg:

När många spotta på en Steen/ så blir han snart wååter. i. e. Som man sade: Hwars mans haat är ondt at vthstå. Ty **många Hundar/ är Haarens dödh.** etc. Sup: lit: Mång:

När Höken wachtar Kyklingar/ så blir Hönsehoopen tunn. i. e. Dhen som brukar Bocken til Trägårdzwachtare/ han får wist barkade Träå. Och heeter som Erasmus haar sagdt: Ovem lupo committere. **Ulfwen wachtar Lamben. etc.** Fab: de Milvio & columbis. Item De Ciconiâ & ranis. Sup: lit: Bind: Inf: lit: Sått:

När hoven är thomm/ så bytas grüserna. Matth. 20. v. 12. i. e. När Maathen tryter/ så gnabbas och Barnen. Ja och offta Föräldrarna sielfwa/ när armooden pågår. Afwunden tränger sigh offta in emillan bästa Wännerna. etc. Inf: lit: Ulff:

När Kattan är mått/ så spelar hon medh Mwsen. 2. Reg. 11. v. 14. & seq: Prov. 27. v. 7. i. e. **Mätter Maga wälier i maathen.** Goda dagar giöra sielffzwåld. Nimium parit fastidium. Eras: &c. Sup: lit: Katt: Mått:

När Hufwudet wärcker/ så är Kroppen siwk.

siwk. i. e. När Öfwerheeten miſsgår/ så bedröfwas Underſåterna. Tyſkarna ſåya: Wen das Haupt kranck iſt/ ſo trawren alle glieder. Twärt om ſägher man: Iſt das Haupt geſund/ ſo ſeind alle glieder wol auff. ꝛc.

När Herrar träta/ så ſåtter fattigh man Håret til. i. e. När Öfwerheeten föhrer Krygh/ så ſittia Underſåterna emillan. Dheraff haar och Poëten ſagt: Quidquid delirant reges plectuntur achivi. Horat: Tyſken ſäger: Der Herren ſund/ iſt der Bawren buſs. etc. Sup: lit: Ded: Jerem. 31. v. 29. 30. Ezek. 18. v. 2.

När man får gult Håår/ ſå wil man haa krwſat. i. e. Hwem kan giöra Paddan i laag? Paddan är aldrig nögd. Optat ephippia bos piger, optat arare caballus. &c. Horat: Fab: de Aſini votis. Sup: lit: Allt: Hwem: Ing: Inf: lit: Wår: Pred. 6. v. 7.

När en ond Swän ſår råda/ ſå ſtår hans Herre i wådha. i. e. Dhet är fahrligit för en Herre/ at alt för mycket förtroo en tiähnare ſitt Lyff i händer. etc. Syr. 6. v. 6.

När Drinckaren ſiuknar/ och Narren blir arm/ ſå åhret vthe medh bådha. i. e. Dhem ſtår intet til at hielpa. Dheraff haar och en Scribent ſagt: Luxurioſi ægrotantes, & ſtulti adverſâ fortunâ conflictantes, difficilè poſſunt curari. Quintil: Tyſkarna ſåya och: Wen ſchwälger krancken/ vnd Narren im vnglück gerahten/ ſo iſt ihren ſchwerlich zu helffen. etc. Sup: lit: Fleer: Syr. 31. v. 36. & ſeq:

När ett Laß ſtiälper/ ſå faller dher altiidh ſmulor aff. i. e. Aldrigh ſå lijten Syr. 13. v. 25.

Olycka / hon haar jw skada medh sigh. etc. Infer; hac lit:

Prov. 27. v. 1. Syr. 18. v. 26. **Når man minst troor / är skadan närmast.** i. e. Dhet är intet gott at wara alt för säker. Ty Poëten haar intet förgäfwes sagt: Accidit in puncto, quod non speratur in anno. Item: Multa cadunt inter calicem supremaq; labra. Cato. Tyskarna säya och: Vnverhofft kompt offt. etc. Sup: lit: All: Man: Myck:

Når man intet wil see / så hielper hwarken Liws eller Ögon. i. e. Han haar altijdh något at förebära / som intet gott wil giöra. Item: Frwsen Jord för laath Swijn. etc. Aff Tyskan plägar man och säya: Was helffen licht oder brillen / wen die leüte nicht sehen willen. etc. Sup: lit: Han: Frws: Inf: lit: Sätt:

Hiob. 37. v. 33. **Når man talar om Trollet / så äret intet långt bortta.** i. e. Dhen Onde kommer fulle okallad. Blir aff Erasmo kallad: Lupus in fabula. Heeter fördhenskul: **Biud intet Lwsen i Skinnfällen. etc.** Tysken säger: Wen man ein Wolff nennet / so kumpt er gerennet. etc. Sup: lit: Biud: Inf: lit: Ondt:

Når Narren kommer til Kiöpstadz / så får Krähmaren Penningar. i. e. Owett giör elackt kiöp. Heeter fördhenskul som Tysken plägar säya: Wer närrisch kaufft / mus mitt witz bezahlen. Item: Wen

der

der Narr zu marckt geht/ so lösen die Krähmer Geldt. etc. Sup: lit: Man: Markn: Inf: lit: Som: Wahr:

När Paddan kommer til wälle/ så weet hon intet åtherhälle. i. e. När en skratte kommer vpp vhr skarnet til något förnämdt ämbete och Ähra/ weet han intet mått på högfärd. Och går då som en Scribent haar sagt: Cui plus licet quàm par est, plus vult, quàm licet. &c. Gell: När Legepijgan blijr Maatmoor/ så blijr hon alt för drygh. Derföre haar och Erasmus dher emoot wahrnadt/ säyandes: Ancilla semel, nunquam hera. Som han wille säya: Giör intet Legepijgan til Maatmoor. Tyskarna säya dherom: Wen der Dreck auff die banck steigt/ so macht er ein stanck. Emoot sådant haar fördhenskul en Scribent wäl sagt: Firmissimus dignitatis custos est modestia, &c. Sup: lit: Den: Gråå: Heed: Ing: Jw: & Infer: hac lit: Prov. 30. v. 21. & seq:

När man stryker Kattan på ryggen / så sätter hon vpp rumpan. i. e. När Paddan får medhåld/ så yfwes hon. Dherwppå lyder och en gemeen Vers: Collum curvatur villano, quando rogatur. Tyskarna säya och: Wen man den Bawren stehet/ so schwilt ihm der Bauch. etc. Sup: lit: Grå: Jw: Prov. ut super:

När Kråkan mahnar vth Örnen/ så giälleret hennes Kappa. i. e. Som man wille säya: **Olijka fiender olijka strijdh.** När en ringa Man wil träta medh en wäldigan/ så **winner han som Kåpan i dantzen.** Dheraff haar och Erasmus sagt: Syr. 8. v. 1. & Cap. 13. v. 2. & seq:

Aquilam cornix provocat. Och då heeter dhet wist. Fulgur ex pelvi. Eras: Som man wille säya: Ondt wara wreder/ når ingen är rädder. etc. Fab: de Ariete & tauro, Inf: lit: Stoor: & Infer: hac lit:

Syr. 13. v. 18. **Når Penningen talar/ så tyger hwar man.** i. e. Dhen ryckas Ord giäller altydh mäst/ dhet ware sanot eller osandt. etc. Sup: lit: Gull: Infer: hac lit: Inf: lit: Pen:

Når Leckaren leer/ så går Harpan wäl. i. e. Otwungen speleman gyggar bäst. All giärning görs frywilligt bäst: Men om stälte spelemän plägar man säya medh Poëten: Nolunt cantare rogati, Horat: Samma Poët beskrifwer ellest Spelemäns art i föllande Vers:

Omnibus hoc vitium est cantoribus, inter amicos
Ut nunquam inducant animum cantare rogati,
Injussi nunquam desistant. &c.

Når gammal Gyga får nya strängiar/ så knarrar hon medh. i. e. Som man dhet wille applicera: Når en gammal Man får en yng Hustrw/ så yfwes han och: **Han krummar sigh/ som en Katt öfwer Ålehufwudh;** Och låtz willia göra Scholerätt: Men dher medh går/ som en Scribent haar sagt: Amare, juveni fructus, crimen seni, Item: Anus cùm ludit, morti delicias facit, &c. Sup: lit: Hgn: Infer: hac lit: Sup: lit: Ing:

Når

När sannt kommer fram/ så får lögnen skam. i. e. Lögnen står intet i profwet. Pſal. 5. v. 6.

Dheraff man och plägar säya: **Sanning beſtår/ när Lögn förgår.** En wijs man skal en reesa wara tilfrågat/ huru wydt Sanningen woro åthskild ifrå lögnen? Och gifwet til swar: Quantum oculi diſtant ab auribus, &c. Eraſ: Sup: lit; Lögn: Inf: lit: Sann:

När Swärd drages vth/ står segeren i Gudz handh. i. e. I Krygh får man intet alt för mycket lyta på stoor macht. Ty Gudh kan så mycket vthrätta genom fåå/ som genom många. Och heeter fördhenskul: Alea belli dubia. Eraſ: Mars communis, inq; vicem perimit perimentem; Nunc his, nunc illis contingit vincere. Homer: Item: Pacem reduci velle, victori expedit, &c. Sen: Sup: lit: Acht: 1. Reg. 17. v. 47. 2. Macab. 8. v. 24. Pſal. 18. v. 30. Pſal. 46. v. 10. Prov. 21. v. 31.

När Meeſhättan wil wärpa så stoort som Traanan/ så rempnar hon baak. i. e. När dhen fattiga wil föhra så stoor Stat som dhen ryka och wäldigha/ så räcker intet Soſset til Brödh. Är fördenskul bäſt at hwar blijr innom sin skranck/ och **ställer munnen effter maathsäcken.** Och som Tyskarna säya: Ein jeder bleibt in seinem stand. etc. Sup: lit: Acht; Den: Herr; Man; Inf: lit: Öffw: Syr. 3. v. 22. & ſeq:

När Tråät faller/ så hämptar hwar wedh åth sigh. i. e. När skadhan är skedd/ så nyttiar hwar sigh. Deraff haar och Eraſmus sagt: Quercu dejectâ, quivis ligna colligit. Dhet heeter och: Piſcari in turbido. Eraſ: Syr. 13. v. 25.

Man plågar och såya: Qui favent ſtanti, jacentem calcibus petunt. Item aff Senecâ: Calcat jacentem vulgus, inviſum opprimit, &c.

Dhen ſom mißgår/honom mißbiudz. Aff Tyſkan ſåger man: Wen der bawm felt/ ſo klaubt jederman holtz. Item: Wer da ligt/ vber dem laufft die Welt. etc. Sup: lit: Den: Fiſſ: & Infer: hac lit:

Syr. 39. v. 39. **När Tiufwar träta/ ſå får Bonden ſin Koo igen. i. e. Aldrig ſå ondt dhet är jw til något gott.** Diſcordia malorum eſt utilis ſaluti bonorum, &c. Fab: de Pace accipitrum, Sup: lit: Affdr:

Deut. 1. v. 15. **När Adam plögde och Ewa ſpann/ Hwar war då en Adelßman. i. e. Dygd giör Ädel. etc.** Sup: lit: Ad: Dygd:

När Skräddaren hwylar/ſå roſtas nålen. i. e. När en Handtwärckare ſpaßerar/ ſå blir Nåhringen tunn. etc. Sup: lit: Fry: Laat:

Syr. 13. v. 19. & ſeq: **När Traanan går i dantz medh Stodhåſten/ſå får hon brutna Been. i. e.** Högt ſälſkap är ſällan tryggt. Heeter altſå: **Bäſt medh ſin lyke dantza. Item: Lyka Bröör giör bäſta Laaget. etc.** Sup: lit: Bäſt: Högt: Lyk:

När Tiufwen kaſtar bördan/ är han annat folck lyk. i. e. När honom intet i handom tags/ är han onder at wyta. etc. Inf: lit: Tiuff:

När Wlfwen och Heerden ſiunga ett/ ſå gåret

gåret öfwer Fåhren vth. i. e. Som man wille säya: När twå owänner blåsa i ett Horn / så gåret öfwer dhen tredie vth. Såsom Pilatus och Herodes blefwe wänner öfwer Christi Död. etc. Super: & Infer: hac lit: Luc. 23. v. 12.

När Gull förswinner blifr Dygden qwarr. i. e. Ut Sup: lit: Dygd: Prov. 31. v. 10. & seq: Habac. 1. v. 3. 4.

När wåld går för Laag / är bättre wara Herre än slaaff. i. e. Som man sade: **När Lagen står i Spiutändan / så är ondt at stå til rätta.** Dherwppå lydher och Verſen: Tunc jus calcatur, violentia cùm dominatur. Item: Non prodeſt ratio, ubi vis imperat. Godofr: Item: Vi præſente, nil valet lex. Sophocl: &c. Aff Tyſkan plägar man och säya: Es iſt bös rechten / wen gewalt richter iſt. Och kallas förbhenſkul sådant på Tyſka: Kolben gericht. etc. Sup: lit: Der: Lag: Krijg: Infer: hac lit: Inf: lit: Twång: Will: Wåld: Syr. 20. v. 4. 5.

När dhen rijke faller aff; Samblas hwar man til hans Graaff.
När dhen arme tages bortt; Kommer näpligh en för port. i. e. Dhen fattige är alleſtädz i föracht. Dheraff säger man och: **Fattig man får lijten heeder.** etc. Dherwppå lyda och gambla Verſerna:

Cùm moritur dives, concurrunt undiq; cives;

Cùm

Cum moritur pauper, vix advenit unus & alter. &c.

Sup: lit: Arm: Fatt:

Act. 9. v. 5. **Når macht och wrede föllias åth/ så sitter dhen fattige emillan.** i. e. Så blijr dhen arme tryckter. Och heeter då: **Ondt spiårna moot Vdden.** Dheraff haar och Eraſmus ſagt: Ubi cum poteſtate habitat iracundia, fulmen eſt. &c. Inf: lit: Ondt:

Når Watnet ſtår vp i Munnen/ ſå låhrer man ſulle ſimma. i. e. Nöd ſöker rådh. Dheraff haar och Eraſmus ſagt: Gladiator in arenâ conſilium capit. Och heeter då ſom Tyſken ſägher: Friß vogel/ oder ſterb. etc. Sup: lit: Aff: Inf: lit: Nöd: Råd:

Syr. 13. v. 28. 29. **Når Gullet förer Ordet/ ſå giäller ingen Wißdom.** i. e. Når dhen rijke talar/ ſå året ſom aff Himmelen taladt. Dheraff ſäger man och medh Eraſmo: Auro loquente, nil pollet quævis oratio, &c. Sup: lit: Den: & Super: hac lit:

Når wål är giordt/ ſå tackar hwar ſigh. i. e. Når alt är wål råkat/ ſå wil hwar man haa åhran. Dheraff ſäger man och: Regum hæc eſt conditio, ut caſus tantùm adverſos hominibus tribuunt, ſecundos verò fortunæ ſuæ. &c. Æmil: Prob:

Syr. 13. v. 25. **Når enom mißgår/ ſå mißbiudz honom och.** i. e. Dhen ſom ligger omkull/ honom löper hwar man öfwer. Mortuo leoni etiam lepores inſultant. Eraſ: &c. Sup: lit: Den: Super: & Infer: hac lit:

Når

När Åsnan får goda dagar/ så springer hon snart ett Been aff. i. e. Som man wille säya: **Paddan kan intet bära godha dagar.** Dheraff säger och Tyske: Feiste hüner legen wenig eyer. etc. Sup: lit: God: Syr. 11, v. 4. & seq:

När pitzken går/ låhrer Åsnan läsa. i. e. Som man sade: **En seeger kiäpp på en tredskan rygg.** Synes wara dheraff taget/ at när Åsnan får aff sin drifware hugg/ så roopar hon medh ett liwd såsom dhe twänne vocales I. och A. och så sägz Allegorice, at Åsnan låhrer läsa. Men meeningen aff Ordspråket synes wara/ at dhen laate och tredska intet giör länger gott/ än hugg och straff föllier medh. etc. Sup; lit: En: Int: lit: Pååt: Till: Syr. 30. v. 7. & seq:

När Mölnaren äther Brödlöst/ så är wist hallåhr i Landet. i. e. Aldrigh föres så lijtet til Qwarns/ at icke Mölnaren får sin deel dheraff/ antingen medh rätt eller orätt. Dherföre kan honom intet tryta Bröd. Man pläghar och aff samma fundament säya: **När Qwarnen dryper/ så groor Mölnarens Åker.** Här medh beteknas orimmeligh tingh/ dhe dher så lijtet kunna troos/ som Mölnaren någon tijdh skulle ätha Brödlöst. etc.

När Rockarna träta/ blijr Kålen feet. i. e. Dhen ena kastar stundom fett i Kålen dhen andra til förtreet. Man wil och här medh förstå/ at splijt och oenigheet ibland Hwßfolcket är vndertijden Hwßbondens gagn och Luc, 23. v. 12.

treffnad.

treffnadh. Dhe gambla Romare säyäs fördhenskul altydh hafwa medh flyt fökt at fovera diſſidier iblandh ſine Tiähnare/ at dhe icke måtte wara eenige medh hwar andra til något ondt emoot ſin Herre. Ty elliest heeter dhet och: **När Kocken ſteeker åth ſkänken / ſå gåret öfwer Herrens Wyn vth.** etc. Super: hac lit:

Luc, 21. v. 2. 3. 4. 2. Cor. 8. v. 2. 3. **När ſtimparen gieer ſtackaren/ ſå är gläddie i Himmelen.** i. e. Wår Herre haar behagh til dhen fattiga/ ſom giärna gieer aff ſitt ringa förråd. Dhet ſamma ſäya och Tyſkarna: Wen ein bettler dem andern was gibt/ ſå frewen ſich die Engel im Himmel. Ty elliest pläghar giärna **dhen ena tiggiaren förtryta på dhen andra /** ſom Eraſmus haar ſagt: Mendicus mendico invidet, &c.

Prov. 22. v. 6. **När Tanden blöder/ bijter Wargē wärſt.** i. e. När en Menniſkia får förſt ſmaaken på dhet onda / ſå kan hon intet lätteligen åtherwända. Förſtås och om Drinckare/ när dhe förſt få ſmaak på rwſet/ kunna dhe illa wänias dher ifrå. Ty **waanen är altydh dryger.** etc. Inf: lit: Waan:

När kiärare kommer/ måſte kiärt wyka. i. e. Som man wille ſäya: **Skiortan är nämbre än Tröyan.** Bäſta wänen är altydh närmaſt. Dheraff säger man och i en gammal Vers: Succeſſore novo, tollitur omnis amor, &c. Super: hac lit; Sup: lit: Blood: Inf: lit: Skiort:

När Swänen klippas. i. e. Aldrigh. Förstås om orimmelige ting/ som intet synas kunna skee/ mindre troos. Erasmus haar kalladt dhet. Ad calendas Græcas, &c.

När Glaset är sunder/ achtar man intet stycken. i. e. Giord giärning haar ingen wändning. Item: Seent ångra/ när skadan är händ, etc. Sup: lit: Giord: Inf: lit: Seent:

När olyckan wil wara/ så hielper hwarken Sköld eller Spiwt. i. e. Hwem kan moot Olyckan/ när Hwset är fult dheraff. När hon haar fått öfwerhanden. Heeter fördhenskul effter Verſen: Quò nos fata trahunt, retrahuntq; ſequamur, &c. Syr. II. v. 14.

Ondt spiärna moot Udden, etc. Act. 9. v. 5.

När man skiuter medh Silfwerlood/ så är Fästningen snart wunnen. i. e. Som man wille säya: Hwad giör icke Gullet? Item: Penningen är en skalck. Snart kan en förrädare fås för Penningar. Dheraff haar och Cicero sagt: Nil tàm munitum, quod expugnari pecuniâ non possit, &c. Sup: lit: Liſt: Inf: lit: Skänck: Åsn: Pſal. 62. v. 11. Eph. 5. v. 5.

När Räfwen Predikar för Gåsen/ så står hennes Hals i wådha. i. e. Som man ellest säger: Söther Sångh dårar Fogel mång. Och aff gambla Verſen: Fiſtula dulce canit volucrem dum decipit auceps, Man säger och wed sådan meening: Syr. II. v. 32. Pſal. 55. v. 22.

När

När Renika går Pelegrim/ så giälleret Lampes Hufwud. Item aff Tyskan: Wen der Fuchs die Gense lehrt/ so ist der krog sein lehrgeldt. etc. Sup: lit: Den: Infer: hac lit: Inf: lit: Sööth:

Rom. 13. v. 1. När Solen skyn / så behöfwes ingen Lychta. i. e. När Herren är gunstigh/ så wäyer man intet småswånen. Item: Man håller sigh håller til Hufwud/ än til Rumpan. Man säger fördhenskul: Majus lumen obfuscat minus, &c. Ellieſt säger man och:

När Solen skyn/ frågar man intet effter Månan. Idem:

Syr. 8. v. 1. & Cap. 13. v. 2. & seq: När Krwkan stötes medh Kiättilen / så får hon wist en knäck. i. e. Som man wille säya: Högt sälskap är otryggt. När dhen ringa will competera medh dhen wäldiga/ så blyr han snart tryckter. Lyka som en lyten Bååth wille medh macht löpa på ett stoort Skipp/ så måste han jw gå sunder och sunka. etc. Sup: lit: Högt:

Prov. 17. v. 17. När Ögat lyder/ så hielper Handen. i. e. Dhen ena Wånen kommer i Nöden dhen andra til vndsättning. etc. Sup: lit: En: Infer: hac lit:

Ut prox: super: När dhen Blinge bär Krymplingen/ så komma dhe bådha fram. i. e. När dhen ena handen twättar dhen andra/ så blij dhe båda reena. etc. Infer: hac lit:

När twå Owänner blåsa i ett Horn/ så får dhen tredie skam. i. e. Som man sade: När Vlfwen och Heerden qwäda ett/ så giälleret Färepältzen. Pilatus och Herodes. &c. Super: hac lit: Luc. 23. v. 12.

När moodet stiger / så siunker Lyckan. i. e. Högfärdh går för fallet. etc. Sup: lit: Högm: Högf: Syr. 3. v. 22. & seq: Prov. 16. v. 18. 19. &

När hwar soopar för sin Dör / så blyr snart Gatan reen. i. e. När hwar bootar sitt feel/ så blyr snart Folcket frommt. etc. Sup: lit: Acht: Hwart: Cap. 18. v. 12. Syr. 10. v. 16. & seq: Luc. 6. v. 42.

När spelet är vthe/ då spörs först hwad wunnet är. i. e. Som man wille säya: Roosa ingen för ändan. När en Menniskia är dödh / kan man först dömma om hennes Lycka. Dheraff sägher man och: Han haar sedt sitt Christningakläde/ men intet sitt sweepelakan. Elliest plåghar man och säya: Roosa intet Marknan för: än han är hållen. ett. Inf: lit: Rooß: Jacob. 4. v. 12. Syr. 11. v. 30.

När hwar achtar sitt / så blyr all giärning giord. i. e. När hwar giör dhet honom befalt är/ så går alt wäl til i Hwßhallet. Dherom haar och Poeten sagt: Tu sectaris apros, ego retia servo. &c. Virg: Sup: lit: Acht: Syr. 10. v. 30.

När man taar Liwset för när aff/ så slocknar dhet giärna. i. e. Som man sade:

Syr.22.v.23. Prov.30. v. 33. Bänder man Bogan för hårdt / så brister han snart. Arcus nimium intensus, rumpitur. Eraſ: Om man krammar Bogat/ så går dher thårar vth. etc. Tyſkarna säya: Zu ſcharpff macht ſchärtig. Item: Zu viel milchen gibt Bluth. etc. Heeter fördhenſkul ſom Plutarchus haar ſagt: Moderata durant. &c. Sup: lit: Allt: Bog: Mått:

Syr.8.v.1.& Cap.13. v.2. & ſeq: När Fåret reetas wedh Ulfwen/ så ſtår pältzen i wåda. i. e. Som man wille säya: Ondt lugga Leyonet. Item: När Krukan ſtötes medh Kättilen. etc. Super: hac lit: Inf: lit: Ondt:

Syr.20. v.4. 5. Habac.1. v. 3. 4. När willian ſpelar måſter / haar rätten föga at säya. i. e. Dher willia blijr Landzrätt / dher är all Laag biltog. i. e. Landzflychtig. Item: När wåldh går för Laag. etc. Super: hac lit: Sup: lit: Allt: Inf: lit: Will:

Pſal. 55. v. 22. Syr.12.v.15. & ſeq: När Wärden leer/ så meenar han Giäſtens pung. i. e. När Giäſtgifwaren obedin ſpenderar/ ſå wil han haa mehr för minder. Blijr fördhenſkul ſådant falſkt löye kalladt: Riſus caponis, &c. Deraff plägar man och säya: En ſmickrande Wärd/ giör taſkan thom. Och aff Tyſkan: Hüt dich vor lachenden wirten/ vnd weinenden pfaffen. etc.

Syr.11. v.32. & Cap. 6. v. 6. När Renika går Pelegrim/ så giälleret Lampes Hufwud. i. e. När Paddan låtz giöra gott/ſå haar hon ſtalken baak örat. Deraff säger man och: När Räfwen predikar

för

för Gåsen. etc. Super: hac lit: Wedh sådan meening plägar man och säya:

När Hin håle Predikar Passionen/ så är han illa troendes. Idem. Dher wed sägher man och aff Tyskan: Wen der Teüffel kranck ist/ so wil er ein Mönich werden. etc. Infer: hac lit: Ut Superius.

När Legepijgan blÿr Maatmoor/ så krÿper hon vhr skinnet. i. e. Som man ellest säger: **När Paddan kommer til wälle.** etc. Super; hac lit: Prov. 30. v. 21. & seq:

När Axelen brister/ så lutar Laßet. i. e. Såsom en Axel vnder Wagnen drager tyngden aff Laßet; Alts dhen som är stadd vnder Regimentz bördan/ han måste altydh draga swåraste Lasten; Och när han trottnar eller fallet ifrå/ så lwtar offta wärket/ eller går heelt öfwerända. etc. Inf: lit: Hög:

När Löfwet faller/ så wißnar Träät. i. e. När dhe gambla fälla Håren/ så är Dödhen intet långt bortta. Erasmus haar fördhenskul sagt: Post folia cadunt arbores. Predikaren haar och dherföre liknat gråhärig ålder wedh ett Mandelträå som blomstras. Ellest plägar man och säya: **Gråhåår är Dödzens blomster.** etc. Sup: lit: Gamm: Gråå: Pred. 12. v. 5.

När gambla Moor börjar skumpa / så är hon intet at stilla. i. e. När gammalt folck begynner skeerta/ så är dher intet återhåld. Erasmus haar fördenskul dher om sagt: Anus baccatur: Anus hircissans, Item: Anus cum ludit, morti delicias facit, &c. Tyskarna säya:

Es ist kein kinderspiel/ wen alte leüte tantzen. Item: Wen alter gaul in gangk kumpt/ so ist er nicht zu halten. etc. Sup: lit: Ing: & Super: hac lit:

Luc. 6. v. 39. **När Heerden seelar/ så fara och Fåhren wil.** i. e. När Leedaren staplar/ så stöter sigh snart dhen blinde. När Prästen galnas/ så löper och Bonden medh lijmstången. En Scribent haar fördhenskul sagt: Ovium nulla utilitas, si pastor absit. Athenæ: Aff Tyskan säger man: Wen der Hirt irret/ so irren auch die Schaffe. etc. Sup: lit: Blind:

Syr. 13. v. 25. **När Hunden är dödh / så hoppar fulle Haaren på ryggen.** i. e. Dödher Hundh bijtz intet mehr. Gott wara dristigh / dher ingen fahra är. Erasmus haar dherföre sagt: Mortuo leoni etiam lepores insultant. Item: Mortui non mordent. Idem: Sup: lit: Biörn: Den: Död:

2. Macab. 9. v. 17. **När dhen onde slucknar / så wil han bliu en Munck.** i. e. När skalken bliir tuchtad/ så lätz han willia bliu from. Wedh lijka meening säger man och: **När Hin håle predijkar passionen / så är han illa troendes.** etc. Super: hac lit:

Esa. 5. v. 24. **När Elden kommer i Halmen/ så är snart tändt.** i. e. Kärleken är en skälck. Tilfälle giör tiufwen. etc. Sup: lit: Kårl: Inf: lit: Tilf:

När Hiulet hwälfwer/ är Lyckan vthe. i. e. Lyckehiulet löper snart om. Dherföre heeter dhet

dhet och: Dhen som ståår han see til at han icke faller. Poëten haar dher om sagt: Nos quoq; floruimus, sed flos fuit ille caducus, Ovid: Item: Passibus ambiguis fortuna volubilis errat, &c. Id: Ovid: 1.Cor.10. v. 12.

När machten stadnar/taar klookheet wed. i. e. När wåld slår feelt/ så gryper man til list. Viribus deficientibus magnum est in prudentia subsidium. Item: Ubi leonina pellis non pertingit, oportet vulpinam assuere. &c. Plutarch: Fab: de Mustelâ. Sup: lit: Gtåll: Liſt: Judic. 20. v.21.& seq:

När Olyckan slår til/ så bryter man så snart ett Been på golfwet/ som i skogen. i. e. Som man ellieſt wille säya: Man dööt så snart hemma på bänken/ som i Krygh. etc. Fab: de Equo & porco. Syr.11.v.14.

När Qwarnen dryper/ så groor Mölnarens Åker. i. e. Ståår Qwarn år Mölnarens födekrook. etc. Super: hac lit:

Näsewyts spör tydender. i. e. Dhen altyd haar sigh framme/ han blyr icke allestädes wälkommen. Pervicacia stultitiæ dat pœnas, &c. Eraſ: Sup: lit: All: Löp: Nyf: Syr.3.v.27. & seq:

Näsewyts/ som fiärter i sånghws. i. e. En invectiv på dhem som allestädz wela haa handen i sodet. Och synes wara fordom taget aff Munkarna/ når dhe vtht dheres Vigilier och Chorsång hafwa råkat släppa något wåder löst/ som strax år stigit dhem sielfwa i Näsan; Och dhet kan skee/ så offta drifwet/

at dhet omsijder är råkadt i Ordspråk. etc. Sup: lit: All:

Matth. 5. v. 45. & Cap. 13. v. 30. **Nätzlan wäxer och aff Rägn och Soolskeen. i. e. Paddan får och framgång. Skalken trijffz bland Dannemän.** Item: Wår Herre låter och Ogråås wäxa blandh Hweetet. etc. Inf: lit: Ogr: Skalk: Sönder:

Prov. 28. v. 21. **Nätzlan bränner bådhe wän och owän.** i. e. Hon haar intet anseende til Personen. Hwar wed alla Domare billigt kunna lijknas/ som böre låta affecterna i Domen wara affsijdes satte: Och taga dhet gemeena Ordspråket i acht: **Wed böön och gåswa/ bör en Domare sofwa. i. e.** Han bör wara opassionered och indifferent, &c. Inf: lit: Wed:

Nö.

Pfal. 107. v. 25. & seq: Matth. 5. v. 22. **Nödh lärer bedia. i. e.** Sådant läres aff Siöfahrt. Och heeter fördhenskul/ som dhe gambla haa sagt: Qui nescit orare, discat navigare. **Dhen intet kan bedia han fare til Siös/** och pröfwe storm och owäder. Man plägar och dher wedh säya. Necessitas est orationis magistra, &c. Sup: lit: Den:

Nödh lärer tala. i. e. Dhen som är stadder i ångest/ honom feelar intet målföhre. Dheraff säger man och: Nemo tam infans est, quem non facit dolor eloquentem. Item: Affectus verba suppeditat. Eraf: Tyskarna säya: Noht bedarff für wort nicht sorgen. etc. Inf: hac lit:

Prov. 30. v. 9. **Nödh bryter Laag. i. e.** När nöden tilslår/ så gäller ingen Lagbook. Dheraff säger man

och

och medh Senecâ: Neceſſitas frangit legem, & eſt magnum imbecillitatis patrocinium. &c. Och aff Swänskan: **Dhen som tränger / han ſtiål til han hänger. etc.** Infer: hac ilt: Sup: lit: Ant: Arm: Den:

Nödh bryter Järn och Ståål. i. e. I Nödfall håller hwarken ſättrar eller Boyor: Dhet och offta prófwas aff fångar ſom ſittia på Lyfwet/och bryta Järn och ſtarcka Boñar. til at vndwyka Dödznöden. Heeter fördhenſkul: Neceſſitas ferrum frangit. Eraſ: Item: Neceſſitas rigida. Eurip: Nan ſägher och:

Nödh bryter Bergh. Och aff Tyſkan: Noht ſpaltet felßen. etc. Infer: hac lit:

Nöden haar ingen Laag/ vthan ond. i. e. Hon haar inga goda wilkor at wänta. Dheraff haar och Eraſmus ſagt: Neceſſitas caret legibus. Eraſ: Neceſſitati parendum. Haar Cicero ſagt: Och Tyſken: Noht/ hatt kein geboht. etc. Super: hac lit: Sup: lit: Den: Har: Man: Inf: lit: Ondt:

Nöden är hård at pågåå. i. e. Dhet är ett ſwrt Äpple at byta vthi. Neceſſitas durum telum. Säger Livius: Item: Neceſſitati pare, quam ne Dij quidem ſuperant. Id: Liv: Tyſtarna ſäya: Mus iſt ein bös kraut: Ein ſcharffes ſchwerdt. etc. Sup: lit: Hung:

Nöden är kohl ſwart. i. e. Hon lijder inga färgor. Dheraff ſägher man och medh Eraſmo: Neceſſitas fucum non admittit. Och aff Tyſkan: Die noht ſchlange iſt vber all geſchütz. etc.

Nödhen är eenda koſt. i. e. Hon ſtår intet wäl til at vndwyka / när hon

förſt haar trångt ſigh in hoos en Menniſkia. etc. Sup: lit: Ant: End: Han: Hwem: Inth:

Nöden låter intet hålla ſigh. i. e. Faſt man ſluter henne i hoyor/ ſå tränger hon ſigh åndå igenom. Dherföre haar och Eraſmus ſagt: Adverſus neceſſitatem ne Dij quidem reſiſtunt. Item: Neceſſitas plus poteſt quàm pietas. Menand: &c. Ut Super: hac lit: Sup: lit: Kaſt:

Luc. 22. v. 49. 50.

Nödh ſöker rådh. i. e. I nödhen gripper man til dhet rådh ſom närmaſt är. Man ſäger dherföre aff Eraſmo: Gladiator in arenâ conſilium capit. En Fächtare får intet vthi actionen längre leeta effter godh rådh/ om han intet will få hugg på pältzen. Heeter fördenſkul aff Eraſmo: Celeritas in malis optima. Item: In malis præceps capienda via. Idem Eraſ: Och aff en Poët: Moras extrema recuſant. &c. Sil: Ital: Sup: lit: Aff: När: Inf: lit: Råd: Sorg:

Nödh giör näſewijs. i. e. Oförſkämd. En Poët haar dherföre ſagt: Rebus pudor abſit in arctis. Val: Flacc: Tyſken ſäger: In der noht mus man das ſchamhütelein abzihen. Sådhant märkies i gemeen aff en part marknadztiggiare/ ſom haa iklådt ſigh dhen naturen, och fått donum impudentiæ. &c. Super: hac lit: Sup: lit: Ing:

Syr. 37. v. 22.

Nödh giör rådhlös. i. e. Mången weet rådh nogh när intet tränger. Dheraff ſäger man och medh Terentio: Facilè omnes cùm benè valemus, recta conſilia alijs dare poſſumus. Och på Swänſka: Alla weeta god rådh/

rådh/ så når som dhen i wåndan står.
etc. Sup: lit: All: Fahr: Gott:

Nödh söker Brödh i. e. på hwariehanda sätt dhet kan stå til fångs/ ahntingen låhna/ tiggia eller stiåla. Dheraff sägher man och Ut Superius: **Dhen som tränger/ han stiål til han hånger.** Necessitas omnia docet. Haar Erasmus sagt: Och aff Terentio: Abs quovis homine cum opus est, beneficium accipere gaudeas. Tyskarna säya: Ju der noht sucht man hülffe wo man kan. Item: Armuht sucht newe wege. etc. Sup: lit: Arm: Den: Naak: Super: hac lit: Matth. 7. v. 8.

Nödh pröfwar wänner. i. e. Som man ellies säger: **Gullproff i glödh/ wäneproff i nödh.** etc. Sup: lit: Gullpr: Inf: lit: Wänn: Prov. 17. v. 17. Syr. 37. v. 4. & seq:

Nödh lärer konster. i. e. Som man sade: **Når Wattnet står vpp i Munnen/ så måste man lära siimma/ eller siunka.** Dheraff haar och Xenoph: sagt: Necessitas rationum inventrix. Item aff Erasmo: Nullus est præstantior necessitate doctor. &c. Tysken säger och: Noht lehret künste. etc. Sup: lit: Hung: Når: & Super: hac lit:

Nödh öpnar fulle taskan. i. e. Han lärer fulle taga til pungs/ når dhet tränger. Dheraff sägher man och: **Gullet aldrigh så röödh/ dhet går jw vth för Brödh. Item: Ondt giömma dhen Penning som vth måste.** etc. Sup; lit: Gull: Inf: lit: Ondt: Thren. 3. v. 11.

Syr. 20. v. 9. **Nödh pröfwar moodh. i. e.** När nödhen stöter til/ så låter sigh ens hiertelagh see. Dheraff man och plägher säya: Explorant adversa virum. Item aff Plauto: In re malâ, animo si bono utare, adjuvat, &c. Tyskarna bruka och til Tröstspråk: Nach böser erndte/ mus man doch wieder sehen. etc. Sup: lit: Efft: Hopp: Last: Inf: lit: Rädd:

Nödh glömmer waal. i. e. När Nöden tränger/ så förgäter man fulle at längie wälia. Man grüper fulle til dhet som näst är wedh handen. Dheraff man och plägar säya: **Geeten gnager dher hon är bunden.** etc. Sup: lit: Geet:

Syr. 38. v. 1. 2. 3. Item: v. 12. 13. **Nödh gieer Läkiaren Brödh. i. e.** För nöden skul får läkiaren födhan. Ty ellies säger man: **Sund lufft giör Läkiaren arm.** Som man wille säya: Dher ingen siukdom wankar / dher blir Medicus siuker i pungen. etc. Inf: lit: Sund:

Joh. 18. v. 17. 25. 27. **Nödh wäller / at godher man giör illa. i. e.** Mängen tänckte aldrig på något oråd/ om nödhen icke drifwe honom dher til. Och då heeter dhet: Necessitas pro ratione: som Curtius haar sagt: Aff Tyskan sägs och: Die noht macht / das der gerechte vnrecht thut. etc. Sup: lit: Arm: Den:

Prov. 1. v. 17. **Nödlögn kan offta lijdas. i. e.** När man vndertydhen i trängmål grüper til en luten lögn/ at hielpa sigh dher medh vthur nödhen/ står fulle til at endskylla. Dheraff haar och en Scribent sagt: Tolerabile est mendacium, quod necessitas jubet. Item: Bonum est men-

dacium

dacium, cùm juvet mentientes, & non lædit audientes, &c. Stobæ: Sup: lit; Hielp: Ljug:

Nödh lärer haltan man springa. i. e. Som man wille säya: **När Ronnepäken kommer på ryggen så glömmes fulle footsiukan.** Dheraff pläga och Tyskarna säya: Noht macht den hinckenden schnelle füsse. etc. Super: hac lit;

Nödh achtar ingen Kyrkiedagh. i. e. hon giör ingen åthskilnadh på heeligt eller söfnt. etc. Super: hac lit: 1. Macab. 2. v. 14. & seq: Luc. 14. v. 5.

Nödh bryter lofwen. i. e. Mången lofwar i nödh/ och håller icke för sin dödh. Sup: lit: Mång; Inf: lit; Twång; Exod. 19. v. 8.

Nödh lärer Biörnen dantza. i. e. **Hunger och twång/ giör skälken thamm.**

Nödh giör twungen wänskap. i. e. När någon allmän fahra är på färde/ måste fulle dhe offta lwta Hufwuden tilhoopa/ som elliest intet giärna kystes. Dheraff haar och Erasmus sagt: Conciliant homines mala. Item: Sæpè ex malo principio, magna conflata est familiaritas. Terent: &c. Tysken sägher: Gleich vnglück macht offt freündschafft. etc. Super: hac lit: Thren. 5. v. 6.

Nödh wällier intet Brödh. i. e. **Hungrig Maga är intet Bröd för swart.** Item: Ut superius. **Nödh glömmer waal.** etc. Sup: lit: All; Hung; Prov. 27. v. 7.

Nödh

Tob. 2. v. 19. **Nödh driswer Hunden i bandh.** i. e. Naken Qwinna/ driswer nödhen til spinna. Item: **Nödh låhrer plöya.** Ignaviam neceſſitas acuit, haar Curtius ſagt: Sup: lit: Arm: Naak: & Super: hac lit:

Syr. 31. v. 21. 24. & ſeq: Cap. 37. v. 33. 34. **Nöchter Siäl / tryſſz altydh wäl.** i. e. Wedh nöchterheet måår man altydh båſt. Heraclitus ſkal fördhenſkul hafwa ſagt: Anima ſicca, optima. &c. Och aff Tyſkan: Nüchter leben iſt das beſte. etc. Sup: lit: Den: God: Man:

Nöchtert rådh ſlutes båſt. i. e. Hwadh wichtigt är/ bör tracteras medh nöchtert mood. Man ſäger fördhenſkul medh Eraſmo: De mane ſeria. Item: Nocte conſilium. Diog: Förſtående des ythan twifwel/ at om nattetydh är alt i tyſtheet / och at man då är obehindrad ythi rådhſlagh. Elliest ſägher man och wedh dhen meeningen: **Morgonſtundh haar Gull i munn. etc.** Sup: lit: Morg: Inf: lit: Tyd:

Luc. 6. v. 45. **Nöchter i Hiärtat/ drucken i Munnen.** i. e. Dhet ſom en nöchter man haar i tancarna/ dhet föhrer han drucken på Tungan. Dheraff man och säger: **Drucken munn/ talar aff hiertans grund.** Poëten haar fördhenſkul Exclamerat: Quid non ebrietas deſignat? &c. Horat: Sup: lit: Druck:

Nöchter dantz går altydh trögt. i. e. Som man elliest säger: **Dantzar mått er Maage/ och icke blå Mantel.** Man plågar och säya; Nemo ſaltat ſobrius, niſi forte

forte insanit. Och aff Tyskan: Furm eßen wirdt kein tantz. etc. Sup: lit: Dantz: Hung:

Ob.

Obedin til/ går otackad ifrå. i. e. **Tilbudin tiänst blyr altydh försmådd.** Dheraff haar och Erasmus sagt: Ad consilium ne accesseris antequam vocaris. Item: Aff Tyskan: Raht niemand den gebeten. etc. Videatur KongzB: Cap. 29. §. 1. ll. Inf: lit: Tilb:

Obedin giäst är icke altydh wälkommen. i. e. Dhen som obedin kommer in på ett laag/ hän får stundom skeela ögon. Han måste betrachta dhet som sägs i gemeena Versen: Assideat valvæ non invitatus honeste. Tyssken säger: Vngebetene gäste/ setzt man hinter die thür. etc. Sup: lit: Aff: Man: Inf: lit: Träg: Man säger och wedh sådan meening: Syr. 13. v. 13.

Obedna giäster låter man stå vthe. i. e. Idem: Sup: lit: Hwär:

Obewyst är snart dömbt. i. e. Når Klägaren intet kan bewysa/ så är swaranden fri/ effter Reg: juris: Actore non probante, reus absolvitur. Ty **om klaga wore nogh/ så funnes intet många oskyldiga.** etc. Sup: lit: Klag: Ney: Inf: lit: Om: Witn: Deut. 19. v. 15. Joh. 8. v. 17.

Od.

Odygd minskas intet. i. e. **Ondt Krydde förgås intet.** Vitia erunt donec homines. Haar Tacitus sagt: Tyskarna säya och: Laster kommen nicht aus der Welt. etc. Inf: lit: Ogr: Ondt: Matth. 13. v. 25.

Odygd

Syr. 20. v. 9. **Odygd smyger offta in vnder dygdemantel. i. e. Laster få offta dygdenampn.** Och heeter som Seneca haar sagt: Scelera fauſtus ſucceſſus honeſta facit. Item: Vitia nobis ſub virtutum nomina ſubrepunt. Idem: Sup: lit: Aff: Last: Nöd:

Prov. 11. v. 22. **Odygden hielper ingen ſminck. i. e. Lyka hwad man förgyller på gåselorten/ så är ändå skarn i grunden.** Ehwadh färgor man beſtryker odygden medh/ så är hon lykwål ond at döllia. Mala ætas nulla invenit delinimenta. Item: Pulchrum ornatum turpes mores cæno plus polluunt. &c. Schöne kleider können die vntugend nicht bemanteln. etc. Sup: lit: Barn: Förg: Hwar:

Prov. 31. v. 10. & ſeq: **Odygd giör tungt leſwerne. i. e.** Dhen som leſwer i laster/ han haar en swår börda på Sammweret. Dherföre haar och Cicero sagt: Non poteſt jucundè vivi, niſi cum virtute. Och aff Tyskan: Ohne tugend iſt ein armes leben. etc. Sup: lit: Dygd:

Eſai. 5. v. 8. 9. **Odryg dråßel/ som ökas medh wåld. i. e.** Dhen Skattkammar som fylles medh Underſåternas preſs och plågande/ han räcker intet längre. Plinius haar fördhenskul kallat dhet: Spoliarium civium, & prædarum receptaculum, &c. Wedh lyka meeningh sägher man och:

Prov. 10. v. 2. & Cap. 16. v. 8. **Odrygt Wisthws/ som sanckas medh orätt. i. e. Illa fånget/ snart förgånget. etc.** Sup: lit: Ill: Inf: lit: Or:

Offta

Offt.

Offta flytt/ får sällan rooth. i. e. Dhen Steen som altijdh wältras han mosas intet. Dherom haar och Erasmus sagt: Planta sæpius translata, non coalescit, &c. Fab: de arbore tralaticâ. Inf: lit: Ing: Steen:

Offta ligger ormen vnder blomsterbusken. i. e. Ondskan gömmes offta vnder skönheet. Dheraff plägar man och säya: Äpplet är rödt/ men matken är dher inne; Pijgan är skiön/ men haar ett elakt siñe. Item: Trollen boo offta i heligom Hwsom. etc. Sup: lit: Fägr: Myck: Od: Inf: lit: Troll: Äppl:

Offta kommer Eld i Sootharens hws. i. e. Som man ellieſt plägar säya: Smeeden haar offta elack yxa. etc. Inf: lit: Skom: Smeed:

Offta bryta/ ökar straffet. i. e. Dhen offta syndar/ han fördublar sitt sträff. Frequens delictum pænam auget. Eraſ: Item: Crudelem medicum intemperans facit æger. Publ: Tyskarna säya: Voriger muht wil/ schärffet die straffe. etc. Sup: lit: Jw: Inf: lit: Stoor: Sap: 6. v. 7.

Offta wäxer Klinte/ dher Hweetet war säädt. i. e. Ogrääs wäxer fulle oplantadt. Item: Ondt kommer fulle okalladt. etc. Inf: lit: Ogr: Ondt: Matth. 13. v. 25.

Offta

1. Sam. 17. v. 50. Offta fångas stoort Diwr aff en lijten Hundh. i. e. Achta ingen fiende för ringa. Derom haar fördenskul Poëten sagt: A cane non magno sæpè tenetur aper, Ovid: &c. Sup: lit: Acht: Ljt: Når: Ring: Små:

Prov. 21. v. 31.

Prov. 1. v. 17. Offta finnes gott Hierta vnder Räfwekappan. i. e. Liist och vprichtigheet/ sämias fulle vnder en Peltz/ när båda tydigt brukas. etc. Sup: lit: Hwar: Ing: Liist:

Matth. 7. v. 8. Offta tiger man til sin egen skada. i. e. Ingen gieer Dumbe Lamb. Man blyes offta at tala i sin egen saak / och tager dheraff skada: Som heeter aff Erasmo: Friget quem petere piget, &c. Sup: lit: Ing: Nöd: Tyd:

Psal. 49. v. 14. Offta roosas Mannen dödh/ som aldrig gaff något Brödh. i. e. Mången får loff för liitet och skam för alz intet. etc. Sup: lit: Mång:

Luc. 4. v. 43. Offra så i Capellet, at Kyrkian får något medh. i. e. Lägg icke alt på dhe små Altaren/ at dhet stoora får något medh. Man får intet så mycket spendera på en/ at andra få intet. Keys: Trajanus skal hafwa lijknat sådant wedh Måltan/ dher han haar sagt: Fiscus est tanquam lien, quod eo crescente, reliqui artus contabescunt, &c. Eras: Wedh dhen meening plägar man och säya: Icke alt floth i Skomakaren/ sompt i Hwden. etc. Tyskarna säya: Man mus S. Petter nicht so viel geben / das S. Paul dahinden bleibe, etc. Sup: lit: Ick:

Offta

Offta händer otänkt. i. e. Mycket skeer som aldrig tänktes. Dheraff säger man och: Ac idit in puncto, quod non speratur in anno, &c. Tyskarna säya och: Vnverhofft kumpt offt. etc. Sup: lit: All: När: Inf: lit: Roos: Prov. 27. v. 1. Syr. 18. v. 26.

Ofryadh häls för frycheet. i. e. Dhen ensam är/ han råder och allena om sitt. Cicero haar dherom sagt: Libero lecto nil jucundius, &c. Aff Tyskan säger man: Vngefreyet/ vnverwerren. Doch råder Paulus ett annat/ dher han säger: Præstat nubere quàm uri. **Bättre giffta sigh än brinna. etc.** Sup: lit: Den: Enf: Älsk: 1. Cor. 7. v. 9. & seq: per totum.

Oförtrutet haar offta nutet. i. e. Dhen som ingen möda låter wara sigh för swär/ han winner offta dhet han söker. Poëten haar dherföre sagt: Semper tibi pendeat hamus, Ovid: Man sägher och: **Trägen winner. Item: Idken winner/ och icke sticken.** Och aff Tyskan: Vnverdroßen/ hatt offt genoßen. etc. Sup: lit: Idf: Inf: lit: Träg: Prov. 15. v. 18.

Ofortänkta giäster/ få ofortänkta rätter. i. e. När en oförmodeligh giäst kommer vthi ens ährligh mans Hws/ så brukas dhetta til ändskyllan emoot stoort tractamente. Som man wille säya: En obedin giäst moste låta sigh nöya medh Hwßmans kost/ och hwadh som Wärden i hast kan komma til wäga. Elliest säger man och stundom giästen til föracht: **Rätterna som giästerna. Item: Sallaten effter munnen. Sådana**

giäster/ sådana rätter. etc. Och aff Tyskan: In bawren hören rüben. etc. Åsnan Tistel. etc. Sup: lit: Bränd: Inf: lit: Ruth: Sall: Skitt: Swrt:

Ogiordt blyr ospordt. i. e. Dhet som aldrigh skeer / kan ingen taala om. etc. Sup: lit: För: Hoot: Hött:

Matth. 13. v. 25. **Ogråås wäxer fulle owatnadt.** i. e. **Det onda kommer fulle okalladt.** Dherom lyder och gambla Verſen: Non citò decreſcit mala planta, ſed uſq; vireſcit. Item aff Senecâ: Nullum caruit exemplo nefas. Som man ſade: **Dhet onda yttrar sigh fulle. Paddan får och framgång.** Tyskarna plåga och ſåya: Böſe art verleüret ſich nicht. etc. Sup: lit: Nätzl: Od: Inf: lit: Oſ: Ondt:

Matth. ut ſuper: **Ogråås wäxer bland Hweetet.** i. e. Skalkar finnas bland Daunemän. Sup: lit: Hwar:

Ok.

Eſai. 28. v. 19. **Ook hörer på owaan Swijn.** i. e. **Straffet skrämmer skalcken.** Straff och twång håller odygd inne. Dherföre haar och Poëten ſagt: Oderunt peccare mali, formidine pœnæ. Horat: &c. Inf: lit: Straff:

Rom. 13. v. 3. 4.

Thren. 3. v. 17. **Oket dragg bäſt aff ungdomen.** i. e. Dhen ſom i tijdh wänier sigh wedh ondt/ han kan ſå mycket bättre dragat. Dheraff säger man och: **Wahnan giör hördan lätt.**

Dio ny-

Dionyſius Syracuſ: ſkal hafwa ſagt/ ſedhan han är blefwen Regimentet qwitt: Quàm beati ſunt, qui à puero infelices fuere. &c. Stob: Inf: lit: Waahn:

Okiänd man giffs inga witzord. i. e. Man troor intet lätteligen dhen man intet kiänner / ſerdeles i wittneßmåål. etc. Dom: Regl:

Okiänd ſiwka är ond at boota. i. e. Dhen Kranckheet ſom man intet förſtår/ hon är och ſwår at curera. Dherföre haar och Poëten ſagt: Non intellecti nulla eſt curatio morbi. är fördhenſkul **oſäkert at wara Läkiarens läreſpåån.** Tyſkarna ſäya dheraff: Wer in cognoſcendo irret/ der mus auch in curando fehlen. etc. Inf: lit: Ondt:

Olaga ſång/ är oſång. i. e. Dhet ſom ſåås vthan Laag/ dhet går medh Laag tilbaakar. Och quadrerar då vppå dhen gamble Verſen: Et redit ad dominum quod fuit antè ſuum. &c. JordaB. 1. S. 1. Ll.

Olyka Sök/ giör krokotta ſohror. i. e. När dhen ena maaken wil fram/ och dhen andra tilbaakar/ dhet giör ett galet Hwßhåld. Man ſäger fördhenſkul medh Eraſmo: Quæ naturâ diverſa ſunt, voluntate conjungere grave eſt. Och dherföre är bäſt at föllia Poëtens rådh/ ſom haar ſagt: Amicitias tu tibi junge pares. Ovid: Tyſkarna ſäya medh dhen meeningen: Kalbfleiſch vnd Kuhfleiſch kochen nicht gleich. etc. Sup: lit: Hwart: Luſt: Syr. 13. v. 18. 19. & Cap. 26. v. 10.

Olyckan ryder til hys: Men går bortt til footh. i. e. Dhet onda kommer hastigt/ men går långsampt bortt. Tyskarna säya och: Das vbel kompt geritten/ vnd geht zu fus wieder weg. etc.

Olycka/ är ingen frögd. i. e. Mootgång är en slätt lust: Hon är intet bättre än hon heeter. Om dhem som äre något olyckelige vthi dheres actioner/ haar Erasmus sagt/ at dhe äre Quartâ lunâ nati, i. e. Dhe äre födde i ett ondt tekn. Item: Domi habent equum Sejanum, &c. Agell:

Matth. 13. v. 25. **Olycka/ Håår och Naglar/ wäxa hwar dagh til.** i. e. Som man sade: Ogräs wäxer fulle owattnadt. Item: Dhet onda kommer fulle okalladt. etc. Sup: lit: All: Hwar: Ogr: Ondt:

Syr. 37. v. 22. **Olycka giör wijst folck rådhlöst.** i. e. När en är stadder i ångest/ weet man intet sielff at råda sigh; Fast han elliest/ och vthan nöden är wijs och klook nogh/ och kan medhdela androm goda och nyttiga rådh. Heeter fördhenskul som Terentius haar sagt: Omnes cùm bene valemus, &c. Och på Swänska: **Alla weeta godh rådh / så när som dhen i wåndan står.** etc. Sup: lit: All: Gott: Nöd:

Syr. 4. v. 34. **Olåtigh Man/ giör Hwset skam.** i. e. Dhen altydh gnarrar och låter illa i sitt Hws/ han skiämmer vth sigh sielff/ och giör sitt Hws en waanheeder. Dherföre råder och Syrach/ at man icke skal wara ett leyon i sitt Hws. ꝛc.

Om

Om.

Om Soon wore klädd i Gyllendwk/ så lägger hon sigh ändå i skarnet. i. e. Paddan blijr wedh sin art. Hon achtar hwarken åhra eller heeder. Dherpppå lyder och gemeena Versen: Sus magis in cæno gaudet, quàm fonte sereno. Item: Simia in purpurâ, &c. Eras: Sup: lit: Fast: Narr: Inf: lit: Soon: 2. Pet. 2. v. 22.

Om Nunnor swettade Wiroch/ så rökte man offta i Closiren. i. e. Man kan fulle wara kostfrij på dhet som intet duger. Dhet man kan haa vthan Penningar. Dhet kan man och fållia för gott köp. etc. Sup: lit: Man:

Om Åskian intet wore/ så hade man ingen fredh för småtroll. i. e. Straffet skrämmer skalken. Som man wille säya: Om straff icke wore/ så förderfwades mången aff Paddor. Cicero haar dherföre wål sagt: Refert omnium, in malos animadverti. Som man wille säya: Dhet är nyttigt/ at paddor få skam. etc. Sup: lit: Oof: Inf: lit: Straff: Åsk: Rom. 13. v. 3. 4.

Omild böön bijter intet. i. e. Syndigh böön blijr aldrigh hörd. Dhet man önskar/ och beder illa för sin nästa/ är en fåfång böön/ effter hon intet går aff troon och ett bootfärdigt Hiärta. Ellest plägar man och säya: **Jw wärr man önskar Geeten/ jw bättre hon trijffz. etc.** Sup: lit: Jw: Esai. 1. v. 15. Prov. 26. v. 2. Matth. 10. v. 12, 13.

Syr. 12. v. 3. **Om tack gulle Penningar/ så hölles hon offta inne.** i. e. Så wore dhet intet så gemeent at tacka. etc. Inf: lit: Tack:

Matth. 20. v. 12. **Om Afwund wore Febris, så wore heela Werlden siuk.** i. e. Afwund är nw så gemeen / at ingen är snart frij. Dheraff säger man icke obilligt: **Afwund är intet bättre än hon heeter.** Dhet haar och Poëten meent i fölliande Verser:

Si foret invidiæ rabies certissima febris,
Certè jam dudum mundi obijsset opus. &c. Lindeb:

Sup: lit: Aff:

Deut. 19. v. 15. Hebr. 10. v. 28. Joh. 8. v. 17. **Om klaga wore nogh/ så funnes intet mången oskyldigh.** i. e. Om dhet giorde fyllest at angifwa ett klagemåål/ så komme mången ährligh man på förderff. Dhet samma haar och en Scribent sagt: Quis innocens esse poterit, si accusasse sufficiet? Ammian: Heeter fördhenskul aff en Reg: juris: Asserenti incumbit probatio. **Klagan wil wara bewijst. etc.** Sup: lit: Klag: Ney: Ob: Inf: lit: Wittn:

Omogen frucht ruttnar snart. i. e. Oskyldigt rådh haar intet beståndh. Cicero haar dherföre sagt: Subita incrementa non sunt fructuosa. Item: Quæ serò contingunt, magnifica. Eras: Quod citò fit, citò perit. Curtius. En Poët haar här om wål sagt:

Quæ

Quæ citò fert fructum, fructu citò deficit arbor,
Durant longinquum, non properata nimis. &c. Lindeb:

Tyskarna säya och: Spähte obst wehret am längsten. Was bald reiff helt nicht steff. Item: Was gähe kumpt / währet nicht lang. Hÿt lyder och dhet man elliest plägar säya: **Alt för klookt Barn lefwer intet länge. etc.** Fab: de cucurbitâ & palmâ. Sup: lit: Klookt:

Om alt folck wore klookt/ så fåldes inga Narrebiällror. i. e. Som man wille säya: **Om alla Narrar wore döde/ så räckte ingen wÿßdom til. Men Narreskipet finns** (dy wär:) **i alla hambnar.** etc. Sup: lit: Narr: Jacob. 3. v. 2.

Ombytt arbete lättar mödan. i. e. **Ombyte giör lustmähte.** Delectat varietas. Item: Alternis facilis labor. Virg: Amant alterna Camænæ. Idem Virg: Man leedz snart wedh enahanda. Man säger och medh Publio: Jucundum est nihil, nisi quod reficiat varietas. Item: Vicissitudo jucunda. &c. Tysken säger och: Abwechslung ist am muhtig. etc. Sup: lit: En: Hward:

On.

Onda Flugor förderswa godh Salva. i. e. **Narren skämmer bortt mycken wÿßheet.** Sup: lit: Narr: Pred. 10. v. 1.

Ond Barn gieer man offta största brödstycket. i. e. Man wäyer stundom Paddan/ at stilla hennes ondska. Tyskarna säya: Den frommen legt man ein küßen vnter/ dem schalchen zwey. etc.

Prov.30. v. 23. 3.Reg.12.v. 14. & seq:

Ond styrßel sätter aff säthet. i. e. Som man wille säya: **Stränga Herrar regera intet längie.** Man sägher fördhenstul meh Erasmo: Valet castigatio, cui mixta est mitigatio, &c. Sup: lit: Alltf: Inf: lit: Ström:

Syr.32.v. 3. 4.

Ond reeda/ tinga och intet breeda. i. e. Som man wille säya: **Dhen som wil kiöpa vthan Penningar/ han måste gå på dhet torget/ som intet är faalt.** aff Tyskan sägher man och: Was hilfft das man gelaw dinget / wen man vbel bezahlt. Sådant kallas fördhenskul aff Plauto: Græcâ fide mercari, &c. Sup: lit: Den: Inf: lit: Ord:

Prov.6.v.3. 4. f.

Ondh giäldenär skal man offta kräffia. i. e. Som man wille säya: **På en hård knagg/ hörer en swår klubba.** Man säger fördhenskul aff Erasmo: Duro nodo durus cuneus, Item: Mala nomina sæpè sunt compellanda, &c. Och aff Tyskan: Böse bezahler mus man offt manen. etc. Sup: lit: Aff: Inf: lit: Pää: Swart: Tag:

Psal.120. v. 6. 7. Prov.20. v. 3.

Ond Granne är en dagligh Skärseldh. i. e. Dhet är en stoor wedermöda/ at boo hoos arga och orooliga Menniskior. Dheraff haar och Erasmus sagt; Vicinitas mala instar

infor-

infortunij est. &c. Tyskarna säya: Ein böser nachbawr ist ein fegteüssel. etc. Lääs här om Erasmi långa discurs. Chil: 4. Centur: 5. Fol: 757. Sup: lit: Hög: Mång:

Ond begynnelse taar sällan godh ända. i. e. Som man sade: **Illa böriadt / illa lychtat.** Schrifften säger fördhenskul/ at man intet måste göra dhet onda/ at dherypå må föllia dhet goda. Non facienda sunt mala, ut eveniant bona. Man säger och medh Erasmo: Mali principij rarò bonus exitus. Orsus mali, finis malus. Flagitiorum turpis exitus. &c. Man säger och skämptswijs: Sicut vixit, ita morixit. Tysken säger: Wie der anfangk/ so der außgang. etc. Fab: de Simio rege. Sup: lit: All: Inf: lit: Ondt: Wåld: Rom. 3. v. 8.

Ond Qwinna är Helfwetes portnagel. i. e. En försmaak aff Helfwetes plåga. Man säger fördhenskul om dhem som i dheres åchtenskap illa förlijkas / slås och rifwas. etc. Syr. 25. v. 22. & seq: Prov. 21. v. 9. 19.

At dhe här byggia Hälfwetet; Dhet är/ dhe göra dher til beredelse här i Werlden/ och få här en känsla dheraff. etc. Tyskarna säya: Wer ein bös Weib hatt / der betarff keines Teüffels. Item: Alte Weiber beschorn seind des Teüffels jegehorn. etc. Sup: lit: Hårdt: Inf: lit: Rööf: Twåå:

Ond Hand som icke wil wäria Hufwud. i. e. Elack Undersåte/ som icke wil hielpa förswara sin Öfwerheet. etc. Sup: lit: All: Rom. 13. v. 1. 2. 1. Pet. 2. v. 13. 14.

Ond giärning haar wittne i barmen. i. e. Dhen illa gör/ han bär altijdh ett gnagande samweet medh fruchtan. Dherom haar för- Psal. 53. v. 6.

dhenskul en Poët vthi föllande Vers wäl sagt/ beskrifwandes dher medh Tyranners art och egenskap.

Sors ista Tyrannis
Convenit, invideant claris, forteſq; trucident:
Muniti gladijs vivunt, ſeptiq; venenis;
Ancipites habent arces, trepidiq; minantur. &c. Claudian:

Inf: lit: Ondt:

Ond giömmare/ giör många Tiufwar. i. e. Som man ellest sägher: **Tilfälle giör tiufwen.** Occasio facit furem. Eras: Och heeter fördhenskul som man plägar säya i Scholan: Rem tuam custodi. Tyskarna säya: Guhte hüt/ behelt sein guht. etc. Inf: lit: Tilf:

Syr. 39. v. 26. & seq: Item: v. 39. 40. & Cap. 42. v. 26.

Onda seeder giöra godh Laagh. i. e. Ondskan gieer orsaak til goda stadgar. Ex malis moribus creantur bonæ leges. Tyskarna säya: Auff bösen sitten fallen guhte gesetze. etc. Sup: lit: Alldr:

Onder äther sin egen frucht. i. e. Dhen som omgår medh dhet onda/ han får och nyttan dheraff. Malevolus semper suâ naturâ vescitur, &c. Infer: hac lit: Inf: lit: Ondt:

Psal. 7. v. 15. & seq: Matth. 13. v. 30.

Ond Qwinna är daglig Skärßeld. i. e. Ut super: Helfwetes Porttnagel. Hon är som en Flinnta; Jw meehr man fåås wedh henne/ iw meehr sputar hon Eld ifrå sigh. Hon kallas dherföre för sin ondska skul/ aff

Syr. 26. v. 10.

Syrach

Syrach en Scorpion. Dhen wedh sådant onda råkar/ han må wäl siunga dhen gambla litanian: A muribus & furibus, & malis mulieribus, libera nos Domine, &c. Eller och gripa til dhet receptet som beskrifwes Sup: lit: Den: För dhem som få ondt om Sundagen. etc. Eller och låhra henne exemplet om dhen onda Qwinnan/ som en gång baar Sadelen/ och bleff dher igenom from. etc. Super: hac lit: Sup: lit: Den:

Ond Qwinna hiälper ingen åthgiärning. i. e. Som man wille säya: Dhr Helfwetet är ingen förloßningh. Ex inferno nulla redemptio. Dheraff haar och en Poët sagdt: Morosa, & discors, vel mortua litigat uxor. i. e. Hon tyfwar i Döden. Dhet måste wara klipt. etc. En gammal Philosophus Secundus benämbd/ skal och på tilfrågan (hwad en ond Qwinna wore) hafwa beskrifwit henne medh åthskillige många nampn. Nembl: Viri naufragium; Domus tempestas; Quietis impedimentum; Vitæ captivitas; Quotidianum damnum; Voluntaria pugna:; Bellua conviva; Leæna complectens; Animal malitiosum; Necessarium malum, &c. Om sådana måtte då fuller önskas med Diogene, som (när han en gång år blefwen warße/ at några Qwinfolck wore vphängde vtht ett Träd) haar sagt: Utinam & cæteræ arbores similem ferrent fructum, &c. Eras: in Apopht: Sup: lit: Den: Hustr: Krook: Kår: Inf: lit: Styr: Syr. 25. v. 22. & seq: per totum.

Ond Ägg/ elacka Ungar. i. e. Ond rooth elack frucht. Mali corvi, malum ovum, Gell: E squilla non nascitur rosa. Eras: Item: Prolem probam haud pater progeniet improbus, Plaut: Och aff Poëten: Luc. 6. v. 44.

neg.

Neq; imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam,
&c. Horat:

Tyskarna säya och: Ein eül haecket kein blafus. Item: Wie der vogel ist/ so leget er auch eyer. etc. Sup: lit: Art: Infer: hac lit:

Syr. 25. v. 31. 32. **Ond Munn wil haa starckan Rygg.** i. e. Dhen som haar en oförsktämd Munn/ han må intet stoort vndra/ at honom biudz hugg på Ryggen. Dheraff haar och Erasmus sagt: Lingvæ temeritas pervenit ad gladios, &c. Infer: hac lit: Inf: lit: Tung: Try:

Syr. 28. v. 16. ad finem. Jacob. 3. v. 8. 1. Pet. 3. v. 10. **Ond Tunga giör wäneskilnad.** i. e. En sqwaldrande Tunga förstörer offta godh wänskap/ och kommer mycket ondt åstadh. Tyskarna säya fördhenskul: Wer fewr im munde hatt/ der speyet flammen. etc.

Syr. 25. v. 31. 32. **Ond saak giör elack treffnad.** i. e. Ingen wälsignelse föllier medh ond giärning. Dheraff haar och Erasmus sagt: In malâ causâ omne patrocinium infelix est. Item: Nemo malus felix est. &c. Juvenal: Man säger fördhenskul: **Ehuru man förgyller gåselorten/ så är ändå skarn i grunden.** etc. Sup: lit: Förg: Inf: lit: Ondt:

Matth. 7. v. 16. & seq: **Ond rooth bär elack frucht.** i. e. Ut Superius. Man hämptar intet fijkon aff Thörne. etc.

Sap. 4. v. 12. **Ond giärning får snart fölliare.** i. e. Dhet onda låhrer sigh snart. Och som Tysken säger: Böse exempel werden bald gefolget. etc. Sup: lit: Ab: & Infer: hac lit:

Ond Qwinna bär Swärdet i Munnen. i. e. Hon brukar en elack Munn/ dherföre får

får hon och något på muntaskan. Gladius ineptæ mulieris, est lingva impudica. Dherom haar och Poëten sagt:

Cùm mulier sævo gladium gestabit in ore,
Nullum vaginam tundere, crimen erit. &c. Gland:

Wedh sådan meening säger och Tysken: Ein böses Weib führt das Schwerdt im Maul / drumb wirdt ihr offt auff die schede geklopffet. etc. Sup: lit: Mång: Try: & Super: hac lit:

Ondskan giör sigh sielff wärst. i. e. Som man sade: Dhen som onder är/ han kiänner mäst sielff dheraff. Seneca haar och dherom sagt: Malitia ipsa maximam partem veneni sui bibit. Aff Tyskan sägs och: Böse leüte schaden sich selbst am meisten. etc. Super: hac lit: Syr. 30. v. 26.

Ond Qwinfolck haa skarp Ättikia. i. e. Dhe haa skinn på Näsan. Dhe fräsa omkring sigh/ som onda Rattor. Dheraff säger man och billigt: Ond rooth bär elack frucht. etc. Super: hac lit: Luc. 6. v. 44. Matth. 7. v. 16. & seq:

Ondt Öga skal intet gott see. i. e. Man får intet låta hwar man see/ dhet man intet giärna wil mista. Dawid fick see Uriæ Hustrw / som kostade Uriæ Lyff. etc. Sup: lit: Fatt: 2. Sam. 11. v. 2.

Ondt rådh är rådaren wärst. i. e. Dhet går gemeenligh öfwer honom sielff vth/ och faller på hans egen Jäßa. Dhervppå lyder och Versen: In caput authoris facinus plerumq; Esa. 33. v. 11. 2. Sam. 17. v. 23.

Esth. 7. v. 9. 10. Prov. 12. v. 20. Syr. 14. v. 1. rumq; redundat. Item aff Livio: Prava consilia in authoris caput recidunt. Malum consilium, consultori pessimum. Eraſ: Item: mali malè pereunt. &c. **Ondt rådh giör ondt Samweet. etc.** Läås Hiſtorien om Ahitophel, Haman och Perillo. &c. Fab: de Lupo & Vulpe. Item de Aucupe & angve. Sup: lit: Falſkh: & Infer: hac lit:

Sap. 4. v. 12. **Ondt exempel giör wägh til wärre.** i. e. Når Synden blir oſtraffad. Dheraff man och ſåger: Maxima peccandi illecebra, impunitatis ſpes. Item: Impunitas, ſcelerum omnium nutricula eſt. Heeter altſå: Reipublicæ intereſt, ne delicta maneant impunita. Item aff Senecâ: Lenitas, improbitatem alit atq; corroborat. Aff Publio ſåger man och: Juvat culpam qui peccatum præterit. Men Cicero haar ſagt: Salutaris ſeveritas, vincit inanem clementiæ ſpem. &c. En Poët haar och ſådant wäl affmåladt i följlande Vers:

Plus ſæpè nocet patientia regis
Quàm rigor: Illa nocet paucis; hac incitat omnes,
Dum ſe ferre ſuos ſperent impunè reatus. &c. Gunth:

Sup: lit: Ab: Den: Lijk: Inf: lit: Oſtraff: Såd:

Ondt rådha når rådaren ſtår i wådha. i. e. Dhet är intet gott at gifwa rådh/ når rådhſlaget haar fahra medh figh. Defuturi ſunt qui ſvadent, ſi male ſvaſiſſie periculum ſit. Haar Curtius ſagdt: Item aff Eraſmo: Non ſemper tutum regibus optima dare conſilia. &c. Infer: hac lit:

Ondt

Ondt ryska dhen skallotta. i. e. Som man sade: **Dher intet är/ dher haar och Keysaren sin rätt förlohrat.** Eraſmus haar dherföre sagt: Calvum depilare vanum est. Item: Nudum vestibus spoliare. Ludov: Viv: Tyskarna säya: Wo kagl ist/ da kan man keine Haar außrupffen. etc. Diogenes skal en reesa wara bannad aff en skallottan/ och dher til icke annadt hafwa swaradt; än dhetta: Sapientes sunt crines tui, qui à tàm sceleſto capite fugerunt, &c. Sup: lit: Den: Der: Fatt: Inf: lit: Tigg: Job. 22. v. 6. Prov. 22. v. 22. 23.

Ondt Krydde förgås intet giärna. i. e. Som man sade: **Ogräs wäxer fulle owattnadt.** Dheraff säger man och: Mala herba non facilè eradicatur. Och aff Plauto: Deteriores mores increbeſunt indies. Malum vas non frangitur. Eraſ: Item; Vitia erunt donec homines. Tacit: &c. Tysken sägher: Unkraut vergeht nicht. Böse art veleüret sich nicht. etc. Dhet onda ökas altijdh. Sup: lit: Ogr: Matth. 13. v. 25.

Ondt rychte blir snaraſt trodt. i. e. Som man sade: Onda tijdender troor man snart/ och lijka som fägnas dher wedh. etc.

Ondt Barn qwäder elacka Wijsor. i. e. **Onder giör ondt proff. Ond root/ elack frucht.** Mali corvi malum ovum, Eraſ: &c. Super: hac lit: Luc. 6. v. 44.

Ondt Barn är Faderens laſt. i. e. Ett odygdigt Barn är Föräldrarna til beswär. Som en Poet haar sagt: Syr. 22. v. 4. 5.

Ut fumus visum, dentes ut ladit acetum:
Sic natus patri, qui malus est, gravis est. &c. Gland:

Prov. 12. v. 9. Syr. 7. v. 4. 5. **Ondt flyga vthan wingar.** i. e. Slå stoort vppå vthan tilhörige medel. Tyskarna säya: Wer nichts hatt/ kan nicht viel spendiren. &c. Sup: lit: Arm: Flyg:

Pred. 7. v. 15. **Ondt och gott måste hållas.** i. e. Then som gieer sigh i leeken/ han måste leeken thola. Goda och onda daghar måste lijdas. etc. Sup: lit: Ded: Den: Man:

Prov. 13. v. 24. **Ondt låhra gammal Hund kuhra.** i. e. låhra konster. Canis vetulus difficilè potest assvescere. Eraſ: Item: Mortuum curare, & senem erudire idem est. Haar Diogenes sagt: Man säger och: **Ondt wänia gammal Hundh i bandh.** Item: **Gambla Träå låta intet böya sigh.** Then som intet låhres vngt/ faller åhren mycket tungt. etc. Tyskarna säya: Alter Hund ist bös bendig zu machen. Item: Was henſel nicht lernen kan/ das lernet hans nimmermehr. etc. Sup: lit: Den: Gamm:

Prov. 22. v. 6. **Ondt hålla then Swijnet vthe/ som inne är waant.** i. e. Waanen är onder at kaſta i wråå. Taurum tollet, qui vitulum tulerit. Eraſ: Som man wille säya: **Then som böriar medh Nåål/ han lychtar och fulle medh Silffr Kåål.** Item:

Item aff Tyskan: Wer ein Kalb stilt/ der stilt auch wol eine Kuh. etc. Inf: lit: Waan:

Ondt struda moot Olyckan. i. e. När mootgången haar fått öfwerhanden/ är han önd at fördrifwa. Act. 9. v. 5.

Ondt spiärna moot vdden. Adversus necessitatem; ne Dij quidem resistere possunt. Eras: &c. Tyskarna säya: Wer kan wieder vnglück/ wens Haws vol ist. etc? Sup: lit: Hwem; Nöd; & Infer: hac lit:

Ondt rådh födher feel. i. e. Som man sade: **Gålet rådh böriar fallet.** Error consilij; est principium infortunij. Eras: Item aff Cassiodoro: Fraudis sagittæ in doloſum sagittantis verticem redire solent, &c. Sup: lit: Den: Falsth: & Super: hac lit: Prov. 12. v. 20. Esa. 33. v. 11. 2. Sam. 17. v. 23.

Ondt öder sigh sielfft. i. e. Dhet onda förderfwas vthan tilhielp. Malum seipsum perdit. Aristot: Mali male pereunt. Eras: Tysken säger: Böfheit zerstöret sich selbst. etc. Super: hac lit; Sup: lit; Ond: Syr. 25. v. 31. 32.

Ondt rådha når rådh intet giäller. i. e. När ett gott och wälmeent rådh intet blyr wäl vptaget/ är fåfängt at sittia i rådslagh. Xerxes skal hafwa sagt åth sina Rådzherrar: Ne videar meo tantum consilio usus, ideo vos vocavi; Sed parendum magis esse mentote; quàm svadendum, &c. Val: Item Eras: in Apopht: Men här emoot haar Homerus skrifwet en Vers, som är wärd aff en Regent vthi rådslagh at tagas i acht: Ipse ô rex, benè consulito, & pareto vicissim, &c. Super: hac lit: Syr. 37. v. 23.

Ondt truga dhen tredska. i. e. Ondt jaga medh tröga Hundar. Ty medh dhen Hund man skal draga til skogs/ beetes intet mång Diwr. Man kan och fulle leda Oxen til brunns/ men icke trugan til at dricka. etc. Sup: lit: Den: Inf: lit: Trög:

Prov. 29. v. 19.

Ondt tyta genom en giärdzgård/ dher ingen tytar emoot. i. e. Ondt älska/ dher ingen älskar igen. Dherföre heeter dhet och: Amans vult redamari. Item: Amor amore venditur. Eraſ: Man plägher och säya: Amor debet eſſe reciprocus. &c. Ondt roopa när ingen wil swara. In Summa: Ondt hålla wänskap när ingen röhnes igen. Tyskarna säya dherom: Lieben iſt süs/ wen die jegenliebe folget. Item: Nachbawr vber den zaun/ nachbawr wieder hervber. etc. Sup: lit: Kärl: Infer: hac lit:

Jacob. 2. v. 8. Matth. 5. v. 43. 44.

Ondt döllia dhet hwar man weet. i. e. Dhet ſom är kommet i hwars mans munn/ dhet är intet gott at tysta neder. Heeter fördhenſkul: Adverſus ſolem ne loquitor. Item: Manifeſtis ne repugnes. Eraſ: Sådant haar han kallat Lippis & tonſoribus notum. &c. Tyskarna säya: Verleuchne nicht was jederman bekannt. Item: Es wißen die Kinder auff der gaßen. Och på Swänska: Dhet weet ingen/ vthan Gudh och hwar man. etc. Sup: lit: Han:

Syr. 13. v. 31.

Ondt i Hwſe/ der ingen är Kwſe; Hälfften wärre/ dher hwar man är Herre.

i. e. dher

i. e. Dher ingen Öfwerheet är i Landet/ dher går alt galet til: Men wärre dher alla willia rådha. Cicero haar dherom sagt: Multitudo imperantium Cariam perdidit. Imperium populare ventosum est. Idem: Fab: de consilio cornicis. Sup: lit: All: Nat: Rom. 13. v. 1. 2. 1. Pet. 2. v. 13. 14. 15.

Ondt blifr sällan olöhnt. i. e. Dhen illa giör/ han undslöper intet straffet. Maleficium impunitate non elabitur. Omne malum vindicta manet. Flagitiorum turpis exitus. Eras: Nemo malus felix. Juvenal: Cernit Deus omnia vindex, &c. Aff Tyskan sägher man: Das böse bleibt nicht ungestraffet. Item: Gott sehets Gott richtets. etc. Inf: lit: Straff: Syr. 7. v. 1. 2. 3.

Ondt är snart giordt/ men seent bootadt. i. e. Dhet onda låter lätt göra sigh: Men dher wil konst til förswaradt. etc.

Ondt blifr intet gott/ förr än halfwa wärre kommer. i. e. Man saknar intet dhet onda / förr än man får ett wärre. Dheraff plägar man och säya: Alltid wärre som effter kommer. Ondt Barn giör Faderen from. Som man wille säya: Dhet seenare giör dhet förra heeligt. Præsentia invidiâ, præterita veneratione prosequimur. Vell: Paterc: Item aff Plauto: Tum deniq; homines nostra intelligimus bona, quum quæ in nostrâ potestate habuimus, ea amisimus. Och aff dhen gambla Thucydide: Præsens imperium subditis semper grave, &c. Ty dhet går gemeent så til: När man haar gult häär / så wil man haa krwsat. ett. Sup: lit: Man: Infer: hac lit: Inf: lit: Wärr: Prov. 20. v. 14. Pred. 6. v. 7.

Ondt läggia dhet i 2. Sängiar/ som skal i een. i. e. Förstås i gemeen de fato conjugij: Effter som all åchtenskap giöras i Himmelen; Dher emoot intet Giffter-mål kan lyckas. Är altså fåfångt/ at man i sådana fall annorlunda årnar/ än Gudh dhet behagar och förordnar. Tyskarna säya fördhenskul wedh sådhan meening: Beschärt/ bleibt vnerwährt. etc. Sup: lit: Gifft: Ick: Prov. 16. v. 9.

Ondt stiäla dher Bonden är sielfwer tiuff. i. e. Dhen ena Paddan weet huru dhen andra är til moodz. Bestia bestiam novit. Haar Erasmus sagt: Tyssken säger: Es ist bös stelen/ wo der wirdt ein dieb ist. etc. Sup: lit: En:

Ondt hålla dhen Penning i pungen som vth måste. i. e. Nöden och tarfwen öpna fulle taskan. Heeter fördhenskul: Gullet aldrigh så rödh/ dhet går jw vth för Brödet. etc. Sup: lit: Gull: Nöd:

Ondt stödia sigh wedh lwkande wägg. i. e. Lyta på olyst. Förlåta sigh på waahnmächtigh hiälp. Erasmus haar dherom sagt: In caducum parietem ne inclina. Arundine scipioni inniti. Idem: Magna est vanitas, aliquam ab ijs sperare tutelam, qui seipsos tueri non possunt. Lactant: Blir fördhenskul kallad: En machtlöös hiälp. Och aff Erasmo heeter dhet; Linum lino nectere. &c. Sup: lit: Lyt: Esa. 36. v. 6. 4. Reg. 18. v. 21. Ezech. 29. v. 6.

Ondt

Ondt kan och medh ondt fördrifwas. i. e. Som man wille säya: **Slå igen är intet förbudet.** Malo nodo, malus quærendus eſt cuneus. Eraſ: Remedio amaro bilem amaram diluunt. Haar Plutarchus ſagt: Malum malo medicari. Eraſ: Clavus clavo pellendus. Idem; Item; Contraria contrarijs curantur. Och aff Poëten: Armaq; in armatos ſumere jura ſinunt. &c. Ovid: Men Schrifften lährer oß annorlunda/ at man icke ſkal wedergiälla ondt medh ondt. etc. Infer: hac lit: Inf: lit: Slå; Wår: Matth. 5. v. 44. Rom. 12. v. 14. 17.

Ondt föder ondt. i. e. Dhet ena onda wåxer aff dhet andra. Aliud ex alio malum. Haar Terentius ſagt: **Ondt ſpinnes aff ondt.** Och aff Tyſkan: Ein vnglück kompt aus den andern. etc. Sup: lit: Krygh;

Ondt giöra både mycket och wål. i. e. Som man ſade: **Mång Järn i Elden tillyka/ brännas giärna.** Nemo poteſt ſimùl multa, eademq; bona facere. Eraſ: &c. Sup: lit: Giör: Mång; Prov. 19. v. 21.

Ondt plåcka Kirßebär medh Herrar. i. e. **Ondt giöra ſamlag medh dhen mächtiga.** Dheraff plägar man och ſäya: **Leyonebytet är ondt at pågå.** Dherwppå lyder och Verſen: Ceraſa cum Dominis non ſvadeo mandere ſervis. &c. Sup: lit: Ley; & Infer: hac lit; Syr. 8. v. 1.

Ondt wara wreder/ när ingen är rädder. i. e. **Wrede vthan macht/ har him**

hâle sammanbracht. Vana est sine viribus ira. Erasmus kallar dhet Fulgur ex pelvi, &c. Tyskarna säya: Wer sich nicht wehren kan/ der mus auch sein drewen lahn. Man plâghar och möta sådant wreedes hoot och stoora Ord medh dhet som Erasmus haar sagt: Ubi paveris impera. Item: Satis pro imperio, &c. Tyskarna säya och: Ohne starcker hand ist alle zorn umbsonst. Geringer leût zorn achtet man wenig. Zorn ohne nachdrück. etc. Inf: lit: Pråål: Stoor:

Ondt sittia millan 2. Eldar. i. e. Twå Fahrligheeter. Dheraff man och sägher:

Ondt råka millan hamar och städh. etc. Sup: lit: Han:

Prov. 7. v. 12. & seq: Cap. 9. v. 16.

Ondt wachta dhen Hönan som bortta wil wârpa. i. e. Dhet är något swårt at wachta dhen som giärna löper uthangårdz/ och noosar effter främmande maath. Sat sap: Inf: lit: Stul:

Ondt sälskap är ungdoms förderff. i. e.

Gal. 5. v. 9. 1. Cor. 5. v. 6.

Sådant man umgår / sådant lährer man. Ett skabbot Fåår smittar heela hoopen.

Prov. 1. v. 10. & seq:

Dheruppå lydher och gambla Versen Surgit origo mali, de turpi sæpè sodali. Item: Morbida facta pecus, totum corrumpit ovile. Uff Schrifften säger man och: En lyten Swärdeg syrer heela Degen. etc. Tyskarna säya: Wer sich bey frommen niedersetzt / er steht bey frommen auff. Item: Bey lahmen lernet man hincken: Beim Wein lernet man trincken. etc. Är fördhenskul bäst at sky ondt sälskap/ och föllia dhet som Erasmus haar sagt: Viro sceleſto, ne viæ fueris comes, &c. Sup: lit: Ett: Inf: lit: Ungd:

Ondt

Ondt låhrer sigh fulle sielfft. i. e. Naturen är altijdh til dhet onda benägen. Dherföre haar och Plautus sagt: Vitia, etiam sine Præceptore discuntur. Natura in vitium sequax. Plin: Item aff Poëten: Sed nos in vitium credula turba sumus. Ovid: En Scribent haar fördhenskul sagt: Docere homines difficile est, in errorem a, ducere facile est. &c. Dion: Tyskarna säya och: Das böse lernet sich leicht. etc. Super: hac lit: Ondt exempel. &c. Sup: lit: Ab: Last: Inf: lit: Säd: Sap. 4. v. 12.

Ondt gildra för gammal Räff. i. e. Som man sade: Dhet är ondt at draga strå för gammal Katta. Item: Gammal Räff går intet giärna på nätet. Dhe gambla præsumeres wara illklooke / och weeta at förebyggia list medh list. Dheraff man och säger medh Erasmo: Annosa vulpes vix capitur laqueo. &c. Sup: lit: Gamm: Man: Infer: hac lit: Inf: lit: Räff:

Ondt wachta dhet hwar man älskar. i. e. Dhet som wackert är / giädz hwar man äch / är fördhenskul så mycket swårare at wachta. Hieronymus haar dherom sagt: Difficile custoditur, quod multis placet. Elliest säger man och: Dhen som såår Arter wedh allmennewägen / han får intet alla ballior i Laadan. etc. Sup: lit: Fägr: Moog: Man sägher och wedh samma meening:

Ondt bedias dhet hwar man lyster. i. e. Dhet hwar man behaghar / är swårt at

begiära/ och wärve at få. Dheraff haar och en Scribent sagt: Stultus est, qui cupida cupiens cupienter cupit, &c. Ut prox: superius.

Prov. 11. v. 3. **Ondt blir snarast spordt.** i. e. Hwar man är nyfiken på onda tydender/ och hälst dhem man giärna hörer. Dheraff haar och Terentius sagt: More hominum evenit, ut quid sim nactus mali, prius rescires tu, quàm ego illud, quod tibi evenit boni, &c. Infer: hac lit: Sup: lit: Bäst: Giör: Handl: Inf: lit: Spörs:

Ondt swpa och blåsa tillika. i. e. En omöyeligh giärningh. Simul flare & sorbere, haud factu facile est. Haar Plautus sagt: Tystarna säya och: Twey ongleiche ding/ kan ntemand zugleich thun. etc.

Prov. 6. v. 27. 28. & seq: **Ondt båhra Eld i barmen.** i. e. Ondt fåås wedh Skiöktan. Super: hac lit: Sup: lit: Aff: & Infer: hac lit:

Judic. 9. v. 14. & ante. ced: **Ondt effter Grytor/ når man måste kooka i Hunderumpan.** i. e. Som man wille säya: Man sätter stundom en Padda til ett gott ämbete för nödh skul/ då man ingen annan haar wedh handen. Och dheraff säger man: Utendum est nocuis, ubi desunt luscinia. Eras: Man måste bruka Vgglor i mangel aff Nachtergaler. Item: Haar man icke Kalck/ så muhras medh Leehr. etc. Sup: lit: Haar: Man: Nöd:

Act. 9. v. 5. **Ondt simma moot strömmen.** i. e. Dhet är swårt at spiärna moot vdden/ eller stå dhen mächtiga emoot. etc. Super: & Infer: hac lit:

Ondt

Ondt rychte kommer snart vth. i. e. Thet onda blijr intet längie dölgt. Dherföre haar och Poëten sagt: Prov. II. v. 3.

Fama malum, quo non aliud velocius ullum,
Mobilitate viget, viresq; acquirit eundo. &c. Virg:

Ondt klåå sigh wedh Knüffzvdden. i. e. Syr. 8. v. 1. 2.
Ondt träta medh dhen mächtigha.
Superflua adversus rectores querela, &c. Eras: Sup: lit: Kongh: Infer: hac lit:

Ondt åtha Brödhlöss. i. e. Swårt at slåpas medh armod. Tyskarna säya: Eß ist bös eßen/ wen kein Brodt ist. etc. Sup: lit: Arm: Nöd:

Ondt föra Krüg vhr Böker/ och hämpta Barn vhr Apotheket. i. e. Som man wille säya: **Lärdom allena giör ingen Soldat:** Dher wil förfarenheet / moodh och mandom til. Barn åre och en Gudz gåfwa/ och luffzfrucht en Herrans skiänck. etc. Inf: lit: Wyßd: I. Sam. I. v. 4. Gen. 16. v. 2. Psal. 127. v. 4.

Ondt byggia på hwars mans gunst. i. e. Her omnes år intet at lyta på. Seneca säger fördhenskul: Favor vulgi instabilis. Tyskarna säya: Wer der gemeinen dienet / wirdt vom niemand gelohnet. etc. Sup: lit: Her: Syr. 7. v. 7. & seq:

Ondt Bodskap kommer tydh nogh. i. e. Man behöfwer intet hasta medh onda tydender. Man plägar fördhenskul säya: **Han kom tyd nog som hängdes wed Liws.** 2. Sam. 4. v. 10. & seq:

Aff Tyskan säger man och: Henken hatt kein haſt. etc. Sup: lit: Han:

Prov. 17. v. 8. & Cap. 18. v. 16. **Ondt slytpa vthan Watn. i. e.** Ondt haa omaak vthan någor nytta. Dhet heeter: Sine lucro mercari. Som man sadhe: Ondt kiöpslaga vthan winſt. Eraſmus haar och sagt: Male cos ſitiens operatur. Tysken sägher: Es ſchleiffet ſich nicht wol ohne Waßer. etc. Sup: lit: Han:

Syr. 32. v. 3. 4. **Ondt gå til Torgs vthan Penningar. i. e.** Dhet är en ond reeda/ kiöpa och intet breeda. Item: Dhen som wil kiöpslaga vthan Penningar/ han skal gå på dhet Torget dher intet är faalt. etc. Sup: lit: Den: Ond: & Infer: hac lit:

Prov. 17. v. 8. **Ondt ſtåå Paddan/ och intet ſå footen dher aff. i. e.** Ut ſuperius. **Ondt ſlytpa vthan Watn.** Ondt haa omaak vthan nytta. etc. Sup: lit: Han:

Hiob. 39. v. 33. **Ondt kommer fulle okalladt. i. e.** Biud intet Lwsen i Skinnfällen/ hon kommer fulle obedin. Eraſmus haar dherföre sagt: Mala ultrò adſunt. Tyskarna säya: Man darff den Teüffel kein botten ſchicken/ er kumpt wol vnberuffen. etc. Sup: lit: En: Giff: Kall: Når: Offt:

Prov. 26. v. 10. **Ondt giöra gott aff dhet ſom intet duger. i. e.** Ondt fång giör elacka ſkoor. etc. Sup: lit: Aff: Marck:

Ondt draga ſtråå för gammal Katta. i. e.

Ondt

Ondt narra dhe klooka. Item: **Ondt gil-dra för gammal Räff. etc.** Sup: lit: Gamm: Super: hac lit: Inf: lit: Räff:

Ondt måste intet medh ondt bethalas. i. e. Man kan medh ingen ting bättre winna sin owän/ än medh wälgiärning. Dherföre haar oh Plautus sagt: Qui vincere adversarium ex tuto cupit, beneficijs & gratiâ certet bonâ. Item aff Senecâ: Nemo malum malo rependit, nisi malus, &c. Sup: lit; Bättr: Löhn: Super: hac lit: Sup: lit: Wål: Prov. 24. v. 30. Luc. 26. v. 28. 29. Rom. 12. v. 14. 17. 1. Pet. 3. v. 9. 1. Thessal. 5. v. 15.

Ondt taa igen dhet som kommer i Ulfwemunnen. i. e. Dhet som kommer i ttufwa- eller andra omilda händer/ dhet hålls förborttmist och förlohrat. etc. Infer: hac lit; Inf: lit: Ulff: Prov. 20. v. 18.

Ondt kiöpa dyr ånger. i. e. Dhet är beswärligit at kosta mycket på dhet som man sedan så högt skal ångra. Esau sålde bortt sin förstfödzlerätt för en måltijdh/ at släckia sin hunger/ dhet honom sedan mycket ångrade. Demosthenes haar och sagt om dhen dyrlegde skiökian Laide: Tanti pænitere non emo. &c. Och är til förstå/ när man bemöder sigh/ och mycket kostar på en ringa oloslig lust/ dhet man sedan högeligen ångrar. Dherom lyda och följande gambla Verser: Gen. 25. v. 33. & Cap. 27. v. 38. Hebr. 12. v. 16. 17.

Post visum risum, post risum venis ad usum;
Post usum tactum, post tactum venis ad actum;

Post

Post actum factum, post factum panitet actum. &c.

Sup: lit: Den: Inf: lit: Tilf:

Prov. 17. v. 7. **Ondt för stackaren/ når nöden giör kiöpet. i. e.** Nöden ökar dhen fattigas trång. Han måste offta för nödh skul/ kiöpa dyrare ån andra/ effter han icke haar medel at kiöpa sina tarfwer i rättan tijdh. etc. Sup: lit: Bygd: Nöd: Inf: lit: Twång:

Pred. 7. v. 22. **Ondt rådha och rådas för afwund. i. e.** Dhet är swårt at sittia wedh ett ämbete/ och fruchta för haat. Seneca haar dherföre sagt: Regnare non vult, qui invisus esse timet. Item: Odia qui nimium timet, regnare nescit. Idem: Alex: Magnus skal och hafwa sagt: Regium est, male audire, cùm bene faciat. &c. Man plägar och säya/ baaktaal til föracht: Man måste mycket höra förr ån öronen falla aff. etc. Sup: lit: Man:

Prov. 20. v. 14. **Ondt Barn giör Faderen from. i. e.** Når Sohnen är arg/ så räknas faderen för from. Dher yppå lyder och gambla Verſen: Quis patrem laudet, nisi proles laudis inanis? Item aff Erasmo: Parentem laudant filij infelices. &c. Tyskarna säya och: Böse Kinder machen den Vatter fromb. Man brukar och dhetta når en argare Succederar en ondan/ vthi något ämbete. etc. Sup: lit: Alt: Super: hac lit: Inf: lit: Wärr:

Syr. 8. v. 1. Act. 9. v. 5. **Ondt spiärna moot vdden. i. e.** Dhet är swårt at stå dhen mächtiga emoot. Dheraff säger man och: Potentiori reluctari non expedit. Item: Frustrà cum fato pugnes.

Lips:

Lipſ: Och aff Schrifften: Durum contrà ſtimulum calcitrare, &c. **Ondt kläå ſigh wedh Knüffzvdden.** etc. Tyſkarna ſäya: Es iſt ſchwer wieder den ſtackel zu lecken, etc. Sup: lit: Hwem: & Super: hac lit:

Ondt ſtryda moot armood. i. e. Fattigdomen är hård at pågå, etc. Idem: Prov. 10. v. 15.

Ondt taga Penningar dher inga äre. i. e. Som man ſade: **Ondt ryſkia dhen ſkallotta. Döden taar intet dher intet är.** Item: **Dher intet är/ dher haar och Keyſaren ſin rätt förlohrat.** etc. Hiob. 22. v. 6.

Sup: lit: Der: Fatt: Fåf: Super: hac lit: Inf: lit: Tigg:

Ondt lydit är liufft at tänkia. i. e. Dhet hugnär en Menniſkia/ när hon kommer ihug dhet onda ſom hon tilförende haar lydit/oc alt öfwerwunnet. Dherom haar fördhenſkul Seneca ſagt: Meminiſſe dulce eſt, quod fuit durum pati. Eraſmus haar och ſagt: Jucunda præteritorum memoria. Item: O quàm utile eſt ad uſum ſecundorum, per adverſa veniſſe. Plin: Poëten ſäger och: Hæc olim meminiſſe juvabit, &c. Virg: Prov. 20. v. 14.

Sup: lit: Ded: Hinn: Inf: lit: Ungd:

Ondt får ſnart orſaak. i. e. Dhet ſom illa giörs / finner fulle ſkääl. Sceleri nunquàm defuit ratio, Haar Quintilianus ſagt: Item: Decipimur ſpecie recti, &c. Horat: Sup: lit: Ded:

Ondt roopa högt vhr heeſan hals. i. e. Ondt giöra något öfwer machten. Dheraff Matth. 25. v. 15.

plägar

plågar man och säya: Ultrà posse nemo obligatur. Men om dhem heesa/ haar Erasmus sagt: Lupi eum videre priores. Och aff Tyskan: Jhm hatt ein Wolff gesehen. Såsom skulle dher vnder wara någon occulta qualitas. Hwilket blijr Physicis til dijudication hemgifwit. etc. Sup: lit: Gud: Hwar: Macht: Inf: lit: Öffw:

Syr. 3. v. 22. & seq:

Ondt skiära wijd mantel aff lijtet kläde. i. e. Stoort giästebudh aff lijtet förråd. Ty (som man ellest säger) **Dhen många wil biuda/ måste mycket siuda.** Item: **En tiuck rumpa wil haa en wijd brook.** etc. Sup: lit: Aff: Den: Katt: Lijt: Inf: lit: Till:

Hiob. 15. v. 20. & seq: Syr. 14. v. 1, 2.

Ondt Samwet haar domen i barmen. i. e. Som man sade: **Skyldigh är altijdh rädder.** Ondt Samweth är en gnagande matk. Deraff man och säger: Grave est conscientiæ pondus. Facinorum conscientia: est sicut ulcus in carne. Haar Plutarchus sagt: Item: Non quiescit animus malè conscius. Stobæ: Om sådant haar och en Poët wål sagt i fölliande Vers:

Hi sunt qui trepidant, & ad omnia fulgura pallent,
Cùm tonat exanimes, primo quoq; murmure cæli. Item:
Et motæ ad lunam trepidabit arundinis umbra. &c.

Läås här om ett notabelt exempel aff Plutarcho/ om Besso Parricidâ. &c. Infet hac lit: Man säger och fast wedh samma meening:

Ondt

Ondt Samweet haar aldrigh roo. i. e. Dhet är ståndes i fruchtan/ och rädz offta för ett ruskande löff. Erasmus haar dherföre sagt: Malum virum vel mus mordeat. Item: Vel capra mordeat nocentem. Idem: Umbram suam metuit. Socrat: Servum facit, quamvis feroculum virum. Eurip: Dherom haar och Poëten klagandes sagt: Hiob. ut super: Sap. 17. v. 11. Levit. 26. v. 36. Psal. 53. v. 6. Prov. 21. v. 15.

Unda, locusq; nocent, & causæ valentior istis
Anxietas animi, quæ mihi semper adest. &c. Ovid:

En annan Poët haar sagt: Conscia mens scelerum levibus terretur ab euris, &c. Tyskarna säya: Den Dieb erschräckt ein Maus. etc. Ut prox: super: Sup: lit: Den: Han: Mång: Inf: lit: Skyld: Man plägar och säya:

Ondt Samweet är ett oprördt Haff. i. e. lyka som storm och owäder aff Hafftens diup oprörer allehanda oreenligheet; Altså opwäcker och ett ondt Samweet mycken stanck och oroo i Hiertadt/ at man dher ingen freed kan niutha; Wthan tycker offta at heela Werlden wil falla honom för trång. Dheraff haar och Plautus rätteligen sagt: Nihil est miserius, quàm animus hominis malè conscius, &c. Inf: lit: Samw: Ut prox: super:

Ondt sittia hemma och giöra kiöpet. i. e. Marknan låhrer kiöpet. Dhet är owist frånwarandes at weeta marckgången i Kiöpstaden. Ty man säger ellest: **Alla lefwa wed en Gudh: Men icke wed ett kiöp.** Heeter fördhenskul som aff Tyskan sägz:

der

Der markt mus den kauff setzen. etc. Sup: lit: Markn: När: Som: Wahr:

Syr. 8. v. 1. **Ondt byta medh Leyonet.** i. e. Dhet är intet gott at deela medh dhen mächtiga. Deraff säger man och: **Ondt plåcka Kirßebår medh Herrar.** Och blijr aff Erasmo kalladt: Leonina societas. &c. Sup: lit: Ley: & Super: hac lit:

Rom. 3. v. 8. Prov. 13. v. 21. Syr. 25. v. 31. 32. **Ondt lychtas medh ondt.** i. e. **Dhet onda taar sällan godh ände.** Dherföre haar och Seneca sagt: Citò improborum læta ad perniciem cadunt. Och aff Poëten: Nemo malus felix. &c. Juvenal: Sup: lit: Ill: Super: hac lit:

1. Sam. 24. v. 7. 11. 2. Sam. 1. v. 14. **Ondt lugga Leyonet.** i. e. **Ondt reethas medh dhen mächtiga; Eller klåå sigh wedh Knijffzvdden.** Dherföre säger man medh Senecâ: Haud tutum est cum regibus facetijs ludere. Item: Cui major potestas, major etiam contumeliæ sensus. Plut: Tyskarna säya och: Mitt großen Herren ist nicht guht schertzen. Item: Wer vber sich hawet / dem fallen die spähn in die augen. Man lääs om Ramiro / en Konung vthi Spanien / som skal hafwa waret mycket from / och något enfaldigh vthi seeder och Klädedrächt / och fördhenskul aff några sina stålta Hoffbetiänta försmådat / och för sin fromheet spotzkeligen efftertaalt; Hwilken haar fått sådant weeta / och til en tijdh dher medh tholat: Men omsijdor dheraff så worden förbittrad / at han och ällofwe aff samma Försmådare haar låtet afflijfwa / och dher wedh sagt: Nescit vulpecula cum quo ludat. &c. Roder: S.

heeter

Heeter dherföre: Vitandæ potentum offensæ. Eraſ: Periculoſum eſt leonem vellere. Cum principe non pugnandum. Fumantem urſi naſum non tentaveris, &c. Id: Eraſ: Schrifften ſägher och: Röör intet wedh Herrans ſmorda. etc. Sup: lit: From: Super: hac lit: Inf: lit: Löp:

Ondt ſöria hårdt och längie. i. e. En ſwår ſorgh kan intet längie vthårdas. Valde & diù dolere, grave eſt. Tyſken ſäger: Gros Hertz leid/ kan man nicht lange tragen. Man ſäger och: Kurtz trawren/ langes leben. etc. Sup: lit: Alltf: Hwad: Inf: lit: Sorg: Syr. 38. v. 19. 21.

Ondt gå på Krogen vthan Mynnt. i. e. **Ondt kiöpſlaga vthan wärde.** Och heeter fördhenſkul aff en gam: Vers: Burſa carens ære, vetat inter vina ſedere. Tyſkarna ſäya: Wer kein geldt hatt/ der bleibe aus der zeche. etc. Super: hac lit: Sup: lit: Den: Syr. 32. v. 2.

Ondt måſte tydigt dämpas. i. e. Siukdomar måſte i tydh cureras / för: än dhe få öfwerhanden. Och är ſom gambla Ordſpråket lyder: **Bättre ſtämma i bäcken/ än i Ään.** Heeter fördhenſkul ſom Poëten haar ſagt: Pharmaca naſcenti ſunt adhibenda malo. Ovid: Item: Num. 16. per totum. Prov. 24. v. 22. Syr. 7. v. 7.

Principijs obſta; ſerò medicina paratur:
Cùm malè per longas, invaluere moras. &c. Id: Ovid:

Cicero haar dherom ſagt: Omne malum naſcens facilè opprimitur, inveteratum fit plerumq; robuſtius. Melius eſt prævenire, quàm

præveniri, Lips: Mala in ſemine ſunt comprimenda, Id: Lips: Celeritas in malis optima, Eraſ: Och aff Poëten: Venienti occurrite morbo, &c, Perſ: **Bättre miſta en Tåå/ än heela Fothen.** Tyſkarna ſåya dherom: Wer die raupen tilgen wil/ der muſt das neſt verbrennen, etc, Sup: lit: Bättr: Inf: lit: Oppr:

Pſal. 34. v. 17. 22. **Ondt ſkal ondt haa.** i. e. Paddan är dhet onda wål vndt/ effter hon intet bättre haar förtiänt. Man ſäger fördhenſkul medh Eraſmo: Malum malo aptiſſimum, Malis ter mala, Id: Malis mala eveniunt, Eurip: Malos ſine malè diſperire, Sophocl: Aff Plauto ſäger man och: Benemerenti, benè profuerit: malè merenti par erit, Item: Mali bibunt improbitatis fecem, Ariſtoph: &c. Wed ſådan meening ſåya och Tyſkarna: Garſtig ſpeck/vnd ſtinckende butter gehörē bey einander, ꝛc. Sup: lit: Bränd: Inf: lit: Ruthn: Skitt: Swrt:

Matth. 6. v. 24. 2. Cor. 6. v. 14. 15. **Ondt tiähna 2. Herrar til tacka.** i. e. Dhe ſom äre aff äthſkilligh humeur och ſinne. Dherföre haar och Chriſtus ſielff ſagt: Man kan intet tiähna Gudh och Mammon. etc.

Syr. 14. v. 2. Sap. 17. v. 11. **Ondt Samweet är ett Rijs för Hiertat.** i. e. En plåga för dhen ſom illa handlar. Eraſmus haar dherföre ſagt: Conſcientia animum verberat, Conſcientia mille teſtes, Idem: Item: Nullus carnifex ſeverius punit, quàm inquieta conſcientia. En Hedniſk Scribent warnar och för ett ondt Samweet/ och ſäger: In omni vita, transverſum ungvem non diſcede à rectâ conſcientiâ. Cic: Man ſägher och: Læſa conſcientia eſt morbus incurabilis, ludibrium medicorum. &c.

Ett

Ett sargat Samweet är en obootelig siuka. och kan aff intet bootas / vthan aff Guds Ord. etc. Super: hac lit: Inf: lit; Rodn;

Ondt Samweet/ är Helfwetes förebod. i. e. En förſmaak aff Helfwetes pyna. Seneca haar dherföre ſagt; Mala conſcientia, etiam in ſolitudine anxia & ſollicita eſt. Item aff Poëten: Nocte dieq; tuum geſtas in pectore teſtem. Juvenal: &c. Tyſkarna ſäya: Ein bös gewißen iſt die Helle ſelbſt. Terentius haar ſagt: Mala mens, malus animus, &c. Summa dhet förſeer ſigh alt ondt. Ut Super: hac lit: Man plägar och ſäya: Sap. ut prox: ſup;

Ondt Samweet haar Ulfwakänder. i.e. Dhet fråter omkring ſigh/ och gnager ſitt egit Hierta. etc. Item: Ut ſuperius,

Ondt Samweet tiltar vhr ögonen. i. e. Man kan märkia aff Anſichtet på dhen ſom drags medh ett ondt Samweet. Dherföre haar och Eraſmus ſagt: Conſcientia in vultu eminet. Item: Conſcientia crimen prodit, &c. Cognat: Dheraff pläga och Tyſkarna ſäya: Die augen zeigen ein bös gewißen ahn. Item: Man kan ihm den Dieb aus den augen ſehen. etc. Sup; lit: Man; Inf; lit; Rodn; Syr. 13. v. 31. 32.

Ondt wällia bland ſkarnet. i. e. Ondt ſökia något gott/ bland dhet ſom intet duger. Levit. 19. v. 13.

Item: Ondt taga ähran vth der ingen är. etc. Inf: lit: Ähr; Matth. 10. v. 10.

Ondt arbeta tungt wedh Wattnbullan. i. e. Wattndryck gieer ringa krafft. Man kan intet länge vthärda wedh Hunger och Torſt. Eraſmus haar fördhenſkul ſagdt:

Cibo opus duraturis in labore. Item: Aquam bibens nil boni paries. Idem: &c.

Ondt wachta sigh för Hwßtiufwen. i. e. Han nyttiar sigh mådhan andra sofwa.

Han hitter alt/förr än det blijr tappat. Tyskarna kalla dhet: Auff einem vngekehrten banck finden. etc. Super: hac lit: Sup: lit: Hwad: Hitt: Inf: lit: Tiuff: Ulffw:

Ondt wända på tränga wågar. i. e. Ondt om hielp når nöden tränger. etc. Sup: lit: Hwem: Nöd:

Syr. 4. v. 35. **Ondt plåcka Ax effter en girig åkerman.** i. e. Som man wille säya: Dhen girige lembnar intet mycket i stubben. Man sägher fördhenskul: **Dhet niugger gieer / må raggen tiggia.** Plautus haar wedh samma meening sagt: Neq; à mortuo colloquium; neq; ab homine avaro beneficium expectandum esse. &c. Sup: lit: Ded: Gir:

Syr. 18. v. 19. **Ondt wara Läkiarens lähreſpään.** i. e. Dhet är fahrligit at råta vth för en oförfahren Medico. Ignaro medico nil periculosius. Dhen gamble Lähraren Auguſtinus haar och sagt: Non eos oportet imitari medicos, qui uno collyrio omnium oculos curare solent. &c. Man måste fördhenskul dher wedh beſöria/ ſom sägs aff Tyskan: Newer Medicus/ newer Kirchoff. etc. Sup: lit: Ny: Ok: & Super: hac lit:

Ondt säthe giör trögan giäſt. i. e. Dhen illa sitter wedh en måltijdh / han äther sin maath medh owillia. Här medh förstås och dhen/ ſom blijr satter til Bordz/ och icke niuter effter ståndet sin tilbörliga heeder. Dheraff man

man och säger: Malè ſedentes, malè cænantes. Tyskarna säya och: Vbel geſeſſen/ iſt halb gefaſt. etc. Sup: lit: Den: Komm:

Ondt wäya Paddan för Korffskinn. i. e. Som man ellieſt wille säya: **Man kyſſer intet Kocken i rumpan för ſodet.** i. e. Wäya en padda för en ringa nytta skul. etc. Sup: lit: Arm: Mann:

Ondt trampa Thörnet med baaran foot. i. e. Som man sade: Hwar man fåås wedh Tiſtelen/ så sticks han. **Paddan är ond at wedfåås.** Dheraff haar och Eraſmus sagt: Totus echinus aſper, &c. Sup: lit: Hwar: Hwart:

Ondt reetas wedh Kåringen. i. e. Bättre fåås wedh en arg Hundh/ än träta medh en ond Kåring. Och heeter som en Scribent haar sagt: Præſtat canem irritare, quàm anum. Aff Plauto blijr dhet kalladt: Irritare crabrones. &c. Inf: lit: Reet: Wäck: Wedh dhen meeningen plägar man och säya: Syr. 22. v. 14. & ſeq:

Ondt ſkiämpta medh narren. i. e. Man måſte intet inlåta sigh medh en grobian. Ty **han ſkiämmer så snart twåå/ som han heedrar en.** etc. Sup: lit: Narr: Syr. ut prox: ſuper;

Ondt för Herren/ när Drängen ſkal låhran. i. e. Som man aff lijka förſtånd wille säya: **När Pijgan ſkal låhra Maatmodren/ så löper baak fram i Hwßhållet.** Dherföre haar och Cato sagt: Male agitur cum Domino, quem villicus docet. Item; Deforme eſt, quos dignitate præſtas,

ab his superari, &c. Dhet samma haar och Seneca weladt förstå om Krygzwäsendet/ dher han haar sagt: Male imperatur, cum vulgus regit duces. Alphonsus dhe Arragoniers Konung skal och fördhenskul wäl hafwa sagt: Absurdum est, reges ab alijs regi, & duces ab alijs duci, &c. Panormit:

Ondt gå i dantz på haalan ijs. i. e. En besswärligh giärning. Lijka som på en haal ijs är intet footfäste; Altså är och ondt och swårt at begynna ett ogiörligit wärck. etc. Inf: lit: Öffw:

Matth. 25. v. 15.

Ondt twinga Naturen. i. e. Dhet är (som man wille säya) swårt at drijfwa dhen til arbete/ som är aff naturen trög och laath. Dheraff haar och Erasmus sagt: Reluctante naturâ, irritus est omnis labor, &c. Tyskarna säya: Die arbeit ist vmb sonst/ wen die natur nicht da ist. Item: Wieder die natur ist nichts anzufangen. etc. Sup: lit: Drijff:

Prov. 22. v. 6.

Ondt bör intet giöras/ för dhet goda skul. i. e. Man måste intet wärfwa något gott genom ogiärningh. Ty **ond hörian taar elack ände.** Man säger fördhenskul: Non facienda sunt mala, ut eveniant bona, &c. Dhet kan och förstås om Edgång/ och annat/ som aff wänner kan åskas emoot skiäl och samweet: Och då säger man medh Pericle: Oportet me amicos accommodare, sed usq; ad aras, &c. Gell: & Plutarch; Sup: lit: Lögn: Ond:

Rom. 3. v. 8.

Ondt minnas vppåthen Maath. i. e. Fåfängt tänckia på dhet som framfahret är. Dheraff man och plägar säya: **Seent tala om dhen Snöön som i fiool föll.**

Item:

Item: Framfaren Snöd är snart glömder. etc. Inf: lit: Seent:

Ondt dömma andra / når man sielfwer är skyldigh. i. e. Dhet står illa/ at reformera en annan/ når man sielff är brotzligh. Dherom lyder och en gammal Scholevers: Turpe est doctori, dum culpa redarguit ipsum. Item aff Terentio; Tu es judex, ne quid accusandus sis, vide. &c. Rom. 2. v. 21. & seq:

Ondt stoppa Traanan i mees. i. e. Som man sade: Til en tiuck Rumpa wil en wijdh brook. Staten efftersländet. Lijka som en Traana illa kan stoppas vthi en lijten Kassa; Så kan icke heller någon aff högt ständh tryfwas vthi trångt stall; i. e. wedh ringa expenser. &c. Super: hac lit: Inf: lit: Till: Åhr: Syr. 3. v. 22.

Ondt låhna Hws / och blij sielfwer vthkiörd. i. e. Slack Giäst som drifwer vth Wärden. Dheraff råder och Syrach/ at man intet så lätteligen skal härbergera en okländan. Kommandes och dher hoos thugh dhet som Poëten vthi dhen materien haar sagt: Non hospes ab hospite tutus. Item: Turpius ejicitur, quàm non admittitur hospes. &c. Ovid: Sup: lit: El: Syr. 11. v. 36. & Cap. 12. v. 12.

Onämpnder blijr oskiämder. i. e. Så länge en ährlig man intet nämpnes/ så blijr han och wedh sin heeder. etc, Sup: lit: Og: Prov. 18. v. 8. Syr. 22. v. 25. & seq:

Op.

Oppenbart straff är bättre än skrymtad

Prov. 27. v. 5. 6. Syr. 20. v. 2, 3.

wenskap. i. e. Som man wille säya: Dhen giör bättre / som uprichtigt säger sin wän dhet han meenar / än dhen som talar enom alt effter munnen. etc. Sup: lit: Bättr: För: Inf: lit: Straff:

Opåthet Brödh är swrt at bethala. i. e. Dhet faller enom swårt at bethala dhet som länge sedan är förtärdt. Tyskarna säya: Vorgeeßen Brodt / macht faule arbeiter. Som man wille säya: Dhet går något trögt / när man skal arbeta upp / dhet som förr är låhnt och upåthet. etc. Inf: lit: Sött:

Opwärmd maath blir man snart ledze wedh. i. e. **Hwardagz maath giör ringa lust. Item: Ett och ett / blir snart leedt.** Crambe recocta mors est. Eras: Tyskarna säya och: Zwey mahl von einem gericht geeßen / macht eickel. etc. Sup: lit: En: Hward: Nyk:

Oppgående Solen wördas mehr än nedergående. i. e. Tilwäxande härskap älskas mehr än afftagande. Plus adoratur sol oriens, quàm occidens. Plut: Aff Tyskan säger man: Wo die Sonne auffgeht / da steht jederman auff. Item: Jungen Herren ist man hold / an alten versagt man. etc. Läås aff Livio, Historien om Cæsare och Pompejo. &c.

Num. 16. per totum. Prov. 24. v. 21. 23. Syr. 7. v. 7. & seq:

Opproor / medh skadha groor. i. e. Upståndh och buller tager altijdh til medh skada och förderff. Ty intet upplop i Landet afftår uthan Landzens märkeliga skada. Dheraff haar och Tacitus wäl sagt: Dum singuli pugnant, vincuntur universi. Item: Seditio præsens venenum civitatis est. Plutarch: Heeter för-

dhen:

dhenskul: In tumultuosis valet præventio. Eras: Item: Mala in semine comprimenda. Lips: Dher ifrå råder och Schrifften medh alfwar. etc. Sup: lit: Ondt; Inf: lit: Twådr;

Or.

Oreen Handh giör en seet Muhle. i. e. Sölot Handtwärk gieer ymnig föda. Prov. 10. v. 4.

Tyskarna säya: Ein dräckigter fus finden ja etwas. Man plägar och säya: Guhter gewinst/ macht fette suppen. etc. Sup: lit: God;

Oreent Wattn släcker och en brand. i. e. Som man sade: Alt Wattn släcker Elden. Hungrig Maga är intet Bröd för swart. Item: All Swyn swart i mörkret. etc. Syr. 23. v. 24. Sup: lit: All: Allt: Hungr: Kärl: Nöd: Inf: lit: Swyn:

Oreent Käril haar elack stanck. i. e. Odygd giör ond lucht. Dherföre haar och Poëten sagdt: Syncerum est nisi vas, quodcunq; infundis acescit, &c. Horat: Sap. I. v. 4. Sup: lit: Dygd:

Oreen Barn får man intet kasta bort. i. c. För ett ringa lyte skul/ wräker man intet bort en godh Häst. Ty om man kastade bort Barnen/ så funnes intet mycket gammalt folck. Ellest plägar man och säya: Aff ruggota Fohlar/ blir offta goda Hästar. 1. Reg. 16. v. 7. 11. 13. Tyskarna säya: Aus klättrigen Fohlen werden schöne Hengst. Item: Beschitzene Kinder sol man nicht wegwerffen. etc. Sup: lit: God; Man: Inf: lit: Rugg;

Prov. 3. v. 28. **Ord åre Ord/ och man år man.** i. e. Som man sade: Mans ord/ mans åhra. Item: Ordh och affskeedh giör godh Credit. En åhrligh mans Ord plägher man giärna troo. etc. Sup: lit: Ad: Manß:

Syr. 32. v. 3. 4. **Orden åre godh/ haar du Mynt så får du Skoo.** i. e. Som man wille säya: Godh Ord giöra intet fylleſt til köpet; Dher wil och Penningar til. Aff Tyſkan sägz dhet samma: Die wort seind guht/ haſtu geldt/ ſo krigſtu ſchuch. etc. Sup: lit; God: Ond: & Infer; hac lit;

Pred. 5. v. 2. Syr. 21. v. 27. 28. **Ord åre inga Qwarneſkeenar.** i. e. Dhe åre intet så swåre/ dhe kunna fulle tagas igen/ om dhet så tiähnar. Är en förwijtelſe moot dhem ſom mycket säya medh lijten sanning. Man sägher fördhenſkul wedh samma meening **Alla Ord låta säya sigh.** etc. Aff Tyſkan sägz och: Wort ſeind keine Muhlenſtein. etc. Sup: lit: All: Man; Mång;

Syr. 19. v. 6. & ſeq: & Cap. 22. v. 33. **Ord haa ingen rumpa.** i. e. Dhe låta intet wål hålla sigh faſt. Dhe löpa offta oförwarandes ohr Munnen/ och kunna intet rycktas tilbakar. Poëten haar sagt: Neſcit vox miſſa reverti. Horat: Et ſemel emiſſum volat irrevocabile verbum. Id: Horat: Tyſken säger: Geredt Wort kumpt nicht zuruck. etc. Sup: lit: Bättr; Hård: Inf: lit: Tijd: Tijg:

Syr. ut ſup: 22. & Cap. 28. v. 16. & ſeq; **Ordh behöfwa Betzel.** i. e. Tungan haar godh styrßel behoff/ at hon icke kommer något ondt åstad. Dheraff haar och Eraſmus sagt: Verba eguut freno, &c. Inf: lit: Tung:

Dreen

Oreen Soo/ oreen bößia. i. e. Hwart effter annat. Dignum patellâ operculum. Eraſ: Dhet loket til dhen byttan. Den pungen wid dhet bältet. etc. Tyſkarna ſäya: Wie der topff/ alſo der deckel. etc. Sup: lit: Ded: Hwart:

Oringat Swyn giör ojämpn ſläter. i. e. Lyka ſom oringade Swyn (dhem man intet näns bora hool på trynet) giöra ſkadha på gråäßwall. Altſå giöra och ſiälffzwäldige barn/ antingen ſigh ſielfwa/ eller androm/ ſkada. Deraff ſäger man och i en gam: Vers: Blanda patrum reprobos facit indulgentia natos, &c. Prov. 29. v. 15. 17. Syr. 7. v. 25.

Som man wille ſäya: **Blöta Bärdſkärare giöra rutna ſääk.** Item aff Tyſkan: Eigenwil macht muhtwil. etc. Sup: lit: Blööt: Inf: lit: Stälffzw:

Ord giöra kiöp/ men penningen bethalar. i. e. **Ondt kiöpſlaga vthan wärde.** Item: Ondh reeda/ kiöpa och intet breeda. Syr. 32. v. 3. 4.

Orkelöös hand / giör arman man. i. e. Dhen ſom går laat/ han ſpör briſt på maat. Prov. 6. v. 6. & ſeq: Cap. 12. v. 24. 27.

Orkelös går Brödlös. Laater man är längie arm. Dheraff ſäger och Eraſmus: Vita hominis ferro ſimilis, quod ſi exerceas, atteritur; ſi non, rubigo conſumit. Tyſken ſäger: Ein menſch ohne arbeit/ iſt bald verdorben. etc. Sup: lit: Den: Laat: Lätt: Cap. 24. v. 31. & ſeq:

Orkelös är dygdelös. i. e. Som man wille ſäya: **Lättia läter laſter.** Cato haar dherföre ſagt: Homines nihil agendo, malè agere diſcunt. Virtus ſudore paratur. Mantuan: Scip: Africanus ſkal och altijd hafwa ſagt: Se nunquam minus eſſe otioſum, quàm cum eſſet in otio, &c. Plut: Sup: lit: Dygd: Laat: Lätt: Syr. 22. v. 1. 2.

Orkelös

Syr. ut superius,

Orkelöös Jungfrw/ får många tanckar. i. e. När en Pijga går fåfång och vthan giärning/ så får hon offta onda hogskot. etc. Ut super: Nil agendo, &c. Sup: lit: Lått:

Orsaak nogh til Krygh/ när man måste wäria sigh. i. e. Som man sade: Slå igen är intet förbudet. Item: Wäria biuder Landzfredh. Man säger och: Dhet ena Swärdet håller dhet andra i slijden. Vim vi repellere licet, &c. Och aff Tyskan: Wiederschlagen ist nicht verbotten. etc. Sup: lit: Ett: Inf: lit: Slåå: Wärt:

Matth. 5. v. 43.

Orätt godz är som Örnefiädrar. i. e. Dhet richtar ingen. Dhet förtärer dhet wälfängna medh sigh. Dheraff säger man och i gambla Versen: De malè quæsitis, non gaudet tertius hæres. Erasmus haar och sagt: Malè parta, malè dilabuntur. Malum lucrum, æquale dispendio. Idem: Aff Pindaro säger man och: Non est lucrum, quod jacturâ bonæ mentis comparatur. Dherföre skal och Thales Melesius wäl dherom hafwa sagt: Noli ditari nequiter. Laert: Aff Tyskan säger man och dhet samma: Vnrecht guht gedeyet nicht. etc. Sup: lit: Bättr: Den: En: Ill: Infer: hac lit:

Prov. 10. v. 2. & Cap. 16. v. 8.

Orät må lydas/ men icke gillas. i. e. Man måste fulle stundom thola at orätt skeer/ men icke samtyckia dher til. Dheraff haar och Terentius sagt: Tu quod cavere possis, stultum admittere est, &c. Sup: lit: Den:

Prov. 28. v. 23. Jacob. 4. v. 17.

Orätt skriswit plånar man vth. i. e. Olag

lagh måste medh lagh råttas. Mendum scripturæ liturâ tollitur, &c.

Orätt minskar wänskap. i. e. När dhen ena wånen tilfogar dhen andra någon föracht eller oförrätt/ så faller snart affectionen/ och sätter ondt Blood. Erasmus haar dherföre sagt: Injuria solvit amorem. Item: Mutuis officijs alitur benevolentia, injurijs vel calumnijs extingvitur, &c. Id: Eras: Sup: lit: Allt: Prov. 30. v. 33.

Orätt stillas medh glömska. i. e. Dhen som lijder någon orätt/ och låtz förgiätadt/ han förekommer mycken oreeda. Dherföre haar och Publius sagt: Injuriarum optimum remedium est oblivio. Man sägher och: **tijdh stillar wreede.** Och aff Tyskan säger man: Wie der gewalt ist vergeßenheit die beste artzeney. Men twärt emoot haar och Publius sagt: Memoria injuriarum tenax, &c. Sup: lit: Mång: Inf: lit: Tijd: Matth. 6. v. 14. Cap. 18. v. 35.

Orätt saaköre giör ingen rijk. i. e. Ut Superius. Dhen orätta Penningen draar andra medh sigh vth. En Poët haar fördhenskul vthi fölliande Vers trooligen dher ifrå affrådt: Prov. 16. v. 8.

Impia continui cessent augmenta tributi;

Nec tua privatis crescant ærarìa damnis, &c. Claudian:

Dom: Regl: Sup: lit: En: Ill: Super: hac lit:

Orådh kommer tijdh nogh. i. e. Galen giärning kommer intet förseent; vthan wore bättre ogiord, ett. Sup: lit: Giör:

Ostraff-

Öf.

Öfstraffad skam/ lockar mehra fram. i. e. När Synden intet blÿr näfft/ så taar miß-
Sap. 4. v. 12. giärningen til. Dheraff haar och Erasmus sagt: Mala consvetudo, est pabulum nequitiæ. Item aff Publio: Invitat culpam, qui peccatum præterit. Och aff Tyskan: Wer die sünd nicht straffet/ gibt vhrsach zu ein mehres. Och fördhenskul haar en Politicus wäl sagt: Interest reipubl: ne delicta maneant impunita, &c. Sup: lit: Ondt:

Öst är efterrätt. i. e. Osten kommer altijd sijdst på Bordet/ och (som Medici meena) ligger längst i Magan. Man säger fördhenskul aff Scholâ Salern: Caseus est nequam, quia digerit omnia sequàm. Tyskarna säya och wed dhen meeningen: Der Kees ist der letzte auffm disch/ vnd in den magen. Förmeenes fördenskul wara en osund spys til at förtähra: Men samma Author häller honom vthi andra sine Vers för godh och sundh: Säyandes:

Caseus & panis sunt optima fercula sanis;
Si non sunt sani, tunc hunc ne jungito pani. &c, Item:
Langventi Stomacho caseus addit opem:

Han säger och wÿdare om sigh sielff til sitt förswar:

Ignari medici me dicunt esse nocivum:

Attamen

Attamen ignorant cur nocumenta feram. &c.

Oskuld är snart reentwättad. i. e. Som man ellieſt säger: **Slätt är snart slippat.** Conſcia mens recti (haar Poëten sagt) famæ mendacia ridet. Ovid: Item aff Publio: In malis sperare bonum, nisi innocens, nemo solet. &c. Dheraff säger och Tyskен: Hüt dich für der that / der lügen wirdt wol raht. Item: Unschuld lebet lang. etc. Fab: de Columba & luto. Sup: lit: Den: Inf: lit: Slätt: Wacht: Wed sådan meening säger man och: Prov. 11. v. 3.

Oskuld är bästa wärn. i. e. Oskyldig är snart förswarad. Man sägher fördhenskul: **Han är godh wäria/ dhen ingen wil häria.** Innocentia fidis, firma custodia. Haar Plinius sagt. etc. Sup: lit: Han: Man säger och: Prov. 3. v. 26.

Oskuld är hwar man huldh. i. e. Dhen fromme blifr alleståds wäl lyden. Wedh dhen meeningh sägs och såsom pro Symbolo: **Stilla och from/ är bästa ryckedom.** etc. Sup: lit: From: Prov. 20. v. 7. Psal. 37. v. 37.

Osmord Wagn knarrar giärna. i. e. **Dhen wäl smörier/ han åker lätt.** Dhen wäl kan muhta/ han kommer fulle fort. Potior est qui prior est ad dandum. Haar Terentius sagt. etc. Tyskarna säya: Wer schmert/ der fehrt. etc. Sup: lit: Den: Han: Prov. 17. v. 8. & Cap. 19. v. 6.

Osäker Cur, när Läkiaren blifr arfwinge. i. e. När en siuk giör läktaren til arfwinge/ eller wisar honom på dödzfall om testamente, så

peri-

pericliterar dhen siuke wist om lyfwet. Publius haar dherföre sagt: Male secum agit æger, medicum qui hæredem facit, &c.

Ot.

Otacksampt folck / är Jorden en tungh börda. i. e. Otack för wälgiordt/ är swår at vndfå. Homine ingrato, nil pejus alit terra. Auson: Divina ingratos homines ulciscitur ira. Haar en Poët sagt: Dheraff säger man och: **Otack är Paddesnack.** Improbus homo est (haar Plautus sagt) qui beneficium scit sumere, & reddere nescit, &c. Infer: hac lit: Syr. 12. v. 2, 3.

Otack wedh ändan. i. e. När längie är wälgiordt / så får man aff Paddan otack för omaaket. Och heeter då effter gambla Versen: Gratia nulla perit, quàm gratia sola laborum. Omnia sunt ingrata, nihil feciſſe benignè est. Catull: Item: Benemeritis (haar en Scribent sagt) de Republicâ, mala plerumq; redditur gratia, aut nulla. Dheraff man och medh Tyskarna plägar säya: Hic mos est horum, vndanck in fine laborum, &c. Om dhe Romares otack emoot Scip: Africanum för hans stoora meriter/ och många Heroiske bedriffter/ vthwysa dhe Ord/ som han sägs hafwa befalt at skrifwas på sin Graff/ då han i Landzflychtigheet är blefwen Dödh: Ingrata patria, ne ossa mea quidem habes, &c. Sup: lit: Gambl: Syr. ut sup: v. 3.

Otack för wälgiordt/ giör tröga wänner i nödhen. i. e. Mången fattigh ninter en otacksam Menniskia til onda. Dheraff man och säger: Ingratus unus, nocet miseris omnibus. Och aff Hesiodo: Sæpè mali male- Luc. 17. v. 17.

malefacta viri populus luit omnis. Item: Acerbum est, cùm pro benefactis, mali messem metas. Plaut: Ellieſt plägha man och ſäya: Dhen ſom ſpyſar en fogel/ han får ſkarnet för mödan. Och kallas fördhenſkul aff Eraſmo: Ingratus cuculus. En otackſam fogel. Om Konung Alphonſo läſes man/ at när honom är påminnt om dhe många hans beneficier emoot Alvarum Lunam/ ſom fanns ſå otackſam; ſkal haſwa ſwaradt: An ignoratis ingenti beneficio, ingenti ingratitudine ſatisfieri? &c. Panormit: Sup: lit: Den: Gambl: Inf: lit: Wärld:

Otack/ är hwars mans ſnack. i. e. Dhen allgemeena Werldenes löhn/ Plautus haar fördhenſkul ſagdt: Gratia plumâ levior. Syr. 12. v. 3. Luc. 17. v. 17. & ſeq:

Tack wäger ſå lyttet. Antiqua dormit gratia, haar Pindarus ſagt: Item: Cùm ingratum dixeris cuncta dixeris maledicta, Publ: &c. Bland 10. ſpetälſke män/ kom allenaſt en igen ſom tackade. Dheraff plägha och Tyſkarna ſäya: Die bitte iſt hitzig/ die danckſagung iſt kalt. etc. Fab: de Lupo & grue. Item de Agricolâ & angve. Item de Amne. & Super: hac lit:

Otydigt wälgiordt är illa anlagt. i. e. Man måſte ſee til hwem man giter ſina gåfwor. Ellieſt ſäger man medh Eraſmo: Par odio eſt intempeſtiva benevolentia. Item: Benefacta malè locata, malefacta arbitror. Idem: Och aff Euripide: Bonum, malum fit, non datum in tempore oportuno, &c. Wedh dhen meeningen plägar man och ſäya: Syr. 12. v. 1. & Cap. 20. v. 10.

Otydig gåfwa tiähnar ingen tack. Idem: Eraſmus haar dherom ſagt: Intempeſtiva Prov. 3. v. 28.

benevolentia nil à simultate differt. Vnzeitige gabe ist nichts dancks werdt: Säya Tyskarna: När Aristoteli en reesa år förbrådt/ at han hade giswet en owärdigan sin gåfwa; Skal han hafwa swaradt: Non homini dedi, sed humanitati, &c. Inf: lit: Tydh:

Syr.38.v.15. **Otydigt lefwerne giör Läkiaren rijk.** i. e. Genom ond diæt aff fräs och dryck/ råkar man offta Läkiaren i händer/ och dhet intet vthan omkostnadh. Dheraff säger man och medh Erasmo: Intemperantia, est nutrix medicorum, &c. Och aff Tyskan: Freßen vnd sauffen macht die ertzte reich, etc. Inf: lit: Sund:

Otydigh diæt giör Läkiaren hårdh. i. e. Som man wille säya: **Skarpt Plåster på ruhtet Såår.** När en patient illa lefwer vthi Maath och Dryck/ då blijr Siukdomen altijdh wårre/ och måste altså Läkiaren applicera dher emoot så mycket skarpare medicamenter. Och heeter då effter Ordspråket: **Skarp Lwth på ett storfwot Hufwud.** etc. Och aff Publio: Crudelem medicum intemperans facit æger, &c. Inf: lit: Skarp:

Syr.19. v.3. & Cap. 23. v.23. & seq: **Otucht / giör elack lucht.** i. e. Hon är stygg och stinkande för Gudh och Menniskior. Dherföre haar och Bernhardus sagt: Luxuria est pestis, omni monstro damnosior; Quia corpus enervat; Animam maculat; Famam perdit; Proximum offendit; Deum amittit, &c. Poëten haar och wedh sådhan meeningh sagt: Veneris damnosa voluptas, &c. Lucret: Inf: lit: Skiörl:

Owaan

Ow.

Owaan giärning är altijdh tung. i. e. Dhet man intet är waan wedh at giöra/ faller swårt. Heeter fördhenskul som Schrifften säger: Oket dragz lätt aff ungdomen. Och som Erasmus haar sagt: A teneris asvescere multum est, &c. Sup: lit: Dok: Inf: lit: Ung: Waan: Thren. 3. v. 17.

Owett syndar intet. i. e. I werldzlig mått ta är man fulle enskyllad/ när man weet sigh intet hafwa brutet/ effter som man och plägar säya: Qui nihil novit, nihil deliquit: Men för Gudh gäller intet oweet; Uthan dhet heeter då. **Syndare alle.** etc. Sup: lit: All: Ing: Hiob. 14. v. 4. Psal. 14. v. 3. 4. Rom. 3. v. 10. 11. & seq:

Owett hugnar intet. i. e. Som man ellies sade: **Han gråter aldrigh Gull som aldrigh åtte.** Dher man intet weet aff/ dher kan man icke heller haa någon hugnad aff. Poëten haar dherföre sagt: Quod latet ignotum est; ignoti nulla cupido, &c. Ovid: Iners malorum remedium ignorantia est. Haar Seneca sagt. Och aff Euripide: Ignorantia in malis, lucrum est. Item: Asinus stramenta mavult, quàm aurum. Eras: Och aff en Poët:

O fortunatos nimium, bona si sua norint,
Agricolas. &c. Virg: Sup: lit: Bef: Han: Mång: Sör: Syr. 10. v. 30.

Owett giör dumdryfftig. i. e. Narren yfwes altijd mäst. Deraff man och säger: Jw Pred. 5. v. 2.

mindre wett/ jw större mood. Narren är altijdh näsewijs. Hieronymus haar dherföre sagt: Inscitia confidentiam parit, Nullum est malum, præter inscitiæ malum, Item: Homine imperito, nil minus tractabile est, haar Terentius sagt, Qui n. minus sapiunt, minus habent pudoris, &c. Sup: lit: Jw: Narr: Inf: lit: Thomm:

Prov. 3. v. 28. & Syr. 18. v. 15. 16. Owillig giärning tiähnar ingen tack. i. e. Dhet man giör ogiärna och emoot sin willie/ dhet är intet behageligit. Och fördhenskul heeter dhet: Gratias non meretur qui invitus profuit, Eraſ: Item aff en gemeen gam: Vers: Qui cito dat, bis dat, qui tardat munera, nil dat, &c. Inf: lit: Snart:

Cap. 20. v. 13. Owurpne Ägg/ äre owißa Vngar. i. e. Dhet som intet är til/ är ondt at giöra något facit vppå. Och heeter dherföre: Futura incerta. I Scholan plägher man säya: De futuris contingentibus, non est determinata veritas, Item aff Eraſmo: Nemo de futuro tutò deliberat, Man säger och ellteſt: De occultis non judicat eccleſia, Heeter fördhenskul som en Scribent haar sagt: Qui futura non ſcrutatur, tranquillus vivit, &c. Tyskarna säya och: Künfftige ding ſeind vngewis, Item: Vngelegte Eyer/ ſeind vngewiße Hüner. etc. Sup: lit: Bååß: Fåå: Kiöp:

Prov. 18. v. 14. Owäder giör Hunden sporlös. i. e. Som man wille säya: Anfächtning giör mången rädhlös. etc. Sup: lit: Ing: Inf: lit: Sorg:

Rom. 12. v. 14. Owänner winnas medh wälgiordt. i. e. Som man säger: Wälgiordt stillar wreede.

När

När man giör sin owän gott/ så blifr han snaraſt wän/ och blyes medh sin ondska. Deraff haar och Val: Maximus sagt: Speciosius aliquantò injuriæ vincuntur beneficijs, quàm mutui odij pertinaciâ pensantur. En Scribent haar och sagt: Rex optimus, qui amicos muneribus retinet, & inimicos beneficijs ambit, & reconciliat, &c. Item: Canibus oblatrantibus offula objicienda. Panormit: Matth. 5. v. 44.

En arg Hundh stillas offta medh ett styckie Bröd. etc. Sup: lit: Förl: Inf: lit: Wälg:

Owäntad lycka gläder mäst. i. e. När något gott händer/ som man intet hade förmodat/ så frögdar dhet så mycket mehr. Deraff säger man och: Inexpectata, semper gratiora. Tyskarna pläga och säya: Unverhofft glück mehret die frewde. etc.

Or.

Oren draar fulle/ fast han dröner. i. e. Man får intet släppa ämbetet handlöst/ fast dhet stundom faller något swårt/ at man måste pusta under bördan. etc. Syr. 7. v. 16.

Oren får intet alt dhet han draar. i. e. En Tiähnare får intet tilägna sigh alt dhet han för sin Herre aflar och wärfwar i wahrande sin tiänst. Man säger fördhenskul wed lykan meening: Fähret bär intet Ullen åth sigh sielff. etc. Sup: lit: Får: Inf: lit: Träd:

Oren finner fulle wägen til krubban. i. e. Som man sade: Nödh söker Bröd. Hungeren lährer fulle wägen dtt något wankar. etc. Sup: lit: Naak: Nöd: Esai. 1. v. 3.

Oxen hugnas hoos Koon i Bååss. i. e En Ungerswän gläds offta at få sittia hoos en wacker Pyga / fast hon intet kan bly honom til deel. Tyskarna pläga dherföre säya:

Ich liebe was fein ist/
Obs gleich nicht mein ist;
Vnd auch nicht werden kan/
So hab ich doch mein gefallen daran. &c.

Sup: lit: Fägr: Inf: lit: Skön: Tilf:

Oxe i ens annars / och Kalff i sitt egit. i. e. Arbeta för en annan/ och fåttia sitt egit tilbakar. Hyt kan och lämpas dhet gemeene emblema om Liwset: Alijs inserviendo consumor, &c. Man pläghar och säya:

Stundom lappar man ens annars säck/ och låter sin egen ätas aff rottor. etc. Sup: lit: Liwß:

Oxen haar och waret Kalff. i. e. **Aff Barn blyr och gammalt Folck.** Dherföre säger man och medh Poëten: Tandem fit surculus arbor, &c. Sup: lit: Aff: Lyt: Inf: lit: Småå: Ung:

Dåfwadt wett/ är föga wett. i. e. Klokheet vthan förfahrenheet/ är aff ringa wärde. Matth. 7. v. 16. Fördhenskul säger man och: **Förfahrenheet lährer konsten bäst.** Scientia sine usu & experientiâ, parum prodest. Item: Eperientia multum prodest, etiam sine scientiâ. Ellest sägher man: **Öfwatt wett/ är bästa wett.** Aff Tyskan sägz och: Ein lauteniſt bricht viel seiten/ ehe er meister wirdt. etc. Sup: lit: Förf: Konst: Myck: Inf: lit: Öffn:

Paddan

Pa.

Paddan wil haa sigh framme. i. e. Hon wil giärna wara annat folck lijk. Dheraff sägz och sådana til spott: Gracculus inter Musas, Theocr: Nos poma natamus. Item: Anser strepit inter olores, &c. Eras: Sup: lit: Häst: Narr: Matth. 13. v. 25.

Paddan blijr snarast åhrad. i. e. Dhet som intet duger / blijr offta mäst affhållet. Dherowpå lyder och en Vers aff Erasmo indragen til sådan Materia: Par honor ignavoq; viro, & virtute valenti. Item: Quisquis amat ranam, ranam putat esse Dianam, &c. Tyskarna säya och: Die hefen gelten offt mehr den der Wein. etc. Sup: lit: Kårl: Pred. 9. v. 2.

Paddan haar altijd sitt laag. i. e. Odygden blijr wedh sin art. Hon behåller sitt galna wijs. etc. Sup: lit: Lijt: Narr: & Infer: hac lit: Matth. 7. v. 16.

Paddan teer sigh fulle otecknad. i. e. Som man sade: Man behöfwer intet binda skållan på skalken/ han yttrar sigh fulle sielff. etc. Sup: lit: Bind:

Paddan blijr offta bäst löhnt. i. e. Dhen minst haar förtiänt/ får offta största beneficium. Dheraff säger man och medh Senecâ: Vitia dum prosunt, peccat qui rectè facit. Item: Ubi malos præmia sequuntur, haud facilè quisquam gratuitò bonus est. Man plägar och säya: Dignitas indigno, est ornamentum in luto. &c. Man säger och fördhenskul: **Skalken haar bästa lyckan.** etc. Sup: lit: Hon: Jw: Narr: Pred. 9. v. 2. 3. Psal. 17. v. 14.

Pann hår penningar heem. i. e. Pann

Prov. 25. v. 13. giör säkran credit. Medh godh pannt är man bäst försäkrad om sitt. Dheraff säger man och per reg: juris: Pignori incumbere melius est, quàm in personam agere, &c. Sup: lit: Bättr: Loff:

Pe.

Penningen sätter mannen til ähra. i. e. Alldrigh så elack padda/ haar han Penningar så får han fulle ähra. Och dherföre blijr en sådan aff Erasmo kallad: Generosus ex crumena, &c. En Poët haar dherom sagt:

Syr. 13. v. 28. 29. *Scilicet uxorem, cum dote, fidemq; & amicos,*
Et genus, & formam, regina pecunia donat. &c. Horat:

Item:

Ac benè nummatum decorat Suadela, Venusq;. &c. Idem:

Och aff Ovidio:

In pretio pretium nunc est, dat census honores,
Census amicitias, pauper ubiq; jacet. Item:
Curia pauperibus clausa est, dat census honores;
Indè gravis judex, indè severus eques. &c. Idem:

Tyskarna säya och dherom: Hastu kein geldt/ so bistu kein heldt. Item aff Senecâ: Ubiq; tanti quisq;, quantum habuit, fuit. Och aff Poëten:

Re sine nullus eris.

Tyskarna säya och: Bistu Hur oder Dieb/ hastu Geldt / so bistu lieb. etc. Ellest säger man och:

Penningen är en skalk. i. e. Han kommer både ondt och gott åstadh: Han förer och mången i Galgen/ när han mißbrukas. Poëten haar fördhenskul kallat Rykedommar: Irritamenta malorum, &c. Ovid: Item: aff Plauto: Aurum multis perssvasit perperam, &c. Sup: lit: Den- Inf: lit: Ryk: Pred. 5. v. 12. Syr. 31. v. 5. & seq: Matth. 19. v. 23. 24.

Penningen är kommande och gånganде. i. e. Han blyr intet länge stilla på ett ställe. Dheraff haar och en Scribent sagt: Caduca hæc & fragilia, puerilibusq; consentanea crepundijs, quæ vires atq; opes humanæ vocantur, &c. Val: Max: Inf: lit: Ryk: Syr. 18. v. 25. 26.

Penningen giör kiöpet. i. e. För reeda Penningar får man altydh bättre kiöp / än på borgande. Dherom sägher man och ytht en gammal Vers: Reddit mercatum mox prompta pecunia gratum, &c. Tyskarna säya: Bahr geldt dinget vnd kaufft. Item: Geldt macht den marckt. etc. Infer: hac lit: Syr. 32. v. 3. 4.

Penningen kan alt rätta. i. e. Han kan giöra krokot rätt/ och rätt krokot: Och wända oppned på Domaren. Dheraff haar och Cicero sagt: Pecuniosus non facile damnatur. Item aff förwände Versen: Mutnegra cum Murva, faciunt rectissima curva. Hyt lyder och dhet som en Poët haar sagt: Exod. 23. v. 8. Syr. 40. v. 12. & seq:

Quid faciant leges, ubi sola pecunia regnat?

Ti y *aut*

Aut ubi paupertas vincere nulla poteſt. &c. Petron:

Aff Tyſkan ſäger man och: Geldt das ſtumm iſt/ macht recht was krum iſt. Item: Wer ſchmert/ der fährt. etc. Sup: lit: Den: Inf: lit: Muſt:

Syr. 31. v. 1. 2. **Penningen giör Mannen forger.** i. e. Ägodelar giöra oroo och nattewakande. Socrates haar dherföre kalladt dhe ryka och penningagtruga: Aurea mancipia. &c. Inf: lit: Ryk:

Pſal. 62. v. 11. **Penningen råder för alt.** i. e. Han förer Herrewäldet. Seneca haar fördhenſkul ſagt: Ingens generis humani bonum, pecunia. Omnia nummis venalia. Haar Ariſtot: ſagt: Pecunia, anima & ſangvis eſt mortalibus. Stobæ: Item: Pecuniæ omnia obediunt. &c. Eraſ: Tyſkarna ſäya: Guht vnd geldt/ herſchet die Welt. Item: Gelt/ behalt das felt/ iſt meiſter in der Welt. etc.

Syr. 11. v. 4. & ſeq: Cap. 40. v. 26. **Penningen giör mood.** i. e. Rykedom giör mannen ſtålt och vpblåſt. Man ſägher fördhenſkul: **Wäxer min Rogh/ ſå wäxer min hogh.** Satietas ferociam parit. Eraſ: Och aff en Poet:

Divitijs tumidi, primos venantur honores,
Et ſibi quæ libent cuncta licere putant. &c. Gland:

Tyſkarna ſäya: Guht macht muht; Muht macht vbermuht; Vbermuht macht nimmer guht. etc. Sup: lit: Lyck: Inf: lit: Wäx: Offw:

Penning/

Penning/ är Pennings broder. i. e. Den ena så godh som then andra/ ehwadan han kommer/ eller huru han wärfwas. Erasmus haar therföre sagt: Lucri semper bonus odor ex re qualibet. Item: Lucrum ex omni occasione adoratur. Keys: Vespasianus skriffz hafwa lagt en beskattning på Urin; Och när han aff sin Son är therom admonerad/ såsom wore thet något neesligit/ skal han hafwa taget aff thet Myntet som således exigerades/ och hållet thet sin Son för Näsan/ medh frågande/ om honom sådan lucht mißhagade/ och han ther til neekade/ haar han låtet honom weeta aff hwadh slags ränta thet wore kommet/ och då waret ther medh tilfredz. etc. Sveton: Theraff pläga och Tyskarna säya: Gelt ist gelt/ es komme her wo es wil. etc. Sup: lit: Hwad:

Penningen är lösen. i. e. Hwars mans roop. Therföre haar och Poëten sagt:

O cives, cives, quærenda pecunia primùm: Syr. II. v. 14.

Virtus post nummos. &c. Horat:

Seneca haar och sagt: Sine me vocari pessimum, ut dives vocer. Item aff Erasmo: Absq; ære mutum est Apollinis oraculum. Cicero haar fördhenskul ther öfwer klagat och sagt: Malè se res habet, cùm id quod virtute effici debet, tentatur pecuniâ. &c. Aff Tyskan sägs och: Gelt/ gelt/ schreyet die Welt. Item: Beym gelt/ kennt man die Welt; Welt ist gelt/ vnd gelt ist Welt. etc. Sup; lit: Hwad; & Super: hac lit:

Pennin-

Pred. 9. v. 16. **Penningen taalar/ dher en annan måste tiga** i. e. Som man ellies plägar säya:

Syr. 13. v. 28. **Gullbrunnen flyter.** i. e. **Dhen rijke förer altijdh ordet/** och haar högsta rösten. etc. Sup: lit: Den: Gull: När:

Esai. 9. v. 20. **Penningar wäxa intet på Träd.** i. e. Dhe fåås intet så lätt; Dhe måste aff en part swrt förwärfwas: Men dhe falla ojämpnt til som Åskeregnet. Som man wille säya: **Lyckan delar ynderliga.** etc. Sup: lit: Lyck:

Prov. 13. v. 25. **Penninganarrar få aldrigh nogh.** i. e. **Dhen girige blijr aldrigh mätt.** etc. Sup: lit: Gir:

Penningar äre goda waaror/ dhe giälla bådhe Winter och Sommar. i. e. Dhe äre altijdh begiärlige: Dhe liggia intet i wraak. etc. Inf: lit: Rijk:

Syr. 20. v. 10. **Penningen rätt anlagd/ bär winningh heem.** i. e. Dhen rätt brukar sina medel/ han får och nytta dheraff. Man sägher fördhenskul aff Terentio: Pecuniam in loco negligere summum interdum est lucrum. &c. Tyskarna säya dherom: Zu rechter zeit schenken/ ist eine reiche erndte. Item: Man gibt zuweilen ein groschen aus/ der ihm ein gülden wieder bringt. etc. Sup: lit: Man:

Matth. 13. v. 57. **Penningen giäller altijdh mäst dher han är myntad** i. e. Dher man mäst är kiänder/ dher blijr man och mäst åhrad. Doch haar Christus sielff sagt Contrarium. Nullus

Pro-

Propheta in patriâ. En Prophet är icke förachtad/ vthan i sitt Fädernes Landh. etc.

Penningar och åhra / lockar mången til låhra. i. e. För åhra och rijkedom skuldh giörs mycken möda och arbete. Dheraff säger man och medh Erasmo: Honos alit artes. &c. Tysken säger: Geldt vnd eitel ehr/ ist ein vhrsach aller lehr. etc. Sup: lit: Låhr: Löhn: Prov. 13. v. 18.

Penningen pröfwar mannen. i. e. Han frestar hans sinne. Dheraff haar och en Scribent sagt: Pecuniâ si uti scias, ancilla est, si nescias, domina est. Laber: Pecuniæ imperare oportet, non servire. Idem: Poëten haar dhet samma welat meena: Imperat aut servit collecta pecunia cuiq;. Horat: Item: : : aff en annan Poë : :

Quid mihi divitiæ, quarum si demeres usum?
Quamvis largus opum, semper egenus ero. &c. Corn: Gell:

Tysken säger och dherom: Geldt / probiret die Welt. etc. Super: hac lit:

Penningen wil alltydh gå före i. e. Dhen rijka wil gärna wara främst wedh brädet. Dheraff Tysken och säger: Guht macht muht. etc. Super: hac lit: Inf: lit: Rijk: Syr. II, v. 4.

Penningen i pungen / träffar Wärden i Munnen. i. e. Dhen som haar något i taskan/ han gieer intet mång godh Ordh i Wärdzhwset. Sup: lit: Den: Haar:

Penningen är giärna der han blijr åhrad. i. e. Han sankas giärna dijt han blijr giömder Syr. 31. v. 5.

der och affhållen. Dhet samma säya och Tyskarna: Das geldt ist gern/ wo mans in ehren helt. etc.

Syr.32. v.3. 4. **Penningalösa hindrar mycket gott kiöp.** i. e. Dhet är fåfängt gå til Torgs vthan Penningar. Man sägher och: **Ond reeda/ kiöpa och intet breeda.** Dherom säya och Tyskarna: Wo gelt mangelt/ da mangelt alles. etc. Sup: lit: Den: Fåf: Ondt:

Penningen är allestädz wälkommen. i.e. Som man wille säya: Hwem skulle icke taga emoot en sådan gäst? Plinius haar fördhenskul sagt: Omnes homines ad custodiam pecuniæ, natura restrinxit. &c. Tysken säger och: Gelt leßt sich wol aufheben. etc. Inf: lit: Ryk:

Penningen kan illa döllia sigh. i. e. Rijkedom yttrar sigh giärna. Item: **Penningen är onder at giömma.** Seneca haar fördhenskul wäl sagt: Majore tormento pecunia possidetur, quàm quæritur. &c. Och aff Tyskan: Gelt schweigt nicht. etc.

Prov.14. v. 20. & Cap.19.v.4. **Penningen haar många wänner.** i. e. Dhen rijke får många Bröör. Erasmus haar dherföre sagt: Amicos res invenit. Item aff Poeten: Auro conciliatur amor, Ovid: En annan Poët haar och sagt:

Si non sunt nummi, nulli potes esse sodalis:
Datq; adimitq; omnem nummus amicitiam. &c. Gland:

Tyskar-

Tyskarna säya:
Wo gelt kehrt vnd wenndt/
Hatt alle freündschafft ein end. Item:
Wer gelt hatt/krigt wol freünde. Item: Nimmer gelt/ nimmer gesel. etc. Super: hac lit: in princip: Sup: lit: Den: Inf: lit: Rijk:

Penningen låter snart öda sigh. i. e. Han är kommande och gångande. En Scribent haar fördhenskul wål sagt: Pecunia fine peculio, fragilis est. Val: Item aff en gammal Vers: Perditur exiguo, quæsitum tempore longo, &c. Och aff Tyskan: Lang erworben/ bald verdorben. etc. Super: hac lit: Inf: lit: Rijk: Syr. 18. v. 25, 26,

Penningar åre hwardags tarff. i. e. Som man wille säya: Hwem behöfwer icke Penningar? Demosthenes haar fördhenskul sagt: Opus sunt opes, & sine ijs nihil fiet quod opus est, &c. Gelt (säger Tysken) nutzet zu allen dingen. etc. Super: hac lit: Syr. II. v. 14.

Penningen giör lofwen. i. e. Dhen som haar medel i Kistan/ han får snart credit. Dherföre haar och Poëten sagt:

Quantum quisq; suâ nummorum possidet arcâ;
Tantum habet & fidei. &c.

Juvenal:

Wer gelt hatt/ der hatt auch Credijt, säger Tysken. etc. Super: hac lit:

Peparen wäxer intet på Hälleberget. i. e. Som man wille säya: Godh Sädh wil haa godh Åker. etc.

Pijgo-

Pi.

Prov. 31. v. 10, & seq; **Pijgones ney/ dhet är hennes jaa.** i. e. Då hon säger måst ney/ då wil hon hälst haa. Dhet giör hennes blygsamheet / at hon icke säger så dristigt jaa/ och kan lyckwist wäl meenadt. Terentius haar fördhenskul dher om sagt: Novi ingenium mulierum, nolunt ubi velis, ubi nolis cupiunt ultrò. Som man aff Tyskan wille säya: Weiber laßen sich wol etwas nöhtigen / habens dennoch gern. etc. Sup: lit: Blygs: Dygd: Inf: lit: Skiut:

Pr.

Prov. 16. v. 5. I. Timot. 2. v. 9. **Pracht föder afwundh.** i. e. Dhen som alt för mycket prålar och brytz öfwer sitt ständ/ han blir aff hwar man illa sedder. Ty högfärd står Gudh och Menniskior emoot. Invidia nimio cultu vitare memento. Haar fördhenskul Cato sagt. Man plägar och säya: Vestium ornamenta quærunt, qui morum laude carunt, &c. Keys: Augustus skriffz högeligen hafwa mißhagat mycken pracht i Kläder: Och fördhenskul hafwa kalladt dhem: Superbiæ vexillum. Dheraff man och säger: **Pracht i Kläder/ är minsta heeder.** etc. Sup: lit: Myck: Inf: lit: Qwinn:

Syr. II. v. 30. **Prijsa waahrligh/ lasta spaarligh.** i. e. Man måste hålla mått i roos och lastande. Ty ellieſt säger man til en förwijtelse: **Wäl är dhen som kommer för hans roos; Men wsel dhen som kommer för hans last.** Och måste altså hoos en part Menniskior/ alt wara ahntingen in excessu eller defectu; Måttan råkas sällan på. Och då säger

ger man dherom: Mången får loff för lijtet/ och skam för alzintet. etc. Inf: lit: Mång: Offt:

Prydd Krijgzman skräffer ingen fiende. i. e. Som man sade: **Fiäder och Gullspann giör ingen seger.** Dherföre haar och Livius sagt: Horridum esse debere militem, non cælatum auro argentoq;, sed ferro & armis fretum. Dher Curtius wil beskrifwa dhet gambla Macedoniska Krijgzfolcket / haar han och sagt: Non auro, neq; discolori veste, sed ferro atq; ære fulgentes. &c. Tyskarna säya och wedh sådhan meeningh: Weis wambs vnd rohte hosen/ schlagen kein feind. etc.

Prydder Narr/ haar giäcken qwarr. i. e. lijka hwadh man hänger på Narren/ så blijr han ändå dhen samma. Och är då som man plägar säya: Dignitas in indigno, est ornamentum in luto. Och heeter: **Soon med smyckie eller ännespann.** Sådana blij fördhenskul aff Diogene kallade: Oves aureo vellere. &c. Laërt: Sup: lit: Fast: Narr: Padd: Inf: lit: Soon: Prov. 17. v. 22. 2. Pet. 2. v. 22.

Präla sachta i byn/ Bönderna äre druckne. i. e. Som man wille säya: **Wäck intet opp Hunden mådan han sofwer.** Man plägar och säya: Pocka paßligh/ folcket är än mångestädz oppe. Dhetta synes wara taget aff Bönder när dhe hålla dheres Samqwämb och Gästebudh eller Kirmeßa/ och taget något in öfwer torstedrycken; Då dhe intet pläga wara dhe bästa at fåås wedh:

Och dher igenom kommet i Ordspråk. etc. Sup: lit: Druck: Inf: lit: Sacht: Wäck: Man plägar och wedh sådan meening säya:

Prålsacht heet min Faars Hundh. i. e. En allgemeen reprimendo emoot stoorskrytare/ som pocka och snorka/ och haa mycket aff Munnen. Som man och ellest wille säya:

Tag sachta på/ Jorden är gammal.

Item: Riff icke skinnet aff Gröten. Man plägher och möta sådhana och säya: Bona verba quæso. Item aff Erasmo: Satis pro imperio, &c. Sup: lit: Ondt:

Pråla medh Gullkryckia. i. e. Dhet wore en arm högfärd/ och slätt pråål/ at en lahm Menniskia wille beslå sin Krycka medh Gull eller Silfwer til pråål och ståår/ dhen til intet annat kunde brukas/ än at stödia dher wedh dhen siuka Kroppen. etc. Sup: lit: All: Fång: Gullb:

Presten mäßar intet desse meer/ at Kyrkian är hög. i. e. Som man ellest plägher säya: **Koon molckar intet desse meer/ at Byttan är stoor.** Och brukas när något littet blir gifwet uthi ett stoort kåril. etc. Sup: lit: Giffw: Koon:

Pu.

Prov. 27. v. 17.

Puska luskar Pärla. i. e. Som man ellest wille säya: **Dhen ena Åsnan kläär den andra.** Mutuò se scabunt muli. Haar Erasmus sagt: Dhen ena Paddan giör dhen andra til willie. Dhet brukas och in bonam partem. Dhen ena wänen håller medh dhen andra

andra. Och då sägher man medh Erasmo: Homo homini Deus. Item: Dhen ena Handen twättar dhen andra. etc. Sup: lit: En:

På.

På en hård knagg hörer en swår klubba. i. e. Ett skarpt swaar på ett slindigt taal. Syr. 30. v. 7. & seq:

En seeger kiäpp på en treskan rygg. Duro nodo, durus quærendus est cuneus. Eras:

Skalken wil hållas i twång. Tyskarna säya: Einem bösen ast/ eine scharffe axt. Item: Einem bösen Hund/ ein kurtzer strich. etc. Sup: lit: En: Hamm: Ondt: Inf: lit: Till:

På främmande Hundar och annars Barn/ kostas alt Bröd säfångt. i. e. Twunget wärk går altijdh trögt. Jacob. 2. v. 8.

Når Hunden och Barnet haa åthet upp Bröd/ så går Hunden til sin Herre/ och Barnet til Modren igen. Erasmus haar dhet och sagdt: Qui canem alit exterum, huic præter lorum, nil fit reliquum. &c. Dheraff säya och Tyskarna: Zwang währet nicht lang. etc. Inf: lit: Twung:

Owe.

Owedin maath korrar intet i bwken. i. e. Pfal. 112. v. 10.

Mißvndt Brödh giör intet Magan ondt. Och brukas emoot afwundsiuka wedh annars lycka och wälgängh. Ty **Afwund är altijd Lyckones fölliesiag:** Men dhe besinna så lijtet dher hoos; At lijka som Geeten gnager dher hon är bunden; Altså fräter och Afwund dher hon boor. etc.

Dherföre är bäst at hugna sigh wed dhet gemeena Tyska Språket: Beßer beneidt / als beklapet. etc. Sup: lit: Affw: Bättr: Miß:

Qwi.

Gen. 22. v. 8. Matth. 6. v. 34. Psal. 145. v. 15. 16. **Qwicker man får fulle Koo / men döder får intet Uff.** i. e. Så länge en Menniskia skal lefwa / så får hon fulle födhan. **Gudh låter ingen swälta ihiäl;** När han förtröstar på Gudh medh Patriarchen Abraham. etc. Sup: lit: Gud: Inf: lit: Sörg:

1. Cor. 11. v. 7. Syr. 36. v. 26. 27. **Qwinnan är Manßens åhra.** i. e. När hon är from och dygdesam. Och blir hon då deelachtigh aff sin mans heeder / och för hans skul åhrad / som Juristen haar sagt: Uxor coruscat radijs mariti. &c. Sup: lit: Hwß:

Gen. 24. v. 26. 1. Reg. 23. v. 18. & Cap. 31. v. 5. Luc. 13. v. 34. 35. **Qwinneskämmare och Prästerhaatare / få sällan godh ända.** i. e. Dhe haa ingen wälsignelse at wänta. Sichem skämde Dina / fick och sin löhn. Saul lät dräpa 85. Herrens Präster i Nobe; Undgick icke heller straffet. etc.

Qwinna må ey Edzöre bryta. i. e. Hon må intet biltog läggias. Edzör: B. Cap. 36. 11.

Qwinneråd är stundom gott. i. e. Uthi 1. Sam. 25. v. 18. & seq: saker som dheres förständh tillåter / råka dhe stundom på nyttigt rådh. Läås här om exempel aff Abigail / som medh förnufft blidkade Dawidz wreede emoot Nabal. etc.

Syr. 23. v. 24. Prov. 9. v. 16. **Qwinnan kyßer stundom Swänen för Herren.** i. e. Som man wille säya: **Mycket dhen siuka lyster.** etc. Sup: lit: Myck:

Qwin-

Qwinnan kan illa tiga. i. e. Som man ellies plägar säya: Hon haar åthet Skaatägg. Ty dhet man förtroor en part Qwinfolck / är **giömma Gull vnder geterumpan.** Fördhenskul haar och Seneca sagt: Fæmina, id tantum tacere poteſt, quod neſcit. Item: Mulier eſt animal loquaciſſimum. Plutarch: Eraſmus haar sagt: Mulierem ornat ſilentium. Poëten och haar derföre sagt:

Arcanum quod mente geris, ne fœmina norit, Syr. 21. v. 17.

Vas uti rimoſum, continet illa nihil. &c. Lindeb:

Sup: lit: Gift; Inf: lit: Tigg:

Qwiñan wil heller wara skiöön än from. i. e. Hon älskar mehr fägring än frombeet. Dheraff plägar man och säya:

Qwinnerådh står mäst i Speyelen. i. e. Dhe delectera sigh mäst i Speyelstodande / når dhe förmeena sigh wara något sköna. Dherom säger och Eraſmus: Lubricum eſt muliebre conſilium. Och är dher medh som Verſerna lyda:

Naturâ mulier ſatagit formoſa videri:

Ducit ob id totos ſe poliendo dies. &c. Lindeb:

Sådana tänckia lijtet på gemeena Ordspråket:

Fägring faller snart, etc. Sup: lit: Fägr; Super: hac lit:

Prov. 9. v. 13. & seq: **Qwinfolks krahm är altydh faalt.** i. e. Dhe prostituera jw något aff dheres dygd eller odygd. Dheraff pläghar man och säya: **Dhet spörs fulle i bygden / hwadh folket är til dygden. etc.** Inf: lit: Spörß:

Prov. 20. v. 18. **Qwinfolck hålla måst effergråth.** i. e. Dhe tänckia intet långt förvth; Dherföre gråta dhe intet för: än skadan är skedder. etc. Sup: lit: Efft:

Syr. 25. v. 22. & seq: **Qwinfolck haa långa Kläder / men kortt sinne.** i. e. Dhe äre vndertyden heeta om Hufwudet. Dherföre haar och Seneca sagt: muliebre eſt furere. Item: Mulieres sunt fermè ut pueri, levi ſententiâ, &c. Terent:

Qwinnekiärleek är farande godz. i. e. Obeständigt. En Poët haar fördhenskul sagt: Nulla diu fæmina pondus habet, &c. Propert: Tyskarna säya: Frawenlieb vnd Rosenbletter fallen bald ab. etc.

Syr. 6. v. 6. & Cap. 29. v. 4. **Qwinna är snart lockad.** i. e. Dhet är ett swagt kåril / och kan fördhenskul illa stå emoot ahnfächtningen. Och är som Ordspråket säger: **Godtroo är snart wunnen:** Men dhen som fädhant söker / lägger ringa ähra dher medh in; som Poëten haar sagt:

Fallere credentem, non eſt operoſa puellam
Gloria. &c. Ovid:

Sup: lit: Godtr: Jumfr:

Qwinnetråta / lychtas medh wåta. i. e. Medh gråät och thårar. Ellieſt säger man: **Östan wäder och Qwinnetråta / lychtas**

tas

tas sällan vthan wääta. etc. Inf: lit: Säll: Öst:

Qwinfolks reedning är alltijd lång. i. e. Dhe wele haa tydh til at smyckia sigh. Terentius haar dherföre sagt: Nosti mores mulierum: dùm moliuntur, dum comuntur, annus est. Tyssken säger och: Weiber müßen sich lange putzen. etc. Super: & Inter: hac lit:

Qwinnepräl är fåfångt / när dygden är bortta. i. e. Som man wille säya: **Pracht vthan dygd / är som en roos vthan lucht.** Dherföre haar och en Scribent sagt: Mulier ne quicquam exornata est, si male morata est. Tyskarna säya dherom: Ehrbar Weib / erbahr kleid. Item: Alzusehr geputzet / bringt der keüscheit wenig nutz. etc. Sup: lit: Myck: Pracht: 1. Timot. 2. v. 9. 10. 1. Pet. 3. v. 3.

Qwinnewäld / haar intet håld. i. e. Dhet weet ingen styrsel. Dhet är en swår last / när Qwinnan för föra regimentet öfwer Mannen. Tacitus haar dherföre sagt: Quod subsidium in eo, qui à fœmina regatur? Och ass Aristotele: Quidquid masculum, naturà magis factum ad imperandum fœmineo. Item: Natura vim non patitur muliebri subjecta imperio, &c. Plut: Dher wedh bruka och Tyskarna dhesse Rym: Syr. 9. v. 2. & Cap. 25. v. 34. 1. Timot. 2. v. 12. & seq:

Wo Soldaten sieden vnd brahten /
Vnd pfaffen zu weltlichen dinge rahten /
Vnd Weiber führen das Regiment /
Da nimpts selten ein guhtes end. etc.

Men in publicis håller lijkwäl Aristoteles Qwinne-Regimentet icke för oskäligit / dher han in Polit: sägher: Quid interest, utrum fœminæ gubernant, an qui gubernant,

à fæminis gubernentur, &c. Sup: lit: Acht: Man: Inf: lit: Skabb:

Qwinnewilla är ond at stilla. i. e. Ut super: Muliebre est furere, som Seneca haar sagt. Syr. 25. v. 22. & seq:

Qwinneliſt/ haar ingen briſt. i. e. Hon öfwergår all annor liſt. Dherföre haar och Publius sagt: Malo in consilio, fæminæ viros vincunt. Och aff Tyskan: Im bösen seind die Weiber am klugsten. etc. Syr. 25. v. 19.

Qwinnetaal / är Kråkegaal. i. e. Dhet är intet stoort achtandes. En part Qwinfolks snack wäger intet mycket. Diogenes skal hafwa sagt / när han hade sedt 2. Qwinnor talas wedh: Aspis à viperâ venenum mutuatur, &c. Anth: in Meliſſ: Tyskarna säya Dherom: Weiber rede armer rede. Dherföre haar och en Poët warnadt för sådhant snack; och sagt: Crede pastores levibus nolite puellis. Tit: Calph: Item aff Ovidio: Verba puellarum, folijs leviora caducis. &c. Syr. 21. v. 17.

Qwinnewaſck är marknadzbraſk. i. e. Qwinfolks snack är lijka som ett marknadz forl. Dheraff haar och en Scribent sagdt: Tres mulieres faciunt nundinas, &c. Videatur de hoc Juvenal: Sat: 6. Et super: hac lit: Syr. ut prox: sup:

Qwinnegråth/ är intet åth. i. e. Som man wille säya: Qwinfolcken kunna gråta när dhe willia. Dheraff sägher man och aff gemeene Verserna:

Fæmina dum plorat, dùm ruſticus ebrius orat:
Dùm luſor jurat, nihil hæc devotio durat. &c.

Ellieſt

Ellieſt haar en Scribent ſagt: Fletus muliebri ingenio additur. Pacuv: Och aff en Poët:

Quò non ars penetrat, diſcunt lacrymare decenter;
Quoq; volunt plorant tempore, quoq; modo. &c. Ovid:

Item;

Nevè puellarum lacrymis movearis, caveto:
Ut flerent oculos erudiere ſuos.
&c. Id; Ovid;

Aff Tyſkan ſäger man och: Ähn Hunde hincken/ vnd Weiber zähren/ ſol ſich niemand kehren. etc. Sup: lit: Ded: Den:

Qwinfolck ſämias bäſt. i. e. Dhe förſtå hwar annan wäl. Mulier mulieri melius convenit. Terent: Item: Omnes mulieres eadem æquè ſtudent voluntq;. Id: Terent; Dherуppå haar och Eraſmus ſagt: Sublatâ lucernâ, quid intereſt inter mulieres? &c. Sup: lit: En:

Ra.

Raſker vng/ blijr gammal tung. i. e. Vngdoms ſprung/giör ålderen tung. När man ſångte alt ifrå vngdomen haar ſkåpat och tråladt/ blijr man omſijdor tröger och trått. Dherom haar och en Poet ſagt:

Dum vires annig; ſinunt, tolerate labores:
Jam veniet tacito curva ſenecta pede. &c. Inf: lit: Ung: Trätt:

Re.

Reen hand går säkert genom Land. i. e. Then oskyldige är altijdh trygger/ ehwad som påkommer. Erasmus haar förbehenskul sagt: Ne spina quidem vulnerabit bonos, i. e. Innocentes. Trewe hand (säger Tyskan) geht durch alle Land. etc. Sup: lit: Ost: Wedh sådhan meening säger man och:

Prov. II. v. 3.

Reent är snart twättadt. i. e. Oskyldig är snart frij giord. **Slätt är snart slijpadt.** Och aff Erasmo: A puro, pura desluit aqua. &c. Sup: lit: Gott: Ost: Inf: lit: Slätt:

Prov. ut prox: super:

Reedligh roosar sigh sielff. i. e. Then oprichtige felas alorigh beröm. Seneca haar dherföre sagt: Ingenia melius recta se in laudem ferunt. &c.

Syr. 32. v. 3. 4.

Reedeligh man blijr fulle känder. i. e. Then som redeligen handlar/ han blijr fulle nampnkunnigh / fast han bodde i ödemarken. Therom haar förbehenskul Erasmus sagt: Bonum virum fama aperet, vel in terræ cavernis. Item: Candor non obscuratur. &c. Tyskarna säya och: Frommer man wirdt wol bekannt/ wen er noch so verborgen were.

Ut prox: super:

Regera / är en skynande tråldom. i. e. Regimentzbördan är en swår last/ och mycken tråldom vnderkastad. Antigonus dhe Macedoniers Konungh / haar dherföre sagt: Regnum nobilis est servitus. Ælian: Keyf: Otto skal och förbehenskul offta hafwa sagt til sina Råadherrar: Nescitis amici quid sit Rom: gubernare imperium, mihi credite jam experto, qui jam mori malo quàm imperare. Bruson: Pittacus haar och för dhes swårheet

Exod. 18. v. 18. & seq:

skul/

skul/ kallad Regimentet: Difficile bonum. Dhe Armeniers Konungh Tigranes/ när honom den Hufwudbonad år framburen/ som Konungarna plägade Chrönas medh/ skal och hafwa sagt: O nobilem magis quàm felicem pannum! quem si quis penitus aguoscat, quam multis laboribus & periculis sit refertus, ne humi quidem jacentem velit attollere, &c. Val: Max: Inf: lit: Wäl:

Reetas intet wedh Paddan. i. e. Som man sadhe: Fåås intet wedh dhet onda. Syr. 22. v. 14. & seq:

Släpp intet Lwsen i Skinpältzen. ꝛc. Sup: lit: Kall: Narr: Wäck:

Ri.

Rydande Swän / wil haa en åkande Mös. i. e. Lykt söker giärna lykt. En ryk Frijare/ seer sigh giärna om en sådan Brwdh/ & vice versâ. Och dheraff säger man medh Erasmo: Similis, simili gaudet, &c. Gleich sucht sich/ gleich findt sich. etc. Sup: lit: Lykt: Syr. 13. v. 18. & seq:

Ryd intet på Snöön/ vthan Gråås synes. i. e. Man måste intet wara för dristig wedh fahran. Dheraff sägher man och: **Dhen fahran älskar/ han förgås dher i.** Tyskarna säya: Wer im waßer den boden nicht kan sehen/ der sol nicht trawen hinvber zu gehen. etc. Sup: lit: Den: Syr. 3. v. 27. & seq:

Rykedom blindar wijßdom. i. e. Ägodelar giöra högmodh/ och högförd blindar förståndet. Cæcæ sunt divitiæ, & se inspicientes excæcant, haar Menander sagt. etc. Sup: lit: Medg: Syr. II. v. 4. 5. 6. & v. 26. 27. & Cap. 5. v. 1.

Jacob. 5. v. 1. & seq: Pred. 5. v. 12. & seq; Syr. 18. v. 25. 26. **Rykedom går som han kommer.** i. e. Är han wäl fången/ så kommer han sin Herre til gagn: Är han illa samblad/ så går han och sin gång. Poëten haar fördhenskul sagt: Irus & est subitò, qui modò Cræsus erat, Ovid: Item aff Lipsio: Divitiarum gloria fluxa & fragilis est, &c. Och aff Tyskan: Reiche leüte können auch arm werden, etc. Sup: lit: Pen:

Rykedom blyr sulle laskad/ men aldrigh förkaskad. i. e. Man finner fulle dhen som sträffar Ägodelar; Men ingen som kastar dhem bort. Dherföre haar och en Scribent sagt: Opes, facilius invenias qui vituperet, quàm qui fastidiat, &c. Sup; lit: Pen;

Syr. 13. v. 30. **Ryk man paßar intet på ett Öga/ han haar dhet andra i taskan.** i. e. Dhen ryke achtar intet en ringa skadha/ når han haar medel til at vpfyllan igen. etc. Sup; lit: Gott: Infer: hac lit;

Syr. 25. v. 4. Prov 19. v. 22. **Ryk liugare bör dubbel skam.** i. e. Dhen som haar medel til at bethala sin skuld/ och giöret intet/ han är ingen heeder wärd. etc.

Prov. 22. v. 2. Sap. 7. v. 5. 6. **Ryk och arm/ alt en Malm.** i. e. Både aff ett vhrsprungh: Och brukas når en ryk wil förhäfwa sigh öfwer dhen fattiga. etc. Sup; lit: Fatt:

Prov. 14. v. 20. & Cap. 19. v. 4. Syr. 13. v. 24. & seq; **Rykedom haar många wänner.** i. e. **När min tunna rann/ kände migh både Owinna och Man.** etc. Dherom aff man och säger: Felicitas multos habet amicos, &c. Exal: Sup: lit: När; Pen:

Ryke

Rykedom föder odygd. i. e. Dhen ryke dristar på Gullet/ och gieer dher medh orsak til många laster. Dherom haar och Poëten sagt: Syr. 13. v. 30. & Cap. 31. v. 5. & seq:

Turpi fregerunt Secula luxu
Divitiæ molles. &c. Juvenal:

Diogenes haar dheraff kallat rykedom och ägodelar: Fortunæ vomitum. Som man wille säya: **Lyckones affskraap.** Seneca haar kalladt dhem Causam malorum. Item: Velamenta malitiæ. Diog: &c. Sup: lit: Pen:

Rykedom kan höllias/ men armod illa döllias. i. e. Ägodeelar kunna fulle gömmas i Skrijn och Kistor: Men nödh och armood är ond at skyla. etc. Sup: lit: Arm: Naak: Nöd:

Ryk mans Barn/ och fattig mans Kalff wäxa snart upp. i. e. Som man wille säya: Dhe rykas Barn blij wäl häldne/ och dhen fattigas Kalff (som mäst är ensam) blijr fluttigt skiötter; Dherföre wäxa dhe båda snart stoora. etc. Sup: lit: Eend: Pfal. 144. v. 12. & seq:

Rykedom skadar offta sin ägare. i. e. Han förderfwar mången genom misbrwk. Dherföre haar och Seneca sagt: Tàm malum est habere divitias quàm non habere malum est. Item aff Curtio: Nimiæ opes magnæ jacturæ locum faciunt. &c. Dherföre haar och Christus sielff sagt/ **At enom rykom wore swärt at ingå i Gudz ryke.** etc. Sup: lit: Pen: Syr. 13. v. 30. Pred. 5. v. 12. Matth. 19. v. 23. 24. Luc. 6. v. 24.

Rykedom haar Haarehiärta. i. e. Dhen ryke

ryke lefwer altydh i fruchtan om sina ägodelar. etc. Wed dhen meeningen säger man och:

Psal. 62. v. 11. Syr. 31. v. 1. 2. Pred. 5. v. 11. **Rykedom giör oroo.** i. e. Mycken ägodelar giöra sin ägare sömpnlösan. Dheraff säya och Tyskarna: Wer viel hatt/ der mus auch viel sorgen. Item: Kein reichtumb ohne vnruhe. etc. Sup: lit: Den: Ing: Pen:

Luc. 6. v. 24. **Rykedom hindrar intet dårskapen.** i. e. Som man sade: Dhet finnes och fuller ryka narrar. Dherföre haar och Erasmus wål sagt: Turpis animus splendore auri non illustratur. Item: Asinus aliquandò auro onustus. &c. Idem: Sup: lit: Han: Man: Ald:

Syr. 14. v. 9. Pred. 5. v. 9. **Rykedom haar och sin pläga.** i. e. Den ryke haar och sitt korß. En Poët haar fördhenskul sagt: Sæpè solent auro multa subesse mala. Tibull: &c. Fab: de Aranea & podagrâ.

1. Timot. 6. v. 6. 7. 8. Syr. 29. v. 28. & seq: **Ryker nogh som nögder är.** i. e. Han haar altyd nog som låter sigh nöya. Dherom haar fördhenskul en Scribent sagt: Optimus est pecuniæ modus, qui nec in paupertatem cadit, nec procul à paupertate recedit. &c. Och aff Tyskan: Wer sein außkommen hatt/ ist reich genug. etc. Sup: lit: Nog:

Syr. 12. v. 2. 3. **Rykedom är Gudz lähn.** i. e. Som man wille säya: Man måste intet mißbruka ägodelar. Wetandes at Gudh och snart kan taga sitt lähn igen/ när han intet får tack för sitt. etc. Sup: lit: Gåffw:

Syr. 25. v. 30. **Ryk Hustru är trätetunder.** i. e. När Hustrun giör Mannen ryk/ så blyr han hennes slaff/ och hon wil måst råda sielff. Dherföre

före haar och en Poët sagt: Intolerabilius nihil est, quàm fœmina dives, Juvenal: Item aff Erasmo: Dotibus deliniti, etiam uxoribus ancillantur, &c. Och aff Poëten: Dos est uxoria, lites, Ovid: Men med Seneca säger man: Ingens malum est beata uxor, cùm immensum auri pondus insolens attulerit, Plautus haar och sagt: Argentum accepi, dote imperium vendidi, &c. En Philosophus skal och en reesa wara aff en vngh man til råd; frågad / hwilket honom wore nyttigare ahntingen at taga sigh en ryk eller fattig Hustrw? Och fåt aff honom til swar: Pauperem alere difficile est, divitem verò ferre, tormentum, &c. Bruson: Tyskarna säya dherom: Reiche Weiber führen gern das Regiment im Hause. Item: Die nach großem Gelt freyen / mußen auch thun was die Weiber wollen. etc.

Ryk qwinna och kornfeet häst/yttra snart mood. i. e. Dhe kunna intet wäl döllia dheres högfärd. Derom haar och en Poët sagt: Syr. 5. v. 1. 2. & Cap. 11. v. 5. & seq: & v. 26. & seq:

Nil animal peperit natura superbius, ac sunt
Hæc duo, prædives fœmina, fortis equus. &c. Gland:

Inf: lit: Wäx:

Ryker man dristar på Gullet. i. e. Dhen ryke achtar för intet at giöra illa/ efter han haar at böta medh. Dheraff säya och Tyskarna: Gelt wirdt nie erhengkt. Syr. 13. v. 4.

Den ryke slipper fulle straffet. Item, som Strifften säger: Dhen ryke giör illa/och tråtzar dher til. etc. Super: hac lit: Sup: lit: Den: Haar: Med: Pen:

Ringa

Prov. 13. v. 11. **Ringa wisthws giör knapp thäring.** i. e. Man måste ställa Munnen efter Maatsäcken. etc. Sup: lit: Ljt: Man:

Hiob. 14. v. 4. **Ringa slächt / som icke är en Hora eller Tiuff ibland.** i. e. Som man wille säya:

Psal. 14. v. 3. 4. **Man finner söndriga pottor öfwer alt.** etc. Inf: lit: Sönd:

Prov. 20. v. 9. **Ringa broth är snart förlätet.** i. e. Man måste intet anse ett ljtet feel. Ty

Rom. 3. v. 23. **ingen föddes vthan brist:** Och heeter fördhenskul rätteligen: Syndare alla. Aff Erasmo säger man: Danda venia lapso, &c. Sup: lit: Bruth: Den:

1. Cor. 19. v. 24. **Ringa wett och tappert mood / winner offta stoor tingh.** i. e. En kläcker man giör offta stoor wärk / fast han icke är aff så högt förständh och conduicte; Vthan går i fahran genast åth: som Tyska Ordspråket lyder: Gleich zu / gibt guhte reüter. etc. Sup: lit: Mood:

Ringa skada är snart bootad. i. e. Som man elliest plägar säya: Små Barn / små sorger. etc. Inf: lit: Små:

Syr. 3. v. 19. **Ringa kall / haar tryggan wall.** i. e. Såsom aff högan pall skeer diupa fall; Altså är och ett nedrigt ständh så mycket säkrare / som dhet mindre haar at förswara. Deraff råder och Syrach / at man giärna skal blifwa i nedrigt ständh. Poëten råder och dhet samma / som haar sagt: Qui benè latuit, benè vixit, &c. Ovid: Sup: lit: Aff: Hög:

Ryts

Ris / giör narren wijs. i. e. Tydigt straff gieer förståndh. Som man wille säya: Agan är god när mått är med. etc. Sup: lit: Ag: Ot: Prov. 26. v. 3.

Ris giör gott Barn. Idem. Vthan straff och tuchtan blir intet Barn wäl opfödt. Dherom lyda och Verserna aff en Poët. Prov. 13. v. 24. & Cap. 23. v. 13. 14.

Gnatos sapè parens, effrenos ure flagellis:
Ne tibi sint gnati dura flagella seni. &c. Lindeb: Cap. 29. v. 15.

Item: Syr. 30. v. 1. & seq:

Qui parcit virgæ, puerum non diligit ille;
Nam virgæ tactus, pravos exterminat actus. &c.

Tyskarna säya och: Die ruht macht die Kinder guht. etc. Sup: lit: Ag: Inf: lit: Tucht:

Ris är bättre än Räfweswantz. i. e. Syr. 20. v. 2. 3.

Straffa är bättre än klaffa. i. e. Smickra. Objurgatio potior blanditijs. &c. Inf: lit: Straff: Prov. 28. v. 28.

Ris bryter intet Been. i. e. Dhet giör intet lemmalööss. Dhet brukas vthan Barnetz skada. etc. Tyskarna säya och: Die ruhte bricht kein Bein in zwey. Item: Ruhte macht keine beülen. etc.

Ro.

Rodna röyer rychte. i. e. Offta rodnar dhen skyldige. Ty ondt Samwet gieer snart Syr. 13. v. 31. 32.

tekn ifrå sigh. Ratio in facie, haar Erasmus sagt: Conscientia mille testes. Idem: Erubescit, salva res est. Terent: Item aff Senecâ: Vultus loquitur quodcunq; negas. Poëten haar och dhet samma meent som säger: Heu qvam difficile est crimen non prodere vultu, &c. Ovid: Man sägher och fördhenskul:

Syr.14. v.2. Sap.17.v.11.

Ondt Samwet tijtar vhr ögonen. &c. Doch finnes fulle mängen som aldrig rodnar för nagon last. Och säyas fördhenskul sådana på Tyska hafwa 3. dygder: Nembl. Sie schämen sich nicht/ sie grähmen sich nicht/ vnd werden nicht roht wen sie ligen. etc. Men rodna aff blygsamheet/ håls för ett dygdetekn. etc. Sup: lit: Blygs; Ondt: Inf: lit: Samw:

Pred.3.v.1. & seq: Syr.5. v.13.

Rom bleff intet alt bygdt på en Dagh. i. e. Som man wille säya: All godh giärning wil haa tijdh. Item: Gudh skoop ingen hastigheet. Elliest sägher man aff Erasmo: Festina lentè. Hasta med maak. Man säger och medh Erasmo: Qui nimium properat, serius absolvit. Och på Swänska: Dhen kommer och fram som Oxerna drifwer. etc. Tyskarna haa och för Ordspråk: Rom wardt in einem Jahr nicht erbawet. etc. Sup: lit: All: Den: God: Gud: Hast:

Roopa intet wunnet / förr än du äst öfwer sunnet. i. e. Som man sade: Rosa intet aff leeken förr än han är hållen. Ante victoriam encomium canis. Eras: Den gamble Lähraren Nazianzenus haar dherom sagt:

Ne te antè jactes, quàm sit in portu ratis:
Periere multi jam propinqui littori,
Vado appulere turbine acti plurimi. &c.

3. Reg. 20. v. 11. & seq:

Item: Ne efferaris animo, ne forte tibi naufragium fiat in portu. Eraſ: Han kallar ohet och: In portu impingere. &c. Tyſkarna ſåya: Ruff nicht has/ er lige den im netz. Man plågar och elliest ſåya på Swänſka aff ſamma meening: Alla Dagars affton är icke än kommen. etc. Sup: lit: Infer: hac lit: Aff ſamma förſtånd ſägher man och:

Roopa intet häy förr än du äſt öfwer Bäcken.
Roſa intet Marknan förr än han är hållen.

Roſa intet Wärden förr än du haar giäſten. Idem.
Roſa intet Fiſken/ förr än du haaren på diſken. etc.

Roſa intet Kornet aff bladen/ förr än du fåret i Ladan. i. e. Owiſt om Åhrswärten/ förr än man weet hwadh han gteer i ſpannen. etc. Sup: lit: Bond:

Roſa Paddan/ ſå haar du gagn aff henne. i. e. Dhen ſom kan ſmickra/ och roſa en i ögon/ han niuther ohet ſtundom til go-

Prov. 27. v. 21.

dha. Ty Hwem hörer icke giärna sitt egit loff? etc. Sup: lit: Hwem:

Roser wära bland Thörne. i. e. Skalkar finnas bland Dannemän. Etiam inter vepres rosæ nascuntur, &c. Marcellin: Sup: lit: Ogr:

Prov. 27. v. 21. **Roos är narreproff. i. e.** Medh beröm och rosande blyr en giäck prófwad. Tysken säger: Das lob ist der narren prob. Item: Lob den narren / so gewinnt er esels ohren. i. e. Så yfwes han deste mehr. etc. Inf: lit: Ähr:

Syr. 19. v. 5. Esa. 3. v. 9. **Rosad last / är dubbel synd. i. e.** Dhet man berömmer sigh aff någon odygd / är en ringa ähra hoos Menniskior / och blyr aff Gudh intet ostraffad. Gloriari otio, iners est ambitio. haar Seneca sagt: Dheraff säger man och i ett annadt Ordspråk: **Synden blyr intet fulbordad / förr än hon rosas.** Tyskarna säya: Schande rühmen / ist ein schlechter ruhm. etc. Sup: lit: Frögd; Inf: lit: Synd:

Matth. 6. v. 3. **Rosa intet aff wälgiordt. i. e.** Om du haar bewtst någon wälgiärning / så blås intet i horn dher om. Schrifften säger och: Nesciat manus dextra, quid faciat sinistra. Dhen wänstra Handen bör icke weeta hwadh dhen högra gifwer. Seneca haar och sagt: Qui dedit beneficium taceat, narret qui accepit, &c. Tysken sägher: Wer was guhts empfengt / macht die wolthat rühmen. etc. Inf: lit: Wäg:

Rosad mandom äggias til större. i. e.

När

När ett Heroiskt sinne blir för sin Dygd och tapperheet berömdt och åhradt / så bewekes dhet offta til ett större. Man säger fördhenskul medh Plauto; Præclara ingenia gloriâ invitantur. Item; Laus sola præmium periculorum est bonis viris. Virtus laudata crescit. Eras: Poëten haar och wäl dherom sagt:

Exitat auditor studium, laudataq; virtus
Crescit, & immensum gloria calcar habet. &c. Ovid:

Sup: lit; Lööhn:

Rosa ingen för ändan. i. e. Prijsa ingen lyckſalig förr än han är död. Man säger derföre medh Ausonio; Dico tunc beatam vitam, fata cùm peracta sunt. Och aff Poëten: Vivis fama negatur. Martial: Den wijse Solon skal och hafwa sagt: Nemo antè finem beatus est predicandus. Æn: Sylv: Finem vitæ specta. haar Erasmus sagt: Item: Viventes laudare, irrisio est. Æl: Spart: Och heeter fördhenskul: In fine videbitur cujus toni. Och aff Ovidio: Syr. II. v. 30.

Dicique beatus
Antè obitum nemo, supremaq; funera debet. &c.

Inf: lit: Wäl: Åhr:

Ru.

Rummet giör ingen treffnadt. i. e. Ehuru wäl dhe gambla (meehr aff Öfwertroo och fåfäng inbilning/än rätt förstånd) haa giordt en stoor åthskilnad på Hwstompter och Boo-

ställen / hållandes mehr aff dhet ena än dhet andra: Icke för Situationen skul (som doch något wore medh nytta at consideréra) vthan mehr för inbillad lycka och treffnad på folck och Booskap; Hafwa och dher vtht waret så observant/ at dhe vtht dheres samqwäm hafwa drucket hwar andra til Tompt- och Boolyckas skåål: Dheraff ännu finnas reliquier hoos en part gambla. Men dher emoot säger man: Locus neminem beat. Aff rummet föllier ingen wälsignelse. Aff sådant fundament haar och Seneca sagt: Nulla ars loco discitur. Konsten är icke bunden til något rum. Som Tyskarna säya: Der Ort macht nicht gelahrt. Icke waanährar heller rummet någon. Deraff skal och Diogenes hafwa sagt: Et sol latrinas subit, nec tn, inquinatur, &c. Laert: Inf: lit: Sol:

Rußen är altijdh frusen. i. e. Dhen som är opaßlig/ han fijr altijdh vth som han wore frußen. etc.

Rws wtsar sinnet vth. i. e. Som man wille säya: Wiltu weeta ens sinne och humeur/ så giör honom drucken. Dheraff haar och Cicero sagt: Quod in corde sobrij, id in ore ebrij. Men at rätt vthleeta ens Ölsinne/ så följ lärdomen aff gambla Versen: Quos noviſſe cupis, magnis urgeto cululis. Giff honom stoora Barkemeyer til wälkomme: Så talar en drucken munn aff hiärtans grund. etc. Sup: lit: Druck: Der: Munn: Inf: lit: Wijn: Luc, 6, v, 45.

Rutet är snart brutet. i. e. Dhet som förr intet duger/ dhet är snart förderfwadt. Wedh sådan meening säger man och:

Ruten rooth är snart oprycht. Idem. Sup: lit: Ondt:

Rutet

Ruhtet Ägg/och möglat Smör/ tiähnar wäl ihoop. i. e. Hwart effter annadt. Man plägar och wedh dhen meeningen säya: **Skitit Smör äth siuka Hundar.** etc. Sup: lit: Bränd: Bälgh: Gott: Inf: lit: Skitt:

Ry.

Rychtet wäxer mädhan dhet löper. i. e. Mädgan rychtet här man emillan/ taar dhet altyoh til / och blyr större. Ty ingen taar dher något ifrå/ vthan altyd läggs något til. Poëten haar dherföre sagt: Fama crescit eundo, Virg: Item; Inimici, famam non ità ut nata est, ferunt. haar Plautus sagt. ꝛc. Beſee här om mehra vnder lit: Lögn; & Sup; lit: Aff; Ded; Inter: hac lit: Man säger och:

Rychtet ſofwer intet. i. e. Förtaal hwijlar intet. Dhet ſtadnar intet i förſta Hws. Dheraff säger man och: Han ſitter intet ſom tyſdende bähr. Är fördhenſkul ſom Poëten haar sagt: Prov. 25. v. 9.

Fama malum, quo non aliud velocius ullum;
Mobilitate viget, viresq; acquirit eundo. Virg:

Item aff Plauto: Nullam rem citiorem apud homines eſſe, quàm famam reor. &c. Tyſkarna säya och: Nachrede ſchläfft nicht. etc. Sup: lit: Ded: Han:

Rychtet är ſällan fåfångt. i. e. Som man wille säya: Röök går giärna aff

bränder. Item: Sällan rychte vthan rooth. Publica fama non semper vana, Item: Fama non semper temere spargitur, Eraſ: Han indrager och dherom aff Heſiodo föllande Vers:

Fama malum eſt, ſurgitq; facilima: verùm
Difficile hanc perferre, grave eſt cedare coortam:
Nam non ulla quidem prorſum perit irrita fama. &c.

Aff Tyſkan ſägher man och: Es fallen keine ſpöhne/ ſie werden den gehawen. Item: Ein gemein gerücht iſt ſelten erlogen. Dherföre säger man och på Swänſka wedh dhen meeningen: Ingen Koo heeter brokot/ vthan hon haar en fläck. etc. Sup: lit: Ing: Inf: lit: Röök: Säll:

Prov. 22. v. 1. **Rychte wil haa ſanning medh ſigh.** i. e. Dhen ſom wil haa ett gott nampn och rychte/ han måſte och ſå wara/ ſom han wil heeta. Nomen & omen eſto. Socrates ſkal wara tilfrågad / huru ett gott nampn ſtode til at winna? Och giſwet til ſwar. Si talis eſſe ſtudeas, qualis haberi velis. Item aff en Poët: Tu recte vivis, ſi curas eſſe quod audis. Horat: Dherföre haar och Plutarchus wäl ſagt: Fucis parta gloria, non eſt vera, nec diuturna gloria, &c. Sup: lit: All: Han:

Pred. 7. v. 2. Syr. 41. v. 15. 16. **Rychtet blijr effter döden.** i. e. Antingen nampnet är gott eller ondt / ſå yttrar dhet ſigh effter döden. Dheraff haar och Poëten

ſagt:

sagt: Vivit post funera virtus. Item aff Erasmo: Suum cuiq; decus posteritas rependet. Aff Tyskan säger man: Die nachkommen werden judiciren was einer guhts oder böses gethan. etc. Sup: lit: Bättr: Gott:

Rychte giör röken stoor. i. e. Vthsprängt rychte giör offta mehr än sannt är. Fama in majus omnia extollit. Man sägher och: Syr. 19. v. 14. & seq:

Sqwaller ökar rychtet. etc. Super: hac lit: Sup: lit: Efft: Han: Inf: lit: Syn: Ög:

Rå.

Rådh är intet rådh / vthan dhet tijdigt brukas. i. e. Som man sade: **Efterrådh är intet rådh.** Post factum consilium inutile, haar Erasmus sagt: Consilia temporum sunt, quæ in horas mutantur, Cic:

Seent rådha når skadhan är skedd. Seneca haar fördhenskul dherom sagt: Prudentia, non est prudentia, si non condiatur industriâ. Han haar och sagt: Non est turpe cum re mutare consilium; Nam consilia rebus aptantur, &c. Sup: lit: Acht: Ahnst: Efft: Gott: Inf: lit: Seent: Prov. 20. v. 18.

Rådh vthan macht / är illa ahnlagt. i. e. Rådslag vthan efftertryck / är fåfångt arbete. Esai. 8. v. 4.

Är Kläcka vthan kläpp. Derföre haar och en gammal lährare wäl sagdt: Vile est consilium, ubi deest robur fortitudinis, &c. Gregor:

Rådh är bättre än ufwer. i. e. Hastigh wreede willar godh rådslagh. Ty mansens wrede giör intet gott. Onda affecter förstöra Jacob. 1. v. 20:

gott rådh. Dheraff säger man och medh Erasmo: Consilio melius vinces, quàm iracundiâ. &c. Sup: lit: Hast: Inf: lit: Wredt:

Rådh föllier dådh. i. e. Som man wille säya: **Kommer dag/ så kommer råd.** När man blyr vthi sin kallelses wärck/ så yppar sigh fulle rådh. Dheraff haar och Livius sagt: Consilia magis res dant hominibus, quàm homines rebus. Gladiator in arenâ consilium capit. haar Seneca sagt: Item: In rebus malis præceps capienda est via. Idem. Han haar och sagt dher hoos: Ubi animus errat, optimum est casum sequi. Elliest plägar man och säya: Novum emergens, novo eget consilio. Item aff Senecâ: Consilium sub manu nascatur. Och aff Plutarcho: Prudentis est pro renata novare consilium. Poëten haar och dherföre sagt: Consilium nobis resq; locusq; dabit. &c. Ovid: Aff Tyskan säger man: Wen das waßer an die gürgel geht/ lernet man wol schwimmen. etc. Sup: lit: Komm: Ny: När: Nöd: Ondt:

Matth. 6. v. 3. 4.

Råka i rättan tijdh/ haar nytta med sigh. i. e. På en lyckeligh stund kan mycket winnas. In tempore venire omnium est principium. haar Erasmus sagt: Dherföre **wil och tijd tagas i acht.** Ty/ **Tilfälle är icke altijdh i säcken.** Man sägher fördhenskul: Qui deserit occasionem, deseritur ab illâ. &c. Eras: Inf: lit: Tijd: Tilf:

Pred. 3. v. 1. & seq: Syr. 20. v. 7. & Cap. 22. v. 6. Rom. 12. v. 11.

Rå.

Rädder man frijar sällan wacker Pijga. i. e. Som man sade: **Dhen intet wågar/ han intet winner. Dhen Ho-**

1. Cor. 9. v. 24.

ning

ning wil slekia/ han måste intet fruchta för Bisen. Ty man säger ellies: Favor omnem prudentiam ex animo expectorat, Eras: Och aff Tyskan: Furcht/ erstickt guhte raht in der geburt. etc. Sup: lit: Den: Frucht: & Infer: hac lit:

Rädder/ buckar för smällen. i. e. Mången fruchtar dher ingen fahra är. Om sådhana haar och Erasmus sagt: Ante tubam trepidant, &c. Sup: lit: Mång: Ondt: Esai. 30. v, 17. Psal. 53. v. 6.

Rädda Hundar skiälla mäst. i. e. Feegaste Karar äre största munbrukare. Curtius haar dherfore sagt: Canes timidi vehementius latrant. Item: Altissima quæq; flumina, nimio labuntur sono. Idem: Diupa Strömmar löpa tyst. Men om dhem som haa mycket aff munnen/ och lijtet aff Wllen/ haa Tyskarna sagt: Hertz hafft maul/ furchtsam degen. etc. Sup: lit: Iw: Myck: Inf: lit: Stoor: Thomm: Wtygh: Syr. 21. v, 27. 28.

Rädder man är lyckan tunn. i. e. Lyckan wil giärna favera dhen dristiga. Och heeter fördhenskul som Poëten haar sagt: Audentes fortuna juvat, timidosq; repellit. Virg: Item: Dij fortioribus adesse solent. Tacit: Scip: Africanus skal och hafwa sagt: Formidolositas, nihil aliud quàm certum promittit exitium, &c. Liv: Sup: lit: Den: Frucht: Inf: lit: Wåg: 1. Cor. 9. v, 24.

Rädder man winner ingen Stad. i. e. Dhen rädde duger intet i Krygh: Han kan intet luchta Krwtröken. Dheraff haar och Euripides sagt: Timidus nunquam statuit trophæum. Och aff Plauto: Stultitia est, facinus magnum timido cordi credere. 2. Timot. 2. v. 5.

Inf-

Insignis gloria, non nisi magnis periculis contingit. Cato haar och sagt: Vir fortis est, qui est sine metu, &c. Sup: lit: Den: Frucht: Man plågar och aff sådan meening säya:

Rädder Krijgsman brukar haarewärian. i. e. En feeg Soldat salverar sigh giärna medh flychten; Och bliff sådana fördenskul aff Erasmo kallade: Galeati lepores. Tykarna säya dherom: Er gibt versengelt. Item: Er steckt das Hasen banir auff. etc. Ellest haar och en Poët dherom sagdt: Quantum quisq; timet, tantum fugit, &c. Petron: Item:

Sap. 17. v. 19.

Rädder man haar Hiärtat i broken. i. e. Han är altijdh modfallen. Leporem frondium crepitus terret. Nazianz: Suam ipsius umbram metuit. Socrat: Och kallas fördhenskul sådant aff Plutarcho: Leporis vitam vivere. &c. Super: hac lit: Sup: lit: Den: Gott: Kaf: & super: hac lit:

Räddhoga giör och wärn. i. e. När en fiende är förskräckt/ grijper han offta aff desperation til wärn/ och giör mootstånd. Clausis ex desperatione crescit audacia, & cùm spei nihil est, sumit arma formido. haar Vegetius sagdt. Sup: lit: Aff: Last: Mood: Nöd: Inf: lit: Trångd:

Pfal. 53. v. 6. Prov. 28. v. 1.

Rädzla går för fahran. i. e. Mången fruchtar dhet onda förr än dhet kommer. Dheraff sägher man och: **Han är intet galen som ondt rädz.** Lupus antè clamorem festinat. Diog: Nil est miserius quàm prætimere. Eras: Plus mali sæpè in metu est, quàm in ipso malo. Item aff en Poët: Multos in summa pericula misit, venturi timor ipse mali. &c. Lucan: Sup: lit: Frucht: & super: hac lit:

Rädzla

Rådzla giör Landet otryggt. i. e. Dher alt för mycken rådzla är intagen aff Bondesåterna/ dher står Landet osåkert. Cicero haar dherföre sagt; Nulla vis imperij tanta est, quæ premente metu, possit esse diuturna. Item: Malus ille (sed metus) diuturnitatis est magister. Idem: Och aff en Poët: Pessimus in dubijs augur, timor. Srat: Julius Cæsar, när honom på alla sijdor är medh försåått tilsatt/ och honom är blefwet warnadt/ at taga sigh til wara/ skal hafwa sagt; Satius est subire semel, quàm semper cavere. Item aff Erasmo, som haar sagt: Non vivere eum, qui vivit in perpetuo mortis metu, &c. In Apopht: Sup: lit: Frucht: I. Cor. 9. v. 24.

Räff fångas offta medh räff. i. e. **List gryper list.** Laqueus laqueum capit, haar Erasmus sagt. Heeter fördhenskul: Cum vulpe vulpinari. Eras: Item: Cretissa contrà Cretensem. Id: Tyskarna säya och: Schälche mus man mitt schälche fahen. etc. Sup: lit: Falsk: Fång: List: Prov. 12. v. 20. & seq:

Räfwen kan illa döllia sigh. i. e. Art blyr giärna wed art. Skalken theer sig, han kan intet låta sin nyck. Och går som Poëten haar sagt: Naturam furcâ expellas, tn. usq; recurrit. Horat: Aff Tyskan sägz: Der fuchs ändert den balg/ vnd behelt den schalch. etc. Sup: lit: Art: Matth. 7. v. 16.

Räfwen kommer så offta för nähtet/ han fastnar en gång. i e. Dhen länge draar foot/ honom möter en gångh rooth. Item: Gåsen går så länge Psal. 7. v. 15.

i Kiö-

i Kiöket/ hon fastnar en gång wedh spetet. Man plägar dherföre säya: Quem sæpè transit casus, aliquandò invenit, &c. Sup: lit: Den: Gåås: Man:

Räfweswantzen är bästa Hoffqwasten. i. e. Dhen som til hofwa kan stryka fuchsen/ at tala hwar man efter munnen/ han behåller gunst (doch til någon tijdh) Och kallas förohenskul aff Erasmo: Caput demulcere, Tyskarna säya derföre: Reuicke mus im rahe seyn: Man läås at Sigismundus Rom. Keysaren skal aff en förnembligh ministro wara förbrådder/ at han så wäl hadhe kunnadt lyda Smickrare: Och fått aff Keysaren til swar: Nec tu mecum tàm diu fuisses, nisi mihi blandiri assveuisses, &c. Æn: Sylv: Keys: Friedrich skal och i samma materia hafwa sagt: Tùm demùm salvam fore rempubl: Si senatores de rebus consultaturi, in vestibulo curiæ, simulationem ac dissimulationem deponerent, &c. Id: Æn: Sylv: Int: lit; stryk:

Colloss. 3. v. 22. & seq:

Räfwen går intet 2. gånger på ett gilder. i. e. Han är alt för lijstigh och klooker. Man säger dherföre medh Erasmo: Vulpes haud iterum capitur laqueo: **Ondt gildra för gammal Riff. Item: Ondt draga stråå för gammal Katta. etc.** Dherföre haar och Poeten sagt:

Qui semel est læsus, fallaci piscis ab hamo,
Omnibus unca cibis æra subesse putat, &c. Ovid:

Sup; lit: Gamm: Ondt:

Räfwen

Räfwen kiännes aff rumpan. i. e. Skalken kiännes aff sin art. Cauda de vulpe testatur. Eraſ: Ex fructu cognoſcitur arbor. Tyſkarna säya: Der fuchs wirdt beim ſchwantz erkannt etc. Sup: lit: Aff: Frucht: Inf: lit: Skalk: Matth. 7. v. 16.

Räffſkin komma fleer til torgs/ än Åſnehwdar. i. e. Dhen argliſtige blyr altydh mehr effertrachtadt/ än dhen enfaldiga. Ty Wår herre (ſom man plägar säya) är alla dårars förmyndare. etc. Inf: lit: Wår: Matth. 6. v. 34.

Ränta är en gnagande matk. i. e. Intereſſe ſkafwer in på Skällereepet/ ſå at man blyr tunn om bogarna. Man säger dherföre medh Eraſmo: Æris alieni comes eſt miſeria. Uſuræ ſervos liberos faciunt. Item: Citius uſura currit, quàm Heraclitus. Id: Eraſ: Och aff en Poët: Et velox inopes uſura trucidat. &c. Auſon: Alphonſus dhe Arragoniers Konung haar fördhenſkul kallat Räntenärer: Harpyas, quaſi raptu viventes. Item: Fœnus, animæ funus. &c. Panormit: Sup: lit:. Borg: Hws: Myck: 4. Reg. 4. v. 1.

Rätt wil haa nådemål. i. e. Om icke nådh brukas wedh rätten/ ſå blefwe offta högſta rätt störſta orätt. etc. Dom: Regl: Sup: lit: Högſt: Nåd: Inf: lit: Straff: Jacob. 2. v. 13.

Rätt blyr fulle rätt/ faſt paddor wrängian. i. e. Rättwyſan flyter fulle vpp/ faſt hon ſtundom tryckes. Dherom säger och en Vers: Mergitur interdum, ſed non ſubmergitur Pſal. 94. v. 15. Syr. 1. v. 29, 30.

gitur uter. Bläsan kan fulle siunka: Men intet drunkna. Man plägher och säya: Tandem bona causa triumphat. Rex Jupiter omnibus idem. haar en Poët sagdt: Item aff Skrifften: Conatum justum Deus adjuvat. &c. Och aff Tyskan: Gott steht den gerechten bey. etc. Sup: lit: Bläsf: God:

Rö.

Röök går giärna aff bränder. i. e. Som man elliest plägar säya: Sällan rychte vthan röoth. Flama fumo proxima. haar Plautus sagt: Publica fama, non semper vana. Item: Non temere nasci solet fama. Idem Plaut: Tyssen sägher: Fewr ist vom rauch nicht weit. etc. Sup: lit: Ing: Rycht: Inf: lit: Säll:

Syr. 22. v. 30.

Röök/ Löök/ och ond Qwinna/ komma Bondens Ögon til rinna. i. e. Try ond ting finnes stundom i en ährligh mans Hws. Dhe 2. kunna fulle bättras och ändras: Men dhet tredie står intet til at bootha. Och blyr fördhenskul aff Erasmo kalladt: Malum necessarium, & inevitabile. Dheraff han och säger: Ignis, mare, mulier, tria mala; Och indrager dher wedh aff Euripide dhetta föllande aff samma materiâ:

Syr. 25. v. 22. & seq:

Furere multò sævit iratum mare,
Proniq; fluvij, & ignis acris impetus,
Inopia acerba, acerba alia quàm plurima:

Sed

Sed nil ità acerbum & noxium, ut mulier mala. &c.

Inf: lit: Try:

Rööta och intet bööta giör snart fallande Hws. i. e. När ingen vprättar dhet som förfaller/ så blyrer snart förderfwadt. etc. Sup: lit: Al: Landb: Luc. 16. v. 1. & seq:

Sa.

Sabelskinn skyler offta skalken. i. e. Som man wille säya: Räfwepältzen är intet ensam om skalken. Man får intet altydh döma effter vthwärtes anseende. etc. Syr. 11. v. 2. & seq:

Sachta koñer/ at drucken man dantzar. i. e. Feela är menniskligit. Terentius haar dherföre sagdt: Homo sum; humani à me nihil alienum puto. Item: Sua cuiq; sunt vitia. Eraſ: Man plägar och dherom säya: Nemo saltat sobrius, niſi forte inſanit. &c. Sup: lit: All: Ded: Feel: Ing: Rom. 3. v. 10. 12. Jacob. 3. v. 2. Pſal. 14. v. 3. 4.

Saaker är altydh rädder. i. e. Ondt Samweet haar wittne i barmen. Dheraff plägar man och säya: Han skymmer altydh som skitin är. etc. Sup: lit: Han: Ondt: Inf: lit: Skyld: Sap. 17. v. 11. Syr. 14. v. 2.

Sachta wäder förer och skipet i hambn. i. e. Som man wille säya: Dhet lyder mädan dhet skryder. Man sägher och: Dhen kommer och fram/ som Oxarna dryfwer. etc. Sup: lit: Ded: Den: Gud: Syr. 5. v. 13.

Prov, 16. v. 12. **Sachtmod giör Herren trygg.** i. e. När en Herre är mild och spaakfärdigh giör han trogna Underſåter/ och ſitt Land ſäkert. Han winner och dher medh mycken affection. Publius haar fördhenſkul ſagt: Regibus ex manſvetudine certior ſecuritas. Och ſom Skrifften ſägher: Regni clementia cuſtos, &c. Sup: lit: Milldt:

Prov, 16. v. 32. **Sachtmod ſtillar wreede.** i. e. Dhen ſom kan wijka wndan/ och gifwa effter/ han förekommer mycken oreeda. Man ſäger dherom på Tyſka: Wer weichen kan/ iſt wol daran. Item: Zorn wirdt mitt ſanfftmuht geſtillet. etc. Sup: lit: Den: Inf: lit: Smått: Wreed:

Sachta/ ſachta/ folcket är ännu många ſtädz oppe. i. e. En förwyttelſe bland gemeent folck/emoot dhen ſom ſtäller ſigh obeſkedeligh vthi något Laag/ och wil alt för mycket pocka. Til ſådana plägar man och ſäya: **Tag ſachta på/ Werlden är gammal.** Och aff Terentio: Satis pro imperio. Tunc hic regnum poſſides? Plautus haar och ſagt emoot ſlijka: Emendus cui imperes, &c. Tyſkarna ſäya och om ſådana ſnorkare: Man mus gemach in die kohlen blaſen/ ſonſt fahren die funcken ins geſicht. etc. Sup: lit: Pråål: Inf: lit: Wäck:

Syr, 37. v. 20. & ſeq: Luc, 14. v. 28. **Sadla för: än du rijder.** i. e. Begyn för: än du lychtar. Item: Tagh rådh för giärning. etc. Sup: lit: Kor: Inf: lit: Taag: Wälb:

Sallaten effter Munnen. i. e. Som man ſadhe: Rätterna effter Giäſterna.

Craſſis

Crassis crassa conveniunt. Similes habent labra lactucas. Item: Asino stramenta. &c. Eras: Aff Tyskan säger man: In bawren hören rüben. Åsnan tiåhnar tijstel. Item; Die Kuh nimbt haberstroh für Mulcaten. Wie das maul/also die speise. etc. Inf: lit; Skitt: Swrt:

Sampnad macht haar större krafft. i. e. Dher Krafterna läggias til samman/ haa dhe så mycket mehra macht och wärkande. Dheraff plägar man och säya: Virtus unita magis ferit. Eras: Unicum duobus non est pugnandum. Idem: Ne Hercules adversus duos. Idem; Homerus haar och dherom sagt: Difficile ac durum est, unum compescere multos. &c. Sup: lit:, En; Endr; Inf: lit: Twå: Luc. 11. v. 17.

Sanningen haar ingen wärre fiende än lögnen. i. e. Dhe åre twänne contraria. Derföre plägar man och säya: **När sannt kommer fram / så får lögnen skam.** etc. Sup: lit: När: Pfal. 5. v. 6.

Sanning födher haat. i. e. Hon kan intet wäl höras eller lydas. Dherföre haar och Terentius sagt: Veritas odium parit. Item: Vera dico, hoc mihi vitium maximum est. Ibidem Parmeno. Galenus haar och wedh samma meening sagt: Amicus Plato, magis amica veritas. &c. Sup: lit: Bättr: Syr. 4. v. 24.

Sanningen är sigh altijdh sielff lijk. i. e. Hon låter intet förandra sigh. Dheraff säger man och: Veritas semper una est. Eras: Tyskarna säya dhet samma: Die warheit ist einerley. etc. Super: hac lit:

Sanning är ond at höra. i. e. Ut superius. Hon är ingenstädz wäl lijden. Deraff säger man

och: Qui veritatem loquitur, caput ei contundetur. Cujus aures clausæ sunt veritati, ut verum audire non possit, ejus salus desperanda est, haar Cicero sagt: Item: Miser est imperator, penes quem vera reticentur, Capitol: &c. Sup: lit: Den: Wedh samma meening säger man och:

Syr. 4. v. 24. & seq: **Sanning bär altydh seegt hufwud.** i. e. Hon får många owänner. Odium parit. Ut superius. Dherföre haar och en Scribent wäl sagt: Melius est pro veritate supplicium pati, quàm pro mendacio beneficium accipere, &c. Sup: lit: Bättr: Den: Ondt: Wedh samma förståndh sägz och:

Sanningen får intet giärna härberge. Idem: Tyskarna säya och: Wer die warheit redet/ bekompt kein herberg. etc. Ut superius.

Psal. 5. v. 6. **Sanning haar en fast botn.** i. e. Hon består i all proff. Sup: lit: Lögn: Når:

Psal. 91. v. 4. **Sanning går altyd säker.** i. e. Hon haar intet at rådas före. Veritas certissimum vitæ viaticum, Eraf: Item aff Augustino: Nil beatius eo, qui fruitur inconcussâ veritate, &c. Och aff Tyskan: Mitt der warheit kompt man am weitesten. Item: Warheit macht sichere bahn. etc.

Matth. 7. v. 16. **Sanning föder dygd.** i. e. Hon bär altydh godh frucht. Och blyr fördhenskul kallad: Mater virtutis. Philostrat: Pindarus haar dherom sagdt: Veritas principium est magnæ virtutis, &c. Sup: lit: Dygd:

Ut super: Psal. 91. **Sanning tränger genom säsom en Äskewiggie.** i. e. Som man wille säya: Hon går genom märg och Been. Hon behåller altydh

tijdh öfwerhanden. Erasmus haar dherföre sagt: Veritate nil robustius. Item: Verum, robustum est & stabile, &c. Plato:

Sanningen kom̃er omsijder i dagzliwset. Psal. 15. v. 2.
i. e. Ehuru länge dhet drags/ så kommer lijkwäl sanningen en gång fram. Veritatem dies aperit. Haar Erasmus sagt: Item aff Senecâ: Veritas nunquam latet. Tyskarna säya: Die warheit kompt endtlich an den Tag. **Sanningen kan intet stickas vnder stool.** Item: **Hon låter intet kufwa sigh.** etc. Infer: hac lit:

Sanning skiffter intet fårgan. i. e. **Hon är sigh altijdh sielff lijk.** Är enahanda. Men lögnen får offta täckmantel. etc. Sup: lit: Lögn: & super: hac lit: Syr. 4. ut superius.

Sanning söker ingen winkel. i. e. Hon går altijdh rätta broon. Hon giömmer sigh intet vndan. Veritas non quærit angulum. Veritatis simplex via est. Eurip: Die warheit (sägher Tysken) verkricht sich nicht in kein maußloch. etc. Infer: hac lit: Ut superius.

Sanning består/ när lögn förgår. i. e. **När sannt kommer fram/ så får lögnen skam.** Mendacium perit. Euseb: Lügen vergeht. etc. Sup: lit: När: & super: hac lit: Psal. 5. v. 6.

Sanning låter intet kufwa sigh. i. e. Ut superius, **Hon låter intet twinga sig.** Sup: lit: Blåås: Rätt: Psal. 94. v. 15.

Sanningh älskar liwset. i e. Hon söker ingen mörk wråå. Och blijr dherföre aff Pin- Syr. 4. v. 24.

daro kallad: Filia Jovis, Ett Gudabarn. etc. Ut ſuper: hac lit:

Rom. 2. v. 15. **Sammwet är tuſende wittne.** i. e. Meer än all wittneßbörd. Conſcientia mille teſtes. &c. Inf: lit: Skyld:

Rom. 14. v. 1. Prov. 21. v. 15. **Sammwetet låter intet twinga ſigh.** i. e. Dhet wil wara fritt och oturberat. Theodoricus Giötharnas Konungh ſkal fördhenſkul hafwa ſagt: Religionem imperare non poſſumus, quia nemo cogitur ut credat invitus. Caſſiod: Item: Quis mihi imponat neceſſitatem vel credendi id quod nolim, vel quod velim non credendi? haar Lactantius ſagt: Fides igitur ſvadenda eſt, non miperanda. Skrifwer Bernhardus. &c. Infer: hac lit:

Ut ſup: Rom. 14. **Sammwetet liuger intet.** i. e. Ut ſuperius. Tuſende wittne. etc.

Sammwetet låter intet draga ſtråå för ſig. i. e. Dhet låter intet gläcka ſigh. Dhet thol intet mycket ſkiämpt. etc.

1. Cor. 10. v. 25. & ſeq: Rom. 14. v. 1. ut ſuperius. **Sammwet wil wara oſargat.** i. e. Dhet lyder ingen laſt. Cicero haar fördhenſkul wäl ſagt/ endoch han war en Heedning: In omni vita transverſum ungvem à rectâ conſcientia non diſcede. Item: Conſcientiam à Dijs immortalibus accepimus, quæ divelli à nobis non poteſt. Idem: Mentium rex Deus eſt. Auguſtinus. Corrector affectuum. haar Origenes ſagt. etc. Sup: lit: Ondt: Inf: lit: Twung:

1. Reg. 10. v. 11. Matth. 13. v. 25. **Saul blandh Propheterna.** i. e. Olijka ſälſkap. i. e. När en olärd kommer bland lärdt folck/ och wil något låta höra ſigh/ plägha man ſkiämptswijs ſäya: Quid Saul inter Prophetas

phetas? Som man ellieſt ſade: Gracculus inter Muſas. Anſer intes olores, &c. Eraſ: Sup: lit: Mwſ: Narr: Ogr:

Se.

Seegt Höö är ondt at draga. i. e. **Swärt wärck är ondt at pågå.** Dher wil fördhenſkul godh hielp til, etc. Sup: lit: Högt: Prov. 11. v. 14.

See wäl til med hwem du träder i dantz. i. e. Achta wäl hwem du troor / eller giör wänſkap medh. Heeter fördhenſkul: Fide, ſed cui vide. Ty **Wänner** (ſägher man) **måſte wällias.** etc. Sup: lit: Godtr: Inf: lit: Troo: Wänn: Syr. 6. v. 6. Matth. 2. v. 8.

See illa vth i en wacker Spegel. i. e. Som man ſade: Speyelen giör ingen ſkönheet/ om hon intet är förr i Anſichtet. etc.

Seedwänia/ giör offta Laag. i. e. **Gammalt brwk haar och laga krafft.** Cicero haar dherföre ſagt: Quod exemplo fit, id jure fieri putatur. Aff Tyſkan ſägher man och: Was andere thun/ ſteht vns auch frey: Men dher emoot ſäger man: Non exemplis, ſed legibus vivendum. Item: Multitudo errantium non parit errori patrocinium, &c. Auguſtin: Dom: Regl: Inf: lit: Uhrm:

Seent ſtängia Hönſehwſet/ när Räfwen haar äthet vpp Hönſen. i. e. **Efterrädh är intet rädh.** Dheraff ſägz och i en gammal Verſ: Quid juvat amiſſo claudere ſepta grege? &c. Sup: lit: Efft: Wedh dhet förſtåndet ſäger man och:

Seent sichta når Säderna åre vpåne. Idem: Item;

Prov. 20. v. 18. Seent stångia buhren / når Fogelen är vthflugen. Idem: Tyskarna säya och: Es ist zu spaht das nest zu verwahren/ wen die fincken seind außgeflogen. etc. Ut super: Sup: lit: Fåf:

Act. 9. v. 5. Seent sparka moot/ når Oket är fast på Halsen. i. e. Ondt stå dhen mächtiga emoot. Ondt spiårna moot vdden. Seneca haar dherföre sagt: Serò recusat ferre, qui subijt jugum. Man låås/ at når Scipio war medh en Krijgzmacht öfwerkommen vthi Asien/ emooth K. Anthiocum/ och han hade sändt Legater til Scipionem/ at tractera medh honom om fredh: Skal Scipio hafwa swaradt: Id prius factum oportuit, non nunc, cum & frenum & cessorem recipisti, &c. Liv: Heeter fördhenskul som Poëten haar sagt:

Ac veluti primo taurus detrectat aratro,
Post venit assveto mollis ad arva jugo. &c. Prop:
Sup: lit: Ondt:

Syr. 37. v. 22. Sedan skadan är skedd/ weet hwar man godh rådh. i. e. Som man sade: Alla weeta godh rådh/ förvthan dhen i wåndan står. Item: Efterråd är intet rådh. etc. Sup: lit: All: Efft:

Seent

Seent spara i bottnen. i. e. Then intet sparar wedh brädden / han finner intet wedh bottnen. Heeter fördhenskul som Seneca haar sagdt: Sera in perfundo parcimonia, &c. Sup: lit: Den: En: Prov. 13. v. 11. Syr. 19. v. 1.

Seent komma medh Miölken sedhan föhlet är dödt. i. e. Långsam hiälp kommer offta förseent. Tyskarna säya och wedh sådhan meening: Weil der Hund bellet / frißt der Wolff das schaff. etc. Sup: lit: Kom: Inf: lit: Wån: Prov. 3. v. 28.

Seent roopa kaß / når Korswen är vpåhten. i. e. Ut superius hac lit: Sup: lit: Fåf: Prov. 20. v. 10.

Seent wachta Elden / når Hwset står i brandh. Seneca haar dherom sagt: Serum cavendi tempus est, in medijs malis. Item: Post rem malè gestam, serum auxilium, &c. Liv: Aff Tyskan sägz och: Verdorben ding ist nicht zu helffen. Item: Es ist zu lange gehawet / wen das tach vber den Kopff brennet etc. Super: hac lit: Sup: lit: Mådh: Inf: lit: Wånn: Ut super:

Seent råda når skadan är skedd. i. e. Ut superius. Efterrådh är intet rådh. Post factum consilium inutile. Eraf: Dherföre haar och Poëten sagt: Prov. 20. v. 18.

Nunc mihi naufragio, quid prodest dicere, facto,
Quâ mea debuerit currere cymba viâ, &c. Ovid:

Super: hac lit: Sup: lit: Ahnst: Acht: Efft: Gott: Rådh:

Prov. 1. v. 17. **See til/ år bäst på spelet. i. e.** God vpsicht hielper winna. Ellest heeter dhet som Tyskarna säya: Versehen/ ist auch verspielt. Amat victoria curam, &c. Haar en Poët sagdt. Man sägher och: **Hästekiöp behöfwer ögon/** om man icke wil blij bedragen. etc. Sup: lit: Forſ: Häſt: Liws:

Jacob. 1. v. 20. **Seent wreeder/ år längie wreeder. i. e.** Dhen som långsampt stiknar/ han blijr i gemeen länge bitter och onder; Och år långwräcken. Manet altå mente repoſtum. haar Poëten sagt: **Dhet hänger honom länge i håttan. etc.** Sup: lit: Läng: Inf: lit: Wrant: Wreed:

Syr. 12. v. 3. **Seen tack/ år ingen tack. i. e.** Dhen som dröyer medh sin tacksamheet/ han förtiähnar och ringa tack. Gratia quæ tarda eſt, ingrata eſt gratia. &c. Lucian: Sup: lit: Ot:

Seen bättring år sällan reen. i. e. Som man wille säya: **Ånger i ståletoget/ går intet altijdh aff hiärtat.** Dheraff säger man och medh Livio: Sera pænitentia, raro vera. Vthi gemeene Versen säger man och: Qui non eſt hodiè, cras minus aptus erit. Och ellest aff en Poët:

Non eſt, crede mihi, ſapientis, dicere vivam:
Sera nimis vita eſt craſtina, vive hodiè. &c. Martial:

Syr. 5. v. 8. & Cap. 18. v. 22. Tyskarna plägha säya: Wer sich heüt nicht beßert/ der wirdt morgen ärger. exempelsom en sann boot i Dödstunden/ äre ganska

fåå. Dherföre råder och Skrifften til tijdigh bättring/ mådan man ån synda kan. etc.

See wål til hwem du gieer dhin gåfwa. i. e. Man får intet spendera på hwar padda. **Och heeter dherföre: Otijdig gåfwa tiänar ingen tack.** Beneficia malè locata, malefacta arbitror. haar en Scribent sagdt: Man säger och: Inepta eſt largitio, quæ indignis accidit. Item: Beneficia dignis ubi das, omnes obligas. Publ: Beneficium dando accepit, qui digno dedit. Id: Publ: Heeter fördhenskul som Eraſmus haar sagt: Beneficia cum delectu præſtanda. &c. Tyskarna säya och: Man sol mitt vnterscheid guhts thun. etc. Si. Syr. 12. v. 1. 2. & Cap. 20. v. 10.

Siälfwer är godh dräng. i. e. **Dher man intet är sielff/ dher blijr intet Hufwud twättadt.** Man säger dherföre: **Egen hand är altijd hullast.** Oculus Domini saginat equum. **Herrens Öga giör Hästen feet.** Item: **Den dräng och pijga lijter på/ får skam och skada i hwarie wråå.** etc. Sup: lit: Den: Hund: Inf: lit: Wijs: Prov. 26. v. 6.

Siälfsägan är altijdh bäst. i. e. **Ehwart dhet hwälfwer / är gott haa något sielfwer.** etc. Sup: lit: Eg: Syr. 29. v. 27.

Siälfkiär är ingom kiär. i. e. Dhen som håller för mycket aff sigh sielff/ dhen håller ingen annan aff. Eraſmus haar dherföre sagt: Multi oderint, si teipſum amas. Nemo erit amicus, ipſe si te amas nimis, haar och Plautus sagt. Item aff Poëten: Cæcus amor ſui, &c. Horat: Sup: lit: Den; Siälff- Rom. 12. v. 3. 15.

Prov. 3. v. 5. Rom. 12. v. 17. Esa. 5. v. 21. **Siälffklook/ är största took. i. e. Inbilladh klokheet är bara dårskap.** Dhe egenwijsa drunkna i konsten. Salomon haar fördhenskul rådt/ at man intet skal förlåta sigh på egen wijsdom. Öfwer sådana roopar och Propheten wee. etc. Sup: lit: Alltf:

Prov. 30. v. 21. & seq: **Siälffzwållet skufwar sigh. i. e.** Egenwillian nyttiar sigh. Som man wille säya: **När man gieer Paddan en spann/ så taar hon sielff en aln. etc.** Sup: lit: När:

Prov. 29. v. 15. 17. Syr. 7. v. 25. **Siälffzwåld föder ondska. i. e. Egenwillia giör treeska Barn.** Terentius haar dherom sagt: Deteriores omnes sumus licentiâ. Item: Nimia illa licentia, profectò evadet in aliquod magnum malum. Idem: Och aff Poëten: Blanda patrum reprobos facit indulgentia natos. &c. Dherom haar och en Scribent sagdt: Malum quidem est principium habere, sub quo nihil ulli liceat: Pejus verò sub quo omnia omnibus. &c. Dio in Nervâ. Sup: lit: Allt: Barn: Blööt: Fadr: Inf: lit: Ungd:

Hose. 13. v. 9. Prov. 9. v. 12. **Siälff koka siälff åtha. i. e.** Som man bår sigh åth til/ så får man och fruchten dheraff. Dherföre haar och Erasmus sagt: Tute hoc intristi, tibi exedendum. **Siälff giöra/ siälff båhra.** Tyskarna säya: Den Brey hastu selber gekocht. etc. Sup: lit: Den: Hwar: Inf: lit: Wäl:

Syr. 20. v. 31. **Siälfflärd är ingo wärdh. i. e.** När en är mycket lärd/ och behåller dhet så inne medh sigh/

sigh / at ingen får dheraff weeta. Dherom haar en Poët sagt: Scire tuum nihil est, nisi quod scias, hoc sciat alter. Pers: Item: Si solus sapias, nempe quis usus erit? Theogn: Man säger och medh Bernhardo: Non sapientia est, quæ quod sapit, non exercet. &c. Strifften säger och: Man tänder intet opp Liws / och sätter dhet under en skiäppa. etc. Tyskен sägher: Viel witzen nützet nicht / wen man niemand damit dienet. etc. Sup: lit: Lärd: Man: Matth. 5. v. 15. Marc. 4. v. 21.

Silfwer och Guld / är hwar man huldh. i. e. Dhen ryke blir alleståds åhrad och afhållen. Sup: lit: Pen: Ryk: Syr. 13. v. 28.

Silfwerhammar bryter snart en Järndörr. i. e. Medh Penningar winnes offta fasta Slott och Fästningar. Dheraff Tyskarna plåga säya: Wen man mitt Silbern kugeln scheüst / so ist die Festung bald gewonnen. etc. Sup: lit: List: När: Inf: lit: Skänck: Äsn: Syr. 31. v. 5. 6. & seq:

Sila Muggor / och swälga Cameler. i. e. Som man sade: **Stocka flugor / och låta Byen fara.** Dherom haar Poëten sagt: Dat veniam corvis vexat censura columbos. Juvenal: Culicem colant. haar Erasmus sagt: Straffa dhen fattiga / och låta dhen ryka löpa. Tyskarna säya och wedh dhen meeningen: Den armen steckt man in die Aschen / den reichen in die Tasche. etc. Inf: lit: Små: Stock: Straff: Matth. 23. v. 24.

Sittia emillan 2. stolar. i. e. Mista dhet ena / och få intet aff dhet andra. etc.

Sittia

Sittia i Gudz Kålgård. i. e. Lefwa i godа dagar. Vivere in delitijs. Plutarchus kallar dhet: In Jovis gremio. Item: Samiorum flores decerpere. Idem: Man kallar dhet och på Swänſka: Sittia i waſſen och giöra pijpor. etc. Sup: lit: Ded: Gott:

Syr. II. v. 14.

Siuker är onder at giöra i laag. i. e. Dhen ſiuke är altydh otolig; Han weet intet når han är nögder. Dheraff plägar man och ſäya: Impatiens ſui morbus eſt. Item: Animus ægrotus, & lætis, & triſtibus offenditur, &c. Philoſtr: Tyſken ſäger: Krancke leüte ſeind vnderlich. etc.

Syr. 30. v. 15. & ſeq:

Siukdom/ är dödzens ſändebodh. i. e. Dhen ſiuke är intet ſäker om lijfwet. Ellieſt plägar man och ſäya: At Siukdom är dödzens dagzwärkie. Som man wille ſäya: Siukdomar arbeta dagligen til Kropſens ruin. &c.

4. Reg. 20. v. 1.

Siwk och ſund/ haa intet en munn. i. e. Dhen hälbregda och dhen ſiuka/ ſmakar intet maaten lijka. Dheraff man och ſäger vtht en gammal Vers: Æger & athleta, ſunt diſpare ſæpè diætâ. Tyſkarna ſäya: Krancken vnd geſunden/ thut nicht einerley munden. etc.

Syr. 30. v. 17. 18.

Sittia på ſteen/ är och en hwtla. i. e. Aldrigh ſå ondt/ dhet är jw til något gott. Som man wille ſäya: Trätter hwtlar fulle vthan Hyende. Ellieſt ſäger man och: Dhen ſom ſätter ſigh nedher på en ſteen/ blijr twå gånger glad för: än han ſtår

Syr. 39. v. 26. & ſeq: & v. 39. 40. & Cap. 42. v. 26.

står vp igen. i. e. En gångh når han sätter sigh trätter nedh til hwyla; Dhen andra gången / når han märker steenen wara hårdh / glädz han åther / at han blyr steenen qwitt. etc. Sup: lit: Arb: Efft; Hwyl; Lyt:

Sk.

Skadan är snart giord/ men seent boo-tad. i. e. Dhet är fulle lått at begåå en ond giärning/ men swårare at förswara. En förnemblig Romare skal i sådan materiå hafwa swaradt Keys: Anthonio: Moltò facilius parricidium perpetrari, quàm defendi, &c. Liv: Prov. 5. v. 3. 4. & Cap. 20. v. 17.

Skada skiärper ögon. i. e. Aff skadan blyr man wijs/ men intet ryk. Heeter fördenskul som Lipsius haar sagt: Nocumenta sunt documenta. Item: Casus dementis, est correctio sapientis. Deraff säger man och med Erasmo: Piscator ictus sapit. Som man och wille säya: **Brändt barn skyr elden.** etc. Sup: lit: Aff; Ann; Brändt: Esai. 28. v. 19.

Skabbot Häst wil haa egit stall. i. e. Ond Qwinna wil haa Hwset ensam. i. e. Alt råda allena. etc. Sup; lit; Qwinn: Syr. 9. v. 2. & Cap. 25. v. 34.

Skabbot Häst thol ingen skrapa. i. e. Narren lyder ingen tuchtan. Tyskarna säya och: Schäbiger gaul wil kein striegel. etc. Sup: lit: Narr: Syr. 22. v. 7. & seq:

Skalken theer sigh/ den skorfwete klår sig. i. e. Odygden kan så illa döllia sigh; Som en klådigh kan hålla handen ifrå skabben. Man plägar och säya: **Skalken sticker honom. Item: Skalken brår på honom.** En gammal Vers lyder och derom: Nequam nequitiam monstrat ubiq; suam, &c. Sup; l; Råff: Matth. 7. v. 16.

Skalkamater i skarn. i. e. När man oförwarandes släpper något vhr händerna / dhet man haar årnadt en godh wän; Så plägar man skämptzwijs säya: Skalka maater i skarn. etc.

Syr.5. v.15. & Cap.27. v.7.8. **Skalken kiännes aff talet/ som Örter aff luchten.** i. e. Odygden yttrar sigh giärna. Dherföre haar och Erasmus sagt: Cauda de vulpe testatur, &c. Sup: lit: Aff: Man: Narr:

Syr.3. v.24. **Skalken och Hunden / förlijkas intet giärna.** i. e. Dhe äre paddor båda. Skalken reetas giärna aff förwete/ wedh Hunden/ och Hunden kan intet myckit lyda. Dheraff plägar man och säya: Förwete spör tijdender. etc.

Matth.9.v. 16. **Skallot medh krwsadt Håår.** i. e. Til förstå/ om dhen som sielff intet duger/ och tager ens annars hambn vppå sigh. Eller en waanskapad wil sminka/ och giöra sigh skön: Då brukar man dhetta til en förwytelse. Och blijr en sådhan kallad aff Erasmo: Calvus comatus. &c. Sup: lit: Man:

Skammen går stundom på torra Landet. i. e. När alt för skambligit tilbiudes / eller ellies alt för olyka tilgår; Då plägar man och säya: At Skammen går på torra Landet: Eller/ Wagnen går för Hästarna. Erasmus haar dherom sagt: Infamia vivit, cum creditur mortua, &c. Inf: lit: Spänn: Wagn:

Skam

Skam är fattigh mans skada. i. e. Om en fattigh blyes wedh tiggia / så måste han swälta. Ty man säger ellieſt: **Ingen gieer dumbe Lamb.** Och heeter som Eraſmus haar sagt: Friget, quem petere piget. Item: Lucrum pudori præſtat. Sophocl: Aff Tyskan säger man och: Scham/ iſt des bauchs henker. Item: Schäm iſt armer leüt schade. etc. Sup: lit: Blyg: Ing: Nöd: Ox: Matth. 7. v. 8.

Skamlös är dygdelös. i. e. Dhen intet haar aff blygden; Han haar icke mycket aff dygden. Heeter fördhenskul som Verſen lyder: Virtutis florem perdis, perdendo rubo-rem, &c. Sup: lit: Blyg: Rodn: Syr. 41. v. 15. 16.

Skamlös munn ſtryker ingen odygd vth. i. e. Mången är så til ſinnes/ när han haar begåt något ondt ſlår han ſigh på en oförſkämd munn; Tänktandes dher medh at vthſkrapa waanähran: Men dhet heeter ſom Salomon haar ſagt: Procacitate lingvæ fordes non eluuntur. Och aff Tyskan: Ein ſchandtlös leben/ leßt ſich mitt vnnützen worten nicht außleſchen. etc. Prov. 15. v. 1.

Skarfwa dher dhet braſt. i. e. Öka dher dhet ſlapp. Item: **Börja dher du lychta.** etc. Brukas wedh allehanda förefallande: Men ſerdeles wedh Collationer; När ſijdsta drycken vhr Kannan är något ringa / så plägar man taga ſin ſkada igen aff dhet nyinſtänckta; Hwilket aff en ſeedhwänia blyr i gemeen kalladt Pryßiſch Rätt. Dherom lyda och dhe gambla dryckes Verſerna:

Regula bursalis sit omni tempore talis,
Qui bibit ex negis, de friscibus incipit ipse. &c.

Pred. 5. v. 2. **Skarnet nfwes alltydh mäst.** i. e. Som man wille säya: Jw större took/ jw högre roop. Item: Mycket aff munnen/ lyttet aff vllen/ sade han som klippte Soon. etc. Sup: lit: All: Jw: Myck:

Deut. 1. v. 15. **Skarnet kommer och aff gott folck.** i. e. Man förbrår här medh dhem/ som vthan qualiteter alt för mycker gloriera aff förnembligh Slächt och Herkomst. Poëten haar fördhenskul emoot sådana sagt: Virtute decet, non sangvine, niti, &c. Claudian: Sup: lit: Ad: Dygd: När:

Syr. 34. v. 1. **Skarpögder Skytte/ som kan see hwart Lood flyger.** i. e. En invectiv på dhem som wele hållas för mycket klooke och skarpsinnige fram för andra. Om hwilka man och pläghar säya: Han kan sij genom ett Ekebräde. Item: Han kan höra gräss wäxa. etc. Sup: lit: All: Han: Inb:

Syr. 4. v. 34. **Skarp aga giör blödigh Barn.** i. e. Alt för hård tuchtan giör Barnet blygt. Sup: lit: Mätt: Ot: Infer: hac lit:

1. Sam. 2. v. 23. & seq: Syr. 30. v. 7. & seq: **Skarpt pläster läker bäst.** i. e. Lyka som dhe Medicamenter som något swyda/ snarast heela en skada/ och taga vth dödkiöttet; Altså måste och genom skarpa laagsmedel/ dhet onda rymmas aff wägen/ förr än frombeeten kan få rum.

rum. Dheraff säger man och: Nulla remedia tàm faciunt dolorem, quàm quæ sunt salutaria, &c. Dheruppå plägar man och säya:

Blötha Bårdskiärare giöra ruthna sååår. Item: **Bättre mista en Tåå/ än heela Footen. etc.** Sup: lit: Blööt: Bättr: Wedh sådan meening sägz och:

Skarp Lwth på skorswot Hufwud. i. e. Som man wille säya: **En swår klubba på en hård knagg.** Item: **Skarpt pläster på ruhtet sååår. etc.** Tyskarna säya: Auff einen grindigen Kopff/ gehört eine scharpffe Law. etc. Sup: lit: Blööt: En: Ot: Påå: Inf: lit: Sund: Syr. ut superius.

Skarpaste maanare/ wårsta betalare. i. e. Dhen som så hårdt kräfwer andra/ han plägar sielff offta illa bethala. Deraff och Tyskarna plåga säya: Guhte mahner seind böse bezahler. &c. Syr. 20. v. 14. 16.

Skatt och skuld år ingen åhregåfwa. i. e. Dhet man ratione subjectionis år skyldig at giöra/ der får man intet åfwen tack före. Såsom man wille mycket tacka en Undersåte för sina skyldige uthlagor. etc. Luc. 17. v. 9. 10.

Skingrad macht år snart wunnen. i. e. **Strödd hoop år snart slagen.** Lyka som man elliest säger: Virtus unita magis ferit; Altså säger man och in contrarium: Sejuncta facilè superatur. Man plägar och wedh en sådan meening säya: Divide, & impera, &c. Sup: lit: Endr: samn: Luc. 11. v. 17.

Skinnet år bäst på Råfwen. i. e. **Kläderna åre offta meer än mannen.** Deraff Syr. 39. v. 26. 39.

Cap. 42. v. 26. plågar man och såya aff Erasmo: Non tàm vulpes, quàm pellis quæritur, &c. Sup: lit: Alldr: Arfw: Döör:

Skittna migh först/ och stryk mig sedan. i. e. När någon haar giordt dhen andra förtreet/ och wil sedan sleekias medh dhen offenderade/ bedias före/ och stryka öfwer medh en Harefooth. etc. Dherom haar och Plautus sagt: Non mihi placent homines, qui cúm malefecerint, purgant. &c.

Prov. 26. v. 1. 8. Matth. 7. v. 6. **Skittit Smör åth siuka Hundar.** i. e. Gott nogh åth Paddan/ dhet som intet duger. etc. Sup: lit: Bränd: Bålg: Gott: Or:

Matth. 5. v. 12. **Skiutzar min granne/ så skiutzar iagh medh.** i. e. Sålskap i nöden/ hugnar en blöödan. Item: Den ena Åsnan hugnas/ at dhen andra bäär säcken. Solatium est miseris socios habuisse malorum, &c. Fab; de Leporibus & ranis. Sup: lit: Den: Een: Man: Or: Inf: lit: Sålsk:

Skoda intet Hunden effter håret. i. e. Man får intet döma effter vthwärtes anseende. Erasmus haar fördhenskul sagt: Animus sæpè specie decipitur. Latet etiam sæpè sub sordido pallio sapientia. Item: Ingenium fortissimum ac beatissimum, sub qualibet cute latere potest. skal Seneca hafwa sagt: Sylla skal hafwa warnadt Pompejum för Cæsare/ och sagdt: Caveat á puero malè præcincto. &c. Liv: Fab: de Equo inornato. Item de vulpeculâ & pardale. Sup: lit: Kapp: Sabb:

Syr. II. v. 2. 3.

Skode

Skode wäl Moderen dhen Dotteren wil åga. i. e. Som man sade: **Art blifr giärna wedh art.** Man præsumerar giärna något gott om Dotteren / när Moderen är from och dygdig. Ty man säger dherom: **Äpplet faller intet längt frå Träät.**

Vthi Tyska Rymen säger man och wedh samma meening: Matth. 7. v. 16.

Wen du wilt das Töchterlein haan/
So siehe zu vor die Mutter ahn:
Ist die Mutter von guten sitten/
So machstu wol vmb die Tochter bitten. etc.

Doch röhnes offta contrarium/ at en from och dygdigh Moder / föder opp en elack Dotter. etc. Sup: lit: Dott: En: Äppl:

Skogen är godh fattigmans käpa. i. e. Ett gott stiul för dhen som är tunplaggad. etc.

Skogen haar Ögon/ och marken Öron. Psal. 7. v. 10. Psal. 94. v. 9. Prov. 15. v. 3. Syr. 23. v. 28. i. e. En förwyttelse emoot dhem som begå något ondt i skogh och mark/ meenandes at dhet ingen hörer eller seer. Tyskarna säya och: Der busch hatt Ohren/ das felt hatt augen. etc.

Skoon måste giöras effter footen. i. e. **Staten effter ståndet.** Som man säger: **Hwart effter annadt / tiähnar bäst ihoop.** Pred. 10. v. 20. Elliest heeter dhet som Erasmus haar sagt: Hectoris cothurnos infanti aptare. Item: **Junkare skoo och Bonde foot.** etc. Syr. 18. v. 31. 32. Sup: lit: Bond: Hwart: Man:

Skomakaren haar offta söndriga skoor. i. e. Som man aff lijka förstånd wille säya:

Smeden haar offta elack yx. Item:

Offta kommer Eldh i Sootarens Hws. etc. Sup: lit: Offt: Inf: lit: Smed:

Syr. 10. v. 30. **Skomakaren blij wedh sin Läst.** i. e. Hwar blifwe wed det han haar lärdt. Bos ad jugum. haar Erasmus sagt: Item aff Poëten: Tractent fabrilia fabri. Horat: Och dhet som Apelles skal hafwa sagt: Ne sutor ultrà crepidam. Plin: &c. Sup: lit: Acht: Låth:

Joh. 16. v. 21. **Skorfwen mins man intet länger än han swijder.** i. e. Man tänker intet länger på dhet onda/ än man haret i barmen. etc.

Skooskaff och Qwinnetwång/ lijdes illa/ och Klädetrång. i. e. Som man wille säya: Dhet är en skratte som låter Skoon skafwa/ Hustrun gnaga/ och Kläderna trängia sigh. Man säger dhet och vthi en gemeen Vers: Hunc fatuum fateor, quem calceus urget & uxor. Och är således på Tyska gifwet:

Syr. 9. v. 2. & Cap. 25. v. 24.

Ein narr mus der gewißlich sein/
Der vom Weib vnd Schuch leidet pein. etc.

Pythagoras skal och fördhenskul hafwa sagdt: Annulum angustum ne gestes. Eras: Som man wille säya: Man skal intet sielff giöra sigh något beswär. etc. Sup: lit: Qwinn:

Prov. 14. v. 13. **Skrickelååt får efftergrååt.** i. e. Alt för stoor brååglädie / haar sorgen baak om sigh. Gaudij comes mæror. haar Erasmus sagt: Item: Risus profundior lacrymas parit. &c. Idem: Sup: lit: Gläd: Ing: Ny: Inf: lit: Sorg:

1. Cor. 9. v. 24. **Skräck/ giör mången giäck.** i. e. Rädzla giör rådwil. Mången aff räddhoga grijper til galna och dårachtiga rådslagh. etc. Sup: lit: Frucht: Rädd:

Skräck

Skräck giör mannen stum. i. e. När en blir hastigt förfärhrad/ kommer man inga ord fram. Och blir fördenskul en sådan räddhoga aff Plauto kallad Pavor elingvis, &c. Inf: lit: Sorg: 1. Sam. 21. v. 12. 13. Esth. 7. v. 8. Dan. 10. v. 15. & seq:

Skränegråät warar intet länge. i. e. Dhen som wedh sorgen mäst skrähner och tiwter/ han förtier snarast vth. Dheraff säya och Tyskarna: Hitzige zehren truncknen bald. Heeta tårar torkas snart. etc.

Skräppa och swälta är fattig högmood. i. e. Ut supra lit: Arm: Och blir fördhenskul aff Plauto kallad: Verba sine penu. Eras: Prov. 12. v. 9.

Skryta vthan proff troos intet giärna. i. e. Dhen mycket wil säya aff sina Konster annorstädz giorda/ han blir sällan trodder vthan proff. Dherföre haa och dhe gambla sagt/ som aff Erasmo blir infördt: Hic Rhodus, hic salta. Som man wille säya: Läth här in loco see hwad du kant för Konster. etc. Fab: de Gladiatore. Man säger och:

Skryta/ giör förtryta. i. e. Dhet giör en ährligh man ondt/ at höra på en stoorskrytare. Dheraff sägher man och medh Erasmo: Jactantia odiosa. Item: Jactantiæ comes invidia. Idem: Ruhmrähtigen ist jederman gram. etc. Sup: lit: Myck: Inf: lit: Stoor: Pred. 5. v. 2. Syr. 21. v. 27. 28.

Skumpar alltyd Koo medh första Kalff. i. e. Mången är offta för dristig wed ett nytt ämbete. Man förbråår och här medh vnga och nygiffta Qwinnespersoner/ som intet mycket achta första Barnet; Vthan springa och sterta dher medh: Intet mycket tänktandes/ at dher kommer ett annat efter. Och måste då heeta: **Lusta leek/ giör Qwinnohweek.** etc. Sup: lit: Efft: Lust: Mång: Prov. 14. v. 13.

Skyldigh är altijdh rädder. i. e. Han skymmer altijdh som skittin är. Dhen som haar ett ondt Samwet/ han meenar at alt dhet som hwiskas/ går honom ahn. Derföre säger man och i gemeene Verſen: Conſcius ipſe ſibi, de ſe putat omnia dici. Deraff plägar man och säya: **När man kaſtar en kiäpp bland Hundar/ så gnäller altijdh dhen som hugg får.** etc. Sup: lit: Den: Han: Ondt: Samw:

Rom. 13. v. 3.
Eſai. 30. v. 17.
Prov. 21. v. 15.
Syr. 22. v. 24.

Sköna kläder ſkyla offta ſtoora ſorger. i. e. Mången prålar vthwärtes/ och haar ſorgen i hiärtat. etc.

Skiönheet får många domare. i. e. En däyeligh Qwinna kommer ſnart i ſnack. Ty/ jw ſkönare/ jw mehr ahnſächtning. Dheraff haar och Poëten ſagt: Lis eſt cum formâ magna pudicitiæ. &c. Ovid: Tyſkarna säya: Je ſchöner/ je lieber. Item: Schöne geſichter/ haben viel richter. etc. Sup: lit: Fägr: Moog: Ondt:

Eſth. 2. v. 7. Hiſt: Suſannæ. &. 2. Sam. 11. v. 2. & ſeq:

Skiönheet hâls för Herreheeder. i. e. Höga Herrar tilägna sigh giärna ſkönheeten/ ſåſom ett Arfwegodz. Xenophon haar fördhenſkul ſagdt: Naturæ regale quiddam eſt pulchritudo. Poëten haar och roſat ſkönheet/ ſom haar ſagt: Ipſe inter primos, præſtanti corpore Turnus. &c. Virgil:

Judic. 8. v. 18.

Skägget pryder mannen. i. e. Dhet giör honom anſeende/ när dhet wäl handteres. Eraſmus haar dherföre ſagt: Barba virum decet. Om anſeenligit ſtoort ſkägg/ dher man högfärdas aff/ plägar man ſkämptzwijs framſtälla fölliande Vers:

Levit. 21. v. 5.
2. Sam. 10. v. 4. 5.

Si

Si benè barbatum faceret ſua barba beatum,
Nullus in hoc circo, queat eſſe beatior hirco. &c.

Eraſmus haar dherom ſagt: Barba non facit Philoſophum. Han kallar och dhem Barbætenus ſapientes / ſom haa all lärdomen i ſkägget. En Poët haar ſagt;

Juſſit ſapientes
Paſcere barbam. &c. Horat:

En annan Scribent haar dherom ſagt: Barba ornat virum, & admonet virilia fortius aggredi, &c.

Skiämpt i tyda/ ſtår wäl til lyda. i. e. Man ogillar intet ſkiämpt / når dhet brukas ythan offenſe. Dheraff ſäger man och: Odio ſunt facetiæ, quæ amicum lædunt. I Tyſkan ſägz wedh ſamma förſtändh: Schimpff ſol haben glimpff. En gammal Vers ſägher och: Nunquam ſunt gratæ quæ nocuere ſales. Item; Miſce ſtultitiam conſilijs brevem, &c. Horat: Sup: lit; Grofft; Narr; Inf: lit: Tyd: Ephes. 5. v. 4. Coloſ. 4. v. 6.

Skämpta intet medh Helgonen/ dhe giöra järtekn. i. e. Som man wille ſäya: **Kaſta intet ſmåſteenar åth wår Herre/ han kaſtar ſtoora igen.** Och heeter altſå: **Reetas intet wedh dhen mächtiga.** Periculoſum eſt leonem vellere. **Lugga intet Leyonet.** etc. Sup: lit: Kaſt; Ondt; Act. 9. v. 5. Syr. 8. v. 1. Prov. 20. v. 2.

Syr. 31. v. 5. 6. & seq: **Skänkier och ränkior råda wäldh.** i. e. Medh list och muhtor giörs meer än medh macht. Seneca haar dherföre sagt: Asinus auro onustus mænia evertit. Ein Esel mitt gelt beladen (säger Tysken) vermacht viel. ꝛc. Sup: lit: Ltst: När: Inf: lit: Äsn:

Skönheet är en ögnesägna. i. e. Hon gagnar hwarken i Kiök eller Kiällare. Seneca haar dherföre sagt: Res est forma fugax. Erasmus haar och sagt: Nil ad farinas. Item: Non est de pane lucrando. &c. Tyskarna säya: Schönheit ist ein augenweide. Schönheit ist ein buhlenspielen. Item: Schönheit hatt gros gewalt: Ist man nicht da von/ so reibt man sich doch gern daran. etc. Dher emoot haar fördhenskul Poëten wäl warnadt i föliande Vers:

Esai. 40. v. 6. 1. Pet. 1. v. 24.

Disce meo exemplo, formosis posse carere;

Est virtus placitis abstinuisse bonis. &c. Ovid: Sup: lit: Fägr: Oꝛ: Man säger och wedh dhen meeningen:

Jacob. 1. v. 11. 1. Pet. 1. v. 24. **Skiönt blomster wisnar snart.** i. e. Fägring faller snart. Fortuna, bonum fragile est. Ovid: Item aff Virgilio; Alba ligustra cadunt. &c. Sup: lit: Fägr:

Skönheet haar moodh i föllie. i. e. Jw skiönare Qwinna/ jw ståltare aff mood. Dheraff haar och Poëten sagt: Fastus inest pulchris, sequiturq; superbia formam. &c. Ovid: Aff Tyskan sägher man och: Schöne leüte/ stoltze leüte. etc.

Skiönt nogh som skiänckt är. i. e. Som man

man sade: Gifwen Häst skal man intet i munnen sij. etc. Sup: lit: Gifw: Ondt: Inf: lit: Tack:

Skörleffnad/ får ond treffnad. i. e. Otucht/bär elack frucht. Dhen gamble Lähraren Ambrosius haar fördenskul dherom sagt: Pascitur libido convivijs, nutritur delitijs; vino accenditur; ebrietate flammatur. Item aff Senecâ: In Venerem ac libidinem proiectorum, inhonesta labes est. &c. Lääs wijdare Justinum om Semiramidis lößachtigheet. etc. Sup: lit: Eld: Ot: Inf: lit: Tilf: Prov. 6. v. 12. & seq: & v. 26. 27. & seq: Syr. 19. v. 3.

Sl.

Slachta intet meer än du kannt salta. i. e. Tag digh intet meer vppå än du kannt skiöta. Elliest går dher medh som Versen lyder: Pluribus intentus, minor est ad singula sensus. Mång Järn i Elden tillijka/brännas giärna. ꝛc. Sup: lit: Den: Inf: lit: Warp: Prov. 16. v. 1. 3. 9.

Slemt snack/ kränker goda seeder. i. e. Dhet står en Menniskia illa ahn/at föra ohöfweskt snack bland erbart sälskap. Heeter fördenskul: Colloquia prava, corrumpunt bonos mores. Och aff Erasmo: Malus ipse fies, si malis convixeris. Han haar och dher hoos sagt: Tales nos sumus, qualia quotidiana sunt colloquia. &c. Men Chrysostomus kallar flemt snack: Vehiculum scortationis. &c. Tyskarna säya och: Wer pech angreifft/ besudelt sich leichtlich. Item: Bös geschwätz/ verderben gute sitten. etc. 1. Cor. 15. v. 33. Matth. 12. v. 36. 37. Syr. 13. v. 1.

Slå Biörnen medh riis. i. e. Fåfång aga. Paddan låter intet tuchta sigh. Dhet

bijter

byter intet gott på henne. Lyka som man wille twinga en Biörn medh en rysqwist, etc. Wedh sådan meening säger man och:

Prov. 29. v. 9. **Slå Watn på Gåsen.** Idem. Om sådant haar Erasmus sagt: Surdo fabula narratur. **Treesker gieer intet om hannor.** etc. Sup: lit: Narr: Padd: Inf: lit: Tiock:

Prov. 12. v. 9. **Slå stoora Spykar aff lytet Järn.** i. e. Som man sade: **Arm högfärd/ skräp på och swälta.** etc. Sup: lit: Arm: & super: hac lit:

Matth. 5. v. 43. Luc. 11. v. 22. **Slå igen är intet förbudet.** i. e. Ondt stå stilla och låta slå sigh. Ty elliest säger man: **Dhen som slår han bryter.** Cicero haar fördhenskul dherom sagt: Justitiæ hoc munus est, ut ne cui quis noceat, nisi lacessitus injuriâ. Item: Defensio est de jure naturali. Heeter altså som Poëten haar sagt: Armaq; in armatos sumere jura sinunt. &c. Ovid: Och på Swänska: **Wäria biuder landzfred.** Tyskarna säya: Wiederschlagen/ ist nicht verbotten. etc. Sup: lit: Den: Orf: Super: hac lit: Inf: lit: Wär:

Slå och löpa/ är lyten heeder. i. e. Dhen först slår och taar flychten/ han rädz för återslag/ och lägger ingen ähra in. Poëten haar dherom per Ironiam sagdt: Cede repugnanti, cedendo victor abibis. &c. Ovid: Hyt lyder och dhet som Käringen sägz hafwa lärdt sin Son: **Slå/ och löp min son/ så blyr fulle folck aff digh.** etc. Sup: lit: Den:

Slå

Slå ingen Herre ett togh aff / dhet går så snart tilbakar som fram. i. e. Til Herrebodh måste man altijdh wara willigh och oförtruten. Ty Herrars rådh kan snart förandras; Dhen som då haar draget sigh vndan / honom blijr dhet offta medh onåder vthtydt. Differ potentem, nam infert vim si negas. Aff Tyskan säger man och: Man mus einem Herren kein zug weigern oder abschlagen. etc. Syr. 13. v. 12.

Släpper man Hunden i smörtroget / så klyfwer han i medh bådha fötterna. i e. När man gieer paddan en spån / så taar hon stelff en aln. Heeter altså medh Poëten: Principijs obsta, &c. Ovid: Sup: lit: Giff: & Infet: hac lit: Syr. 12. v. 12. & Cap. 33. v. 26.

Slått är snart stupadt. i. e. Dhet som wäl är giordt / behöfwer ingen förbättringh. **Reent är snart twättadt. Oskyldig är snart frij giord.** Veritatis est simplex oratio, &c. Tyska säger: Die warheit darff nicht viel ränchs. Item: Schlecht ist bald geschliffen. etc. Sup: lit: Den: Osk: Reent: Prov. 11. v. 3.

Slått kiöpenskap vthan någon winning. i. e. Som man sadhe: **Såå skäppa / och få skäppa / giör en arm Åkerman.** En Kiöpman vthan stiäligh winst / kan intet länge drifwa handel / efftet dhet är hans födekrook / åker och plog. etc. Sup: lit: Den: Inf: lit: Såå: Syr. 27. v. 1. & seq:

Slått tröst / at andra haa och giordt illa. i. e. Som en part säya: Jagh är intet dhen förste Exod. 23. v. 2. Syr. 7. v. 17.

förſta/ ſom ſå haar giordt. Och kallas aff Tyſkarna: Hurentroſt. Tiufwen ſlipper intet der medh/ ot han weet andra haa ſtulet. Ty hwar måſte plichta för ſin egen broth. Auguſtinus haar dherom ſagt: Non levat delictum turba errantium, &c. Sup: lit: Andr: Gal:

Pſal. 37. v. 37. **Slåått weed år god at klyfwa.** i.e. **Fromt ſolck år gott at handla medh. etc.** Sup: lit: Gott: Weekt:

Prov. 16. v. 19. **Slått och rått år båſta treffnad.** i. e. Dhen ſom enfaldigt går ſin Werld igenom och intet brytz öfwer ſitt ſtåndh/ han tryffz aldrabåſt. Dheraff ſåger man och: Qui ſimpliciter ambulat, bene ambulat, &c.

Prov. 13. v. 11. Syr. 18. v. 31. 32. **Slöſa giör armood.** i. e. Dhen mehr wil tåhra/ ån medlen räckta til/ han får fattigdom til löhn. Eraſmus haar kallat ſådana ſlöſare: Pertuſa dolia. Giſtna Kåril. etc. Och heeter då:

Qui plus expendit, quàm lucri ſumma rependit:
Non admiretur, ſi paupertate gravetur. &c. Sup: l: Den: Lång: Inf: l: Öd:

Sm.

Smeden haar offta elack Yr. i. e. Som man elliest wille ſäya wedh lyka meeningh: **Skomakaren haar offta ſöndriga Skoor. etc.** Sup: lit: Offt: Skom:

Prov. 11. v. 14. & Cap. 24. v. 6. **Smeden haar dherföre tånger/ at han icke ſkal bränna ſina händer.** i. e. Herrar haa dherföre tiähnare/ at dhe icke behöfwa alt giöra ſielfwa. Dheraff haar och Eraſmus ſagt:

Multi

Multi regum manus, aures & oculi, &c. Sup: lit: Herr: Högt:

Smedens Barn thola bäst gnisterna. i. e. Dher man daglig vmgår medh/ dhet kan man bäst fördraga. Heeter fördenskul: Consvetudo est altera natura, &c. Inf: lit: Waan: Thren. 3. v. 17.

Smicker lockar älskog. i. e. När en är stadder i Kärlekz balken/ och brukar söth Ord och smidigt taal/ så yttrar sigh snart affectionen. Dheraff man och säger: Blandus sermo est fomes amorum, &c. Tysken säger och: Schmeichlein ist der liebe blaßbalg. etc. Inf: lit: Söth:

Smyd mådan Järnet är warmt. i. e. Nyttia lyckan mådan hon är blydh. Bruka lägenheeten mådan hon giffz. Tagh tydh i acht. Heeter fördhenskul som Erasmus haar sagt: Ferrum in igni cudendum. Item: Tempora te tempori. Och som Poëten haar sagt: Æstas non semper fuerit, compone nidos. Hesiod: Item; Fronte capillata, post hæc occasio calva, &c. Ovid: Maharbal en förnemblig Carthaginenser skal och hafwa förbrådt Hannibal/ at han i Slaget wedh Cannas icke hade fulfölgt sin victoriam/ och sagt: Vincere scis Hannibal, victoria uti nescis, &c. Liv: Sup: lit: Höst: Inf: l: Tyd: Tilf: Rom 12. v. 11. Ephes. 5. v. 16.

Smolor åre och bröd. i. e. Lytet och smått/ hiälper alt til födan. &c. Sup: lit: Lyt: Prov. 13. v. 11.

Små Barn/ små sorger. i. e. Som man wille säya: Ringa skada är snart botad. Effter små Barn är altydh sorgen minst. etc. Sup: lit: Lyt:

Små Sår och fattigha Fränder/ bör man

Pred. 9. v. 15. 16. man intet förachta. i. e. Som man elliest wille säya: Aff ett ringa sargande/ som intet blyr wårdat/ sätter mången lyfwet til. Små och fattiga förwanter kunna och stundom komma opp på bänken/ och hiälpa andra medh sigh; Och måste fördhenskul intet försmåås. etc. Sup: lit: Fatt:

Smått folck/ stoort sinne. i. e. Ett skämptz ord; lyka som dhet små folcket icke hade wäl ruhm i Kroppen til ett stoort mood; Vthan dhet måste yfwas och brytas vth: Men man säger dherom aff Senecâ: Sæpè in pusillo corpore magna latet virtus. Poëten haar sagt: Ingenio pugnax, corpore parvus erat. &c. Ovid: Item: Pretiosa sunt quandoq; parvi corporis vascula. Och heeter fördhenskul: Animo vir est censendus, non corpusculo. Wedh sådan meening säger och Tysken: Aus kleinen brunnelein leschet man auch den dürst. Item: Kleiner leüte halben/ ist kein schlacht verlohren. Man plägar och säya: Ein kleiner Demant/ ist beßer den ein Ruchlenstein. Item: In kleiner heüt stecken große leüt. Kurtze stubben stehen fest. etc. Wedh dhen meeningen säger man och:

1. Sam. 17. v. 49. 50.

Små Nötter äre kiärnefulla. Idem:

Småhaar/ är och haar. i. e. Som man wille säya: Loppebet swijder och: Fast owänen icke är så stoor och considerabel/ så gnager hän lyfwål effter machten. Dherom haar och en Scribent sagt: Inimicum, quamvis humilem docti est metuere. Publ: Poëten haar och dhet samma welat förstå som haar sagt: A cane non magno sæpè tenetur aper, &c. Ovid: Sup: lit: Acht: Lopp:

1. Reg. 17. v. 47.

Prov. 21. v. 31.

Små

Små Karar bära och lång Spiwt. i. e. Ut superius/ Smått folk stoort mood. Tyskarna pläga fördenskul säya: Kleine leüt seind eitel seel vnd geist. etc.

Små Foglar wärpa små Ägg. i. e. Hwar giör effter machten. Effter rådh och ämbne. Plautus haar dherom sagt: Pro nostris opibus mænia conficimus. Man säger och: Små foglar/ små näste. Elliest säger man och: Fattig man kokar tunn Wälling. Item: Fattigh man är icke Grefwe. etc. Sup: lit: Fatt: Inf: lit: Öfw: & Infer: hac lit: Syr. 3. v. 22. & seq:

Små trätor giöra stoor Krygh. i. e. Aff lijten gnista en stoor Eld. etc. Sup: lit: Aff: Prov. 17. v. 14. Syr. 28. v. 14.

Små Diwr haa och sin Galla. i. e. Smått folck är snarsticket. Dheraff haar och Erasmus sagt: Habet & musca splenem. Item: Inest & formicæ bilis. &c. Tyskarna säya: Kleine leüte seind bald entrüstet. etc. Infer: hac lit: Sup: lit: Fromt:

Småjunkare få intet rum/ när dhe stoora gå til Bordz. i. e. Som man wille säya: Leerpottan och Koppargrytan sämias intet wäl ihoop. Dheraff säger man och vthi gemeene Versen: Eijcitur parvus, magno veniente magistro. &c. Och aff Tyskan: Wen der Meister kumpt so gilt das meisterlein nicht mehr. Heeter altså billigt: Syr. 8. v. 1. 2.

Cede maiori, &c. Sup: lit: Han: Inf: lit: Wijf:

Små Buskar blij höga Trää. i. e. **Aff Barn blijr och gammalt folck.** Poëten haar dherom sagt: Tandem fit surculus arbor. Item: Sub quâ nunc recubas arbore, virga fuit. &c. Ovid; Sup: lit: Aff: Lijt: Ox:

Små Grytor haa och Öron. i. e. Barn märkia offta hwadh gammalt folck grunkar. Dheraff haar och en Poët sagt:

Non coram pueris obscena & turpia dicas,
Attentas aures vafra juventa gerit. &c. Lindeb:

Tyskarna säya: Kleine Hafen haben auch ohren. Item: Wie die alten sungen/ so zwittern auch die jungen. etc. Sup: lit: Grymt: Inf: lit: Som:

Prov. 13. v. 11. **Smått regn gieer och wätska.** i. e. Som man sadhe: **Smulor äre och Brödh.** Erasmus haar dherom sagt: Minutula pluvia imbrem parit, &c. Super: hac lit:

Rom. 13. v. 7. **Små Helgon få lijtet offer.** i. e. **Ringare Herrar få mindre åhra.** Dheraff säya och Tyskarna: Kleinen heiligen helt man schlächte feiertag. etc.

Små Grytor kooka och maath. i. e. Ringa tiähnare giör och gagn. Aff Tyskan sägz och: In kleinen häfen kocht man auch guhte speis. etc.

Små brunnar äre snart öste. i. e. **Fattigh mans maath är snart ähten.**

Lijtet

Lytet förråd är snart förtärdt. etc. Sup: lit: Aff: Fatt: Inf: lit: Stack:

Små bäckiar haa och sin Fisk. i.e. Fattig man får och födhan. Man plågar dherföre säya: Hönan lefwer så wäl aff sitt kraffz/ som Leyonet aff sitt rooff. etc. Sup: lit: Fatt: Gud: Hön: Matth. 6. v. 26. 31.

Småningom faller födhan bäst. i. e. Effter handom winner man och sin nödtorfft. Hyt kan och lämpas dhen gamble Versen aff Ovidio: Gutta cavat lapidem, non vi, sed sæpè cadendo. &c. Men dhe som medh macht sträfwa effter at bly bråårykta / dhem säret snarast feelt. Dherom säger man och/ vthi ett annadt Ordspråk: Bråårykt blyr offta långsattigh. Och aff Tyskan: Gåhe reichtumb/ lange armuht. etc. Sup: lit: Bråå: Flyt: 1. Timot. 6. v. 9. Pred. 5. v. 12. & seq:

Små tiufwar hängias vpp/ för dhe stoora taar man Hatten aff. i. e. Man fåås intet giärna wedh dhen wäldiga / fast man weet hans feel. Dheraff plägar man och säya: Små tiufwar hängias i Galgan/ dhe stoora i Gullkädior. Som man wille säya: Dhe stoora bryta offta/ och få beneficier dher til. Och då heeter dhet som Versen lyder aff Juvenale: Dat veniam corvis, vexat censura columbos, &c. Fab: de Pastoribus. Sup: lit: Syl: Inf: lit: Stock: Matth. 23. v. 24.

Små Helgon giöra och järtekn. i.e. Ringa folck lägger och stundom ähra in. Syr. 11. v. 2. 3.

Man skodar intet altydh Hunden effter Håret. Tyskarna plåga säya: Wie der heilig/ allso das wunderwerck. etc. Sup: lit: Lyt:

Prov. 13. v. 11. Syr. 19. v. 1. Små Brunnar släckia och torsten. i. e. Aff fattigt folck får man och stundom byständ. etc. Super: hac lit:

1. Reg. 17. v. 47. Små sår swyda och. i. e. Ut superius, Loppebeth kiännes och. etc. Sup: lit: Lopp:

Prov. 16. v. 32. Smått rägn stillar offta stoort wäder. i. e. Fromt sinne förtaar mycken wreede. Parva pluvia magnum sedavit ventum. &c. Godofr: Aff Tyskan sägher man och: Nach geben stillet viel zorn. etc. Sup: lit: Sachtm: Inf: lit: Säll: Thol:

Esth. 6. v. 13. Små olyckor warna för större. i. e. En olyckelig händelse bodar offta för en wärre. etc. Inf: lit: Warn:

Syr. 3. v. 22. & seq: Små Foglar/ små näste. i e. Fattigh man bygger små Hws. Ty ellest säger man: När Meeßhättan wil wärpa så stoort som Trahnan/ så remnar hon baak. etc. Sup: lit: Fatt: När: Ondt: Inf: lit: Till: & super: hac lit:

Matth. 25. v. 15. Små Klockor haa och sitt liwdh. i. e. Som man säger: Hwar Fogel siunger effter sin näbb. Item: Små foglar små ägg. etc. Sup: lit: Hwar: Super: hac lit:

Små

Små Hws/ och höga Liws/ haar waret dhe gamblas wälstånd. i. e. Dhe gambla haa mycket hållet aff små/ warma/ och beqwäma wåningz Hws: Men dher emoot achtat för en heeder/ at bruka stoora och höga Liws. Man seer ännu hoos gammalt folk samma brwk; Serdeles små och mörka Fönster på dheres Hws: Men hafft dherhoos ryka och fulla Wisthws/ och mått wäl dher wedh. Om sådhana små Hws haar en lärd man skrifwit några Vers öfwer Dören på ett lytet nybygdt Hws/ som fuller åre wärde at läsas; Och dherföre läsaren til behag/ här införas; Som så lyda:

Parva domus vegeto sed sint modo corpore vires;
Sit mens, sit recti conscia, pura mali:
Sit pax, sit pietas, modicum far, fidus Achates:
Sit concors thalamus; Sat mihi magna domus, &c.

Dhet är på Swänska Vers så gifwet:

Ett lytet Hws och Näst/ dher sundheet städse boor inne/
Gott och lustigt mood/ reent Samwetz rooliga sinne:
Gudz fruchtan fredh i Land/ Nödtorfft förtroliga wänner;
Qwinnone fredliga läth. etc. Dher rymmes rummet i Hwse. etc.
Sup: lit: Landz;

Syr. 5. v. 16. & seq: Cap. 28. v. 15. 20. & seq:

Smäda fritt/ dhet lodar jw något widh. i. e. En oförskiämd menniskia baaktalar dryfstigt/ i meening/ at jw en finns som troor något dheraff/ och föhrer dhet wydare vth. Derom haar och Plautus sagt: Calumniare audacter, semper aliquid hæret. &c. Tyskarna haa och dhervppå ett gemeent Rym:

Verleümd nurfrisch/ etwas beklebt/
Wie vnsträfflig gleich jener lebt. etc.

Sådant dryfstigt förtaal/ kallas aff Erasmo: De plaustro loqui. &c.

Prov. 18. v. 8. Syr. 22. v. 25. 26.

Smäda giör harm. i. e. Intet större förtreet är/ än höra försmädelse. Och dheraff säger man: Ignominia pungit. &c. Tyskarna säya: Schmewort/ wehwort. etc. Sup: lit: Gott: Inf: lit: Spee:

Prov. & Syrac. ut super:

Smäd icke på dhe döda. i. e. Dhet är en slätt heeder at förtaala dhen döda/ som intet swara kan. Erasmus haar dherföre sagdt: Mortuos ne jugules. Item: Mortuos flagellare. Idem: Dheraff säger man och billigt: De mortibus & absentibus nil nisi boni. Nàm lacerare defunctum cuivis in promptu est. Id: Eras: En annan Scribent haar sagt: Vivum maledicere iniquum est, mortuos impium. Item: Turpe est eum umbris & larvis luctari. haar Chilon sagt: Dhet blir fördenskul aff Laërtio kalladt: Sepultum refodere. &c. Sup: lit: Gott:

Syr. 8. v. 17. Prov. 19. v. 6.

Smöria giör Hwden week. i. e. Som man wille säya: Muhta giör domaren mild. Man säger fördenskul: Dhen wäl smöriер/ han åker lätt. Item: Plus valet favor in judice, quàm centum regulæ in Codice. &c. På Swänska plägar man ellies säya: Dhen

röda

röda smörian läker all sår. etc. Sup: lit: Den: Muht:

Sn.

Snabber haar/ snooker mister. i. e. Som man säde: **Den efter kommer/ han efter faar.** Tardè venere bubulci, Virg: Item; Serovenientes, malè cænantes. Man säger dhet och widare på Swänska: **Ömder/ kömer sedan maaten är giömder. Item: Han mister intet som först får.** Sup: lit: Den: Komm: Inf: lit: Ömd:

Snabber i måål/ snäll i giärning. i. e. Dhe gambla haa hållet för en observation vthi dheres Hwßhåld medh Legejon/ at dhen som haar waret kringer til at åtha/ han skulle och wara qwicker til sin giärning och arbete. Så at och dherom är blefwet sagt på Latin: Qui citius comedit, citius laborat, &c.

Snart är wäl giordt/ når willian är god. i. e. Som man säde: **God willia draar Laßet til Byß.** Tyskarna säya: Einem guhten willen mangelt kein gelegenheit. etc. Sup: lit: God: Lyt: Lust:

Snart fånget/ snart förgånget. i. e. Dhet som lätt fås/ dhet kan och snart förlohras. Heeter fördhenskul: Quod citò fit, citò perit, Erasmus haar och sagt: Citò nata, citò pereunt. Frühzeitig obst faulet bald. Item: Was bald wirdt/ das vergeht bald. etc. Men dheremoot säger man: Quæ serò contingunt magnifica sunt. Och aff Tyskan: Spaht obst ligt lang. etc. Förståendes och häx med hastig kommande lycka och ryktedö. etc. Sup: l: Hwad: Lätt: Prov. 20. v. 21. Prov. 10. v. 2

Snart nogh/ når wäl är giordt. i. e.

Man fråghar intet huru snart en tingh blijr giordt/ når dhet blijr wäl giordt. Och heeter då: Sat citò, si sat benè. Cato. Tysken säger: Bald genug/ was woll gethan. etc. Sup: lit: All: Efter: Godh: Dheroppå säggz och:

Snart/ och wäl giordt föllias intet giärna. i. e. Dhet räcker intet altijdh til / at giöra en ting både snart och wäl. etc.

Snart råkar rychte. i. e. Man kan aff ringa orsaak komma i folkz munn: Men intet så lätt dher vth igen. Man säger fördhenskul: Rychtet sofwer intet. Dherom lydher och gambla Versen: Ex minimo crescit, sed non citò fama quiescit. &c. Tyskarna säya: Man kumpt bald ins geschrey/ aber nicht so bald heraus. etc. Sup: lit: Han: Rycht:

Snart gifwit/ är dubbelt gifwit. i. e. Som man wille säya: Lofwa intet längie dhet du strax kan gifwa. Heeter altså efter en gammal Vers: Qui: citò dat bis dat, qui tardat munera nil dat. Elliest säger man och: God willie giör gåfwan täck. En Poët haar dherom sagt:

Prov. 3. v. 27. 28. Syr. 18. v. 17. & seq: & Cap. 20. v. 13. & Cap. 35. v. 11. 12.

Gratia quæ tarda est, ingrata est gratia, namq;
Cum fieri properat, gratia grata magis. &c. Auson:

Item:

Si benè quid facias, facias citò, nam citò factum

Gratum

Gratum erit, ingratum gratia tarda facit. Id: Auſon:

Aff Seneca säger man och: Inopi beneficium qui citò dat, bis dat. Bis gratum quod opus eſt, ultrò ſi offeras. Eraſ: Plus dat qui tempore dat. Cognat: Item: Pulcherrimum eſt, omnia præſtare nil exigenti. Publ: Och aff en annan gammal Scribent: Si bene mereri de aliquo voles, citiſſimè da. &c. Stobæ: Men in contrarium ſägher man: Tantum gratiæ demis, quantum moræ adijcis. Item: Ubi mora eſt, ibi nulla eſt beneficentia. &c. Tyſkarna ſäya: Langſame gab/ verleüret den danck. Dheroppå ſägher och Tyſken: Gib bald/ ſo wirdt das geben alt. etc. Sup: lit: Den: God: Loff: Mild:

Snart giordt kan längie ångras. i. e. Haſtig giärning haar ånger i föllie. Prov. 20. v. 18.

Offta görs en ting i haſtigheet/ ſom länge blijr ångradt. etc. Sup: lit: Haſt: Inf: lit: Stack:

Snart är min ſärck vplyfft. i. e. När man ſöker at perſvadera någon til en giärning/ ſom man intet är obenägen til/ och ſeer ſig wara öfwertaalt/ då brukas dhetta bland gemeent folck; Som man wille ſäya: Snart är iagh rädder/ eller öfwertaalter. etc. Sup: lit: Han: Med: Luſt:

Snaſwande Häſt måſte hållas i tygelen. i. e. Odygd wil haa ſtyrßel. Ond Owinna wil haa gott munſtyckie. Syr. 42. v. 11.

Dheraff ſägher och Eraſmus: Malitia freno eget. &c. Sup: lit: Den: Ondt:

Rom. 3. v. 10. 12. Jacob. 3. v. 2. **Snaſwar en Häſt på fyra been/ än ſedan en man på en Tunga.** i. e. Dhet är ſnart åth / at man förſnappar ſigh medh ett ordh. Dheraff plägher man och ſäya: **Dhe wijſe feela och.** Errat quandoq; & quadrupes. Eraſ: Item: Quandoq; bonus dormitat Homerus. &c. Horat: Tyſken ſäger: Eß ſtrauchelt auch ein Pferdt auff 4. füßen. etc. Sup: lit: All: Feel: Ing: Sacht:

Prov. 28. v. 22. Syr. 14. v. 9. 10. **Snyken är altijdh fijken.** i. e. Dhen girige ſparar ingen möda. Han är altijdh oförtruten til at ſambla. För ſådana haar Poëten och lempnat en Vers/ ſom ſå lyder: Non miſſura cutem, niſi plena cruoris hirudo. &c. Sup: lit: Gir:

Snyltegiäſt haar altijd ſkarpan Knijff. i. e. Smorotzer achtar flijtigt på andras måltijdh. Han låter intet längie nödga ſigh. Han taar giärna wedh förſta bodet. etc. Diogenes haar lijknadt ſådana wedh Flugor/ ſom altijd komma til Bordz obedne/ ſåyandes: Muſca currit non vocata. &c. Han ſkal och wed ſamma meening hafwa ſagt om Rottor och Mys/ ſom han hadhe blefwet warſe på ſitt Bordh. Ecce, Diogenes paraſitos nutrit. &c. Sup: lit: All: Den: Narr:

Snyltegiäſt och gammal fijſk/ giör ſnart trögan Bondans diſk. i. e. Wed fryggiäſter (i.e. Dhe ſom intet bethala) och ſwran fijſk/ blijr en Wärd ſnart ledze. Dheraff säger man och vthi gambla Verſerna:

Poſt tres ſæpè dies vileſcit piſcis & hoſpes:

Ni

Nil sale conditus sit, vel specialis amicus. &c.

Erasmus haar fördhenskul och sagt: Piscis nequam, nisi recens. Dheraff säger och Tysken: Wen der gast am liebsten ist/ sol er wandern. Item: Dreytagie gast/ tist dem wirdt ein last. etc. Sup: lit: Man: Inf: lit: Swr:

So.

Socker munn haar gifft i grund. i. e. Som man ellest säger: **Söter i munnen/ falsker i grunden.** Publius haar dherföre sagt: Habet & suum venenum blanda oratio. Item aff en Poët: Fistula dulce canit, volucrem dum decipit auceps. &c. Inf: lit: Söör: Psal. 55. v. 22. Syr. 12. v. 15. & seq: 2. Sam. 20. v. 9. 10.

Solen skyn offta i oreen rum. i. e. **Paddan niuter och lycka;** Fast hon är dhen intet wärdig. **Wär Herre gieer och wåå pom lycka.** Sol etiam latrinas inspicit. Eras: Tyskarna säya och: Die Sonne scheinet auch in vnreine Heüser. etc. Sup: lit: Rum: Inf: lit: Wär:

Soon sölar giärna i träcken. i. e. **Hon blir giärna wedh sin waana.** Sus lutum quærit. Sus luto amica. Lutum lutea operatur, &c. Eras: **Dheryppå lyder och gambla Versen:** Sus magis in cæno gaudet, quàm fonte sereno. **Och aff en annan Poët:** Sordidus immundo scarabæus stercore gaudet. &c. Gland: Item: Sus lota ad volutabrum luti redit. Diog: Sup: lit: Fast: Narr: Om: Prydd: 2. Pet. 2. v. 22.

Soon äther fulle okryddat. i. e. Som man sade: **Hwad skal honingē i wagnsmöriā?** Syr. 14. v. 3. & seq:

Pad-

Paddan sätter man intet på Gullskins hyende. Nil cum amaraco sui, &c, haar Erasmus sagt. Ellies sägher man och wedh sådhan meeningh: Fylla Märren medh Pepar. Deraff säya och Tyskarna: In bawren hören rüben. etc. Sup: lit: Fyll: Hwad: Inf: lit: Åsn:

Matth. 7. v. 16. Luc. 6. v. 43. Sonen tråder giärna i Faderens skoor. i. e. Som man sade: Katt brår giärna på kiöön. Man plägar och säya derom: Äpplet faller intet långt frå Träåd. Item: Dotteren tråder i Moderens särck. Dher uppå lyder och gemeene Versen; Filius ingreditur vestigia sæpè parentis, &c. Sup: lit: Dott: Katt: Inf: lit: Äppl:

Prov. 13. v. 20. Soon drömmer om Draaff/ och Kåringen om sin Staaff. i. e. Dher man mäst vmgår medh/ dhet ligger mäst i sinnet. Dheraff haar och Poëten sagt:

Navita de ventis, de tauris narrat arator;
Enumerat miles vulnera, pastor oves. &c. Prop:

Item: Amantes ipsi sibi somnia fingunt. Ovid: Item: Judicibus lites, aurigæ somnia currus. &c. Och aff Terentio: Somniat ea quæ vigilans voluit. Canis panes somnians. haar Erasmus sagt: Vthaff gambla Schole-Verserna säger man och:

Virtu-

Virtutes sunt tibi tantæ,
Quod tu mane vides nocturno tempore rides. &c.

Tyskarna säya: Wo einer mitt vmgeht/ das hengt ihm hinden nach / sadhe Sömmerskan om tråden. etc. Sup: lit: Han: Hwar: Narr: Inf: lit: Tung:

Soon bår intet ooket för sin dygd. i. e. Straffet twingar skalken. etc. Fab: de cane mordace. Inf: lit: Straff: Try:

Som man såår vth/ så skiår man och vpp. i. e. **Som man låhnar vth/ så blijr man och bethalt.** Heeter fördhenskul som Cicero haar sagt: Quemadmodum sementem feceris, ità & metes. Item: Ab alio expectes, alteri quod feceris. Publ: Pharao fördränkte Israelitiske Swänbarnen/ och bleff sielff fördränckt i röda Hafwet. Dawid besoff Uriæ Hustrw; Absalon besoff hans Frillor igen. etc. Dherföre haar och Poëten sagt: Exod. 1. v. 22. & Cap. 14. v. 28. 2. Sam. 11. v. 4. & Cap. 16. v. 22. Judic. 1. v. 7. Syr. 7. v. 1. 2. 3. Prov. 22. v. 8. Luc. 6. v. 38. 2. Cor. 9. v. 6.

Et eget auxilio, qui non tulit, utq; reliquit,
Sicce relinquendus, legem sibi dixerat ipse. &c. Ovid:

Wedh sådan meening säger man och: Quæ feceris parentibus, eadem á liberis expecta. Ehrestu die eltern/ (sägher Tysken) so ehren dich auch deine kinder. Item: Wie du seheest/ so wirstu auch erndten. Publius haar och sagt: Qui in secundis commodat, habet in adversis auxilia. Wer in seinem glück andern hilfft/ dem wirdt im vnglück wieder geholffen. etc. Sup: lit: Giör: Man: Inf: lit: Åhr:

Som

Syr. 11. v. 18. 19. & seq: **Som Wärden är/ så finna sigh och giästerna. i. e. Lykt söker giärna lykt. Paddan råkar fulle sällskap.** Simile simili gaudet. Eraf: Tyskarna säya och: Gleich sucht sich/ gleich findt sich. etc. Sup: lit: Lykt:

Ezech. 18. v. 20. **Som en finnes/ så dömes han och. i. e.** I dhet föllet man blyr beträdder/ dhet blyr han och lyk hållen. Man säger fördhenskul: Qualem te invenio, talem te judico. Fiat justitia, aut pereat mundus. &c. Fab: de Agricolâ & Ciconiâ. Sup: lit: Lag: Inf: lit: Stiäl:

Prov. 15. v. 1. Syr. 40. v. 21. **Som du roopar i marken/ så får du och swaren til. i. e. Gott tiltaal/ får gott geenswar. Echo föllier roopet.** I Scholan plägar man och säya: Interrogativum & redditivum casu convenire debent. &c. Tyskarna säya och: Wie man im walde schreyet/ so schallets wieder heraus. etc. Sup: lit: Gott: Inf: lit: Swård:

Som dhe gambla sunge/ så qwittra och dhe vnge. i. e. Dhet grymtar så grys/ som gammalt swyn. Deraff plägar man och säya: **Små grytor haa och öron.** Tyskarna säya och dhet samma: Wie die alten sungen/ so zwittern auch die jungen. etc. Fab: de Cancro. Sup: lit: Aff: Grymt: Småå:

Esai. 9. v. 20. **Som man bär sigh åth til/ så får man och lyckan til. i. e.** Som man sadhe: **Hwar smijder sin egen lycka.** Par est fortuna labori, haar en Poët sagt: Item: Omnia summa ratione gesta, etiam fortuna sequitur.

quitur Liv: Man plägar och säya aff en gammal Vers; Qualia quisq; geret, talia quisq; feret. Fortunam sibi quisq; parat. Item aff Terentio: Ut mores sunt, ità fortuna respondet, &c. Aff Tyskan säger man: Wie einer arbeitet/ so wirdt er auch belohnet. etc. Sup: lit: Hwar: Lyck: Löhn: Inf: lit: Wyß:

Som Kiöparen är til/ så giälla och waxorna. i. e. Man råkar stundom en skratte som gieer meer än godzet är wärdt. Och då säger man: **När Narren kommer til Kiöpstadz/ så får kiöpmanen penningar.** Dheraff haar och Erasmus sagdt: Res tanti est, quanti emptorem inveneris, &c. Och aff Tyskan: Wie der Kauffer ist/ so gilt auch die wahr. etc. Sup: lit: Man: Markn: När:

Sompt i sånder/ giör Fläsket drygt. i. e. Småningom afftaget dryger wisthwset. Ellitest heeter dhet: **Slösa giör Armood.** Item: **Ödha/ giör ödhe.** Sera in profundo parsimonia, Eras: **Seent spara i bottnen. etc.** Sup: lit: Seent: Slöß: Inf: lit: Öd: Syr. 18. v. 34. 32.

Som folket är/ så föllier och åhran. i. e. Alla måste intet wara som swynefötter. Åthskilnad måste wara iblandh folk. Terentius haar fördhenskul sagt: Ut homo est, ità morem geras. Tysken säger: Wie die leüte seind/ so mus man ihnen begegnen. Item: Lieber heller steh auff/ vnd las den Creutzer sitzen. etc. Sup: lit: All: Myck: Inf: lit: Åhr: Levit. 19. v. 31. Syr. 3. v. 3. & seq: Matth. 22. v. 21. Rom. 13. v. 7.

Som hampen är/ så blyr och tråden. i. e. Som man ellitest säger: **Aff elackt läder giörs sleema skoor.** &c. Sup: lit: Aff: Ondt: Prov. 26. v. 10.

Somma-

Prov. 6. v. 6. & seq: Cap. 10. v. 5. **Sommaren södher/ och Winteren öder.** i. e. Winteren förtåhrer hwadh Sommaren förtiåhner. Dheraff plågar man och såya: **Dhen som siunger** (i. e. Låttias) **om sommaren/ han får dantza** (i. e. swålta) **om Winteren.** etc. Fab: de Cicadâ & formicâ. Inf: lit: Wint:

Syr. 38. v. 19. **Sorgen fåller snart rosenfårgan.** i. e. **Hon giör snart röda kinder bleek.** etc.

Prov. 18. v. 14. **Sorgh giör rådlös.** i. e. Bedröfwelse gör mannen så perplex/ at all godh rådh förswinna. etc. Sup: lit: Ing:

Sorg och grååt/ skillier kårleeken åth. i. e. När kåra wånner skola skillias åth/ så såttes ögonen til. Dheraff såya Tyskarna: Scheiden macht leid. etc. Sup: lit: Kårl: Skilln: Wån:

Syr. 30. v. 25. 26. **Sorg bår intet i Kiöket.** i. e. Hon haar ingen nytta medh sigh. Dheraff plågha och Tyskarna såya: Las die hunde sorgen/ sie bedurffen 4. schuch. etc.

Sorgh bethalar ingen skuld. Idem: Man skal långe sörta/ förr än en daler dher medh blijr bethalt. Heeter altså som man siunger i gambla Swånska Wijsan: **Hwad hielper dhet man qwijder?** En Poët haar och rådt/ at man sådana onödiga sorger skal fara låta/ dher han haar sagt:

Syr. ut superius.

Quisquis suis optat gravibus ditescere curis,

Spem

Spem lucri demat, ars nihil omnis erit. &c. Lindeb:

Super: hac lit:

Sorg giör swrt lefwerne. i. e. Hon giör liffztijden tung och swår. Erasmus haar fördhenskul dher emoot til waarning sagt: Cor ne edito. Gråhm digh intet för mycket. etc. Sup: lit: Man: Syr. 38. v. 19. 21. & 22. Cap. 30. v. 22. 24.

Sorg och Åhr / giöra grå Håår. i. e. Ålder och mootgång giöra mannen gammal. Mala senium accelerant, haar Homerus sagt: Mærore conseneſcimus. Eraſ: Och aff Tyskan: Sorg macht grau vor jahren. etc. Sup: lit: Hwad: Syr. 30. v. 26.

Sorgen år ond at döllia. i. e. Hon wil giärna yttra sigh/ och brista vth. Och heeter fördhenskul som Erasmus haar sagt: Dolorem celare, difficile eſt. Och aff Poëten: Frangit fortia corda dolor, &c. Tibull: Sup: lit: Hem: Ing: Myck: Syr. 38. v. 19. & seq:

Sorg giör sömpnlös. i. e. Dhen sorgfulle wakar offta når andre sofwa. Poëten haar dherföre sagt: Insomnes longo, veniunt examine curæ. Item aff Virgilio: Sub noctem cura recurſat. &c. Tyſken säger och: Sorg leßt nicht ſchlaffen. etc.

Sorgfull hiärta lyder intet skiämpt. i. e. En bedröfwad menniſkia förgår all lust. Derföre haar och Poëten sagt: Difficile eſt triſti fingere mente jocum. Tibull; Item: Non facit ad lacrymas barbitus ulla viri, &c. Ovid: Tyskarna säya: Für trawren hilfft kein ſeitenſpiel. Fördhenskul haar både Salomon och Syrach medh alfwar rådt / at man icke Prov. 14. v. 10. & Cap. 25. v. 19. Syr. 30. v. 22. & seq:

skal sielff giöra sigh någon sorgh. Dheraff haa och dhe gambla sagt: Quatvor sunt, qui consumunt in tristitia dies suos:

Invidi mordaces; Perfidi fallaces; Cupidi tenaces; Et stupidi pertinaces. &c.

Sp.

Spaara wedh brädden/ så haar du något wedh bottnen. i. e. Haar du något giömt/ så finner du dher igennet. Dheraff säger man och: Magnum vectigal est parsimonia. Tacit: Item: Sera in profundo parsimonia. Eras: Och aff Poëten: Quæsitis utere parcè. Item:

Prov. 13. v. 11. *Divitiæ grandes homini sunt vivere parcè*

Syr. 19. v. 1. *Æquo animo. &c. Lucret:*

Tyskarna säya dherom: Wer spahren kan/ der bleibt im Land. Was einer spahrt/ ist sein hab vnd guht. Item: Die kleine Kuh/ macht das Haus gros. Dheraff säger man och på Swänska: **Bespard Penningh är så godh som wunnen. etc.** Sup: lit: Den: Lijt: Seent: & Infer: hac lit:

Spaarlig lofwa/ och rundelig hålla/ giör

Syr. 4. v. 33. **god** Credijt. i. e. När man meer giör/ än han haar vthlofwadt/ så förökas hans heeder och lofwen. etc. Sup: lit: Loff:

Prov. 13. v. 11. **Spaard Penning/ är så godh som wunnen.** i. e. Dhet som medh maneer bespares/ är så gott som dhet man medh mödha och omaak förwärfwar. Man säger fördhenskul:

Pennin-

Penning är pennings broder. Lucri semper bonus odor, haar Erasmus sagt: Item: Non intelligunt homines, quám magnum sit vectigal parcimonia, &c. Sup: lit: Pen:

Spaßeregång/ giör laster många. i. e. Lättia föder laster. Dina spaßerade och bortt sin ährekrantz. etc. Sup: lit: Lätt: Gen. 34. v. 2.

Spaßeregång giör födhan trång. i. e. Som man sadhe: Hållgesmåål/ giör magran Kåål. Dhen som går fåfång/ han äther stundom smaala bethar. Dheraff sägher man och: Lättia löhnes medh armood. Item: Dhen som sofwer dhet röda aff Solen/ han mister och dhet feeta aff Kålen. etc. Sup: lit: Den: Frij: Laat: Når: Prov. 20. v. 13. & Cap. 10. v. 4. 5.

Spee och spott/ giör ingen gott. i. e. Föracht kränker en menniskia i Hiärtat. Ignominia pungit, Eras: Aculeata dicta, animam fodicant, haar Plautus sagdt: Tysken säger: Spitzige wort gehen durch das Hertz. etc. Sup: lit: Småd: Syr. 22. v. 25. 26. & seq: Prov. 22. v. 10.

Spee kommer för Spottarens dörr. i. e. Dhen som spottar en annan/ han blijr och försmädder igen. Som man låhnar vth/ så blijr man och bethalt. Heeter förohenskul; Pæna talionis. Dheraff man och säger: Qemadmodum sementem feceris, ità & metes. Man säger och: Spee bärs spottaren heem. etc. Tyskarna säya: Spotter/ werden verspottet. etc. Sup: lit: Som: Prov. 3. v. 34. Syr. 27. v. 31. Prov. 24. v. 9.

Spill/ spaar icke/ min Herre haar nogh. i. e. Gott wara kostfrij aff annars pungh. Item: Gott skåra breeda remmar aff annars Hwd. Är en förwijtelse emoot onödigt slösande. Och brukas emoot en part slämmare/ som låta sin Herres godz gå genom Halsen/ så länge dhet räcker/ och bethala sedan medh Stöffel och Spada. etc. Wedh dryckes-Staten pläghar man och säya: Infunde abunde, ne cures unde, &c. Sup: lit: Gott: Hälß: Opp:

Luc. 16. v. 2.

Spinna med Gullteen/ giör wäfwen dyr. i. e. Handla medh skada. När en part Qwinfolk som giärna wele hafwa nampn för goda Hwßhållerskor/ säsom dhe dher mycket spinna och wäfwa; Så leya dhe för sponan medh stoor omkostnad/ som intet kan lösa mödhan. etc. Dhet kallas **spinna medh Gulthen.** Heeter och wedh lijka meening: **Meetha medh Gullkrook. etc.** Sup: lit: Krijg: Meet:

Spott och skadan föllias giärna äth. i. e. Dhen skadan får/ honom tryter ingen spott. Item: **Dhen som mißgår/ honom mißbiudz och.** Dher uppå lyder och gambla Versen: Ludibrij haud expers, mala quem fortuna fatigat, &c. Och aff Tyskan: Wer den schaden hatt/ darff vor den spott nicht forgen. etc. Sup: lit: Den: Mootg:

Syr. 13. v. 25. & seq:

Spott och spee skiämtar intet. i. e. Mången kan fulle undertyden lijda någon skadha/ men ingen spott och förtreet. Dheraff säger man

Syr. 22. v. 25. 26.

man och: Grave crimen, etiam cùm leviter dictum est, nocet, &c. Schimpff ist kein schertz/ haar Tysken sagt. Item: Spötter eßen auch Brodt, etc. Super: hac lit:

Spotta intet dhen lyckan är wrång. i. e. **Lägg intet steen på börda.** Infortunatum ne irriseris, Eraſ: Tyskarna säya och: Spotte nicht vnglückliche leüte, etc. Sup: lit: Lägg: Syr. 7. v. 11. & Cap. 4. v. 3.

Spåmän haa tw wilkor. i. e. Ahntingen liuga eller säya sannt. Och sägz i gemeen om dhem/ som vndertijden ominera ens annars olycka. Man plägar och önska dhem stelfwa dheres egen spådom/ medh sådan Ordh: Vates secum auferat omen, Eraſ: Som man wille säya: **Behålt stelfwer dhet du spåär.** Item aff Tyskan: Der Hencker hole den wahrsager. etc. Sup: lit: Mång: Jerem. 5. v. 13. Syr. 34. v. 5.

Spänna Wagnen för Hästarna. i. e. Begynna wed orätta ändan. Currus bovem trahit. Præpostere conari. &c. Eraſ: Wända baak fram på en giärning. Fronti ocream, tibiæ galeam applicare, Lucian: Tyskarna säya: Die Pferde hinter den Wagen spannen. etc. Sup: lit: Skam: Inf: lit: Wagn:

Spörs wäl i bygden/ hwadh folcket är til dygden. i. e. Dhet blir snart spordt/ ahntingen man giör tilla eller wäl. Man säger förthenskul: **Bäst ställa sigh wäl/ så spörßet minst.** Poeten säger förthenskul: Laudat fama bonos, dilaceratq; malos. &c. Gland: Sup: lit: Bäst: Giör: Handl: Reen: Prov. 11. v. 3.

Sq.

Sqwaller och raller lychtas alder. i. e. Lögn och sqwaller är hwar morgon nytt. Nugæ novantur indies. Menniſkian är ſå ond och arg/ at hon intet kan låta ſin näſta blij oförtalt. Skrifften ſägher fördhenſkul medh godh ſkääl: Mundus in maligno poſitus. Werlden är ſtadd i dhet onda. Ja/ ſom man ellieſt ſäger: **Werlden är en hynda. etc.** Tyſken ſäger och: Die Welt badet in lügen. etc. Sup: lit: Lögn: Inf: lit: Werld: Syr. 7. v. 12. & ſeq:

Sqwaller ſugga/ wil all tugga. i. e. Sqwaldran ſkonar ingen/ hwarken höghe eller lågh. Ingen blijr aff henne olytter. etc. Sup: lit: Baakt: Lögn: Syr. 22. v. 25. & ſeq:

Sqwaldrebyttor/ haa giärna ſyſtrar. i. e. Lijka foglar flyga giärna ſamman. Gracculus gracculo aſſidet. Eraſ: Tyſken ſägher: Ein pludrer ſitzt gern beim andern. Ut ſuper: Lijkt: Syr. 13. v. 18.

St.

Stackot wijſa är ſnart qwäden. i. e. Lijtet förråd är ſnart förtärdt. Item: **Lijtet Klädhe giör kortan Mantel.** Brevis cantilena citò abſolvitur. Tyſken ſäger och: Kurtz lied iſt bald geſungen. etc. Sup: lit: Aff: Fatt: Ring: Smääl:

Stackot frögd haar långan ånger. i. e. Man drags vndertyden i haſtigheet til en ond luſta/ ſom ångras ſå länge man lefwer. Deraff man då må ſäya: **Ondt kiöpa dyr ånger.** Tanti pœnitere non emo, haar Demoſth: ſagt. etc. Sup: lit: Ondt: Snart: Hebr. 12. v. 16, 17.

ſtadig

Stadigh man hweekar intet. i. e. Alfwarsamt folck löper intet medh hwisp. Erasmus haar fördhenskul sagt: Vir fortis non facilè movetur. Seneca haar och sagt: Magnam rem puta, unum agere hominem, i. e. Altijdh wara sigh sielfwan lijk. Han haar och sagt: Haud est virile terga dare fortunæ, &c. Poëten haar och dher medh welat instämma/ som haar sagt:

Syr. 5. v. 11. 12.

Rebus angustis, animosus atq;
Fortis apparet, sapienter idem
Contrahat vento nimium secundo
Turgida vela, &c. Horat:

Item aff Virgilio: Mens immota manet, lacrymæ volvuntur inanes, &c. Och blij fördhenskul sådana aff Erasmo kallade: Homines quadrati. Agesilaus skal och wedh sådan meening hafwa sagt/ som Plutarchus skrifwer: Ego meipsum assvefacio, ut in nullâ mutatione, quæram mutationem, &c.

Stafweren kommer Stodmärren til draga. i. e. Som man ellest pläghar säya:

Syr. 30. v. 7. & seq:

En seeger kiäpp på en treeskan rygg.

Duro nodo, durus quærendus est cuneus, &c. Eras: Sup: lit: En: På å:

Steen som altijdh wältras / han mosas intet. i. e. Dhen offta flyttier sitt Boo/ och byter om tiänster/ han winner dher intet vppå. Lapis sæpè volutus, musco non obducitur. Eras: Item aff en gammal Vers: Non fit hirsutus, lapis in loca multa volutus. Aff Seneca sägher man och: Non convalescit planta, quæ sæpius transfertur. Dheraff sägz och ythi ett annadt gemeent Ordspråk:

Ingen flyttier så sitt boo/ han mister jw så gott som en Koo. Dhet samma meena och Tyskarna/ som säya: Pflantzen die offt werden versetzt/ bleiben selten. etc. Fab: de arbore tralaticâ. Sup: lit: Ing: Offt:

Syr. 4. v. 3. & Cap. 7. v. 11. **Steen på börda är altijdh tungh.** i. e. Dhen giör illa/ som ökar dhen bedröfwades sorgh. Afflicto non est addenda afflictio. Eras: Item aff Senecâ: Ne insulta infortunato; Communis n. fortuna est. &c. Sup: lit: Lägg: Spott:

Ezech. 18. v. 20. **Stiäl min Broor/ så hänger en Tiuff.** i. e. Som man wille säya: Hwart Kaar står på sin brädd. Stände hwar sitt äfwentyr/ som illa giör. Dheraff plägar man och säya: Fiat justitia, aut pereat mundus. &c. Sup: lit: Hwart: Ing: Lag:

Pred. 5. v. 2. **Stilla Watn haar diup grund.** i. e. Diupa strömmar löpa tyst. Dhet stillaste folket haar skalken baak örat. Cato haar dherföre sagt: Quâ flumen placidum est, forsan latet altius undâ. Item aff Curtio: Altissima quæq; flumina, minimo labuntur sono. &c. Tyskarna säya och: Stille Waßer haben tieffe grunde. etc. Fab: de Amnium silentijs. Sup: lit: Jw: Diup:

Ephes. 5. v. 7. 11. & seq: 2. Cor. 6. v. 14. & seq: **Stiälaren och dölliaren/ båda lijka goda.** i. e. Dhe äre vnder lijka dom och straff. Man säger fördhenskul per reg: juris; Utriq; fures, qui recipit & furatur. Item: Agens & consentiens, pari pænâ digni. En Scribent haar dheraff sagt: Bis peccas, cum peccanti obsequium accommodas. &c. Tysken säger och:

Der

Der häler ist so guht als der stähler. etc. Sup: lit: Hitt:

Stiäla är fulle gott handtwärck/ men löhner illa. i. e. Som man wille säya: Tänckte Tiufwen på Galgen/ så stule han aldrig. Man plägar referera om en tiuff/ som för sin broth skulle gå til Galgan/ och är in transitu honom aff Predikanten bland annadt förehållet/ at han hade bättre giordt/ om han hade lärdt ett gott handtwärck/ än taga sigh sådant oräddh före. etc. Skal omsijdor hafwa swaradt: Jag haar fulle lärdt ett gott handtwärck (meenandes stiäla) Men iagh får intet blifwa dher wedh. etc. Inf: lit: Straff: Tänckt: Prov. 20. v. 17.

Sticken thol icke at Solen skyn i wattnet. i. e. Heeta Hufwud thola intet skämpt. Och blij fördhenskul aff Tyskarna kallade Petters Köpffe. Vthan twifwel taget aff S. Peder/ som aff heetan ifwer togh til Swärdz i Örtegården. etc. Sup: lit: Han: Prov. 15. v. 18. Joh. 18. v. 10.

Stilla och from/ kommer sällan för dom. i. e. Dhen enfaldige skyr giärna wyldöffetigheet. Dheraff säger man och: Simplicitas est amica legibus. Eras: Och vthi Swänskan: Prov. 11. v. 6. & Cap. 13. v. 6.

Han är godh wäria/ som ingen wil häria. Tyskarna säya och: Schlecht vnd recht/ kumpt selten für den richter. etc. Sup; lit: Han: Slätt:

Stocka Flugor/ och låta Byen fara. i. e. **Stila Muggor/ och swälga Cameler.** Dherom lyder och Versen aff Juvenale: Dat veniam corvis, vexat censura columbos, &c. En wijs man skal fördhenskul wäl hafwa liknadt Laag och Dom wedh Dwärgznäät eller Matth. 23. v. 24.

Spinnelwäff/dher vthi Muggor och små Flugor faſtna: Men aff dhe ſtörre ryſſwes dhet ſönder. Vall: Max: &c. Sup: lit: Syl:

Stoor åhra/ ſtoora ſorger. i. e. **Högt wälde/mycken åhoga.** Man ſiunger förProv. 15. v. 33. dhenſkul dherom vthi en Lat: Cantilenâ: Honor vult onere gravari. **Åhrad wil wara beſwärad. etc.** Sup: lit: Hög: Inf: lit: Åhr:

Pred. 5. v. 2. **Stoor ord fylla intet ſäcken.** i. e. Som man wille ſäya: Dhet är intet medh blotta orden beſtält. Dheraff haar och en Scribent ſagt: Peculium re, non verbis augetur, &c. Celſus. Item: Non dicto, ſed facto opus eſt. Eraſ: Och blir aff Eraſmo kalladt: Tragicè loqui. Prächtige wort führen. Item: Große wort fyllen den ſack nicht. etc. Sup: lit: All: Mång: Ord: Wedh dhen meeningen plägar man och ſäya:

Pred. ut ſuperius. **Stoor ord ſittia intet i Halſen faſt.** i. e. Alla ord låta ſäya ſigh. Ord vthan wärck är ſom en Klockeklang/ och blir fördhenſkul aff Eraſmo kallade: Fulgur ex pelvi. Han kallar dhet och per ironiam: Ex tripode dictum. Poëten haar om ſådana ſtoor ord ſagt: Projicit ampullas, & ſeſquipedalia verba, &c. Horat: Man ſäger och dher wedh: **Mycket aff munnen/ litet aff Vllen.** etc. Item aff Tyſkan: Prahle ohne nachdrück. etc. Sup: lit: All: Myck: & Infer: hac lit:

Sap. 6. v. 7. **Stoor ſynd/ ſtoort ſtraff.** i. e. Offta och illa ſyndat/ ökar straffet. Derföre haar och Poëten ſagt: Magna graves ſemper comitantur crimina pœnæ. Item: Creſcentibus delictis, exaſperantur pœnæ. &c. Tyſkarna ſäya och: Auff große ſünde / volgen große ſtraffe. etc. Sup: lit: Jw: Offt:

Stoort

Stoort hopp/ faller så snart ned som opp. i. e. När man wil alt för högt vth/ så falleret snart i skarnet. Dheraff säger man och: **Hoppet faller offta i brunnen.** Poëten haar och sagt: Fallitur augurio spes bona sæpè suo, &c. Ovid: Item: Spes reficit dominum, fallit & ipsa suum, &c. Idem: Sup: lit: Hopp: Syr. 34. v. 1.

Stoor lycka/ stoor fahra. i. e. Som man ellies plägar säya: **Höga Hästar/ giöra swårt fall.** magna fortunæ dona non sine metu sunt. Eras: Item aff en Poët: Brevis est magni fortuna favoris. Sil: Ital: Maximæ fortunæ minimè credendum est. Haar Livius sagt: Aff Seneca blir och lyckan för sin obeständigheet skul/ kallad: Levis Dea, &c. Tyskarna säya: Gros glück ist nicht ohne tück. Item: Glück ohne mangel / ist nimmer ohne angel. På Swänska säger man och: **Stoor lycka håller intet färgan. etc.** Sup: lit: Hållg: Hög: & Infer: hac lit: Syr. II. v. 4. 5. & seq:

Stoor ordh och liten macht / haar hin håle sammanbracht. i. e. Som man wille säya: **Ondt wara wreeder/ när ingen är rådder.** Dheraff haar och Poëten sagt: Quid stulti proprium? Non posse, & velle nocere. Auson: På Swänska: **Soor ordh sittia intet i Halsen fast. etc.** Super: hac lit: Sup: lit: Ondt: Pred. 5. v. 2.

Stoor åhra kostar Mynnt. i. e. **Til en tiuck rumpa hörer en wijdh Brook.** Dhen i åhra sitter/ han måste och dher efter föra sin Stat. Heeter altså: Honor est sumptu- Syr. 3. v. 22. & seq:

Sumptuosus. **Staten efftet ståndet.** Tysken säger: Junckerschafft wil Gelt haben, etc. Inf: lit: Till: Wedh dhen meeningen säger man och:

Syr. ut super: **Stoort Hws/ många tarfwer.** Idem, Man säger och dherom vthi gambla Verserna:

Ædificare domos, & pascere corpora multa,
Ad paupertatem, proximus est aditus. &c.

Sup: lit: Den: Man plågar och säya:

Syr. ut superius, **Stoort Hwßhåld/wil haa gott wisthws.** i. e. **Många åthare fresta på mathsäcken.** Ty dher wil intet stumper til måål/ eller klwter til kläde. Man sägher dheraff: **Mång Swijn giör Drancken tunn. Item: Mång Barn/och lijten maat/ giör tunna smörgiås. etc.** Sup: lit: Bröd: Mång:

Stoora dygder/ stoora feel. i. e. Dhe wijse haa och sina brister. Dher höga gåfwor äre/ dher äre och offta stoora feel. Dherom haar och Erasmus sagt: Quò quis sapit altius, eò profundius decipit, &c. Sup: lit: Hög:

Syr. II. v. 6. **Stoor Lycka löper snart om.** i. e. Hon håller intet länge färgan. Dheraff säger man och: **Lycka och Glaas/går snart i kraas.** In magnâ fortunâ, parva est licentia. Item: Fortuna est vitrea, cum maximè

splen-

splendet, rumpitur. haar Publius sagt. etc. Super: hac lit: Sup: lit: Hög: Lyck:

Stoor Lofwen och okrympt Kläde/ minskas alltydh. i. e. Lofwen förgiätes/ och Klädet löper thoop. Dhet står fördhenskul aldrabäst/ intet meer lofwa/ än man wil och kan hålla. Ellies heeter dhet: **Lofwa rundt/ och hålla tundt/ giör swagh Credijt.** etc. Sup: lit: Loffw: Syr. 4. v. 33.

Stoor narr/ stoora biällror. i. e. Hwart effter annadt tiähnar bäst thoop. etc. Jacob. 2. v. 13.

Straff wil haa nådemåål. i. e. Nådh måste stundom wara wedh rätten. Dheraff säger man och: Supplicia oportent more patrio sumi. &c. Sup: lit: Högst: Nåd:

Straff kommer offta långsampt/ men strängt. i. e. Som man sade: Wår Herre är tholigh/ och draar längte thoop medh en menniskia: Men straffar omsijdhor deste hårdare. Erasmus haar dherföre sagt: Dij laneos habent pedes. Poëten haar dherom sagt: Sera, tn, tacitis, pæna venit pedibus. Tibull: Lento gradu ad vindictam sui divina procedit ira: Sed tarditatem, supplicij gravitate compensat. Val: Max: Item aff Terentio: Multis fortuna parcit in pænam. &c. En Poët haar dherom sagt:

Nostra Deus subitis non damnat crimina pœnis;
Compensat longas sed gravitate moras. &c. Lindeb:

Plutar-

Plutarchus haar och wedh samma meeningh sagt: Serò molunt Deorum molæ. På Swänska plägher man och säya: Dhen länge släpar foot/ honom möhter en gång rooth. Item: Han får en gång sina fiskar warma. En Grækisk Poet haar och dherom sagt;

2. Macab. 6. v. 14. Jerem. 12. v. 3. 2. Pet. 2. v. 9. Syr. 20. v. 9. Psal. 94. v. 13. Matth. 13. v. 30.

Tardè licet
Veniat, venit tn. horrido cælitus
Delapsa tandem pœna. &c. Sophocl:

Straffet går seent/ men kommer geent. etc. Tyskarna säya: Ein feistschwein entlaufft dem metzger nicht. Item:

Was Gott spahrt in die länge/
Das straff er mitt der stränge.

Och heeter altså: Lang geborget/ ist nicht geschänckt. Item: Härter rächet spahte rach. &c. Sup: lit: Ded: Efft: Läng:

Esai. 28. v. 19. Rom. 13. v. 3. 4.

Straffet skrämmer skalken. i. e. När en arg menniskia blyr för sin broth straffad/ så see andra dher wedh/ och rädas för näffsten. Dheraff haar och Poëten sagt: Oderunt peccare mali, formidine pœnæ. Horat: Man säger och aff Erasmo: Metus pœnæ, est meta nocendi. Item: Pœna ad paucos, metus ad Omnes pervenit. &c. Cic: Sup: lit: Om: Äff:

Syr. 22. v. 25. & seq: Cap. 32. v. 1. 2.

Straffa din wän / men ofmädt. i. e. Man må fulle warna sin wän wedh godha/ men vthan förfmädelse: Elliest sätter dhet ingen godh wänskap. Reprehensio debet vacare calumniâ. Item: Clàm coarguas propinquum, palàm laudaveris. &c. Auson: Aff Tyskan säger man: Straffe/ aber vngeschmehet. Item:

Freun-

Freünde soll man heimlich straffen / vnd offentlich loben. etc. Inf: lit: Wän:

Straffet börias på Gudz Hws. i. e. på dhen fromma. Justi affliguntur. Tyskarna säya: Je frömmer Christ / je gröβer kreütz: Men Augustinus haar dher emoot gifwet sådana korβbärare en märkelig tröst; Der han haar sagt: Qui habet patrem Deum, & fratrem Christum, non timet in die malà. &c. Sup: lit: Jw: Ezech. 9. v. 6. Jerem. 25. v. 29. Syr. 2. v. 1. 1. Pet. 4. v. 17.

Straffa / är bättre än klaffa. i. e. Ryss är bättre än räfweswantzen. Dhet är en opprichtigare wänskap / at säya sin wän hans brister / än tala honom effter munnen. Maluerim veris offendere, quàm placere adulando. Item: Pejor odio, amoris simulatio. Aristoteles haar och dherom sagt: Præstat in corvos, quàm in assentatores incidere; Illi quippè mortuos, isti viventes devorant. &c. Sup: lit: Bättr: För: Opp: Prov. 9. v. 8. & Cap. 26. v. 22. 25. Cap. 27. v. 5. 6. Cap. 28. v. 23. Syr. 20. v. 2. 3.

Straffet effter brotet. i. e. Som syndē är / så måste och näffsten wara. Noxiæ par pæna esto. &c. Sup: lit: Broor: Lyk: Mång: Offt: Sap. 6. v. 7.

Strax neeka är bättre / än länge lofwa. i. e. När man får strax ney på dhet man begiärer / så blyr man intet dragen på haalan tys. Erasmus haar dhet och sagt: Minus decipitur, cui negatur celeriter. Man säger och med Poëten: Turpius ejicitur, quàm non admittitur hospes. &c. Ovid: Sup: lit: Bättr: Först: Prov. 3. v. 28.

Stryd icke moot sanningen. i. e. Låt sannt wara sannt / så går alt wäl til. ꝛc. Sup: lit: Bek: Syr. 4. v. 24. 25. & Vers: 29. 30. 32.

Strykan om munnen med en Haarefoot. i. e. Smickra; Fuchtzschwantza. Gifwa smicker för smör. ꝛc. Sup: lit: Giffw: Colloss. 3. v. 22. & seq:

Strång

Prov. 22. v. 6. Matth. 6. v. 16. **Strång Vll är ond at färga.** i. e. Ond art är swårt at häfftra. Dheraff plägar man och säya: **Fast man förgyller Gåselorten/ så är ändå skarn i grunden.** etc. Sup: lit: Art: Förg: Hwar:

Colloſ. 3. v. 22. & ſeq: **Styra fuchſen/ är bäſta hoffkonſt.** i. e. Til hofwa gieer man offta söötth ordh aff falſkt hiärta. Dherom haar och Seneca ſagt: Fraus ſublimi regnat in aulâ. &c. Sådant haar och Eraſmus kalladt: Caput demulcere, i. e. Ut ſuperius. **Strykian om munnen medh en Haarefoot.** etc. Sup: lit: Den: Fång: Räfw:

Prov. 13. v. 11. **Stråck footen effter fållen.** i. e. **Ställ munnen effter maatſäcken.** Thårtingen effter nåhringen. Tuo te pede metire, haar Horat: ſagt: Meſſetenús propria vive. Idem: Item: Tecum habita, & noris quàm ſit tibi curta ſupellex. &c. Pers: Och heeter fördhenſkul: Qui plus expendit. &c. Sup: lit: Den: Man: Når: Slööß: Inf: lit: Öfw:

Syr. 10. v. 1. & ſeq: Sap. 6. v. 1. & ſeq: Prov. 29. v. 14. **Stränge Herrar råda intet länge.** i. e. Ond ſtyrßel sätter aff säthe. Och är en förwyttelſe emoot en pert ſom nys komma til ett ämbete/ och ſtrax begynna medh ottidigh ſträngheet. etc. Dherom sägher man och: Nullum violentum eſt diuturnum. Cæſar haar derom ſagt: Potentia mediocriter exercita, omnia quæſita conſervat. Man plägar och säya medh Publio: Malè imperando ſummum imperium amittitur. Item aff Senecâ: Severitas aſſiduitate amittit authoritatem. Och aff Tyſkan: Geſtränge Herrn leben nicht lang.

lång. etc. I gambla tyderna/ när en Swänsk Waalkonung nys är blefwen kröhnt/ och hans Nampn aff härhålden/ efter sedwänian vthropadt; Skal heela Ständernes meenigheet hafwa medh en mun roopadt och swaradt: Så gammal som godher. etc. Kongz B. 3. Cap: 8. 3. Vpl: l. ad finem, &c. Doch haar lijkwål Syrach sagdt/ at en wijs Regent är stränge. etc. Sup: lit: Allt: Ond: Inf: lit: Sää:

Stränge Fader giör blödigh Barn. i. e. Som man wille säya: **Agan är godh/ när han är mätteligh. etc.** Sup: lit: Ag: Mätt: Syr. 4. v. 34.

Stulet Watn är altijdh sött. i. e. Dhet förbudna giör man hälst. Dheraff haar och Poëten sagt: Nitimur in vetitum, semper cupimusq; negata. Ovid: Placet inconcissa voluptas. Idem: Item; Quod licet ingratum est, quod non licet acrius urit. Ovid: Man plägar och säya: Aquæ furtivæ dulciores sunt. &c. Och aff Erasmo: Dulce pomum quum abest custos. &c. Tysken sägher och: Gestolen Waßer ist malvaser. &c. Sup: lit: Förb: Wedh samma meening sägz och: Syr. 23. v. 24. & seq: Prov. 9. v. 16.

Stulen maath smakar bäst. Idem: Aff Tyskan sägz: Verbottene speis ist süß. Item: Was vns verbotten ist/ das thun wir am liebsten. etc. Ut super: Sup: lit: Allt: Forb: Prov. 20. v. 17.

Stumpen och krumpen/ giöra lijkaste laget. i. e. Som man ellest sägher: **Lijkt söker giärna lijkt.** Concolores aves facilimè congregantur. Eras: Item: Simile simili gaudet, Idem: Tyskarna säya: Gleiche Syr. 13. v. 18. & seq:

che brüder/halten die, beste freündtschafft. etc. Sup: lit: Lyft:

Syr. 13. v. 11. **Stundom swång och stundom språng.** i. e. Ahntingen för lytet eller för mycket/ sällan råkas måttan. och heeter: Aut in excessu, aut in defectu, &c. Sup: lit: Man: Mått: Inf: lit: Döß:

Syr. 25. v. 22. & seq: **Styr Häst medh Betzel/och Kohna med Kiäpp.** i. e. Dhe behöfwa både styrßel och tuchtan. Ambo egent freno, &c. Sup: lit: Den: Ond:

Styra lusta/ är dygdeproff. i. e. Stå emoot ond begiärelse/ är en stoor dygd/ och Gudz gåfwa. Dherom haar fördhenskul Poëten sagt:

Gal. 5. v. 24. 1. Thessal. 4. v. 4. 5. *Disce meo exemplo formosis posse carere;*

Est virtus placitis abstinuisse bonis, &c. Ovid: Item:

Oderunt peccare boni virtutis amore.

&c. Horat: Sup: lit: Ondt:

Prov. 21. v. 9. 19. **Stålt Qwinna wil måst råda.** i. e. I gemeen wil högfärden giärna föra wåldet i Hwset. Tyskarna säya: Ein stoltzes Weib führet gern das Regiment im Hause. etc. Sup: lit: All:

Prov. 11. v. 14. **Största hoopen sluta rådh. i. e. Många stämmor giälla måst.** Potior pars concludit. Majora vota prævalent. Eraf: Plurium calculus vincit. Liv: Om sådana rådslag skal Keys: Marc: Anthoninus hafwa sagt: Æquius est, ut ego tot, taliumq; amicorum consilium sequar, quàm tot talesq; amici meam unius voluntatem, &c. Capitolin: Sup: lit: Mång: Ög:

Suggan

Su.

Suggan sägnar drafwet. i. e. Rätterna effter giästerna. Sallaten effter munnen. Brukas til förwijtelse / när man seer någon omgå med dhet som honom illa anstår. etc. Sup: lit: Sall: Skitt: Swrt:

Sund maga thol all spys. i. e. Dhen helbregda haar en maga som en Fohrmans taska/ Dhen dher taar emoot allehanda Mynnt. Dheraff plägar man och säya: Sanis omnia sunt sana. &c. Tit.1. v. 15.

Sundags spohnan lyckas intet. i. e. Som man wille säya: Hälgedags arbetet richtar intet. Man säger fördhenskul vthi en gammal Vers: Quod festo netur, nihilari sæpe videtur. Och aff Tyskan: Was man am Sontag spinnet / vergeht vnd bald zerinnet. etc. Sup: lit: Alm: Matth.6.v. 33.

Sunder man/ är ryker man. i. e. Hälsan är ett förborgat Kleenod/ och meer än stoora ryckedomar. etc. Sup: lit: Hälß: Syr.30.v.15. & seq:

Sund Lufft giör Läkiaren arm. i. e. Dher ingen Siukdom grasserar/ haa Medici lijten förtiänst. Dheraff pälgar man och säya: Si nemini malè est, medico malè est. Dhet samma säger man och aff en gammal Vers: Quàm malè habet medicus, si malè nullus habet, &c. Tyskarna säya: Wen die leüte gesund seind/ so ist der medicus im beutel kranck. etc. Sup: lit: Ott: Syr.38. v. 1. 2,3,& v. 12, 13.

Sw.

Swra druswor giöra ömma länder. i. e. Ondh giärningh haar elack frucht. Jerem.31.v. 29.30.

Ellest blyr och bär medh förståndet Ewas åp-

plebeth / som swyðher in vppå alla hennes Barn. etc.

Swr Fisk ár tröger maath. i. e. Man går intet giärna på dhet som illa smaakar / Piscis est nequam, nisi recens, haar Plautus sagt: Man plägar och ellest säya: **Man draar intet Knyff áth swran wälling.** i. e. Man fägnar intet giärna dhet som intet gott duger. etc. Sup: lit: Man: Snylt:

Swrt öga seer intet giärna Solen. i. e. Som man ellest wille säya: Fur odit lucem, Tiufwen haatar liuset. Dhen illa haar giordt / han skyr alltydh at komma i Dagzliuset / och fram för Öfwerheeten / aff rädhoga för straffet. Dheraff man och plägar säya: **Han skymmer alltyd som skitin ár.** Item: **Skyldigh ár alltydh rädder.** Erasmus haar och dherom sagt: Lippus oculus solis non fert radios, &c. Sup: lit: Han: Skyld: Inf: lit: Tiuff:

Joh. 3 v. 20. Prov. 21. v. 15.

Swrt wärfwadt går tröght vhr pungen. i. e. Dhet man haar sluttit ondt före / eller dyrt kiöpt / dhet giffz nödigt vth. Tyskarna säya dhet samma: Sawr erworben / geht zehe heraus. etc

Swart Salt aff ond giäldenär. i. e. Aff trög och onda bethalare / måste man taga Bast och Blaggarn. i. e. Dhet man kan få / ellest får man intet. etc. Sup: lit: Ond: Inf: lit: Tag:

Swart swyder intet / dhet hwyta går aff medh ångest. i. e. Som man wille säya:

Fägring

Fägring faller snart. Poëten haar dherföre sagt: O formose puer nimium ne crede colori: Alba ligustra cadunt, vaccinia nigra leguntur. &c. Man plågar och elliest såya: Bruhna Nötter haa sötha kiärnar. Item: När hwar täckes sitt/ så blijr all maath äthen/ och alla Pijgor giffta. etc. Tyskarna såya och: Schwartze kirschen ist man am liebsten. Schwartze trauben seind süß. Item: Der Pfeffer ist schwartz/ den hatt doch jederman gern. etc. Sup: lit: Brun: Efft: För: Kärl: När: Super: hac lit: Inf: lit: Swijn: Wedh sådan meening plågar man och såya: Syr. 14. v. 18. Jacob. 1. v. 11.

Swarta Pijgor blij och giffta. i. e. Man kastar intet bortt en swartbrwn Pijga. Heeter fördhenskul ut superius: Vaccinia nigra leguntur. &c.

Swarter Swän får och en hwijt Möö. i. e. När en ringa Person råkar oförmodelig Wedh någon lycka; Antingen han kommer til ett gott ämbete/ eller gifftermåål; Då säger man medh Poëten: Mopso nisa datur; Quid non speremus amantes? Virg: Tysken säger och: Der gehl vnd schel/ trifft offt den besten theil. Item: Krumb holtz gibt auch guhte kohlen. etc. Sup: lit: Krook: Skod: Syr. 11. v. 2. 3.

Swartsiukan dräper ingen. i. e. Dhen skinnrädde haar fulle ondt aff harm och nijt/ men dör dher intet aff. Dherföre plågar man och såya: Afwundsiuker haar sielfwer wärst. Dhet håls och för en omgångs siuka/ och så gemeen/ at och Erasmus haar Matth. 20. v. 12. Syr. 9. v. 1. Prov. 6. v. 34. 35. Prov. 14. v. 30.

sagt: Qui non zelat, non amat, &c. Sup: lit: Afw:

Syr. 3. v. 22. & seq: **Swaanen behöfwer så wäl sina fiädrar/ som Sparfwen sina.** i. e. Som man plägar säya: Dhen mycket haar/ han mycket tarfwer. Dhen rijke behöfwer så wäl sine medel/ som dhen fattiga sina. Och heeter altså: **Staten effter ståndet.** etc. Sup: lit: Stoort: Inf: lit: Till:

Syr. II. v. 2. 3. **Swart Jord bär och godh Sädh.** i. e. Man skodar intet hunden effter håret. Item ut superius. **Swarta Pijgor blij och giffta.** etc. Sup: lit: Skod:

Sweek i dryckiom/ sweek i androm styckiom. i. e. Som man plägar säya vthi ett annadt Rijm aff samma materiâ:

Man troor dhen fällan wist/
Som i dryckiom brukar list. etc.

Man plägar och dher wedh säya: Falsus in uno, in cæteris fidem perdit, &c. Sup: lit: Den: En:

Swijka dhe sworne/ och icke dhe borne. i. e. Blod är alltijd tiuckare än watn. Frändskap håls för hullast. etc. Sup: lit: Blod:

Syr. 33. v. 31. 32. **Swijker du Hästen i Häcken/ så lägger han digh i Bäcken.** i. e. När Hästen intet får sitt foder/ så härdar han intet vth dagzleeden. Man säger dherföre aff Erasmo: Equus pabulo defraudatus, ignavus, &c. Dhet kan och förstås om dhe tiänare/ som aff dheres Herrar blij alt för knapt häldne/ och fördhenskul gripa offta fielfwa til födan/ och för nöd skul/ swijka

och

och besnilla dheres Herrar dher medh. Deraff man och plägar säya: Elack Häst som icke är fodret wärd. etc. Sup: lit: El:

Swynegråät/ giör intet Ögonen wåät. i. e. Skrymtare gråta intet aff hiärtat. Dheraff haar och Erasmus kallat en sådan gråäth: Ad novercæ tumulum flere. Item aff Luciano: Crocodili lacrymæ. Tyskarna kalla dhet: Obenhin weinen. i. e. **Gråta vthan sorg.** etc. Sup: lit: Arffw: Syr. 12. v. 15. 16.

Swyn/ alla swarta i mörkret. i. e. Som man sade: **Kårleken är blind.** Han faller så snart på Kootråcken/ som på Rosenblaad. Nocte latent mendæ. Haar Erasmus sagdt: **Hungrig är intet Brödh för swart. Item: Mycket dhen siuka lyster.** Man säger och wedh dhen meeningen aff Erasmo: Sublatâ lucernâ, nihil discriminis inter mulieres, &c. Tysken säger: Beim licht gleichet die ziege einer Jungfern. Item: Im finstern seind alle katzen graw. etc. Sup: l: Hungr: Kårl: Swart: Prov. 27. v. 7. Syr. 23. v. 22. & seq:

Swulten Swyn roota mäst. i. e. Som man sade: **Magra muggor bitta wärst.** Och förstås om torfftiga Karar/ når dhe först komma til ett embete/ snåla dhe omkring sigh/ och taga per fas & nefas, hwad dhe kunna få; Serdeles vthi tiänster aff någon vpbörd/ vthan tanckar om någon Räkenskap; Såsom alt wore dheres egit/ som dhe om händer hafwa. etc. Sup: lit: Magr: Prov. 28. v. 22.

Swåria i lyckia/ är snart at vpryckia. i. e. Ett skiämptsordh/ når någon förneekar en giärning/ och wil beswärta henne/ dher man lijkwäl troor honom skyldigh. etc.

Hebr. 6. v. 16. Då säger man/ at han skal swäria i lyckia/ så kan han Eeden snart vpryckia; Såsom en knuth i lyckia bunden är snart at vplösa. etc. Man plägher fördhenskul wedh sådan händelse säya: **Oswuret bäst.** Item: **Swärie dhen som ingen stälen haar:** Men aff Erasmo blijr en Eed kallad: Emplastrum debiti, &c. Infer: hac lit: Inf: lit: Tiuff:

Matth. 5. v. 34. & seq; Jacob. 5. v. 12. Syr. 23. v. 11. & seq: **Swäria ökar synden.** i. e. Jw offtare man swär / jw meer man syndar. Ty dhen som swär/ han kan intet wara vthan synd/ haar Syrach sagt: Christus sielff förbiuder och alt swäriande. etc.

Prov. 15. v. 1. **Swärd lockar Swärd.** i. e. Som man roopar i skogen/ så får man och swaren til. Heeter fördhenskul som Erasmus haar sagt: Arma armis irritantur, &c. Och aff Tyskan: Hardt gegen hardt. etc. Sup: lit: Som:

Prov. 26. v. 6. **Swärd föres bäst / när Herren häller i skaffted.** i. e. Krygh går bäst för sigh/ när Herren är sielfwer medh. Dheraff plägher man och säya: **Der man intet är sielff/ dher blijr intet Hufwudet twättadt.** Item: Stälfwer är godh dräng. Ellies plägher man och säya: **Hundar ätha vpp annars ärende. &c.** Dherom haar och Tacitus sagt: Si status imperij aut salus provinciarum in discrimine versatur, ipse Princeps in acie stare debebit, &c. Man läås

och/

och/ at når Albertus Ertzhertigen aff Österrijke/ skal vthaff sina Underfåter wara påmint och bedin: til at förordna en Fältherre til Krijget emoot Böhmen/ skal hafwa swaradt: Si alium quàm me, ductorem exercitus petitis, Fruſtra me Ducem Auſtriæ appellatis, &c. Æn: Syl: Sup: lit: Der: Hund: Stålff:

Syl i en Säck/ ſtråå i en Skoo/ och Skiöckan i Fönſtret/ dhe låta giärna ſee ſigh. i. e. Odygden yttrar ſigh giärna. etc. Sup: lit: Förg: Od:

Synden är intet fullbordad förr än hon roosas. i. e. Rosad synd är dubbel synd. etc. Sup: lit: Förg: Roos: Eſai. 3. v. 9.

Syn går för ſägn. i. e. Som man wille ſåya: **Ögat är ett troget wittne.** Item: Ögnaſynen troos altydh mehr än ſagor: Heeter fördhenſkul ſom Plautus haar ſagt: Pluris eſt unus teſtis oculatus, quàm decem auriti. &c. Elliest är meeningen dheraff: När man wil förneeka någon ack/ ſom doch är allom öppenbaar/ då ſägher man til mehra verification: At **Syn går för ſägn.** Item: **Dhet är klaart at påtaga. ꝛc.** Sup: lit: Aff: Ded: Den: Efft: Hwad: Händ: Inf: lit: Ög: Joh. 20. v. 25.

Synes ſulle på ſkrållet/ hwadh kåril dhet haar waret. i. e. Art wiſar art. Tyſkarna ſåya: Man ſicht am ſcherben woll/ was es für ein geſchier geweſen iſt. etc. Sup: lit: Man: Inf: lit: Ög:

Så.

Såå skiäppa / och såå skiäppa / giör en arman Åkerman. i. e. Som man wille säya: Slått handel dher ingen winning är. Ty om hoppet icke födde Åkermannen / så miß-tröstade han snart om föohan. Dheraff haar och Poëten sagt:

Syr. 27. v. 1. Jacob. 5. v. 7.

Spes alit agricolas, spes sulcis credit aratis;
Semina quæ magno fœnore reddat ager. &c. Tibull:

Sup: lit: Hopp: Slått:

Sådant man vmgår / så lährer man och. i. e. Dhet man mäst handterar / lärer man snarast / ahntingen dhet är ondt eller gott. Dheraff haar och Menander sagt: Sapiens eris, sapientibus sæpè assidens. Item: Princeps sapit congressu sapientum, &c. Eras: Sup: lit: Der: I Säd:

Syr. 13. v. 1. Prov. 13. v. 20.

Sådhan Herre / sådan Swän. i. e. Lijkt söker giärna lijkt. Dheraff sägher man och medh Poëten:

Componitur orbis
Regis ad exemplum, nec sic inflectere sensus
Humanos edicta valent, quàm vita regentis. &c. Claud:

Item: Regis mores sequitur regio. Eras: Dherföre plägar man och säya aff Erasmo: Qualis rex, talis grex: Bonus ipse, bonos habet subditos. Item: Catulæ dominas mi-

tantur

tantur Eraſ: Och aff en Poet: Maxima quæq; domus, ſervis eſt plena ſuperbis. Juven: Hyt höra och dhe Swänska Rymen:

Är en Herre mild och spaak/ Syr.10. v. 2.
Så går och Swänen i gott maak; Prov.29. v.
Men är Herren arg och swåår/ 12.
Snart finns en Swän aff samma håår. ꝛc.

Dherföre haar och en gammal Scribent ſagt: Facilius errare naturam, quàm principem formare Rempubl: ſui diſſimilem. Sophocl: Item aff Seneca: Rex velit honeſta, nemo non eadem voler. Och medh Cicerone: Quales in Republ: principes ſunt, tales reliqui ſolent eſſe cives. Item: Qualis hera, talis pediſſequa, &c. Idem. Tyſkarna ſåya och: Regenten exempel/ iſt der vnterthanen ſpiegel. Item: Den Herrn kennt man beym geſinde. Dheraff plågar man och ſåya: Getrewer Herr/ getrewer knecht. etc. Sup: lit: Den: Lyſt:

Sådhan Kyrkia/ ſådhan Helgon. i. e. Hwart effter annat. Koppar Mynt/ Koppar Siälemåſſa. Doopet effter Barnet. etc. Sup: lit: Hwart: Kopp: Sap.3. v.15.

Sådant Såår/ ſådant Pläſter. i. e. Som man wille ſåya: **På en håård knagg/ hörer en ſwår Klubba.** Ty elliest plågha man ſåya: **Blöta Bårdſkiärare giöra rutna ſåår.** etc. Sup: lit: Blöot: Påå: Skarp: Syr.7. v.25. & Cap.30. v.5. & ſeq:

Sådan jagt/ ſådan Wildebråd. i. e. I ſådant watn/ fångar man ſlijka Fiſkar. Syr.13. v.8.

Dherom plåga och Tyſkarna ſåya: Wer mitt Katzen jaget der fengt auch Meuſe. etc. Sup: lit: Der: & ſuper: hac lit:

Så

Pred. 1. per totum. Joh. 4. v. 37. **Så gåret/ dhen ena släpper/ dhen andra fåret.** i. e. **All ting haar sitt skiffte.** Intet är vnder Solen beståndigt. Ty / som bäst man meenar sigh haa något i händerna/ såsom tiänster och annadt: Så weet man intet aff / förr än man sitter emillan 2. stoolar. Dheraff och Erasmus haar sagt: Omnium rerum vicissitudo, &c. Sup: lit: All:

1. Timoth. 5. v. 8. **Så gott är liggia naakot / som hafwa elackt på sigh.** i. e. Til förståendes om elacka män och Hwßhållare/som intet försörja sigh eller dhe sina: Och hållas fördhenskul så gode tappade som hitte. etc. Sup: lit: Bättr:

Sap. 6. v. 1. & seq: **Så gammal som godher.** i. e. En önska emoot otidig strängheet. etc. Sup: lit: Allt: Ondt: Stráng:

Prov. 24. v. 31. & seq: **Så är By som Bonde.** i. e. Hästen är som han blijr hållen til. Item: Laater Åboo giör Hemmanet swagt. etc. Sup: lit: Herr: Hwar: Swijk:

Esai. 28. v. 19. **Så lårer man padda binda Hök.** i. e. Til förstå/ När en får hugg eller straff til minneßbeta för något förseende/ etc. Vthan twifwel taget aff en dráng/ som vthaff glömska eller oachtsamheet/ försumar at binda sin Hök/ när han går dher ifrå/ och låter honom drifwa bortt/ eller taga någon skada/ och får dherföre hugg. etc. **Då lårer padda binda Hök en annan gång:** Som ellest heeter: **Kiöpa wett/** eller **Giee låhre-penningar etc.** Derom haar och Erasmus sagt:

sagt: Discè cautius mercari. Item: Piscator ictus sapit, &c. Sup: lit: Aff: Brändt: Man:

Så längie narren tiger/ så håls han för klook. i. e. Som man säger: **Narren kiännes afftahlet/som Örter aff luchten. etc.** Sup: lit: Aff: Man: Narr: — Prov. 17. v. 28. & Cap. 26. v. 7. 9.

Så mång Hufwud/ så mång sinne. i. e. Hwar föllter sin egen Hiärna. Och kan sådant båst verificeras wedh en dryck: Dher dhen ena gråter; Dhen andra leer; Dhen 3. qwäder; Dhen 4. är wreeder. etc. Och heeter fördhenskul billigt: Quot capita tot sensus. Eraf: Seneca haar och sagdt: Non omnibus idem mortalibus natura tribuit ingenium. Item aff Terentio: Quot homines, tot sententiæ. Man säger och: Suus cuiq; mos est. &c. Aff Tyskan säger man: Wie viel Köpff/ so viel Kröpff. etc. Sup: lit: Hwar: — Luc. 6. v. 42.

Så stoort Skipp haar fulle förr seglade omkull; som en bytta medh wälling. i. e. Så stoort mood haar fulle förr fallet i skarnet. Dheraff sägher man och wedh lijka meening: **Högmood går för fallet.** &c. Sup: lit: Högf: — Esa. 2. v. 11. 12. Dan. 4. v. 27. & seq: Prov. 16. v. 18.

Så olijkt är fulle förr bleswet lijkt. i. e. Som man sade: Så stoort vnder är fulle förr skedt. Och brukas när man giör project om något olijkt Gifftermål eller annadt. Och sägs wedh samma förständh aff Tyskarna: Es ist wol ehe so krumb holtz zum leffel gerahten. etc. Sup: lit: Gudz: Ondt: — Esa. 28. v. 29. Prov. 16. v. 1. 2. & 9.

Säg

Syr. 8. v. 22. & Cap. 41. v. 29. **Säg icke alt dhet du weest.** i. e. **Haff tandh för tunga.** etc. Sup: lit: Haff: Inf: lit: Tand: Tyg:

Prov. 15. v. 1. Syr. 40. v. 21. **Sållan wåller en/ at twå träta.** i. e. Ondt tiltaal och wårre swar/ giör snart en träta. Ty dhet heeter som Erasmus haar sagt: Ignis igne non extingvitur. **Echo föllier roopet. Som man roopar i marken/ så får man och swaren til.** etc. Sup: lit: Hårdt: Ond: Som: Super: hac lit: Inf: lit: Twå:

Sållan stillas storm vthan Rägn. i. e. Som man ellieſt säger: **Smått rägn/ stillar offta stoort wåder.** Dhet håls för en längligh observation / at en starck brusande storm sållan affgår/ medh mindre han ryfwer wpp rägn. Kan och lämpas til Qwinnesträta/ som och sållan lychtas vthan wåta. i. e. **Gråät och thårar.** etc. Sup: lit: Qwinn: Små: Inf: lit: Öst:

Prov. 6. v. 32. **Sållan giäspar glader man.** i. e. En giäspande är antingē laat eller olustig. Sup: lit: Giäsp:

Sällsamt håls för wndersampt. i. e. Dhet sållan skeer/ blyr altijdh högt achtadt. Rara quævis præclara. haar Erasmus sagt: Item: quod gratum esse voles id rarum effice. Raritas conciliat admirationem. &c. App: En gammal Läsrare haar dherom sagt: Nil sapienter fit, quod si ab omnibus fiat, inutile est, & malum. &c. Lactant: Hyt kunde och för Läsarens lust skul/ lämpas dhet som Cato skal hafwa sagt/ når en är kommen til honom och refererar/ huru Rotter hade om natten sönderskurit hans Byxer/

Byxer/ och begiårat weeta hwad ondt sådant skulle betyda. Non est (Haar han swaradt) ostentum, quod sorices arroserunt caligas; Sed si caligæ arrosissent sorices, id demum fuisset ostentum, &c. Sup: lit: Dygd:

Sållan dööR Hundh aff beenßhugg. i. e. Man faar intet illa aff ohet man giärna wil haa. Såsom man wille kasta ett styckie Bröd åth en hungrogan/ och ett Been åth en Hund/ dhe skulle intet tyckiat wara illa giordt. etc.

Sållan är greenen bättre än bohlen. i. e. Art blifr giärna wed art. Ypplet faller intet långt frå Träät. etc. Sup: lit: Art: Dott: Son: Matth. 7. v. 16.

Sållan är kull/ vthan Trull. i. e. Sållan Fäähoop vthan brokot Nööth. Som man wille säya: Sållan är någon stoor Barnahoop/deraff icke ett waanslächtas. Deraff man och plägar säya: Söndriga poktor öfwer alt. etc. Sup: lit: All: Feel: Inf: lit: Söndr: Hiob. 15. v. 15. 16.

Sållan rychte vthan rooth. i. e. Vthan grund. **Ty röök går giärna aff bränder.** Flamma fumo proxima. Eras: Item: Fama, non adeò temerè nasci solet. Cic: Tyskarna säya dherom: Es fallen keine spöhne/ sie werden den gehawen. Item: Gemeine gerücht ist selten erlogen. Dheraff skal och C. Julius Cæsar hafwa skildz wedh sin Hustrw/ at hon war kommen i rychte för Clodio: Och fördhenskul dherom sagt: Oportet Cæsaris uxorem etiam à calumnia puram esse, &c. Liv: Sup: lit: Ing: Rycht: Röök:

Sälskap

Matth. 5. v. 12. Joh. 15. v. 18. **Sälskap i nöden/ hugnar en blödan.** i. e. Dhet lijsar mycket / at hafwa medbrödher i Olyckan. Dheraff man och plägher säya aff gamble Verser: Solatium est miseris, socios habuisse malorum. Bland gemeent folk säger man och: **Skiutzar min granne/ så skiutzar iagh medh.** Item aff Erasmo: Commune naufragium, omnibus solatium, &c. Man plägher och säya: **Een Åsna hugnas / at dhen andra bär säcken.** etc. Sup: lit: Den: En: Man: Or: Skiutz: Inf: lit: Åsn:

1. Cor. 9. v. 24. 2. Timoth. 2. v. 5. **Sällan wann rädder man.** i. e. Dhen något wågar/ han något winner / dhen rädde haar wärst. Och heeter som Poëten haar sagt: Audentes fortuna juvat, timidosq; repellit, &c. Virg: Sup: lit: Een: Inf: lit: Wåg:

2. Macab. 8. v. 10. 11. & Vers: 25. **Sällia Hönsen förr än Äggen blir wurpne.** i. e. Som man ellest säger: **Sällia skinnet förr än Biörnen blijr skuten.** Item: **Owurpne Ägg / äre owiße vngar.** Man sägher dher emoot til förwijtelse: Fåå först/ och fläå sedhan. etc. Tysken sägher: Die Berenhaut verkauffen/ ehe die Behr gestochen wirdt. etc. Fab: de Venatore & cerdone. Sup: lit: Bättr: Fläå: Fåå: Owis:

Sällan spelar man sigh rijk. i. e. Som man sade: **Kort och Thärning/ är en owis bärning/** som sällan lyckas. Heeter fördhen-

fördhenskul som Poëten haar sagt: Lusori fata resistunt. &c. Sup: lit: Kortt: Inf: lit: Tij: Tapp:

Sållan achtas ett. i. e. Dhet går så trögt at hålla sigh wedh enahanda handtering. Man wil så giärna glööta i mångahanda / dher man lijkwäl nogh hadhe medh ett at staffa. Dherföre haar och Seneca sagt: Difficile est unum agere hominem. &c. Och går fördhenskul dher medh efter allgemeena Ordspråket: **Fiorton ämbete / fämpton Olyckor.** etc. Sup: lit: Acht: Fiort: Syr. 10. v. 30. 32. & Cap. 11. v. 10.

Sändegodz / är skändegodz. i. e. Som ett annadt Ordspråk lyder: **Hundar ätha vpp annars ärende.** När man sänder sina wahror til marknadz medh en annan / så blij dhe sällan så wäl sålde / som man sielff wore dher tilstädes. Dheraff man och säger: **Ondt sittia hemma och giöra kiöpet.** etc. Sup: lit: Hund: Her: Ondt: Sielff: Inf: lit: Wijf: Prov. 26. v. 6.

Sättia stool för dörr. i. e. När en tiähnare vthan sin Herres willie och weetskap går vbr sin tiänst / och lembnar honom ett leedigt ställe; Dhet kallar man **sättia stool för dörr.** etc. Rom. 13. v. 1. 2. 3. 1. Pet. 2. v. 13. 14. 18.

Sätt Paddan på Gullskinn / hon hoppar ändå sielff aff. i. e. Som man wille säya: **Narren tiähnar ingen heeder;** Han weet intet at nyttian. Dheraff haar och Plautus sagt: Ex aureâ sede in paludem reflit rana. &c. Om Åsnan wore klädd i Gull / så äther hon ändå Tistel. etc. Tyskarna säya: Prov. 27. v. 22. 2. Pet. 2. v. 22.

Der frosch springt im pfaul/ sese er auch auff einem güldenen stühl. etc. Sup: lit: Fast: Narr:

Sättia Bocken til Trägårdzwachtare. i. e. Som man sade: **Binda Korfwen wedh Hunden. Giöra Ulfwen til Fåraheerde.** Ovem lupo committere. Erasm: Der Katzen wirdt der Kees befohlen. etc. Vthi en sådan materiâ refererar en Scribent norablit om dhe Dalmatiers affall ifrå dhe Romare; At når Keys: Tiberius hafwer frågat dheres Legat Barro benämbd hwarföre dhe således wore affalne? Skal hafwa swaradt: Vos ipsi in culpa estis, qui ad vestros greges custodiendos, non canes, pastoresq; mittitis, sed lupos, &c. Dio Halicarn: &c. Sup: lit: Allt: Bind: När: Stång:

3. Reg. 12. v. 14. & seq: Prov. 30. v. 33.

Sätt thäringen effter nähringen. i. e. **Ställ Munnen effter Maathsäcken.** Sup: lit: Den: Man: När: Sträck: Inn: lit: Öfw:

Prov. 13. v. 11.

Sättia snöre på söndriga Kläder i. e. Som man sade: **Lytet man häller sigh wäl medh/ sade han som ärde medh sporar. Item: Lytet om halsen/ och intet om arßen. etc.** Sup: lit: Lyt:

Matth. 9. v. 16. Prov. 12. v. 9.

Sättia dhet döfwa örat til. i. e. Förachta all rådh och waarningh. Item: Om någon blir illa bannad eller effertaalt/ och lätz intet hörat. Erasmus haar om sådant sagdt: Surdo fabula narratur. Item: In utramq; aurem dormit. &c. Sup: lit: Han: Hwad: Inf: lit: Söött:

Prov. 29. v. 19. Syr. 22. v. 8. 9.

Sökia

Sö.

Sökia Watn i Klååstenen. i. e. Fåfäng möda. Sökta dhet som intet år til at finna. Dheraff sägz och wedh lijka meening: **Man taar aldrig åhran vth dher ingen år.** etc. Asini lanam quærere, &c. Aristoph: Sup: lit: Man: Inf: lit: Åhr: Syr. 14. v. 9. 10.

Söndrig Skiorta vnder en ny Kládning. i. e. Ut super: **Tijtet om halsen/ intet om arsen. Item: Arm högfärdh/ skräppa och swälta. Smörielse på Sådebrödh.** etc. Sup: lit: Arm: Sätt: Prov. 12. v. 9.

Söndriga skoor giöra wååta fötter. i. e. Som man sade: Fattigdom år onder at släpas medh. Han år intet bättre ån han heeter. etc.

Söndrigt Hiwl stiälper snart laßet. i. e. Ondt giöra medh elack reeda. Item: Ondt rådh kastar offta stoora desleiner omkull. etc. Sup: lit: Nar:

Söndriga pottor öfwer alt. i. e. **Ingen finns vthan feel.** Nemo sine crimine vivit. Illiacos intra muros peccatur & extrà. haar Poëten sagdt: Heeter fördhenskul effter gambla Ordspråket: **Alla wore på ett bythe/ ingen slapp vthan lythe.** Och aff Tyskan: Zerbrochene töpffe vber all. etc. Sup: lit: Feel: Prov. 20. v. 9. Psal. 14. v. 3. 4. Hiob. 14. v. 4. & Cap. 15. v. 15. 16.

Psal. 55. v. 23. **Sörg intet för dhen dagh du aldrig såg.**

Matth. 6. v. 34. **Sörja kommer tijdh nogh.** Dheraff plågar man och dherwedh säya:

1. Per. 5. v. 7. **Kommer dagh / så kommer rådh.** Non nobis crastina curæ, haar Poëten sagt: Tristitiam & potes, ne admiseris, Publ: Sådan otijdig bwksorg haar och Erasmus aff Luciano kallat: Ultra peram sapere. Doch måste man tijkwäl altijdh draga en skäligh försorgh. Ty ellest heeter dhet som Erasmus haar sagt: Periculi parens incuria est. &c. Sup: lit: Den: Ded: Gud: Hwad: Kom: Mång:

Prov. 15. v. 1. & Cap. 25. v. 14. **Söötth ordh stilla wreeden bäst.** i. e. **Godh ordh blijdka en wreedan man.** Deraff säger man och wedh samma meening: **Smått rägn stillar och storm.** etc. Sup: lit: God: Smått:

Söött ordh frögda dhen fromma. i. e. När en stilla och from menniskia får godh ord för lijden skada och förtreet/ så tycker hon hafwa fått Satisfaction nogh. Man säger dherföre aff Erasmo: Sermone blando adulteratur mens bona. &c. Sup: lit: Blijdt: God: Man plågar och säya:

Syr. 11. v. 32. **Söött ordh frögda en dåra.** Idem: Och som Tyskarna säya: Glimpfige wort binden den narren. etc. Infer: hac lit: Sup: lit: Den:

Söött ordh åre kiärleeks tunder. i. e. Aff smickrande taal yttrar sigh kärleken. Deraff säger man och medh Erasmo: Blanditiæ, amoris sunt incendia, &c. Sup: lit: Smickr:

Söött

Söör ordh gióra swrt kiöp. i. e. När man i kiöpande wil tiggia och bedia/ så stågrar offta Kiöpmannen sitt Godz. Dheraff säya och Tyskarna: Süße wort/ sawr geldt. etc. Sup: lit: God: Syr, ut super:

Söter sång / dårar Fogel mång. i. e. Ut superius, **Söör ord frögda en dåra.** Man säger och aff en gammal Vers: Fistula dulce canit, volucrem dum decipit auceps. Item: Blandus sermo, merus est viscus, &c. Plin: Och aff Tyskan: Süßer gesang/ hatt manchen vogel getrogen. etc. Sup: lit: God: Sock: Syr. II. v. 32. Psal. 55. v. 22.

Söter i munnen/ falsker i grunden. Idem: Poëten haar dherom sagt: Impia sub dulci melle venena latent. Ovid: Item: Blanda inimicorum verba, sunt verbera. Eras: Alterâ manu panem ostentat, alterâ fert lapidem. Eras: Mel in ore, novacula sub cingulo. &c. Och kallas Joabs kyß. Herodes lätz och willia tilbidia dhen nyfödda Konungen i Bethlehem; Men hade mord i hiärtat. etc. En Poët haar fördhenskul wål dherom sagt: 2. Sam. 3. v. 27. Cap. 20. v. 9. 10. Psal. 55. v. 22. Syr. 12. v. 15. & seq: Matth. 2. v. 8.

Pelliculam veterem retinens, & fronte politus
Astutam vapido, servas sub pectore vulpem. Pers:

Aff Erasmo kallas sådant smickrande: Aurum subæratum: Vulpina lingva: Item: Paries dealbata. &c. Demosth: Sup: lit: Sock: Inf: lit: Troo:

Söter sång för döfwa öron. i. e. Fåfängt arbete. Erasmus haar dherföre sagt: Surdo narra-

narratur fabula. Verba fiunt mortuo. Terent:
Wedh dhen meeningen må man och säya:
Hwad giör dhen blinde med speyelen.
Tyskarna säya och: Dem blinden zunden/ dem tauben predigen/ ist verlohrne mühe. etc.
Sup: lit: Fåf: Hwad: Sått:

Prov. 27. v. 1. Syr. 18. v. 26. **Sött bärian får offta swr ända.** i. e. Som man wille säya: **Ändan är icke begynnelsen lijk.** Dheraff haar och Livius sagt: Incertum est quid serus vesper vehat, &c. Sup: lit: Bår: Den: Inf: lit: Tffz: Änd:

Sött dricka/ swrt bethala. i. e. Som man sägher: **Uppätit Brödh blijr nödigt betalt.** Dhet smakar fulle wäl at dricka; Men går så trögt/ når bethalas skal. Poëten haar dherföre sagt: Nocet empta dolore voluptas, &c. Horat: Tyskarna säya och: Sös getruncken/ zawr bezalt. etc. Sup: lit: Opp:

Psal. 55. v. 22. Syr. 12. v. 15. & seq: **Sött Wijn giör swr Ättikia.** i. e. Söött ordh haa offta en ondh efterslång. Dheraff säger man och: **Fromt taal/ haar falskan grundh.** etc. Super: hac lit:

Ta.

Syr. 37. v. 20. Prov. 1. v. 5. & Cap. 15. v. 22. Luc. 14. v. 28. **Tagh rådh för giärning.** i. e. Som man ellies sägher: **Kora förr än du flyger.** När man taar sigh något wärck före/ vthan föregående råoh och betänckiande/ så plägar dhet icke alltoh lyckas. Heeter fördhenskul: Deliberandum est diu, quod statuendum est semel. Publ: Posterior dies prioris est discipulus. Eras: Item: Consule antè opus. Pythag: Aff Tyskan säger man och: Morgen ist auch ein

ein Tag: Som man wille säya: Dhet ràdh som intet kan påfinnas dhen ena dagen / kan bättre infalla dhen andra. Man sägher fördhenskul: **Kommer dagh / så kommer rådh. &c.** Sup: lit: All: En: Komm: & super: nec lit:

Tag dher dhet är / och lägg der dhet tarfwes i. e. Som man sade: **Tagh aff säcken och lappa säcken medh. Item: Munka Korn / munka Soo.** Ty ellies sägher man och: **Dhet är intet bortta man gieer sin gris. etc.** Sup: lit: Ded: Munk:

Tag dhet du får / och kräff dhet som åther står. i. e. **Aff ond giällenär taar man swart Salt. etc.** Sup: lit: Man: Ondt: Swart:

Tag moot Lyckan mådan hon biudz. i. e. **Öpna säcken mådan grisen är giswen.** Rom. 12. v. 11.

Du fåren intet når han blir sweden. Poëten haar dherom sagt: Fronte capillatâ, post hæc occasio calva. Ovid: Item aff Senecâ: Nec fæpè, nec diu, eadem erit occasio. &c. Tyssken sägher: Gelegenheit felt nicht alle tage vor. etc. Sup: lit: Den: Man: Inf: lit: Tillf: Öpn:

Taga sin wän och giöra sigh owän. i. e. **Borga sin wän / och kräfia sin owän.** Syr. 29. à v. 4, ad II.

Mången achtar så lytet en godh wänskap / at han för en ringa nytta skul / förtörnar offta sin wän. etc. Sup: lit: Borg: Låhn:

Syr. 13. v. 11. **Taga i tw / så bakas bättre.** i. e. Slå intet alt för stoort vppå. Lyka som i en bakning/ när ämbnet giörs för stoort / kan dhet icke så wäl baakas igenom; Altså dhen som wil medh sin Stat alt för högt vth/ förvthan tilhörige medel/ **Man måste ställa munnen effter maatsäcken; Och sträckia footen effter täckiet:** Och dhet heeter taga i Tw. etc. Sup: lit: Bättr: Den: Man: När: Sträck: Sätt:

1. Cor. 9. v. 24. **Tagerätten är aflagder.** i. e. **Dhet giäller intet taag/ vthan loff eller Laag.** etc. Sup: lit: Den: Man: Inf: lit: Wäg:

Syr. 12. v. 2. 3. **Tack ökar wälgiärning.** i. e. När man finns tacksam för wäl giordt / så haar man altydh meer gott at wänta. Deraff man och säger medh Sophocle: Gratia gratiam parit, Gratiarum actio, est beneficiorum invitatio, Item; Gratitudo est beneficiorum calcar, &c. Eraſ: Fab: de Formicâ & columbâ. Item: de Leone & muſculo, Sup: lit: Gifw: Ot: Et Infer: hac lit:

1. Theſſal. 5. v. 17. Syr. ut ſuperius. **Tacklös giärning är altydh tung.** i. e. Dhet är förtreteligit och trotteſamt/ at giöra wäl emoot en otacksam Menniſkia. Dheraff haar och Seneca sagt: Ingrato nil ingratius. Item: Nullum officium referendâ gratia, magis est neceſſarium. &c. Sup: lit: Ot:

Gen. 32. v. 10. 1. Theſſal. 5. v. 17. **Tacksamheet bryter intet been.** i. e. Dhet haar ingen skada medh sigh. Dhet kostar alenast en munn full medh wäder. Publius haar dherföre sagt: Pulcher theſſaurus est repoſita gratia. &c. Tyskarna säya: Danckbahr sein/ bricht kein bein. etc. Fab: de Agricolâ.

Tacka

Tacka intet för Grytsen/ förr än du haren i säcken. i. e. Som man wille säya: **Tacka när du får.** Man säger deraff skiämptswijs: **Haarekiött är bättre/ än fåreskiött.** etc. Sup: lit: All: Bättr: Mång: Matth. 20. v. 21.

Tacka lockar lähn heem. i. e. Dhen som är tacksam/ och bär igen dhet man lähner och borgar/ han får och til lähns en annan gång. etc. Super: hac lit: Sup: lit: Lähn: Syr. 29. v. 23.

Tack blijr snart gammal. i. e. Hon förgiätes snart. Seneca haar och sagt: Gratia citò seneſcit. Danck veraltet bald. Man säger och aff Eraſmo: Semper nuda gratia; nunquam veſtita. Item: Nemo Gratijs veſtem applicat, &c. **Tack går altijd naaken.** etc. Sup: lit: Ot: Syr. 12. v. 3. Luc. 17. v. 17. & ſeq:

Tala gieer naturen: Men förſtändh lährer tyga. i. e. Tyga i tijdh/ är en ſtoor klookheet. Dheraff säger och Tycken: Was einer im hertzen hatt/ das iſt verſchwiegen. etc. Sup: lit: Tyg: Syr. 22. v. 33.

Tala intet moot ſanningen. i. e. Blygs intet wedh at säya ſannt. Adverſus ſolem ne loquitor. haar Pythagoras sagt: Item: Manifeſtis ne repugnes. Eraſ: Och aff Tyskan: Verleugne nicht was iederman bekannt. etc. Sup: lit: Ondt: Prov. 28. v. 13.

Tala i tijdh/ är högt förſtändh. i. e. Dher wil förnufft til ett tijdigt taal. Salomon haar dherföre sagdt: Ett ordh i ſinom tijdh talat/ är ſom ett gyllende Äpple på en Silfwerſkåål. etc. Dheraff haar och Eraſmus sagt: Prov. 25. v. 10. Syr. 20. v. 22.

sagt: Aliud est multa dicere, & tempestiva, &c. Sup: lit: Den: Inf: lit: Tyg:

Prov. 13. v. 3. & Cap. 21. v. 23. Syr. 41. v. 29. **Tand för Tunga/ giör helbregda Lunga.** i. e. Tyga är hälsosamt/ och fördärfwar ingen. etc. Super: hac lit: Sup: lit: Haff: Inf: lit: Tyg:

Psal. 7. v. 10. Hebr. 4. v. 12 13. Apoc. 2. v. 23. **Tankar löpa tullfrij.** i. e. För Menniskior: Men Gudh allena seer i Hiärtat/ och taxerar tankarna. Juristerna säya: Cogitationum pœnam nemo luit. Tyskarna säya: Gedancken seind zol frey. Das band ist nicht gefunden/ damit die gedanken seind gebunden. Item: Gedancken halten weder reußen noch garn. &c.

Pred. 7. v. 5. **Tankefull/ som en förlofwad Mööe** i. e. Kärleken giör mycken oroo/ och många sorgedagar. En förlofwad Jungfrw gar icke obilligt tankefull; Betrachtandes både dhet framfarna/ och dhet tilkommande/ huru alt må afflöpa medh åhra och heeder etc. Tyskarna säya och wedh en sådan meening: Er sitzt in gedancken/ wie der Hund in flöhen. etc. Sup: lit: Kärl: Inf: lit: Ulst:

Tapa/ är gott för löye. i. e. Dhen som förspelar sina Penningar/ eller elliest förlohrar på sin köpenskap/ han förgiäter snart skrattelöye/ om förlusten är aff något wärde. Dhet samma sägz och aff Tyskarna: Verlieren ist guht vor lachen: Men emoot förlorande på speel/ plägar man sigh til hugnad säya med Tyskarna: Hin ist hin/ sonst were ich reicher den ich bin. etc. Sup: lit: Kortt: Säll: Ty:

Syr. 10. v. 2. **Tapper föhrare/ giör godh föllia re.** i. e. Godh leedare får snart föllie. När Höfwedzmannen är tiäck/ så blir och Soldaten moodigh. Bonus dux, bonum reddit comitem.

Philipp:

Philipp: Macedo skal fördhenskul hafwa sagt: Præstantiorem esse cervorum exercitum, imperante leone quàm leonum, ductore cervo, &c. Stobæ: Tysken säger: Guht Hauptman/ guht Soldat. etc. Sup: lit: Lykt: Säd: Ti.

Tydh wil tagas i acht. i. e. Dhen som intet achtar tydh och tilfälle/ han försummar offta sin wälfärd. Dheraff säger man och icke obilligt/ at **Tyden är ädel.** Ellest plägar man och säya: **Dhet är icke alltyd baakedagh.** Erasmus haar sagt: Qui deserit occasionem, deseritur ab illâ. Item: Opus perit, cujus occasio perit. &c. Och affen Poët: Æstas non semper fuerit, componite nidos. Hesiod: Item: Syr. 4 v. 23. Rom. 12 v. 11. Ephes. 5. v. 16.

Collige virgo rosas, dum flos novus, & nova pubes,
Et memor esto, ævum sic properare tuum. &c. Auson:

Aff Tyskan sägher man: Man mus samblen weil die erndte da ist. Man mus eine guhte gelegenheit nicht aus der acht laßen. etc. Primi cucumeres optimi, haar Suidas sagt. etc. Sup: lit: Aff: En: Infer: hac lit: & Inf: lit: Tillf:

Tyd nogh wara rädder når dhet tränger. i. e. Man löper intet giärna ofagad. Man sägher och wedh samma förständh: **Man taar intet aff hatten / förr än man sir karen. etc.** Fab: de Leone & rana. Sup: lit: Gott: Man: Syr. 6 v. 6.

Tyden kan alt öfwerwiña. i. e. Med tyden kan mycken sorg förgiätas. Deraff haar och

och Cicero sagt: Nullus dolor est, quem non longinquitas temporis minuat atq; molliat, Han haar och dherwedh sagt: Vetustas omnia conficit. Och aff Terentio: Dies adimit ægritudinem. Och aff Poëten: Lentescunt tempore curæ. Ovid: Item: Annus in apricis maturat collibus uvas, &c. Tyskarna säya: Zeit bringt roosen. Zeit macht hew. Man säger dhet och på Swänska: **Medh tijdhen wäxa rooser. etc.** Sup: lit: Dag: Med:

Pred. 12. v. ult: Marc. 4. v. 22. **Tijden öpnar alt.** i. e. Som man sadhe: **Dhet som giömmes i snöö / dhet kommer vpp i thöö.** Tempus omnia revelat, Tertullian: Omnia fert ætas, Virg: Quidquid sub terrâ est, in apricum proferet ætas, Horat: Tempus omnium explorator, Eras: Medh tijden kommer sanningen i dagzliuset. etc. Och aff Euripide: Tempus arguit amicos. Som man wille säya: **Tijdh röhner wänskap. etc.** Sup: lit: Ded: Med:

Tijden haar wingar. i. e. Han löper hastigt säsom han fluge bortt. Poëten haar fördhenskul sagt:

Psal. 90. v. 10.

Tempora labuntur tacitiq; senescimus annis,
Et fugiunt fræno non remorante, dies. &c. Ovid:

Item:

Disce, eunt anni more fluentis aquæ. &c. Id: Ovid:

Fugit

Fugit irreparabile tempus. Haar Virgilius sagt: Naſcentes morimur, finiſq; ab origine pendet. Mantuan: Och aff Senecâ: Ætate fruere, mobili curſu fugit. Item:

At tu dùm primi floret tibi temporis ætas,
Utere, non tardo labitur illa pede. Tibull:

Item:

Labitur occultè, fallitq; volubilis ætas,
Et nihil eſt annis velocius.

&c. Ovid:

Tyden giör bythe. i. e. Tyden förandras och Menniſkian ombytes medh tyden. Tempora mutantur, & nos mutamur in illis. Tempus edax rerum. Vivendo didici (haar Seneca sagt) magna momento obrui. Item: Fruſtrà cúm ad ſenectutem perventum eſt, adoleſcentiam repetas. &c. Publ: Ellieſt haa dhe gambla sagt: Deus pro varietate temporum, multa diſpenſavit. &c. Tyſkarna säya: Allt wirdt nimmer jung. Man pläghar och säya: Andere zeit / andere frewd. Item: Andere Jahr/ andere Hahr. etc. Sup: lit: Med: Inf: lit: Ähr: Pred. 3. v. 1. & ſeq:

Tydh winner wyßdom. i. e. Dhet ſom intet kan vthrättas medh konſt och klookheet/ Dhet bringar offta tydhen tilwäga. Heeter fördhenſtul ſom Seneca haar dherom sagdt: Quod ratio nequit, ſæpè ſanavit mora. Item aff Sophocle: Epheſ. 5. v. 16.

Momen-

Momentum haud exiguum confert,
Rebus agendis oportunitas;
Consilia omnia superat. &c.
Super: hac lit:

Tyden är ädel. i. e. Hän är omiståndes. Ty när han en gång är förfummad/ hämptas han aldrigh tilbakar. Temporis jactura, nulla gravior. Tempore nil pretiosius, Ætas præterita irreparabilis. Lucret: Item aff Columellâ: Temporis magna habenda est ratio, nam ejus jactura irrep rabilis est. &c. Hyt lyda och dheße föllande Vers: Syr. 4. v. 23.

Bis duo notavi, quæ non possunt revocari
Virginitas, tempus, dictum verbumq; juventus. &c.
Item:
Utendum est ætate, citò pede labitur ætas. Ovid:

Man plägar ellest säya: **Tydspilning är en obooteligh skada.** Seneca haar fordhenskul dherom sagt: Senectus semel cùm invasit, regressum non habet, &c. Sup: lit: Ord: & super: hac lit:

Tydh stillar wreede. i. e. Aldrigh är en Menniskia så förbittrad/ at wreeden icke medh tyden faller aff. Poëten haar dherföre sagt: Ut fragilis glacies interit ira morâ. Ovid: Odium vetustate exolescit. Medh Seneca säger man och: Maximum iræ remedium est mora. Item aff en Poët: Quid non longa dies? Quid non consumitis anni? &c. Sup: lit: Or: Super: hac lit:

Tydigh

Tydigh gäfwa får dubbel tack. i. e. Den som gieer snart / han gieer dubbelt. Och heeter fördhenskul: **Lofwa icke länge/ dhet du strax kant gifwa. etc.** Man säger dherföre vthi en gammal Vers: Qui citò dat, bis dat, qui tardat munera, nil dat. Item aff Plauto: Nil homini amico est oportuno amicius, &c. Sup: lit: Lofw: Mild: Snart: Prov. 3. v. 28. Syr. 35. v. 11. 12.

Tye tiäna til hofwa för ens mans lycka. i. e. Hofflyckan rakar intet dhen tyonde. Skrifften haar fördenskul wed sådan meening sagt: Alla löpa fulle på wädtebaanen / men en får löhnen. etc. Sup: lit: All: Hoffl: 1. Cor. 9. v. 24.

Tyga och tänkia/kan ingen kränkia. i. e. Medh stillatigande kan mycket förswaras. En Poët haar fördhenskul sagdt: Nil tacuisse nocet, multum nocet esse locutum. Och aff Horatio: Est & fideli tuta silentio merces. Item: Eximia est virtus, præstare silentia rebus. Ovid: En gammal Scribent haar och sagdt: Lingva sit parca, & mens clausa. Item: Lingva suos habeat frenos in corde ligatos. Och wydare aff Horatio:

Fingere qui non visa potest, commissa tacere
Qui nequit, hic niger est, hunc tu
Romane caveto. &c.

Item:

Quis minor est autem, quàm tacuisse labor? &c. Ovid:

Syr. 19. v. 6. & seq: & Cap. 23. v. 7. 8. & Cap. 41. v. 29.

Audi

Audi multa, pauca loquere, haar Bias sagt: Taciturnitas, optimum est & tutissimum rerum gerendarum vinculum. Val: Max: Poëten haar ändå wijdare wål dherom sagdt: Quid, te quoq; viro, & cui dicas, sæpe videto. &c. Horat: Dhet är fördhenskul notabelt/som Plutarchus införer om Cæcilio Metello/ som skal hafwa sagt: Si scirem hanc vestem mei consilij conscíam esse, protinus eam exuere, & in ignem conijcere vellem. Item aff Terentio: Tu pol, si sapis, quid scis nescias. &c. Aff Tyskan säger man och: Wer was wichtiges wil verreichten/ der mus verschwiegen sein. Item: Schweigen vnd dencken/ kan niemand Kräncken. etc. Sup: lit: Den: Haff: Tand:

Tijga i tijdh häls för konst. i. e. At tijga i rättan tijdh/ är ingen ringa wetskap. Dheraff plägar man och säya: Loco & tempore tacuisse magnum est artificium. Item: Taciturnitas imperito homini pro sapientiâ est. &c. Demosthenes skal en gång wara tilfrågad/ hwarföre en Menniskia hade allenast een Tunga/ och tw Öron? Och dher til swaradt: Quoniam duplo magis audire homini expedit, quàm loqui. &c. Stobæ: Dhet samma meenar och Poëten som haar sagdt: Gravis est culpa, tacenda loqui. Ovid: Item aff Catone: Eum nequaquam tacere posse, quem morbus loquendi teneret. &c. Bruson: Heeter altså: Abdita tace. Wedh Brädspelet plägar man och säya emoot dhem/ som giärna taala i ens annars speel: Den dritten verkehrer zum fenster hinaus. i. e. Abgeschaffet. etc. Sup: lit: Taal:

Syr. 20. v. 7. 8. Syr. 22. v. 33. Cap. 27. v. 17. & seq:

Tiggia-

Tiggiarestafwen är tung. i. e. Fattigdomen är swår at dragas medh. etc. Sup: lit: Arm; Fatt: Syr. 29. v. 28. & seq; Cap. 40. v. 29. & seq:

Tyg sielfwer/ så tyga andra medh. i. e. Dhen som wil haa något dölgt / han måste och sielff hålla munnen til. Alium silere quod voles, prius sile. haar Seneca sagt; Item: quod esse tacitum vis, ipse sileas. &c. Tyskarna säya och: Was du wil allein wißen/ das sage niemand. etc. Super; hac lit: Syr. 19. v. 6. & seq:

Tyga/ är Qwinneplåga. i. e. Dhet faller en part Qwinfolck något swårt at tyga dhet dhe weeta. etc. Sup: lit; Qwinn: Syr. 21. v. 17.

Tyga skillier wänner åth. i. e. När man är länge borta / och intet vmgår sina wänner/ ey heller medh Breff corresponderar/ så råkar mycken wänskap i glömska. Deraff haar och Erasmus sagt: Silentium multas diremit amicitias. Item: Non diu amicorum mensis decet abstinuisse. &c.

Tyga taar mycken Olycka bort i. e. Medh stillatigande går mycket ondt förbij. Dheraff haar och Seneca sagt: Tacere multis discitur vitæ malis. &c. Sup: lit: Narr; Man säger och: Syr. 19. v. 6. & seq:

Tyga och lyda / stillar mycken qwijda. i. e. **Tholamodh öfwerwinner alt.** Dhen som heemligen kan draga sitt kors medh tholamodh/ han öfwerwinner mycken wedermöda. Dherwppå lyder och gambla Versen: Perfer & obdura, dolor hic tibi proderit olim. Item: Nemo sapiens, nisi patiens, &c. Sup: lit; Bijd: Ded; Grååt; Inf: lit: Thol; Syr. 2. v. 4. & seq:

Syr. 32. v. 7. 8. **Tyga giör minsta lust i laaget.** i. e. När man hoos gott sälskap sitter tyster och trumpen / så haar man ringa glädie aff laaget. Man pläghar dherföre säya medh Erasmo: Nemo lætus silet, Omne gaudium loquax, Silentium strangulat gaudium, &c. Item aff Plauto: Cubile decet silentium, non convivium, &c. Inf: lit: Tyst:

Tye spela sigh arm förr än en ryk. i. e. Som man ellest plägar säya: **Kortt och Thärning / är owiß bärgning.** Ty Spel-lyckan löper vnderligh. Men dhen som godh medel haar / han kan altydh spela säkert / som Poëten dherom haar sagt: Ludite securi, quibus æs est semper in arcâ, &c. Ovid: Nyt lyda och dhe gemeena Verserna:

1. Cor. 9. v. 24. *Dives eram dudum, me fecerunt tria nudum:*
Alea, vina, Venus; tribus his sum factus egenus, &c. Dhet är
Fordom war iagh aff medel full;
Try ting haa kastat migh omkull:
Dubbel och Speel / Älskog och Dryck /
Haa röhnt på migh sin onda nyck. etc.
Sup: lit: Kort: Säll: Tapp:

Matth. 7. v. 8. **Tiggiaren får intet wara blyger.** i. e. **Blyg tiggiare swälter offta.** Nöden giör dhen torfftiga diärff. Erasmus haar dherföre sagt: Pudor inutilis viro egenti, Friget quem petere piget, Nullus est miseris pudor, haar Seneca sagt: Item aff en Poët: Nec habent extrema pudorem, &c. Stat: Man säger ellest på Swänska: **Ingen gieer dumbe Lamb.** Aff

Tyskan

Tyskan säger man: Bettler mußen sich nicht schämen. etc. Sup: lit: Ing: Nöd: Offta:

Tiggiaren är alltyd trygg. i. e. Man kan intet taa frå dhen som intet haar. Heeter fördhenskul som Versen lyder: Cantabit vacuus coràm latrone viator. Horat: Item: Centum viri unum pauperem spoliare non possunt. Ulpins. Och kan han då säya som Bias säg; hafwa sagt: Omnia mea mecum porto. &c. Wthi Swänstan sägher man: **Ondt tyskia dhen skallotta. etc.** Och aff Tyskan: Bettler seind semper frey. Item: Wer wenig hatt/ der trägt desto leichter. Han kan och säya med dhet gemeena Tyska Språket: Wen ich auffstehe/ so regt sich all mein nahrung; Mihr verbrennt kein Haus; Verdirbt kein habern; Erfrewet kein Wein; Stirbt kein Viehe; Ich fürchte weder rauber noch dieb; Ich gebe kein zol. etc. Erasmus kallar sådant: Divitias Lystrati. När man på Tyska wil beskrifwa en stoor fattigdom; Så säger man: Gottes armuht ein säckelein vol. etc. Sup: lit: Den: Der: Död: Fatt: Ondt: Hiob. 22. v. v. 6.

Tiggiaresäcken är bottnlös. i. e. Han blir aldrigh full. Erasmus haar dherföre sagdt: Mendici pera nunquam impletur. Item: Mendicorum loculi sunt semper inanes. Skal Suidas hafwa sagt. Och aff Tyskan: Der Bettelsack wirdt nimmer vol. etc.

Tilfälle är en ond rådhgifware. i. e. Lägenheet öpnar wägen til ondt rådh. Dherföre måste man så wäl fly tilfället/ som sielfwa onda gärningen. Dhet en Poët och haar rådt/ som säger:

Gen. 34. v. 1. 2. Syr. 9. v. 3. 4. 12. & Cap. 42. v. 11. & seq:

Si Venerem vitare velis, loca, tempora vita;
Nam locus & tempus pabula præbet ei. &c.

Item:

Subtrahe ligna foco, si vis extingvere flammam. &c.

Och aff Ovidio:

Nox & amor, vinumq; nihil moderabile svadent:
Illa pudore vacat, liber amorq; metu. &c.

En annan Poët vpräknar och allehanda tilfällen til ond giärning/ som haar sagt:

Otia, segnities, somnus, caro, fæmina, vinum,
Prosperitas, ludus, carmina, forma, puer. &c.

Sup: lit: Druck: Elld: Ondt: & Infer: hac lit: Jast wed sådan meening säger man och:

Tilfälle giör tiufwen. i. e. Som man elleest säger: **Ond giömmare giör många tiufwar.** Occasio facit furem, haar Erasmus sagt: Tyskarna säya och: Gelegenheit macht diebe. Item: Zeit vnd statt/ machts manchen vnstatt. etc. Sup: lit: Ond:

Rom. 12. v. 11.

Tilfälle är icke altijdh i säcken. i. e. Lägenheet står icke altijdh til reedz. Valet in omnibus rebus humanis, & pollet occasio. Polyb: Occasio est anima actionum, & rerum

Omni-

omnium benè gerendarum mater, haar Seneca sagt: Item: Occasio in bello amplius solet juvare quàm virtus. Veget: Dhet samma haar och Livius weladt förstå/ dher han haar sagt: Oblatâ fortunâ, casu oportet flectere ad consilium. &c. Tyskarna säya: Gelegenheit kompt nicht alle Tage. Item: Gelegenheit hatt man nicht im ermel. etc. Sup: lit: Man: Råk: Tyd:

Tilbuden tiänst blyr offta försmådd. i. e. Dhen som går obedin til/ han går otackad ifrå. Merx ultronea putet, Eras: Aff Tyskan plåghar man och säya: Ahngebottene mühe ist verdächtig. Item: Ahngebottener dienst ist nicht dancks werdt. etc. Fab: de Asino & Catulo. Sup: lit: Ob: 1. Pet. 4. v. 15. Syr. 3. v. 23. 2. Chron. 26. v. 16, 19.

Til en tiuck rumpa/ hörer en wyd brook. i. e. Som man wille säya: Ondt stoppa på Trahnan i Mees. Til en stoor Stat/ wil en ryk inkomst. etc. Man låås at Alex: Magnus skal hafwa skickat Xenocrati en Philosopho en stoor Summa Penningar til förähringh; Dheraff han allenast en ringa deel skal hafwa behållet; Dhet öffrige sändt honom tilbakar/ och låtet dher wedh säya: At Alexander skulle sielff behålla sina Penningar; Ipsi n. esset opus, qui plures aleret. &c. Stobæ: Sup: lit: Den: Lyt: Når: Ondt: Inf: lit: Ähr: Syr. 3. v. 22.

Tillyka roos Bäthen bäst. i. e. Når hwar hielper willigt til/ så går all ting wäl. Erasmus haar fördhenskul sagt: Levius communia tangunt. På Swänska sägher man ellest: Lyka börda bryter intet ryggen.

Tyskarna plåga säya: Zugleich getragen/macht die bürde leicht. etc. Sup: lit; Gott; Lyk; Mång; När;

Colloss. 3. v. 22, & seq:

Til hofwa giffs många Händer vthan Hiärta. i. e. Man kyßer offta dhen Hand / man säge giärna wara aff. Dher kysses offta hand/ dher hiertat är långt ifrå. Dheraff haar och Seneca sagt: Fraus sublimi regnat in aulâ. Item: Non intrat unquam regium limen fides, &c. Idem: Dherom lyda och och föllande gambla Vers:

Aula dedit nobis rescripta notata papyro,
Et sine mente sonos, & sine corde manus. &c.

Sup: lit: Giffw; Man; Man säger och:

Colloss. ut superius,

Til hofwa sällies offta Röök vthan Eld. i. e. Dher lofwas mycket vth / som aldrigh håls. Erasmus haar fördhenskul kallat sådan lofwen Fumum vendere. Man läås om en listigh Hoffuchs Thurino/ som offta hade sålt sin Herres gunst / och omsijdor fördhenskul i Röök worden ombracht/ och fått til tröst höra dhe orden: Fumo pereat, qui fumum vendidit. &c. Lamprid: in vitâ Alex: Severi, Erasmus haar och dherföre kalladt sådhant: Thus aulicum. &c. Man plägar och säya:

Colloss. ut superius,

Til hofwa giffs offta smicker för Smör. i. e. Söött Ordh för lijdin sladha. Item:

Smeklering finns wedh alla Hoff. Seneca haar dherföre sagt: In aulis adulandi certamen est. En Scribent haar och Allegoricè dherom sagt: Totum ferè aulicum genus

Placen-

Placentini & Laudenſes; pauci Veronenſes, &c. Och blir fördhenskul sådhant Folck aff Conſtant: Magno kallade: Tineæ & ſorices palatij, &c. Slutes altså medh Tacito, ſom haar sagt: Vetus oraculum eſt, principis aulam mendacij & adulationis gymnaſium eſſe, &c. Sup: lit: Giffw:

Til hofwa/ måſte mycket tholas och lijtet troos. i. e. Wedh Hofwet får man intet troo alt ſom ſägz. Dheraff ſägher man och: Fide, ſed cui vide, &c. Sup: lit: Troo: Syr. 6. v. 6. & Cap. 19. v. 14. & ſeq:

Til hofwa hiälper mehr ett qwintin Lycka/ än ett ſkålpund wett. i. e. Hofflycka kan deelar intet effter förtiänſten. Dherföre haar och en Poët ſådant carperat/ och ſagdt:

Divitiæ regum, non his qui magna merentur
Contingunt, ſed quos aura favoris agit. &c. Lindeb:

Sup: lit: Hoffl: 1. Cor. 9. v. 24.

Til en glupande Wlff/ hörer en bijtande Hund. i. e. På en hård knagg hörer en swår Klubba. etc. Sup: lit: En: Pää: Skarp: Sap. 6. v. 6. 7. 9.

Tinga och intet breeda giör en elack reeda. i. e. Fåfångt längie tinga på kiöpet/ när man intet kan eller wil bethala. Ty elliest ſägher man: Penningen giör kiöpet. Item: Dhen borga wil/ han får intet längie tinga. Syr. 32. v. 3. 4.

Heeter fördhenskul effter gemeene Verſen: Reddit mercatum mox prompta pecunia gratum. Item: Vanum eſt ſine pretio ad nundinas ire. På Swänska ſäger man och wedh lijka meening: Ondt gå på Krogen vtan Mynnt. etc. Sup: lit: Den: Hwad: Ond: Ondt: Pen:

Prov. 29. v. 19. Tiock Hwd achtar intet Loppebeth. i. e. Som man ſade: Bannor bÿta intet til beens. Item: Slå watn på Gåſen. Förſtaendes/ at tredſter achtar inga bannor. etc. Sup: lit: Bann: Slåå: Inf: lit: Treeſt:

Matth. 13. v. 25. Tiſtel wäxer bland Hweete. i. e. Skalkar finnas blandh Dannemän. etc. Sup: lit: Hwar: Ogr: Skalck:

Tiufwen är annadt folck lijk. i. e. Man kan intet ſkillian från ährligit folck: Och altſå intet wäl tagha ſigh för honom til waara. Elliest plägar man och ſäya: När Tiufwen kaſtar hördan/ ſå är han androm lijk. etc. Sup: lit: När:

Rom. 13. v. 12. 13. Joh. 3. v. 20. Matth. 7. v. 15. ad 24. Cap. 24. v. 23. & ſeq: Luc. 17. v. 23. Tiufwen älſkar mörkret. i. e. Dhet är hans födekrook: Han kan glömma ſigh dher vthi. Man ſägher dherföre aff Schrifften: Fur odit lucem. Man plägar och dher wedh ſäya: Nequam petit angulum. Item: Lucem odit, qui malè egit. Och aff Eurip: Furibus nox, ſed veritati lux idonea eſt. &c. Wedh ſådhan meeningh ſägher man och: Swrt öga ſeer intet giärna Soolen. etc. Här vnder blij och förſtåndne falſka läbrare/ ſom ſökia heembliga wråår til at vth-

ſpryda

sprijda dheres wilfarelse; Och blij fördhenskul aff Tyskan kallade: Winkelprediger. För hwilka och Christus sielff trooligen wahrnar sina Lärjungar/ här och dher hoos Ewangelisterna. etc. Sup: lit: Mörkr: Swrt:

Tiufwen tänker hwar man stiäl. i. e. Mißtrogen är giärna sielfwer ond. Dhen ena skalken troor dhen andra illa. Dheraff plägar man och säya: Ondt stiäla dher Bonden är sielfwer tiuff. etc. Tyskarna säya: Vntrew vertrawet niemand. etc. Sup: lit: En: Förd: Ondt:

Tiufwen är altijdh wederbränd. i. e. Hwadh han öfwerkommer/ så lodhar giärna wedh honom. etc. Sup: lit: Han: Hwad: Ondt: Stiäl:

Tiufwen är snart skrämder. i. e. Skyldigh är altijd rädder. Ondt samwet är altijd i fruchtan. etc. Sup: lit: Han: Ondt: Skyld: Ptov. 21. v. 15. Rom. 13. v. 3.

Tiufwen tiänar i Galgan bäst. i. e. Som man wille säya: Bland ährligit folck är han intet tiänligh. Dherom sägher man och vthaff fölliande Vers:

Correptum furacem hominem suspende, prius quàm
Robora putrescant, deficiantq́ cruces. &c. Gland:

Tyskarna säya dherom: Ein Mönich im Closter; Vnd der dieb im Galgen. etc.

Tiufwens wäria/ är stiäla och swäria. i. e. Kommer tiufwen eeden wedh/

Syr.23. v.11. & seq: Jacob.5. v. 12.

så hänger han intet. Dheraff haar och Erasmus kalladt Eedh: Emplastrum debiti. &c. Sup: lit: Eed: Får: Stiål:

Tienst håller wänskap. i. e. Dhen altijdh kan achta på tiänsten/ och wara miuker/ han winner fulle gunst. Dheraff haar och Terentius sagt: Obsequium amicos parit, Officium officio provocatur. Eras: Item: Officijs amicos demeremur. &c. Idem: Och dhet som Cato haar sagt:

Rom.12. v. 10.

Si cupis esse gratus, gratiam servare memento:
Hæc res & jungit, junctos & servat amicos. &c.

Item aff Tacito: Quantò quis obsequio promptior, honoribus & opibus extolletur. Man säger och dherhoos: Beneficij acceptor, obligatur ad antidota. &c. Tyskarna säya: Vol dienen macht freünde. Men dher emoot säger man och: Wolthat wil vergolten sein. Wer mir dienet/ dem diene ich wieder. etc. Heeter altså: **Tiänst om tiänst. etc.** Sup: lit: Ded: Giff: Giffm: Skatt: Inf: lit: Wälg:

Toback/ håls för kack. i. e. Sombligha hålla dhet för en nyttig ting/ när dhet måtteligen blijr nyttiat; Stödiandes sigh wedh en Lat: Vers som dhet så högt æstimerar: Nulla salutifero se comparat herba thobacco. Men aff hwadh fundament/ och om dhet är sundt eller osundt/ och skulle (effter en parts meening) förorsaka Stupida ingenia. &c. Dhet kastar man vnder Medicorum censur. ꝛc.

Thola-

Tolamod öfwerwinner alt. i. e. Vndraga stillar mycket ondt: Men dhet wårer intet i hwars mans Örtegårdh. Heeter altså / som Poëten haar sagt:

Nobile vincendi genus eſt patientia, vincit
Qui patitur, ſi vis vincere, diſce pati. &c. Ovid:

Och aff Curtio: Optimè miſerias ferunt, qvi eas abſcondunt. Levamentum aliquod miſeriarum eſt, non reniti. Eraſ: Item aff en gam: Scribent: Ferre quæ divinitus immittuntur, neceſſariò oportet, quæ ab hoſtibus viriliter. &c. Thucyd: Man plågar och såya: Sal roborat carnes, & animum calamitas. &c. Eraſ: Aff Tyſkan sågher man: Gedult macht leichterung. Gedult iſt im vnglück die beſte artzeney. Item: Rauch dempffet das fewr / vnd gedult das kreütz. Ellieſt sågz aff Tyſkan i gemeen: Nachgeber ſtillet viel hader. etc. Sup: lit: Byd: Den: Gitt: Lågg:

Prov. 14. v. 29. & Cap. 16. v. 32. & Cap. 19. v. 11. & Cap. 25. v. 14. Syr. 2. v. 4. 5. Thren. 3. v. 26. 27. 2. Sam. 16. v. 10. & ſeq:

Thomm Kaar ſlambra måſt. i. e. Som man sadhe: Dhen gieeten ſom måſt bråker / hon molkar minſt. Vaſa inania multum ſtrepunt. Item: Dolia vacua acutius reſonant. Eraſ: Narren haar altiidh måſt aff munnen. Man såger och: Mycket aff munnen / liitet aff Vllen. etc. Aff Tyſkan såger man och: Die ſchlechteſten prahlen am meiſten. etc. Sup: lit: All: Geet: Jw: Myck: Narr:

Pred. 5. v. 2. Syr. 21. v. 27. 28.

Thomm

Hiob. 22. v. 6. **Thomm pung dher annars Penningar liggia vthi.** i. e. Som man sade: En posa medh skuldh/ är snart tömder. Item: Fåfängt skryta aff andras medel. Och heeter fördhenskul: **Dhen som bethalar sin skuldh/ han bättrar sitt Godz. etc.** Sup: lit: Den: En:

Ut superius. **Tommpt Wisthws giör en galen Redeswän.** i. e. Ondt taa til Kättils dher intet är i förråd. etc. Sup: lit: Ondt: Ring: Wedh samma meening säger man och: **Tomm Kiällare/ giör en torran skiänck.** Idem: Dherom sägz och vtht en gammal Vers: Dum nihil eſt intus, malè potat in ordine quintus, &c. Sup: lit: Man:

Pred. 5. v. 2. **Tomm Ar wära högt.** i. e. Owett yfwes alltyd mäst. Deraff säger man och: **Jw större took/ jw mehra roop.** Loquentiæ multum, ſapientiæ parum, haar Saluſtius sagt. etc. Sup: lit: Jw: Myck: Rådd:

Tooker blifr seent klooker. i. e. Narren blifr aldrig wijs. Serò ſapiunt Phryges: Eraſ: Om sådana haar Plato sagt: Ab aſino delapſi. Som man wille säya: Dhe weeta intet hwadh dhe giöra. etc. Sup: lit: För: Narr:

Torr Wedh giör snaran Eeldh. i. e. Gott giöra medh godh reeda. God reedskap giör lätt arbete. Tyskarna säya fördhenskul: Alte Hewſe brennen gern. etc. Sup: lit: God: Gott: Gambl:

Torfwa

Torfwa giffter Torfwa. i. e. Gullet giör galet Gifftermål. Mången taar Trull för Gull. Om Jungfrwn haar Gull och gröna skogar/ så blyr hon fulle gifft/ fast hon wore bådhe halt och krumm. Men plägar sällan afflöpa vthan ånger. Plautus haar dherföre sagt:

Hic cum malâ famâ facilè nubitur,
Dum Dos sit, nullum vitium vitio vertitur. &c.

Sup: lit: Den: Gull: Ondt: Ryk:

Tr.

Traanan loswar för Wilgåsen/ så flyga dhe bådha bortt. i. e. När dhen ena paddan caverar för dhen andra/ så åre dhe lyka wysa. Dheraff säger man och: Padda så godh som Fröö. etc. Sup: lit: En: Padd: Inf: lit: Åhr: Matth. 7. v. 16.

Tredsker gieer intet om bannor. i. e. Som man wille säya: Tiuck Hwd achtar intet Loppebeth. Dhet tredska folket bytta inga bannor på. Vthan dhe säya efter gemeena Ordspråket: Bannor bytta intet til Beens. Item: Lyka hwad Hunden skiäller/ når han bytz intet. etc. Om sådana haar Suidas sagt: Asinus compluitur. Plautus kallar dhet/ Lapidem verbs-rare. &c. Sup: lit: Bann: Prov. 29. v. 19.

Troo håller sämia. i. e. När man röhner trooheet och wprichtigheet aff sin wän/ så blyr wänskapen styrckt. Cicero haar dherföre wäl sagt:

Syr. 22. v. 28. 29. & Cap. 27. v. 18. & seq: sagt: Societas fide colitur. Och aff Senecâ: Sanctissimum humani pectoris bonum est fides. Item: Fides facit fidem. haar Erasmus saot: Plautus gieer och dheröfwer ett gott råoh dher han haar sagt: Fac fidelis sis fideli, cave ne fidem fluxam geras, &c. Aff Tyskan: Freündschafft wirdt durch trew erhalten. etc. Infer: hac lit:

Syr. 6. v. 7. 8. & seq: **Troo intet Trägudhen/ vthan han giör jårtekn.** i. e. Som man wille säya: **Tilt intet på paddan vthan du röhner gott dheraff.** Dheraff säya Tyskarna: Man glaubt nicht ehe/ den die heiligen zeichnen. etc. Infer: hac lit:

Syr. 19. v. 14. & seq: Prov. 14. v. 15. **Troo icke alt som sägz/ dhet liugs stufwor emillan.** i. e. Man får intet wara alt för godtrogen. Ty lögn blyr snart ett Handtwärck. Dherföre haar och en Scribent til waarning sagt: Vigila, & memor sis, ne quid credas, nervi sunt hi prudentiæ. Epichar: Och aff Plauto: Mihi hæc lex est, metuo credere, &c. Sup: lit: Den: Godtr:

Syr. 6. v. 6. **Troo alla wäl/ men digh sielfwan bäst.** i. e. Man måste see sigh wyßligen före. Dhe gambla haa förohenskul på Tyska til waarning sagt: Sehe hinder dich/ sehe für dich/ trew tist mißlich. Dheraff haar och Erasmus sagt: Paucissimis fidem habet prudentia. Item: Nervi & artus sapientiæ sunt, non temerè credere. Cic: Men Seneca haar i sådan materia wäl sagt: Utrumq; in vitio est, nulli credere, & omnibus, &c. En Poët haar och dherom sagt:

Nec nulla credas, nec cunctus credulus esto. Fide

Fide, sed antè vide, cui sit habenda fides, &c. Sup: lit: Den:

Troo ingen wän opröfwad. i. e. Förssök först hans humeur. Ty dhe gambla haa sagt: Man måste ingen troo/ eller inlåta sigh i wänskap medh/ förr än man haar förtärdt medh honom en skäppa Salt. Och heeter fördhenskul: Ne cuivis dexteram porrige, Eras: Nemini fidas, nisi cum quo prius modium salis absumseris, Cic: Item: Paucos amicos rebus adversis probes, Pittac: Tyskarna säya och: Glaub nicht ohne prob, &c, Fab: de Præcepto ursi. Syr. 6. v. 7. & seq:

Trogen wän kan snart fås och mistas. i. e. Som man sade: Hålt dhen i åhra som du röhner wänskap aff. Ty dhet är något rart/ at finna en tryggan wän. Dheraff haar och en Scribent mycket wäl sagdt: Felix quisqvis nactus est generosum amicum. Apollonius en wijs man/ är worden aff dhe Babylonierss Konung tilspord/ huru han medh säkerheet bäst skulle kunna föra sitt Regimente; Och gifwet til swar: Si multos honoraveris, paucis verò credideris, &c. Philo: En annan haar dherom sagt: Amorem quidem incedere inermem, dormire autem loricatum. Dheraff haar och Erasmus in Apopht: sagt: Nullum regni præsidium firmius, quam civium benevolentia, &c. Som man wille säya: När en Herre blijr aff dhe sine ålskad/ så sofwer han alltydh trygger. etc. Syr. 6. v. 14. & seq: Cap. 27. v. 20. & seq:

Troo gieer Bröd/ otroo giör Ödöd. i. e. Dhen som medh trooheet omgår/ han får och god löhn; om icke aff Menniskior/ så löhner honom Gudh. Men otroo får omsijdor blygd och Sap. 3. v. 15.

och neesa. Dherom säger man vthi en Vers: Stat fidei merces, perfidiæq; nefas, &c. Aff Tyskan sägz och: Getrewer dienst belohnet Gott, etc.

Trooheet finns snaraſt i Hundehwset. i. e. Man finner offta en trognare Hund än Menniſkia. Dherföre haar och en Poët sagt:

Nota fides canis eſt, dominum comitatur euntem:
Expellit fures, remq; laremq; tegit. &c. Gland:

Infer: hac lit:

Trooheet är Landzſtychtigh. i. e. Hon blir ingenſtädes lijden. Dheraff haar och en Scribent sagt: Nuſquam tuta fides. Varr: Dhet samma haar och Poëten weladt meena/ som sägher: Candor in hoc ævo res intermortua penè eſt. Ovid: Seneca haar och sagt: In tot populis, vix una fides. Item aff Terentio: O Jupiter, ubinam eſt fides? Och aff en Poët:

Jerem. 9. v. 4. Mich. 7. v. 5. 6.

Pauperis in menſâ, quàm rara eſt eſca ferina;
Tàm rara in toto nunc viget orbe fides. &c. Lindeb:

Dhet samma meenas och vthi Tyska Rijmen:

Trew iſt ein ſelſamer gaſt/
Der ſie findt/ er halt ſie faſt. etc.

Troogen wän är ett liggiande Fää. i. e. Tryggia wänner äre en stoor ryckedom. En Scribent skal dherföre hafwa sagt: Precare aliquid habere, & ſi habeas, habebis amicos. Item: Nulla poſſeſſio amico pretioſior. &c.

Syr. 6. v. 14. 15.

Syrach

Syrach haar fördhenskul sagt: At dhen som haar en trogen wän/ han haar en mächtigh skatt. etc. Inf: lit: Wän:

Trogen tiähnare är Gull wärd. i. e. Han är intet til at mista. Tyskarna plägha fördhenskul säya: Was man einem getrewen diener gibt/ das ist alles zu wenig. Dherföre måste man och medh Höfwedzmannen/ låta sigh wärda om en godh tiänare. etc. Man säger och wedh dhen meeningen: Matth. 8. v. 6. 7. & seq: Syr. 7. v. 22. 23. & Cap. 33. v. 31. 32.

Trogen tiähnare är en skatt i Hwset. i. e. Han är sin Herre hull/ han håller hans godz til rådha och främiar hans wälfärdh; Giör dhermedh offta aff ringa håfwor/ sin Herre en stoor skatt. Dheraff man och säger om sådana tiähnare: Is satis est spectatus servus, cui dominus curæ est. Item aff en Poët: Syr. ut supper:

Morigerum quicunq; tenet, fidumq;
ministrum,
Hic se thesaurum norit habere
domi. &c. Gland:

Tyskarna säya och: Der ist ein getrewer knecht/ der für seinem Herren sorget. etc. Super: hac lit:

Trollen boo och i heligom hwsom. i. e. Dhet skeenheliga folket haar offta skalken baak örat. Heeter altså: **Frommer i ögon/ haar Etter i Hiärtat.** Om sådhana plägar man och säya: **Han är intet all dher han synes.** etc. Sup: lit: Han: Psal. 55. v. 22. Matth. 2. v. 8. Prov. 20. v. 6. & Cap. 26. v. 25.

Trotter Oxe trampar tungt. i. e. Dhen längie löper medh / hän blir omsijdor trott

Psal. 90. v. 10. och tungfotad. Erasmus haar sagt: Bos lassus, fortius figit pedem. Tyskarna säya: Alte Ochsen treten hardt. etc. Sup: lit: Aldr: Den: Kruk: Lyt: Lång: Mång: Rask:

Syr. 25. v. 22. & seq: **Try ting giör wee i Bondans Hws/ Ond Kohna/ Röök och Wäggelws.** i. e. Aff sådana 3. onda är dhet första wärst. Dhe andra kunna genom medel affhielpas: Men emoot dhet första finns ett tiänligit remedium infördt Suprà vnder lit: Den: Om dhen som får ondt om Sundagen. etc. Dyt Läsaren (serdeles dhen som plågan tränger) blyr remittered. Item: Sup: lit: Ond: Röök:

Syr. 25. v. 31. 32. **Try ting måste bultas til gagn.** i. e. Ladulagan när man trysker: Stockfisken förr än han kokas: Ond Kohna för otyvigt munbrwk. etc. Sup: lit: Ond:

Syr. ut super: **Try ting bär märkie för odygd.** i. e. Soon medh Ook: En Tiur medh blinda: Och en ond Qwinna medh blått Öga. Som man wille säya: Dhe 2. för owaanan; Och dhet tredie för ondskan. etc. Dheraff plågar man och säya: **Den som bär swärdet i munmen/ får offta hugg på balian.** etc. Sup: lit: Mång: Ond: & super: hac lit:

Try ting giöra intet gott vthan aga. i. e. Walnöteträd/ Som bäst tryffz och bär effter slaag och kastande. Åsnan för sin tredska skul/ måste haa piskan. Ond Kohna måste och haa hugg på ryggen / elliest giör hon intet gott. Dhervppå lyda och dhe gambla Verserna:

Nux, asinus, mulier, similes sunt lege ligati:

Hac

Hæc tria nil recte faciunt, si verbera desint. Prov. 19. v. 29. & Cap. 26. v. 3.

Item:

Ceditur indignè conjunx sine crimine: Contrà
Corrigitur nullis improba verberibus. &c. Gland:

Dheraff synes och Erasmus hafwa sagt: Ignis, mare, mulier, tria mala, &c. Fab: de Muliere & nuce. Sup: lit: Den: Narr: Når: Pås:

Trång låhrer tiggia. i. e. Som man sade: Nödh haar ingen Laag vthan ond. Nöden är hård at pågå. etc. Sup: lit: Arm: Den: Nödh:

Trädh flyter til dhes dhet sunker. i. e. Krukan går så länge til bruns/ hon får en gångh en knäck. Item: Aldrig är dagen så lång/ dhet kommer jw qwäller en gångh. etc. Sup: lit: Aldr: Den: Krwk: Trott: Psal. 90. v. 10.

Trädt blir fulle stäckt för: än dhet wäxer i skyn. i. e. Dhen som alt för mycket sträfwar effter åhra och högheet/ han får snarast ett nederfall. Deraff man och säger: Höga trä blåsa snarast omkull. etc. Tyskarna säya och: Gott leßt nichts vber Ziel wachsen. Psal. 82. v. 7. 8. Syr. 11. v. 4. & seq:

Item: Hoch gestiegen / schwer gefallen. etc. Fab. de Abiete & dumeto. Sup: lit: Bår: Hög: Man: Mång:

Tråät år aldrigh så gott at icke matken äther Äpplet. i. e. Moderen år aldrig så dygdig / at hon icke kan födha en waanartig dotter. etc. Sup: lit: From:

Tråät huggs intet aff / fast matken kommer i Äpplet. i. e. **Man kastar intet bortt en godh Häst för ett ringa lythe.** Man säger dherföre. **Alla wore på ett bythe.** etc. Sup: lit: Alf: Feel: God: Ing:

Trädh faller intet i första hugg. i. e. När man accorderar om något köp eller elliest / så brukas dhetta såsom til persvasion vtht tinganде. Tyskarna säya dhet och: Es felt kein baum vom ersten streich. Item:

Marc. 7. v. 28.
Luc. 18. v. 5.

Är winden knapp / så lägg på lowen. etc. Sup: lit: Flyt: Infer: hac lit: Inf: lit: Åhr:

Trädh bår inga Äpple åth sigh sielff. Som man wedh lyka förståndh wille säya:

Syr. II. v. 14.

Fåret haar minsta gagn aff Ullen. Dherföre haar och Poëten sagt: Si vos non vobis, vellera fertis oves, &c. Virg: Sup: lit: Fåår: Ox:

Matth. 15. v. 28.
Luc. II. v. 8.

Trägen winner. i. e. Som man sadhe: **Idken winner / och icke sticken.** Dhen något gott wil få / ham måste wara trägen och tholig; Och föllia Poëtens rådh som haar sagdt; Semper tibi pendeat hamus, Ovid:

Och

Och aff Erasmo: Ubiq; venare tuum commodum, &c. Tyskarna säya: Alzeit angel/ so hastu kein mangel. Vthaffen gemeen Vers plägar man och säya: Pulsa gemit crebris succumbens ictibus arbor, &c. Sup: lit: Jag: Ing: Laat:

Trägen giäst/ giör trögan wärd. i. e. När man kommer för offta til sin wän/ så seer man stundom så giärna ens rum/ som trång. etc. Sup: lit: Man: Snylt:

Trängd Fiende sächtar skarpt. i. e. När en desperat Armee/ seer sigh ingen vthflycht/ vthan Döden för ögonen/ gryper hon offta medh så mycket större ifwer til wärns/ än elliest. I. Cor. 9. v. 24.

Och då giörs offta aff nöden en dygd. Och heeter som aff Tyskan sägs: Fris vogel oder sterb. Och som Vegetius dherom haar sagt: Sumit arma formido, &c. Sup: lit: Aff: Last: Mood: Nöd: Inf: lit: Wåg:

Trängder bryter hol. i. e. Nödh bryter Järn och Ståål. Item: **Den som tränger/ han stiäl til han hänger. etc.** Sup: lit: Arm: Den: Nöd:

Träta om Geetevållen. i. e. Onödigt kiff. De lanâ caprinâ, Eras: De asini umbra rixari, Idem: Plutarchus haar kalladt sådan träta: De fumi umbrâ disceptare, &c. Förstås om dhem som mycket äre benägne til oros och säfängia trätor. Man sägher fördhenskul: Prov. 20. v. 3.

Trätekiär får snart orsaak. Tyskarna kalla dhet: Vmb des Keisers bardt zancken. etc. Infer: hac lit:

Prov. 19. v. 13. & Cap. 21. v. 9. & Cap. 27. v. 15. **Trätande Qwinna är Mansens leeda.** i. e. Hon giör mannen ledze wedh sitt vmgiängie. Om sådan ächtenskaps oroo/ haar en wijs man sagt: Habeo uxorem multò me crassiorem; Et tn. cum benè inter nos convenit, lectica nos capit; quum malè, ne tota quidem domus. &c. Sup: lit: Mång:

Prov. 18. v. 8. Syr. 28. v. 10. & seq: **Träta och kiff/ giör stackot Lyff.** i. e. Wreede och bitterheet förkortta liffztijden. Dherföre haar bådhe Salomon och Syrach flytigt dher ifrå affrådt. etc.

Träta och skull/ kastar mången omkull. i. e. Dhen som råkar i giäld/ och haar lust til Rättegång/ han får omsijdor armod til löhna. Dheraff haar och Plinius sagdt: Æris alieni & litis comes est miseria. Cicero haar fördhenskul wijslligen och wäl dherföre wahrnadt/ och sagt: Fuge litem. &c. Aff Tyskan pläghar man och säya: Schuld vnd zanck/ macht mühe vnd stanck. etc Sup: lit: Borg: Myck:

Prov. 18. v. 1. & Cap. 20. v. 3. Syr. 28. v. 13. 14. **Trätekiär sinner snart orsak.** i. e. Dhen som haar lust til at deela (i. e. träta) han får fulle tilfälle; Skulle dhet och brytas aff en Gärdzgård/ som man plägar säya. Och heeter då som en Scribent haar sagt: Lis litem serit. &c. Phocyl: Item aff Erasmo: Occasione duntaxat opus est improbitati & nequitiæ. Poeten haar wed samma meening sagt:

Odimus accipitrem, quia vivit semper in armis;
Et pavidum solitos in pecus ire lupos. &c. Ovid:

Man

Man säger och: Dhen som wil hängia en Hund/ han finner sulle reep. Och aff Tyskan: Man bricht offt ein vrsach vom bawm. Item: Es mach eine kleine vrsach sein/ worumb der Wolff ein Schaff frißt. etc. Och är fördhenskul medh sådhant folck (som man ellies plägar säya) Bättre åta än träta. etc. Sup: lit: Den: Inf: lit: Ulffw: & super: hac lit:

Trög giärning/ giör tunn nährings. i. e. Som man wille säya: Giärnings waal/ giör nährings qwal. Dhen nödigt arbetar/ han äther och smala berhar. etc. Sup: lit: Den: Giärn: — Prov. 19. v. 15. 2. Thessal. 3. v. 10.

Tröger Hund giör elack jagt. i. e. Tredsker dräng giör sältan gagn. etc. Sup: lit: Den: Ondt: Tu. — Prov. 29. v. 19.

Tuchtan giör förstånd. i. e. Agan giör snälla Barn/ när han skeer med moderation. Dheraff haa och dhe gambla sagt: Disciplina non exscindit vitia, sed abscondit, &c. Sup: lit: Aag: Rijs: — Ephes. 6. v. 4. Syr. 4. v. 34. Prov. 22. v. 15.

Tucht och lähra/ gieer Brödh och ähra. i. e. Som man wille säya: Tucht och goda seeder/ sättia mängen til ähra och heeder. Erasmus haar dheraff weladt säya: Boni mores prævalent divitijs. Här medh haar och Poëten instämdt som sägher: Artibus ingenuis quæsita est gloria multis. &c. Ovid: Wed samma meening haar och Plautus sagt: Si incolæ benè morati, pulchrè munitum oppidum arbitror, &c. Tyskarna säya: — Prov. 13. v. 18.

Wie

Wie die zucht/ so die frucht. etc. Sup: lit: Acht: Den: Fråg: Låhr: Konst:

Prov. 29. v. 15. 17. **Tuchtan är swår at pågå.** i. e. Dhet wil ingen giärna wara vnder agan. Corretio molesta. haar Erasmus sagt. Och Poëten: Juvenis rectoribus asper. &c. Horat: Tysken sägher: Wer wil sich straffen laßen? etc. Sup: lit: Ag: Stälffzw: Inf: lit: Ungd:

Tungan leeker på Tandesåår. i. e. Som man wille säya: **Han wäcker altijdh waaken som torstig är. Soon drömmer om draaff.** Item: **Frijare snacka om älskog.** Poëten haar fördhenskul sagt: Amantes ipsi sibi somnia fingunt, &c. Ovid: Sup: lit: Der: Frij: Han: Hwar: Soon:

Tungan är både ond och godh. i. e. Hon kan komma både ondt och gott åstadh. Man plägar fördenskul kalla Tungan (när hon blijr blandh andra rätter spijsad) den bästa och wärsta maaten. Om ostyriga Tungor/ haar fördhenskul Erasmus sagt: Lingva non habet frenum, &c. En Poët säger och mycket wäl dherom:

Syr. 28. v. 14. Prov. 18. v. 21. Jacob. 3. v. 8. 9. & seq:

Et necis & vitæ, in lingvâ sed & ipsa potestas:

Res bona lingva bona est, res mala lingva mala. &c. Lindeb:

Dheraff säya och Tyskarna: Die zunge ist das liebs hengker vnd artzt. i. e. Hon kan både frälsa och fördärfwa sin man. etc. Sup: lit: Munn:

Tun-

Tungan fördärfwar mycken gunst. i. e. En sqwaldrande Tunga giör sigh snart förachteligh. etc. Dherföre haar och Syrach önskadt/ at han kunde sättia ett lååss för sin mun. etc. Sup: lit: Ord: Tygh: Munn: Syr. 22. v. 33. & Cap. 28. v. 16. & seq: Item: v. 28. & seq:

Tung Steen är ond at kasta långt bort. i. e. Som man sadhe: **Kiärt Barn giör sorgen swår.** Dhet är beswärligit at öfwergifwa dhet som kiärt är. etc. Sup: lit: Barn: Kiärt: Prov. 24. v. 8. Syr. 14. v. 5. & seq:

Tunnekanna är wåneskiänck. i. e. När grannar wäl förlykas / så plägha dhe sända hwar annan tunnekanna aff hwar bryggning/ såsom ett proff aff Ölet / och tekn til en godh wänskap. etc. Sup: lit: Gåffw: Prov. 11. v. 24. 25. Luc. 6. v. 38.

Tw olyka diwr/ en Älg och en Biwr. i. e. När man wil giöra åthskilnad emillan 2. personer aff olyka qualiteter/ så brukas dhetta; som man wille säya: Dhet äre 2. så olyka mån/ som Älgen och Biwren. Och kommer fast öfwer ens medh dhet man plägher säya: **Katt i Biörneläger.** Och dhet man på Tyska säger: Er kan ihm kaum das waßer reichen. etc. Sup: lit: Lägg:

Tw.

Twungen kärleek och färgad skönheet / warar intet längie i. e. Som man wille säya: **Trugad Hund giör elack jagt:** Och Sminck sitter intet länge fast. Kärleken wil wara frywillig och otwungen; Och fägring haar intet beständh. Dheraff haar och Plautus sagt: Hostis est uxor invita, quæ ad virum nuptũ datur. Item: Violentia non Jacob. 2. v. 8.

tangit amorem, haar Plato sagt: Och aff Poëten: Quodlibet hoc dulce est, quod cogitur altera mors est, &c. Virg: Sup: lit: Den: Frus: Fägr: Kärl: Inf: lit: Wåål:

Rom. 14. v. 1. & seq: 1. Cor. 10. v. 25. & seq: Judic. 11. v. 30. 31.

Twungen Eedh/ är Gudh leedh. i. e. Samwetet wil intet wara twunget. En gammal Lährare skal dherföre hafwa sagt: Tria Deus sibi reservata voluit: Aliquid ex nihilo facere; Scire futura; Et conscientijs dominari, &c. Item: Juramenta non debent esse vincula iniquitatis. Ty **Man lofwar stundom i nödh/ dhet man icke kan hålla för sin dödh.** Och aff en annan Scribent: In malis promissis rescinde fidem, in turpi voto muta decretum: Turpis n. promissio est, quæ scelere adimpletur, &c. Idorus. Fab: de Corvo & ove. Sup: lit: Argt: Eed: Mång:

Rom. 12. v. 3. 15.

Twungen åhra/ är ingen åhra. i. e. Som man sade: **Trugad heeder minskar respecten.** Stålfftagen åhra warar intet länge/ och föder idel föracht. etc. Sup: lit: Stålff:

Esai. 28. v. 19. Rom. 13. v. 3. 4.

Twungen from bryter snart om. i. e. Dhen som allenast aff rädzla för straffet/ är from/ han blijr intet länge dher wed. Derföre haar och Poëten sagt: Oderunt peccare mali, formidine pœnæ. Horat: Och går då som man plägar säya: **När straffet är bortta/ blijr skalken qwarz. etc.** Sup: lit: Straff:

Twå hårda stenar mala sållan gott miöl. i. e. Som man wille säya: **Wränger och wranter qwäda sållan ett.** Och förstås icke

icke allenast om eenwijst folk i gemeen; Vthan lämpas i synnerheet til arga ächta folck/ som illa förlijkas/ dherföre/ at dhen ena intet wil gifwa dhen andra effter. Och heeter då som Erasmus haar sagt: Æmulatio est contentionum comes, &c. Aff Tyskan sägs och: Zwey harte stein/ mahlen selten klein. Item: Prov. 15. v. 1.

Hårt moot hårt/ giör wärcket swårt. etc. Sup: lit: Hårdt: Ond:

Twåå Hund/ och kiämme Hund/ så blijr ändå Hund som förr war Hund. i. e. Prov. 22. v. 6.

Som man ellies plägar säya: **Föra Swijn til Rijn/ så blijret ändå Swijn.** En sådan blijr fördhenskul i Scholan kallad: Johannes in eodem, &c. Sup: lit: Art: Föör: Matth. 7. v. 16.

Twå narrar tiäna intet wäl i ett Hws. i. e. Narrar æmulera giärna om dårskapen/ dherföre kunna dhe illa förlijkas. Dheraff haar och Erasmus sagt: Figulus figulum odit. Man plägar och säya: Amans non patitur corrivalem. Idem: Som man ellies wille säya: Twå frijare see intet giärna hwar andra hoos Brwden. Item: Matth. 10. v. 12.

En tiggiare förtryter at dhen andra står för Dören. etc. Sup: lit: Affw: En: & Infer: hac lit:

Twå stoora rijkias intet wäl på en wäg. i. e. En högdragande kyder intet giärna sin lijke. Dhe wele giärna båda sitta främst. Mons cum monte non miscetur, haar Erasmus sagt: Item: Duo Christophori non pinguntur in uno pariete, &c. Super: hac lit: Prov. 13. v. 10.

Twå kunna altijd meer än en. i. e. Som man ellies plägher säya: **Een moot en/**

och

och twå moot Raggen. Erasmus haar och fördhenskul sagt: Ne Hercules quidem adversus duos, &c. Sup: lit: En:

Syr. 20. v. 4. 5. Habac. 1. v. 3. 4. **Twång/ giör Lagen wrång.** i. e. När man begynner på executionen/ så wändes baak fram på rättwijsan. etc. Sup: lit: Lagh:

Habac. ut superius. Syr. ut prox: super: **Twång/ är ett starckt dragpläster.** i. e. Dhet föker stundom nederst i Gulltaskan/ när intet hielper ney. Heeter fördhenskul som Tysken sägher: Mus ist ein bös kraut. Men dher emoot är **bäst at lydha/ dhet man intet kan wrydha.** Dherpå lyder och gambla Versen: Ferre decet patienter onus, quod ferre necesse est. Item som Seneca haar sagt: Optimum est pati, quod emendari non potest. &c. Sup: lit: Bäst: Den: Lag: Man: Når: Nöd:

Syr. 36. v. 26. 27. **Twå Foglar byggia Boo/ en lefwer i oroo.** i. e. **Ensampt är altijdh ledesampt.** Dherföre säger och Schrifften: Væ soli, &c. Sup: lit: Den: Ens: Ofr: Inf: lit: Älst:

Twå måltijder slåss intet. i. e. Twå gånger åthet på raadh/ förlijkas fulle i Magan. Poëten sägher fördhenskul: Nunquam cœna duplex, nunquam duo prandia pugnant, &c. Gland: Wedh sådhan meening plägar man och skämptzwijs säya: **Kyrkian är aldrig så full/ at Prästen icke haar sitt rum.** Och aff Tyskan: Zwe mahlzeiten schlagen sich nicht. etc. Sup: lit: Ded: Kyrk:

Twång

Twångh/ giör fattig man bångh. i. e. Dhen fattige måste altijd wara vnder Ooket. etc. Sup: lit: Den: Fatt: & Super: hac lit: Luc. II. v. 22.

Twå kunna liuga dhen tredie i Galgan. i. e. Dhet är ondt at komma för en hufwudh liugare / och 2. falska witne. etc. Prov. 19. v. 9. Syr. 20. v. 26. & seq:

Twådrächt giör oroo. i. e. Dher inbördes oenigheet inrijter i en Stadh eller Land/ dher får ingen lefwa i roo. Heeter fördhenskul som Christus haar sielff sagt: Omne regnum in se divisum, desolabitur. Herom skal och Cæsar wål hafwa sagt: Quid viro bono & quieto, & bono civi magis convenit, quàm abesse à civilibus controversijs? &c. Sup: lit: Endr: Oppr: 1. Cor. 12. v. 15. & seq: Matth. 12. v. 25. Luc. 11. v. 17. Syr. 7. v. 7. & seq: Prov. 24. v. 21. 23.

Twåkluswet måål/ är bättre än trytende. i. e. Som man wille säya: Bättre halfft Brödh/ än alt mista. Item: Bättre något än intet. Partem habere melius est, quam toto privari, &c. Sup: lit: Bättr:

Twåtaligh man giffs intet witzord. i. e. Dhen som i wittnesmåål varierar sitt taal/ han blijr intet trodder. En wijs man haar dherföre sagt: Quem bilingvem nosti, amicum hunc ne tibi adsciscito, &c. Tingm: B. 23. Cap. Sup: lit: Först:

Ty.

Tyster man kan mycket troos. i. e. Man præsumerar altijdh at en from och stilla man mehr skal kunna förtroos/ än dhen som altijd är Syr. 19. v. 6. & seq: Cap. 23. v. 7. 8.

är wijdöpen i munnen. Curtius haar fördhenskul sagdt: Res magnæ non possunt abeo sustineri, cui tacere grave est, &c. Sup: lit: Tygh:

Tyster Hundh är intet troendes. i. e. För dhet stilla och tystlåtiga folcket måste man taga sigh til wara. Ty lijka som en liumster Hundh snarast bijtz / när han intet skiäller; Altså skadar och dhet småfalska folket när dhe minst taala. etc. Sup: lit Hund:

Syr. 20. v. 32. 33. Matth. 5. v. 15.

Tyst Harpa gläder minst. i. e. Man Håller intet aff dhet speel som intet klingar. Dheraff haar och en Sribent sagdt: Occultæ musicæ nullus est respectus. Gell: Man säger och på samma meening: Stålfflård är ingo wård. Item: Lärdom vthan brwk/ är Eld vthan wärme. etc. Sup: lit: Lärd: Man: Stålffl:

Syr. 32. v. 7. 8.

Tyst Laag giör ringa lust. i. e. Som man sadhe: Tyga i Giästebudh/ är minsta glädien. etc. Sup: lit: Tyg:

Syr. 26. v. 17. & seq:

Tystlåtigh Qwinna är Guld wärd. i. e. Hon är sinom man en stoor rykedom. Han haar åhra aff hennes vmgänge. etc.

Tå.

Tänkia på ändan/ wärier dhet onda. i. e. Man måste så lefwa / som man i dagh skulle dööe. Och heeter som gambla Versen lyder: Omnem crede diem tibi diluxisse supremum. Och aff Horatio: Vive memor, quàm sis brevis ævi. Spectare vitæ jubeo cunctos terminum, haar Auson: sagt: Item: Vive memor mortis, memor ut sis vive salutis, Idem Auf: Heeter altså: Quidquid agis, prudenter agas, & respice finem, &c. En wijs man är en gång worden tilfrågad/ hwem bland menniskiorna bäst kunde dööe? Och gifwet til swar: Qui

Syr. 7. v. 40. & Cap. 18. v. 24.

semper

semper postremum vitæ diem sibi instare proposuerit, &c. Maxim:

Tänkte tiufwen på Galgan/ så stule han aldrig. i. e. Den som påminner sig straffet/ så syndar han intet så lätt. Ty man plägar säya: **Straffet skräm̃er skalken.** Deraff säger man och: Metus pœnæ, est meta nocendi. Och aff Poëten: Oderunt peccare mali formidine pœnæ. &c. Horat: Tyskarna säya: Gedächte der dieb außhencken/ so liese er sein stehlen. etc. Sup: lit: Straff: Esai. 28. v. 19. Rom. 13. v. 3. 4. Syr. 7. v. 1. & seq:

Törne blir älskat för Roserna. i. e. En ond Moor blir offta affhållen för en wacker dotter skul. Man plägar och fördhenskul säya: **Mången smeker amman för Barnet skul. etc.** Aff Tyskan säger man: Das man der Dornen acht/ das haben die Rosen gemacht. etc. Sup: lit: Mång:

Vl.

Ulfwen byter och räknade Fåår. i. e. Som man sade: **Tiufwen achtar intet waal:** Han taar dhet han finner. Märkte och omärkte Fåår äre Ulfwen lijka kiära. Tiufwen kallar alt vade mecum, &c. Poëten haar och wed samma meening sagt: Lupus non curat numerum. Virg: Tysken säger och: Der Wolff frißt auch ein gezehltes Schaff. etc. Sup: lit: Han: Hitt: Hwad: Ondt: Tiuff:

Ulfwen får snart orsak medh Lambet/ fast dhet än drucke nederst i bäcken. i. e. Den illa wil han får snart en swepesaak. Prov. 20. v. 3.

Dheraff säger man och: **Trätekiär får snart orsaak.** Item: **Dhen som wil**

hänga

hängia en Hund / han finner fulle reep. etc. Fab: de lupo & agno. Sup: lit: Den: Trät:

Prov. 1. v. 17. Vlfwen bijter intet dher han boor. i. e. Falsker går intet brystgiänges. Han går räfwekrokar långt omkring / at ingen kan märkia hans list. Och heeter som sägz i gemeene Versen: Astu subtili lupus insidiatur Ovili. &c. Sup: lit: Fåf: List:

Matth. 7. v. 6. Vlfwen byter fulle håår / men aldrig sinne. i. e. Paddan går intet frå sin art. Fast man låse Vlfwen aldrigh så mång Pater noster före / så roopar han ändå Lamb. Erasmus haar sördhenskul sagt: Lupus pilum mutat, non animum. &c. Sup: lit: Ant: Lamb:

Miche. 7. v. 6. Matth. 10. v. 21. Vlfwen är stundom Hundalijk. i. e. Som man plågar säya: Frände är Frände wärst. Homo homini lupus. &c. Eras: Sup: lit: Fränd:

Psal. 55. v. 22. Matth. 2. v. 8. Vlfwehiärta finns offta vnder Fårepältzen. i. e. Som man elliest sågher: Trollen boo och i heligh Hws. Om sådana plågar man säya: Han är intet all dher han synes. Item: Stilla folcket kan och döllia skalken. Dhervppå lyder och gemeena Versen: Pelle sub agninâ, latitat mens sæpè lupina. &c. Fab: de Lupo pelle ovinâ induto. Sup: lit: Han: Still: Sööt: Troll:

Vlfwar

Ulfwar bytas intet/ vthan om maaten. i. e. Når Hoen är thomm/ så bytas Grytserna. Item: Twå Hundar förlykas intet om ett Been. etc. Sup: lit: Affw: En: Når: Twåå: Matth. 26. v. 12.

Ulfwen achtar intet Frydbreff. i. e. Han skiöter intet om Salvaguardie. Paddan skrämmes intet medh förbudh. etc. Sup: lit: Han: & super: hac lit: Prov. 29. v. 19.

Vm.

Vmgiänge låhrer kiänna folcket. i. e. Dhen elliest intet kiännes til sitt humeur/ han blyr snart kiänder aff vmgänget: Ahntingen til heeder eller wahnähra. Man säger dherföre vtht en gammal Vers: Noscitur ex socio, qui non cognoscitur ex se, &c. Sup: lit: Bland: Den: Syr. 6. v. 36.

Vn.

Vnger låhrer/ gammal trög. i. e. Dhet man intet haar lärdt i vngdoms ähren/ faller något swårt at låhra på gambla dagar. Deraff säger man och: **Vndt låhra gammal Hund kuhra.** En Scribent haar och dherom sagt: Quod in juventute non discitur, in maturâ ætate nescitur. Cassiod: En Poët haar och dhet samma meent/ som säger: Prov. 13. v. 24.

Littus aras, sterili committis semina terræ;
Qui vis indocilem multa docere senem, &c. Gland:

Aff Tyskan plägar man och säya: Alte Hünde feind bös bendig zu machen. Item: Was hen-

selein nicht hatt gelernet/ das lernet auch hans nicht. etc. Sup: lit: Ondt: & Infer: hac lit:

Vnga skal man lähra/ dhe gambla skal man ähra. i. e. Ålderdomen bör sin billiga heeder. Dheraff säger man och i en gammal Vers: Cedere majori, non est pudor inferiori, &c. Vthi Rom: Rådet skal (som Plinius refererar) wara observerat/ at dhe vnge hafwa waret dhe gamblas auscultanter / dher han haar sagt: Juniores, prius consilij publici spectatores, quàm consortes fuerunt, &c. Sup: lit: Gamm: Inf: lit: Ödm:

Levit. 19. v. 32.
Rom. 13. v. 7.

Vngdoms mödha är ålderdoms lust. i. e. Dhet man vthi Studier eller annat wärck haar i vngdomen arbetadt/ dhet är på ålderen en hugnad. Cicero haar fördhenskul sagt: Laboriosa juventutis studia, jucunda sunt senectutis otia. Olim meminisse juvabit. haar Poëten sagt: Och aff Euripide: Svavis est laborum præteritorum memoria. &c. Aff Tyskan sägher man: Die sawre arbeit in der jugend/ bringt frewd vnd lust im alter. etc. Sup: lit: Ondt: & Infer: hac lit:

Vngdoms planta är ålderdoms frucht. i. e. Dhen något wärfwar i vngdomen/ han finner dhet för sigh på ålderen. Item: Dhen något lährer i vnga ähren/ han får gagn dheraff på gambla dagar. En gammal Philosophus Isocrates/ skal en gång hafwa råkadt en vngh person mycket flijtigh och arbetsam/ och dherföre sagt til honom: Optimum condis senectuti obsonium, &c. Deraff säya och Tyskarna: In der jugend faul/ leidet im alter noht. etc. Sup: lit: Den: Laat: & super: hac lit:

Syr. 25. v. 5.
Prov. 6. v. 6. & seq:

Vngdomen wil haa sitt sielffzwäld. i. e. Vngdomen lyder intet giärna någon correction. Dheraff haar och Poëten sagt: Juve-

nis monitoribus asper, &c. Horat: Pessimus quisq; asperrimè rectorem patitur. Saluſt: Nulla dulcis eſt infantiæ diſciplina. Prudent; Juvenile vitium eſt, impetum ætatis non poſſe regere. Sen: Adoleſcentia ad vitia prona eſt. Quintil: Item: Temeritas, eſt florentis ætatis, &c. Cic: Dherföre haar och Tacitus rådt / at man icke alt för mycket ſkal lyta på dhe vngas actioner / dher han haar ſagt: Mobilis adoleſcentium animos præmaturis honoribus, ad ſuperbiam non extollendos; Cùm n. ad gubernacula reip: temerarij & audaces accedunt, maxima & miſerrima fiunt naufragia. &c. Sup: lit: Stälffzw: Tucht: Prov. 29. v. 15. 17. Syr. 7. v. 25.

Vngdomen och wyßdomen föllias intet alltyd. i. e. Wett går sällan för åhren. Dheraff haar och Terentius ſagt: Ætate ſapimus. Adoleſcentia eſt lubrica. Haar Cicero ſagt: Och aff Poëten; Seris venit uſus ab annis, &c. Ovid: Tyſkarna ſäya: Erfahren kompt mitt den jahren. Item; Junge hüner verderben viel eyer. etc. Sup: lit: El: Inf: lit: Wyſd: Ald: Prov. 1. v. 10.

Vngdomen är ſnart förförd. i. e. Vngdoms åhren hugſa ſigh intet. Man ſäger fördhenſkul: **Ondt ſälſkap är vngdoms fördärff.** Eraſmus haar och dherföre ſagt: Melles & ætate fluxi, dolis haud difficulter capiuntur. Och aff en annan Scribent: Juvenis malitioſus, præcox eſt malitia. Metrodor: Item; Facilè juvenum animi ad luxum dilabuntur, ꝛc. Herodian: Deraff råder och Salomon flyttigt vngdomẽ at fly ondt ſälſkap. ꝛc. Sup: l: Ett: Ondt: Prov. 'ut ſuperius.

Vnga Hundar haa ſkarpa tänder. i. e. Vnga och klåcka Karar dhe byta frå ſigh: Dhe låta intet klå ſig vnder näſan. ꝛc. Tyſkarna ſäya: Jungen ſtiren wachſen hörner. ꝛc. Sup; lit: Aff:

Vngt Blodh haar hämpndemood. i. e. Vngdomen inclinerar mycket til hämpnd. Derföre haar och Cicero sagt: Puerilis ætas vindictam iracundiæ habet pro maximo fructu. Hwaraff kommer; At mången hämpnas så sin harm / at han blijr både vsel och arm. Elliest pläghar man säya at: Hämpnas är Qwinnesoot. Som och offta sannas på en part Qwinnespersoner/som icke kunna moderera dheres ijfwer; Vthan måste hämpnas på dheres owänner: Kunna dhe dhet icke åstadkomma / så råka dhe offta dher öfwer i största siukdom. etc. Sup: lit: Hämpn:

Syr.28. v. 1. & seq:

Vnger som en Rääh/ gammal som ett strää. i. e. Som man elliest sade: Rasker vngh giörs gammal tungh. etc. Sup: lit: Rask: Wed samma meening sägz och:

Vngdoms sprung giörs gammal tung. Idem.

Vnger nimmer/ gammal winner. i. e. Dhet man lärer i vngdomen/ mins man giärna på ålderen/antingen dhet är ondt eller gott. Och heeter fördhenskul: A teneris assvescere multum est. Virg: Celerius & perfectius inbibuntur quæ à pueris discuntur. Plaut: Item: Quod nova testa capit, inveterata sapit. Dherom haar och en Poët wäl sagt:

Prov.22. v. 6.

Qui non assvescit virtuti dum juvenescit,
A vitijs nescit discedere, quandò senescit. &c.

Och

Och aff en Scribent: Multò certè felicius est, bene institui, quàm benè nasci, &c. Tyskarna säya: Was man lernet in der wiegen / das bleibt in die würme. i. e. In til döden. etc. Fab: de furtiva Monedula. Sup: lit: Den: Nytt: Ondt: & Infer: hac lit:

Vnger kan så wyda spöria / som dhen gambla haar fahret. i. e. En vng kan genom flyt och Studier snart hämpta vpp hwadh en gammal haar förfahret; Serdeles när dhen vnge är til ingenium qwicker och laborieus, och haar gott minne / som för ålderdomen dagligen tagher aff. etc. Poeten haar fördhenskul sagdt: Nullas recipit prudentia metas, Juvenal: Item: Juventus in re qualibet apta est ad capienda incrementa. &c, Plato: Sup: lit: Bäst: Gamm: Inf: lit: Ähld:

Vngt vmgiängie / giör gamal wänskap. i. e. Dhe som i vngdomen hafwa hafft förtrooligh conversation / dhe bly giärna godha wänner på ålderen. Deraff säya och Tyskarna: Gemeinschafft in der jugend / ist brüderschafft im alter. etc.

Vng Hustru är gammal mans dödh. i. e. Som dhe gambla haa sagt: Dhen som fogligen wil bringa en gammal man i Grafwen / så må han gifwa honom en vngh Hustru. Wäl förstående / at en gammal mans kraffter intet kunna præstera alla requisita til ett sådhant wärck / fast willian wore godh. Deraff säya och Tyskarna: Ein junges Weib / ist dem alten ein postpferdt zum Grab. Man säger och ellest: Wer einen alten will mit glimff in die grube bringen / der gebe ihm ein junges Weib. etc.

Vnger Ängel/ gammal Diefwul. i. e. Sagt om dhem som i vnga dagarna haar waret from/ och på ålderen arg och ond. Dherom haar och Erasmus sagt: Cum pusilla est, bona videtur spina, &c. Infer: hac lit:

Prov. 31. v. 27. **Vgnen och Hustrun tiähna bäst i hwset.** i. e. Som man wille säya: **Spaßerande Mathmoor/ giör elackt Hwßhåld.** Dheraff säya och Tyskarna: Das Weib vnd ein offen/ sollen im hause bleiben. Som man wille säya: Dhe kunna ingen dera wäl mistas vhr Hwset. etc.

Prov. 19. v. 2. **Vngt Blod fult aff mood.** i. e. Vngdomen är altijdh modig. Och kallas dheraff Fervida juventus. Dhe blij och kallade aff Erasmo: Ignea ingenia, &c. Sup: lit: Hast: Heet:

Prov. 22. v. 6. **Vng rytare/ gammal skrytare.** i. e. Dhet skeer i gemeen/ at dhe som i vngdomen haa waret arga huggebiäßar/ och hafft lust til trätor; Dhe blij på ålderen borgstugusnorkare/ och föra giärna tyff på bahnen/ fast dhe sielfwe intet kunna föra dhem vth; Så reeta dhe lykwäl andra dher til. Dheraff man då fannar Ordspråket: **Art blijr giärna wed art.** Och som Tyskarna säya: Jung gewohn/ alt gethan. etc. Sup: lit: Art: & super: hac lit:

Pred. 3. v. 5. **Vng frijat haar ingen ångrat.** i. e. Om han haar räkat wedh något gott. Ty man plägar säya: Dhen som wil see 12. sina söner rijdandes för sigh i Harnesk/ han får intet affbijda gråå Håren til Gifftermååls. Tyskarna säya dhet och: Jungk gefrewet/ hatt niemand gereuet. etc. Sup: lit: Frij:

Vnger

Vnger gråå/ får åhren ſåå. i. e. Dhen ſom i vnga åhren tydeligen gråner/ han förmeenes haſwa korttan liffztijd. Dherom ſåya och Medici: Canities eſt ſignum corruptorum humorum. Men Eraſmus haar ſagt om en ſådan: Ante pilos prudens. Aff Swänſkan plägar man och ſåya: **Gråå Håår/ åre Dödzens blomſter.** etc. Sup: lit: Gråå: Klooft: Om: Pred. 12. per totum.

Vnger ſpaar/ gammal haar. i. e. Dhen något giömmer i vnga åhren/ han haar något at grupa til på gambla dagarna. Ty elliest heeter dhet ſom Eraſmus haar ſagdt: Sera in profundo parcimonia. **Seent ſpaara wedh bottnen.** Wed dhen meeningen ſägher man och: **Sommarens grödha är winterens födha. Item: Vngdoms planta är ålderdoms frucht.** etc. Sup: lit Seent: Inf: lit: Wint: & ſuper: hac lit: Syr. 25. v. 5. Prov. 6. v. 6. 7. 8.

Vnder hwijt Aſka ligger offta glödande Kohl. i. e. Som man wille ſåya: Skalken kan döllia ſigh/ ſom Etter vnder Honing. etc. Sup: lit: Han: ſööt: Pſal. 55. v. 22. Matth. 2. v. 8.

Vr.

Vhr Aſkan i Elden. i. e. Som man ſade: **Fly taakdropet/ och råka i ſlagregnet.** vhr en ringa fahra vthi en ſtörre. Eraſmus kallar det: De fumo ad flammam. Och aff Poëtē: Incidit in Syllam volens vitare Carybdin. Item:

Multi fugientes servitutis liberalis fumum, in ignem incidunt dominationis servilis, haar Plato sagt. etc. Fab: de Ranis & lupis marinis. Item de Ove & Cervo. Sup: lit: Fly:

Syr. 33. v. 20. & seq: **Vhrminnes häffd/ bör intet qwaal.** i. e. Vthgammal egendom får man intet tala på. Dheraff säger man och: Gaudent possidentes, &c. JordaB. I. §. I. ll. Sup: lit: Han: Seedw:

Syr. 7. v. 25. 26. & seq: Cap. 30. v. 1. & seq: **Vthan Rys blir Barn sällan wijs.** i. e. Vthan ståligh aga lära Barn ingen dygd. etc. Sup: lit: Barn: Tucht:

Prov. 13. v. 18. 24. **Vthför backa går altijd lätt.** i. e. Medgång hielper mannen fort. Item: Godh wind gieer Skipet fahrt. En Scribent haar derföre sagt: Sphæra per declive facilius mittitur, &c. Zenod: Sup: lit: Lyck:

Wa.

Syr. 39. v. 4. & seq: **Wachta digh för första vthläggningen.** i. e. Låhna sin wän och kräfia sin qwän. Ty dher kommer offta klander i låhn: Och bethalningen faller stundom långsampt eller aldrig. etc. Tyskarna säya och: Hüt dich für das erste außlegen. etc. Sup: lit: Låhn:

Wachta digh för dhen som naturen haar teknadt. i. e. Dhen som i födzlen haar fått något serdeles afftekn/ han plägar i gemeen haa någon ond nyck. Dheraff man och plägar säya: Cave tibi ab eo, quem natura notavit. Och aff en Vers wedh samma meening: Cautus homo cavit, quotquot natura notavit, &c. En Poët haar och sådant wäl beskrifwit i föllande Vers:

Crine

Crine ruber, niger ore, brevis pede, lumine luscus;
Rem magnam præstas Zoile, si bonus es, &c. Marti:

Dhet är som Tyskarna rüma:
Schwartzer Haar/ vnd rohter Bardt/
Seind zeichen einer bösen art.

Item:

Per rubram barbam, debes cognoscere nequam;

Men dher emoot sägz och:

Multi non rubram, sed habent cum crimine nigram, &c.

Sup: lit: Konst: Lytt: När:

Wachta digh för ond giärning / Lögn får snart wändning. i. e. **Oskuldh achtar intet sqwaller.** Och heeter fördhenskul som Poëten haar sagt: Conscia mens recti, famæ mendacia ridet. Ovid: Item aff Senecâ: Præsta culpam, mendacium vetustate suâ conseneſcet, &c. Aff Tyskan säger man: Hüt dich für der that/ der lügen wirdt wol raht. etc. Ellieſt sägher man och på Tyska: Wen ich der roch schütte/ så feltes ab. Item: Lügen klebet nicht. etc. Och på Swänska: **När sannt kommer fram/ så får lögnen skam.** Item: **Falskt rychte lodar intet wedh.** etc. Sup: lit: Baakt: När: Oss: Prov. II, v. 3.

Wachta digh för din fiendes gåfwa. i. e. Som man sade: Dhet är icke annat än Locke- Pſal. 55. v. 22.

Syr. II. v. 32. & Cap. 37. v. 11. & seq: Bröðh. Man säger fördhenskul vthi gemeena Versen: Fistula dulce canit, volucrem dum decipit auceps. Ellieſt pläghar man och säya: Suſpecta ſunt meritò hoſtium munera. Eraſ: Item; Hoſtium munera, non munera. Idem: Fab: de Jove & viperâ. Sup: lit: Söök:

Wachta digh för dhet ſlags Kattor/ ſom framman ſleekia och klöſa baak. i. e. Dhe ſom äre ſööte i munnen/ och falſka i grunden. Dhe blij fördhenskul i gemeen kallade ögnewänner. Item: Smeklering. i. e. Homines parum candidi. &c. Sup: lit: Söök:

Syr. ut ſuper:

Wedh ſådan meening säger man och:

Wachta digh för Sockermunn och Peparhiärta. Idem. Dherom lydha och följiande gambla Vers:

Vivendum eſt cautè, nam fallit frontis imago:
Os nectar promit, cor aconita vomit.
Item: (tent. &c. Ovid:
Impia ſub dulci melle venena la-

Ut ſuperius.

Heeter fördhenskul ſom Tyſkarna säya: Sey witzig/ die Welt iſt ſpitzig. Item: Einem Wolff vnd ſchmeichlern iſt gleich viel zu trawen. etc. Super: hac lit:

Wackert Hws höſwes en from Wärd. i. e. Såſom dhet illa anſtår/ at vthi ett ſkönt Hws ſkulle boo en ohöflig Wärd; Altſå ſkulle och illa tiähna at en vmſlattig Siäl ſkulle boo vthi en däyelig och wäl ſkapad Kropp. Dherföre säger man och: Pulchræ domus, pulcher hoſpes. Som man ellieſt wille säya: Ett gott Skipp/ och en galen ſtyreman/ tiähna intet wäl

Dan. I. v. 4.

ihoop

thoop. Och som Diogenes haar sagt; Blyswärd i en Gullballia. Dheremoot säger man på Tyska: Einem schönen Haus/ein glimpfiger Wirdt. etc. Sup: lit: Bly: Fag: Groff:

Wacker wijsa är intet för offta qwäden. i. e. Som man sade: Dhet goda kommer intet för offta. Plato haar dherföre sagt: Bis aut ter quod pulchrum est. Tysken säger: Ein guht Lied singt man wol zweymahl. Hijt stämmer och dhen gambla Schole Versen: Lectio lecta placet, sed bis repetita placebit, &c. Sup: lit: Gott: Gal. 6. v. 9. 2. Thessal. 3. v. 13.

Waantroo gieer ingen roo. i. e. Dher wijdskepelse inkommer/ dher är ingen roligheet i hiärtat. Curtius haar dherom sagt: Nulla res multitudinem efficacius regit, quàm superstitio. Item: Superstitione qui est imbutus, quietus esse nunquam potest, &c. Cic: Levit. 19. v. 26.

Waanan är dryger. i. e. Han är swår at borttläggia. Difficile est assveta relinquere. Cicero haar och sagt: Inveterata vitia ægrius depelluntur. Item: Mala consvetudo inveterata, est inextingvibilis. Virg: &c. Och aff Tyskan: Alte laster werden schwerlich abgewähnt. Item: Der Hund so der küchen gewohnt/ ist nicht leicht daraus zu bringen. etc. Sup: lit: Drijff: Ondt: & Inter: hac lit: Prov. 22. v. 6.

Waanan är halswa naturen. Idem: Cicero haar dherföre sagt: Consvetudo est naturâ potentior. Och aff Tyskan: Gewonheit ist die andere natur. &c.

Waanan giör bördan lätt. i. e. När man blijr waan wedh ett swårt wärck/ så faller dhet intet så tungt/ fast dhet elliest är beswärligit nogh. Dheraff plägha och Tyskarna säya: Thren. 3. v. 17.

säya: Gewonheit ist eine leichte bürde, etc. Sup: lit: Han: Oof:

Wahnan är onder at kasta i wråå. i. e. Ut superius, Han är swår at öfwergifwa.

Prov. ut super:

Man plägar och säya: **Får Musen waana på Osten / hon blifr intet giärna dher ifrå.** Ingeniti mores (haar Erasmus sagt) Nullâ possunt arte transportari. Och aff gambla Versen: Pica suos saltus dissimulare nequit, &c. Fab: de Homine & fele, Sup: lit: Ded: Drijff: Ondt:

Matth. 13. v. 25.

Waanart haar en långan skiärt. i. e. **Odygd är ond at vthrota.** Hon sätter diupa rötter. Erasmus haar dherföre sagdt: Inveterata vitia non facile eradicantur, &c. Sup: lit: Ogr: & super hac lit:

Wagnen går för Hästarna. i. e. När något wändes baak fram/eller begynnes wedh orätta ändan/ så plägar man säya: **Wagnen går för Hästarna.** Currus bovem trahit. Eras: Cervus canes trahit. Theocrit: Och aff Tyskan: Die pferde hinter den wagen spannen. etc. Sup: lit: Skam: Spänn:

Wandra giör ingen lärdh. i. e. Aff reesande wäxer intet lärdomen. Ty wandra taar mycken tydh bortt/ som requireres til Studier. Dheraff haa och dhe gambla sagt: Peregrinatio non facit medicum, nec oratorem; Vthan heeter som en Scribent haar sagdt: Congressus sapientum confert prudentiam, non montes & maria, &c. Laert: Tyskarna säya och: Reisen / macht niemand gelahrt. etc. Sup: lit: För:

Warmen

Warmen är gamblom bäst. i. e. När dhen naturlige warmen begynner tryta/ måste man hielpa vnder medh Pältz- och Stugu-warmen. Gott Öl och Wijn tiänar icke heller illa/ til at vpwarma gambla förkiölda magar. Dhe gambla blij och (för warman skul/ som dhe giärna sökia) kallade aff Erasmo / Aprici senes: Effter dhe giärna wele wara dher warmt är/ och läppia giärna Soolskeen. Hijt kan och lämpas dhet / som en gammal man (på tilfrågan huru han wore kommen til en så högh ålder) skal hafwa swaradt:

Super lapidem non sedi; Crudum non comedi,
Calidum me tenui; Propterea consenui. &c.

Dhet är på Swänska:
På kallan Steen iagh aldrigh sath/
Hårdan Spijs iagh ey heller gath:
Jagh höllt migh alltidh warm och så;
Dy är iagh worden gammal och gråå. etc.

Fast wedh sådan meening säger man och vthi Tyskan medh följiande Rym:
Halte dich warm /
Füll nicht zu sehr den Darm /
Mach dich der Greethen nicht zu nah
Wiltu sonst werden alt vnd graw. etc.
Dhet sägz och:

Warmen är halfwa födhan. Idem:
Om man aldrigh hade så gott tractament/ så kan man doch illa lijdha kiöldh / serdeles på ålderen. etc. Sup: lit: Gamm: 3. Reg. I. v. 1, 2.

Warmt Öl och färskt Brödh / är en odrygh spijs. i. e. När man måste ätha warma

warma Bröd̃h vhr Vgnen/ och dricka färska Ölet vhr Karet/ så möglas intet Bröd̃h/ och intet swrnar Ölet i Kiällaren. etc. Här medh förstås ett otydigt Hwshåld. etc. Sup: lit: Skam: Spånn: Wagn:

Warnad fahra skadar minst. i. e. Dhet onda som man weet förwth/ kan bättre möthas/ och mindre skada. Tela prævisa minus nocent, Eraſ: Doli detecti, levius poſſunt flecti, Item: Fraus detecta, fragile telum. Och aff en Poët: Nam levius lædit, quidquid prævideris antè. Och aff Plauto: Nota res mala, optima. Gregorius haar och dherom sagdt: Minus jacula feriunt, quæ prævidentur. &c. Man sägher och aff Swänskan: **Förewtis faar intet illa.** Aff Tyskan sägz och: Wen man böse leüte kennet/ so kan man sich vor thnen hüten. etc. Fab: de Leone & tauris, Sup: lit: För: Fåf: List:

Prov. I. v. 17.

Warpa intet mehr vpp/ än du kannt wäfwa neder. i. e. Begynn intet mehr / än du kannt ända. Ty man säger ellieſt: **Dhen mehr slachtar/ än han kan salta/ han får swra steeker.** Dherföre haar och Eraſmus sagt: Inſania eſt aliquid ſuprà vires ſuſpicere. Item: Colo quod aptaſti tibi nendum eſt. Idem. Item: Quod fieri nequit, ne incipiendum quidem. Id: Eraſ: Tyſken säger: Haſtu was angefangen/ so machſtus aus führen. etc. Ellieſt säger man och: **Den som taar wattn öfwer Huſwud/ så löperet honom i ärmen.** Är och en förwttelse och waring emoot onödiga trätor. etc. Sup: lit: Den: Själff: Slacht:

Luc. 14. v. 28. & ſeq:

Wattnet

Wattnet smakar vhr brunnen bäst. i. e. Aff grunden lähres all tingh bäst. Lyka som gott och reent watn smakar altydh bäst vhr sielfwa springbrunnen: Men när dhet begynnar flödha/ och flyta genom moras och oreenligheet/ blijr dhet stinckande/ och får en elack smaak; Altså är och medh en godh och hälsosam Lärdom; När dhen får blij wedh sin rätta grund och reena förstånd/ är han behageligh: Men när han begynnar löpa genom många wrångas meeningar och vthtydelse/ blijr han snart oreen och förfalskad. Dherföre haar och Poëten wäl sagt: Dulcius ex ipso fonte bibuntur aquæ, &c. Ovid:

Watn och Brödh/ skillar hungers nödh. i. e. Som man wille säya: Naturen är medh ringa nögd. Seneca haar fördhenskul dherom sagt: Panem & aquam natura desiderat, nemo ad hæc pauper est. Förståendes dhe Land och Orter/ som wattndryck är bruklig. Waßer v. Brodt können auch den hunger stillen, säger man på Tyska. etc. Syr. 37. v. 32. & seq:

We.

Wedh böön och gåfwa/ bör en domare sofwa. i. e. Han måste blunda/ hålla öronen til/ och intet taga emoot muhtor/ som så lätteligen förkränkia en girigh domare. Ty at ansee i domen böön och gråth/ är en otijdig Barmhertigheet. Terentius haar dherom sagdt: Judices sæpè propter invidiam adimunt diviti, aut propter misericordiam addunt pauperi. &c. Men at taga muhtor/ dher medh haar en Domare sådt sitt frija Ord / och låtet stoppa sigh munnen til. etc. Prov. 18. v. 5. & Cap. 24. v. 24. & seq: Cap. 28. v. 21.

Är

Är fördhenskul för en domare rådsamt / at taga i acht dhet som vthi en gammal Vers sägz: Judicis eſt recti, non munere, nec prece flecti. Ellieſt heeter dhet som Eraſmus haar dherom sagt: Bos in lingvâ. i. e. Som man wille säya: Oxen haar stött rättwysan omkul. Och dhet som Tyskarna dher wed säya: Er iſt mitt der Silberne buchſe geſchoßen. ꝛc. Sup: lit: Nätzl:

Ezech. 18. v. 20. **Wedh Rätt och Laag / truffs Landh och Stadh.** i. e. Dher Laag och Rätt hålz wedh mächt / dher måår hwar man wål. Derom haar och Plato sagt: In legibus bene conſtitutis, ſalus civitatis ſita eſt, &c. Sup: lit: Laag:

Matth. 7. v. 16. 17. **Weekt Järn är gott at ſmyda.** i. e. Fromt folck låter wål handtera sigh. Dheraff plägar man och säya: Cum bonis bene agitur, Eraſ: &c. Sup: lit: Fromt: Gott: Slåått:

Weld är en ond rådgifware. i. e. Affecter råda sällan rätt. Dherom haar fördhenſkul Saluſtius wål sagt: Omnes qui de rebus dubijs conſultant, ab affectibus vacuos eſſe decet: Nàm haud facilè verum pervidet, ubi illi officiunt, &c. Dät synes och Poeten haſwa stämbt / som säger:

Prov. 18. v. 5. 1. Timoth. 5. v. 21.

Sciſſura domeſtica turbat
Rem populi, titubatq; foris, quod diſſidet intus. &c. Prudent:

Tyskarna säya och dherom: Wo die affecten rauchen / da gibtes krumme rahtſchläge. etc.

Prov. 10. v. 12. **Weld löhner laſt.** i. e. Kärleek ſkyler briſt. Som man wille säya: Dhen man vnner något gott / dhens feel wil man giärna öfwerſkyla.

skyla. Dherom säger och Schrifften: Kärleek skyler öfwerträdelse. etc. Sup: lit: Kärl: 1. Pet. 4. v. 8.

Wett brister giärna vth. i. e. Förstånd kan intet wäl döllia sigh. Dheraff pläghar man och säya: Sapientia non diu latet. Och aff Tyskan: Witz lest sich nicht bergen. etc. Sup: lit: Förb: Konst: Skämpt: Tyd: Pred. 3. v. 1.

Weeta Laag / och giöra rätt / är twäggiehanda. i. e. Mången kan wäl weeta hwadh rättwijst är / men giör intet dher efftet. etc. Sup: lit: Den: Wed: Syr. 20. v. 4. 5. Prov. 28. v. 21.

Wi.

Wigt och måål / giör seetan Kåål. i. e. När hancken står fram om nagelen / så ökas kiöparens winst. Om en man sägz / som mycken handtering haar idkadt / som war gången genom wigt och wääg / skal hafwa lätet skrifwa på sitt Hws i Tyska språket: Gottes segen macht reich ohne muh. Dheroppå haar strax funnet sigh en annan / som skal hafwa skrifwit dher onder: Die oberwicht thut auch was dar zu. etc. Sup: lit: Gudz: Prov. 16. v. 11. Psal. 127. v. 3.

Wichtigh saak / driffz bäst medh maak. i. e. Importerliga ährender måste tracteras medh långsampt och mooget rådh. Dherföre haar och Livius dherom sagt: Consilijs magni discriminis, nil tàm inimicum, quàm celeritas. Heeter fördhenskul som Keyf: Augustus skal hafwa sagt: Festina lente. Hasta medh maak. etc. Sup: lit: Hast: Syr. 5. v. 13. Prov. 21. v. 5.

Wuk stoora hoopen. i. e. Wachta digh för Her Omnes. Dhet är i gemeen en oroligh hoop / som offta kommer buller åstadh. dheraff haar och Homerus sagt: Multitudini Syr. 7. v. 7. & seq:

cedendum. Item; Ora vulgi dissona, &c. Tyskarna pläga och säya: Her Omnes ist vnbeständig. etc. Sup: lit; Oppr: Han:

Syr. 8. v. 1. Luc. 11. v. 21, 22. **Wyk dhen större. i. e.** Träth icke medh din öfwerman. Man säger ellieſt: **Ondt klå sigh wedh kniffzvdden. Ondt träta med dhen wäldiga. etc.** Sup: lit: Han: Ondt: & Infer: hac lit:

Pred. 5. v. 2. Syr. 21. v. 27, 28. **Wtyger i munnen/ med bäfwande brynia.** i. e. Stoor i orden och feeger i Hiärtat. Vppå sådana quadrerar dhet man ellieſt plägar säya: **Rädder Hund skäller altyd mäſt.** Dheraff säger och Tysken: Hertz hafft maul/ furchtsam degen. etc. Sup: lit: All: Myck: Rädd: Stoor:

2. Pet. 2. v. 19. **Wiggen måſte dyt klubban drüfwer. i. e.** Som man sade: **Han måſte lyda som legder är. Item: Han måſte altyd wyka/ som mindre förmår.** Och heeter altså: Cede majori. Som man wille säya: **Herrebodh wil intet haa ney. etc.** Sup: lit: Han: Ung:

Syr. 16. v. 14. & Cap. 35. v. 26. **Wydt wäga moot/ säll är dhen som wäl haar giordt. i. e.** Ehwart man kommer i Werlden/ är gott haa så handlat/ at man finner wänskap för sigh; Dher han haar nederlagdt någon wälgiärningh. Plautus haar dherom sagt: Bonis qvod bene fit, haud perit. Habet in adverſis auxilia, qui in secundis commodat. Publ: Item: Socij beneficijs afficiendi, ut re exigente, prompti & benevoli ſint. haar Xenophon sagdt: Tyskarna

pläga

plägha och säya: Etnes frommen mannes kan man vtel genießen. etc. Sup: lit: Hwad: Som: Inf: lit: Wån:

Willian tags för wärket. i. e. Vpsåth hâls för gtärning. Voluntas bona pro facto eſt. Dherom haar och Poëten sagt:

Si tibi deficiant vires, audacia certè
Laus erit, in magnis & voluiſſe ſat eſt. &c. Prop:

Item:

Matth. 5. v. 28.

Ut deſint vires tn. eſt laudanda
voluntas. &c. Ovid:

Item:

Quod ſi digna tuâ minus eſt mea
pagina laude,
At voluiſſe ſat eſt, animum, non car-
mina jacto. &c. Idem:

Sup: lit: Närg:

Willigh Häſt skal man intet ſporhugga. i. e. En flittigh tiänare moſte skoonligen drijf- was. Dherföre haar och Erasmus sagt: Equo currenti calcar non addas. Item aff en Poët: Syr. 7. v. 22.

Non opus eſt ſtimulis ad aratrum
cogere tauros,
Qui ſua dant prompti, colla pa-
rata jugo. &c. Lindeb:

Sup: lit: Man:

Habac. 1. v. 3. 4. Syr. 20. v. 4. 5. **Willia är ingen Landzrätt.** i. e. När willian får spela måster / så haar Lagen lijtet at såya. Item: Så blijr Lagen biltog. etc. Man sågher och dher hoos: Reges & leges voluntati non imperant, &c. Sup: lit: När:

Wil man jaga en annan / så måste man sielff löpa medh. i. e. Dhen som wil haa något giordt / han måste och stundom sielff låggia handen til. Ty man sågher elliest:

Prov. 26. v. 6. **Han måste til rumpan som Koon åger.** Item: **Den Pijga och Dräng lijter på / får skam och skada i hwarie wråå.** ꝛc. Man brukar och dhetta wed tractament och wälplägning; At dhen som wil förmå en annan til drycks / han måste och sielff släppa halsen til. etc Sup: lit: Den: Han: Man:

Syr. 8. v. 1. **Willia och macht giör stoora wärck.** i. e. När dhe hielpas åth / så förmå dhe mycket. Conjuncta valent. Dheraff plågar man och såya: Voluntas non sufficit, ubi potestas deficit, &c. Elliest säger man: **Macht bryter Bärgh. etc.** Sup: lit: Macht: Mång: När:

Wilda Hästar thämias och. i. e. Aldrig så ostyrigh vngdom / han blijr jw omsijdor spaak; När han får Betzlet i munnen. i. e. Bekymmer och omsorg / och Bookatten at släpas medh. etc. Sup: lit: Aldr: El: Inth: Mod:

Judic. 9. v. 13. Syr. 31. v. 33. & seq: Prov. 31. v. 6. 7. **Wijn frögdar Hiärtat.** i. e. Dhet giör Gudh och menniskior glada. Dhet blijr och fördhenskul aff Erasmo kalladt: Seminarium hilaritatis. Och så högt för andra drycker æstimeradt / som fölliande Verserna willia:

Vivat

Vivat in æternum, qui dat mihi dulce falernum:
Qui mihi dat villum, mala passio torqueat illum, &c.

Wijn spegkar Hiärtat. i. e. Dhet vptäcker mansens sinne. Dhet blijr och fördhenskul aff Erasmo kalladt: Animi speculum. Dheraff säger man och vthi en gammal Vers: Quos noviſſe cupis, magis urgeto cululis, i. e. Som man elliest wille säya medh Tyskarna: Beim trunck lernet man die leüte kennen. etc. Sup: lit: Rws: Syr. 31. v. 31, 32.

Wijn weet ingen styrßel. i. e. **Dryckenskap giör galenskap.** Man pläghar fördhenskul säya: **Dher Wijn går in (sc. för mycket) dher går wetet vth.** Heeter altså: Vinum caret clavo, &c. Eras: Sup: l: Del: Esai. 5. v. 22. Syr. 31. v. 37. & seq:

Wijn willar minnet. i. e. När Wijn brukas til öfwerflöd/ så beröfwar dhet både minne och förstånd. Dherom haar och Seneca sagt: Vinum memoriæ mors eſt, &c. Tyssken sägher: Starck getranck ist dem gedächtnis schädlich. etc. Sup: lit: Der: Vt ſuperius.

Wijn wäcker willa. i. e. Dhet giör klook folck galet. Dherom säger och en gam: Vers: Inſanire facit ſanos, quoq; copia vini. Alphonsus dhe Arragoniers Konung/ haar och dherom sagdt: Vino ſapientia obſcuratur: Non n. ignoro quantum vini intemperantia Alex: Macedonum regis gloriæ obfuerit, &c. Panormit: Sup: lit: Dryck: Syr. 31. v. 38. 39. Prov. 31. v. 4. 5. & seq:

Wijn giör wältaligh. i. e. Dhet giör Tungan lätt. Erasmus haar fördhenskul sagdt:

Vinum verba miniſtrat, Poëten haar och ſagt: Fæcundi calices quem non fecere diſertum? Horat: Item: Laudibus arguitur vini vinoſus Homerus. Id: Horat: En annan Poët haar och i dhen materien ſagt:

Nulla placere diu, nec vivere carmina poſſunt,
Quæ ſcribuntur aquæ potoribus.

&c. Juven:

Item: Fluit & poſt pocula ſermo, &c. haar Mantuanus ſagt: Som man ſade: Vena flyter illa vthan wåtſka. Tyſkarna ſåya och: Wein macht beredt. Item: Dem Wein folget eine ſchmeidige zunge. etc.

Wynet blyes intet. i. e. En drucken man talar driſtigt vth hwad han meenar. Eraſmus ſägher fördhenſkul: In vino veritas, Poëten haar och lagt dhet dher til: Tunc veniunt riſus, tunc pauper cornua ſumit, &c. Ovid:

Luc. 6. v. 45. Man ſäger dherwedh på Swänſka: **Drucken munn/ talar aff hiertans grund.** Och aff Tyſkan: Kinder/ narren/ vnd volle leüt; Sagen giern die warheit. etc. Sup: lit: Druck:

Syr. 6. v. 10. & Cap. 37. v. 1. 5. 6. Prov. 18. v. 16. **Wyn giör båſta granneſämian.** i. e. Som man ellieſt ſäger: **Mycken wänſkap i Wynfaatet.** Dhen ſom wäl kan ſpendera/ han behåller altijdh godh wänſkap/ ſå länge Wynet räcker. Man ſägher fördhenſkul: **Han är altijdh godh ſom glugg fyller.** Plautus haar och dherföre kallade Wynet: Vinculum humanæ converſationis, &c. Sup: lit: Han: Myck: & ſuper: hac lit:

Wyn

Wijn minskar åhren. i. e. Dryck kortar lijfwet. Dheraff haar och en Poët sagt: Vino corrumpitur ætas, Prop: Item aff en gammal Vers: Non facit ad multam, crapula multa, diem. &c. Sup: lit: Dryck: Syr. 31. v. 36. & seq:

Wijn och Qwinnor giöra mannen galen. i. e. Dhe fördårfwa mången åhrligh man. Dheraff sägz och ythi Versen; Reddunt delirum, fæmina, vina, virum. Wedh samma meening ryma och Tyskarna:

Durch Weintrincken vnd Weiber list/
Manchen kluger bethöret ist. etc.

Ose. 4. v. 11. Syr. 19. v. 2. & seq: Prov. 20. v. 1.

S. Ambrosius haar och dherom sagt: Vinum & adolescentia, duplex est voluptatis incendium. Men en Poët haar wäl sagdt i dhen materien:

Vino forma perit, vino corrumpitur ætas: (rum. &c. Prop:
Vino sæpè suum nescit amica vi- Item: (Ovid:
Vina parant animos veneri. &c.

Dheraff haar och en annan Scribent kallad Wijnet; Lac Veneris. &c. Athenæus. Sup: lit: Fägr:

Wijnproff giör narren groff. i. e. När en tylper får smaka Wijnet / så blir han meer oförskämd. etc. Sup: lit: Druck: Luc. 6. v. 45. Syr. 31. v. 38. 39.

Winteren kommer/ som wij haa wändt. Och spör hwad Sommaren haar förtient. i. e. Som man wille säya: **Winteren är Sommarens arfwinge.** Om sommaren måste winterfödhan förskaffas. Poëten haar derföre sagt: Hiems ignava colono. ic. Prov. 6. v. 6. & seq: Cap. 10. v. 5.

Tyskarna säya fuller: Im winter sitzet der Bawr hinter den ofen / vnd bradet Epffel. etc. Men i Swerige haar Bonden annadt winterarbete; Han får intet sofwa til rödha Solen. Dheraff blijr och dhen laate wyster til Myrornas exempel. &c. Fab: de Cicadâ & formicâ. Sup: lit: Den: Somm:

Syr. 3. v. 22. **Wijpan wil wäria hwar Tuſwa / och miſter offta ſitt egit Näſte.** i. e. Dhen mycket bekymbrar sigh om ens annars / han miſter offta ſitt egit. Heeter förbhenskul: **Achte hwar ſitt / låte annars fara.** etc. Sup: lit: Acht: Den: Mång:

Winna och tappa / är Kiöpmans ſtyl. i. e. Kiöpmans handtering beſtår vthi winſt och förluſt. Ty **Dhen ſom wil haa dhet ſötha / han måſte och ſtundom liida dhet ſwra.** Dheraff säger man och i gambla Verſen: Dulcia non meruit, qui non guſtavit amara. Ellieſt plägar man och säya: **Icke alt godz man winner på. etc.** Tyskarna säya: Gewinnen vnd verlieren / iſt Kauffmans wahr. etc. Sup: lit: Den: Ick: Når:

Pred. 7. v. 15. Syr. 27. v. 1. & ſeq:

Syr. ut ſuperius. **Winna i Apple / och tappa i Pärun.** i. e. Som man wille säya: Wärfwa til Landz / och förlohra til Stööss. Sup: lit: Ick:

Winna ett Torp / och tappa en Stadh. i. e. **Miſta meer för mindre.** Plutarchus haar dherom sagt: Amiſit urbem, & cultellum recipit. &c. Ut ſuper:

Winna / ſom Kåpan i dantzen. i. e. Kiöpſlaga medh ſkada. Lyka ſom en lång / ſijd

Kappa

Kappa blyr vthi en dantz lätteligen trampad/ och saar illa; Altså kan och en Köpman snart taga skada aff en olyckeligh handel och köpenskap. etc. Ut super: hac lit:

Winna/ står intet altydh i Spelarens handh. i. e. Som man ellieſt plägar säya: **Wåga winna/ wåga tappa.** Ty man säger dher hoos: **Dhen som wiste han wunne. etc.** Sup: lit: Den: För: 1. Cor. 9. v. 24.

Wij haa och waret i förskipet. i. e. Som man sade: Wij haa och mått wäl. När man vhr wälmachten råkar i decadence/ så plägar man och säya: Jagh mins dhen dag/ at iagh och war en man. Olim fuimus Troës haar Terentius sagt: Item aff Poëten: 1. Cor. 10. v. 12.

Nos quoq; floruimus, sed flos fuit ille caducus,
Flammaq; de ſtipulâ noſtra breviſq; fuit. &c. Ovid:

Sup: lit: Lyck:

Wij tale/ Gudh råder. i. e. En Menniſkia sätter sigh offta mycket före/ men vthgången står hoos Gudh. Dheraff man och plägher säya: Homo proponit, Deus diſponit. Item: Multa aliter eveniunt, quàm ſapientia noſtra ſtatuit. Eraſ: Aff Tyskan sägz och: Der Mensch gedencks/ Gott aber lencks. Item: Wir tichten/ Gott wirdts richten. Man säger och: Menschen haben zu rahten/ Gott aber zu thaten. etc. Är fördhenskul bäst at föllia gambla Ordspråket. **Medh Gudh är bäst at böria. etc.** Sup: lit: Med: Prov. 16. v. 9. Pſal. 37. v. 5.

Wiste Häſten ſin krafft / han läte intet ryda ſigh. i.e. Den ſom förſtår ſin frÿheet/ han låter intet giärna draga ſigh til trældom. Dhet ſamma haar och en Poët weladt ſåya:

Si vireſcit ſuas equus, & ſua robora noſcet,
Victori nunquam terga premenda daret. &c. Gland:

Sup: lit: Den:

Pſal. 62. v. 10. Prov. 14. v. 18. **Wÿßdom haar ingen ånger.** i. e. Dhen klooke förmeenes intet begå någon dårſkap / ſom honom ſkulle ångra. Cicero haar dherföre ſagt: Sapientis eſt, nil quod pœnitere poſſit, facere. Ubi eſt prudentia, non eſt pœnitentia. Item aff Eraſmo: Homines frugi omnia rectè faciunt. Item: Sapientibus omnia facilia. Id: Eraſ: Doch ſlår dhet offta feelt/ Så at dhe wÿſe och feela. ett. Infer: hac lit:

Pred. 9. v. 16, 18. **Wÿßdom allena giör ingen Krÿgsman.** i. e. Dher måſte wara moodh och mandom hoos. Deraff man och plågar ſåya: **Ondt föra Krÿg vhr Böcker.** Keyſ: Friedrich den tridie ſkal fördhenſkul hafwa fördt pro Symbolo: Liber regit, gladius defendit, &c. Sup: lit: Ondt:

Wÿßdom lyder nödh/ når rätten ligger ödh. i. e. När Laag ligger nedre/ der giäller ingen wÿßdom. Dheraff haar och en Scribent wål ſagt: Ubi nil valet juſtitia, ibi imbecillis eſt prudentia. &c. Tyſkarna ſåya: Die Welt wirdt mitt weinig wiz regiret. Men Salomon haar hållet contrarium / ſom

haar

haar sagt: Genom wijßheet regeras Folck och Land, etc. Infer: hac lit: Prov. 8. v. 15. 16.

Wijßdom tags intet medh Haregarn. i. e. Dher wil flijt och möda til. Och heeter som Poeten haar sagt: Gaudent sudoribus artes &c. Ovid: Och aff en gammal Schole-Vers: Non datur ad musas currere lata via, Man måste gå per aspera ad ardua, &c. Demosthenes skal och wara tilfrågad genom hwad medel han wore kommen til en sådan wältaligheet/ som han war begåfwad med/ och dher yppå swaradt: Plus olei, quàm vini consumendo. Förståendes Studier/ flijt och nattewaakande. Heeter fördhenskul/ som på Tyska sägs: Wer was lernen wil/ der mus nicht faullentzen. etc. Sup: lit: Dygd: Flijt: Konst: Prov. 2. v. 3. 4. Syr. 6. v. 20.

Wijs man är allestädz hemma. i. e. Den något gott haar lärdt/ han finner allestädz födebygd. Dheraff haa och dhe gambla sagt: Sapienti quævis terra patria, Item aff Erasmo: Artem quævis alit terra, En Poët haar och wål dherom sagt:

Omne solum forti patria est, ut piscibus æquor,
Et volucri vacuo quidquid in orbe patet. &c. Ovid:

Theophrastus skal och hafwa sagt: Vir eruditione præclarus, ubiq; invenit patriam, & in alienis locis nunquam est peregrinus. &c. Bruson: Sup: lit: All: Mand: Dygd:

Wijs man/ är rijk nogh. i. e. Förstånd och wijßdom är en ymnigh rijkedom. Dheraff haar och dhen wijse Bias aff Grekeland sagt: Omnia mea mecum porto, Item aff Erasmo: Sapiens sua bona secum fert, &c, Prov. 1. v. 33.

Wijßdom

Hiob.15. v. 10. Syr.8. v.11. 12. **Wijßdom föllier åhren.** i.e. Som man ellieſt ſade: **Ungdomen och wijßdomen föllias intet giärna åth.** Ty wett går ſållan för åhren. Heeter altså som Poëten haar ſagdt: Seris venit uſus ab annis, Ovid: Ætate ſapientiores reddimur, Eraſ: Item aff Plauto: Sapiens ætati cibus eſt, &c. Och aff Tyſkan: Witz kompt vor jahren nicht. etc. Sup: lit: El: Ungd: Inf: lit: Ålder:

Prov.16. v. 1. 3. 9. Jacob. 3. v. 2. **Wijßdomen räcker intet alleſtädh til.** i. e. Som man ſade: Hwem kan i all tingh wara klook. Nemo omnibus horis ſapit, Plin: Sec: Item: In multis labimur omnes, &c. Sup: lit: Feel: Ing: Klookt: & Infer: hac lit:

Syr. 20. v. 31. 33. Matth.5.v. 13.15. Luc.8.v.16. **Wijßdom vthan brwk / är Salt vthan ſålta.** i. e. Kropp vthan lijff. Dhen Gudh haar gifwet förſtånd och lärdom/ och wil intet bruka ſina gåfwor/ han är och ingom nyttigh. Syrach frågar och ſielff / hwar til en nedgrafwen Skatt wore nyttigh. Man ſäger fördhenſkul: In ſereno, non in obſcuro habitat lux. Man ſäger och medh Schrifften: Man tänder icke vpp ett Lius/ och ſätter dhet vnder en ſkäppa. etc. Sup: lit: Hwad: Man: Siälff:

Syr.21.v.27. 28. Pred. 5. v. 2. **Wijßdom haar långa Öron och ſlackot Tunga.** i. e. En klook man bör mycket höra och lijtet tala. Dheraff ſäger man och: Vir ſapiens brevis facit ſermonem, i. e. Han är intet mångtaligh. Han haar intet mycket aff munnen. etc. Sup: lit: All: Man: Myck:

Wijſt folck ſeelar och. i.e. Hwijta Höns wärpa och windägg. Item: Alt för klook/

klook/ är största took. Man säger och: Wij wore alla på ett byte/ dher ingen slapp vthan lythe. etc. Dhe gambla haa sagt: Difficile eſt inter magna negotia, non aliquando deſipere. Dheraff haar och Menander sagt: Peccat etiam ſapiente ſapientior. &c. Tyskarna säya: Weiſe leüte fehlen auch. Item: Geſcheide hahnen freßen die füchſe auch. etc. Sup: lit: All: Allt: Bäſt: Feel: Hwijt: Klokt: & ſuper: hac lit: Jacob. 3. v. 2. Pſal. 62. v. 10.

Wijs man haatar flättia. i. e. Han älskar ingen fåfängia. Dherföre haar och Eraſmus sagt: Sapientem apud ſtultum loqui, moleſtum eſt. &c. Sup: lit: Ond: Prov. 1. v. 22.

Wijßdom är bättre än Harneſk. i. e. Hon öfwergår macht och wäldh. Dheraff haar och en Scribent sagt: Mens una ſapiens plurium vincit manus. Eurip: Item: Uſq; quaq; ſapere oportet, id erit telum acerrimum. Liv: En Poët haar wed ſamma meening sagt: Sæpè acri potior prudentia dextrâ. Val: Flacc: Item: Nullum numen abeſt, ſi ſit prudentia. &c. Juven: Man säger och: Robur, prudentiæ junctum, conducit. &c. Pred. 9. v. 16. 18.

Wijs man binder Lyckan wedh hiwlet. i. e. Förſtändh håller Lyckan i thömmar/ och styrer hennes owiſſa lopp. Dheraff man och säger: Sapiens ſuprà fortunam. Sapiens ſuis fortunam fingit moribus. Eraſ: Victrix fortunæ ſapientia. Juven: Item aff Plauto: Sapiens pol ipſe fingit fortunam ſibi. &c. Sup: lit: Den: Hwar: Lyck: Siälff: Som: Eſai. 9. v. 20. Oſe. 13. v. 9.

Wijßdom föllier ähra. i. e. Förſtånd och klookheet höyer mannen upp: Och för ſin wijßdom blijr han ährad. etc. Syr. 4. v. 12. & Cap. 10. v. 33. & Cap. 11. v. 1.

Prov. 10. v. 26. & Cap. 26. v. 6.

Wijsa Barn i Byy/ och gå sielff effter. i. e. Som man elliest säger: **Hundar åtha vpp annars ärende.** Dherföre är altijdh **sielfwer bästa drängen.** Ty dhen som sänder owist folck åstad/ han måste sielff beställa sitt ärende å nyo. Om sådana ärenders wraak/ haar Terentius per Ironiam welat säya: Huic mandes, si quid rectè curatum velis. &c. Sup: lit Hund: Siälfw:

Syr. 18. v. 18. Cap. 20. v. 14. & seq: Cap. 41. v. 28.

Wijdt gåfwa giör tröga wänner. i. e. När man gieer sin wän något/ och sedan förwijter honom gåfwan/ dhet sätter ondt Blod. En Poët haar fördhenskul dherom sagt: Tu benè si facias, non meminisse fas est. Auson: Man plågar och säya: Qui exaggerant quod largiuntur, bonam gratiæ partem amittunt. Item: Dati beneficij decet oblivisci, accepti a. meminisse. &c. Laërt: Dheraff säya och Tyskarna: Hulff ist guht/ wen sie kein maul hatt. i. e. När man intet wijter/ eller roosar aff hielpen. etc. Sup: lit: När:

Deut. 19. v. 15. Matth. 18. v. 16. Joh. 8. v. 17. 2. Cor. 13. v. 1. Hebr. 10. v. 28.

Witne/ giör saken wichtigh. i. e. Fåfångt gå til rätta/ vthan bewijs. **Ty Ney och Jaa/ giöra en lång träta.** Men dhet man medh wittne och skiäl kan bewijsa/ dhet håls för en wunnen saak. Dheraff säger man och per regulam juris: Testium probatio, anima est litis. Item: Quid opus est verbis, ubi rerum testimonia adsunt. Och aff en Poët: Turpè quid ausurus te, sine teste, time. Auson: Skrifften håller och dher medh/ som säger: In ore duorum aut trium, consistit omne verum. &c. Aff Tyskan sägher man: Wer zeügen hatt/ der hatt schon halb gewonnen. Item:

Da

Da die that redet/ bedarff man kein zeügnis. etc. Sup: lit: Ney:

Wore dhet så timmadt/ som rimmadt. i. e. Så snart händt som sagt. Och brukas såsom en önska til dhet man gärna säge wara skedt. Man plägar och wedh dhen meeningen säya: **Jagh wille at dhet wore nattegammalt.** i. e. Allareda händt. etc. Sup: lit: För:

Wore han så lijk en Haare/ som en narr/ så wore han länge vpähen. i. e. När man sijr någon bähra sigh galet och narrachtigt åth/ då brukas dhetta såsom en förwijtelse emoot dårskapen. Man plägar och säya: Han är narren lijkast. etc. Sup: lit: Narr: Prov. 27. v. 22.

Wr.

Wranter lijder ingen warning. i. e. Dhet stickna folcket thol intet/ at dhem sägs något emoot. Reprehensio, est tanquam ungvis in ulcere. Lips: Item: Refractarijs ingenijs plerumq; nil placet, quod alijs placet. Id: Lips: Sådhana blij fördhenskul i gemeen kallade: Perversi, Poëten haar och om sijtka sagt: Pred. 1. v. 15.

Impatiens animus, nec adhuc tractabilis arte,
Respuit, atq; odio verba monentis habet. &c. Ovid:

Aff Tyskan säger man och: Wer kan einen eiserfreßeren freündtlich machen. Item: Böse leüte können kein warnung hören. etc. Fab: de Onagro & Simia. Sup: lit: Gamm: Krok: Kår: Inf: lit: Wrång: Åld:

Wrede

Wrede är gammal mans dödh. i. e.

Syr. 30. v. 26. Intet är skadeligare för ålderdomen/ än wrede och bitterheet. Erasmus haar dherföre sagt: Iræ senectus mors. Item: Nulla senecta obtingit iracundiæ, nisi mors. &c. Sophocl: Sup: lit: Fåf:

Wrede rådh giör sällan gott. i. e.

Prov. 20. v. 18. All rådslag som skee medh ifwer och wredsampt mood/ få sällan någon godh affect. Cicero haar fördhenskul sagt: Iracundia consilio est inimica. Item: Cum ira nihil rectè, nihil consideratè, fieri potest. Idem: Och aff Thycydide: Duo adversissima rectæ menti, celeritas & ira. &c. Sup: lit: Haſt:

Wreder man är som osläkt Kalck. i. e.

Pred. 7. v. 10. När man slår Watn på osläcktan Kalck/ så fräser han och ryker; Altså är och/ när man reetas wedh en ifrigh man. Strifften haar fördhenskul wäl sagt: **At wreden hwtlar uthi ens däras Hiärta.** S. Gregorius skal och hafwa sagt: Melius est miracula facere, quàm iram continere. &c. Sup: lit: Lång:

Wreder man seer icke sin Näsa. i. e.

Prov. 16. v. 32. Psal. 37. v. 8. Han förgiäter sigh sielff. Furor iracq; mentem præcipitant. haar Virgilius sagt: Ira obtenebrat rationem. Aristot: Iratus solo tempore ab insano differt. Cato: Homo extrà corpus suum est, cùm irascitur. Publ: Item aff Terentio: Ah me miserum, vix sum compos animi, ità ardeo iracundiâ. &c. Dher emoot roosar Salomon dhen som kan styra sitt sinne/ och wachta sigh för wrede och bitterheet. etc. Medh honom haar och Poëten instämbt som haar sagt: Dijs proximus est, quem ratio, non ira movet. &c. Claudian:

Wreder

Wreder man giör sällan gott. i. e. Wreden är altyd obet godha til hinders. Menander haar dherom sagt: Mala perpetrare, cogit ira plurium. Item aff gambla Versen: Impedit ira animum, nec possit cernere verum. Man säger och: Caret eventu nimis furor. Claudian: Om sådan ifwer haar och Terentius ominerade, dher han haar sagdt: Illi facilè fit quod doleat. Som man wille säya: Wreder man giör snart dhet honom ångrar. Man läås at när Plato en reesa ythi wredt mood / hade skolat straffa och slå sin tiänare/ skal dher wedh hafwa sagt: Verberibus te tractarem, nisi iratus essem, &c. Laërt: Sup: lit: Lång: Wrant: Jast wed samma meening säger man och:

Syr. 28. v. 10. & seq: Jacob. 1. v. 20.

Wrede willar wyßdom. i. e. Han giör dhe wyse til dårar. Obtenebrat rationem. Aristot: Ut super: hac lit: Inf: lit: Äng:

Pred. 7. ut super:

Wryd wedian mådan hon är ung. i. e. Barnet bör agas i tydh förr än ryggen blir styff. Och heeter som Erasmus haar sagdt: A teneris assvescendum est, &c. Sup: lit: Ag: Barn: Gamm: Ondt:

Prov. 13. v. 24. Syr. 7. v. 25. 26. & Cap. 30. v. 1. & seq:

Wreder man får snart wapn. i. e. I wreden gryper man offta til dhet som närmast är wedh handen. Poëten haar dherföre sagt: Furor arma ministrat. Virgil: Tyskarna säya: Im zorn erwischet man bald gewehr. etc.

Judic. 15. v. 15.

Wreder man får man inket Knyff i hand. i. e. Som man wille säya: Man måste intet släckia Eld wedh Olia. Ellest plägar man och säya: Man får inket narren kiäpp i hand.

Syr. 22. v. 14. & seq:

Jit

i hand. etc. Publius haar fördhenskul sagt: Eripere telum, non dare, irato decet, &c. Sup: lit: Man: Narr:

Wränger wil aldrigh wrtydas. i. e. Som man sadhe: **Krokot blifr aldrigh rätt.** Eenweten låter aldrigh rätta sigh. En sådan kallas aff Terentio: Durus Demea, item: Adamantinus homo. Aff Erasmo, i. e. Inexorabilis. &c. Dherom haar och en Poët sagt:

Pred. 1. v. 15. Syr. 21. v. 7. 8.

Nullis permoveas fatuum, precibusq; minisq: (net. &c. Gland:

Quò magis tentes, durior ille ma-

Sup: lit: Eenw: Krook: Wrant: Inf: lit: Ald:

Wräng dom drabbar domaren sielff. i. e. Wår Herre låter ingen orätt blij vthan straff. Tyskarna säya och: Vnrecht vhrteil trifft den richter. etc. Sup: lit: Onot: Straff:

Rom. 2. v. 3. Pfal. 82. v. 8.

Wräng hörßel giör galet förstånd. i. e. Dhen orätt hörer/ han förer och galna tyddelder. Dheraff man och säger: **Illa hördt/ blifr illa fördt.** etc. Sup: lit: Ill:

Syr. 6. v. 5. & Cap. 11. v. 33.

Wrångt tyda/ giör saken ond. i. e. på wräng berättelse/ faller orätt domb. Ty en domare kan intet see länger än til tånderna. Dheraff säger man och medh Terentio: Nil est, quin narrando possit depravarier, &c. Ut prox: superius.

Ut superius. Prov. 18. v. 17.

Wunnet Folck kan illa troos. i. e. Det land och folck som med swärd vnderkufwas/ står intet altijd wäl til at troo. Curtius haar fördenskul sagt: Quos viceris, cave amicos tibi esse credas. Item aff Erasmo: Cave tibi ab hoste reconciliato, &c. Sup: lit: Acht: Gamm:

Syr. 12. v. 10. & seq:

Wägaf

Wå.

Wågat speel lyckas intet alltydh. i. e. Man får intet för mycket drufsta på lyckones favor; Hon står öfwra feelt. Man säger fördhenskul: Fortuna est lubrica, Virg: Item: vitrea. Publ: &c. Sup: lit: Lyck: Syr. II. v. 43 & seq:

Wåga winna/ wåga tappa. i. e. Den något wågar/ han något winner. Heeter fördhenskul aff Poëten: Audentes fortuna juvat, timidosq; repellit, Virg; Fortes fortuna adjuvat, haar Cicero sagt: Och aff en gammal Vers: Est multis certate datum, sed vincere paucis. Item aff Tacito: Multa experiendo fiunt, quæ segnis ardua videntur, &c. Skrifften säger och: Många löpa på wädiebanen/men en får lönen. etc. Tyskarna säya: Wagen gewinnt/ wagen verleürt. Item: Versuchen ist kein schand/ gerähts nicht / so schadt es nicht. etc. Sup: lit: Den: Inth: Nöd: 1. Cor. 9. v. 24.

Wåga/ och wäg intet/ så gåret fulle fort. i. e. Man måste stundom wthan långt betänkiande wåga en ting på lyckan/ och taga consilium in arenâ. Dheraff sägher man och: Aude, & fiet. Och aff Tyskan: Versüchs/ so gehets. En Riddersman skal och lyka som pro Symbolo hafwa sagt: In extremo audendum, & agendum, non consultandum est. Item aff Livio: Omnia audaciſſime incipientem: nunquam fefellit fortuna, &c. Aff Tyskan säger man: Wags/ es glücket so bald/ als fehlet. Item: Offt gelinget/ darnach man ringet, etc. Sup: lit: Den: Ut superius.

Wåld haar lyten treffnad. i. e. Wåldsam
Syr. 21. v. 5. 6. giärning löper sällan wäl aff. Sållan blir Tyranny ostraffadt. Dherföre haar och Seneca sagt: Violenta nunquam imperia retinentur diu. Item aff en Poët: Stare diu incolumis vis violenta nequit. Nulla scelere acquisita potentia diuturna est. Curt: Item: Cuncta imperia crudelia, magis acerba, quàm diuturna sunt. Cæs: Tyrannorum execrabilis ac brevis potestas. &c. Sen: Tyskarna säya och: Tyrannen gewalt/ wirdt selten alt. etc. Sup: lit: Hwad: Når: Ondt: Wedh dhen meeningen sägz och:

Syr. 20. v. 4. 5. **Wåld finner sin domare.** i. e. Som man sade: Wår HErre råtar fulle dhen som brukar wåld och orätt / och blir dher öfwer en
Cap. 21. v. 5. 6. starck Hämpnare. Dherom haar och Poëten
Hebr. 10. v. 30. sagt: Cernit Deus omnia vindex. &c.

Wåldh styres medh wåldh. i. e. Som man wille säya: **Slå igen är intet förbudet.** Vim vi repellere licet. Clavum
Matth. 5. v. 43. clavo repellere. haar Erasmus sagt. Item
Luc. 11. v. 22. aff Poëten: Armaq; in armatos sumere, jura sinunt. &c. Ovid: Tysken säger och: Wiederschlagen ist nicht verbotten. etc. Sup: lit: Ett: Ondt: Slåå: Inf: lit: Wår:

Wår Herre kan icke giöra alla paddor i laag. i. e. **Paddan är altijd lagelös.** i. e. Aldrig nögd. Dheraff haar och Erasmus sagt: Ne Jupiter quidem omnibus placet. Item: Quis Momo satisfaciat. &c. Sup: lit: Hwem: Han: Ing:

Matth. 6. v. 34. **Wår Herre giør och wåpom Lycka.** i. e. **Han är alla Dårars Förmyndare.**

Dher-

Dheraff haar och Livius sagt: Eventus, stultorum magister, &c. Sup: lit: Aff: Ded: Der: Fatt: Gudh: Last: Mood: Nöd:

Wår Herre regerar bogan bäst. i. e. Som man wille säya: Han förmår all ting/ och weet bäst hwad oß tiähnar. Är ett Tröstspråk vthi anfächtningh / dher emoot man intet rådh weet. Wed dhen meeningen haar och Poëten sagt: Fata viam invenient, aderitq; vocatus Apollo, &c. Virg: Är fördhenskul bäst at bliy wedh gambla Ordspråket: **Medh Gudh är bäst at böria.** Och medh Tyskarna säya: Gott wirdt wol wege finden. etc. Sup: lit: Läth: Pſal. 37. v. 5. & Pſal. 18. v. 30. 31.

Wår Herre låter affbedia sigh. i. e. När man råkar wedh wrante och oförsoonligha menniskior / som aff ingen förlykningh wele weeta / så brukas dhetta såsom til affbedtande. Och säger man då medh Poëten: Flectitur iratus, voce rogante Deus. Ovid: Item: Et dominum mundi flectere vota valent. Martial: En annan Poët haar dherom sagt:

Ergo ne dubita, blandas adhibere quærelas:
Vincuntur molli pectora dura prece, &c. Tibull:

Item:

Sæpè Jovem vidi, cùm jam sua mittere vellet
Fulmina, thure dato, sustinuisse manum, &c. Ovid:

Esai. 19. v. 22. Jacob. 5. v. 16.

Tyskarna säya och: Gott leſt ſich auch in ſeinem zorn erbitten. etc. Sup: lit: Böön:

Jacob. 2. v. 8. **Wåår Snöö och twungen kårleek/ haar ingen lång ålder.** i. e. Snöön går i watn/ och trugade kårleken förſwinner. etc. Sup: lit: Den: Fägr: Kårl: Twung:

Wå.

Prov. 30. v. 33. **Wåg icke all ord på Gullwicht.** i. e. Man får intet wara alt för grannrächnande om ett ord blandh goda wänner. etc.

Matth. 6. v. 3. 4. **Wågh intet wålgiordt.** i. e. Man måſte intet roosa aff wålgiärningh. Wthan ſom Schrifften talar/ låt then wänſtra handen intet weeta hwad then högra giör. etc. Sup: lit: Roos:

Syr. 37. v. 20. & ſeq: Prov. 15. v. 22. Luc. 14. v. 28. **Wåg/ förr än du wågar.** i. e. **Tagh rådh för giärning.** Item: **Kora förr än du flyger.** Öfwerlägg förſt en ting/ förr än du något begynner. Och heeter ſom Publius haar ſagt: Deliberandum eſt diu, quod ſtatuendum eſt ſemel. &c. Tyskarna ſäya: Beſinns/ den beginnes. etc. Ellieſt heeter then: Vorgethan/ vnd nach betracht/ hatt manchen in gros leid gebracht. etc. Sup: lit: För: Kor: Tag:

Syr. 13. v. 13. 14. **Wägra ſigh intet/ är höfflight/ för mycket är ſkadeligt.** i. e. Som man wille ſäya: Then är icke altijd nyttigt/ at man är alt för diſcret: Man giör ſigh offta ſielff ſkada then medh. Therafſ ſäger man och medh Eraſmo: Omne nimium eſt nocivum. Item: Nil recuſandum quod donatur. &c. Sup: lit: Allt: Inf: lit: Öyn:

Wäck intet Hunden mädan han sofwer. i. e. Fås intet wedh paddan mädan du haar roo. Erasmus haar dherom sagt: Canis dormiens non est excitandus. Han säger och: Temulentus dormiens non est excitandus. Item: Malis cedendum. Item: Malum bene conditum ne moveas. Id. Eras: Tysken säger: Schlaffende Hünde soll man nicht wäcken. Item: Einem vollen vnd bösen man/ sol ein fuder hew weichen. etc. Sup: lit: Druck: Pråål: Sacht: Syr. 22. v. 14. & seq:

Wayas bör dhen som wäld haar. i. e. Som man wille saya: Ähra dhen ähra bör. Inf: lit: Ähr: Rom. 13. v. 7.

Wäl begynt/ är halffgiordt arbete. i. e. När man medh en gooh resolution begynner ett wärck/ så faller så mycket lättare at ändat. Poëten haar dherfore sagt: Dimidium facti, qui bene cæpit, habet. Horat: Item: Incipe quidquid agas, pro toto est prima operis pars. &c. Auson: Tyskarna säya och dherom: Wol begunnen/ ist halb gewunnen. Item: Wol angerennt/ ist halb gefochten. etc. Sup: lit: All: Roos: Inf: lit: Ähr: Matth. 24. v. 13.

Wälgiordt är mehr gagn än skada. i. e. Ingen wälgiärning skeer fåfängt. Dheraff säger man och: Homini amico benefacere, non sumptus, sed quæstus est. På Swänska säger man wedh samma meeningh: Wydt wäga moot/ säll är dhen som wäl haar giordt. Tyskarna säya och: Mitt wolthun/ wuchert man. etc. Sup: lit: Wydt: Man säger och wedh sådan meening: Syr. 16. v. 14.

Wälgiärning blir fuller wedergullen. i. e. Hon finner alltoh sitt rum. Hon blir intet olönat. etc. Ut Sup: lit: Wydt: Syr. ut suprà, & Cap. 17. v. 18.

Wäl-

Prov. 13. v. 12. **Wälgårning är snart giord.** i. e. Snart nogh / når wäl är giordt. Sat citò, si sat benè. haar Cato sagt: Aff Tyskan säger man: Wol thun/ ist viel thun. etc. Sup: lit: Snart:

Wäl begynnt/ och illa lychtadt/ får skam til tacka. i. e. Som man ellest wille säya:

Matth. 24. v. 13. Hebr. 3. v. 6, 14. **Giöra 19. gånger wäl/ och then 20.de illa/ så får man otack för alt.** Deraff säger man och: Sapientia in exitu canitur. Salvian: I Scholan plägar man säya: In fine videbitur cujus thoni. Item aff Poëten: Exitus acta probat. &c. Ovid: **När ändan är godh/ så är alt gott.** Tyskarna säya therom: Es hilfft nicht wol spannen / sondern wol abschießen. etc. Sup: lit: Roos: Inf: lit: Ähr:

Prov. 30. v. 21. & seq: Syr. 5. v. 1. & seq: Cap. 11. v. 26. & seq: **Wäldet pröfwar mannen.** i. e. Om han ther wedh kan bära sin lycka. Ty ellest plägha **heeder bytha om seeder.** Deraff man och sägher: Honores mutant mores, rarò in meliores, &c. Man sägher och: **När paddan kommer til wälle/ så weet hon intet återhälle. etc.** Sup: lit: Heed: Ing: När:

Wällia i wäpling/ och grijpa til starret. i. e. **Then som kommer i waalet / han kommer i qwaalet.** Thetta brukas och til förwyttelse emoot bedelegranna Pygor/ som så längte wällia bland många Frijare/ til thes the omsijdor få bara starnet: Råka och stundom ther öfwer wedh skelfwa Stallpellen. etc. Sup: lit: Dan: Först:

Wälgiär-

Wälgiärning förgiätes snart. i. e. Intet glömmes snarare än wälgiordt. Benefacti gratia rara est. Item aff Publio: Memoria beneficiorum fragilis est. Syr. 12. v. 2. & seq:

Wälgiärning bör wara skadelöös. i. e. Wälgiordt måste belöhnas. Man måste fulle tiäna sin wän / men vthan sin skadha. Och heeter fördhenskul billigt: Beneficium beneficio provocatur. Item: Gratia gratiam parit. Eraſ: Och aff Plauto: Improbus est homo, qui beneficium scit sumere, & reddere nescit. &c. Aff Tyskan sägher man: Wol that wil vergolten sein. etc. Sup: lit: Giffm: Gåfw: Tiänſt: Luc. 6. v. 38.

Wälgiordt skillar wrede. i. e. Man kan intet bättre förekomma wrede och owillia / än när man giör sin owän gott / til dhes han går i sigh sielff / och skämmes. Heeter fördhenskul som Seneca haar sagt: Pertinax bonitas vincit malos. Item: Amore didicimus vinci feros. Han haar och ellieſt sagt: Irascitur aliquis, tu contrà beneficijs provoca; Cadit statim simultas ab alterâ parte deserta. &c. Item aff Plauto: Malum malo nemo rependit, nisi malus. &c. Sup: lit: Ondt: Matth. 5. v. 44. Luc. 6. v. 27. Rom. 12. v. 14.

Wälkommen giäſt taar alt til goda. i. e. När man weet sigh wara wälkommen hoos sin wän / så wällier man ingen maath. Deraff säger man och vtht en gammal Vers: Hospitis in mensâ vultum, non fercula, pensa. Item: Dat benè, dat multum, qui dat cum munere vultum. &c. Dherföre måste man och gifwa acht på wärdens ansichte och åthåfwor / när man går til giäſt. etc. Sup: lit: När: Syr. 18. v. 15. & seq: & Cap. 20. v. 13. 14.

Pſal.144.v. 12. & ſeq: Eſai, 22, v. 13. Sap.2. v. 6. & ſeq: 1.Cor.15. v. 32.

Wälluſt är ett ſött raſerij. i. e. Dhen ſom ſlår ſigh på wälluſt/ han begår en willig galenſkap. Och kallas förohenſkul aff Eraſmo: Dulcis & voluntaria inſania. Och aff en annan Scribent/ ſom ſäger: Voluptas umbra & ſomnium eſt. Philoſt: Man läås och at Sardanapalus ſkal hafwa hållet wälluſt för ſitt högſta goda/ ſom är til at ſee aff folliande Vers: ſom ſåyes hafwa waret ſkriffne på hans graff:

Ede, bibe, lude,
Cùm te mortalem noris, præſentibus exple
Delitijs animum, poſt mortem nulla voluptas. &c. Athenæ:

Wedh ſådan meening lyda och dhe Saduceiſke Rymen på Swänſka:

Leff kräßligh här förothan mått/
Haff luſtigh leef för händer;
Ty effter dhetta lyfwet brått/
All wälluſt åtherwänder. etc.

Rom. 13, v. 13. Syr.31.v.36. & ſeq:

Wälluſt giör lyfwet korte. i. e. Hon förſwagar Kroppen/ och ſkyndar til döden. Diogenes ſkal förohenſkul hafwa förbrät en yng kräßbwk medh en Vers aff Homero/ och ſagt: Nate, mihi fueris brevis ævi, Laërt: Item: Non facit ad multam, crapula multa, diem, &c.

Prov. 21. v. 17.

Wälluſt giör ånger. i. e. Hon lychtas medh ett ondt Samwet. Poëten haar förohenſkul dher emoot warnadt dher han ſäger: Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas, Horat: Item aff Eraſmo: Voluptas eſca malorum. Aff en annan Scribent ſäger man och: Voluptatis uſura, eſt mala valetudo. Item: voluptatis comes eſt ſervitus. Dhen gambla

Chry-

Chrysostomus haar affrådt frå wälluſt/ ſäyandes: Fuge voluptatem, propter comitem ejus, afflictionem, &c. Ty ſåſom Fiſken fångas medh en ſkadeligh krook; Altſå Menniſkian medh wälluſt. Item: Inſaniam potius quàm voluptatem delecter. haar en Philoſophus ſagt. etc. Laërt: Fab: de Simiâ & circulatore.

Wälluſt haar hwar man kiär. i. e. Som man wille ſäya: **Hwem ſträfwar emoot goda dagar.** Voluptate capimur omnes, Eraſ: Och aff Terentio: Ingenium eſt omnium hominum á labore proclive ad libidinem, Tyſken ſäger: Wolluſt hatt jederman gern: Men Eraſmus kallar ſådana kräßbwkar: Porcos Trojanos. Dhe bliſ och elliteſt aff en Poët kallade Ventres/ dher han haar ſagt: Vivite lurcones, commedones, vivite ventres. Och aff Diogene: Vitæ charybdis, &c. Lucil: Super: hac lit: Sap. 2. v. 6. & ſeq:

Wälmeent ſär offta otack. i. e. Dhet man bäſt meenar blir ſnaraſt illa vthtydt. Man ſäger fördhenſkul medh Eraſmo: Optimè cogitata, peſſimè ſæpè cadunt. Tyſkarna ſäya: Iſtes nicht guht gemacht/ ſo iſtes doch guht gedacht. etc. Sup: lit: Ot: Syr. 12. v. 3.

Wälmeent rådh ſlår offta felt. i. e. All giärning lyckas intet. Offta ſätter man ſigh före något ſom på godh ſkiäl är funderat/ och går doch ſnaraſt tilbakar. Och är dher medh ſom Curtius haar ſagt: Multis ſalubriter deſtinata, & omni ratione, potentior fortuna diſcuſſit. &c. Sup: lit: All: Mång: Prov. 16. v. 1. 3. 9.

Wälmåga haar dödzfruchtan. i. e. Dhen ſom ſittter i goda dagar/ han går intet giärna i dödedantzen. Dheraff ſäger man och: mortem minus timet, qui minus delitiarum novit. Item: Pſal. 144. v. 12. & ſeq: Syr. 41. v. 1. 2.

tem: Quibus res secundæ, ij nihil magis optant, quàm diuturnam vitam, &c. Laert: Reiche leüte (säger Tysten) schewel allezeit den thadt. Sådana åre aff David och Syrach märkeligen beskriffne aff dheres timmeliga lyckseligheet, etc.

Wäl regera/ är meer än förmeera. i. e. Wäl föreståå ett Regimente / är större konst/ och meehr åhra/ än förwidga gräntzerna, etc. Sup: lit: Fåf: Reg:

Ose. 13. v. 9. Esai. 9. v. 20.

Wäl kookat/ wäl äthet. i. e. Som man wille säya: Haar du wäl blandat/ så drick och wäl vth. Terentius haar dherföre sagt: Tute hoc intristi, tibi omne exedendum est. Wäl giordt/ wäl nuhtet. Tyskarna säya och: Hastu was eingebrochen/ so machstus selber außessen, etc. Sup: lit: Den: Hwar: Stälff:

Wälgång giör wänner. i. e. Som man sade: När min Tunna rann/ kände migh både Qwinna och Man; etc. Dhet samma exprimera och följiande Vers:

Syr. 6. v. 9. & seq: Cap. 37. v. 4. 5.

Tempore felici, multi numerantur amici, (erit. &c.

Si fortuna perit, nullus amicus

Aff Erasmo säger man och: Fervet olla, vivit amicitia. Item: Res amicos invenit. Haar Plautus sagt: Dheraff säya och Tyskarna: Haben/ macht freünde. etc. Sup: lit: Mång: Mäd: Wänn:

Wälkommen som tilbär. i. e. Som sägz: Han är altyd god som glugg fyller. Dhen som kommer medh en krokottan arm / han blir altydh wäl fägnad. Dheraff säger och

och Erasmus: Veniat qui proderit hospes. En gammal Vers haar och samma förstånd: Intrent portantes, stent extra dona rogantes. Och medh Senecâ: Omnium dulcissimum est accipere. &c. Tyskarna säya: Wer gern gibt/ den hatt man allzeit lieb. etc. Fab: de voce Hædi. Sup: lit: Han: Her:

Wälkommen/ som Salt i swrt öga/ och Watn i nytt Skipp. i. e. En obehageligh giäst. Lijka som Saltet swijder i Ögat/ och Watnet giör intet gagn på Skipzkiölen; Altså är och medh en giäst/ som intet är wälkommen. Tysken säger wedh samma meening: Wilkommen/ wie rauch in augen/ vnd flöh in ahren. etc. Sup: lit: All: Man: Snylt: Swr: Träg:

Wäl roosadt/ är halff såldt. i. e. Dhen som wäl kan tala för kiöpet/ han får stundom sällia elacka wahror. Poëten haar dherföre sagt: Laudat venales quas vult extrudere merces. &c. Horat: Dheraff säger man och: Syr. II, v. 32.

Blind Häst behöfwer en god taleman. etc. Sup: lit: Blind: Söör:

Wälsmaak giör tiggiare. i. e. Kräßligit lefwerne föder armood. etc. Sup: lit: Den: Mää:

Wäl skodat/ är wäl frijadt. i. e. Dhen som wäl seer sigh före/ han frijar bäst. Dheraff sägher man på Tyska: Weiber vnd tüch sol man bey tage kauffen. Ty man kan ellest snart blij bedragen. etc. Sup: lit: Häst: Prov. 20. v. 18.

Wäl dödh/ är wäl lefwadt. i. e. Dhen som winner ett saligt affskedh/ han fulbordar lopedt/ och haar gått sin Werld wäl igenom. Dheraff haar och Paulus funnat berömma sigh/ och sagt: Jagh haar kiämpat en godh kamp. etc. Sup: lit: Den: 2. Timoth. 4. v. 7. 8.

Wän-

Wänner åre intet för många/ dhe skola sielff födha sigh. i. e. Som man sade: Gott haa godha wänner/ när man intet kostar på dhem.

Wäneſåår swyda längſt. i. e. Dhet förtreet man lyder aff sin förmeente wän/ dhet qwälter aldra mäst. En Scribent haar fördenskul wäl sagt: Turpius nihil eſt, quàm cum eo bellum gerere, cum quo familiariter vixeris. Och aff en gammal Vers: Vulnera cognatæ ſunt graviora manus, &c. Tyskarna säya: Freündebis schwiren am lengsten. etc.

Syr. 37. v. 2.

Wänner kunna snart blij owänner. i. e. Man måste så omgå medh sin wän/ som han och snart kunde blij owän. Deraff haar och Plato sagt: Amicus valde mutabile animal eſt. En Scribent råder fördhenskul wäl/ som haar sagt: Ità amicum habeas, poſſe ut fieri inimicus, putas. Gell: Ama tanquam oſurus, oderis tanquam amaturus. haar Eraſmus sagt: Item aff Publio: Ità crede amico, ne ſit inimico locus. &c. Tysken säger: Man mus gedencken/ das freünde auch können feinde werden. etc.

Syr. 6. v. 9. & ſeq:

Wänner röhnes i ofall. i. e. Nöden pröfwar wänskap. Man märker och offta en wän vthi en oförmodeligh händelse. Dheraff haar och Plautus sagt: Is amicus eſt, qui in re dubiâ, re adjuvat. Item aff Ennio: Amicus certus in re incerta cernitur. Dherom haar och Seneca sagt: Arguit amicos tempus, ut aurum ignis. Och aff Eraſmo: Re opitulandum, non verbis, &c. Fab: de Caſſitâ, Sup: lit: Gullpr: Mäd: Nöd:

Prov. 17. v. 17. & Cap. 24. v. 10. Syr. 22. v. 28. 29.

Wenner måste wällias. i. e. Man måste

see

see sigh wäl före/ hwem man förtroor sin wänskap. Ty dhet är icke (som man säger) alt Gull som glimmar. Dheraff haar och Erasmus sagt: Deligas quem diligas. Ne cuivis dexteram porrige. Pythag: Item: Neq; nullis sis amicus, neq; multis. &c. Eras: Tyssken säger och: Freünde sol man wählen. Item: Miache nicht mit jederman freünoschafft. etc. Sup: lit: ck: See:

Matth. 2. v. 8. Psal. 55. v. 22.

Wänner äre som meloner. i. e. Man pröfwar offta tye/ och finner nepligh en som duger. Aristoteles haar dherföre Exclamerat: O amici nemo amicus! Erasmus haar och kallat sådana ögnewänner: Salutetenus amicos. Och förer dher wedh in dhesse föllande Vers aff Theognide:

Syr. 6. v. 10. & seq:

Res perdifficilis quidem amicus, sunt quia multi, (&c.

Atq; adeo cuncti penè salutetenus.

Syr. 37. v. 1. & seq:

Item:

Cum fortuna manet, vultum servatis amici;

Cum cecidit, turpi vertitis ora fugâ. &c. Petron:

Och aff en annan Poet:

Stat nulla diu mortalibus usquam

Fortunâ titubante, fides. &c. Sil: Ital:

En Scribent haar fördhenskul wäl noteret dhe rätta wännerna wedh dhesse fåå ordh:

Qui

Qui reflante fortuna adsunt, hi verè amici, &c. Chilon in Laert: Sup: lit: Mång: Måd: Troo:

Wänners godz bör wara odeelt. i. e. Blandh förtrooliga wänner bör alt losligit wara ospaart. Terentius haar sagt: Communia amicorum inter se omnia. Omne bonum est communicativum sui. Omnibus amicis, quod mihi est, cupiò esse idem, haar Plautus sagt: Item: Nullius boni absq; amico, dulcis est possessio. Publ: Vthi en gemeen Schole Vers plågar man och säya: Non bonus est socius, qui devorat omnia solus, &c. Sup: lit: El:

Syr. 4. v. 35.

Wänner i nödh/ och baak om ryggen/ Dhet åre Fäster och starka Brygger. i. e. Ut supra: **Wänner röhnes i ofall.** Heeter fördhenskul som Cicero haar sagdt: Amicitijs non est utendum ut floribus, tamdiù gratis, quamdiù recentibus, &c. Sup: lit: Gullpr:

Syr. 37. v. 4. & seq: Prov. 17. v. 17.

Wäneskilnad är alltidh swår. i. e. Dhet faller något tungt/ at stillias wedh en godh wän: Men åtherkomsten lindrar sorgen. Deraff haar och Poëten sagt: Discessum reditus, non finis esse gravem. &c. Och aff Tystan: Scheiden bringt leid/ wiederkommen frewd. etc.

Wänegnabb warar intet länge. i. e. **Godha wänners kyff/ är ny wänskap.** Dheraff säger man och wedh Terentio: Amantium iræ, amoris redintegratio est. Item aff gambla Versen: Cari rixantur, per se quoq; pacificantur. Twå godha wänner blij intet

Ephes. 4. v. 26.

intet länge owänner. etc. Sup: lit: God: Kärl:

Wänskap bör wara ödödeligh. i. e. En rätt och oskrymtad wänskap bör intet kolna. Livius haar dherom sagt: Inimicitias mortales esse decet; amicitias verò immortales. Item: Idem velle, & idem nolle, ea demum firma est amicitia. haar Salustius sagt: Och blir fördhenskul aff Laertio kalladt: Alter ego. &c. Sup: lit: Kärl: Reen: Rom. 13. v. 10.

Wänskap vthan wärck/ är en Wäggiebonad. i. e. En ögnewänskap är såsom ett måladt belåte. Dherföre haar och Plautus weladt notera en rätt och oskrymtad wänskap medh dhesse ordh: Is amicus est, qui in re dubiâ, re juvat; ubi re opus est. &c. Tyskarna säya och wedh dhen meeningen: Freündschafft ohne hülff/ ist ein bild an der wand. etc. Super: hac lit: Inf: lit: Ögn: Syr. 12. v. 8. 9. & seq:

Wänners hielp kommer altyd seent. i. e. När dhen ena wännen skal göra dhen andra någon wndsättningh/ så skeer dhet i gemeen effter långsampt beränckiande. Man sägher fördhenskul dherom medh Gellio: Amici magna ex parte cessatores sunt. Item: Amici ad auxilium lenti. &c. Man säger och: Amico tardo nihil iniquius. Dherföre haar och Salomon sagt: Säg icke til tin wän gack bortt/ och kom igen/ i morgon wil iagh giffwa tigh. etc. Vthan dhet heeter: Qui citò dat, bis dat. &c. Ellest heeter dhet effter gambla Ordspråket: **Komma med miölken sedan föhlet är dödt. etc.** Sup: lit: Komm: Måd: Seent: Prov. 3. v. 28.

Werldenes lopp/ dhen ena neder / dhen andra opp. i. e. Når man hörer talas om några förandringar vthi ämbeten/at dhen ena sättes til och dhen andra ifrå/ så plägar man säya: **Det är så Werldenes lopp.** etc. Sup: lit: Lyck: Syr. II. v. 14.

Werlden är intet wedh staaka bunden. i. e. Hon är obeständig. Man säger fördenskul icke obilligt/ at **Werlden är en hynda.** etc. Infer: hac lit: Gen. 8. v. 21. 1. Joh. 5. v. 19.

Wäria biuder Landzfred. i. e. Som man wille säya: **Dhet ena Swärdet håller dhet andra i slijden.** etc. Sup: lit: Den: Ett: Orf: Slåå: Luc. II. v. 22. Matth. 5. v. 43.

Wärket prysar mästaren. i. e. Arbetet roosar sigh sielfft. Erasmus haar sagt: Opus laudat artificem, De manu artificis laudatur opus. Item: Opera manuum testantur industriam. &c. Aristot: Tyskarna säya: Das werck zeuget vom meister. etc. Sup: lit: Dygd: Fromh: Gott: Syr. 9. v. 24. & Cap. 10. v. 29.

Werlden är wijd. i. e. Som man wille säya: **Den gamble Guden lefwer än. Item: Får man icke blij i stugun så går man vth på gården.** Är ett Tröstspråk emoot förfölielse. Wedh dhen meeningen plägher man och säya medh Erasmo: Cælo tegitur, quem non capit urna. &c. Sup: lit: Den:

Werldzlig pracht är säfäng åhra. i. e. Som man wille säya: Pracht i Kläder / är minsta heeder. Hon är til intet nyttig. Dheraff säger man och vthi en gemeen Vers: Glo- Prov. 16. v. 5. 1. Timoth. 2. v. 9.

ria

ria mundana, non est est nisi visio vana, &c. Sup: lit: Högf: Myck: Pracht:

Werlden wil wara giäckad. i. e. När man hörer dårligen begiäras onyttigh tingh/ så säger man/ såsom til en förwytelse: Mundus vult decipi. Eras: En gammal Lährare skal och hafwa sagt: Utere mundo, sed ne te capiat mundus, &c. Tyskarna plåga och säya: Die Welt wil betrogen sein, etc. Sup: lit: List: 2. Timot. 3. v. 13.

Werlden är en hynda. i. e. Falsk och bedrägeligh. Lyka som en liumsker Hund/ i dhet han wiskar rumpan/ så bytz han. Dheraff säger man och: Mundus in maligno positus. Hon är stadd i dhet onda, etc. Lutherus håar och dherföre kalladt Werlden: Stabulum malorum hominum, &c. Tyskarna säya dherom: Der Teuffel ist wirdt in der Welt/ drumb haben die frommen böse herberg darinnen. Item: Die Welt badet in lügen, etc. Sup: lit: All: Ing: Last: Gen. 6. v. 5. & Cap. 8. v. 21. Rom. 1. v. 4. 1. Joh. 5. v. 19.

Wärre giör ondan godh. i. e. Som man ellest pläghar säya: Ondt Barn giör Faderen from. Item: Ondt blir intet gott/ förr än halfwa wärre kommer. Ellest säger man: Altijd wärre som efterkommer. etc Sup: lit: Allt: Ondt: Prov. 20. v. 14.

Wäxer min Rog/ så wäxer min hog. i. e. Ökas godzet/ så ökas och modet. Dheraff säger man och: Ubi uber, ibi tuber, Aul: Ex copiâ ferocia. Eras: Opulentia inflat. Item: Vitium solenne rebus secundis, superbia est, Claudian: Och aff Ovidio: Syr. 5. v. 1. 2.

Luxuriant animi rebus plerumq;
secundis,

Nec facilè eſt aquâ, commoda, mente pati. &c.

Terentius ſäger: Omnibus nobis, ut res ſeſe dant, ità magni & humiles ſumus. Item: Quia paululum vobis acceſſit pecuniæ, ſublati adſunt animi. Idem: Vicina ſemper opibus ſuperbia. Och aff Eraſmo: Fortuna reddit inſolentes, &c. Tyſken ſägher: Reichtumb iſt des hoch/ muhts nachbawr. Item: Wie wir glück haben/ ſo haben wir auch muht. etc. Men Syrach warnar för ſådan förmähtenheet/ och råder/ at man intet ſkal drüſta på rykedomar/ ſåſom förgängelige. etc. Sup: lit: Med: Pen: Inf: lit: Öfw:

Syr. II. v. 4. 5. 6. & 26.

Yf.

Yffz icke aff Lyckan/ hon wänder ſnart ryggen til. i. e. Som man ſade: **Bär fulla Kaaret waarliga/ at dhet icke ſqwalpar öfwer.** Man ſäger fördhenſkul medh Eraſmo: Secundis rebus non eſt ſuperbiendum. Item: Magni pectoris eſt, inter ſecunda moderatio. haar Seneca ſagdt: Dheraff ſäger och Poëten:

Fortunam reverenter habe, quicunq; repentè
Dives ab exili progrediere loco.
&c. Ovid: Item:

Si fortuna favet, caveto tolli;
Si fortuna tonat, caveto mergi. &c.

Syr. II. v. 4. & ſeq:

Auſon: Tyſken ſäger:
Im glück erheb dich nicht/
Im vnglück verzage nicht. etc.

Dhet

Dhet är fördhenskul bäst at föllta dhet rådh/ som en annan Poët haar gifwet/ dher han sägher:

Esto quod es, quod sunt alij, sine quemlibet esse;
Quod non es, nolis, quod potes esse, velis. &c. Lindeb:

Fab: de Cucurbitâ juxta pinum arborem satâ, Sup: lit: Bär: Lyck: Med: Mått:

Yffz icke aff roos. i. e. Som man elliest säger: **Roos är narrproff.** Man måste intet högfärdas aff fåfäng åhra. Ty mången berömmer/ och meenar, dher intet medh. etc. Sup: lit: Roos: Prov. 27. v. 21.

Åc.

Åcker wil haa Hufwudstool. i. e. Dhen som wil vpbära ränta eller interesse/ han måste haa Capital at drijfwat medh. Elliest går dher medh som Tyskarna plägha säya: Wüchern ist mir verbotten; Den es fehlet mir an der hauptsumma. etc.

Åh.

Åhr lockar grödan fram. i. e. **Tijden giör mognad.** Annus producit, non ager. haar Erasmus sagt: **Medh tijden wäxa Rooser.** Tyskarna säya och wedh en sådan meeningh: Zeit macht Hew. etc. Sup: lit: Dag: Med: Tijd:

Åll.

Ålderdomen wänter ingen bättring. i. e. När ålderen är först inkommen / så är han intet til at vthskraapa. Dherom haar och Pred. 12. per totum.

Plautus sagt: Senectus cúm semel invasit, regressum non habet, Item aff Senecâ: O nulla longi temporis felicitas! Solon skal och fördhenskul hafwa kalladt ålderen: Vitæ hyemem. En annan wijs Hedning (som Erasmus aff Laërtio införer) haar kalladt ålderdomen: Portum malorum. Såsom dijt alla skyndade sigh/ til at blifwa dheres wedermömöda qwitt. etc. Sup: lit: Gamm:

Pred. 12. v. 7. **Ålderdom är och en siukdom.** i. e. Han haar för sigh sielff stoora beswår medh sigh. Dherom haar och Poëten sagt:

Tarda senectus
Debilitat vires animi, mutatq́ vigorem. &c. Virg:

Terentius haar och dhet samma sagt: Senectus ipsa morbus est. &c. Och aff Tyskan: Das alter ist auch eine kranckheit. etc.

Ålder hindrar intet dårskapen. i. e. Man

Hiob. 32. v. 8. 9. **finner och fulle gambla narrar.** Senectus non impedit stultitiam. Eras: Non annorum canities laudanda, sed morum. haar Lipsius sagt: Item: Non ætate, sed ingenio, adipiscitur sapientia. Plaut: Tyskarna såya: Alter hilfft für thorheit nicht. Item: Es wirdt mancher graw/ aber nicht weis. Man pläghar och dher wedh såya: Wen die alte männer in die buhlschafft gerahten/ so freßen die gar den narren. Och då säger man: Senes repuerascunt. Item: Bis pueri senes. Eras: i. e. Dhe blij Barn på nytt. etc. Sup: lit: Narr: Når: Ryk:

Ålderdoms rådh är vngdoms förleek. i. e. Genom dhe gamblas godha rådh/ inlägger vngdomen åhra och mandom. Dheraff haar och

och Plutarchus sagt: Consilia senum hastæ sunt juvenum. Item aff Aristotele: Vires in juvenibus, prudentia est in senibus. Aff en Poët säger man och: Præcellunt juvenes viribus, arte senes, &c. Sup: lit: Bäst: Ung: Prov. 20. v. 29.

Ålderdomen haar sina seel. i. e. Dhe gambla äre sällsamma til sinnes. Terentius haar dherom sagdt: Senes ut plurimum morosi. Han beskrifwer och gambla folcks art aff karigheet / dher han säger: Vitium commune omnium est, quod nimium in senecta ad rem attenti sumus, &c. Dheraff säger och Tysken: Die alten seind zehe/ sollen die geben/ so thutes thn wehe. etc. Sup: lit: Gam: Jw: Syr. 3. v. 15.

Ålderen är eenweten. i. e. Dhe gambla låta intet giärna öfwertala sigh. Dheraff man och säger medh Terentio: Rarò senex mutat sententiam. Han haar och sagt: Seni verba dare, difficile est, &c. Sup: lit: Enw: Gamm: Wrank: Wrång: Pred. 1. v. 15.

Ålder är en elack reesebroor. i. e. Som man sade: Hemma hwyla/ är gammal man bäst. Diogenes haar dherföre allegorice sagt: Navis annosa vix per mare navigabit, &c. Och är som Tyskarna säya: Alter man hinter dem offen etc. Sup: lit: Gamm: Deut. 31. v. 2.

Ålderen haar hwar dag nya tijdender. i. e. Nya krämpor och swagheeter. Man säger derföre: Grave senectus est hominis pondus. Och aff Erasmo: Viri senis cranium, est velut uva passa. Deraff haar han och kallat en otgammal Menniskia: Vivum cadaver: Ellest säger man och om dhe gambla: **Grijsen i brystet/ fooken i Grafwen.** Som man wille säya: När dhe gambla begynna at kraasa i halsen aff brystwärck/ så är dhem intet längt til ändan.

Psal. 71. v. 9. 10. Pred. 12. per totum. Tyskarna pläga och dherom säya: Es ist am alten nichts den haut vnd bein. Item: Alte blumen haben kein geruch: etc. Läås här om wijdare Predikaren/som beskrifwer ålderdoms swagheeterna. etc. Sup: lit: Gamm:

Ålderdomen är altijdh förachtad. i. e. Dhe gambla blij giärna försmådde. Man säger dherföre medh Erasmo: Semper contempta senectus. Sexagenarios de ponte dejiciendi. haar Macrobius sagt: Hwaraff och dhe gamble åre wordne kallade Depontani: Quasi de ponte dejiciendi. Hijt wil och Poëten alludera, som haar sagt: Contemnunt spinam cùm cecidere rosæ. &c. Ovid: Man läås och at Cato skal en gångh hafwa mött en gammal man/som war berychtad för någon ogiärning/och fördhenskul sagt til honom: Ne ætatis tuæ malis, addas turpitudinem. Syr. 8. v. 7. Som han wille meena: At ålderdomen hade ythan dhes många feel och lythe/at man icke skulle förröka dhem medh någon last och odygd. etc. Aff Tyskan säger man: Wen der Wolff altet/so reiten ihn die krähen. etc. Fab: de Leone senio confecto. Sup: lit: All: Gamm:

Ålderen kommer sällan ensam. i. e. Han haar sina plågor i föllie. Dherföre haa och dhe gambla sagt: Metue senectam, non n. venit sola. Eras: Item: Ad finem vitæ ubi perveneris, ne velis reverti. Idem: Wen einer seind alter erreichet hatt (säya Tyskarna) sol er nicht begehren jung zusein. etc. Wedh sådan meeningh sägher man och aff gambla Swänska Wijsan:

2. Sam. 19. v. 34. 35.

Ålderdom och siukdom/dhe ginge sigh om By:

Fattig-

Fattigdomen möter/ så wore dhe syskon try. i. e. Dhet åre 3. onda gäster. Gudh tröste dhen dhe finna Härberge hoos. Diogenes skal dherföre hafwa sagt: Inopia, senectutis miserrima. Dher emoot haar Erasmus sagt: Labor senectutis optimum obsonium. &c. Förstående/ at dhen som i ungdomen något haar wärfwat/ han finner dhet för sigh på ålderen. etc. Sup: lit: Arm: Ungd: & super: hac lit:

Ålderen kommer oförmärckt. i. e. Han kommer lijka som stiålandes på en Menniskia. Pſal. 90. v. 10.
Dherom haar och Poëten sagt: Obrepit non intellecta senectus. &c. Juvenal: En gammal wijs man skal (uppå tilfrågan huru honom ginge) hafwa swaradt: Paulatim morior. &c. Strobæ: Aff Tyskan säger man:

Das alter tritt heran/
Das mans nicht märcken kan. etc.

Sup: lit: Glömm:

Ån.

Ångra aldrigh wälgiordt. i. e. Låt digh icke tyckia ülla wara/ at hafwa bewijst någon wälgiärning. Benè si feceris amico, ne pigeat feciſſe, ſed potius pudeat ſi non feceris, haar Plautus sagdt: Item: Is probus eſt, quem non pænitet, quàm probus ſit, & frugi. &c. Idem: Och aff en Poët: Tu benè ſi feceris, non meminiſſe fas eſt. Auſon: Man säger dhet och uthi Swänska Rijmen:

Ångra icke dhet wäl är giordt/
Dhet är ey meer än digh haar bordt. etc.

Sup: lit: Gott: Gal. 6. v. 9. 2. Theſſal. 3. v. 13.

Ångra/ är högſta booth. i. e. Dhen som aff hiärtat haar ånger för sin broth/ han synes

nogh hafwa giordt booth. Dheraff säger man och: Gravis animi pæna est, quem post factum pænitet, Item: Actâ pænitentiâ, sublata est macula, Seneca haar sagt: Quem pæniter peccasse, penè innocens. Aff Lipsio säger man och: Pænitentes bis boni. En Poët säger derom: Desinit esse nocens, sceleris quem pæniter acti, Lindeb: Item: Proprium sapientis est, pænitere, &c, Philo: Dhen gamble Hieronymus haar och sagt: Peccata non nocent, quando amplius non placent, &c.

Ånger kommer altydh för seent. i. e. Som wille man säya: **Giord giärning haar ingen wändning.** Dheraff säger man och medh Erasmo: Serò sapiunt Phryges, &c, Tyskarna säya fördhenskul: Nachrew ist weiber rew. etc. Sup: lit: Efft: Wyßd:

Prov. 20. v. 18. Sap. 5. v. 2. & seq:

Ånger är wredenes fölliesslag. i. e. När man haar waret wreedh och förbittrad/ så ångrar man sedan sin dårskap. Seneca haar och sagt: Iracundiæ comes tristitia. Och aff Tyskan: Auff zorn folget rew vnd leid. etc. Sup: lit: Wreed:

Pred. 7. v. 10.

Ås.

Åskerägn och Herregunst falla altyd ojämpnt. i. e. Dhe råta hwarken på tarff eller tiänst. Hwarken på dhen som bäst behöfwer/ eller haar förtiänt. Dheraff säger man och: Ett lytet Moln/ kan skyla bådhe Sool och Måne. etc. Sup: lit: Herr: Lyt:

Åskian styrer Småtroll. i. e. Om laggen icke hölle Paddan i twång/ så nuthe man ingen fredh. etc. Sup: lit: Om: Straff:

Rom. 13. v. 3. 4. Esai. 28. v. 19.

Åskian

Åskian slår snaraft i höga Torn. i. e. Som man sade: **Höga träå blåsa och omkull.** Dhe wäldige få och anstöter Dhe blÿ och medh straff och plågor heemsökte. Dermedh sannas och dhet som Schrifften säger: Potentes potenter tormenta patientur. i. e. Dhe mächtige/ skola mächteliga straffade warda. etc. Sup: lit: Hög: Sap.6. v. 7. Psal. 82. v. 7. 8.

Åsnan kiänns aff öron/ och narren aff thalet. i. e. **Så länge narren tiger/ så håls han för klook.** Dheraff säger man dher wed: **Fast Åsnan kläddes i en Leyonehwd/ så förrådde henne doch öronen.** Dher vppå lyder och gemeena Verlen: Ex verbis fatuos, ex aure tenemus asellos, &c. Tyskarna säya och dherom: Den Esel kennt man bey dhen ohren/ vnd bey den worten den thoren. etc. Sup: lit: Aff: Narr: Prov. 17. v. 28. Syr. 27. v. 7. 8. & Cap. 5. v. 15.

Åsnan gränar i moderlyfwet/ och är intet deste klookare. i. e. När någon gammal ottydigt pockar på sina gråå Håår/ dher föga wyßdom är hoos/ så blÿr han här medh förbrådder. Lipsius haar dherföre sagt: Non annorum canities laudanda, sed morum, &c. Tyskarna säya och: Der esel grawet im mutterleibe. Som man wille säya: **Man finner och fulle gambla narrar. Item: Ålder hindrar intet dårskapen. etc.** Sup: lit: Gamm: Åld:

Åsnan bär Hälgedomen. i. e. Som man sade: **Soon med Gullspañ.** När en owärdig tylper koñer til någõ åhra/ eller sättes til ett

Ämbe-

Prov. 27. v. 22.

ämbete / som han intet weet vmgås medh: Så brukas dhetta såsom til en förwyttelse. Och då sägher man medh Erasmo: Asinus mysteria portat, &c. Sup: lit: Soon:

Åsnor finnas och på tw been. i. e. Narrar och owettige. Och dhe blij fördhenskul aff Erasmo kallade: Bipedes asini, Åsnor på 2. fötter. etc. Sup: lit: Narr: Prov. 26. v. 7. 9.

Åsnan kommer intet til hofwa / vthan at bära säcken. i. e. Som man elliest wille säya: Owett biudz arbete. Dhen intet annat haar lärdt / han måste föllia plogen. Man säger fördhenskul medh Erasmo: Asinus ad saccum. Item aff Poëten: Tractent fabrilia fabri. Horat: Item aff en gammal Vers: Ad res portandas, asini vocitantur ad aulam, &c. Sup: lit: Acht: Lääth: Syr. 3. v. 22. & seq: 1. Cor. 7. v. 20.

Åsnan wedh Strängespeel. i. e. Narren lährer aldrig wijßdom. Lijka som Åsnan icke kan lähra twtheslag; Så kan icke Heller Narren begrijpa klookheet. Erasmus haar fördhenskul sagt: Asinus ad lyram. Item: Asinus ad tibiam. &c. Lucian: Sup: lit: Took: Syr. 22. v. 7. 8. 9.

Åsnan går sin gång. i. e. Hon blijr wedh sin art. Narren blijr aldrig klook. Är en förwyttelse moot dhem som alzingen lärdom bijter på. Om sådana haar Erasmus sagt: In eodem hærent luto. Dhe blij och i Scholan kallade Johannes in eodem. &c. Man förstår och här medh dhem som intet rådh wele föllia / vthan dheres egit Hufwudh. Om sådana sägher man då: Åsnan går sin gångh. etc. Sup: lit: Den: Prov. 1. v. 5. 24. & seq: Syr. 21. v. 7. 8. Jerem. 13. v. 23.

Åsnan

Åsnan/fast hon bure en Gullsäck/så äther hon ändå Tistel. i. e. Fast dhen girige wore aldrig så ryk; Så nänns han icke ändå ätha en godh betha. Blyr altså icke obilligt lyknad wedh Åsnan med Gullsäcken. etc. Sup: lit: Den: Gir: Sall: Syr. 14. v. 3. & seq:

Åsnan trüffz intet vthan piska. i. e. Treeskt folck wil altijdh drüfwas / som Åsnan medh hugg och slaag. Man säger dheraff: **En seger kiäpp på en treeskan rygg.** Asinum fuste tractabis, haar Erasmus sagt: Item: Asino gramen & baculus. Idem. Aff Tyskan heeter dhet: Narren mus man mitt kolben lausen. etc. Sup: lit: En: Narr: När: Pås: Try: Prov. 10. v. 13. & Cap. 26. v. 3.

Åsnan medh en Gullsäck / winner fasta Städer. i. e. Medh förrädery intagas Slott och fäste/ när girigheeten kommer dher til. Dherföre haar och Cicero sagt: Nil tàm munitum, quod expugnari pecunia non possit. Item: Omnia castella hæc machina deijciet, in qua modo asellus auro onustus, ascendere possit. Id: Cic: Hüt lyder och dhet som Philipp: Macedo skal hafwa sått til swär aff ett oraculo: Hastis pugna argenteis; atq; omnia vinces. Dheraff haar och Plutarchus sagt: Non Philippum, sed Philippi aurum Græciam subjeciſſe, &c. Sup: lit: Hwad: Liſt: När: Silfw: Skänck: Ephes. 5. v. 5.

Ag.

Agget wil lähra Hönan wärpa. i. e. När en Idiot wil lähra dhen som bättre weet och kan. Och då plägar man säya medh Platone: Sus Minervam docet. Bubo canit luscinias, Eras: Ovum præ gallinâ sapit. Id: Prov. 26. v. 12. Rom. 12. v. 17.

Item

Item: Antè barbam ſenes docet. Antè pilos ſapit. Eraſ: Piſcem natare docet. haar Diogenes ſagt: Som man och på Swänſka wille ſäya: Låhra Örnen flyga. etc. Och aff Tyſkan: Er wil ſeinem Vatter lehren kinder machen. etc. Sup: lit: Läär:

Al.

Älskog giör oroo. i. e. Som man wille ſäya:
Pred. 7. v. 15. **Kärleken haar altyd muggor i Huſwudh.** Han kan intet wara uthan omſorg. Amor amara dat ſatis. Poëten haar dherom ſagt: Res eſt ſolliciti plena timoris amor. Ovid: Tyſken ſäger: Liebe bringt ſorg vnd furcht. etc. Hwad för oroo och wederwillia dhe Greeker och Trojaner haſwa uthſtått för Paridis Älskog/ dherom läås Virgilium de bello Trojano. &c. En Poët haar och uthi följiande Vers om ſådan älskogz oroo weladt påminna/ ſom haar ſagt:

Te ſine, vel miſero mihi lilia nigra videntur,
Nec ſapiunt fontes, & aceſcunt vina bibenti:
At ſi tu venias, & candida lilia fiant,
Et ſapient fontes, & dulcia vina bibentur. &c. Tit: Calph:

Sup: lit: Kärl: Tanck: & Infer: hac lit:

Älskogz ſnack haar ingen briſt. i. e. Frijare haar altyd något at ſäya/ när han får ſitta hoos Brwden/ då feelar ſnarare tyd än taal. Och när alt annat tryter/ ſå förtällies drömar/

och

och annor dicht. Deraff haar och Poëten sagt: Amantes ipsi sibi somnia fingunt, &c. Ovid: Sup: lit: Han: Hwar: Soon: Tung:

Älskogsbrör nyttia giärna medh andra. i. e. Dhe gryppa intet giärna til åhran/ mådan dhe haa waal på andra. Dhe besöria til åfwentyrs/at dhet gambla språket skal sannas på dhem: Quemadmodum sementem feceris, ità & metes, &c. Som du såår vth/ så skiär du och vpp. etc. Dherföre haar och Terentius dherom sagt: Omnes qui amant, graviter sibi uxorem dari ferunt, &c. Aff Tyskan sägz och: Die am narren seil zihen/ greifsen nicht gern zu ehren. etc. Sup: lit: Den: Eenf: Giör: Hund: Offr: Som: Syr. 7. v. 1. 2. & seq: Luc. 6. v. 38.

Älskog och dryck åre näska fränder. i. e. Dhe blij båda druckna: Dhen ena aff Wijnet/dhen andra aff kiärleken. Ty alt för starck kärleek/ giör mången både drucken och galen. Dheraff man och plägar säya: Amor cæcos parit catulos. Item aff en Poët som dher ifrå affråder: Syr. 23. v. 24. 25. & seq: Prov. 9. v. 16.

Vina sitim sedant, natis Venus alma creandis
Serviat, hos fines transilijsse nocet, &c. Virg:

Sup: lit: Kärl:

Am.

Ambete gieer Kappa. i. e. Dhet haar födan medh sigh/ ehuru ringa dhet och är/ när dhet blijr medh flijt drifwet. Tyskarna säya fördhenskul: Es ist kein ampt so klein / es bringt ja etwas ein. Item: Wärmts nicht/ so fickts doch. etc. Sup: lit: Hyll: Syr. 10. v. 31. 32. & Cap. 38. v. 32. & seq:

Ambete

Rom. 12. v. 8. 11. **Ämbete wil idkas.** i. e. Dhen som haar ett kall/ han måste och medh flijt drifwa. Spartam nactus, hanc exorna, haar Cicero sagt: Item aff Erasmo: Domum cum facias, ne relinquas impolitam. Tyssken säger: Warte deines wercks. etc. Sup: lit: Hwar: Kall:

Hiob. 5. v. 6, 7. **Ämbete gieer arbete.** i. e. Intet kall uthan

Pred 6. v. 7. **mödha** och omaak. etc. Sup: lit: Ing: Int:

Ämbete röhner mannen. i. e. Heeder röyer seeder. När en man kommer til ett

Prov. 30. v. 21. & seq: kall/ så yttrar sigh snart hans sinne och qualiteter. Man säger dherföre: Magistratus virum arguit. Pittac: Item aff Erasmo: Honores probant mores, &c. Sup: lit: Heed: Tiähn: Inf: lit: Ähr:

Än.

Ähn kommer dijt watn/ som waret haar. i. e. Som man plägar säya: Dhet blijr ännu en gångh så gott/ at Hustrun gieer Bonden maat: i. e. Så gott som förr haar waret. Man säger och wed dhen meeningen: Dhen gamble Guden lefwer än. etc. Poëten haar och brukat sådant tröstspråk uthi en Vers: O passi graviora, dabit Deus his quoq; finem. Virg: Item: Adhuc tua mensis in herbâ est, &c. Sup: lit: Den: Hmn: Orck: Wärld:

Syr. 12. v. 2, 3. Luc. 17. v. 7. & seq: **Ähn kommer dhen tijd/ at Koon torff sin rumpa wedh.** i. e. Som man ellies wille säya: Han tränger lijtet som intet tränger meer än en gång. Och brukas til förwijtelse emoot dhen som blijr hulpen/ och theer sigh dherföre otacksam. etc. Sup: lit: Den: Ot:

Ändan

Ändan är sällan begynnelsen lyk. i. e. Utgången är owis på all gärningh. Deraff haar och Poëten sagt: Exitus acta probat. Ovid: Item: Nescis quid serus vesper vehat. Eras: Och aff Senecâ: Initia in nostra potestate sunt, de eventu fortuna judicat, &c. Tyskarna säya och: Anfang vnd ende stimmen nicht ein. etc. Sup: lit: Bär: Tff: Inf: lit: Ähr: Syr. 18. v. 26.

Änkiestandh är ynkestandh. i. e. Rätta Änkiors wilkor är bedröfweligit. Ty när födekrooken är borta/ så ökas altyd sorgen. Deraff sägher man och: **Änkiors låät/ är dagligh gråät.** En Scribent haar fördenskul rätteligen sagt: Viduam si dixeris, omnem intellige miseriam. Som man wille säya: Dhem tryter altyd något. Dherom lyder och Swänska rymet:

Adam och Ewa/ bakade stoora leefwa:
När Adam war dödh/ bakade Ewa mindre Brödh. etc.

Doch hafwa altyd rätta Änkior dheres rijka tröst hoos Gudh/ som Skrifften dhem lofwar. etc. 1. Timot. 5. v. 5. & seq: Prov. 15. v. 25. Syr. 35. v. 17. & seq: Psal. 68. v. 6. & Psal. 146. v. 9.

Ähn sittes wärre Byxer än gröna. i. e. Som man ellest sade: **Bättre något än intet. Item: Dhet kan fulle biudas wärre bodh. etc.** När enom något blir budet/ som icke är så vthwaaldt/ och man lyckwäl tager dhet emoot medh tacknembligheet: Dä säger man dhetta/ såsom til sitt egit nöye. etc. Sup: lit: Bättr: Gifw:

Åp.

Luc. 6. v. 43. Åpplet faller intet långt frå Träådet. i. e. Katt bråår giärna på kiöön. Dotteren träder giärna i Moderens särck. Dherwed plägar man och säya: Mali corvi, malum ovum. Ondt Ägg/ elacka Ungar. etc. Sup: lit: Brår: Dott: Katt: Ond: Wedh lijka meening säger man och:

Matth. 7. v. 16. Åpplet smaakar giärna aff Träd. Idem. Der Wein schmecket nach dem stock. etc. Sup: lit: Art: Lijk: Ond: & ut prox: super:

Åpplet är rödt/ men matken är dher inne/

Prov. 11. v. 22. Pijgan är skiön/ men haar ett elackt sinne. i. e. Det står icke all dygd i fägerleeken. Item: Dhet är icke alt Gull/ som glimmar. etc. Sup: lit: Fägr: Ick: Myck:

Åhr.

Syr. 41. v. 15. 16. Åhran är ett liggiande fää. i. e. En stoor rijkedom / som medh Penningar intet kan bethalas. Dheraff man och säger: Fama & vita pari passu ambulant. Prov. 22. v. 1. Som man wille säya: Åhran och Lijfwet / böra wara lijka kiära. Fördhenskul skal och Keys: Sigismundus hafwa sagt: Si ex duobus alterum me facere oportet, rerum, quam famæ jacturam, subibo, &c. Æn: Sylv: Sup: lit: Bättre Gott: & Infer: hac lit:

Prov. ut superius. Åhran lijder lijtet skiämpt. i. e. Hon thol intet mycket. Hon är snart fördärfwad. Deraff

aff plägar man och säya: Åhran och Ögat/thola minst. Derom lyder och en gammal Vers: Non patitur ludum, fama, fides, oculus. Item aff Ovidio: Læsa pudicitia, est nulla reparabilis arte. &c. Tysken säger och: Ehr / glaub vnd aug / leiden kein schertz. etc. Sup: lit: Ett: Tyd: Infer: hac lit: Inf: lit: Ög: Syr. ut prox: sup:

Åhran föllier pungen effter. i. e. Dhen ryke blyr altyd wördat. Dheraff haar och Seneca sagt: Tanti habetur quisq; quantum habet. En Poët haar och dherom sagt: Et genus, & virtus, nisi cum re, vilior algâ est. Horat: Man sägher och aff en annan Poët: Re sine nullus eris. &c. Penningen sätter mannen til åhra. etc. Tyskarna säya: Wer viel hatt / von dem helt man auch viel. etc. Sup: lit: Pen: Ryk: Syr. 13. v. 28. 29. Luc. 15. v. 13. & seq:

Åhra digh sielff/så åhra digh andra. i. e. Dhen som kastar sigh sielff vnder bänckeu/ dyt blyr han och snart stötter aff andra. Heeter fördhenskul som Erasmus haar sagt: Decora teipsum. Nazianzenus haar och sagt: Cùm aquila esse queas, inter gracculos primas ne opta. En wys man skal och dherom hafwa sagt: Eum apud omnes maxime verecundia dignum judicari; qui seipsum primò, deinde alios revereri didicisset. &c. Stobæ: Sup: lit: Bland: Den: Som: Syr. 6. v. 36. Rom. 12. v. 10.

Åhra föder högfärd. i. e. Mood och åhra föllias giärna åth. Ty hoos dhen som i åhra sitter/ wil giärna öfwermood trängia sigh in. Dheraff säger man: Honor Prov. 30. v. 21 & seq: Syr. 11. v. 4. & seq:

tumet, Item; Honores mutant mores, rarò in meliores, &c. Sup: lit: Allt: Heed: &] Infer: hac lit:

Åhran och oåhran dragas. i. e. När man sijr någon stå i betänkiande/ om han wil resolvera til något gott eller icke; Då sägher man: **At åhran och oåhran dragas. i. e.** Dhe kiämpas hwem som skal få rådha. etc.

Åhra vthan ingeld/ måttar intet. i. e. Heeder vthan nytta föder illa. Ty man säger elliest: Honor est sumptuosus. Dheraff plägar man och säya: **Til en tiuck rumpa/ hörer en wijd brook. etc.** Sup: lit: Till:

Syr.3. v.22. & seq:

Åhran tags aldrig vth dher ingen år. i.e. Som man sade: **Ondt få något aff dhen karigas swett.** Och heeter dhet som Erasmus säger: Quærere aquam in punice. Ondt effter Watn i Klååstenen. Man säger och: Nodum in scirpo quærere, Terent; &c. Sup: lit: Den: Ded: Dygd: Man:

Syr.14.v.9. 10.

Åhrad/ wil wara beswårad. i. e. Åhra wil haa mödha. Den som sträfwar effter åhra och myndigheet/ han kan intet wara vthan beswår. Poëten haar dherföre sagt: Ardua per præceps gloria vadit iter, Ovid: Vthi en Lat: Cantilenâ plägar man och siunga: Si non vis onerari, caveas honorari, honor vult onere gravari, &c. En wijs man sägs och wara tilfrågad/ hwem han meente altijd wara stadder i ångest och omsorg; Och gifwet til swar: Qui in maximis rebus cupit esse fortunatus; In, mille curis distorquetur, ut assequatur ardua,

dua, & assecutus, æquè torquetur, ne amittat, &c. Laert: Man säger och aff Livio: Nil agenti in sinum non est devolutura victoria, Item; Dij laboribus bona sua divendunt, &c. Heeter fördenskul; Lutum nisi tundatur, non fit urceus. Item; Per templum laboris, ad templum honoris, &c. Panormit; Aff Tyskan plägar man säya: Ehre vnd würde/ ist eine schwere bürde. Ehre macht mühe. Geehret wirdt beschweret. Item; Ehre wirdt vmb mühe bekaufft. &c. Sup: lit; Arb; Hög; Prov. 15. v. 33. Hiob. 5. v. 6. 7. Pred. 6. v. 7.

Ährepenningen får intet sparas. i. e. Dhen kostnad som länder til ens heeder och Respect/ får man intet nugga fram. Dhe gambla haa fördhenskul altydh beflitat sigh om 3. slags Penningar. Nembl: NåhrePenningen/ i. e. Til dagligit vppehälle nödigh: ÄhrePenningen/ i. e. Dhen som til ens heeder hör anwändas. (doch icke som dhen dher för heeder skul/ gaff 50. Rykzd. vthi Bordellen) Och NödPenningen/ i. e. Dhen som hör förwaras emoot ålderen/ eller tilfallande nöd och siukdom. etc. Tyskarna säya och: Was zu ehren sol/ mus man nicht spahren. etc. Sup: lit: Allt; Giör; Man;

Är Lyckan god/ så kalfwar så snart Oxe/ som Koo. i. e. Man brukar dhetta skämptzwijs/ när man giör sigh hopp at få något/ som ellest synes olyckt och omöyeligit. Dherom haar och en Poët sagt;

Nil facile est, quod non grave erit, cum facta repugnant: Gen. 22. v. 8.

Nil grave ſic, quod non leve erit, cùm facta ſecundant, &c. Gland:

Faſt wedh dhen meeningen ſägher man och:

Hoppet föder Åkermannen. Eraſmus haar ellieſt ſagt: Parit puella, etiamſi malè adſit viro, &c. Sup: lit; Hopp; Ick:

Är ändan godh/ ſå är alt gott. i. e. Vthgången pryſſar wärcket. Eraſmus haar derföre ſagt: In fine coronatur opus. Item aff en gammal Vers: Omnia tunc bona ſunt, clauſula quandò bona eſt. Man ſäger och: Laus in fine probatur, &c. Aff ſådan materiâ och tilfälle/ indrager och Eraſmus ett exempel om Dionyſio Syracuſano/ ſom för ſitt Tyranny ſkul/ är blefwen ifrå ſitt Regimente affſatter/ Och dheröfwer omſijdor råkat i armood; ſom Verſerna dherom lyda:

Vilia qui quondam miſeris almenta negârat,
Nunc mendicando paſcitur ille cibo. &c.

Matth. 24. V. 13.

Heeter altſå billigt ſom Eraſmus haar derhoos ſagt: Finem vitæ ſpecta. Och dhet ſom aff Tyſkan ſägz: Iſt das ende guht/ ſo iſt alles guht. etc. Sup: lit: Roos; Wål; Tånck:

Är winden knapp/ ſå lägg på Lowen. i. e. Giör dhet du kannt. Som man wille ſäya: **Orkar du intet lyffta ſteenen/ ſå wältran.** Cicero haar dherom ſagt: Si rectâ portum tenere nequeas, idipſum mutatâ velificatione oportet aſſequi. Och aff Terentio: Quo-

Matth. 25. V. 15.

niam

niam id fieri non poteſt, quodvis, id velis quod poſſis, Seneca haar och ſagdt: Sic animus componendus eſt, ut quidquid res exigit, id velimus. Item: Qui nihil poteſt ſperare, nihil deſperet. Id: Sen: Wedh ſamma meening haar och Eraſmus ſagt: Deſtitutus ventis, remos adhibe, &c. Sup: lit: Den: Inf: lit: Öfw:

Åhra dhen åhra bör. i. e. Dhen i Åhreſtånd-
det ſitter/ honom bör och ſin tilbörliga heeder. Levit. 19, v. 32.
SåſomÖfwerheeten/Föräldrar/och dhem ſom
ſtället förträda; Så och gamble meriterade Rom. 13. v. 7.
perſoner. Man ſäger och deraff: Benè meritos
honora. Eraſ: Skrifften ſäger och: Coram ca-
no capite ſurgendum eſt. Eurip: haar ſagt: Prov. 30. v. 17.
Bonus vir bonum vereri gaudet, &c. Ty-
ſkarna ſäya och: Ehre den Ehre gebührt. etc Syr. 3. v. 3. & ſeq: &
Sup: lit: Fad: Gamb: Läth: Man: Som: Cap. 7. |v. 29. 30.

Åhran och Lyfwet ſkattas lyka. i. e. Som
man wille ſäya: **Bättre Lyfflös/än åh-**
relös. Dheraff man och ſägher: **Åhran** Syr. 41. v. 15. 16.
är ett liggiande Fää. i. e. En ſtoor Prov. 22. v. 1.
rykedom. Seneca haar fördhenſkul ſagt: Ma-
vult mori, quàm maculari, vir probus. Han
haar och ſagt: Infamiæ opprobria graviora
ſunt, quàm vulnera mortis, &c. Aff Tyſkan
ſäger man: Ein ehrlicher nahme iſt dem leben
gleich geſchätzet. etc. Super: hac lit:

Åhra lockar låhra. i. e. När man för Sap. 3. v. 15.
lärdom och ſkickeligheet blyr åhrad och fram-
ſatt/ ſå lockas och andra til dygd och Studier.
Och då heeter dhet ſom Eraſmus haar ſagt:
Honos alit artes. Item: Sublatis ſtudiorum

præmijs, etiam ſtudia pereunt. haar Tacitus ſagt. Tyſkarna ſåya och wedh ſamma meening: Geldt vnd ehr / iſt vrſach aller lehr. etc. Sup: lit: Löhn: Roos: & ſuper: hac lit:

Sap. ut ſuperius,

Åhra och troo / får Hwſor och Skoo. i. e. Som man elliest wille ſåya: **Troo: heet gieer Brödh. Åhrligh och trogen / får ſulle födhan. etc.** Sup: lit: Troo:

Åhrebodh binder intet. i. e. At man ſtundom aff höfligheet offererer ſin tiänſt och ywachtande / dhet obligerar föga. Dheraff plägar man och ſåya: Verba honoris non obligant. Item: Verba non neceſſitant. Eraſ: &c.

Åhra och högmood äre Twillingsbarn. i. e. Dhe äre intet fiärran ſylde. Dhe äre aff en art: Och dherföre föllias dhe giärna åth. Som man aff Eraſmo säger: Superbia comitatur honores. **Åhra föllier högfärd.** Han kallar och högfärd: Commune nobilitatis malum, &c. Super: hac lit: Sup: lit: Allt: Heed:

Prov. 27. v. 21. 22. Syr. II. v. 2.

Åhrlig man achtar hwarken loff eller laſt. i. e. Han lägger intet ſådant på Hiärtadt. Vthan håller (ſom Ordſpråket lyder) **Roos för ett narreproff: Och at Laſt intet lodar wedh.** Derom plägar man och ſåya: **Om en hoora migh laſtar / eller en tiuff migh roosar / achtar iagh liika mycket**

mycket. Som man wille säya: När iagh lefwer som migh bör/ så achtar iagh hwarken roos eller last. Dherwppå lyder och en gammal Vers: Non moror, an laudet turpis, an improbet osor. Och aff Tyskan: Es gilt mir gleich viel/ ob mich ein scheim lobet/ oder ein bub lastert, etc. Man pläghar och dherwedh aff lyka meening säya: Modig Häst achtar intet hundeglaffz. etc. Sup: lit: Gör; Handl; Mood; Roos;

Ähregirig blir aldrigh nögd. i. e. Högh ähra får sällan nogh. Hon kommer aldrigh så högt opp/ så wil hon jw altijd högre. Om Scip: Africano wil man säya: At han aff en högh ambition skal hafwa sagt: Malo Veronæ primus, quám Romæ secundus. Hwilket och blifwer tribuerat Jul: Cæsari, Men dher emoot haar Cicero sagt: Aulædus sit, qui citharædus esse non potest. Thuchydides spåår och ähregirigheeten lyten treffnad/ dher han haar sagt: Ambitio sola senio caret. Aff Tyskan plägar man och spotzkeligen dherom säya: Der erste geht vor/ den letzten beisen die hunde. etc. Sup: lit: Gir; Macht; Syr. 1. v. 37. & seq:

Är dricka en ähra/ så är ingen skam at spy. i. e. Som man wille säya: Är dhet losligit at fylla sigh til öfwerflödh; Så kan icke heller räknas för någon blygd/ at man evacuerer dhet som Magan är full aff/ och för hälsan skul intet kan lyda. etc. Syr. 31. v. 20. & seq: Cap. 37. v. 32. & seq:

Ährelös giffz inga witzordh. i. e. Honom betroos intet wittneßmål. etc. Dom: Regl; Syr. 36. v. 28.

Åt.

Zach. 9. v. ult: **Åtha och dricka/ håller Liff och Siäl i-hoop.** i. e. När födhan tryter/ så haar man intet många dagar igen. Wedh sådan meening säger man och: **Liwset brinner intet länger än weeken räcker.** Dheraff säya och Medici: Cibus est fultura stomachi. Tyskarna säya och: Essen vnd trincken/ erhelt den leib. Item: Es helt leib vnd sehl zu sammen. etc. Sup: lit: Liws: Ox:

Syr. 32. v. 2. 3. **Åtha medh Vlfwen / och tiwta medh Vlfwen.** i. e. Som man sade: **Man håller giärna medh dhen som maaten gieer.** Omnibus esse lupos, licet in regione luporum. Item: Qui cum insanis non insanit, is insanit. Cleod: Item: Cum vulpe vulpinari. haar Plautus sagt: Tyskarna säya: Wer mitt den Wälffen wil freßen/ er mus auch mitt ihnen heülen. etc. Sup: lit: Dens:

Syr. 6. v. 8. 10. Cap. 37. v. 4. 5. **Åtha medh alla/ och hålla medh ingen.** i. e. Dragha Kappan på bådha axlarna. **Stryka fuchsen. Segla medh allehanda wind.** etc. Sup: lit: Drag: Inf: lit: Öms:

Öd.

Prov. 29. v. 23. Syr. 3. v. 20. 21. **Ödmiukheet förtappas intet.** i. e. Dhen fromme och ödmiuke fördärfwas intet lätteligen/ vthan winner hwars mans gunst och wänskap. Ty Gudh står alla högfärdiga e-

moot

moot: Men dhem ödmiukom gifwer han nådh. En Scribent haar fördhenskul sagdt: Nunquam illa humilitas ingenium infirmat bonum. Accius. Man säger och: Omnem animi ornatum illustrat modestia. Item: Qui fortunam habet cum modestiâ, celsi est animi, &c. Tysken säger: Die tugend der demuht/ist eine mutter der ehre. etc. Infer: prox: Cap. 10. v. 17. 18. 21. 1. Pet. 5. v. 5. 6. Luc. 18. v. 14.

Ödmiukheet är yngdoms heeder. i. e. Intet står en yngh person bättre ahn än ödmiukheet. Dherföre haar och Lipsius wål dherom sagt: Non aliud magis in juvene decorum, quàm ut se submisse gerat, &c. Ut prox: super: Ut superius.

Ödha giör ödhe. i. e. Slösa giör tompt wisthws. Heeter fördhenskul som Verserna lyda: Qui plus expendit, quam lucri summa rependit, &c. Sup: lit: Den: Lång: Slöös: Syr. 18. v. 31. 32.

Öf.

Öfwadt wett är bästa wett. i. e. Dhen sielf haar något förfaret/ han är wiß vppå saken. etc. Sup: lit: Oöf:

Öffning giör konst. i. e. Lärdom och konst tagz intet medh Haregarn/ dher wil öffning och konst til. Dheraff säger man och: Ex usu fit ars. Keys: Carl dhen 5. skal och fördhenskul hafwa sagt: Artificem reddit usus promptum, ars facilem, natura potentem, &c. Item: Usus omnium magistrorum præcepta superat. haar Cicero sagt. Och medh dhen gamble Basilio: Puteus si hauriatur, melior evadit. Som man wille säya: Jw meer en Brunn öses/ jw Syr. 39. v. 1. & seq:

bättre

bättre blir watnet. Erasmus haar och dherom sagdt: Scribere scribendo, dicendo dicere discęs. Ellieſt haar och Saluſtius sagt: Ingenium ſocordiâ torpeſcit. Men Poëten haar mycket wäl sagt wedh dhen meeningen:

Fertilis aſſiduo ſi non renovetur aratro,
Nil niſi cum ſpinis, gramen habebit ager. &c. Ovid:

Tyſkarna pläga och säya: Je mehr man gewürtz reibet / je mehr ſie guhten geruch gibt. Item: Zeit vnd vbung machen klug. Das Ingenium wil geübet ſein. etc. Sup: lit: Flijt: Konſt: Wijßd:

Öfwer macht går ingen pacht. i. e. Ingen bör twingas öfwer sin förmågha. Matth. 25. v. 15. Dherföre säger man och per reg: Juris: Ultrà poſſe nemo obligatur. Item: Inſania eſt aliquid ſuprà vires ſuſcipere. **Hwar giör effter sitt ämbne.** Plautus haar och wedh sådan meening sagt: Pro noſtris facultatibus mænia fecimus. Dhet samma meenar och gemeene Verſen: Ibant quâ poterant, quâ non poterant, ibi ſtabant, &c. Sup: lit: Den: Gudh: Macht: Ähr:

Öfwerdådh gieer onda rådh. i. e. Som man wille säya: Öfwermoodh är en ſtadefogel. Syr. 3. v. 29. 30. Poëten haar dherföre sagt: Nocuit temeraria virtus. Item: Exitio multis, faſtus & ira fuit. &c. Tyſkarna säya och: Zorn vnd vbermuht / thun beide ſelten guht. etc. Sup: lit: Allt: Den:

Öfwer

Öfwer nogh / giör högan hogh. i. e. Wäxer min Rog/ så wäxer min hog. Ex copiâ ferocia. haar Eraſmus ſagt: Tyſken ſäger: Guht macht muht. Item: Wie man glück hatt/ ſo hatt man auch muht. etc. Sup: lit: Med: Mood: Pen: Wäx: Syr.5. v.1.2.

Öfwerflödh/ giör hungers nödh. i. e. Som man ſade: **Slösa giör armood.** Luxus eſt opum populator, Eraſ: Man säger och aff en gemeen Vers: Mens excæcatur, quæ luxuriæ famulatur. Item: Magnificus apparatus conviviorum, & ſumptuoſa largitio, nonne ab opulentiâ paritura mox egeſtatem? haar Florus ſagt. Aff Tyſkan säger man: Öberflus macht den beütel lehr. etc. Och då heeter dhet ſom gambla Verſen lyder: Qui plus expendit, &c. Sup: lit: Den: Man: När: Slöös: Öd: Prov.13. v. 11. Syr.18.v.31. 32.

Öfwerflödh giör maateleed. i. e. När man haar för mycket aff en tingh / så blir man ſnart ledze dher wedh. Copia parit faſtidium. haar Eraſ: ſagdt. Öberflus macht eickel. Säger och Tyſken. etc. Sup: lit: Mwss: Mätt: Prov.27. v. 7.

Og.

Ögat och Öra blir aldrigh mätt. i. e. Jw meer Ögat ſeer/ och Öradt hörer/ jw meer dhet wil. Dheraff säger man och: **At Öronen kliya altijdh effter nytt.** etc. Elleſt säger man och: **Ögat wil altijd mehr/ än Magan orkar.** i. e. När man får någon wälſmaakande maat/ så Pred.1.v.8. Prov.27. v. 20.

Prov. ut prox: sup: så wil offta Ögat haa mehr än Magan kan taga emoot. Dheraff säya och Tyskarna: Die augen seind weiter / den der bauch. etc. Sup: lit: Bwk: Maag:

Prov. 22. v. 1. Syr. 41. v. 15. 16. **Ögat och Åhran thola minst. i. e.** Ett lytet grand kan förderfwa ett Öga / och en lyten skamfläck åhran. Dherom lyder och en gammal Vers: Omne bonum quod habes, contaminat unica labes. &c. Item aff Tyskan: Ehr / glaub / vnd aug / leiden kein scherz. etc. Sup: lit: Ett: Åhr:

Syr. 40. v. 22. **Ögat är giärna dher kiärt är / och Handen dher säärt är. i. e.** Ögonen spela giärna dijt ålskogen drijfwer: Och Handen ömmar altijdh dhet som sargat är. Heeter altså: Ubi dolor, ibi manus. Item aff gambla Versen: Est oculo gratum, speculari semper amatum. Man sägher och: Oculus magnes est amoris. &c. Aff Tyskan säger man: Was dem hertzen gefelt / suchen die augen gern. Item: Wo einem wehe thut / da greifft man offt hin. etc. Sup: lit: Aff: Kärl: Tung: Fast wedh samma meening pläghar man och säya:

Syr. 13. v. 31. 32. **Ögat wijsar Hiertat vth. i. e.** Man kan offta märkia aff ens ögon / hwadh honom ligger på hiärtat. Cicero haar dherföre sagdt: Oculus est animi index. Item: Vultus & frons est animi janua. Idem: Dhen gambla Versen wil och dhet samma meena: Intima, per mores cognosces exteriores. Och aff Ovidio: Heu quàm difficile est, crimen non prodere vultu. &c. Tyskarna säya: Das gesicht macht die rechnung. Man siehet einem offt

offt ahn/ was er hatt gethan. Item: Manchen siehet der dieb aus den augen. etc. Sup: lit: Man:

Ögat föder Älskog. i. e. Som man sade: **Kärleek kommer aff skodande.** Ex aspectu nascitur amor. Eras: Dheraff haar och Scaliger kalladt ögonen: Cupidinis sagittas; Lingvam fulmina; Mamillas castra; Basia antecessores, &c. Sup: lit: Aff: Kärl: Kyß: Syr. 40. v. 22.

Ögat troos mehr/ än Öradt. i. e. Man sätter altydh meer troo til dhet man seer/ än dhet man hörer sägas. Ty/ **Dhet sägz offta effter sägn/ och liugs effter lögn.** Dherföre heeter dhet och som Plautus haar sagt: Pluris est oculatus testis unus, quàm auriti decem. Item: Audita mala levius ad animum accedunt, quám visa. Lips: Medh Erasmo säger man och: Quæ cernuntur certiora sunt, quàm quæ audiuntur. Item: Oculis potius credendum, quàm auribus. Julian: Och aff Poëten: Joh. 20. v. 25.

Nec retinent patulæ commissa fidelius aures,
Quàm quæ sunt oculis subjecta.

&c. Horat: Sup: lit: Ded: Den: Esst: Hwad: Händ: Rycht:

Ögnetiänst/ är hoffmans art. i. e. Til hofwa gieer man offta smicker för smör. Item: **Man kysser dher offta handen/ och meenar dher intet medh etc.** Besee häröfwer Pauli Epistel til dhe Collosser. Sup: lit: Till: Colloss. 3. v. 22.

Ögne-

Syr. 6. v. 8. & seq: Ögnewänskap är ingen wänskap. i. e. Som man sadhe: Sööter i munnen / falsker i grunden. Sådana bli fördenskul aff Erasmo kallade: Verbotenus amici. Demonax en Philosophus haar dherföre sagt: Minora sunt mala, quæ ab inimicis, quàm ab amicis, inferuntur: Inimici n; dum timentur, caventur: Amicis verò quum aperti sumus, illorum insidijs facilè capimur, &c. Sup: lit: Katt: Sööth:

Cap. 37. v. 1. 1. Joh. 3. v. 18.

Ögon see mehr än öga. i. e. Många see mehr än een. Unus non videt omnia. haar Erasmus sagt: Item: Plus vident oculi, quam oculus, &c. Xenoph: Sup: lit: Mång: Störst:

Prov. 11. v. 14.

Öl.

Syr. 37. v. 31. & seq: Öl och Bröd / giöra kinner rödh. i. e. Goda dagar giee gott huld / när hälsan är medh. Tysken säger dhet samma: Bier vnd Brodt / macht die backen roht. etc. Sup: lit: God: Åht:

Öm.

Öm sa Kappan på bådha axlar. i. e. Om strymtare / wäderhanar och wändekåpor sagt: som sticka sigh effter ens gunst och medgång / och tala hwar man effter munnen. Eras: haar kallat sådant strymteri: Duos linire parietes. Och aff Tyssan: Sie siegeln mitt allen winden. etc. Fab: de vespertilione transfugâ. Sup: lit: Han: Åth:

Psal. 35. v. 16.

Ömder / kommer sedan mathen är giömder. i. e. Som man sade: Dhen effter

ter kommer/ han effter faar. Dhen seent kommer får elackt säthe. Item: Kom̃a effter som Koo i skitit grääs. etc. Man sägher och aff samma förständh: Serovenientes, malè cænantes. Item aff Terentio: In tempore venire, id rerum omnium est primum. &c. Tyskarna plägha och säya: Wer nicht kompt zu rechter zeit/ der geht auch der mahlzeit qwitt. Vthi Wärdzhwsen/ eller dher man haar kosthåld/ plägar stå giästerna til warning skrifwit:

Es steht geschriben/ das sechs oder sieben/
Nicht sollen Harren/ nach einen narren/
Sondern essen/ vnd das narren vergessen.
etc. Sup: lit: Den: Komm:

Matth. 25. v. 11. 12.

Öp.

Öpna säcken när Grysen är giswen/ du får honom intet när han blyr swiden. i. e. Tagh emoot dhet goda som biudz. Oblata arripe säger Erasmus. Och elliest aff en gammal gemeen Vers: Saccus adaptetur, porcellus cum tibi detur. Item: Nil recusandum, quod donatur. Haar och Erasmus sagt. etc. Sup: lit: Smyd: Tag: Tyd: Tilf:

Rom. 12. v. 11. Ephes. 5. v. 16.

Ör.

Örnen fiskiar inga flugor. i. e. Som man wille säya: Kasta bäär i Biörneröff. Flugan kan intet mätta Örnen. Dhet spysar intet i groffmaaten. Dheraff haar och Erasmus sagt: Elephas non curat murem. Item: Aquila non curat muscas. Man plägar och dherwed säya: Minima non curat prætor. &c. Sup: lit: Kast: Ley:

Syr. 22. v. 25. & seq: Cap. 28. v. 15 & seq; Jacob. 4. v. 11, 12.

Örnetaslare är en ond staffare. i. e. Som man sadhe: Han bär ondt Malt til gillet Han stifftar ondt emillan goda wänner. Dheraff man och plägar säya: Baaktaal giör wäneskilnad. Den som spör förtaal aff sin wän/ han får snart ett kalt hiärta. etc. Sup: lit; Baakt:

Hs.

Syr. II. v. 14. 15.

Hsa Gull medh giöpnar. i. e. Sittia i godh wälmacht. Man säger och: Sittia i wassen och giöra Pypor. Item: Sittia i Gudz Kålgård. etc. Erasmus kallar sådant: Ambabus manibus haurire, &c, Sup: lit: Gott: Sitt:

Syr. 19. v. 6. & seq: Cap. 21. v. 17.

Hsa Wälling på söndrigt saath. i. e. Giöma Guld vnder Gieterumpan. Förtroo någon hemligheet/ som intet kan tiga. Dheraff haar och Seneca sagt: Res magnæ non possunt ab eo sustineri, cui tacere grave est. Man kallar dhet och: Hsa watn medh Såll. etc. Plutarchus haar om sådana sagt: Alter hircum mulget, alter cribrum supponit. Det blir och aff Plauto och Terentio kallat: Operam ludere. i. e. Giöra säfängt arbete. etc. Sup: lit: Giöm: Tyg:

Syr. 18. v. 31. 32.

Hsegiöös och härpesnärp / giör en elack Reedeswän. i. e. Ottigt Hwshåld. Man plägar och säya: Stundom swäng och stundom språng. i. e. Ahntingen för mycket eller för lytet. In excessu aut defectu. Dheraff dhet och icke obilligt kan kallas ett ottigt

digt Hwshåld / dher intet mått achtas. etc. Sup: lit: Sompt; Stund:

Östanwädher och Qwinnetråta / lychtas sällan vthan wåta. i. e. Lyka som östanstorm mäst lychtas medh rägn och wåta; Alleså när Qwinfolcken kyfwa och bannas / går dhet sällan aff vthan thårar. Dherföre plägar man och säya aff Tyfstan: Guhs wetter vnd Weiber lachen / verkehren sich in geringen sachen. etc. Sup; lit: Qwinn; Såll; Prov. 16. v. 32.

FINIS.

Dhe feel eller Errata som wedh Tryckiandet kunna wara infaldne / wille dhen gunstige Läsaren obeswärad således Corrigera, Nembl.

Pag. 5. Lin. 22. står ropff: läås topff.
Pag. 6. lin. 14. står Bekanen: läås Bäkaren.
Ibid. lin. 18. står von damen: läås von dannen.
Pag. 8. lin. 21. står seind: läås seine.
Ibid. lin. 23. står hafwu: läås hafen.
Pag. 9. lin. 1. står han: läås hon.
Pag. 10. lin. 25. står afwunligt: läås owuligt.
Pag 21. lin. 20. står zurgen: läås zungen.
Pag. 27. lin. 19. står wie: läås irr.
Pag. 34. lin. 29. står ålndigst: läås ålendigeste.
Pag. 36. lin. 17. står Viget: läås Veget:
Pag. 43. lin. 24. står präga: läås plåga.
Pag. 51. lin. 30. står Fodem: läås Eodem.
Pag. 53. lin. 24. står Grandia: läås Grana.
Pag. 70. lin. 8. står ämbete: läås ämbne.
Pag. 71. lin. 26. står Påwe: läås Påwen.
Pag. 73. lin. 3. står ståå: läås ståå.
Pag. 78. lin. 29. står ämbete: läås ämbne.
Pag. 89. lin. 3. står von: läås vnd.
Pag. 87. lin. 15. står Z: läås S. Petter.
Pag. 108. lin. 29. står divis: läås dives.
Pag. 115. lin. 13. står davom: läås davon.
Pag. 120. lin. 11. står betragen: läås betrogen.
Ibid. lin. 25. står wållanoe: läås wållande.

Pag. 113. lin. 13. står ehre: lääs irr.
Pag. 144. lin. 7. verschent: lääs verschont.
Pag 152. lin. 17. står Atelen: lääs Ätelen.
Pag. 153. lin. 12. står Den: lääs Der.
Eadem lin. ult. står Den: lääs der.
Pag. 159. lin. 1. står Andan: lääs ondan.
Pag. 176. lin. 25. står zuver: lääs zuvor.
Ibidem lin. 176. står zauren: lääs sauren.
Pag. 177. lin. ult. står kårllen: lääs kårleken.
Pag. 179. lin. 2. står halt: lääs hatt.
Pag. 206. lin. 20. står feel: lääs deel.
Pag. 209. lin. 21. står säga: lääs säya.
Pag. 216. lin. 10, står gefechten: lääs gefochten.
Eadem lin. 22. står Lucitanien: lääs Lusitanien.
Pag. 227. lin. 21. står fåfång: lääs fåfångt.
Pag. 236. lin, 13. står quacunq;: lääs quocunq;
Pag. 237. lin. 15. står någon: lääs något.
Pag. 249. lin. 6. står en: lääs om.
Pag 251. lin 25. står församblar: lääs samblar.
Pag. 254. lin. 9. står 2. gånger Gåffer: lääs Gåsper.
Pag. 257. lin. 24. står gaudia: lääs triftitia.
Pag. 258. lin. 16. står Ein: lääs Eine.
Pag. 267. lin. 8. står kock: lääs koch:
Pag. 273. lin. 9. står Pluto: lääs Plauto.
Pag. 288. lin. 17. står qui potior: lääs qui prior.
Pag. 297. lin. 2. står lägrs: lääs lägre.
Pag. 300. lin. 12. står geenwörd: lääs geenwördig.
Pag. 303. lin. 27. står Worhin: lääs vorhin.
Pag. 306. lin. 16. står Er hålt: lääs Er helt.
Pag. 308. lin. 21. står schnidet: lääs schindet.
Pag. 314. lin. 8. står lådh: lääs lägh.
Pag. 316. lin. 9. står die: lääs den.
Pag. 321. lin. 22. står han: lääs hon.
Ead. lin. 30. står Kkånck: lääs Skånck.
Pag. 334. lin. 16. står nachtleidende: lääs nochtleidende.
Pag. 369. lin. 12. står vere: lääs verò.
Pag. 375. lin. 19. står Farg: lääs Färg:

Pag. 389. lin. 28. står zerbrechene: läås zerbrochene.
Ibid. lin. 31. står då Herre: läås då han Herre.
Pag. 391. lin. 20. står Man: läås Mån.
Pag. 395. lin. 10. står Robanus: läås Ruhbanus.
Pag. 404. lin. 1. står Hufwudet: läås Rumpan.
Pag. 426. lin. 27. står levare: läås lavare.
Pag. 436. lin. 5. står erzegen: läås erzogen.
Pag. 465. lin. 25 står permittenda: läås promittenda.
Pag. 466. lin. 28. Bör stå ad marginem: Prov. 25. v. 13.
Pag. 467. lin. 17. står Nulla: läås Nunc.
Pag. 469. lin. 1. står Skakom: läås Spakom.
Pag. 472. lin. 17. står Eraſ: läås Cic:
Pag. 485. lin. 5. stås slööd: läås slöös.
Pag. 487. lin. 21. står Stuffier: läås Studier.
Pag. 513. lin. 23. står Man: läås han.
Pag. 534. lin. 22. står Wolfiel: läås Wolfeil.
Pag. 516. lin. 19. står nöther: läås röther.
Pag. 565. lin. 4. står vell: läås voll.
Pag. 572. lin. 1. står Sic copia: läås Sic major, copia, &c.
Pag. 574. lin. 26. står Jm: läås Jn.
Pag. 581. lin. 30. står Jhren: läås Jhnen.
Pag. 592. lin. 4. står krog: läås krag.
Ead: lin. 27. står blinge: läås blinde.
Pag. 593. lin. 19. står Roose: läås Roosa.
Pag. 601. lin. 26. står han: läås hon.
Pag. 609. lin. 3. står Acidit: läås Accidit.
Pag. 623. lin. 6. står Kagl: läås Kahl.
Pag. 626. lin. 17. står gegenlibe: läås gegenliebe.
Pag. 633. lin. 14. står Wen: läås Wo.
Pag. 638. lin. 22. står conſciens: läås conſcius.
Pag. 640. lin. 16. står medh: läås wedh.
Pag. 649. lin. 8. står ſinden: läås ſindet.
Pag. 669. lin. 19. står Corn: Gell: läås Corn: Gall:
Pag. 676. lin. 3. står beklapet: läås beklaget.
Pag. 677. lin. 9. står Och haar: läås haar och.
Pag. 680. lin. 19. står Crede: läås Credere.
Pag. 695. lin. 7. står mäogan: läås mädhan.

Eadem

Eadem pag. & lin. står hår: läås går.
Pag. 699. lin. 15. står nimio: läås minimo.
Pag. 701. lin. 6. står ied: läås scilicet.
Pag. 706. lin. 21. står Tunc: läås Tunè.
Pag. 713. lin. 4. står parcimonia: läås parsimonia.
Eadem lin. 21. står gehawet: läås geharret.
Pag. 716. lin. 20. står principium: läås principem.
Pag. 718. lin. 13. står vnderlich: läås wunderlich.
Pag. 719. lin. 10. står Molto: läås Multo.
Pag. 727. lin. 8. står Truncknen: läås Trucknen.
Pag. 742. lin. 22. står mortibus: läås mortuis.
Pag. 743. lin. 13. står Legejon: läås Legehion.
Pag. 747. lin. 1. står Nil: läås Ni.
Pag. 761. lin. 28. står prahle: läås prahlen.
Pag. 768. lin. 6. står styra: läås stryka.
Pag. 770. lin. 1. står häste: läås bäste.
Pag. 772. lin. 27. står trög: läås tröge.
Pag. 773. lin. 9. står ist: läås itzt.
Pag. 784. lin. 26. står die: läås der.
Pag. 786. lin. 1. står pfaül: läås pful.
Ibidem lin. 2. stühl: läås stuhl.
Pag. 789. lin. 12. står getrogen: läås betrogen.
Pag. 790. lin. 18. står zaur: läås sawr.
Pag. 793. lin. 19. Står Tycken: läås Tysken.
Pag. 803. lin. 17. står Erfrewet: läås Erfrewert.
Pag. 810. lin. 18. står vol: läås wol.
Pag. 811. lin. 20. står Nachgeber: läås Nachgeben.
Pag. 812. lin. penult: står hewse: läås heüser.
Pag. 813. lin. 15. står wusa: läås wissa.
Pag. 814. lin. penult: står nulla: läås nulli.
Ibidem linea eadem. står cunctus: läås cunctis.
Pag. 818. lin. 15. står Ladulaga: läås Ladulagan.
Pag. 820. lin. 25. står Si: läås Sic.
Pag. 824. lin. 30. står liebs: läås leibs.
Pag. 829. lin. 17. står trytende: läås trytande.
Pag. 835. lin. 10. står mobilis: läås mobiles.
Ibidem lin. 24. står melles: läås molles.

pag. 838.

Pag. 838. lin. 2. står dem: läås den.
Pag. 841. lin. 23. står roch: läås Rock:
Pag. 855. lin. 12. står manchen: läås mancher.
Pag. 860. lin. 29. står brevis: läås brevem.
Pag. 864. lin. 9. står affect: läås effect.
Pag. 865. lin. 5. står nimis: läås nimius.
Pag. 876. lin. 3. står schewel: läås schewen.
Pag. 880. lin 16. står Fäster: läås faste.
Pag. 884. lin. 9. står Comma emillan hoch och muhts/ som intet bör stå.
Pag. 901. lin. ult: står facta: läås fata.
Pag. 902. lin. 2. står facta: läås fata.

QUÆRELA sive DIALOGUS
Animæ & Corporis damnati.

Quem ajunt Div: Bernhardum
ex nocturnâ visione com-
posuisse.

Ex vetusto codice descripta.

Thet är:

Ett Klagemål eller Samptaal
Emellan en fördömd Siäl och
Kropp / dher vthi then ena wil tilägna
then andra skulden til theras Fördömmelse; Som
förmenes fordom Kyrktones Lährare S. Bernhardo,
vthi en Syyn om Nattena / wara förekommit / och
han thet sedan på Latin (som här hoos
föllier) skal hafwa sammanskrifwit.

Aff gambla Skrifftер vthdraget:
Men nu Rijmwijs på Swenska
affsatt / medh några Concordan-
tier i brädden aff then H.
Skrifft.

Linköpingh /

Tryckt hoos Daniel Kämpe.
Åhr 1669.

Esa: 14. v. 11.

Deducitur in Sepulchrum fastus tuus, & strepitus nabliorum tuorum; Substernitur tibi lumbricus, & obtegit te vermis. &c.

Thet är:

Titt Pråål är neder til Helfwetit faret / sampt medh tina Harpors klingande; Maal skal wara tin Säng / och Matkar tin öfwertäckelse. etc.

Den gunstige Läsaren.

Dhet är något swårt vthi Swänska språket/wed versionen, præcis at följa alla Latiniska Orden/serdeles vthi Rijm-Verserna/som vndertijden något bliffwa twungne; Vthan måste dher wedh förnämbligast attenderas Authoris meening/ Hwilken/ ändoch hon något offta/här och ther/ så i sielfwa Dialogo, som hans relation om Synen (såsom enahanda) bliffwer repeterad; Och ellieſt thet ena och andra vnderstundom med fleere omständer beskrifwit/än Author dhet med så korte Ord hafwer vthtryckt. Så förmodar man lijkwål at dhet för god och nyttig Lärdom och warning skull/ kan stå til at eenskylla. Den fromme Läsaren wille förden skull alt vthan miß-hag förmärkia: Warandes här medh GUdh befaladh.

DIALOGUS
Animæ & Corporis damnati.

Author refert obiter visionem.

NOctis sub silentio,
Tempore brumali,
Deditus quodamodò,
Somno Spiritali,
Corpus carens video,
Spiritu vitali,
De quo mihi visio
fit, sub formâ tali.
Cum dormirem paululum,
Vigilando fessus,
Ecce quidam Spiritus
Noviter egressus,
De prædicto corpore
Vitijs oppressus
Corporis cum gemitu
Plangebat excessus.

Anima

Samptaal

Emellan en fördömd Siäl och Kropp.

Author förtäller sielfwa Synen kortteligen.

EN Winternatt på Sängen min/
Mådan alt war stilla/
Lägh iagh vthi andächtigt sinn/
Giärna hwyla wille:
Wedh iagh nu så i Sömpnen lägh/
Trott aff mycken waaka/
En dödan Kropp iagh för migh sägh/
Vthaff GUdh förfakad;
Hans Siäl låter sigh och strax see/
Sorgfull och medh qwyda/
Gieer Kroppen skuld til alt thet Wee/
Som hon måste lyda.
Förtryter at hon för hans skull/
Är Gudz Nådh beröfwat/
Förty aff nyt och wrede full/
Stoorligen bedröfwat:
Förbrår honom sin förra Stat,
Sampt hans höga wälle/
Vthi hwadh ähra hon tå satt/
Wedh rykt vppehälle.
Och hon altså medh sorgaläät/
Tilspör Kroppen blöda:

Anima litem conteſtatur, & objurgando querelam incipit contrà corpus.

JUxta corpus anima
Stetit & ploravit,
Et eum cum gemitu
Sic interrogavit!
ô caro miſerrima
Quis te ſic proſtravit?
Quem mundus tàm proſperè
Pridiè ditavit?
Nonne mundus pridiè
Tibi ſubdebatur?
Nonne te provincia
Tota verebatur?
Ubi nunc familia
Quæ te ſequebatur
Cauda tua florida
Jam nunc amputatur:
Non es nunc in turribus
De petris quadratis:
Sed nec in palatijs
Magnæ largitatis,
Nunc delatus feretro
Parvæ quantitatis,
Jaces nunc in tumulo,
Breviore ſatis.

Stålen begynner här sin klaga emoot Kroppen med allehanda förwijtelse.

Hwem haar tigh arman Man så brått/
Fördt ibland the Döda?
Som för thetta war i stykt flor,
Fruchtader aff alla!
Myndig/ högh/ ryk och mycket stoor/
Råkat så til palla?
Hwaresi är nu tin Comitat
Aff Tienare många?
Som tigh tå följde i tin Stat
Hwart tu monde gånga?
Tin stoora wördning lijder meen/
Titt Hws står fast ödhe/
Som är bygdt aff Quadersteen/
Tu finns bland the Döde.
Grafwen är nu fast trång och smaal/
Kistan åntå mindre/
Och tu råkar nu i stoort qwaal/
Hoo kan pijnan lindra?
Hwem boor nu i titt höga Hws
Ther tu plågar wistas
Ther är nu slocknat Eld och Liws/
Man seer ther ey gnistas.
Titt Hws är mörckt och sängen trång/
Ther tu nu boor inne/

Esth. 6. v. 9.
Pred. 4. v. 14.
Syr. 14. v. 15.
Pf. 37. v. 35. 36.

Pf. 69. v. 27.
Esa. 34. v. 11.
Pf. 49. v. 17. & seq:

Matth. 25. v. 41.
Job. 21. v. 20. 21.
Act. 1. v. 20.

Prov. 24. v. 21.

Job. 17. v. 13.

Quid tibi palatia
Prosunt, vel quid ædes?
Vix nunc tuus tumulus
Benè capit pedes!
Quemquam falso judicans
Amodò non lædes,
Per te data nobis est
In inferno sedes.

Ego inquam, anima
Nobilis creata,
Ad similitudinem
Domini formata,
ô caro miserrima
Mecum es damnata.
Si scires suplicia
Nobis præparata,
Verè posses dicere
Heu quid fui nata,
Utinam ad tumulum
De ventre translata!

Non est mirum fateor,
Quia dum vixisti,
Quicquam benè facere
Me non permisisti,

Sed

Är som niuggast 6. Fötter lång/
Matkar tigh ther finna.
Vthi Pynan är nu en Stool/
Satter för oß båda/
Ey få wij ther see någon Sool/
I Eeld ewigt bråda.
Jagh war en Siäl odödeligh/
Gudz Beläth lijk skapad;
Men nu är iagh (dy wärr) medh tigh/
Ewighligh förtappad.
Om tu wiste hwadh för stoor Nödh/
Oß tilstundar bådhe/
Önskte tu tigh haa warit dödh/
Strax i Födzlens wådhe/
Och tå genast til Grafwen bracht/
Förr än tu ondt kände/
Så hade Sathan ey fått macht/
Öfwer oß elände.
När tu leffde och hade noghg/
Gaffstu aldrigh Arma/
När iagh tigh sådant skiöth i hogh/
Neechte tu förbarma:
Men migh altijdh til Last förledt/
Bracht migh til oreeda.
Ty är oß och nu rum beredt/
Bland the Andar leeda.

Matth. 25. v. 41.

Apoc. 14. v. 11. Pſ. 49. v. 15.

Sap. 2. v. 23. Gen. 1. v. 27. & Cap. 2. v. 7.

Apoc. 9. v. 6.

Prov. 21. v. 13. Pſ. 109. v. 15. 16. Syr. 14. v. 8. & 14. Job. 6. v. 14. Gal. 5. v. 17.

Matth. 25. v. 41.

Sed ſemper ad ſcelera
Peſſima traxiſti,
Undè ſemper erimus
In dolore triſti.

In pœnis acerrimis
Sum, & ſemper ero,
Nullæ lingvæ ſecūli
Dicerent pro vero
Unam pœnam miſeram
Quam infælix fero,
Sed, quod magis doleo,
Veniam non ſpero.

Ubi ſunt nunc prædia
Quæ tu congregaſti?
Vel celſa palatia,
Turres quas fundaſti?
Gemmæ, per quas annulos
Digitos ornaſti?
Et nummorum copia
Quam tu plus amaſti?

Ubi lecti ſtrati jam,
Tàm miri decoris?
Veſtis mutatoria
Varij coloris?
Species aromatum
Placidi ſaporis?

Thet qwaal slått ingen sâya weet/
Medh sin Tunga snâlla/
Och thet som oß gör mâst förtreet/
Wil ingen Lösn gâlla.
Wij mâste nu bethala skull/
Hwar Penning til pricka/
Oß skânckes aff Gudz wrede full/
Skâlen at vthdricka.
Hwad gagnar Godz och Gârdar mâng
Aff tigh sanckad mycken/
Funderad höga Hws medh prâng/
Silfft/ Guld och Smycken?
Hwar âr nu prâl medh mycken Maat?
Hwar Dagh nya Klâder?
Hwar âr nu Guld- och Silfft Faat?
Tappeet och Gylden Lâder?
Hwar âr nu Sâng medh Silff gardin
Täcket rykt borderat?
Thet âr alt giömt i andras Skryn/
Och aff tigh quitterat.
Confect, och all Canderat Frucht/
Som til Wâllust spysas/
Âr tigh förwând i stanck och lucht/
Ther tu nu medh rysas.
Hwar âr Fogel och annat wildt?
Fisk aff mânga Sorter?

Pſ. 49. v. 8. 9. & 15.
Job. 21. v. 20.
Sap. 5. v. 8. & ſeq:
Pſ. 49. v. 17. & ſeq:
Jac. 5. v. 5.
Syr. 11. v. 4.
Job. 27. v. 19.
Amos 6. v. 4.
Jac. 5. v. 5.

Wijn

Vasa mensæ gausapæ
Nivei candoris?
Ubi modò volucres
Vel caro ferina?
Vel murenæ nobiles?
Vel electa vina?
Non agnis nec gregibus
Redolet coquina;
Talis peccatoribus
Imminet ruina.

Tua domus qualiter
Tibi modò placet,
Ejus nonne sumitas
Super nasum jacet?
Jam clauduntur oculi,
Lingva tua tacet.

Quidquid dudum misero
Congregasti more,
Dolo, fraude, fænore,
Metu, vel rigore,
Longæva per tempora,
Cum magno labore,
A te totum rapitur
Mors, humus humore.

Wyn och Drycker slätt förspildt? Jac. ut suprà
Kräsligh Spys är bortte.
Alt slykt är tigh nu skuret aff/
Som tu förr haar nutet/
Är tigh ey nyttigt i tin Graaff/
Döden haar alt brutet.
Vthi titt Kiök är Eeld vthslächt/
Ther är kalt och kuhlet/
I Saalen blyr ey mehr vptächt/
Ther är illa wuhlet.
Titt Hws är nu trångt/ lågt ther til/ Ps. 49. v. 20.
Ey seer meer titt Öga/
Tin Tunga ey meer tala wil/
Öffrigt haar tu föga.
Hwadh tu här på swykligt sätt/
Läng' haar sammandraget/
Medh List/ åcker/ twång/ haar alt slätt/ Jer. 17. v. 11.
Döden tigh betaget. Syr. 5. v. 10.
Titt vmgänge slår tigh nu feelt
Hustru/ Barn/ vndfalla/
Aff them åstu förgäten heelt/ Syr. 12. v. 8. & seq:
Ja/ aff Bröder alla.
The wänner som tu hade förr/ Gen. 40. v. 23.
Haa tigh slätt vthslutet/
Stängia nu för tigh theras Dörr/
Hwadh the förr haa nutet.

Tå

Non modò circumdaris
Amicorum choris,
Cùm per mortem cecidit
Flos tui decoris,
Rapitur cujuslibet
Vinculum amoris,
Tuæ jam triſtitiæ
Ceſſavit uxoris.

In tuis parentibus
Amodò non ſperes,
Quia ſibi remanent
Terræ, Bacchus, Ceres,
Et theſſauri copia
Pro quâ pænas feres;
Mortem tuam breviter
Plangit tuus hæres.

Non credo quod mulier
Tua, ſivè nati
Darent qumq; jugera
Terræ, ſive prati,
Ut nos, qui de medio
Jam ſumus ſublati,
A pænis redimerent,
Quas debemus pati.

Tå tu bodde i höga Lofft/
Landet för tigh lwta/
Nu är tin Åhra lagd i Stofft/
All reſpect är vthe.
Then ſom tu förr i Werlden här/
Medh hoot monde truga/
För tigh nu ingen rådzla bär/
Tarff ey för tigh buga.
Huſtru och Barn/ ſampt wärdnat all/
Haſwa ſnart vthgrätet/
Mådan tu haar medh titt Dödzfall/
Them ſtoor Erffkap lätet:
Godz och Gårdar/ Korn och Wyn/
Dher wedh the ſigh frögda/
Ty åre the medh ſkillnad tyn/
Mycket wäl åthnögda.
Hy ſkulle the nu (ſom iagh troor)
Ett ringa Torp wåga/
At frälſa oß vhr pynan ſtoor/
Som oß nu wil plåga.
Hwaraff tu ſeer min kåre Kropp/
Hwadh Werldz åhra båtar/
Werlden höyer och ſtundom vpp/
Men i Nödh förläter.

Pſ. 7. v. 6.
Job. 16. v. 15.

Pred. 4. v. 14.

All

Jam ſcis caro miſera
Quàm ſit malè tuta,
Mundi nequam gloria,
Fallax & verſuta,
Repleta doloribus,
Vitijs polluta,
Et veneno demonum
Nequiter imbuta,
Pretioſis veſtibus
Non es nunc induta,
Tuum valet pallium
Vix duo minuta,
Parvo linteamine
Jaces involuta:
Tibi modò pauperes
Non ferent tributa.

Et licet non ſentias
Nunc tormenta dura,
Scias quod ſupplicijs
Non es caritura:
Nam teſtantur omnia
Scripturarum jura,
Quod tormenta poſtmodum
Mecum es paſſura.

Te qui pater pauperum
Non eras, ſed prædo

All tin Pracht nu förſwunnen är/
Hws äff fyra Bräde!
Och hwadh tu mehra hädanbär/
Är ett linnet Kläde.
Titt högmodh och förmähtenheet/
Haar nu taget ände/
Ligger i Grafwen medh förtreet/
Lychtas medh elände.
Affrad får tu aldrigh meer aff/
Glömdt är alt titt wälle/
Affkortadt är hwad Landet gaff/
Til titt yppehälle.
Endoch wij än ey känna må/
Hwadh the dömde lyda/
Så wil thet oß doch ey vndgå/
Måste ewigt ſwyda.
Then helga Skrifft lärer och ſå/
Hwadh oß wil tilſtunda/
At wij måste i Pijnan gåå/
Then ingen kan vthgrunda.
Them Armom gaffſtu aldrigh Spijs:
Men them meer bedröfwa:
Dy är nu Matk til ſtraff och Ryſs/
Som ſigh på tigh öfwa.

Job. 27. v. 19. & ſeq:
Pſ. 49. v. 17. & ſeq:
Pred. 9. v. 6.
Eſa. 66. v. 24.
Matt. 25. v. 41
Eſa. 66. v. 24.
Prov. 21. v. 13.
Job. 22. v. 7.
Prov. 28. v. 3.
Syr. 4. v. 1. & ſeq:
Cap. 10. v. 13.

Jam rodunt in tumulo
Vermes, & putredo:
Tecum diu nequeo
Stare, jam recedo,
Neſcis ad oppoſita
Reſpondere, credo.

Corpus excipiendo vult ſe defendere, & ulterius cauſam damnationis animæ attribuere.

TAndem poſtquam anima
Talia dixiſſet,
Seſe corpus erigens,
Quaſi revixiſſet;
Poſtquàm verò gemitus
Multos emiſiſſet,
Quærit quisnam talia
Locutus fuiſſet:

Es tu (inquit) Spiritus
Meus, qui ſic faris?
Non ſunt vera penitus
Cuncta quæ cauſaris,
Jam probabo plenius
Argumentis claris,
Quod ſi quædam vera ſint,
In multis nugaris.

Thetta är aitså Orden kort/
Oß tilstär stoor fahra:
Jagh går nu här medh hastigt bort/
Tu kant ey meer swara.

Kroppen exciperar, wil sigh förswara/ och wydare tillåggåta Stålen orsaken til theras fördömmelse.

VPpå thetta Siälennes kyff/
Iffrar Kroppen swåra/
Yfwes såsom aff ett nytt Lyff/
Doch medh suck och Tåhra.
Frågar hoo som ett sådant Taal/
Haar dierffdz at framföra/
Vthan grund och dökt hans qwaal/
Thet lyst honom höra!
Åstu ther min Siål (säger han)
Som öfwer migh klagar?
Alt är ey sannt som föres an/
Skiåål iagh föredrager:
Sompt är wäl sañt/ men mäst är flärd/
Om iagh tigh förförde/
Så wastu Siål/ och meer aff wärd/
Hwij tu migh så hörde?

Feci te multoties
In multis errare,
Et à bonis actibus
Sæpè declinare,
Sed si caro faciat
Animam errare,
Plus est culpa Spiritus,
Audi tamen quare:
Mundus & dæmonium
Fœdus pepigere,
Et carnem miserrimam
Secum conjunxere,
Quam si rigor animi
Cessat coërcere,
In peccati foveam
Cadunt ambò verè.

Sed ut mihi dixeras,
Deus te creavit,
Et bonam & nobilem,
Sensu te ditavit,
Et ad suam speciem
Pariter formavit.

Ergò, si tu domina
Creata fuisti,

Gick iagh stundom på willan stigh/
Och tu migh åthlydde/
War tå icke skulden hoos tigh/
Som ondt icke stydde?
Werlden/ sampt med then ondas root/ Esa. 5. v. 18.
Koppla sigh tilhoopa/
Om ey Siälen sträfwar emoot/
Störtas bådh' i groopen:
Men som tu altydh förr haar sagt/
Gudh tigh wäl formerat/
Och hoos tigh gåfwor nederlagdt/
Tigh war iagh voverat;
Hwij haar tu medh migh öfwersedt/
När iagh gick aff Wägen?
Til Synd/och thet som Gudh war ledt/
Tu wast öfwerlägen.
Ty Siälen hade medh godh skiäl/
Kroppen bordt regera,
Til all Gudz Åhra rätt och wäl
Honom informera.
Om ey Kroppen aff Andans stödh/
Finge hielp och styre/
Räkte hon snart i sorgh och Nödh/
Bland Werldzens ohyra.

Et dabatur ratio
Per quam debuisti,
Nos in mundo regere,
Cur mihi faviſti.
In rebus illicitis,
Et non reſtitiſti?

Num carnem ut animam
Juſtum eſt culpari?
Quæ ſe, cum ſit domina
Sinit ancillari:
Nàm caro per ſpiritum
Debet edomari,
Fame, ſiti, verbere,
Si vult dominari.

Caro ſine ſpiritu
nihil operatur,
Ejus adminiculo
Vivens vegetatur,
Caro quæ per Spiritum
Non ſuppeditatur,
Per mundi blanditias
Mox infatuatur.

Caro quæ corrumpitur
Per ſe malum neſcit,

Car-

Om tu något ondt biuder migh /
Och iagh thet wärckställer/
Så är jw största skuld hoos tigh /
Som fast mehra gäller/
Wil och Siälen aff egen macht/
Öfwer Kroppen råda/
Så bör hon jw / som förr är sagt /
Plichta för them båda.
Mon Kropp och Siäl haa lijka brått/
Som tu wille tänkia?
Härska är jw Siälennes lott;
Ty skull' hon alt länkia.
Ty Kropp förvthan Siäl och Andh/
Hwijlar dödh och tyster/
Ingen wärckan är i hans hand/
Intet göra lyster /
Om Kroppen icke styres rätt /
Vthaff Siälen sina/
Så faller snart omkull altslätt/
Råka båd' i pijna.
Kroppen är och snart dragen tijt / Num. II. v. 4.
Som Werldzlusta wanckar/
Men Siälen borde medh all flijt /
Hämma slijka tanckar.

Carni ſine Spiritu
Nihil innoteſcit,
Si quod jubes exequor
Culpa tibi creſcit,
Caro ſine Spiritu
Mortua quieſcit.

Si voluntas Spiritus
In opus ducatur,
Per carnem pediſſequam
Caro quid culpatur?
Culpâ tangi animam
Per quam imperatur,
Id quod caro fragilis
Vivens operatur.

Carne quidem gravius
Tu peccaſti crede,
Carnis ſequens libitum
Fragilis & fædæ;
Rodunt mea viſcera
Vermes in hac æde,
Jam non loquor amplius,
Anima recede.

Köttet som slätt förderfwat är/
Kan sigh ey besinna/ Gen. 6. v. 5.
Hwadh som thet onda innebär/
Slår thet snart vhr minne.
Ther Siälen/ som en Regentinn/
Något göra wille/
Genom Köttet sin Tienarinn/
Hwem kan Köttet skylla? I. Cor. 2. v. 14.
Om Kroppen på Siälens befähl/
Något ondt beställer/
Alt sådant iw medh full godh skiäl/ Ut suprà.
Siälen sielff vndgäller.
Ty större skuld haar Siälen fast/
Må tu tigh inbilla/
Som samtycker til Kropsens Last/
Och thet onda gillar.
Jagh hade ändå fleere skiääl:
Men Matkar migh gnaga/ Syr. 10. v. 13.
Gack här medh bort min kåre Siäl/
Fåfång är tin klaga.

Anima respondet per duplicam, rationes corporis retorquendo.

ADhuc dixit anima
Tecum volo stare,
Et tua (si potero)
Dicta refrenare,
Ut quid mihi loqueris
Corpus, tàm amarè,
Volens mihi pœnitus
Culpam imputare.

ô caro miserrima,
Quæ vivens fuisti
Stulta, vana, frivola,
à quo didicisti
Verba tàm asperrima
Quæ jam protulisti?
Attamen in pluribus
Rectè respondisti!

Illud enim consonum
Scio veritati,
Restitisse debui
Tuæ voluntati:
Sed tua fragilitas
Prona voluptati,
Nugis mundi dedita,
Noluit hoc pati.

Quan-

Stålen duplicerar, och söker at förläggia Kropsens framdragne stååål.

AJn sätter iagh här moot tin Foot/
Monde Stålen swara/
Wil tigh bewijsa twärt emoot/
Tin Ord sann ey wara.
Tu geer migh skulden til wårt fall/
Medh ond Ord och itfwer/
Ett annat iagh tigh wijsa skal/
Sannt tu migh wist gifwer:
Aff hwem haar tu then dierffheet fått/
Sådan Ord framföra?
Som i Lyfwet haar galen gått/
Aldrigh tänckt godt göra.
Then beskyllning aff tin Munn/
Som tu migh tilwijter/
Hafwer doch medh sigh föga grunn/
Sompt iagh höra gitter:
Sannt är thet wål/ migh hade bordt/
Ondt hoos tigh at dämpa:
Men titt Hierta war så stoort/
Wille sigh ey lämpa. Jerem. 17. v. 9
Til fåfängia stodh alt titt sinn/
Och til Werldzligh Åhra/ Pred. 1. v. 2.
Achtade lijtet Orden min/
Logst åth all min Lähra. Ps. 36. v. 4.

När

Quando te volebam
ô caro caſtigare
Verbere, vigilijs,
Vel fame, domare,
Mox te mundi vanitas
Cæpit effrænare,
Et illius frivolis
Coëgit vacare.

Et ità dominium
De me ſuſcepiſti
Perditrix domeſtica
De me ſic fuiſti,
Per mundi blanditias
Me poſt te traxiſti,
In peccati puteum
Tandem me miſiſti.

Scio me culpabilem
Nam in hoc erravi,
Quod cum eſſem domina
Te non refrænavi:
Sed tu me deceperas
Fraude tàm ſvavi:
Quare tu deliqueras
Culpâ magis gravi.

När iagh sökte medh all min flijt/
Kötzens ondska dödha/ Rom. 8. v. 13.
Stodstu emoot medh uffrigt nijt/
Hölst medh Werlden snöda: Sap. 9. v. 15.
Lätst tigh behaga hennes pracht/
Som för ögon blänckte/
Til Wällust stodh tin hugh och acht/
Aldrigh annat tänckte.
Ther medh togstu tigh öfwerhandh/
Och migh intet hörde/
Til thes tu migh i Syndzens band/
Medh tigh sielfwan förde.
Drogst mig med tigh til Werldzlig ting/
Jagh fick intet råda/
Min warning galt hoos tigh fast ring/ Ps. 3. v. 4.
Oß til ewigh wåda.
Jagh foor wäl theri mycket will/
At iagh tigh ey styrde/
Tå iagh hade godh macht ther til/
War i Herra wyrde:
Men migh besweek tin sötha Ord/ Syr. 11. v. 32.
Til ondt tu migh förde/
Dy haar iagh så wijdt illa giordt/
At iagh tigh så hörde;

Doch

Si mundi delitias
Doles machinantis
Despexisses fatui,
Sed & incantantis
Dæmonis astutias;
è cœlo tonantis
Adhæsisses monitis
Essemus cum sanctis.

Sed tamen tripudijs
Mundi fraus arrisit,
Ac vitam diutinam
Firmiter promisit,
Quod mori non putabas;
Sed mors hæc emisit,
Quandò de palatio
Ad tumbam te misit.

Hominum fallacium
Mundus habet morem,
Illos fallit citius
Per necis rigorem,
Et dat post divitias
Vermes & fætorem.

Doch är tin skuld större än min/
Som ey lät tigh rådha/
När iagh sökte medh alfwart sinn/
Warna för slijk wådha.
Och om tu hade warit wijs/
Tigh för Werlden wachtat/
Som satte tigh på haalan Jis/
Hennes wärck förachtat/
Vndwijket Sathans arga list/
Som gaff skeen aff Åhra/
Och meente thet haa ingen brist:
Lydt Gudz Ord och Låhra/
Så sutte wij i Himmels högd/
Medh Gudz Barn i Åhra/
Åthnutet ther en ewig frögd/
Then wij nu vmbåhra.
Werlden gaff tigh wist Lofwen stoor/
Som ey skulle swijka/
Långt Lijff/ och många Åhr i stoor/
Guld och Häfwor rijka:
Hon skäncker stundom godz och grund/
Sampt högt Åhresäthe;
Men ändan röhnes annorlund/
I Muld Matkar äthe.

Syr. 11. v. 31.
Ps. 73. v. 18.
Jerem. 18. v. 8.
Syr. 21. v. 11.

1. Cor. 2. v. 9.

Job. 14. v. 5.
Jac. 4. v. 13.
Syr. 37. v. 3.

Syr. 10. v. 12. 13
Job. 21. v. 26.

Hwadh

Qui tibi dum vixeras
Amici fuere,
Jacentem in tumulo,
Nolunt te videre.
Corpus hoc intelligens
Cæpit quasi flere,
Et verbis humilibus
Ità respondere.

Corpus respondet, & animæ duplicam refutare conatur.

Qui vivendo potui
Multis imperare,
Aurum, gemmas, prædia,
Nummos congregare,
Castella construere,
Gentes judicare,
Putanse quod credidi
Tumulum hunc intrare?

Optimè nunc video,
Et est mihi clarum,
Quod non auri dominus
Nec divitiarum,
Honor, vis, scientia,
Virtus nec herbarum,

Hwadh hielper tå i Lyfwet här/
Hafwa Wänner sådha?
När man tigh til Grafwen bår/
The tigh slått förlåta.
När Kroppen sådan Ord förstodh/
Jämrar han sigh illa/
Doch swarar han aff sorgfult modh/
Som han gråta wille.

Prov. 17. v. 17.
Gen. 40. v. 23.
Syr. 12. v. 8. & seq:

Kroppen swarar / och söker at förläggia Stålennes duplicam.

HEdan iagh leffde i min Stat,
Hade iagh stoort wälle/
Guld och Häfwor/sampt kräsligMaat/
Ymnigt uppehälle:
Wål bygde Hws ther i at boo/
Hoo war tå min lyka?
Iagh dömde Folck och Land i roo/
Wille ingom wyka/
Lyfwet hade iagh och tå tänckt/
Så snart hådan fara/
I Werldzlig frögd war iagh nedsänckt/
Meentet ewigt wara.
På then tydh hoo hade wål trodt?
Så war iagh förmähten/

Syr. 5. v. 1. & seq:
Ps. 37. v. 35. 36.
Jac. 5. v. 5.

Ps. 73. v. 4. 5.
Syr. 3. v. 30.
Syr. ut sup: v. 28. 29.
Jac. 5. v. 6.

Mortis poſſunt fugere
Stimulum amarum.

Ambò quidem poſſumus
à Chriſto culpari,
Et culpamur fateor:
Sed non culpâ pari:
Tibi culpa gravior
Debet imputari,
Multis rationibus
Poteſt hoc probari,

A ſenſato quolibet
Hoc non ignoratur,
Jura clamant, ratio
Pariter teſtatur,
Ut cui plus præ cæteris,
Virtutum donatur,
Ab eo plus utiq;,
Tandem exigatur,

Vitam & memoriam,
Sed & intellectum,
Tibi dedit Dominus
Senſumq; perfectum

Andra skulle i mitt Hws bodt/
Nu är iagh förgåten.
Dy märcker iagh at Silff och Gull/
Åhra/ Wyßdom/ Wälle/
Kan ingen frälsa ifrå Mull;
Ey må Örter gälla.
Både haa wij wål brutet fast/
In för GUdh wår HERRe;
Men doch icke i lyka Last/
Siälen syndat wårre.
Vthaff Förnufftet man thet får/
Alla Skrifftet låra/
Then som här högre gåfwor nåhr/
Måste meer frambåra.
Vthaff dhen kräfft och meer altydh/
Som meer får aff Nåde/
Dy hade och bordt Siälen blydh/
Wåria Kroppens wådhe.
Altydh stådt hans Lusta emoot/
Medh godh Rådh förtaget/
Och således ondskones Root/
Vthur Kroppen draget.
Aff Gudh tu förordnat wast/
Medh gåfwor ornerat,

Pred. 9. v. 6.
Syr. 14. v. 12. & Cap. 17. v. 31. & Cap. 18. v. 10.
Prov. 11. v. 4.
Sap. 1. v. 13.
Luc. 12. v. 40.
Ibidem.
Sap. 2. v. 23.

Quibus tu compeſcere
Debebas affectum,
Pravum & diligere
Id quod erat rectum.

Poſtquam tot virtutibus
Ornata fuiſti,
Et tu mihi fatua
Pronam te dediſti
Meisq; blanditijs
Minus reſtitiſti,
Satis liquet omnibus
Quod plus deliquiſti,

Addo, licet referam
Corde cum amaro,
Quod mihi jam patens eſt,
Argumento claro:
Exeunte Spiritu
Agit ne quid caro?
Movetne ſe poſteà
Vel citò, vel rarò?

Videtne, vel loquitur?
Hoc eſt ergò clarum:
Spiritus vivificat,
Caro prodeſt parum;

Vthi Kroppen at hafwa rast/
Honom wäl regerat;
Gaffst tigh lykwäl vthi mitt wäld/
Som en Tienarinna/
Styrckte aldrigh til åtherhåld/
Hölst medh godh rådh inne.
Theraff så kan nu hwar man see/
Som sannt ey wil wryda/
Hwem största skuld är til thet Wee/
Som wij måste lyda.
Ther til lägger iagh nu och så/
Doch aff sorgfult minne/
Hwadh kan doch blotta Kroppen må/ Sap. 2. v. 2. 3.
Vthan Siäl och Sinne?
Finnes han icke trögh och seen?
Kan slätt intet wärcka/
Röres han och meer än en Steen? Sap. ut sup.
Mist all krafft och stärcka.
Taal och Synen förgås altslätt/
Är Andan vthgången:
Siälen böör tuchta Kroppen rätt/
Kroppen är som fången.
Om Siälen hade hafft Gudh kär/ Syr. 2. v. 18.
Som är ryk aff Näde/

Si haberet anima
Deum ſuum charum,
Nunquam caro vinceret
Vires animarum.

Si Deum dum vixeras
Amaſſes perfectè,
Et ſi cauſas pauperum
Judicaſſes rectè,
Nec pravorum hominum
Admiſiſſes lectæ,
Nec me mundi vanitas
concepiſſet, nec te,

Quæ vivebam ſplendidè
Sericis amicta:
Ecce quæ de omnibus
Sunt mihi relicta!
Putredo cum vermibus,
Et hæc domus ſtricta,
Quibus poſt delitias
Mundi, ſum amicta.

Et ſcio præterea
Quod ſum ſurrectura,

Hade hon ey tillåtit hår/
Kroppen så få rådha.
Hade hon och then frommas Saak/
Mehra sökt at lindra/
Styrckt migh til gott/ at gåå i maak/
Alt ondt til at hindra:
Så haa iagh blifwit from och wijs/
Och låtit migh råda/
Hade och sluppit thetta Ryss/
Vndgått Pijnan båda.
Hår i Werlden leffde iagh frij/
Vthi ståår och åhra:
Hwadh haar iagh nu aff allo thy/
Matkar migh förtåhra:
Matk och Maal blifwer iagh til spijs/
För min Wällust snöda/
Och för stoort pråål/ til Hemderijs/
Stanck ibland the Döda:
Iagh weet och wäl iagh skal vpstå/
Medh tigh conjungeras:
Men strax igen i Pijnan gåå/
Ewigt at torqueras,
Andra Döden wil migh tilstå/
Vthi Pijnan swåre/

Esa. 1. v. 17.
Zach. 7. v. 9. 10.

Sap. 5. v. 8. & seq:

Job. 21. v. 26.
Esa. 14. v. 11.
Syr. 7. v. 19.

Esa. 3. v. 23.
Dan. 12. v. 2.

Ps. 49. v. 15.
Syr. ut sup:
Apoc. 20. v. 14. 15. &
Cap. 21. v. 8.

In die noviſſimo
Tecumq; paſſura,
Pœnas mortis perpetes,
Heu mors illa dura!
Mors interminabilis,
Fine caritura.

Anima per triplicam anxiè ſe excuſare quærit.

AD hæc clamat anima
Voce cum obſcurâ,
Heu ſi nunquam fuiſſem
In rerum naturâ!
Cur permiſit dominus
Ut ſim creatura?
Cum præſcita fuerim
Eſſe peritura,

O felix conditio
Pecorum brutorum,
Cadunt cum corporibus
Spiritus eorum.
Nec poſt mortem ſubeunt
Loca tormentorum,
Talis eſſet utinam
Finis impiorum!

Cor-

Ty har iagh (thet iagh klaga må)
Lefwadt som en dåre!
Wee migh at iagh nu dricka skal/
Dräggen aff Gudz wrede.
Som migh inskänkes för mitt fall/
Hoos Sathan hin lede.

Sap. 5. v. 6. 7. & Cap. 6. v. 1. & Cap. 5. v. 6. 7 Psal. 75. v. 9.

Siälen triPlicerar, och söker klageligen at göra sin endskyllan.

Hår til swarar Siälen fast stil/
Medh stoort qwaal vmfången/
Önskar aldrig haa waret til/
Eller strax förgången;
Hwij har doch Gudh migh skapat så/
Som doch siälff wäl kände/
At iagh skulle aff Werlden gå/
Uthi slykt ålände?
Säll är all annor creatur,
Som til Werlden födas/
Hwilkas enda/ och all natur,
Swinner når the dödas!
Effter döden the ingen nödh
Spöria/ eller möda:
O at och the fördömdas dödh/
Så gott wore ödhe.

Syr. 23. v. 19. Pf. 139. per totum. Syr. 17. v. 13. Pf. 49. v. 21. Pred. 3. v. 19. (20. Pred. ut sup.

Corpus ad animæ triplicam reſpondet per brevem quæſtiunculam.

COrpus poſt hæc loquitur
Animæ tàm triſti:
Si tu apud inferos
Anima fuiſti,
Dic mihi te deprecor
Quid ibi vidiſti,
Si qua ſpes eſt miſeris
De dulcore Chriſti?

Quid ibi nobilibus
Paratur perſonis?
Qui prius dum vixerant
Sedebant in thronis,
Si ſit illis aliqua
Spes redemptionis?
Pro nummis, pro prædijs
Cæteriſq; donis?

Anima brevibus reſpondet & concludit.

COrpus, tua quæſtio
Caret ratione,
Cum infernum ſubeunt
Damnatæ perſonæ,

Non

Kroppen swarar til Stålennes triplicam medh en kort fråga.

Ther på föllia nu Kropsens Ordh/
Frågar Stålen sina/
Haar tu och waret på then Orth/
Ther the Dömde pijnas?
Är them ther gifwit något hopp/
Christi Nådh at winna?
Eller och komma aldrigh opp/
Vthan Ewigt brinna?
Hwadh för willkor hafwa och ther/
Höga Ståndz Personer?
Som haa suttit i Werlden här/
På the höga Throner?
Monn the och Frijheet kunna nåå/
At blij ransonerad?
Medh Silff eller Guld/ och altså/
Vhr qwalet Salverad?

Dherpå swarar Stålen medh kortta Ordh / och sluter.

Tu talar som en owijs Man/
Fåfång är tin fråga/
Then som råkar så illa an/
Slipper ey then plåga. Pſ. 49. v. 15.

Ehwad

Non eſt ſpes ulterius,
De redemptione,
Nec pro eleemoſinis,
Vel oratione.

Si tota fidelium
Pietas oraret,
Si totam pecuniam
Mundus ſuam daret,
Si tota religio
Jejunij vacaret,
In inferno poſitum
Nunquam liberaret,

Non daret diabolus
Ferus & effrænis,
Unam vinctam animam
In ſuis catenis,
Pro centenis millibus
Prædijs terrenis:
Nec quandoq; ſineret,
Ut careret pœnis.

Ad hoc quod interrogas
Quid ibi paratur,
Perſonis nobilibus,
Hoc pro lege datur:

Quan-

Ehwadh man biuder vth för wärd / Job. 7. v. 9. 10
At frälsas vhr nöden /
Hålles doch alt för idål flärd /
Fåfäng är den möden. Ps. 49. v. 8. & seq.
Om alla böner wore en /
Almoser och fasta /
Kunde ey lösas en siäl igen /
Om hon är förkastad.
Een införd siäl i Sathans noot / Job. 7. v. 9. 10.
Står ey til at lösa /
Fast all Werlden stode emoot /
Wille guld vthösa.
Får Sathan / som en hielte stark /
Någon vthi klona /
För så många hundrad tusend mark /
Han doch ingen skonar.
Så afwundz full är och hans hand /
At han ey kan lyda /
Någon slippa vhr hans band /
Måste ewigt swida.
Thet tu och frågar grundeligh /
Hwadh hög stånd tilredes /
Så swaras här medh rundeligh /
Ther häls så för seder:

Jw

Quandò quis in ſeculo
Magis exaltatur,
Tantò cadit gravius
Si transgrediatur;
Dives ergo moriens,
Si fortè damnatur,
Gravibus præceperis
Pænis implicatur:
Nam quantò delitijs
Plus delectabatur,
Tantò pæna gravior
Sibi deputatur.

Author continuat relationem nocturnæ viſionis.

POſtquam tales anima
Proſperat merores,
Ecce duo dæmones
pice nigriores,
Quos pennâ deſcribere
Non poſſunt ſcriptores,
Nec mundi depingere
Totius pictores:

Ferreos in manibus
Stimulos geſtantes,

Ingem-

Jw högre man här sätz på pall/
Och sigh ey omwänder/
Jw större blyr tå ther hans fall/
Til meer plåga länder.
Om och en myndigh faar här frå/
Råkar i then groopen/
Måste han dher dheſt meer vthstå/
Bly hoos onda hoopen.
Haar han här hafft Wälluſt i floor/
Warit stålt widh Åhran/
Så lårer ther och pynan stoor/
Dheſte meer beswåran.

Jerem. 18. v. 8.

Pſ. 49. v. 15.
Sap. 6. v. 7. 9.
Pſ. 82. v. 7. 8.

Pſ. 49.

Author faar fort vthi sin Relation om Synen.

SEdan Siälen monde altså/
Fast bedröfwad swara/
Syntes faaßlige Andar twå/
Aff the ondas skara;
Swart som Beek war theras habit,
Står ey til beskrifwa/
Trådde fram i wrede och nyt/
Och i största yfwer.
Ingen Pentzel affmåla kan/
Theras grymheet stoora/

Satte

Ignemq; ſulphureum
Per os emittentes,
Similes ligonibus
Sunt eorum dentes,
Viſi ſunt ex naribus
Prodire ſerpentes,
Aures erant patulæ
Sanie fluentes,
Et erant in frontibus
Cornua gerentes
Per extrema cornuum
Venenum fundentes,
Digitorum ungulæ
Ut aprorum dentes,

Iſti cum funiculis
Animam ceperunt,
Quam ſecum ad inferos
Gementem traxerunt,
Mox maligni Spiritus
Paſſim occurrerunt,
Qui vice tripudij
Dentibus ſtriderunt,
Et ej cum talibus
Votis applauſerunt,
Quidam cum corrigijs
Ipſam præſtrinxerunt,

Satte til Siälen hastigt an/
Hyssligh sigh åthbore.
Eld och Swafwel vhr Munnen sin/
Pustade the båda/
Hade Tänder som wilde Swyn/
Gråsligh til at skoda.
Öron hade the wydh och stoor/
Horn på Hufwudskalla/
Ther vthflödt både gifft och gohr/
Kloor på Fingren alla.
Vthur theras krokota Noos/
Runne Ormar långa/
I Händren hade the therhoos/
Spiuut medh vddar många.
Fäste Siälen i starcke Bandh/
Och medh sigh bortförde/
I ett eländigt sorga Land/
Stoor klagan iagh hörde.
Therpå samblas en mächta hoop/
Aff the ondas skara.
Medh gnisslande för frögderoop/
Tychte alt wål wara/
En sådan Helßning Siälen får/
Aff the Andar grymma/
Och altså strax i pynan gåår/
Kan ey vndan rymma.

Sap. 2. v. 1. & seq:

Quidam uncis ferreis
Ipsam disruperunt,
Quidam plumbum fervidum
In eam fuderunt.

Dæmones simul conclamantes dicunt.

AD hæc dicunt Dæmones
Quasi fatigati,
Ij qui nobis serviunt
Sic sunt honorati,
Possis modò dicere,
Sicut bufocrati?
Sed debes in centuplum
Duriora pati.

Anima in transitu ad inferos anxiè dicit.

POst hæc tandem anima
Gemens suspiravit,
Et voce quâ poterat
Parum murmuravit,
Quandò verò bárathri
Limen subintravit,
Ejulans insonuit
JEsu fili David.

Respon-

The vndfå Siälen grymmeligh/
Och medh strålar skiuta/
Medh hett Bly deels förlusta sigh/
Henne at ingiuta.

Ther wedh säya Diefularna tillyka.

THer på roopar all Sathans Hårr/
Medh en gråsligh stämma/
Så blifr åhrad then oß haar kår/
Så plå wij them skämma/
En Etterböld år ond och swår/
Kan ey vthan swijda/
Men tusend mehra tigh tilstår/
Vthi Pijnan lijda.

Wedh Siälen nu föres i Pijnan/ säger hon aff stoor ångslan.

GRsijder suckar Siälen swår/
Som så hårdt blifr agad/
Medh then stämma som hon förmår/
Sachta sigh beklagar:
Men når hon tå vthan all tröst/
Kommer pijnan nämmer/
Roopar hon medh ödmiuk röst/
JEsu see min jämmer!

Reſpondent ad hoc Dæmones unanimiter.

COnclamantes Demones
Reſponderunt ei:
Tardè nimis invocas
Nomen tui Dei,
Parum prodeſt amodò
Miſerere mei,
Non eſt ultrà veniæ
Spes, nec requiei,
Non lumen de cætero,
Videbis diei,
Decor jam mutabitur
Tuæ faciei,
Noſtræ ſociaberis
De hinc aciei,
Erit apud inferos
Hoc ſolamen ei.

Author concludit maximo cum tremore, deſcribens ulterius mundi vanitatem cum circumſtantijs.

TAlia dum videram,
Dormiens expavi,
Et extrà me poſitus
Statim vigilavi,
Mox exſpanſis manibus
Ad Deum clamavi,

Orans

Dher på swara the onda Andar tillyka.

HÄr på swarar tå Sathans hoop/
Såsom medh en Tunga/
Til Gudh skeer nu förseent titt roop/
Fåfångt är at siunga/
Alzintet gagnar nu tin Böön/
Huru högt tu roopar/
All tin förloßning Gudh tigh söhn/
Owaal tigh öfwerhoopar.
Liwset tu nu meer aldrigh seer/
Mörckret haar tu funnet;
Pracht och fägring/ och annat meer/
Är tigh slätt förswunnet.
Ibland wår hoop tu räknas skal/
Efter thenna Dagen/
Thet är tin hugnadt för titt fall/
All Roo är betagen.

Pſ. 49. v. 10. 21.
2. Petr. 2. v. 9.
Eſa. 14. v. 11.
Matth. 25. v. 41.

Author sluter här med aff stoor fruchtan / och beskrifwer wydare Werldennes Fåfångeligheet medh några omständer.

THenna Synen som iagh nu sägh/
Migh fast hårdt förskräckte/
Och vthi Sången ther iagh lägh/
Hasteligh vpwächte;
Til Gudh iagh lyffte Händer vpp/
Badh om rätta Troona/

1. Timoth. 1. v. 8.

Orans ut me protegat
à pæna tam gravi,
Mundumq; cum frivolis
Suis, condemnavi,
Aurum, gemmas, prædia,
Nihil reputavi,
Rebus tranſitorijs
Abrenunciavi,
Et me Chriſti manibus
Totum commendavi.

Ecce mundus moritur
Vitio ſepultus,
Ordo rerum vertitur,
Sapiens fit ſtultus,
Exulat juſtitia
Ceſſat Chriſti cultus,
Et in mundo jugiter
Labor & tumultus.

Mundus ad interitum
Pergit his diebus,
Dij facti ſunt iterùm
Jupiter & Phœbus;
Nàm qui nummos poſſidet,
Et abundat rebus,

At han wille min Siäl och Kropp/
För slijk plåga skona.
Werlden medh sin stoora pracht/
Guld och Häfwor många/
Hölt iagh sedan vthi föracht/
Önskte them förgånga:
All Werldzlig lust medh hennes prång/
Och hwadh ther til länder/
Förkastade iagh på en gång/
Gaff migh GUdh i händer:
Ty Werlden i thet onda står/
Fylt medh Synder marge/
Döör så sin koos och ände får/
Hådan faar then arge.
Alt gott blifwer här nu ombytt/
Wijßheet blijr til galna/
Rättwijst blijr til olagh vthtydt/
Gudz Ord slått förfalna.
Vproor/ tråtor och stoort alarm/
Höres nu fast wijda/
All tingh vthförs medh wäpnad hand/
Hoo wil Fridhen lijda?
Werlden vthi sitt snöda kopp/
Skyndar sigh til wärre/
Kastar sigh Hedna Gudar vp/
Neekar GUdh wår HErre:

1. Joh. 2. v. 15. & seq.

1. Joh. 5. v. 19
Gen. 8. v. 21

Pſ. 55. v. 11. 12.
Eſa. 59. v. 11. 15.
Oſe. 4. v. 1.

Matth. 24. v. 6. 7.

Sap. 14. v. 12. & Cap 15. v. 15-18.

Hic ut Deus colitur,
Sceptris, aciebus.

Et quæ theologicæ
Virtutes vocantur,
Fides, ſpes, & charitas
Ferè ſuffocantur,
Fraus & avaritia,
Et quæ derivantur
Ex his, jam in ſeculo
Toto dominantur.

Si ſis ortu nobilis
Si vultu ſerenus,
Si benignus, humilis
Moribusq; plenus,
Hæc nil tibi proderunt
Si tu ſis egenus,
Nam ſola pecunia
Formam dat & genus.

Dum modò ſim ſplendidus
Veſtibus ornatus,
Et multâ familiâ
Sim circumvallatus,
Prudens ſum, & ſapiens,
Et morigeratus,

Planeter/ och all Himmels Häär/
Dyrckas medh all åhra/
Som doch lykwäl alt fåfångt är/
Sathans dicht och Lära:
Men then som nu haar Gullet mäst/
Godz at wåga weder/
Han blyr hållen för Mannen bäst/
Winner allan heeder.
The Christnas dygder/ hopp och troo/
Liggia nu som döde/
Kärleek får och hoos ingen boo/
Är kolnad och ödhe.
I then staden tagz nu wedh handh/
List/ ocker/ slem winning/
Som nu drufftz mäst vthi all Landh/
Meer gemeent än spinning.
Ästu ädel och dygdesam/
Vthan Guld och Häfwor/
Så hielper thet tigh lytet fram/
Guld geer alla gäfwor:
Men om tu yfftz medh ståt och präng/
Och kant wäl spendera,
Haa til vpwachtning raaden lång/
Thet kan honorera.

Pf. 115. v. 4. & seq: Syr. 15. v. 13.

1. Cor. 13. v. 13.

Ose. 4. v. 1.

Sap. 15. v. 10.

Ego tuus nepos ſum,
Tu meus cognatus.

Iſta cum defecerint,
Statim evaneſcit
Noſtra conſangvinitas,
Morte refrigeſcit,
Ceſſatq; notitia
Ita quod me neſcit
Qui dum dives fueram
Surgens mihi ceſſit.

O miranda vanitas!
ô divitiarum!
Amor lamentabilis
ô virtus amarum!
Cur tot vires inficis,
Faciendo charum,
Hoc quid tranſit citius
Quam flamma ſtuparum.

Si mundus divitibus
Tria poſſet dare;
Juventutem floridam,
Et mortem vitare,

Tå blijr tu och hoos högom täck/
Helsas Broor aff alla/
Ther til räknadt för brav och kiäck/
Och min HErre kallad:
Men om tigh sådant brista må/
Får all wänskap ånda/
Kundskap och ey meer gäller tå/
Gunst wil åtherwända.
Then för migh neeg når iagh satt wäl/
Week för migh aff såthe/
Han achtar migh nu som en Träål/
All wördning förgåter.
Oy är thet fast beklageligt/
At så skal tilgånga/
Gullet/ som är så skadeligt/
Skal dåra så många!
Lyckwäl alzintet wara må/
Som så snart förswinner/
Är liikt wedh logan vthaff stråå/
Thet som hastigt brinner.
Kunde Werlden sigh vnderstå/
Rijkom thet förlåna/
At vngdoms åhren gladh och sund/
Långsampt löpa kunde/

Prov. 14. v. 10

Pred. 5. v. 9.
Job. 10. v. 20.

Pred. 12. v. 1. & seq.

Och

Pulchram & durabilem
Prolem procreare,
Benè poſſent divites
Nummos congregare.

Homo miſer cogita
Mors iſta compeſcit,
Quis eſt ab initio
Qui morti non ceſſit?
Hic ſi vivit hodie
Cras fortè putreſcit;
Cuiq; prorſus hominum
Parcere jam neſcit.

Quandò genus hominum
Morti deputatur
Quò poſt mortem tranſeat
Quisquam ignoratur
Undè quidam ſapiens
Ità de ſe fatur:
Contremiſco jugiter
Dum mens meditatur,
Quid ſum & quò propero
Quid mihi paratur!

De morte dum cogito,
Contriſtor & ploro,

Och heelt vndwyka Dödzens stund;
Barn haa skiön och sunde:
Så skulle hwar man i sin Staat,
Therom sigh beflyta/
Och icke finnas tröög och laat/
Gullet til sigh slyta:
Men tänck tigh rätt om armer Man/
Hoo kan Döden wyka?
Alle måste i dantzen an/
Giöras alla lyka.
Then osälle faar här ifrå/
Weet ey hwart han länder/
Til hwadh Orth han kommer tå/
Och hwadh honom händer!
Dy haar en wyss Man ther om sagt/
Stoort qwaal migh fast kränker/
Kroppen skälfwer år vthan macht/
Når iagh ther på täncker:
Ett år thet/ at iagh weet förwist/
Döden ånden wara:
Om stunden år migh lykwäl brist/
Och hwart iagh skal fara/

Syr. 10. v. 10.

Pf. 127. v. 5. 6.
Pf. 144. v. 12.

Pred. 9. v. 12.

Prov. 11. v. 7.

Hebr. 9. v. 27.
Pred. 9. v. 5. 12.
Syr. 14. v. 5.
Pf. 89. v. 49.

Men

Unum est quod moriar,
Et tempus ignoro,
Tertium quod nescio
Quorum jungar choro,
Sed ut suis valeam
Jungi Deum oro.

FINIS.

Men styrck o Gudh min swaga Troo/
Lät til Glädien lända/
At iagh må bland tin Helgon boo/
I Frögd vthan Ända.

C. L. G.

En liten

Ålderdoms Tröst- och Bönewijsa/ medh Skrifftenes witnesbördh ad Marginem.

Kan Siungas såsom:
Min hogh från Menniskior hafwer iagh wändt/ &c.

Item.

Wedh ändan infördt:

En rättsinnad och wälbetänkt Mans Christeliga Testamente, medh Skrifftenes spårk verificerat.

Linköpingh:
Tryckt hoos Daniel Kämpe/ 1671.

Psal: 7. v. 9.

Förkasta migh icke vthi min Ålderdom: Öfvergiff migh icke när iagh swag warder/ &c.

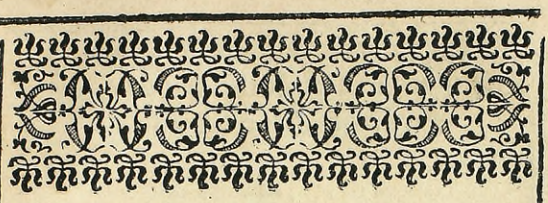

I.

CHRISTE min Vngdoms vppe-
Vthi framfarne tijder/ (håld/
Min Alder står och i titt wåldh/
När fast til ändan skrijder;
Och iagh skal gå all Werldzens stijgh/
Som mine Fäder och för migh/
In i the lefwandes Lande.

Ps:31. v. 16.
Ps:22. v.10. 11.
Ps:71. v.9.18
3.Reg:2.v.2.
Gen:25.v.8.
Ps: 27. v.18.
Ps: 116. v.9.

2.

Offer och Röök på titt Althar/
Wil iagh doch forst vptända/
En ödmiuk Bön som Wärkan har/
I troone til tigh sända:
Tin Ande migh frijmodigh låth/
Som styrer migh min gångh och fiäth/
At min Foot ey må slinta.

Apoc:5.v.8
Ps: 141. v.2.
Psa: 51.v.13.
Ps:143.v.10.
Ps: 121. v. 3.

3.

Låt min tro på then starka grund/
Som är titt Ord sigh fästa/
Kärleek at öfwa sammalundh/
Til GUdh och så min Nästa:

2Tim:2.v19
Mat:5.v:14.
1.Cor:13.v.1 2.3.
Cap: 14.v.1.
Rom:13.v8.

Pro:10.v.12. 1. Joh: 4.v. 20. 21.

Ty om man bår aff Troone roos/
Och ingen kårleek år ther hoos/
Så år all Troo om intet.

4.

Aff Ewigheet förr än iagh war/
Skreffst migh på tina Händer/
Förr än tu Jorden grundat har/
War iagh hoos tigh bekiänder:
Min Åhr beräknar tu alleen/
Och mina Dagar hwar och een/
Är i tin Book beskrifwen.

Esa: 49.v.16. Ps: 139.v.16. Eph: 1. v.4. Esa: 45.v.4. Job: 14.v.5. Ps: 31.v.16. Ps: 139.v.16

5.

Regera migh then ringa tijdh/
Som igen år aff Lifwe/
Biudh wachta migh tin Engel blijdh/
Och Sathans list fördrifwe;
Som faar omkringh/ En Ande groff/
Lijk Leyonet som söker rooff/
Tin Hiord til at fördårfwa.

Sap: 15. v.1. Deu: 32.v10 Ps: 91. v.11. Ap: 19.v.10. 1. Pet: 5. v.8. Job: 2. v: 5. & Seq:

6.

Sändt migh tin Nåd aff högden
Styrk mig med tinom Anda/ (hår/
At iagh alltijdh åthnögder år/
Ehwadh migh bårs til handa:

Låth

Läth min omsorgh kastas på tigh/
Tu kant nogsampt försöria migh/
Tin Hand är ey förkortat.

Mat:6.v.25
I. Pet.5.v.7.
Num:11.v23
Ps: 23. v. 1.
Esa; 59.v.1.

7.

Skicka medh migh til titt behag/
Så blyr iagh rätt omwänder/
Och får see vnder i tin Lagh/
Som migh til bättringh länder:
Läth migh omsijder i godh Fredh/
Medh Simeon i Grafwen nedh/
Läggias til säker hwyla.

Ps:143.v.10.
Ez:18.v.27.
Ps.19. v. 18.
Es:45.v. 22.
Cap.55.v.7.
Matt:3.v.2.
Luc;2.v.29.
Ap: 14.v.13.

8.

Om Werlden migh i medler tijd/
Bemyrrat Wyn inskäncker/
Så giff at iag städes ther widh/
Medh tolamodh betäncker/
Hwadh en rätt Christen göra bör/
När han förfängh oskyldigt spör/
Och kan thet ey vndwyka.

Ps:34. v.20.
Mat:10.v38
Cap.16.v24
I. Pet:3. v.3.
Ps: 94. v.13.
Mat:5.v.44
Pro:25.v.21.

9.

När tu för migh på Korsset stod/
Tigh skänktes bitter Galla/
Ther giöts och vth titt helga Blodh/
Doch badstu för them alla:

Joh:19.v.30
I. Pet.2.v.23
Luc.23. 3.4.
Rom:12. 20

Luc:6.v.37. Joh:13.v.15. 1.Pet:2.v.21. Eph: 5.v. 1.

Ther medh tu oß hår låra wil/
At wij Owänner gifwa til/
Och titt Exempel föllie.

IO.

Pſ:25.v.7.11. Pſ:103.v.10. 1.Pet:1.v. 4.

Giff til min Vngdoms myckna
Så och dageliga briſter/ (broth/
At iagh min Himmels Arſweloth/
För min Syndh ey bortmiſter:
Jagh håller migh wedh Orden tin/
At tu migh båär i Ålder min/
Och min gråå Håår bewahrar.

II.

Pſ:51.v.12.13 Rom:8.v.26 Pſa:51. v. 13. Pſal:13. v.4. Pſal:26.v.9.

Reent hierta ſkapa i mitt Bröſt/
Tin Ande når migh ware;
Vthi mootgångh giſwer han tröſt/
Och mig hoos GUDH förſwara:
Kaſta migh icke bortt frå tigh/
At iagh i Döden ewigligh/
Medh wrångom ey bortſomnar.

I2.

Rom:8.v.18 Tob:12. v.18.

Vthi mitt Hiärta boo och bliff/
I thenna Werldz ålände/
At migh hugnar ett annadt Lyff/
Som wahrar vthan ände:

Ther

Ther migh tiflyter som en Ström/
Wälluſt och Frögd förvthan dröm/
Iblandh GUdz Helgon alla.

Pſal:36.v.9.

13.

Bereed migh här at ridderligh/
Strijda moot Synder många/
At iagh Lyffz Cronan täckeligh/
Må aff tin Hand vndfånga/
Then tu allom vpſättia wil/
Som hafwa hopp och troo ther til/
Och tin förtlänſt åthlijta.

2.Tim:4.v.7 8.
1.Pet:5. v.4.
Apo:2.v.10.
1.Cor:15.v.3
Rom.1.v.4.
Joh:1. v.7.
Mar:10.v45

14.

Briſt vt min Siäl aff glädieſtoor/
Siungh wår Gudh en ny wijſa/
Stämm in medh höga Himmels Cohr/
Then högſte Gudh at prijſa;
Som lofwar pryda Lambſens Brudh/
In för ſin Stool i heligh Skrudh/
Och medh hög nådh bekröhna.

Pſ: 98. v. 1.
Pſal:96.v.1.
Pſ:149.v.1.5
Eſa:42.v.10
Cap:61.v10
Pſ:45.v. 14.
Ap: 14. v.5.
Cap. 7. v.9.
Pſal:5. v.12.

15.

Loff/ prijs och tack vthi all Land/
Böör oß wår GUdh hembära/
Fadren/Son/ och then helge Andh/
För ſin tröſtryka Lähra/

Pſ66.v.1.2 3
Phil:1.v.3.16
1. Pet:1. v.3.

)(iiij Som

Luc:16,v29

Cap:11,v,28

Som hand aff stoor Barmhertigheet/
Oß kundgör til wår Saligheet/
O, at wij then åthlyde.

Een Rätt och wälbetänkt Christen Adams Testamente, och Gudeliga affsked ifrå thenna Werlden:

Uthdraget aff Doct: Hendr: Möllers Geistl: erqwickst: och til ett almänt Christeligit bruk applicerat.

Beställ om titt Hws/ ty tu måste döö/ &c. Esa: 38. v. 1.

Effter som alla Menniskior för Synden skull/ äre then Timmeliga Döden underkastade: Och stunden ther emoot aldeles owiß; Så skal på all Dödeligh händelse mitt ytterste Testamente wara som föllier. Rom: 5. v. 12 Syr: 14. v. 18. Pred: 9. v. 12.

Tigh min Himmelske Fader som migh hafwer skapadt/ antwardar iagh min fattiga Siäl: Tu hafwer gifwit migh henne/ så gifwer iagh tigh henne igen: Hoos tigh är hon bäst förwahrat. Iagh hafwer aff min Frelsare Christo lärdt at bedia: Fader i tina Händer befaller iagh min Anda.

Pred:12.v.7

Luc:23 v46

Min Broder JEsu/ som migh hafwer åther:löst/ på tigh kastar iagh alla min Ungdoms missgärningar/ och dageliga öfwerträdelser: Tagh them på tigh/ Tu Gudz Lamb/ som bär alla Werldenes Synder; Nedsänk them vthi tina diupa Sår/ at på them aldrigh mehr må täneckt warda.

Rom: 8. v. 16. 17.
Mat: 25. v. 40.
Cap. 28. v10
Ps: 25. v. 7.
Joh: 1. v. 29.
Ezech: 18. v. 21. 22.

O tu helige Ande/ som i all Nödh hafwer waret min tröstare/ och så offta wederqwekt migh medh Himmelsk hugnadh: Tigh befaller iagh min hädanfärdh och sijdsta Andedrächt: När min Tunga inthet mehr kan taala/ så förswara tu migh hoos GUdh medh owthsäyeligh Suckan: När min Ören intet mehr höra/ så trösta tu mitt ängzlande Hiärta; När min Ögon intet mehr kunna see/ så oplys tu migh/ at iagh icke bortt sompnar i Dödenom; Vthan får see HERRans goda owthi the lefwandes Lande.

Rom: 8. v. 26.

Ps: 13. v. 4.

Ps: 142. v. 6.

O Englar/ som efter GUdz Nådiga befalningh/ altijdh hafwe burit migh på händerna: Eder gifwer iagh all then Ånger och ruelse/ som iagh hafwer

Ps: 91. v. 12.

hafwer hafft öfwer mina begångne Synder; Förlustar eder ther vthi; Ty iagh weet aff Guds Ord/ at frögd är i Himmelen öfwer en Syndare som sigh bättrar.

Luc:15.v.10

Tu Jord som äst min

Syr:17.v.1.

Moder/ tigh befahler iagh min Kropp/ som effter Guds skickelse/ skal blifwa til Jord igen. Ty naakot är iagh kommen aff min Moders Lyff/ nakot måste iagh äther fahra dijt igen.

Cap:40:v:1 Pred:12.v.7.

Gen:3.v.19 Job:1.v.21.

Wedh min döda Kropp

(beder iagh) at intet owaanligit prång må hållas; Vthan i råttan tijdh komma til sitt Hwijlorum.

Tigh min K: Hustrw

wållier iagh en annan Man/ som heeter alla Ankiors Domare.

re. Wederfahrs tigh aff Werlden någon orätt/ så bliff honom allenaſt trogen/ och hoppas på honom/ han ſkaffar tigh wål rätt: Vthi all tin briſt lärer han wål weta at förſöria tigh: Vthi förtryck blifwer han titt beſkärm: Vthi all wedermöda tin tröſtare. Ther uppå må tu frijdt förlåta tigh: Åkalla honom i Nöden: Han förachtar intet Ånkian/ når hon roopar: Hennes Tåhrar flyta fulle neder åth Kindbeenen: Men the ſkrija åth Himmelen öfwer then ſom them vthtränger.

Pſ: 68. v. 6.
Pſ: 140. v. 3.
Syr: 2. v. 11.
Pſ: 91. v. 15.
Pſ: 18. v. 7.
Syr. 35. v. 17. & ſeq:
Pſ: 50. v. 15. Exod: 22. v. 22.

Edher mine K. Barn

har iagh vthwaldt en bättre Fader/ än iagh har waret/ then ther är en Fader öfwer alt thet ſom Barn nämpnas kan/ i Himmelen

Eph: 3. v. 15.

melen och på Jorden: Hwilken och är alla Faderlösas Fader/ han blifwer och eder Fader; Then som bär omsorg för all Creatur, han låter och icke eder bliswa oförsörgde: Men tiener honom medh alswar: Håller eder til honom/ och förlåter eder på honom tryggeligen aff alt Hiärta/ så warder eder wäl gådandes i alla edra Lyffzdagar.

Pla: 68 v.6.

Ps: 55. v.23.

Tob:14.v.11

Eder andra mina goda

Wänner samptl: önskar iagh en nådigh Gudh/ som altiidh är then bästa Wännen; Ofwergifwer icke honom/ så ofwergifwer han icke eder; Blifwer beständige vthi hans fruchtan, så haswe j aff honom Nådh at förwänta.

Wil tu Sachan och nå-

got haswa aff mitt Testamente;

te: Så gifwer iagh tigh all ens goda wärk/ som icke äro giorde aff ett troget Hiärta: Faar ther medh hänn. Rom: 14. v. 23.

Thetta är således mitt Testamente, ytersta willia/ trogna Rådh/ och wälmeente förmahningh. Ther uppå lägger iagh min Ögon tilsamman/ och Wandrar (när Gudh så behagar) all Werldenes Wägh/ in uthi thet Himmelska goda/ ther at ninta en liuflig Ingångelse til Ewigh tijdh/ Amen. 3. Reg: 2. v. 2 Phil: 3. v. 20

Luc:15.

Syr: 17.

Cap:4 c
Pred:12

Gen:3.
Job:1.

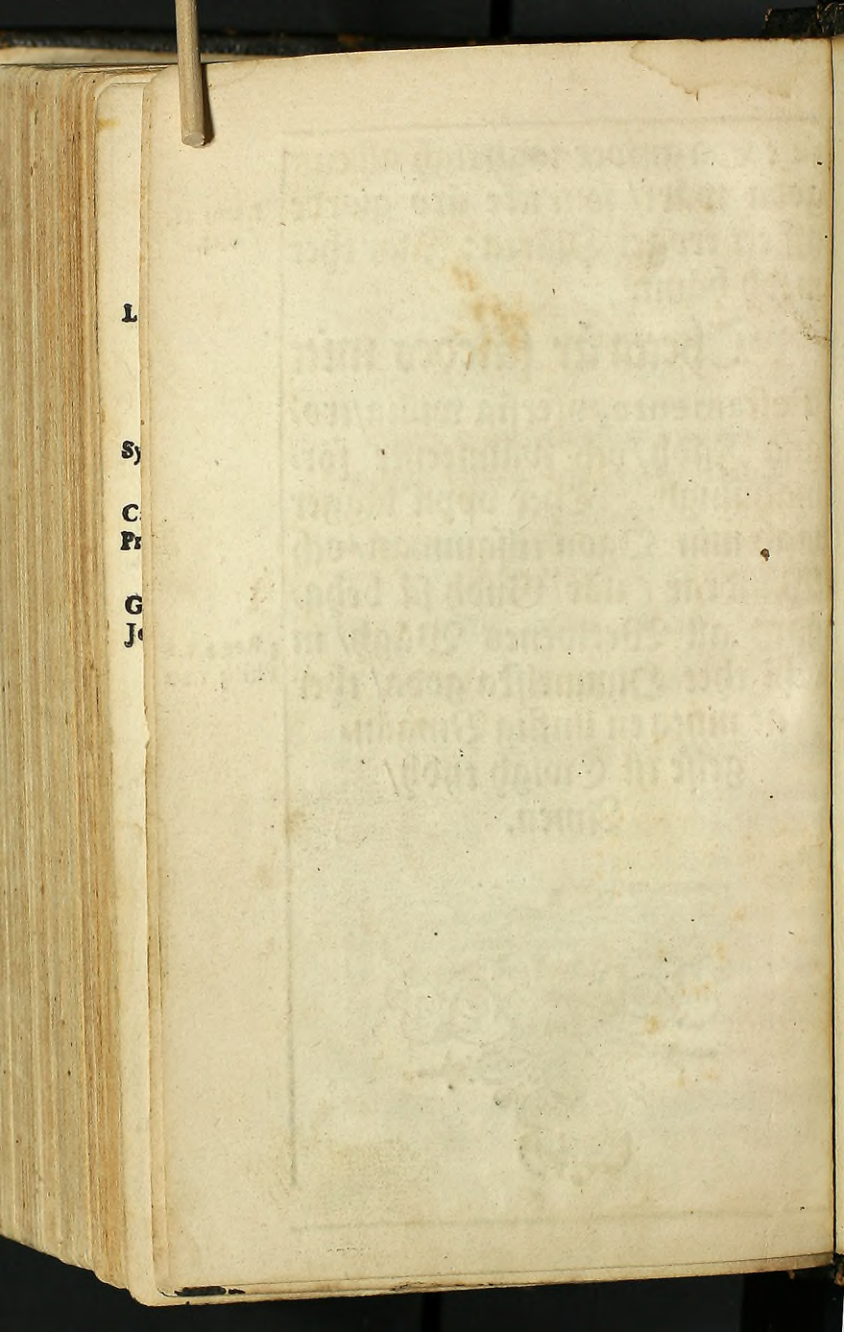

Korgen öhar Sorgen. Hine.

Armer Mannus ego, per corbem fallere cogor.

Cor möset in tausend, springere
frusta meum. pag 426.

Cum sis vir fortis, ne des tua robora scortis
Scribitur in portis meretrix est Janua mortis.

Dum Cor non orat in vanum lingua laborat,
Non vox, sed votum, non Musica cordula, sed Cor,
Non clamor, sed amor sonat in aure Dei.

Skiuta uten Pepparkaka
meden spiele till.

Pappers lod af fiäderhaka
mattar efter Kungens
bild.

När lycka will wara, den man så snart
möjlda tiuren som Tren,
Men de olycka will wara, den man så snart
bryta fingret af sig i Kungen som i Dören.

De pergente ad Nundinas.

Ad Marknads imp till häst perrexit en hane,
Handla qui voluit plurima, kiöpte nihil,
Hæc erat orsaken paucos quos, han ha de nummos,
Tradidit en kiöpman, quo foret tijppare kiöp,
Lofvade strax plures, gik bort comitatus amicos,
Tresq dies hvos dhem rostra rigavit in Ööl,
Rallade, Cantavit, förtörnade forte bebudne
Wenner, Sic tandem pachade hefe domum,
Borgaren iratus /: dubio procul :/ höggs sin färde,
Cum nummis, pannis grofvare grannare tijgs,
Ut liceat Venta, nec ab illo få sina merces,
Till thes Conveniat, snellare rursus honom,
Sic vijser hane probe geslit sina saker ubiq,
Nunc hemma residet tröker w ager ab Ööl.
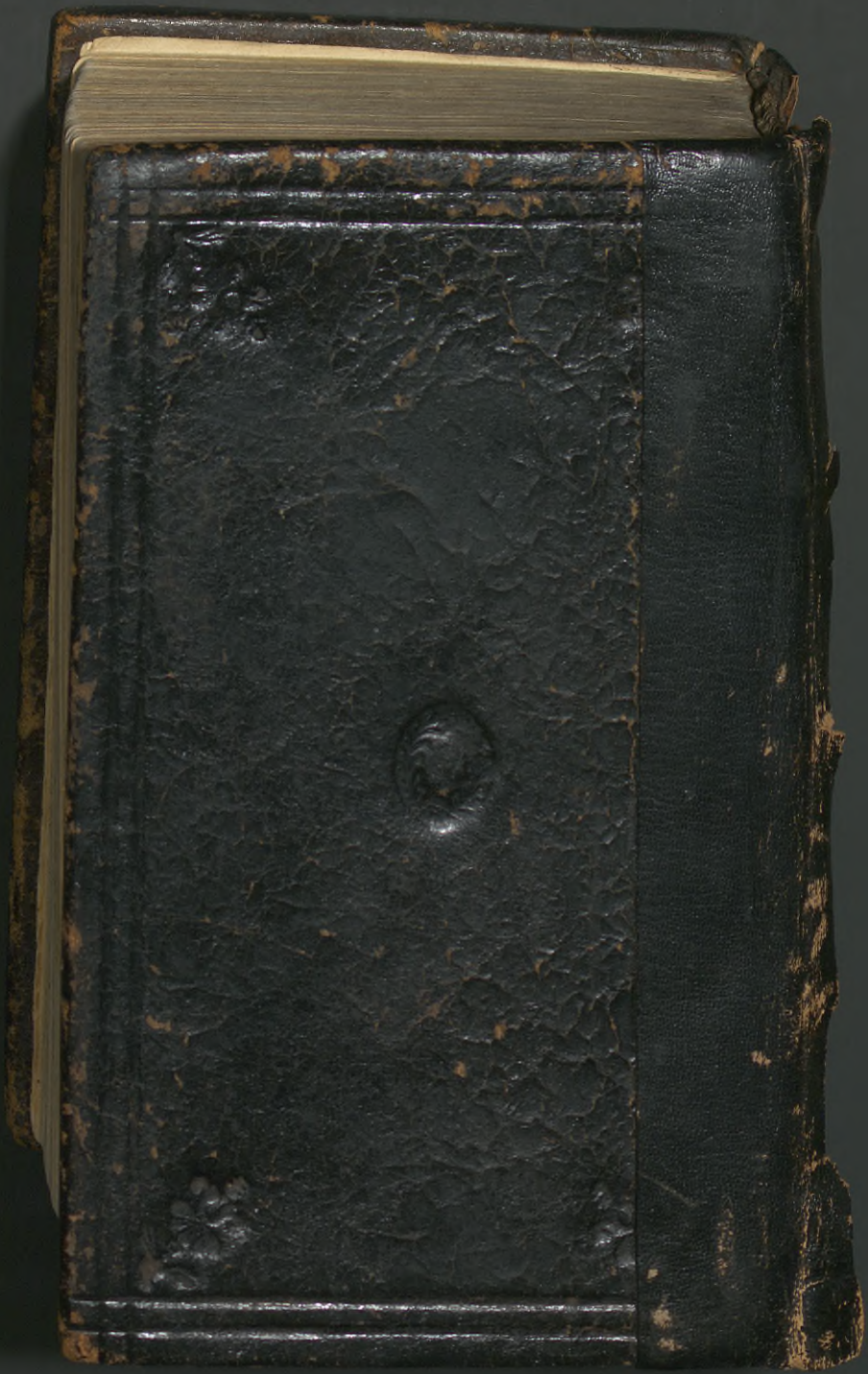
6000121980
Göteborgs universitetsbibliotek